శ్రీమద్దాక్షిణాత్యవ్యవహారంబులకు నత్యంతోప
యుక్తంబగునట్టి

భాస్కరాచార్యులచేత రచియింపఁబడిన

లీలావతియను గణితశాస్త్రము.

మహీధరాచార్యకృత వ్యాఖ్యానసహితంబుగ

తడకమళ్ల వెంకటకృష్ణరావుచే రచితం

బగు నాంధ్రభాషాత్మక టీకా సహితంబుగను

వావిళ్ల * రామస్వామిశాస్త్రులచేత

పరిష్కరింపఁబడి

శ్రీమచ్చెన్నపట్న నగరాభరణాయమానంబగు

ఆదిసరస్వతీనిలయమను స్వకీయ ముద్రాక్షరశాలయందు

రుధిరోద్గారినామసంవత్సర చైత్ర శుద్ధ

పూర్ణిమా భార్గవ వాసరమందు

ముద్రింపఁబడి

ప్రకటింపఁబడియె.

౧౮౬౩ సం॥ రే ప్రె
[illegible]

శ్రీరస్తు.

గణితదీపికానిఘంటుప్రారంభము.

పారిభాషాదిశబ్దములు.	అర్థము.
డుగు	జాతివాండ్లకొల్లలు
ంకం	అంకె
ంకపాశం	అంకెలకూర్పుభేదము.
ంగుళం	యెనిమిదియవోదరముల నిడువు
ంతం	తుద
ంశం	భాగము
ంశసవర్ణనం	సమానాంశములు చేయుట
ంత్యం	పదియారవస్థానసంజ్ఞ
ంతరం	తీయుట. రెండుసంఖ్యల యందుండుడువ్యత్యాసము
ఘనం	ఘనమూలమునందు - రెండు - మూడుస్థానంబులసంజ్ఞ
తులం	విషమం - అతుల్యం.
ంజకి	నాలుగుసంఖ్య
జినః	యిరువదినాలుగుసంఖ్య
ణుధాన్యం	రాగులు మొదలగుసన్నధాన్యములు
తిధృతిః	పదొమ్మిదిసంఖ్య
నణుధాన్యం	వడ్లుమొదలగు ధాన్యములు.
న్వితం	కూర్చబడియుండుట
నుబంధం	కూర్చుట
న్యజాతిః	వెరుగానుండు రాశి. భిన్నజాతి. త్రైరాశికె
న్యోన్యపక్షనయనం	రాసుల త్రిప్పియుంచుట పంచరాశికె
శబ్దము.	**అర్థము.**
అపవాహం	తీయుట
అపవర్తః, అపవర్తనం	తగ్గించుట
అర్బుదం	పదికోట్లు
అయుతం	పదివేలసంఖ్య
అవధా, అవధీ, అవబాధ	త్రిభుజక్షేత్రమునందు లంబోభయపార్శ్వములనుండు భూఖండములు.
అశ్వినౌ	రెండు
అవ్యక్తం	బీజగణితము
అశ్రం	అంచు. మూల. కోణము.
అహరరాశిః	హరములేనిరాశి
ఆ	
ఆకాశం	సున్న
ఆఢకం	ద్రోణచతుర్థాంశధాన్యము.
ఆధ్యం	కూచుట
ఆప్తం	లబ్ధఫలరాశి. భాగం
ఆబాధా	త్రిభుజక్షేత్రమునందలిలంబోభయపార్శ్వభూఖండములు.
ఆయతం	నిడువు.
ఆవర్తనం	బంగారుకరుగుట.
ఆహతం	గుణించుట.

అకారాదిశబ్దములు.	అర్థము.	శబ్దము.	అర్థము.
	ఇ	కరం	క రెండుసంఖ్య.
ఇందు.	ఒకటిసంజ్ఞ.	కరణీ	మూలములేనిరాశి.
ఇచ్ఛా	త్రైరాశికమునందలి ఇష్టరాశి.	కలాంతరం	వడ్డి
ఇష్టకర్మ	ఒకరాశినుంచికొని దానిచే మరియొకటి సాధించువిధి.	కర్ణం·కర్ణః	మూలకొలత. ప్రకారాంతరమున దీర్ఘక్షేత్రమునందలి యొకపార్శ్వపుకొలత
	ఉ	కర్షం	పలమునందలి నాలవభాగం.
ఉత్తరః	ప్రతిదినవృద్ధి శ్రేఢి	కిణీకా	యిరువదిగవ్వలక్రయధనము.
ఉత్క్రమం	క్రిందినుండిపైకి కూర్చుట. సంకలనము	కిష్కుం	భూమికొలిచేకోల.
ఉత్కృతిః	యిరువదారుసంఖ్య.	కుడువః	ప్రస్థమునందలి నాలవపాలు ధాన్యము.
ఉత్సారణం.	విడుచుట. గుణకే.	కోటిః	క్షేత్రమునందలి యొకపక్కకొలత.
ఉద్దేశకం	ప్రశ్నము.	కోటికర్ణాంతరం	కుంటయందుదృశ్యంబగుపద్మము.
ఉద్ధృతం	భాగించుట.	క్రకచం	రంపము.
ఉడ్డీనం	ఎగురుట.	క్రమం	పైనుండి క్రిందికిఅంకములకూర్చుట.
ఉపాంతం	సమీపస్థానస్థం	కుంచితం	అపవర్తనం.
	ఊ	క్రోశః	రెండువేల దండములదూరము - రెండుగడియలదూరము.
ఊనం	తక్కువ	కృతిః	రెండు సమానాంకములుగుణించు మొత్తరాశి.
	ఋ		ఖ
ఋణం	తీయుట.	ఖర్వం	పదునకొండవస్థానసంజ్ఞ
	ఏ	ఖాతం	త్రవ్వకము.
ఏకం	ఒకటి	ఖారీ. ఖారికా	పుట్టి.
	ఐ		
ఐక్యం	కూడుట		

అకారాదిశబ్దములు.	అర్థములు.
ఖం	బిందువు-సున్న
ఖండం	భాగం-సఖండంఅర్థం
గ	
గద్యాణకః	రెండుధరణములు. రరాగురిగింజలయెత్తు
గచ్ఛః	కడపటిది-శ్రేఢి
గజం	మూడుజాతిఅడుగులు
గణితం	ముత్తము.
గవ్యూతిః	రెండుకోసులురఘడియలదూరము.
గుణం / గుణః / గుణితం	గుణించుట- ద్విగుణత్రిగుణాదులు.
గుణకం	పెంచెసంఖ్య-గుణించుసంఖ్య-
గుణ్యం	గుణించవలయుసంఖ్య
గోః	తొమ్మిదిసంఖ్య.
గోళం	గుండు.
ఘ	
ఘనం	ఒకరాశిని సమాన రాశిచేతుమూడుమారుగుణించినరాశి.
ఘనస్థానం	ఘనమూలములకును ఒకటి ఆద్యంత స్థాన సంజ్ఞ.
ఘనైక్యం.	ఒకటిమొదలుగు సంఖ్యలఘనములుచేసి సంకలనముచేయుట.
ఘాతం	గుణించుట.

శబ్దము.	అర్థము.
చ	
చతురం	చదరం
చయం	ప్రతిదికవృద్ధి-శ్రేఢి
ఛిద్.	ఛేదములు.
చితిః	యిటికెమాళ్ల.
ఛందః.	పదిసంఖ్య.
ఛ	
ఛందశ్చితిః	ఛందోప్రస్తారము.
ఛిదః. / ఛేదాః	హారము.
ఛేదం	వ్యాప్తవిధియందు భాగించుట-హారము
జ	
జలధిః	పదిహేనవస్థానము
జీవాజ్యా	అల్లెత్రాడు
త	
తత్త్వం	యిరువదియైదుసంఖ్య
తలం	ఖాతమునందలిభూమిః
త్యక్తం	వ్యవకలనం
తలస్థహరః	స్వాంశానుబంధస్వాంశాపవాహ విధియందు- ద్వితీయస్థానము నందలిఛేదము
తష్టః. / తక్షణం	భాగించుట.
తానం.	నలభైతొమ్మిది స్థానసంజ్ఞ
తాడితం	గుణించుట
తిథిః	పదిహేనుసంఖ్య
తీర్థాకృతిః	మాగాని
తుల్యహారాః.	సమానఛేదములు
తులా	మూరుపలాలయెత్తు

అకారాదిశబ్దములు	అర్థములు
	ద
దళం	పక్షము
దారణం	కొయ్యడ
దిక్	పదిసంఖ్య
దివాకరః	పన్నెండుసంఖ్య
దంతాః	ముప్పదిరెండుసంఖ్య
దండం	నాలుగుమూరపొడవు
ద్రమ్మం	మగులము - నిష్కము - వరహాలి పది యారవభాగము
మగులం	వీసంవరాయెత్తు
ద్రోణః	పుట్టియందలి పది యారవపాలు
దృఢం	తేలిన మొత్తము హట్టశే
దృశ్యం	ఇష్టకర్మమునందు - కడపటదెలుప బడురాశిసంజ్ఞ
	ధ
ధటకః	పదునాల్గువల్లములు రతిగురిగింజలయెత్తు
ధనం	కలుపుట
ధరణం	యెనిమిదివల్లములు ఇరవగురిగింజలయెత్తు
ధరా	ఒకటిసంఖ్య
ధృతిః	పదునెనిమిదిసంఖ్య
	న
నఖాః	యిరువదిసంఖ్య
నలం	భూమియందునొకపక్క కొలత-నీళ్ల-కాడ

శబ్దములు	అర్థములు
నరః	శంకు-ఘూటము
నందః	తొమ్మిదిసంఖ్య
నిఖర్వం	పన్నెండవస్థానసం[illegible]
నిర్ఝరః	కాలవ
నియుతం	లక్షసంఖ్య
నివర్తనం	యిరువదివంశ[illegible] లసంఖ్యగల-తుం[illegible] యనుభూమి
నీరాలంభదీర్ఘములు	వంజ
నిఘ్నం	గుణనం
నృపః	పదియారుసంఖ్య
నేత్రం	రెండుసంఖ్య
	ప
పట్టాః	(శా)ఖలు-దంతెలు
పణ్యం	సరుకులువెలలు
పదం	మూలం-జాతిఅ[illegible] గు-క్షేత్రవ్యవహార[illegible] ముసందుకవాటిద[illegible]
పణః	ద్రమ్మమునందలిపదియార వభాగము
పరిధిః	వృత్తముచుట్టుకొలత
పరార్ధం	పద్దెనిమిదియవస్థానసంజ్ఞ
పరివర్తనం	త్రి[illegible]భిన్న భాగహారి
ఫలం	నాల్గుకర్షములయెత్తు
పక్షౌ	రెండు
పాటీ	గణితశాస్త్రము

పకారాదిశబ్దములు.	అర్థము.
పాదం	నాల్గింటనొకటి
పిండం	దళం-లావు-మొత్తము
పీఠం	సూచీక్షేత్రమునంద లిబ్బుహదాబాధ
ప్రభా	ఛాయ
ప్రమాణం	ఇచ్ఛా-ఫలా-కాలం-త్రైరాశికాదులయందు
ప్రయుతం	పదిలక్షలు
ప్రష్టి	అధికమువచ్చిన నాలుప కాలు [illegible]
ప్ర[illegible]వకాః	నతకాలంచే [illegible] చలనములు.
పూర్ణం	సున్న
ప్రోన్మీలనం	మొదలునడుచుట
పృష్ఠం	గుండ్రమైచుట్టు
పాదపు	లంబము
ఫ	
ఫలం	ఇచ్ఛారాశి-వడ్డి-మొత్తము.
ఫాల్గ్యం	గుణనం
బ	
బాహు	రెండుసంఖ్య-భుజము
బీజం	అవ్యక్తములుంచెడు గణితము
బృందం	పదియవస్థానసంజ్ఞ
భ	
భః	ఇరువదేడుసంఖ్య
భక్తి	భాగించుట
భా	నీడ-ఛాయ
భాగం	అంశము

శబ్దము.	అర్థము.
భాగహారం	పంచుట భాగించుట
భాజ్యం	భాగింపబడియు సంఖ్య
భాజకం	బాడిగ
భాండప్రతిభాండం	సరుకులుమార్చుట
భిన్నం	భాగములుచేయుట
భుజః	క్షేత్రమునందలి [illegible] పార్శ్వము
భుజప్రతిభుజం	ఎదురెదురు
మ	
మధ్యం	పదిహేడవస్థానసంజ్ఞ.
మహాపద్మం	పదమూడవస్థానసంజ్ఞ
మారమణపాసం	సున్న
మానం	మితం
మాపనం	కొలుచుట
మాషం	పదిన్నరగురిగింజలెత్తు
మిథః	పరస్పరము
మిశ్రం మిశ్రితం	కలిసిన ధనము త్రైరాశికాదుల యందిచ్చు కాలము.
మిళితం	సంకలనము
ముఖం	శ్రేఢియందాది ద్రవ్యసంజ్ఞ
మూలం	ఏకాంకమునుండి సమానగుణనాంకము తెలియుట - వర్గ-ఘనాదులయందు
మూషా	రాజస్వ హోమసందలిభిత్తి రంధ్రములు.
య	
యమః	రెండుసంఖ్య

పారిభాషికశబ్దములు.	అర్థము.	శబ్దము.	అర్థము.
యవాః	ధాన్యభేదము.	వర్గైక్యం	ఒకటి మొదలగు సంఖ్యలవర్గించి సంకలనము జేయు మొత్తం
యుతం, యుక్తి	కూడుట	వర్జితం	తీసియుండుట
యుగ్మం	రెండు సంఖ్య	వర్ణం	బంగారువన్నె
యోగం	కలుపుట	వర్ధితః వర్ధితం	గుణించుట
యోజనం	నాల్గుక్రోశములు ఆమడ	వరాటకః	గవ్వ
యోజితం	సంకలనము	వల్లః	3 దుగురుగింజల యెత్తు
	ర	వ్యస్తం	తలక్రిందు
రహితః	వ్యవకలనము	వ్యవకలనం	తీయుట
రదర	రెండుసంఖ్య.	వక్రం	వంకలనం
రాశిః	ధాన్యరాశిమొత్తము.	వాపీ	నీళ్లతొట్టి.
రాశికం	త్రైరాశికాదులు	వ్యాసః	వృత్తక్షేత్రమునందలి నడిమికొలత.
రూపం	ఒక పూర్ణాంకము వాపీపూరణము వంటిదనము.	వితస్తిః	పన్నెండంగుళములు
	ల	విభాగం	భాగించుట
లఘుః	చిన్నది.	విసముచ్చయం	కూడుట
లబ్ధం	మొత్తము-ఫలరాశి	వియోగం, వివరం, విశోధనం, వియుక్తం	తీయుట, అంతరం
లవః	అంశము - హారములపైనుండు భాగములు	విలోమం.	తలక్రిందు
లంబం	త్రిభుజ చతుర్భుజ క్షేత్రమునందలి నడిమికొలత.	వివర్జితం	తీయుట.
వర్గం.	రెండు సమాంకములనొకటిచే నొకటి గుణింపలబ్ధంబగు రాశి.	విశ్వం	పదమూడు సంఖ్య
		విషమం	వంకర-బేసిస్థానము.
వర్గకర్మ	వర్గించునందలి భేదము	విష్కంభం	వృత్తక్షేత్రమునందలి నడిమికొలత.
వర్త్మం	శ్రేఢీయందలి యొకసంఖ్య.	వివృతిః	వెడల్పు.

విశ్లేషం	రెండు మొత్తములకు మధ్యనుండు నంతరం
విశోధ్యం	త్రోయుట.
విభక్తం	భాగించుట.
వ్యస్తత్రైరాశికం	తలక్రిందుగనగుట
వ్యేకం	ఒకటితక్కువ
వేధః	రాశి వ్యవహారము నందు ధాన్యపు రాశి యెత్తు.
వృత్తః పరిధివృత్తం	గుండు భూతమునం దులోతు
వేలి	వ్యవకలనం
వేణుః వంశః	వెదురు - పదిమూర ప్రమాణము.
శశిః	ఒకటి
శంకుః	గూటకము
శ్రవణం	మూలకొలత
షష్ఠ్యభూమిః	మెట్టభూమి
శుద్ధిః	త్రోయుటనిశ్శేషం
శూన్యం	సున్న
శ్రుతిః	మూలకొత
శాకధాన్యం.	గోధూమయవాదుల పొట్టు ధాన్యములు.
శేషజాతిః	మిగిలిన మొత్తమును భాగించుట.
శ్రేఢీ	సంకలన భేదము.
శోధనం	బంగారు పుటము వేయుట వ్యవకలనం.

శోధ్యం	త్రోయుట
	స
సంకలనం	కూర్చుట
సంకలితం	ఒకటి మొదలు వరుసగానుండు మొత్తముల కూర్చుట.
సంకలన సంయుతి సంకలితైక్యం	ఒకటి మొదలు రెండేసియంకముల వేర్వేరు సంకలనము జేసియా మొత్తముల కూర్చుట శ్రేఢి
సంక్రమణం సహితంయుతం	దాటుట సంకలన భేదమునకు సంకేతనామము.
సమః	సరిసంఖ్య
సమానం	సంకలనం
సమాహ్వయః.	సూచీక్షేత్రమునందలి యొక సంకేతము.
సమచ్ఛేదః	సమాన హారములు జేయుట. సమభేదము
సర్వధనం	శ్రేఢియందు మొత్త ధనము.
సరాశి	చూళియందగ్గిరాళ్ల వరుసలు.
స్వరం	సప్తసంఖ్య
స్వం	ధనము. ద్రవ్యము.
సాధ్యం	సాధించవలయు శిష్యగణగణితము.
స్థానం	ఏకదశాదిస్థానములు శ్రేఢియందుగచ్ఛ
స్వాంశం	తనయొక్క భాగము

శాబ్దాదిశబ్దములు	అర్థము	శబ్దము	అర్థము
స్వాబాధం	త్రిభుజ క్షేత్రము నందలి లంబకారణమున నిగుగడుల వేర్వేరు భూఖండము	హరశిఖ	సున్న
		హీనస	అంశ
ఛిన్న	సూచీ క్షేత్రమునం దలియాబాధ	హస్తం	ఇరువది నాల్గంగుళముల ప్రమాణము
హరసం	సున్న	హీనం	వ్యవకలనం
సూరకి	ప్రత్యేంఢుస-ఖ్య	హృతిః	హీనవారి పెట్టభాగు
సూచీ	సులాగిగానుండు క్షేత్ర భాగము	హృతిః	భాగించుట
		హెచ్చుమన్న	పెరహాయెత్తు
స్ఫుటం	వాస్తవఫలం		క్ష
	హ		
హతం	గుణించుట	క్షిప్తం	కలుపుట - శూన్యక మగానునందు ||తో9 చేయుట -
హారకి / భాజకి	భాగించు సంఖ్య క్షేత్రమునందు సమవర్గాంకము లభించకలన రాశి -	క్షుణ్ణం	గుణించుట -
		క్షేత్రం	చతురశ్రభూమి -
		క్షేపం	కలుపుట

గణితదీపికా నిఘంటువు

ముగిసెను -

శ్రీరస్తు.

గణితశాస్త్ర ప్రయోజనాభివర్ణనము.

గణితశాస్త్రము సకలలోకములయందుగల సమస్తవిషయములకును ముఖ్యమైనయాధారముగానుండునట్టి శాస్త్రము. .... అదెట్లనిన- వేదములు శాస్త్రములు-పురాణములు-విద్యలు- దేశములు-భాషలు లిపులు- కృత్యములు-వ్యవహారములు - మొదలగు సమస్తవిషయములకును మరియు ఇతరలౌకిక వ్యాపారములకును - నత్యంతావశ్యకముగానంగీకరించదగినది. ....

వేదములయందుపయోగించుక్రమము-తొలుత వేదములెన్నియనియును పిదప శాఖలు-కాండములు-అష్టకములనియును ఆ వెనుక పన్నములు - మంత్రములు బ్రాహ్మణములనియును ఆపిమ్మట- ప్రశ్నములు-అనువాకములు- పనసలు- వాక్యములు-పదములు- స్వరములనియు నీమొదలగు వానివిభాగములెల్లను-గణితమువల్లనే తెలియబడవలసినదిగానున్నది - మరియు- వేదాంతాదిశాస్త్రములయందధికరణములు-సూత్రములు-పదార్థములు-ప్రకరణములు - ఖండములు-విభాగములు- వాక్యములు ఇవి మొదలగు ననేక భేదజ్ఞానములు-దీనివల్లనే తెలియబడవలసియున్నది-పురాణములయందు-స్కంధములు కాండలు-సంహితలు-పర్వములు ఉపదేశములు- ప్రకరణములు- ఘట్టములు- సర్గములధ్యాయములు శ్లోకములను నిట్టివిభాగంబులిందువల్లనే తెలియబడుచున్నది-***

మరియు నలంకారంబులు-నాటకంబులు దీనియందిన్ని యంకములనియు- ప్రకరణములనియును భరతంబుననిన్ని ప్రధానతాళములనియు- తాళప్రస్తారంబుననీతాళంబున నిన్ని భేదంబులుగలుగుచున్నవనియు- నీప్లుతమునకిన్ని గురువులనియు-నీగురువునకిన్ని లఘువులనియు-నీలఘువునకిన్ని ద్రుతములనియు-నీద్రుతమునకిన్ని యనుద్రుతములనియు నీయనుద్రుతమీప్రస్తారంబుననిన్ని యక్షరకాలంబనియు - మరియు-సంగీతంబున ప్రధానరాగములిన్ని యనియు నందు పురుష రాగంబులిన్నియనియు- స్త్రీరాగంబులిన్నియనియు

నపుంసకరాగంబులిన్నియని యానందభూషణరాగంబులిన్నియనియు - షాడవంబులిన్నియనియు-ఔడవంబులిన్నియనియు నిట్టియనేకభేదములీగణిత సహాయంబువలననే దెలియవలసియున్నది- ....✻✻

ఇట్లుఛందశ్శాస్త్రంబున-వర్ణంబులు-గణంబులు-ఛందస్సు-సంఖ్యాంశములు-అర్ధమేరువు-ఖండమేరువు - మొదలగు-లక్షణంబులును నీగణితంబువలననె దెలియవలసినది...✻

మరియునీగణితంబు వైద్యశాస్త్రంబునను-బాకశాస్త్రంబునను- శిల్పశాస్త్రంబునను - సాముద్రికశాస్త్రంబునను - గణకశాస్త్రంబునను మరియు క్రియావిషయములు మొదలగు సమస్తవిషయములయందు నాయావస్తువుల భేదంబుల నెరుంగు నెడల నత్యంతావశ్యకమైయున్నది. ఇదియునుంగాక-లౌకికశాస్త్రంబులయందు వారివారియుద్యోగములనిర్వహించు నెడలను- స్వకీయప్రహ్వృత్యములు చూచునపుడును తారతమ్యానుగుణముగా నన్నివిషయములయందును నీగణితశాస్త్రమత్యంతోపయుక్తముగానుంటున్నది. ✻

ఎట్లన-లీలావత్యాం-

శ్లో॥ యేషాంసుజాతిగుణవర్గవిభూషితాంగీశుద్ధాఖిలవ్యవహృతిఃఖలుకంఠసక్తా । లీలావతీహసరసోక్తిముదాహరంతీ తేషాంసదైవసుఖసంపదుపైతివృద్ధిమ్॥ ....✻

అనగా నెవ్వరికి భిన్నజాతిచతుష్టయము మొదలగుజాతులును-గుణంబులును-వర్గంబులును మి(శ్రా)దివ్యవహారంబులును లోనగుగల భూషణములచే భూషితురాలగు-లీలావతియను పేరుగల గణితశాస్త్ర కన్యకామణి కంఠసక్తయగునో వారలకు సుఖసంపదలభివృద్ధి యగుచున్నది. అదెట్లన్నను ॥శ్లో॥ కంఠస్థాయాభవేద్విద్యాసాప్రకాశ్యాసదాబుధైః। యాగురౌపుస్తకేవిద్యాతయామూఢఃప్రతార్యతే। అనున్యాయానుసారముగా సకలశాస్త్రప్రధానంబగు నీగణితశాస్త్రమెవ్వరికి కంఠతఃపాఠమైయుండునో వారలకు సుఖసంపదలభివృద్ధియగును సఫలితార్థముగా నరమణీయంబగు నీగణితశాస్త్రము నధ్యయనముజేసినవారలకెల్ల తమతమ సకలాభీష్టంబులు కరస్థమైయుండుననుటకు సందియములేదు..............................

ఇదియునుంగాక వేదచక్షుః కిలేదం స్మృతం జ్యోతిషమని వేదమునకు జ్యోతిషము నేత్రముగావున నాజ్యోతిషమునందు ప్రతిపాదితంబైయుండెడుభూగోళఖగోళాదులుగణితశాస్త్రముచేత నెనిష్పన్నమగుచున్నయదియిట్లనేకహేతువులచేతనీపూర్వోక్తక్రమంబునసమస్తవిషయములకునాధారభూతమయినయీగణితశాస్త్రము నభ్యాసముచేయుటయత్యంతావశ్యకమనిసుగుణాలంకారభూషితులగుమామిత్రులందరత్యాదరణతో నస్మదీయోక్తులనలంకరింపవలయునని వేడెదము ....

ఇట్లునిఖిలోపకరణభూతంబగునీగణితశాస్త్రముబూర్వికులచేతవ్యక్తగణితంబనియునవ్యక్తగణితంబనియుద్వివిధంబుగవిభజింపబడియున్నది-అందువ్యక్తము బనగా నేకాదిస్థానాంకములవలననుభిన్నగణితములవలననుసాధించబడునది.

అవ్యక్తంబనగా బీజగణితమును నందక్షరములను సహాయముగా నునిచి కొన్నవ్యక్తగణితముచేనసాధ్యంబగుగణితంబులనుసాధించువిధానము ......

గాననీరెండువిధములగుగణితమభ్యాసముచేయుయెడల బ్రష్టలుచేయునన్నివిధంబులగుప్రశ్నంబులకు సదుత్తరములు-చెప్పుటయసాధ్యముగానుండును గాననీరెండువిధంబులను గ్రమముగానభ్యసించుటయావశ్యకముగానుంటున్నది. ....

అందుసంస్కృతభాషయందుగలలీలావతిగణితమును-పూర్వపుగణితకులవలన నాయాభాషలయందు బలుదెఱంగులుగా బరికల్పితంబులగుచుతమతమదేశానుసారంబుగనుండాత్పర్యానుసారంబుగనుభూమానద్రవ్యమానములుకల్పనముచేయుటమాత్రముగాక-కొన్నిభాషలయందు సంస్కృతగణితులమార్గమునుగూడా కొన్నివిషయములయందుమార్చిస్వాభిమతమును బ్రకటింపజేసియున్నారు యీవిషయమై తరుచు గానాంధ్రద్రావిడగణితశాస్త్రములయందనేకపొరబాటులుగలిగిసూత్రములచొప్పుననననగాలక్ష్యలక్షణములు-సమన్వయంబులు జెందకరసాభాసములుగానుండుటవలనప్రకృతమందుప్రాచుర్యముగానుండురాజవిద్యయందుగలవ్యక్తావ్యక్తక్రియలుప్రాచీనసంస్కృతగణితానుగుణంబైయథాక్రమములు

గానుండుటవలననస్మదీయులు కొందరా భాషా గ్రంథములనభ్యసించి దానియం
దనురక్తులై యస్మదీయ శాస్త్రంబుల యందట్లు లేదనియు నది దృష్టాంత దా
ర్ష్టాంతములు తుల్యముగానుండ లేదనియు వచించుటమాత్రముగాక య
స్మదీయమగు సంస్కృతాదులయందు నిరూపక శాస్త్రంబులే లేవనియును
వ్యవహరించుటకాస్పదమై యుండుటవలననట్టి వారలకు గల యభిప్రాయ
ములయొక్క పొరబాటులను సంశయములను నివర్తింపచేయుటకును మరియు
నన్ని భాషలయందుండెడు సమస్త శాస్త్రంబులకాద్యంబగు శాస్త్రములు సం
స్కృత భాషయందు దొలుత గలిగియుండి పిదప నాయా భాషలయందు మేర్ప
డినదనియు నిస్సంశయముగా దెలియుటకై యీ యుపన్యాస మారంభించబడినది
ఇంతియె గాక యస్మదీయ సంస్కృత భాషయందు నీ రెండు శాస్త్రములు మిక్కి
లి సంగ్రహముగానున్న సంయుక్తికములుగానుండి భాషాంతరములలో చిర
కాలాభ్యాసము చేయుటవలన గలిగెడు ప్రౌఢిమ స్వల్పకాలాభ్యాసమువల
ననే గలుగజేయుచు భాషాంతరములలోన స్పష్టగ్రంథముగానుండెడు ననేకగ
ణితకల్పనాచాతుర్యములను దెలుపుచున్న విజ్ఞాన నా సంస్కృత గణిత శా
స్త్రమత్యంతావశ్యకముగ నభ్యసించినపడును నస్మదీయ శాస్త్రాభ్యాస చా
తుర్యమువలన గలిగెడు ప్రౌఢిమకు మితిలేక యుండుటయే గాక భాషాంతరము
లనభ్యసించు వారలకు నా భాషాంతర శాస్త్ర సిద్ధాంతములు సులభముగా గ్రహిం
చుటకు సాధ్యంబులై యుండు ననుటకు సందియము లేదు..........*

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వేంకటార్య సద్గురుబ్రహ్మణేనమః.

లీలావతీమంగళము.

ప్రీతింభక్తజనస్యయోజనయతేవిఘ్నంవినిఘ్నన్స్మృతస్తం
బృందారకబృందవందితపదంనత్వామతంగాననం। పాటీంసద్గ
ణితస్యవచ్మిచతురప్రీతిప్రదాంప్రస్ఫుటాం సంక్షిప్తాక్షరకో
మలామలపదైర్లాలిత్యలీలావతీం॥ ....

శ్రీమద్యోగిజనాగ్రగణ్యతయు నస్సీమప్రభావంబుభ । క్తామేయేష్టఫల
ప్రదానమతియుఁ దాబూని విష్వ్యామతా। శ్రీమీరన్ బదరీవనాశ్రమమునన్
జెల్వొందు నారాయణస్వామిన్ మద్గురుపట్టభద్రు నఖిలేష్టావాప్తికై గొ
ల్చెదన్॥..

సీ॥ గారవంబున లోకకల్పనాచాతురిఁగనుబొడ్డుబిడ్డనిగాంచ మేటి। కడు
క్రొవ్వున హిరణ్యకశిపాదిదనుజులదునుమాడవలసియా దొడ్డజోదు। లలిత
కటాక్షంబుల నెరులిన్డింపగలమానినీమణిగలగృహస్థు। తలచిననిఖిలపా
పకములు దెగటార్పవలతుతో నామమ్ముగలమహాత్ము। డఖిలజగములుబొజ్జలోన
నించువేల్పు। పాదినారాయణుడు సంతతాదరమున। నాయురారోగ్యభోగ
భాగ్యాదులొసగి। చిత్తమిగురొత్తమమ్ము రక్షించుగాత॥ సీ॥ కలితవల్లీతరం
గములసెలేమపాలేటి గానుతయాట దేటపరచు। కమనీయతనకాంతిశుకత నేల
తొతన్వికములాతులసతియాట గామఘించు। దరహాసితాస్యపద్మము చేత వేదే
వియిందుసోదరియాట నెరుగవచ్చు। తరళకటాక్షపాతముల చే నెయ్యంబజల
జాస్త్రుతల్లియాజాడ దెల్పు। నట్టి శ్రీదేవి నిరవధికాదరమున। సంతతైశ్వర్య
భోగముల్ సంతరించి। పతియుతంబుగనుగ్రహాక్ష్యంతరమున। నిండు వే
డుక నెడబాయకుండుగాత॥ క॥ శంకరునాశ్రితభవనా। శంకరుమునిజనమ
నోవశంకరుమాటక। శంక లెడబాపియనిశము। శంకరుగా గొలిచిమిగులస
న్నుతిజేతున్॥ క॥ నగజాత్మజ పజనవిపు। నగనాన్యచరలక్ష్యతావగరన్ శ్రు

తిసం । సర్గాకారతివరితోషితభర్గ గృతసర్గ నెపుడు బ్రార్థింతుమదిన్ ॥
గీ॥ ధాతబహువిధసృష్టిసంధాత శ్రుతివి । ధాతభక్తేప్సితవరప్రదాతలోక
తాతవాణీవధూమణీ నేతవైరి । జేతమాకాయురభివృద్ధి జేయుగాత ॥ సీ॥ లలి
త వైఖరిశబ్దములుగూర్చు పటిమంబుదలప నానార్థ విధానగరిమె । హృ
ద్యానవద్యసత్పద్యకల్పనశక్తిరీతిశయ్యావైభవాతిశయము । సరసత్రివిధపా
కసంధానచాతురిబహువిధాలంకారపరిచయంబు । తతపురాణవితానతాత్ప
ర్యపటుయుక్తికృతిపరికల్పనాకృతప్రశస్తిగలుగునట్టి మదీయ వాక్యముల నెగ
డు । వాణినబ్జరాణివినుతగీర్వాణిసరుణ । పాణినలివేణిసైకతశ్రోణిఁ బూజ ।
వాణినవరతంబు భావమునదలతు ॥ క॥ గణనాథుని ప్రముదమహా । గణనాథుని
వేష్టితాహిగణనాథుని నే । గణనాతీతస్తుతులన్ । గణతింతు న్విపులవిఘ్న ఖండ
నమునకున్ ।..*

క॥ నను రాజయోగసాంబ్రాజ్యనిధానము జూపి మనిదిన మహోనుహునిఁగా
ఘను వేంకటార్య సద్గురు । ననిశము బ్రార్థింతు భావనామాగ్రమునన్ ॥
సీ॥ సూక్తరామశ్లోకసువివేకివాల్మీకి కవిరదితాగమశిఖావ్యాసువ్యాసు । బహు
కావ్యరచనానుభవభూతిభవభూతి । కవితాంగనావాసు కాళిదాసు । సా
హిత్యరసవికసనుశబ్దశాసనుసుకృతకథాబాణ సోమయాజి । నాటకరచ
నాసనాథు శ్రీనాథునిబహుకళానిధిశివభద్రు భద్రు । భాస్కరునిరంగనా
థుని బాణు మాఘుని బిలహణుని సోమనాథుని భీమదండి । పోతరాజాదులైన
ట్టి పూర్వకవుల । నాధునికసత్కవీంద్రులనభినుతింతు ॥ సీ॥ ఏమహాత్ము
నికృప నెల్ల వేదంబులు వినినంత గ్రహియించు నేరుపుగంటి । నేమహామహుకృప
నింద్రగుర్వాదులకైరుగరాని సుభంబులేనుగంటి । నేసద్గురుని కూర్మి నిఖిల
యోగరహస్యములుకరస్థములుగా వెలయుగంటి । నేవిప్రవరునాజ్ఞ నిఖిలశా
స్త్రంబులు నాలోకమాత్ర లోనరయగంటి । నాదయవాత్రిభాశిజ్ఞానప్రాప్తి
నవనవోన్మేషధిషణవినయవిధాయి । ఘనుముడింబికులాబ్ధి రాకాశశాంకు ।
వేంకటాచార్యగురుని సేవింతునెపుడు ॥ ఉ॥ కాముల ప్రావలందదగుకల్ప
నలర్థవికల్పనంబులే । గకవులత్వంబులుగు గావ్యములప్రబియింప వేకదా ।

మాకటసత్కవీంద్రులను మాన్యుల నెప్పుడు గేలిసేయనా। కాకలిశుంఠ లైనప
లుగాకులవోలిచి కాకుసేయుమా ||......................................

వ || అని యిట్లఖిలదేవతాగణాభివాదనంబును సుకవిజనానుమోదనం
బును గుకవిభంజనాపాదనంబును సంగావించి సకలశాస్త్రసారంబును బహుజ
నోపకారంబును నగా నెద్దియేని యొక్క కృతి యొనరింతునని దలంచుచుండ నె
డనొక్కనాడు ||..*

ఉ|| రాతిరియహఃకృత్యములు సంజిలజేసి నిజేష్టబంధుమిత్రా।తిథికో
టితోరసిరసాన్నములన్ భుజియించి భూషణ। వ్రాతము గంధమాల్యములు దివ
స్త్రములూని ప్రసూనశయ్యపై। ప్రీతిని మేను సేర్చి హరి జేకొని నే
సుఖసుప్తి నున్నెడన్ ||సీ|| మధ్యందినాదిత్యమండలద్యుతిబోలె బ్రహ్మతేజం
బుట్టిపడి వెలుంగ। నభ్రసంగత శరదభ్రంబు బలె మేనను భ్రచేలము గడు
సూడనొప్ప। కమలవేష్టిత భృంగగణము ట్లకెంగేలనళినాక్షమాల గ్రన్నన
చలింప। పరిపూర్ణసోమబింబము పోలు మోమున రాజితోర్ధ్వత్రిపుండ్రం
బు మెరయ। సద్గురుడు వేంకటాచార్యమణిను నీయ స్వప్నమున సన్నిధియొన
ర సంభ్రమమున। నెమరుసనితోడి దెచ్చె దన్మృదుపదములకేను మ్రొ
క్కన దీవించి యిట్టులను ||
ఉ|| అర్కాది గ్రహసంచర గ్రహణకాలాన్వేషణోపాయముల్। దర్కవ్యా
కరణాగమాది బహుశాస్త్రప్రోక్తనానార్థసం। పర్కాభివ్యవహారముల్
భువనరూపద్వీపవిస్తారముల్। దర్కింపం గణితప్రవృత్తి వెలిగాదక్కొండెరిం
గించునే ||సీ|| భాసురసంజ్ఞప్రపంచాది వేదితో సకలార్థపరికర్మజలసమృ
ద్ధి ఖిన్నాధికారగంభీరాంతరాళంబుగాఢప్రకీర్ణక గ్రాహవితతి। త్రైరా
శికోర్మిసంతానంబు మిశ్రితసూత్రమణిప్రభాశోభితంబు। వర్గితక్షేత్రవి
స్తీర్ణప్రభావంబు పాలితఖాతపాతాళతలము। కరణసంశ్రితఛాయాధికా
రవేల। గణకకపిగణకలకలఘురవంబు। గణితవారిధిసంఖ్యానమణిగణంబు। లు
ద్ధరింపగనజునకునోపనగునె || క|| అనవద్యలీలావతి। యనబరగిన గణితశా

స్త్రము గ్రంథముగా నీ వొనరింపుము సద్గురుబదరీవననిలయున్నా థుఁ జేయ వాంఛిత
మొసఁగన్ ॥ క॥ అది గాక నాకటాక్షము । సదనంద నెవిదిత మ్మైన యాశాస్త్రము
మ । గ్రంథ కృతయో ల్లాసముకొరకున్ । బదరీవననిలయుకరుణ బడయుటకొరకున్ ॥
క॥ ఒనరుపుమని యుపదేశం । బొనరించి తిరోహితత్వమొందిన నావెం । బనమే
ల్కని కరణీయము । లొనరిచి హితపితతితో మహాత్మ్యహాముసన్ ॥ సీ ॥ నానా
మహీశ్వరాస్థానాంతరాగతపండితసాహితీఫణుకులొకట । అసదృత్ప్ర ప్ర
బంధారచనప్రౌఢిగను కవీంద్రులచాటుగరిమె యొకట । తర్కమీమాంసవి
ద్యాదిప్రసంగముల్సలుపువిద్వత్సువాక్సణి యొకట । రాణించు నఖిలపురాణ
కథాగోష్ఠిగతపురాణజ్ఞ వాక్యంబులొకట । వేదవేదాంతవిదులవాగ్విలసితము
లొకట । గణకదైవజ్ఞచాతుర్యగరిమెలొకట । వైద్యమాంత్రికనీతిప్రవచనలొ
కట । కావ్యనాటకాలంకారకథన మొకట ॥ క॥ వెలయఁగ తత్తమదితమూ । ర్తుల
యుక్తులెరంగి సముదితోత్తరములు వారలయలరింపుచు విద్యా । విలసితసద్గోష్ఠి
నున్నవేళ ముదమునన్ ॥ క॥ కలమ్మృదువాక్యంబుల సభ । లకలమట మాన్పి యు
చటగల వారలతో । కలభంగి నేను గాంచిన । కల చందము దెలియఁబల్కఁ గలయుం
గను చోన్ ॥ క ॥ మద్గురు సహోదరుడు శ్రీ । సద్గురుకరుణోపలబ్ధ సాహి
త్యుడు చే । తోద్గతహర్షము వాచా । గాద్గద్యము దెలుపకృష్ణకవి యిట్లనియెన్ ॥
క॥ కలచందం బేనుగనీ । లచందము ధాత్రిలోన గల శాస్త్రములన్ । గల సార
ములీలావతి । గలరసికుల కెల్ల మోదకలన జేలంగున్ ॥ క ॥ అటు గావున నీ శా
స్త్రము । తటుకున నాంధ్రంబు శేయదగు నీపనితకృతి వారి కలవిగాముని । స్ఫు
టకీర్తియు నభిమతార్థపూర్తియు గలుగున్ ॥ గీ॥ వేదమునకు చక్షువెన్న జ్యో
తిషము శ్రు । దానికాద్య మగు చుదనరు నిదియె । గానగణితముఖిలకారణంబ
నుటకు । సంశయంబు లేదు జగతియందు ॥ క ॥ అని సభగలవిద్వాంసుల । గని
యానయశాలివంశకథనము సేసే । చిననభంగి నెరింగించెద । వినుడని వారనుమ
తింప వేడుక బలికెన్ ॥ సీ ॥ ఏ రాయమణిషాజు దారుడై మునుఢిల్లి సందుశా
షే మెప్పు బడయుగాంచె । నేమంత్రి బంగాళ శిష జమాబందిగావించ తద్రా

జూకరుణగాంచె। నేప్రధాని నిజాముచే వారితోషికంబందిద్రిపు సేనబార
దోలె। నేసీతి సిద్ధి శ్రీ తినెల్ల దానంబులధరణీసురావళిదనియ జేసె। నతసు
హామాన్యదేశగత్తింతియువిను తా। తతిసత్కీర్తిశాలియై వెలయుతదగ్ర। మ
ల్లసులకల శాబ్ధిహిమాంశుడనగ। రాజిలును వేణుగోపాలరాయమౌళి॥ సీ॥
తనద్విజరాజత్వము నిజంబుగానహిప్రతతి నథోగతిబడనడంచె। దనప్ర
ధానతయథార్థము గానియోగివర్గము నెల్లలోకువగా నొనర్చె। దనమం
త్రిత ప్రసిద్ధతవహించ గానెల్లనీతివిద్యలచాల నేర్పరించె। తనదు సేనాని
త్వమొనరసార్థకము గాప్రకటారి శార కపటీమ నాశ్చె। భళిభళీయనితనుకీ
ర్తీంద్రులనుతింపగానిజాము। నిర్మోలమేల్లాంచిమించె। నతడుసామా
న్యదేపోషితావనీసు। రాళిశ్రీరాజగోపాలరాయమౌళి॥ క॥ ఆరాయ
మణికినాశ్రిత।వారామరమణికినమితవరరుచిఘృణికిన్. ధీరుడు వసుదేవు
నకను। రారివలెన్ శ్రీనివాసరాయుడు బోడమెన్॥ సీ॥ తనధైర్యమహిమ
తో దారసిల్లగలేక నాహిమాగము లెల్లనై వడంక। తనవదాన్యతను నెంతయునో
డియాకులబడి సురభూజంబు పండ్లిగిల్ప। తనదు గాంభీర్యంబుకైన గాక వారా
శిపలుమారు మొరబెట్టి భంగమొంద। తనయశోమహిమకెంతయు నీడుగాలే
క శశిలోనకందికార్శ్యమున నగుంద। దనరెనతిమాత్ర కీర్తిచే దారసిల్లి యుద
యగిరిమార్గ సంస్థాపనోపలబ్ధి। తద్ఘడీనాథఖానాభిధానరచిత। చారుసన్మాని
శ్రీనివాసప్రభా॥ ఉ॥ పొంకముగాగనాసుగుణపూర్ణనుకుజ్వలకీర్తులై వని
ష్పంకులుసౌరభూమిరుహపంచకముల్బలె గల్గిరేను గా వెంకటరాయపండితు
డు వెంకనమంత్రియురంగరాయమి। నాంచకుకొండలేంద్రుడు గుణాఢ్యు
డుగృష్ణప్రధానవర్యుడున్ ॥ అ॥ము ॥ ఈ ॥ ఆడినదిప్పోకపరులాడెసు ప్ర
స్తుతికొప్పలేడుదన్వడిన ద్రిప్ప రాడు చెయిపీడినచోనిను వేనవేలుకీ। తాడడా
తప్పుడేనితెగనాడడు దాపెరవారినైనచే। వీడదుజెల్లి జేశినను వెంకనపండితు
డెంతధన్యుడో॥ సీ॥ ఉపనిషద్భాగవతోదితసూక్తులే గాని వాక్రున్యకా
ప్పడోండు। దానవాంతక పదధ్యానమొక్కటి గాని దానొకప్పుడు వేరుదల
పబోడు। శ్రీహరిప్రతిమాభిషేకాచర్ఛలే గాని చేత వేరొకపని సేయబోడు

పరము భాగవత ప్రపంచంబుతోఁ గాని దానినన్యనంగతి దెవలరాదు; శౌరికైంక
ర్యమున కార్యసంఘటునకే। గనిదనరొక్క యనుపృథగాత్రయింప। దాను
వాత్మునిగఁ ఖతింపవలవియగునె। మదజహాగ్రుండై వెంకవమంత్రిమనుమ
డు॥ ఆయనతమ్ముఁడు రంగా। రాయుడుకడునొప్పెమాక రాజాదిమహీ। నాయ
క వభాంతరస్థవ। నాయక చరితుండు దేవనాథ విభవుడై ॥సీ॥ యేరాయమణి
కళాసారభోగంబుల రాజనందన రాజరాజనిభుడు। యేమంత్రిసత్తముడి
లమతిధనముల రాజనందన రాజరాజనిభుడు। యేభవ్యముఁ ధర్మస్వాభిమా
నంబుల రాజనందన రాజరాజనిభుడు। రూపతేజప్రభావరూఢవిద్యల రాజరా
జనందన రాజరాజనిభుడు। యేమహామహుడాఘను నెన్న దరమె సరసగుణ
శాలి యాశ్రితభరణశీలి। నతమహీపాలి హరిచరణాంబుజాళి। రాయపల
మాళి శ్రీరంగరాయమాళి॥ రాజనందన రాజరాజనిభుడు - అనేపద్యానికి
కళా-రాజచంద్రః- సారభోగమునందు-నందనరాజనందనవసశ్రేష్ఠమున
డు-రాజరాజైన-ఇంద్రుడనుట-...*

మతి-బుద్ధియందు-రాజనందనబుధుడితో-ధనసంపదయందు రాజరాజ
డు బేరుడనుట..*

ధర్మ-ధర్మమునందు-రాజనందన-సూర్యపుత్రుడైనయమునితో-రా
జా సూర్యేన్దు పెవంద్రె - ఇతినానార్థే। స్వాభిమానమునందు-రాజరాజ-
దుర్యోధనునితో సమమనుట...

రూప-రాజరాజనందన నలకూబరః-తేజఃకాంతియందు-ర- అగ్నిః ప్రభా
వ-అశ-బ్రహ్మ-రూఢవిద్య-రాజ-యతుడితో- ************
సీ॥ అమరనాయక బాలికాను చాంతర సీమదహన యూషారాంతరమునందు। అంత
కాంతఃపురకాంతామణీ వేణిదనుజనాయకవనితాంగవల్లి। యాదోదినాథప్రి
యాకంకణావళిగంధవాహవధూటికాగ్రపేటి। ధననాథవరవనితాముఖా
బ్జంబున నాగకేయూరాంగనాళికమున। హారసుపర ప్రసూనపటీరహీర
సారకర్పూరవాసాజ్జచారురుచుల। మీరినొనలేక దాగడిదీరె నౌర। ధీరగతిరం
గరాయని చారుకీర్తి॥ గీ॥ ఃతని దారవర కారయత్యుదార। శతశుభా చోరబు
ధజనాధారధీర। ధారుణీసురలోకమందారయగుచు। నెగడెకనకాంగనాతమా

నిరీక్షణంబు ॥ సీ ॥ అతిథులబంధులయట్లాదరణఁజేసి వేసరకన్న మేవేళనొసఁగు
వతిసద్దైవంబట్లుభావించితత్పాదపరిచర్య నెప్పుడు బాయకుండు। ఆశ్రితులను
పుత్రులట్లుమన్ననఁజేసి కోరినవెల్లనుకొసరకిచ్చు । ధరణీదేవులదేవతతిమా
ట్కఁ గణుతించియిష్టవస్తువులుపూజించియొసఁగు । ధర్మచింతనయే ప్రొ
ద్దుదప్పకుండు। మానసంబునహరిభక్తిమానకెపుడు। దీనజనములబ్రోవఁ జింతిం
పుచుండు। కలితసద్గుణనికరంబకనకమాంబ॥ క॥ ఆదంపతులకు సుతుఁడై। ప్రా
దుర్భావమయ్యెకృష్ణపండితుఁడు సదా। వేదవిదాహ్లాదబుధా। మోదకృతాచార
నిరుపమోదారుఁడై॥ సీ॥ వినినయంతనె సర్వవేదవేదాంగముల్నిరతరాభ్యస్త
మౌఁ జెలువుగాంచె। చదివినయంతనె సకలపురాణకథాప్రపంచంబు హృద్యతర
హించె। యాలించినంతనెయఖిలశాస్త్రేతిహాసములు వర్ణించె నసరణి మిం
చె। సూచించినంతనె సురుచిరనాటకాలంకారకావ్యంబులటగ్రహించె। బలికినం
తనెచాటుప్రబంధరచన। దలచినంతనె యితరవిద్యాప్రపంచ। సంగ్రహతమిం
చెనలవియేసన్నుతింప। రమ్యగుణఖనికృష్ణరాయఘనుని॥ క॥ భరతడకమల్లకృ
ష్ణునిస్ఫురితయశోధవళవికచపుష్కరమునఁగా। సురపుష్కరంబు తజ్ఝా
ర। వరపుష్కరమలిమరందవైఖరులొందెఁ॥ గీ॥ జనపదములాత్మవేదితాజన
కుఁడైన। వేంకమంత్రియునౌదార్యవిజితవిత్త। పాలకుడురంగరాయడు పాల
కుండ। గాసనడుబూనెద్దట్టుభయగౌరవంబు॥ శా॥ ఈ భ్రాతృద్వయవంశ
శతరాయగుచున్నెపొంది వారిర్వురుఁగా। సౌభ్రాత్రంబున నెంచదా బెరు
గుచుఁ సాహిత్యవైరాగ్యవి। ద్యాభ్రాజిష్ణుతచేవదాన్యగరిమఁ దత్తాత
యాగ్యంబులఁ। సుభ్రాజిష్ణులజేయుచున్వెలసెనీసుశ్లోకుడత్యాఢ్యుడై॥ సీ॥ ఉ
పనిషద్బ్రహ్మసిద్ధ్యాదితఘణుతుల న్యాయశాస్త్రార్థవిన్యాసములను। నష్టాం
గయోగరహస్యవాదంబులదండనీతిక్రమోదాహరణల। సాంగతత్త్వవివేక
సాంఖ్యతత్త్వజ్ఞత రాజ్యాంగపంచతంత్రాదియుక్తిజ్ఞానవైరాగ్యవిజ్ఞానా
నుభవములమాసితౌదార్యక్రమార్జనముల। శాంతినిధియైనజనకునశ్రాం
తధరణీపాలకార్యప్రధానియగుపాలజనకు। దలపజేసెనితండుదత్తద్గుణము
లకృష్ణరాయుండుమన్మథాకృతిధరుండు॥ ……………… ……………………

విబుధాన్నదాన ప్రవీణు కళానిధి సరసచంద్రుండని చాటరాదె। సత్యధనం
చారిసకలలోకైక జీవనదానచణుఘనుండనగరాదె। కవిగురువిబుధవగా
శ్రయుభోగాఢ్యు డవనీసురాధీశుడనగరాదె। ఆశ్రితేష్టార్థదానమితతే
జోనిధినర్థి చింతామణియనగరాదె। కవిసమాశ్రయయాచకకామితఫల
దాతదీనార్థిజాలమందారుడనిన। గాదెయనితన్ను సుకవిసంఘములు బొగ
డ। రమణ జెలువొందు నీకృష్ణరాయఘనుడు ॥ క ॥ అని సభికులతో। నని తాన
సివారితమైన ప్రీతి నక్కవిపతిన। న్ననియనుపమ సౌరధునీ। ఘనతరఘుంఘు
మరవంబుగానిట్లనియెన్ ॥ సీ॥ వేదజ్ఞులకు చతుర్వేదవేదాంతతదంగశిక్షావి
ధుల్దగరచింప। శాస్త్రజ్ఞులకు శాస్త్రషట్కప్రసంగసంగతులమాధ్య స్తతగై
కొనంగ। గోళజ్ఞులకు ధరాగోళభగోళభేదము లెరుంగగ మర్థతవచింప।
కావ్యజ్ఞులకు నాటకాలంక్రియాబాణచంపూప్రబంధవాక్సరణి జెలువ। బ
హుపురాణజ్ఞులకు తదుపాత్తసకల। మర్మము లెఱింగి వాక్యవ్యమరియు। సకల
విద్యలనునీవమిన్న వై వెలసితౌర। కృతివిధేయ తడకమళ్ల కృష్ణరాయ ॥ సీ ॥
కుందనచందనచంద్రమందారశరశరత్కందసాంద్రద్యుతుల్గొందు పరచె-కుం
డలీంద్ర సురేశకాండతుండిసితాభ్ర డిండీరరోచుల పెంపు పరచె। ఖండేం
దుధరజటామండలాంతరధునీకాండదీధితులను గండడంచి। శారదాపారదనా
రదక్షీరదరోరురోచులతో డదారసిల్లి। తారతారకకరకశతారహీర। సారసహి
మాగమృగరాజగౌరరుచుల। మీరుకొనునీయశము దిశల్ మీరనౌర। కృష్ణజనవిధే
య వెంకటకృష్ణరాయ ॥ క ॥ కృతిపాటకెవి రేనియు। కృతియొనరించు కెపు ఫ
లంబుకీర్తిగలుగుసత్కృతికిన్ నరనారాయణు। పతి జేసిన తత్ఫలంబు పలుక
న్వశమే॥ క ॥ అనియనుమతి సేయగన। య్యనఘుని సావాయ్య కసుననట్లని
ర్వృతిగై। కొని లీలావతిగణితము। దెనుగున నొనరింపబూనితిన్ సరసోక్తిన్ ॥
తామెనవిజ్ఞానభూభిమాన వేదపభాగగణనకై గణిత బుగణుతిజేసె। దనచేవి
భక్తమైదనరనత్పట్యా ౘకాలవిభాగంబు గణుతి జేసె। తనతపోమహిమచేత
నగోళగణితాదులార్యవృత్తసూక్తిని నలవరించె। దనవాక్చమత్కృతిధాతసి
ద్ధాంతంబు సలక్షితసంక్షిప్తసరణి దెల్పె। వెలయు బద్మజ బద్మాస్త వివశ్రుతార్య
భట్ట జిష్ణుజులాదియై బరగునట్టి। గణితసిద్ధాంతవేత్తల గణుతిజేసె। గణితక

వితాజమత్కృతిఁ గ్రుక్కొను॥ సీ॥ దాఁకొల్పియున్న శోధనలపండియనంత
వైఖరుల్గ ధువాస్తవముఁ దెల్పి। నితతబౌద్ధపురాణ షట్పులాంధకారము
ల్బాపిసిద్ధాంతప్రభల్ల ఘటించి। రసగుణప్రమాణవర్ణారచితానేకశబ్దజాలవి
ధానసరణి మెరసి। ద్వాపరాంధతమిస్రతాభిన్న గోసరణికీశంకరశిరోమణిక
తజూపి। ప్రకటకావ్య కృత్తనువ్య క్తభాషభోధకలనసకలార్థతత్వ ముగ్గా
నుపించి। దనవినూతనభాస్కరత్వంబు నెరపె। నేమహాతేజుడతనివర్ణించి
కొలుతు॥ క॥ యిందలిగుణదోషంబుల। డెందంబులఁబొఁడియణపుడీ క్రమము
లరణ। ఇందువిషంబులశంకరు। డందముఁ ధరించినటుల నాథునికవుల్॥ బద్ధ
కరుండనై ప్రాప్తిరంతుబల్మా ద్యు। భూతభవ్యభవత్ప్రభూతులైన। లఘువృద్ధ
గణములలక్షణకవులను పూర్వోక్తి కృషితపూర్ణ దోష। శాంతికైయేను
సమ్మదంబుఁ గనిందుస్ఫుటపద్ధతులు బల్కబూనినాఁడ। గావునఁ బూర్వోక్తిఁ గను
నమ్మియుండెను చోటనయ్యుక్తుల పొరిదిదూష। ణములచే గాని నానూక్తులందు
ద్రఢిమఁ గలుఁగనేరదు గావునఁ గవితయుక్త। లందు మరియు నలంకారలక్షణ
ముల। కూర్మి జేయుచు నాయందు పేమిమీర॥ సీ॥ ఆద్యగాణముల చేనతి
చతురోక్తుల రచితంబులైనను ప్రచుఁ గవిత। మందునుత్పన్న మానతివిశేషం
బుల దెలియజేయుటకునై దేటపడఁ। నాచేత నీశాస్త్రము మారబ్ధమయ్యె నునస
చ్చటచ్చటఁ గల్గునతిశయోక్తు। లందంద ప్రాచుర్యముగాననిదియనుస
ర్వమాలోక్యంబుసఁ సులైన। గాణములచేత మరియును గడునపూర్వ। వివిధ
వృత్తచమత్కారవిరచనములు। లాక్షణికులను జూడఁ గలలితహృద్య। మగుట
వారల్ జూడఁగఁ దగుచునుండు॥ క॥ ఇట్టి మహాశాస్త్రమునకు। నెట్టనఁ గృతినా
థుఁడు గనునిండిన వేట్క। పట్టముఁ గట్టఁగఁ డగిన। యట్టిజఁగద్గురుసిగొంతయ
భివర్ణింతుర్॥ ఉ॥ భూనుతకీర్తిసర్వసురపుజ్జవపుణ్యనివాసభూమియై
మానికమానినీగణ సమంచితనిర్మలకేళికాగృహం। బానగజాతశంద్రిశేఖర
ఖాధిమహామృగరాట్పురణ్యమం। భోనిధిమామమై శిగులబోల్చు హిమా
చలమొప్పు నిమ్మహిన్ ॥ తమప్రాంతంబున చూతలుంగలవలీతకోల లకాం
ప్రామతకీ। కదలీపూగలవంగచందనలసత్ఖర్జూరమాలూరశా। రదబిల్వా

మలకాంతల్పాలవటనారంగాదిసంకీర్ణతరుణా। బదరీకాననమొప్పుపావనము। ప్రస్తావనాహార్యాంబిలలా॥ సీ॥ మదమత్తకుంభీంద్రమస్తకకండూతిబాయగిరుమ్మృగేంద్రపాకసమితి। ఆకొన్నమృగరాజపాకంబులను బ్రేమపాలించి శరభములెల్లఁబొసంగు। శరభడింభముల పత్త్రములచే బొదవుచు సాకు బేరెండల సాళువములు। సాళువసంతతిజాలలాలించు భేరుండములు మెత్తలొండొండనొసగి। యౌవనంబున పెరజంతులాత్మవైరవర్గములు లేమియొక్క జెప్పవలయు నెల। ప్రకటతర రాజయోగసామ్రాజ్యగరిమ। నలరు శ్రీ నరనారాయణాశ్రమస్థలన॥ ....*

అస్పృశ్యతమాశ్రమంబు నందు.

అతిదుర్గమంబగునధ్యాత్మతత్త్వంబు భూలోకజనులకు బోధసేయ। నాచార్యశిష్యక్రమాచారవివరణంబె తయుదేటగా నేర్పరింప। శాంతరౌద్రరసప్రచారంబులొక్కయెడగలసియుండు విధంబుగానుపింప। ఆత్మమహిమంబుచేనలరిననిజధామమూర్తి తద్దృగ్గోచరంబుసేయ। నిర్ద్వందలచిహ్నకీయమై నెగడు దేజమిగుదెరంగుల వెలుగొందనిఖిలరాజ। యోగిగురుశిష్యరూపంబులొందిధరణి। తేజమున సమూర్తిగర్భమందిరువురగుచు॥ నరనారాయణనామధేయములనానాజంగమస్థావరోత్కరములెస్సన్నుతిఁజేయుచుఁ బెక్కయుగములుగాఢకృతినెపకృతై। ఖరులనెపకృతపంబులూనినను దాగాంక్షించియవ్విష్ణుడె। వెరవారన్వశియింపుచున్నెడ తపోవిఘ్నక్రియాపాదియై॥ పాకారినిజపదభంగభయంబునసహజకౌటిల్యాతసమదవృత్తి। నప్సరోగణములనలకసంతసుమాస్త్రశుకపికామలతోడసారిదిబనుప। నేతెంచి యచ్చటఁసఖిలాభినయనాట్యసంగీతసాహిత్యసరసమునర। వాచాలతఁజూపవారిసైగినియుకమత్సంగతలక్కునందూర్వశియును। భూరిసౌందర్యవతినోటఁబుట్టజేయ। దానిగనిసిగ్గునొందియాతలిరుబోండ్లు। అక్కసుఁబెమధాము నారాయణాభిధాను। నమనమస్కృతులొనరించి సకియగాంచి॥ తతతనువాసనాథరవదనంబులచంద్రబింబవిలాససరణిబూని। ప్రకటితయౌవనసంపత్కుచవైఖరిఘనఘనాఘనరమాగరిమెబూని। వదనగంధస్తనమృదుశయాంచలములగరిమెసురావైఖ్యలబూని। సుకుమారలోచనశ్రోణి

కంధరములకమలభూధార వైఖరులబూని । మునితపోమహిమాభినిమ్నగఁ నిం
చి।మించు సౌందర్యము నదమ్మించినట్టి । భామినీమణి నూర్వ పద్మనయన
గాంచి వెరగంది యమ్మునిఁ గరుణఁ బడసి ॥ అయ్యూర్వశి నిజనాయకు। నెయ్య
మున నొనరఁ గొనుచు నీప్సితఫలదుం।డయ్యెడ ననుమతి సేయఁగ ।జయ్యన సుర
నాథుకడకుఁ జని రా జేడెల్ ॥ పమదిఁగతిఁ సహస్రకవచాసురుఁడాత్మతపస్స
మాధిని।ఘ్నముఁ సమకూవఁ నెంచి యసికార్ముకముద్గరభిండివాలశూల।ఏము
వలతోమరాదివివిధాయుధయుక్త వైరి సేనతో।దమువడి జుట్టి ముట్టిన। ము
డంబున నామహిమాఢ్యు లిర్వురుఁ ॥ వానితపఃప్రభావమును వానిమహాబ
లవిక్రమంబులుఁ।వానియవధ్యతాస్థితియు వానియభేద్య సహస్రకంక
టా।నూనతరప్రభావమును నుత్తమతత్కృతహస్తవృత్తియుఁ । మానససీ
మఁ గాంచియను మానము మానియు మానుషోన్నతిఁ ॥ ఆయురువురిలో నొక
రని। సేయఁగ నొక్కరు తపంబు సేయుచునదై । తేయుబలంబుల బోరిగొని। వే
యేండ్లు సగవచ మొకటిశితధముగాఁగ ॥ నాశరహితుల మ్మునులట।నాశర
పతినవసిగూల్చు నాశలడర నా।నాశరములకవచంబులు ।నాశ మొనరించి గ్ర
మంబునఁ బటుశక్తిఁ ॥ ఇటులమ్మది తాత్మునలో। కృటిదక్కఁ ందవ్కఁ గ
ల్గుఁగవచములంవిశంత్కటవృత్తిజింపగాలం। పటజెందియుతం సబా రైభయవి
హ్వాలుడై॥ యీరీతి బారిభాస్కరు।జేరితబాధ్యతిఁ జేవ చెడకనిలిచిమ ।ర్వా
రపరాక్రముఁటగునక।నారాయణులందుగినుక నాటినమదితోఁ॥ వారలదా
గెల్చుకొరకె చేనుండఁ కుంతిభోజాత్మజ గొంతియ నెడ।గన్యకమర్వాసఘునిత
రాసుగ్రహాలబ్ధమంత్రంబునఁ లౌల్యబుద్ధి।చేనసుఁ బిలచిన జేరి యాత్మజుగా
గవనొ్న సంగినగూఢజన్ముడగుచు।గవచకుండలదీప్తిగన్పట్టుముందసమునఁ డిగం
గలోనుడిని బాల।చనిననా పేటిగంగలోఁగనినయ ధి।రథుడనెడ సూతుడబ్బా
లురాధకొసగ।నంమవధిం ప్లిగా ధేయుడగుచుపయుశు।రాము సన్నిధి విప్రరూ
పమున జేరి॥ ముత్తమముత్తమముత్తా। ముత్తంబును మంత్రముత్తమునునననా
నై।రక్తియగు పాదములనం।యుక్తధను ర్వేదమెల్ల నొగిగ్రహియించెఁ ॥...
ధనురీషితయు శక్తియు దంతక టఁక మున్ స్పర్శి యుద్ధఘణచక్రములు పాశ।

లగుడతోమరభిండివాలములునళికలనెడుపన్నెండుముక్తములనుగ్రహిం
చి ॥ వజ్రమిళ్ళిలవిత్రవరగదాముద్గరపరశు గోశీర్షకపట్టిసములు। అసిధే
నుశాస్త్రఖానుముసలమయూఖశతఘ్నిపినాకసంతాడనములు। ప్రా సమాష్టి
కసిరాపరిఘాదులనునిర్వదగునముక్తాయుధతాడనాది। కములందు భ్రాంతా
దికములగుపరష్లున్ముప్పదిరెండునుదప్పకుండ। నేర్చినతద్దివ్యధాయుధనిపుణ
గతులు। ఖండనము పాటనంబునుకర్షణంబు। కృంతనచ్ఛేదభేదనానంతలక్ష
ణములదక్షత గల్గియనగ్రళము గా ॥ షణ్ణవత్యంగుళశార్ఙ్గంబుతాళప్ర
మాణమై యుద్ధసమ్మతివెలయుట। దూరపాతనయోగ్యదోహలమైనషత్యంగు
ళశార్ఙ్గంబుదారసిలుట। లక్ష్యవేధనపటులఘుతరశార్ఙ్గంబు చాళిపరి
మాణవతురమగుట। ఘనచలాచలలక్ష్యహననశార్ఙ్గంబవ్వస త్తిపరిమితి
సంఘటిలుట। మరియుకరమితవైణవమార్గణాసనముననుజ్యాపుంఖలస్తక
ముముఖవిధము। శస్త్రమస్త్రము ప్రత్యస్త్రసంజ్ఞితంబు। మరియుపగమాస్త్రరూ
పంబుమదినెరింగి॥ శరముగొనుటయుసంధించువతురతయును। విడుచుటయనస్త్ర
సంహారవేగ్యతయును। గాదనరునాల్గువిధములగణుతికెక్కు। కాముగాకావ్యా
యమంతయాగరిమెనేర్చి ॥ సుసమారంబపిచాల్యములు గురుతయుల సూ
క్ష్మంబునానొప్పనా। దకసంభాండనిభేదముల గిరిభేతంబునిశాచారికాయ
కరిచ్ఛేదనగుంజబంధనికరోమచ్ఛేదభేదంబులల। ప్రకటంబొందిననాల్గులక్ష్య
ములదాప్రౌఢత్వమేపారగ ॥ శబ్దప్రతిబింబరసగంధచలనభ్రమణదూ
రస్పృష్టస్థితస్పర్శాదునిరీక్ష। భేదములపదనకొండయిపెంపుమీరు। లక్ష్యభేద
నవిధులెల్లలలి నెరింగి ॥ మంత్రదైవతసంయోగమహిమజేసి శస్త్రమస్త్రత్వ
మందుటసకలదైవ। రాక్షసములగునస్త్రములాయునెద్ద। నలుబదియుతొమ్మి
దిటి నేర్చినాడె మొప్ప ॥ దీనిసంహారకాస్త్రములదెలిసిమంత్ర। ముక్తము
క్తములుబ్రాహ్మభాగవములనువరుస। నేర్చెనుండలనిమయనియతిపాక
శాసనునికత్తివడసి మహేశ్వరుండు ॥ హస్తినాపురినుండనక్కాలమునమహి
కంసాదిదుష్టరాక్షసభరంబు। మోవజాలకబ్రహ్మునుమునవడబంగనాదిమ
మునులనయ్యజుండు ప్రార్థన। నను సేయంగృష్ణాజునాభిధానంబులవృష్టి

పాండవవంశవీరులగుచు। మర్త్యలింపవిల్వ్యద్ధిబొందనందఱుజూనుం॥దస్యుంభభ
పుపాలనస్త్రసమితి।బడసిరంగంబులోపలబహువిచిత్ర।నైపుణముజూపగా
సీపనపుడు పూర్వ।మర్చురంబున నైజాస్త్రమహిమజూప। గనిసుయోధను
డంతరంగమునబొంకి॥*॥సంగరమునబాధుగనిగెలు। వంగసమర్థుడండితండ
యనిపొంగుచునా। యంగమహీవలయంబె। లంగనొసగ గార్యఖడ్గలంప
టుడగుచున్॥*॥దుశ్శాసనశకునులుదన। దుశ్శీలతకనుమతింప। దుర్యోధను
తోదోశ్శౌర్యప్రాగల్భ్యము।దుర్ణమమానైంద్రికరుచుదోరపునలుకన్॥*॥
విషమొసగగ నూర్రములగు।విషధరములగరువ జేయవీగ తాసులుగా। విష
రాశిగట్టిత్రోయగ। విషమజతుగృహంబుగాల్పవిపినమ్ము జేర్పన్॥*॥ ద్యూ
తపగా జయమందగ। నాతిసిసభనవమతింపనతి ఘోరవనిన్। యాతనబడ
నజ్ఞాతపు। నేతమనగిల్చినములసేయుచునుండెన్॥*॥ యిట్లుధర్మార్తా
జాదులనీచబుద్ధిభస్మయుక్తకరంబుదర్పణమునాత్ర। మించెనట్టులబరపంగనొ
రశవారలలరునుండిరిమునురవిలానమొప్ప॥*॥మరియువారలలోనమా
నుష తేజస్వియగునరుడింద్రునియువమతింపి। ఖాండవంబాహుతిగా నిచ్చి
యగ్నిచేగాండీవరథహయపిపతాకి। కాదులుగొనిహరుకరుణచేపాశుప
తంబునింద్రాదులదయసమస్తదివ్యాస్త్రజాలంబుదేవదత్తకిరీటిదేవగాం
ధర్వాదిదివ్యవిద్య। ల్లెగొనికాశిసమనంబుబల్లవింప।మరమునివాతకవచు
లమట్టకాల। కేయులనుదున్మియరగద్దెగేలిసలిపి। విజయనామంబుజగమున
వెలయజేసె॥ మరియును ॥ వృష్ణివంశప్రసూతుడౌగృష్ణుచరిత। మెల్లకడను
ప్రసిద్ధమైయుల్లసిలుట। గ్రంథవిస్తరభయమునగానుపింపబడక। నిమ్మోదసం
ఛీస్తథంగిగాంచె॥*॥ ఇట్లుగృష్ణార్జునాఖ్యలనెసగుబదరి। వననివాసులు
దుష్టసంహారనశిష్ట।రతుకాదులబొగడొంద రాతుసాంశ। జాతగానినధృత
రాష్ట్రజాతులపుడు॥*॥ధర్మజుద్వేషమునగానిదమవారితోడసమరం
బుగర్వమిదునర్యమున।రాజ్య మొసగక భారతరంగమంత।గల్పనముజేయ
గృష్ణయుగ్మముగడంగి॥.. *

*

సీ॥ భీష్ము శిఖండి చేబలువు మారగ జేసి। భగదత్తు గజముతో బగవు బాపి। యూప
కేతుకరంబు బాపి సైనేయుకై సైంధవునొక్కట జావ నేసి। పారావతాశ్వు
చేబడ నేసె యరుణాశ్వు భీము చేదుశ్శాసు పీదమారిచె। కానీమననుజులగాలు
(బో)నికిబంచి బంధులనందర(మ)ందజేసి। మరియు నభిమన్యు కార్ముకమతడధ
ముండు మానహరించుట దాబూనుఘున ప్రతిజ్ఞ। సఫలత వహింపగను సిగన్ముఖ
ముని నిష్పుత్రను వృషసేను నామమణచి॥*॥ గనుగాపై గవసి యాదునటయా
గను గానిబల్కె దుర్యోధను డహుళదుష్ట। కార్యంబులకు మూలకందమైవై
యుంటవై గియు నింతవనినున్నశంసు। నతిమానస్త్రాత్మ మతిహీను కర్ణునగ
రదాత నీమనగారదాహి। (ద్రో)హిదముణం త్రితవదుర్యోత సంధాయి బాల
ఘాతక దుష్ట ఖాపుశకుని। నుమసంటయాధిష్ఠిరుఘున ప్రతిజ్ఞ। జైసివేకాదే
ము కిటవాను దేవు। సన్ముఖన్ముసకగ్గమైజని నీవు। జను నెవాకబంట వైజక్క
నిజము ॥*॥ అనగనకాడిట్లనునన్న పైదప్పిడిపోటు కాడవుబో లెబొగడకొ
నెదు। ఖాండవం బేమటగరక తుహోమటకాలకేయ నివాతకవచయాదవు
లను గంధర్వుల గెలుచుటలాదిగా పిందుముకీలాపు జయుదీసి। గన్నగదామావు
గన్పట్టునిక్కమైయుతపీరుడ వేసనంతవలయు। కంచుకోష్ణీష ధారివై గన్యక
లకు। నాటపాటలు గరవుమనటు సభంగి। దిరుగ నేటికి సముయాంబుదీ రమేగపాం
లాసంగరెయును నాటకమాలికటా॥*॥ అనఘ్లుసుండను నటు(కౌ) పదిన్వయం
వరము ననేగాదె వాశిజేసి। ఘోషయాత్ర నిపేశుగోల్పయి గంధర్వగణము
నకేగాదె జుణిగియుంటి। గోగ్రహణంబున గుయోధసన్నిధిన్ము నే
గాదె వారబోస్తి। నరురాజు ననుజులగూలిచి భీము గూడమున్న నన్నే గాదె
మొక్క జేసె। యిప్పుడిందరు గనుగొననమే నె గాదె। దు సేనుండు జావంగ
గోలగియుంటి। మొదరెదురబు(ద్ధి) కూల్పంగయే నె గాదె। గన్నులారంగ గను
గొంటి గణయిపుడూ ॥*॥ గార్యశిథ భరంబులు గనకనీదు। తలనయాం
తయునిడినయూతలువ ధాతక। రాష్ట్రు డిపుడీగ్గిన రాలుపడగ। నెడ్పుదాను
ను జప్పటయింతనిజము ॥*॥ ధమరాద్వేవ మొనరించుదమతులకు। నె

ల్లచేతులు వాటిల్లుదెఱిఁగి గాదె। ఘనమతియుయుయుత్సుఁడన్నకై గడగుటుడి
గి। ధర్మరాజుని చాటు జేరుట ధర్మమకీని॥*॥ మహారథులకైనఁ డంగియాద్రో।
ణభీష్మ। సోమదత్తాదులతిలోకశూరులయ్యు। గడవచెక్కుట దక్కను గల్గు
వారు। ధర్మహాసికి నోచరటఁ దలురవార॥*॥ అనవిని గన్నుల సిప్పులు। జిను
రగ గాంగేయుఁడని యొజిష్ణుని తోడఁ। విను బ్రాహ్మణోచితంబగు। ఘనవాక్యాల
ఘామునేమి గడఁగుము నాతోఁ॥..

అని విజయాఖ్యకార్ముకమునందు గుణధ్వని జేసె జిష్ణుపై। సునిశిత బాణజాల
ములు సోమ్పగ భాతుఁడు గాండివోగ్ర। స్వనము నదిగ్గజంబులను చాలభ
యంబొనగూరె రోదసిఁ। ఘనతరమార్గణావళుల గాఢనిరంధ్రము జేసె
నచ్యుతుఁ॥*॥ అది గని గాంగేయుఁ డనలాస్త్రమభిమంత్రితను జేసి యేయం
గ హానవహ్ని। క్రూరంబుగా బుట్టి క్రూరకీలాకలాపములలోకత్రయంబా
క్రమింప। గని వారుణాస్త్రంబున నరుండు సంవర్తమేఘమాలికలన మో
ఘవృష్టి గురియించి శమియింప వెరవరి గనుఁగొంచు తిమిరాస్త్రమేయంగదీ
ప్తులెల్ల మాయ జేయుచు గడగిన మిహిరాస్త్ర। మార్గణంబున దిమిరంబు మా
న్పవాయు। బాణమత డేసి సైన్యంబు బడలుబరప। పార్వతాస్త్రంబు చేదా
నిఘంగపఁచే॥..

సజ్జన సఖ్యంబు చాట్పునను డుదలై ఖిలచిత్రరీతిని టిలములగుచు। మత్స్యనముఖ
లీలమాలిన్యత వహించి ప్రస్థకాసనమున శోభ జెందు। యోగుల గతినంబరో
ద్యోగము హించి శిలాబ్ధములయ్యెనట్టి। కావ్యభాతిని పక్రమవ
జింతంబయి మస్టశుభాలెప్సిలోక। బాధదములయి ఖాండవప్రహితవ
హ్ని। దగ్ధమనుడంచ శూరముల్దమమ హెబాగ్ర। రిపులుమియుచు పై
వచ్చువిధము నోప। నయ్యెనాగాస్త్రమక్కఁఱుఁడప్పుడేయ॥*॥ గారు
డాస్త్రము గాండివి యేయంగ। సర్పకులము వెల్లచంచువులను। పక్షవాతస
మితిభగ్నంబుగాఁజెంచె। స్వర్ణపక్షగరుడసమితిగడగి॥..........................
వైనాయకాస్త్రంబు వెలయించెను దేహము బేఁమంబులు తరము గడగి। సింహా

రశ్లోభితకంధరంబులతోడ రదనప్రోతాంబుదరాజితోడ। తుండఫూత్కార
వాతోద్ధూతఖాళితో నష్టదేశమదవృష్టితోడ।పదఘాతచలచలన్మహీమం
డలముతోడ గర్జావాతాపాస్తగ్రహగణాళి। తోఁగడగి భద్రజాతియు మృగ
వుజాతి।మంద్రజాతియు మృగభద్రమంద్రజాతి।భద్రమంద్రంబు మృగమం
ద్రిభద్రమృగము।లని నిభంబులు గడగిన నవుడనఁగుచు ॥ ....
ఉ॥ పాదుకాదు మృగేంద్రబాణంబు బరఁగఁజేయ । గేశరాటోపముగ రోర
షీంకృతులను।వాలచాలనములు దంష్ట్రావజ్రకాంతు।లడరఁగఁ జతతి జెండాడె
గడురయమున ॥ దాశంగూపించి కణుకాండు శరభాస్త్రంబు ప్రయోగించె
నా॥ ఆశరభతతి గడఁగిద।శాశాతతి పెల్లగిల్ల నాచుకాచు పెలుచఁగ। దాశర
ధిశరవిధంబున।నాశమొనరించెను మృగేంద్రనామకశరముల్ ॥ గండభైరుం
డికాస్త్రంబు గనతిపాక।శాసని దలంప నద్భుతశౌర్య మెసఁగ।శరభసంతతి నె
ల్లను చరణములను।చించి చెండాడె నప్పుడు చిత్రముగను ॥ కనుఁడజునానుఘ
దగనలి త్రిషాస్త్రప్రయోగ మొనపఁ సందుదితమైన।దప్పిచే బెదవులు దడబ
డనోల్లెండ సైనిసల్ విధాస్త్రశస్త్రసమితి।పడిచి వ్యాకులమంద పిస్సాప్రస
న్నాంబుదాస్త్రమేయు కిరీటితలకకనిన।యతడేయ తాపిఛమ్యాతిపాటలా
గుణ। ప్రశలతోఁ గరిహాస్తపరిమితముకుమకరధారలు గురిసి యామహాసస్తృ
ష్ట। యుడుగఁజేయుచు సౌగంధ్యశక్తిశైత్య। గంధవాహప్రచోదితఘనవను
లధిక।సౌఖ్యమున దేల్చె సైన్యంబు క్షణములోన॥మరియును ॥ గొడ్డిరెష్టి
యు మాధ్వికాదంబరియు వల్లి।హింతాళిలాంగలేయుయును ఖాళ ।వపథక
ల్పకజాతవారుణీభేదముల్గ టుత్కమధురామ్లఘునకపాయ।కతలోష్ణకపూష్ణ
యాతతమందోష్ణలఘుగుణంబులచే నలంఘ్యవిజయ।కారిరణక్రమవాంతిస్సై
కరికరస్థూలసుధాధారసురుచిరముగ।పానమొనరించి భేతాళబహుళభూత।
శాకినీఢాకినీముఖ్యసర్వభూత।సఘుమలు గ్రీడి బిజయంబు సమకలిల।బొంగ
డగదొడంగెగానీను బొడవుడనుచు॥అంత-జోకకానీనుండు॥ అంధతామిస్త్రా
స్త్రమర్జునుపై నేయగా యత్రిశరముచే గంధడంచె।నంధతామిస్త్రమతడేయ
నర్జును చతుర్ముఖబాణంబుచే దానిభంగపరచె।శక్త్యస్త్రమేయఁ పిశ్వావసు
శరమున శ్వేతాశ్వుడవ్వడు ప్రశక్తజేసె।నతడుతకాస్త్రమ్మేయ నర్జునుడు దృత్యుంజ

యు। బాణముననుదానిఁ గఁరచె। స్మృతివినాశకాస్త్రమతఁ డేయ విజయుం
డు ధారణాస్త్రమున నుద్ధరణిఁ గూల్చె॥ భయనామకాస్త్రంబు పార్థుపై నత
డేయ నభయంకరైంద్రాస్త్రమాతఁ డేసె। నాయునాశాస్త్రంబు నతఁ డేయ
కాలసంకర్షణాస్త్రము చేతఁ గడకయుడిపె। నాసురాస్త్రం బేయ నట్టహాసాం
బికాస్త్రంబు చేత గిరీటి సమయఁ జేసె। మూకాస్త్రమతఁ డేయ నాకీశ సూతిమ
హావాక్శరంబున నడఁగఁ జేసె। సోమకాసుర బాణంబు సూర్యపుత్రుఁ। డేయఁ శ
ఫరాస్త్రమున దానిబాయఁ జేసె। నరవాస్త్రంబు గానీనుఁ డనుపఁ గ్రీడి।
కపరాస్త్రంబునను దానిఁ గప్పె నర్జునుఁ॥ రాజయత్నాస్త్రంబు రామశి
ష్యుం డేయ నామత్రయాస్త్రంబునం బెనరుడు। బలిదానవాస్త్రంబు జల
జాప్తసుతుఁ డేయ నరుఁడు త్రైవిక్రమశరమునఁ ద్రెంచె। కార్తవీర్యాస్త్రంబు
కానీనుఁ డేయంగఁ బారశవాస్త్రంబు పార్థుఁ డేసె। ద్వివిదాస్త్రమతఁ డే
య దివిజేశతనయుండు సంకర్షణాస్త్రసమయఁ జూచె। స్వర్ణనేత్రా
సురాస్త్రంబు గర్ణుఁ డేయ। సేకశృంగవరాహాస్త్రమే సెనరుఁడు। కనక
కశిపాస్త్రమతఁ డేయఁ గపిలగ్రీడి। యలన్రకేసరి బాణానఁ నడఁగఁ జేసె॥ రా
జాసురాస్త్రంబు రాధేయుఁ డేసిన వాసుదేవాస్త్రంబు వరపెనరుఁడు। కా
నీనుఁ డప్పుడు గల్యాస్త్ర మేసిన వైష్ణవమార్గ్రాస్త్రంబు జిష్ణుఁ డేసె। దశకంధ
రాస్త్రంబు తాఁ డట బడఁగ తడేయఁ గాపిస్థ్ర బాణంబుఁ గవ్వఁ డేసె। సంమోహనా
స్త్రంబు జలజాప్తసుతుఁ డేయఁ శాంభవాస్త్రంబున శాంతిఁ జేసె। మరియు బా
శుపతంబు చేపరుఁ గనుఁ। కనుపుదును మాడిగా మేశను నిశితాస్త్ర। ముఁ నర
బద్ధ్వజమిల గూల్చి యుసలులాయు। బాణమున నాలుగశ్వముల్ బడఁగఁ జేసి।...*
నారాయణాస్త్రయోజితు। గూరాస్త్రము చేత గగనపాండలయుతమా।
వారిజబాంధవసుతుశిర। మారమని మెధాతఁరాస్త్రమున దిగలగంగఁ॥ ఇ
ట్లుగనుఁ నిబరి మూఁ రియే పుత్రోడ। శేష సంశప్తకబలంబు జిదిమి వైచి। భీము
చే గౌరవుల నెల్లబిలుప మాపఁ। జేసి కృష్ణ కృతవహించి జిష్ణుఁ డంత। ధమఁ
మాగఁ నంబున స్తరణీతసము బ్రో వధసుఁ జునియామించి పమఁ దా ని। శమనత

వాజిమేధములొనర్పఁగ బంభిన్యైహికఫలములనందునట్లు । జగములవెల యుఁదవివిగతకల్మషలీలమోక్షేచ్ఛులగు విప్రముఖ్యజనుల । కవ్య యమయోగ సాంఖ్యాదిభేదంబులు గీతామిషంబున నాతతముగ । దెలుపు గురుశిష్యభావ ము ద్దేటపరచి । రాజయోగంబు వివరించి రమ్యబడరి । శాస్త్రమంబున నిజయోగ మాత్ర యుంచి । భారతవర్షంబు గాతురు ప్రభుత మెరసె ॥......................
ఫణాద్యుజ్జ్మి హిమంబుల భూతలమున బొంగడువడసి భూత్యప్లవసం । ఘాతముగొ లువఁగఁ జెలఁగుమహాతపసుల బొంగడదర మెహారునను నైనట । అనిరోపినం తప్రాగ్గురు । వినుతచరిత్రంబు బొంగడి వెంకటగురుమ । న్న నవడసియంధ్ర భాషా । ఘన గాణితతంత్ర విధులఁ గణుతింతురహో ॥......................❁

పత్త్యంతలు.

అష్టాఙ్గయోగమహిమా । స్పష్టీకృతవారలయాదిబహుయోగకళా । వష్టంభునకు నిహితా । వేష్టితనిలయానకు లోకవిదితయశునకున్ ॥క॥ నిభర రయోగవిదీపిత । గర్భనిహసాదిదుఃఖగహ్వరనకు సుధా । విభవ నిష్ఠ మనకున్ । దభాగ్రజితారిగర్వ దంతిఘటునకున్ ॥ శుంభనిశుంభాసురస ము । దంభోద్భవశౌర్య హరణదయునకు మహో । రంభాదిగర్వనిరసనగంభీరో త్సృష్టజాతగణికాకృతికిన్ ॥క॥ దంభేతరవైరాగ్యవి । జృంభిత యోగిజన సేవ్యశుభచరితునకున్ । శంభుకుమారచతుర్ముఖ । గంభీరస్తోత్రపాత్ర కరుణాకృతికిన్ ॥క॥ నరనారాయణగురునకు । వరబదరీవనవిహారి । వాస్తవ్యునకున్ । పురహరనారదసనకా । ద్యరుయోగిస్తూయమానగురుమహిమునకున్ ॥ .... ॥౫॥

నిరతిశయమఖోల్లాసప్రసిద్ధ్యర్థంబుగా శ్రీమనుపేంద్రపిష్టపత్రయా క్రమణసమయసముత్తంభితసవ్యపదాఙ్గుష్ఠనిష్ఠ్యూతాజాణ్డోర్ధ్వభాగపరా రాంతగళితనిరగళజలబిందుసన్దోహానఘటిత ఇజ్ఞాతసఙ్ఞాతసదనోద్భవా భాగజనితావక్రఝుళఝుళౌఘటీసందర్భబాపిభపింప - విభవం బులకావిభవంబును - మనీషనైష్ఠ్యంబును - బహువిధపవిత్రగణితపము

త్కారంబులకాలవాలంబును - సంకలనంబునకును వయ్యె - గుణంబునకును
గుణంబును - కృతికి ప్రకృతియు - ఘనంబునకు ఘనంబును - జాతిభేదచతుష్టయం
బునకు జన్మస్థానంబును - పూర్ణాంకప్రకాశకంబునకు - పూర్ణోదయంబును - ప్ర
కీర్ణాంకంబునకు ప్రభోదకంబును - కృతిజాతికాకృతియును - వివిధవిచిత్రవ్యవ
హారోదయంబులకాలవాలంబును - మిశ్రంబునకాశ్రయంబును - శ్రేఢీన్యా
సంబునకు నిశ్శ్రేణికయు - బహువిధవిచిత్రక్షేత్రకల్పనాచాతుర్యంబునకు ప
దేశదేశికంబును - ఛాయకు ఛాయయు - రాశికల్పనంబునకు దేశికంబును - బ్రా
హ్మసౌరమార్కండేయవాసిష్ఠాద్యష్టవిధమూలసిద్ధాంతగ్రంథసంప్రదాయై
కీకరణచణార్యభట్టరోమకవరాహమిహిరబ్రహ్మగుప్తపారసీకప్రకాశక
వేదాంగరాయభాస్కరాచార్యాద్యనేకప్రాచీనగణకాచార్యోక్తబహు
విధగణితసిద్ధాంతంబులకు రాద్ధాంతంబును - సనాతనవిద్వద్గణకోక్తిప్రా
మాణ్యంబునకు రాజమార్గంబును - అధునాతనగణకనికాయంబునకు సమా
శ్రయంబును - భావుకగణకనికరంబునకుపదేశస్థానంబును - మూఢజాతికిప్రౌ
ఢిమాపాదకంబును - ప్రౌఢగణకనిచయంబునకు ప్రచురతరోద్బోధహేతు
కంబును - విశిష్టగణకసమూహంబునకత్యంతాశ్చర్యాపాదకంబును - బహు
విధాశ్రుతాదృష్టపూర్వవివిధవిచిత్రచమత్కారంబునకావసథంబును - త
త్తత్కల్పనానుగుణబహువిధవ్యాఖ్యానవ్యాజకారవిరచనానుగుణ్యా
నేకవిధాసంచితవృత్తకల్పనాప్రస్తారంబునకువృత్తరత్నాకరాయమానం
బును నేరచ్ఛాస్త్రోపయుక్తనిఘంటుత్రితయంబు చేతను। ద్రవ్యమానతులా
మానభూమానస్థానవిభాగాదిసంజ్ఞాభాగంబు చేతను। సంకలనవ్యవకలనగు
ణకభాగవర్గవర్గమూలఘనఘనమూలభిన్నభాగప్రభాగాంశానుబంధా
పవాహస్వాంశానుబంధాపవాహశూన్యవ్యస్తేష్టవిధానదృశ్యవిధానశేషవి
ధానవిశ్లేషవిధానసంక్రమణవిధానవర్గకర్మవిధానమూలవిధానత్రిపంచ
సప్తైకాదశాదికవివిధరాశికవిధానభాండప్రతిభాండకాద్యనేకప్రకీర్ణ
భేదంబుల చేతను మిశ్రశ్రేఢిక్షేత్ర - ఖాతచితిరాశిక్రకచఛాయాపట్టి
కాంకపాశాద్యనేకవ్యవహారంబుల చేతను - నలంకృతంబునుంగా నాచే

నేమపఱచఁబూనిసరసికగణకానందనంబగునభినవలీలావతిరత్నంబునకలంకరని రూపకంబగు ననుక్రమణికా విధానంబెట్టిదనినా॥ ....

శా॥ (స్త్రీ)(పుం) పర్యవహేతుకసమయసిద్ధ। వాక్యసంకేతభేద
ముల్ వ్యవహరింప। వలయు గావున తొలుదొల్త వానిభేద।
కములమూఁడు దెరంగుల గణుతిజేతుఁ॥ అందజాది హలాది
యనఁజను నామ। కములు సంకలనాదియు క్రమముగాగ। వివి
ధతాత్పర్యభఙ్గులవిస్తరింతు। మేలుమేలనిగణకులుచాలమె
చ్చ॥*॥అజహలాదిభేదములనునందమొందుచున్నయాద్విజ
సరూజసమయసిద్ధవివరణంబు దెల్పెదన॥......................

అంకంబునంకేర్వైయటరోనుసంఖ్యగనపదసంజయంగుళంబలరునష్ట। యు వగభాపరిమితియజ్ఞపాశంబునభేదసంకలనమైపెంపుగాంచు।యంశంబు భాగమానంశసవర్ణనంబనసమచ్ఛేదముల్బరగుచుండు।అంతరమనభేదమగు నతులంబనవిషమసూనంబునవెలయుసజ్జ।యులువలుమొదలయియుండుధా న్యంబులుననణువులనవస్తునస్వితమున। గూడియుండుటయొప్పుగూడుట యన బంధమన్యజాతియనజ్ఞనమరుభిన్న।జాతియన్యోన్యపతుంబన వినిమయంబగు త్రోయుటపవాహమగుచు వెలయు।అపవర్తమపవర్తనంబనునభిధలుతగ్గించు టనకలంభితను నకొప్పు। అవధయునవధియునవబాధయనలంబమునవిరుగడల నుమొనయువుడమిసంజ్ఞలవ్యక్తంబుజనుబీజగణితాఖ్యయస్త్రంబునంచననల రునంచు। అహరరాశియనంగనుహారరహిత।రాశియగునశ్వనీసంజ్ఞగ్రాలు రెంటిkజుడనగనాలుగజనంబులయ్యిరువది। నాలుగయంతంబువదివేలకమరి యుండు॥గీ॥అతిధృతిపందొమ్మిదగుననబుఁ। దంబుపదికోటులఘనంబుదనరు ఘనముగానిష్ఠానంబునభిదలుఘనమునందు।అరుజును వెడల్పునూనమైయతి శయిల్లూ॥..*

గీ॥ అభ్యమనసంకలసంజ్ఞియందు।నాభ్యకంబనగద్రోణతుర్యాంశకలరు నాహ।తంబుగుణితంబునాబాధదనరునవధ।యాప్తమనలబ్ధమాయతంబనగ నిజపు। వితరనంబాకసంబనసున్న యగునునాద।విష్టకమణాయనగనిష్టశరి

త్ర్యంబగు నిచ్ఛయనగ నిచ్ఛయిత్వ మాదీ ॥ యుత్తరయనంగవృద్ధిమౌ రొు
ప్పా త్రైధి। యుత్క్రమంబనతల్లక్రిందు క్రమయన। నిరువదారు ...తం
బు భాగించుటొప్పు। నుత్సరణమనవిసంచుటయుత్వ మాది॥గీ॥ త్రస్న ముక్షే
త్రక బనబరగు ప్రాంత।మ సమీపంబుయాష్టిమన నెగడుట। ఊనమూనిత్రమ
నతమ్మ వొప్పుచుండు। ఋణము త్రోయుట కైక్యంబుగణ గుయుత గా ॥

ఇటుల జాది నామకముల నేపరింపబడియెని, కిటవాలాదివి
శదభంగి నెగడ జేతు మీదటల ॥

కరమన రెండగు కర్ణియనంగనుమూలహీనపుగాశి మొనశియుండు। క
ర్ణంబుకరణంబు గాంచుమూలను కొల్తకలకలాంతరములు గాంచువడ్డి।కపరం
బుపలములగల్గు నాలవ పాలు కాకిణి యుణగను గవ్వలి కువ। దగు కాష్టమనకోల
దనరునుమపుంబు ప్రస్తవతుభాగాంశ బాగుమీరు। కోటియన బాహునా
మంబు సంధితము। త్రిభుచేయుట త్ర్యకచంబుదనరుర...। మగుచు క్రోశంబు
ద్విసహస్రమనుజమిత ముక్త్రియనగవగ మైయుండుమతిదలంప।గీ। ఖర్గ
మేకాదశ స్థానగరిమె గాంచు। భాగిభాగి కెయనవృట్టిభాతమనగ।గుంటఖమన
సున్నయూకూమికఖండ।మనగనధరము భాగమువినరుచుండు॥ గీ। గచ్ఛగ
మనంబు గానొప్పుగణితమనగ। రాశిగజమనత్రి పదములాపి కెమ్మరెంగు
కోణులగవృత్తారెండుధరణి। ముఖనుగ ద్యాణకిమటంద్రుమనుమీర॥గీ॥గు
ణ్యముగుణంబనంగను గుణితమనగ। గుణములగుచుండు గుణకంబుగునమం
ద్రు। గోళమనగుంగుం గోశబ్ద గోచరంబు।త్రొమ్మిదగుచుండుసివ్పట నెమ్మ
తోడ॥గీ॥ఘ్నంబుఘాతంబుగుణనామకంబులగును।సమత్రిఘాతంబుఘనమం
ద్రు చందముపవి। చతురమనచదరంబగుచయమువృద్ధి। విస్తృతేశంబుపే
చుటవిశయటంద్రు॥ గీ॥ భినము భేదంబనంగను జెలగు హరము। జలధిపది
యైదవస్థానమలరుచుండ।జీవజ్యానామకంబులు జెలగునారి। గణిత వేదుల
చేతనుగణుతికెక్కె॥ సీ॥తలక్రిందు వ్యస్తంబుతత్సమిర్స దిద్యైదుతత్తత
ణములు దగు విభాగ।మునకు త్ర్యస్తంబనంగను త్రోయుటను జెల్లుశోధనంబు
గుణంబుతానమనగ।నలుబదితొమ్మిదియలరును తిథియనపదియేనుమాగాణిబర

*

గుత్రీణి॥ ముకీటి తియనినను నొప్పా శుల్యహారంబులన సముచ్చే గము ల్ దనరు
చుండు। శుంనంగ నూరుపలముల వెలయుమగధ। దేశమందునరూపంబుదీని
తూన్క। చెన్నపురమునతులయనవన్నెగాంచు। నిసపుస్తి లమనయుతినె
గడుచుండు॥..

సీ॥ కళమనసగము గు దారణంబనకోతదిక్కు నవదియగుదినకరుడన। పస్రెందు
ద తనుల్పు రగునుప్పదిరె డుదండంబనగనాల్గుదనరుహ్రాస। మానముల్దు
వ్యంగబుబరగునిష్కములోనిషోడశాంశంబయిసొంపుమీర। దుగులంబుపీసం
ద్రోణంబనగఖారిషోడశాంశంబయిసొంపుగులుప। ద్రుఢమునగఘుట్టిగానై
లైపె తేజరిల్లు। పుట్టుంబునదృశ్యంబుముట్టుమీరు। దృశ్యరాశిగ దేలియుపదీని భే
ద। మిష్టకమణనుతల క్రిందనిరాంఘుః ధనీ॥..........................*

గీ॥ ఘనముగూర్పులుధణంబుదానినిమిని। వల్లమలుధటకంబగువల్లమను వు। ధర
యనగ రూపకముధృతిదనరుచుండు। యష్టదశసంఖ్యమితముయియన్న యెడ
ల॥ గీ॥ నరుకుశంకగునక్షమనన గోనిగవది। నలముసాళంబునందవకానవమితం
బు। నిష్కములుగణంబుకాలువనిష్కరమున। నియుతమనలఘుపదియగునృపుల
నంగ॥ గీ॥ ఏశదశయుగ్మకమగునివర్తనంబు। ద్వాదశస్థాననామంబుదగునిఖర్వ
మగును నేత్రంబు రెండయిమసలకిందు వెలయునం జనీ రారంభ పీరుధులన॥ సీ॥
పట్టంబనగదంతెపణ్యంబువిలువయూవద సమూలముగచ్ఛపతితమూన। మ
గువణంబనసాల్గువిదిత కోకిలలగుపరిధివ్యత్తమచుట్టుపట్టమనగ। రెండుప
రాఖణంబు మొందు గాండపలిస్థానంబుపరివర్తసంజ్ఞమాపు। పలమననాలు
గై బరగుకషణము లేని హెచ్చుల్లపది యేనిచెన్నుమీర। పాటిగణితమంద్రు
షాదంబునాల్గిట। నొండిమరియునషుగుప్రకటముగను। పిండమనగలావుపీత
మూలాధయా। ప్రభయనంగచాయవిభవమనగ॥ గీ॥ అష్టకపదంబుప్రస్థమానాది
రైన। కాలముప్రమాణరాశియై గారబుప్రయాత। మనగపదిలతులగునుంచ
బడుఘనములు। దనరుప్రత్యేపకాఖ్యలుండయకిందు॥ గీ॥ పూర్ణమననున్నపాడ
వనబోలులంబనునను ప్రోడ్డీన మెగరుటనునను గాగ। వృష్టఫలమనగోళం
పుపృష్ఠభాగ। మందలిను హోఫలంబగుమహితగతిని॥ గీ॥ వృష్టనునగుండుచుట్టగు

పృథులరీతిఫలము రాశిక్షిప్తి క్షేవెలయు పేరు। బాహువన రెండుభుజమును బా
ధ్యమనగ। గుణకమగు దశమస్థానగణితసంజ్ఞ। బృందమగు బీజనామమ్మైయి
దు వెలయు। బీజగణితంపుసంజ్ఞయై పేర్మితోడ॥ సీ॥ భంబిర్వదేడగు భక్తము బు
భాగంబు భజనంబు జెల్లును భాగహారసంజ్ఞలై భాయన శమకూరునల భాయ
భాగమంశంబగు భాజ్యమనగ। భాగించ నగు రాశి భాటకమన నద్దెసగుసల
మూర్ఛటజనును భాండ। ప్రతిభాండకంబన బరగుభిన్న సమాఖ్యభాగంబు
భుజమనబరగు రెండు। నసను క్షేత్రంబు బాహుకునలరియుండు నొను రెడు
రు బాహులసదగు నిందుభుజప్రతిభుజనామంబుభూసంజ్ఞ దెలియ వుడమి
భాగమన నెన్నికగుచుండు బుధులు మెచ్చ॥ ....

సీ॥ స్థానత్ర యోడశసంజ్ఞమహాపద్మమగుస పద్దశమ సమధ్యమనగ
మానంబనగమితిమాపనంబన కొత్తవదియర గురిగింజ జరగు మాష
మారమణు నిపాదమన నుస్న పేరగుమిశ్రంబు మిశ్రితమిళి
తనామములుకూడియుండుట మెరయునుమిథయునసమలోనదమసనదనగుసం।
జ్ఞముఖమనగనాదిరాశియై మొనయు శ్రేఢి। మూలమన నాదిధనముమూ
ల రాసులగుసువగఘునాదులలబితఘణితి। మూవనలబ్ధిస్థిరం ధ్రముల్మో న
శియుండు॥ గీ॥ యమళమన రెండుయవలనయవల పేరు। యుతమయుక్తంబు
యోగంబు యోజితంబు। లనగ సంకలనంబగు నాల్గుకోసు। లసను యోజనమ
నయాగ్మమగును రం... ॥గీ॥ హితమన త్రోయుటను జెల్లు రాశియనగ। ధాన్య
రాశికి ముత్తమైదనరుటకును। రాశికములన త్రికపంచ రాశికాదు.। లగుసరూ
పంబునేక మైదగుచునుండు ॥ గీ॥ లఘువు చిన్నదిఫలనుగులబ్ధమనగ। లవను
యంశంబునా జెల్లునంబమనగ। త్రిభుజమునగల్గుమధ్యమరేఖదనరు। గణను
లౌనన పాటనిగణుత కెక్క ॥సీ॥ వర్గంబు కృతియగు వర్గకమర్గముకృతిభేదం
బు వర్గైక్యమిందు శ్రేఢి। వర్గసంకలనమావర్తంబుసుఖమంద్రుపజీతం
బన త్రోపు వర్ణముసనగ। స్వర్ణంపువన్నెయావధవర్ధితంబులు గుణితమా
వల్లింబుగుంజత్రికము। గవ్వ వరాటికై గాంచువ్యస్తముతలక్రిందువిధానం
బుహొందుగాంచు। విశ్లేషవిరహితయుతవియోగవివరవియుక్తము భేదవాక్య
సగును। విసమసుసుగుమాపురాపివ్యాతపభాగవిభక్తముల్బుజనంబుపదిఙము

మూఁడు। విశ్వ ంబు నామగు విషమాంబు వేశికి వంకరను జెల్లు ద్వాదశాంగుళ మను
లు। తత్తియాలలితవృత్తతేత్ర మధ్యంబు విష్కంభమనఁగ బరగు। విస్తృతివి
శాలములు జెల్లు వెడలుపునకు। దగు విశోధ్య వివర్జితమగు నుత్రోపు। నట్లగు
విశుద్ధమును విలోమము వలంప। వ్యస్తవిధి వ్యత్క్రమంబయి వన్నె గాంచు। గీ॥
శోధయవలోతునకు జెల్లు వేఁయనంగ। వ్యంకలిచుట వేఁఋనావంశమనఁగ। కో
లయగు వృత్తి వృత్తములఁగోఁణు గుపాధి। వ్యేకమనఁ నేకహీనంబు వెలయుచుండు॥

క॥ శశియనఁ నొక్కటి శంకనఁ గూటంబు శ్రవణంబు శ్రుతియన జనును కర్ణ। ము
వసు శుద్ధియనంగ మొనయ శ్రోచుటను ఋణయేఁ నిశ్శేషనామమగుచ। శూ
న్యంబున్న యూశుక్ష్మ పీరుఘులన మెట్ట భూములకొప్పమి గతగాశియంశ తే
శంచుటయల శేవ జాతియా శూకధాన్యము పోట్లుసోక ధాన్య। మునపు శ్రే
ఢి యనంగను మొనయు సంకలనము శోధనశోధ్యములు లగు పశిడి। పుటము వే
యుటకిరుగుట బోలు చు వ్యవకలించుటను నామకములు గాంచుమీ॥ స॥ సంవ
కూసంయుత సహిత సంకలిత సంకలనంబు సహితంబు గాంచు యుతిగ। సంక్ర
మణము గాటు సమము గు సరిసంఖ్య సవ్వ సమానము లిర్వహించు। సవ్వ ధనం
బయి సమవారస మభేద। ములు దుల్యమాంచములో మొగి సవ్వరంబులన నేడు స్వ
మధనంబగును స్థరంబులుయుటి కెలవరు సదైయేపు నూఁగు। స్థానము నగఁగ చ్ఛ
డగు శ్రేఢి వ్యవహృతి। స్వాంశమ నిజాంశ స్వవధయ నిన। స్వావ బాధమనిన
స్వాబాధమనిన లంబమునకు ప్రకృతైన పుడమి॥ గీ॥ పరపథము నున్నమార్గులు
మార్గ్యలనఁగ। వ్యాపకత్వంబగు స్ఫుటమానదధనరుస్వల్ప। ఫలము నూఁదినులావిన
వెలయుదీఘురా। త్రి భుజము త్రిసంజ్ఞ। తాతాదిజము లందు॥ గీ॥ హారము హారం
బు భాజకంబగును హార్తే। మనతరంబగు హీనసనదనరునం కె। హీనపున త్రో
పు మెట్టకు హీనవారి। పెరుచున్న వరమా నిహృతిహార బెర్చు చూడ॥ గీ॥ క్షేపక
త్తనామము జైలగు యుక్తి। త్రుణ్ణము గుణించుటను జెల్లు త్రోద మనఁగ। గలు
చేయుట క్షేత్రంబు గాంచు చతుర। భూమి నామంబు గనుపలు పుడమి బోగడ
వృ॥ అజవాలాది జెలుకుబడి నొనంక నామకంబులఁ। సుజనులార।
జెలు పరతు శుద్ధమి శ్రావలర॥

క॥ పారము ఫలదము హారశిఖ। మిను నన్యూహాంబరములు మిన్నను శూన్యా

వైరహితీరును వన్నయు। సారజ్ఞులు మెచ్చగ శతసంఖ్యల నెల్ల ॥.........

క॥ రూపము భూమియు పుడమియు। నాపగిది శశితభానునలి నాళిధరలే। నే పగువంచయు నేకము। నాపగిది భూమి పేరులగు శశి పేరుల్ ॥*.........

గీ॥ నయన నేత్ర కరంబులు శయను పక్షము। శ్వినులుదు భుజములు నలగు ద్వికము। గామూలగన్న లులోకము ల్రహాణములు। గణము గుణము మూడు యుగణుతి కెక్కు ॥.........

గీ॥ నాలుగును వేదమబ్ధులు నలువమొగము। జలము కృత యుగములు చౌకమగును। అర్థబాణేంద్రియ ప్రాణముల నాయు। విషయములు పవుపంచయి వెలయు నైకూ।.........*

గీ॥ తకారరసరుతులంగముల లపని త్తిగలు సమారచుఖంబులుగా చునారు మునిస్వరాద్యశ్వగిరులయి మొనయు నేను। వసుగజభుజంగములు కవ్విన న్నైమీరు।.........

గీ॥ ఛిద్ర గోరంధ్ర బ్రహ్మలు జెలగు ముత్తి। గలుగు చత్త నిధి గ్రహాజలజభవులు నందమును నంక నామంబునగు నవంబు। చండదిక్పఙ్క్తులగు పదియంగమంది॥ **

గీ॥ రుద్ర నామంబు పదకొండు రూఢిమీరు। సూర్యమాసరాసులు సొంశ గుపది। రెండు పకమూను పిశ్వంబు దండిమనువు। లింద్రులగు పదునాలుగు నేష మీర॥ గీ॥ తిథి పదేనగు పదియారు జెలువు నష్టి। భూపకళలన సత్యష్టి బోపదేడ పదియు సేనిమిది స్మృతి ధృతిబహుపురాణ। ములగు పందొమ్మిద తిథ్యపొంద గాంచు ॥గీ॥ కృతసఖంబులు నిరువది తత్వమగును। మూర్ఛనంబును ప్రకృతియు మొనయు నే। పిశమాకృతియు యిరువది యయిదు మగును। వికృతికిర్వది మూడయి వెలయుచుండు ॥గీ॥ అజివ సిద్ధాంత సంఖ్యలయ్యిరువది। నాల్గుత త్వాక్షర గుణనైతువగు। మయ్యిరువది యారు పత్యాకృతియగును ప్రియుని। తారభములి నెడయు దనరు నిందు॥ గీ॥ దంతము నముప్పది యారెండుదగును నుప్ప। దియును మూడును రామరుద్రెలువు తాన। మనగ నలుబది తొమ్మిదియల చతుర్ధానంబు బాహుష్టి కోష్టరయ్యంక సంజ్ఞా।.........॥.........

కృ. అంకన మకములు తెలియునట్లు జెప్పగా బడె। శంకలేక తెలు

పరిభేదసంకలనసంఘటువు॥

గీ॥ యుక్తము యుతంబు మిశ్రంబు రాశిజితంబు। సహితమిళితాఢ్యమిశ్రిత సంయుతములు। నన్విత ప్రజసంయోగమట్లు సంక। లనము సంకలితమ్మును దనరు యాతికి॥ ....*...............

గీ॥ పరిహృతత్యక్తవర్జితవివరపతిత। హీన ప్రోజ్ఝితశుద్ధములిట్లుమట్లు। మంతరము త్రోవు। వ్యవకలనంబువియాతి। త్రోయుటయు నొప్పు గణితంపు త్రోవలందు॥ ....*...............

గీ॥ ఆహతాభ్యస్తతాడితహతపనిఘ్న। వర్ధితక్షుణ్ణగుణబాధ్యవధవిఘాత। మట్లుల భ్యాసమును। నిఘ్నమగుదలంప। గుణనపర్యాయనామముల్గణితమును॥ గీ॥ భిన్నభిన్నక్తభాజితచ్ఛేదహార। భాజ్యహారకతష్టవిభక్తవిహార। భాజకచ్ఛేద్యహార్యకభజనహ్వాతులు। ఉద్ధృతాప్తపిహారంబులౌనగుపంపు। గీ॥ వర్గనామంబు కృతియగు వర్గమూలమునకు పదము ద్రుపర్యాయముగ సు నామ। ములరు ఘనమూలమునకట్లు నలయుఘనప। దంబు ప్రతి నామమిందుల దాల్చియుందు॥ ...............*...............*...............

వృ॥ త్రిభంగిగా నిఘంటులిందు తెల్లసుగ నొనర్చి నాతిక। విభేదద్రవ్య
తులమహీవివేచనంబొనర్తుదక్॥

అందు ద్రవ్యమానవిభాగంబెట్లనిన

వరాటకానాం దశకద్వయం యత్సా కాకిణీ తాశ్చ పణశ్చతస్రః। తే
షోడశ ద్రమ్మ ఇహావగమ్యో ద్రమ్మైస్తథా షోడశభిశ్చ నిష్కః॥

సీ॥ గవ్వలిర్వదిగూడ కాకిణియననగు నా కాకిణులు నాల్గు మరు పణంబు। పదియారు పణములు బరగు ద్రమ్మంబనా నిష్కమా నిట్టివి నృపులుగూడ। మగధదేశంబున మరియును దెల్పెద హూణకల్పితమయి యొప్పునట్టి। ఐదు కాసులుగూడియ లరుదమ్మిడియన। పన్నెండు దమ్మిడుల్ పరగు వీస। మట్టి వీసంబుల ద్రవ్యయంబుగూడ। రూపకంబనబరగును రూఢి నిపుడు। చెన్నపురి రాజధానిని జెన్నుమీరు ద్రవ్యసంజ్ఞలు దెలియుము ధరణి జనులు॥ ....

అందు తులామానంబెట్లనినా॥

తుల్యాం యవాభ్యాం కథితాత్ర గుంజా వల్లస్త్రిగుంజో ధరణం చ తే

ష్టౌగద్యాణకస్తద్వయమింద్రతుల్యైర్బల్లైస్తథైకోధటకః ప్రదిష్టః
దశార్ధగుంజం ప్రవదంతిమాషం మాషాహ్వయైష్షోడశభిశ్చకర్షః
కర్షైశ్చతుర్భిశ్చపలంతులాతచ్ఛతంసువర్ణస్యసువర్ణసంజ్ఞం ॥ ...

దశపాదసీసం.

సీ॥యవయుగ్మములచేతనలవనుగురిగింజయిదిమూడువల్లంబు గీసాను నిమి దిధరణంబనగ జెల్లుధరణయుగ్మంబును గద్యాణకంబం (కు) గణితవిదులు। పదు నాల్గువల్లమ్ముల్బగును ధటకంబు మాషంబనగ నొప్పమరియు పదియు। నరగుంజ గూడిననట్టిమాషంబులు పదియారుగూడిన బగు గుర్షమా నాల్గుకర్షముల్స రిప లంబనబడు పలశతకంబు చేబరుగు తులయు। స్వర్ణంబునకు జెల్లుస్వర్ణంపు సంజ్ఞ యమాగధమిది చెన్న మహీతపురని।గుంజాద్వయంబున గూడును దుగు లంబుపదియారుదుగులములు బర్గు చిన్నము। చిన్నముల దశకమై యుండు నుపలసంజ్ఞయీరామోమిదిగూడ నెగ్గు శేరు। ఐదు శేరులుగూడియలరువీశె యు నంగనట్టివీశాష్టకంబగును మణుగు। మణుగులిర్వదిగూడ మండలాధిపుల చే ఖా రువయను సంజ్ఞబరగవమ్మొ। నట్టిభారంబున పరతు లైదునూరు। నాగరవి ౧౬౦ సంఖ్య చిన్నములనలరు తీరు। మూడు తులములు గూడంగ మొనయు పలము చెన్నపురమున గల్గినవి స్నే లివియా..................................

నాణ్యభేదములు.

శీమనాణ్యము

రెండు పైసలు పాలిణంగుదండి నాల్గు। పాతులింగులు పెనియట్టిపద్మ హింతులు। గూడ షిల్లింగులిర్వదిగూడ పౌను। లేకవింశతి షిల్లింగ్సు లెసగు గినిగ॥

శీమతులలమానము.

పదియారు (డ్రా)ములు బరగు నౌన్సను సంజ్ఞ పదియారు జేరిన పౌనులవి యు। పదునాల్గు పౌనగు భంహలు క్వార్టరులవి నాల్గు హండ్రడులయ్యెరువదిట ను నాగబరగును వినమామధులతుల (గ్రే)నులిర్వది (స్క్రూ)పుల్వువాసికెమ్మ నామూడు (డ్రా)మగునదివానిమ్మిదిటనౌన్సుపది రెండుగూడిన పౌనదగు। (ట్ర) వపదార్థములను (డ్రా)మొకటికియర్వ। దగుమినిమ్సు మిలఖ్ (డ్రా)ములె న్మి। దిటను పౌన్సలిర్వదటవయింటుక నర్! యొన్మిదైన గాల మెవుదిగా॥

పౌను	షిల్లింగు	పెన్సు	ఫార్దింగు	పైసాలు
౧	౨౦	౨౪౦	౯౬౦	౧౯౨౦
	౧	౧౨	౪౮	౯౬
		౧	౪	౮
			౧	౨

టను	హండ్రెడువెయిటు	క్వార్టరు	స్టోను	పౌను	ఔన్సు	డ్రాం
౧	౨౦	౮౦	౧౧౨౦	౨౨౪౦	౩౫౮౪౦	౫౭౩౪౪౦
	౧	౪	౮	౧౧౨	౧౭౯౨	౨౮౬౭౨
		౧	౨	౨౮	౪౪౮	౭౧౬౮
			౧	౧౪	౨౨౪	౩౫౮౪
				౧	౧౬	౨౫౬
					౧	౧౬

పౌను	ఔన్సు	డ్రాం	స్క్రూపిలు	గ్రేను
౧	౧౨	౯౬	౨౮౮	౫౭౬౦
	౧	౮	౨౪	౪౮౦
		౧	౩	౬౦
			౧	౨౦

గాలను	పైంట్లు	ఔన్సు	డ్రాం	మినిములు
౧	౮	౧౬౦	౧౨౮౦	౭౬౮౦౦
	౧	౨౦	౧౬౦	౯౬౦౦
		౧	౮	౪౮౦
			౧	౬౦

తులామానము.

ధాన్యభరము లుఖర్ష్య ప్రస్థ వరుతులము। లాతుల త్రయిపలము ఘనంబరాద్ధి పలముఖాం కవీ శెవీ శెలపాద్గములు। మణు ఘవదియిర్వ దిటిచేత జారు వరయు

బార్వ	మణువు	వీసెలు	పలాలు	తులములు	ధాన్యములు
౧	౨౦	౧౬౦	౬౪౦౦	౧౯౨౦౦	౩౪౫౬౦౦
	౧	౮	౩౨౦	౯౬౦	౧౭౨౮౦
		౧	౪౦	౧౨౦	౨౧౬౦
			౧	౩	౫౪
				౧	౧౮

లవణతులామానము.

లవణమానంబు తులములు నభాగజంబు। లొక్క సేర ఘనలు బడి యొక్క మణుగు। యిండియా దేశమున నిప్పుడియును నైదు। వాడిజపాయం ద్రమ్మ పానులు భాహుగిరలు॥

అవాడిజా	ఇండియా మానుగు	సేరులు	తులములు
౧		౩౫	౨౮౦౦ క్రిపౌనులు ౭౨
	౧	౪౦	౩౨౦౦
		౧	౮౦

※

భూమానము.

మైలు	ఫర్లాంగు	పోలులు	పాధము	గజము	అడుగులు	అంగుళము
౧	౮	౩౨౦	౮౮౦	౧౭౬౦	౫౨౮౦	౬౩౩౬౦
	౧	౪౦	౧౧౦	౨౨౦	౬౬౦	౭౯౨౦
		౧	౨ ౧/౪	౫ ౧/౨	౧౬ ౧/౨	౧౯౮
			౧	౨	౬	౭౨
				౧	౩	౩౬
					౧	౧౨

ధాన్యమానములపద్ధతి.

సాధారణముగ నియతసంఖ్యాంకుళంబులలో గున్నిటియగునొకపడి| పల్లెలుదైననుబరగునదూమయిపన్నెండుతూములబరగుకలము | స త్ర్యం శనురకలసమితిచే గరిసెగునన్నూరుతూములై యలరునదియు | చెన్నపట్టణమునజెలగుధాన్యము లిపికడప జిల్లాలోనగడగుమితము | పదియారు సుంతలు పరగునుతూము యిరువదితూముల నెసగుపుట్టి | బందరుజిల్లానుబరగుగిద్దలు రెంటయరసోలయారెంటనలరుసోల | యారెంటతవ్వగునదిరెంటగునడ్డ యారెంటకుంచంబునాచతుష్క | మునతూములవింశమునపుట్టియగును దిసామకోటనుసమతజెందు | శ్రీకాకుళంబున చెన్నగుపావు సేరులు రెంటనరసేరు మారెంట | నగు సేరు మూటనడగు కుంచ మొక్కటియయ్యిరువదిటపుట్టియలరుచుండు | గుంటూరులోపలగుద తగుసోలసెరతవ్వయటంచుజెలగుసంజ్ఞ | నవినాలుగడ్డ యానవపిరెండుకుంచంబునాల్గుకుంచ బులనలరుతూము | ట్టిపింశంబుగూడినయలరుపుట్టి | యైదుమరకంబులాకవరయట్టిశరలు | ఖవసులై ననుబరగును గరిసెయగుచు | క్రమముగాదీసి దెలియదగును వచ్చులు ....

చెన్నపట్టణం

గరిసె	కలం	తూము	పడి	అళాకు	సుమారు గురుజములు
౧	౩౩ ౧/౩	౪౦౦	౩౨౦౦	౨౫౬౦౦	౩౨౦౦౦౦
	౧	౧౨	౯౬	౭౬౮	౯౬౦౦౦
		౧	౮	౬౪	౮౦౦౦
			౧	౮	౧౦౦౦
				౧	౧౨ ౧/౨

బందరుపిల్లర

తవ్వ	సోల	అరసోల	గిద్ద
౧	౨	౪	౮
	౧	౨	౪
		౧	౨

కడప

	౧	శేరు
౧	౨౦	[illegible]
౧౯	౩౨౦	[illegible]

బందరు-సామలకోట-

పుట్లు	తూములు	కుంచాలు	అడ్డలు	పేరుతవ్వలు	సోల	అరసోల	గిద్ద
౧	౨౦	౮౦	౧౬౦	౩౨౦	౧౨౮౦	౨౫౬౦	౫౧౨౦
	౧	౪	౮	౧౬	౬౪	౧౨౮	౨౫౬
		౧	౨	౪	౧౬	౩౨	౬౪
			౧	౨	౮	౧౬	౩౨
				౧	౪	౮	౧౬
					౧	౨	౪
						౧	౨

త్రైరాశికం-

పుట్టి	కుంచ	సేరు	అద్దసేరు	పావుసేరు
౧	౨౦	౬౦	౧౨౦	౨౪౦
	౧	౩	౬	౧౨
		౧	౨	౪
			౧	౨

గుంటూరు.

పుట్టి	తూము	కుంచలు	అడ్డలు	తవ్వలు
౧	౨౦	౮౦	౧౬౦	౬౪౦
	౧	౪	౮	౩౨
		౧	౨	౮
			౧	౨

తులలు

తుల లేక వింశతి వేలయుక చ్ఛా సేరు ఒక చ్ఛా సేరులకయపంచ| సేరుపం చా సేర్లు సేరగధడియు బుధడియు మణుల్లాలు గుదనషు మణుగు బల్లారిజిల్లాను బరగు తులా మానమిది కరునూలున సెనగు తులము| లవి మూడు గూడిన నలరు పలంబుగా నష్ట పలంబుల నరయు సేరు| సేరులైదైన వీశయ్యొ చెల్లు వీసె లెన్మిదిట నొక్క మణువ గునట్టి మణుగు| లిర్వదిని బారువ సుచుండు నిందు రతిలు| పూర్ణ పూర్ణ శరంబు లై పాలుపుమీక||

బల్లారి. తులములు కర్నూలు:

మ	ధడ	కంచా సేరు	కచ్చా	తులాలు	మ	వీస	సేరు	పలా	తులం
౧	౪	౮	౪౮	౧౦౦౮	౧	౮	౪౦	౩౨౦	౯౬౦
	౧	౨	౧౨	౨౫౨		౧	౫	౪౦	౧౨౦
		౧	౬	౧౨౬			౧	౮	౨౪
			౧	౨౧				౧	౩

ఆంధ్రభూమాన శాస్త్ర రచన.

యువోదశైక సకేమ్మద సంక్షే గ్రహాణాస్త్రే గు శైలిన స్వీణిశైశ్వకు

శ్లో॥ హస్తైశ్చతుర్భిర్భవతీహ దండః క్రోశస్సహస్రద్వితయేన తేషాం।
స్యాద్యోజనం క్రోశచతుష్టయేన తథా కరాణాం దశకేన వంశః॥
నివర్తనం వింశతివంశసంఖ్యైః క్షేత్రం చతుర్భిశ్చ భుజైర్నిబద్ధం

ఆ.సి॥ యవగర్భవసుసంఖ్యయలరు నంగుళమనయజినాంగుళంబు ౨౪ రబులనమరు హస్తము హస్తచతుష్కముర చేతనమరును దండంబు ద్విసహస్ర ౨౦౦౦ దండములైదెలుపు క్రోసు । నాలుగుర క్రోసులనమరు యోజన సంజ్ఞ హస్త వింశతి ౨౦ వంశమనగనెగడు వంశవింశక ౨౦ ము నివర్తనంబగు నాల్గుర భుజములుగల యదిపుడమియం క్షేత్ర। మాగధమిది చెన్న మహితపట్టణమున యవదశ ౧౦ కం బంగుళమనబరగు। నంగుళరవి ౧౨ సంఖ్యయమరును నడుగన పాద త్రయం ౩ బు ఛేబరగు గజము షంబాధర గజము ౧౧ గలబరగు రూటవియును నలుబదిరంధ్ర గ్లాంగునందియుంకు ఫలాంగు నవ ఖాక్షి బాహు ౨౨౦ గజంబులౌనె నిమిది ఫర్లాంగు కైసగు మైలు। పూర్వరసాద్రి భూములు ౧౭౬౦ నొప్పు గజములు మైలనగా జెల్లు మైలు దశ ౧౦ క। మమరు నాపడయనమరియజినాంఘులు ౨౨ దండంబు క్రోలనాదనరియుండు। నట్టి క్రోలచేతనలువ దరంబగు। పుడమి సంటయన గబాగనవడయునట్టి సంటశత ౧౦౦ కమమరును కాణిని। వేశనంబులజిన ౨౪ విశదమా

సీ॥ క॥ పూర్వాబ్ధులర ౦ః స్వ కృతియును పూర్వరసాంఘ్రులు ౭౬౦ సుదీర్ఘమును గల పుడమిగా। పూర్వవ్యోమయుగాయుల ౨౪౦ పూర్వ నివేశనమునం గబాగడితతజ్ఞుల్ । వింశతిదళ సంసం॥ ఆకాశపూర్వరసాద్రి మూ ౭౬౦ పదములచెన్నపట్టణమందు జెలగు కాణి। దీనికి సుచ్ఛలదరము గాభుజ బాహు నవ షోడశాంశముల్ ౨౨ $\frac{౯}{౧౬}$ నాగదనరు క్షేత్ర కాణులుకరచంద్రములమీదవంచ నందాంశముల్బరగియుండు ౧౨ $\frac{౫}{౯}$ రూపభేదవుక క్షేత్ర ద్రకాణులును నత్యష్టి చంద్రాంశత ర్కాశ్వినులను ౧౧ $\frac{౧౧౭}{౨౨౫}$ వేలికి కాణులు వెలయు నైదగు ౫ చ సువుట్టికాణులుబోలును న్యాస్త్రద। బట్టి కాణులు బను ... నాచంద్ర పూ

న్నిసామజలనపూర్ణకనిధి౯ $\frac{౭౦౧}{౮౦౦}$ జంజీరుసన్నుయుగ్మ సమితకోణుల మీద

శశివ్యోమగజపూర్ణచంద్రులైన। యంశలదగునట్టియంబరవ్యోమాబ్ధిమను

సంఖ్య౯ $\frac{౧౧౭౦౧}{౧౪౪౦౦}$ భాగములుమ్మహిని వెలయు॥ గొప్పకోణులు రెండుగు౯

రత్నలవములురసబాణభుజముల౯ $\frac{౮౩}{౨౫}$ బొనగియుండు। రూపభేదపు గొ

ప్ప రూఢియౌకోణబాహుసంఖ్య బొచు౯ బాగుమీరు॥ కోటకోణిచం

ద్రు గూడినపూర్ణేషురసలవవ్యోమఖరామసౌమ్య। జాశ్వినేయుల $\frac{౬౫౦౧}{౨౭౩౦౦}$ జెల్లుచంద్ర రవ్యంశములున్పూర్ణయుబ్ధ్యుపులను $\frac{౧౨౧}{౧౬౦}$ బూనయి

శర। గుంటూరుబందరుకుంభకోణంబును రాజమహేంద్రంబురమణ కెన్న

కోయముత్తూరుసకోమకొప్పతిరునెల వేలిని। వీరు శస్త్రభూమిపిధులుస॥

సింహపురంబునుశిరిమించుతిరునెల వేలినీ రారంభవీరధులుసు। కడపయాదిగ

గల్గుకటకంబులందొప్పభేదంబులివియని పేర్మిగనుమ। నిస్తూరమధిరేయు చెంగ

లపట్టుమలబారుకరచనాపల్లియుమదుర। సప్పంబుజిల్లయా కోయముత్తూరు

మచెన్నపురబుతో జెలగుసమత। రాజమహేంద్రితో రాణించుసమముగాకం

దనోలువిశాఖపునోవురంబు। కడపయాగుంటూరుకందనవోలునుబళ్లారి శేలంబుబ

డయాసమము। లిటుల నేపద్దభూభేదమిచట వేరు। వేరవిచరించి దెల్పెదవిశదళం

గి జెన్నపురి రాజ్యమునగల్గుజిల్లలందు దెలియగా గూరుచున్నట్టిధీవరులకు॥*

గుంటూరు జిల్లాకుచ్చెలవివరణము.

శా॥ పూర్ణవ్యోమరసాంకనందరపుల౯ ౧౯౮౬౦౦ పాల్పొందుపా

దంబుల౯। వనిం బందగుసచ్చలాఖ్యశతకస్వాంశంబు దాసంటను౯। అణో౯

రాశిశశాంకచంద్రు ౧౧ రలమ చెల్వం బెచ్చుపాదంబుల౯। పూర్ణంబైద

గుసుంటలందుమహినెప్పు౯ గొల్చుమానంబుగా౯॥ ....*

౧౯౮౬౦౦ సచ్చలకాణి౨౨ $\frac{౮}{౧౬}$

ఇందలిసాధవభాగము ౧౯౮౬గుంట

దీనికి గొలుసు అడుగులు-౧౧౪

బంగరుజిల్లాకట్టివివరణం అష్టసీసం-

మచిలీపట్టణము హిందొప్పు భూమాన రూపంబు దెల్పెద రూఢిమీర । పూ
ర్వాంబరాశి రాముల బాహుగిరులను ౭౨౩౨౦౦ డగు చతురశాం ఘ్రి దనరు
కట్టిదంశాంశ ౩౨లను పంటదనరు నక ... వ్యోమాంబరోత్తర ... యగ్మ
కనులు ౨౨౬౦ । నాపోడ శాంశ వీసంబన నెగడుసుసా ధాశ్విచం ద్రులజలశ
శాంక ౧౪౧౨ ౧ సులను కాష్టబు దా మొనయు సాధనగాన్న-౩౭ ౧ లం
పభేకం బెట్టు నివ్వసుమ । బాహు బాణశరాగ్ని బహుకనత్రకణంబు-
౬౬౩౯౯౨ లగుచు దుచతురపకంబు లెన్న । నగా సుగిరి పూర్ణ రమ్య భుజం
౨౦౭౩౬బులు నాపోడ శాం౧౬శ వీసను నబగు । కట్టివీసంబు నకోష్టమాద
లంప । రసగుణంబుల ౩౬ చేతనున్న ముగచ । దీని చతురాం ఘ్రులొప్పు మదిర
ముగాగ । తర్క నందాశ్విచంద్రులు ౧౨౯౬ దడయకెపుడు ॥

ప్రథమప్రాకార అడుగులు

౭౨౩౨౦౦ కట్టికి-శాంశ్లు ౧౨ ౯ / ౯

దీని ౩౨లో నొకభాగం గుంట

౨౭౬౦౦ కుంట

దీని ౧౬లో నొక భాగం వీసం-అడుగులు

౧౪౧౨౫౦

దీనికి కొలత్ర అడుగులు ౩౭౫

ద్వితీయప్రాకార-అడుగులు

౬౬౩౯౯౨ కట్టికి-శాంశ్లు ౧౧ ౧౧౨ / ౨౨౯

దీని ౩౨లో నొకభాగం వీసం అడుగులు

౧౨౯౬

... ... ౩౬

కుంభకోణంజిల్లావేలివివరణం-సీసం.

కుంభకోణంబునగొనకొనియున్నట్టివేలికిమానంబువెలయునిట్టుల | ఆకాశశా
స్త్రభ్రహస్తిసామజబాహు౨౮౮౦౦౦ చతురపాదంబులజతనగుచు|నందలివి
శాంశములవసుమానసాయుదవ్యోమభూనాగాబ్ధియింద్రు౧౪౪౦౦ లగును|మూర్త
వభాగంబువారకకుంటగునందలి శాష్టంబునయనచంద్రు౧౨ | లగుచువెలయున
భూమానమాదరించ|నదియుకాణులుశరగినంఖ్యయగుచునుండు||చోళదేశముకొ
దాని సూక్ష్మబుద్ధి| నేకరించినదగుచునునీతితోడ ||......

కుంభకోణంజిల్లావేలిచదరముఅడుగులు-

౨౮౦౦౦౦వేలి-కిశాండ్లు-౫

దీని౨౦ లోవకపాలుమాపు-దీనిఅడుగులు

౧౪౪౦౦ మాపు

దీని౧౦౦లోవకపాలుకుంట-దీనిఅడుగులు

౧౪౪కోలఅడుగులు౧౨

రాజమహేంద్రవరంజిల్లాపుట్టివివరణం ||గీ||

రాజధానిస్థైనరాజమహేంద్రినికుంటయనగనొప్పుగూథచరణ|వాధికారితా
పాదకాష్టవంశంబుచేనది| జలఖరామబాహు౨౩౦౪ చతురపదము|లట్టినూరుకుం
టలగుపుట్టిపూర్ణఖ|జలధివ్యోమసంకృ౨౩౦౪౦౦తులనువెలయు ||......*

౨౩౦౪౦౦పుట్టి-కి-శాండ్లు-౪

దీని౧౦౦లోవకపాలుకుంట

౨౩౦౪కోల-౪౮

కోయముత్తూరుజిల్లాబళ్లివివరణం||గీ||

బళ్లయనసామజవ్యోమవనకారంధ్రసంఖ్య | పాదకాష్టంబుచేతనుబరగుకుం
ట|కోయముత్తురందుగొనకొనియుండును |కొలుచుభూమిలోనికోలసంఖ్య | వా
ధితకవనవరరసరాజుల౧౬౬౪౬౪| చతురపదములగుచుచాలనొప్పి||

౧౬౬౪౬౪అడుగులుబళ్లకుశాండ్లు- $\frac{౩౯౫౧}{౯౫౦}$

దీనికికోలఅడుగులు......౪౦౮

తిరునెల్వేలిజిల్లాపొట్టఖరీబుజంజీరు

వివరణం - సాధారణార్యాగీతి। కందము॥

వసుసందము ౧౩౯౮ పదంబుల। యసదృశజంజీరసంగయావదభాషణ। రసభూ
ధరాధారగదియుల। మసలకశరశంద్ర ౧౭౮౪ం౪ చతురమగుపాదములన్। వస
గలతిరునెలవేలిని। వసుమతిమానంబుహీనవారికిచెల్లున్॥ ....

జావ్సటరసశబ్దముజలవావరముఅనగానాలుగు। హీనవారియనగాపెట్టభూమి॥
౧౭౮౪ం౪ అడుగులుజంజీరకు గాండ్లు

$$\frac{౩౧౦౮౦౧}{౧౪౪౦౬}$$

దీనికికోలఅడుగులు...... ...... ౩౯౮

నెల్లూరుజిల్లాగొఱ్ఱులవివరణంసాధారణార్యాగీతి॥కందం॥

వసుజలధరాసంఖ్యహస్తపద ప్రాంతములన్ చతురంబుగాచూపం। పెనగెడుకుంట
తిబదిని పేమిణగనంగను గొఱ్ఱునాగనం। దసదృశలీలబాణకరధాత్రిరసాగ్ని ధరా
౧౩౬౧౨౪ త్రికాంఘ్రులన్। మసలకశూన్యపూర్ణకరమాగణచంద్రుల
౧౧౫౨౦౦ చేక్రమంబుగాన్॥ ఇందుహస్తప్రాంతంపదప్రాంతంఅనిక్రమాలం
కారము॥..*

హస్తమనగామూరగను-

కప్యాసము-

౧౩౬౧౨౪ కుంటలు.

గాండ్లు-౩ $\frac{౯౩}{౨౫౬}$

దీనికి౫౦లోవకభాగం-

౨౭౨౨౪॥౦ అడుగులు

కోలఅడుగులు-౫౨

పాదమనగాఅడుగు

వ్యాసము-

౧౧౫౨౦౦కిగాండ్లు

దీనికి౫౦లోవకభాగం

౨౪౦౪అడుగులు

కోలఅడుగులు ౪౮

తిరునెలవేలి జిల్లానంజభూమి జరీబువివరణము ౯

తిరునెలవేలిశమగలలిధరాయుతషితళావ్వనేప్పుడున్।౪రఖరసాంబరాద్రి ౬౦౬౦౨
పదగాండములన్బలుకోటనాగయం। వరయగనేకని, శతికమారయతూముగజాంశ
ములన్।బరగుపదీయనంగనదిబద్వ్యసాధన నభాత్మి ౨౦ ౧/౫ గాంఘ్రుల

శరరసగుణవహ్నుల౩౩౬౨చే।నురశంబగుచతురపాదకుండవిమాదగా।ద
విహాంఘ్రిపూనగాశరయుగర౨౦ ౧/౪ పరిమాణమువడికిదనరుఖండురవీలగా।

౭౦౬౨౨చదరదడుగులుకోట-కాండ్లు॥

దీని౨౧లోవకపాలు.	౧/౨	౬౫౦౧
తూము.౩౩౬౨		౨౭౩౦౦
దీని౭లోవకపాలువడి.౦అడుగులు౭౩౦		౧/౪
శేకోలప్రమాణము.	౨౭	౧/౩

బళ్లారికడపవల్నాడుసీమల యకరావివరం.

క॥అమరాంఘ్రు౩౩లనలుచదరం। బమరినయదికుంటయనియు నంబరజలధు
ల్వం శ్‌।సమమైనయకరమనియును।నమరున్ బళ్లారికడపనావల్నాటన్॥౧॥ నందనా
గపూర్ణచంద్ర౧౦తారలకుంటయు।వ్యోమతకన్ బాణయుక్తమైన। రామసాగర
ర్త౩౫౬౦ములరమ్యాంఘ్రిరాశిచే।నందుయకరవెలయునతిప్రసిద్ధి॥

ర్త౩౫౬౦చదరంయకరకాణి.

౧౨౧

దీనిలోర౦లోవకపాలు.కుంట. ౧౬౦

౧౧౭ దీనికికోలఅడుగులు.

౩౩

ధాన్యకొలతలవివరణము. ౧..........౮..............సే॥

హస్తోన్మితైర్విస్తృతిదైర్ఘ్యపిండైర్యద్ద్వాదశాగ్రం ఘనహస్తసంజ్ఞం। ధా
న్యాదికేయద్ఘనహస్తమానం శాస్త్రోదితా మాగధఖారికాసా।ద్రోణస్తుఖార్యాఃఖలు
షోడశాంశస్స్యాదాఢకోద్రోణచతుర్థభాగః। ప్రస్థశ్చతుర్థాంశఆఢకస్య
ప్రస్థాంఘ్రిరాద్యైఃకుడవఃప్రదిష్టః॥ ✻❖❖❖❖❖✻❖❖❖❖❖❖❖

హస్తోన్మితంబులౌనలుచదరంబునునంతయొత్తునగ్గలిన యనచంద్ర౧౨-య
త్రంబులనమిళ్ళచునదిఖారియగుషోడశాంశంబు ద్రోణంబుజలధియంశ। మాఢకంబ
గుతుర్యభాగంబుప్రస్థంబుకుడుపంబుతుర్యంబుకొలుచుసంజ్ఞ।మగధదేశంబునమరిచె

[illegible]రము మనంగుళ శతకంపు వలువదరము| యెనిమిదంగుళములయు త్తును గలయవి తూము గజాంశంబుదో చు పడిగ| పడినవస్వంశంబుబరగున శాశంచు పంచమాంశము చౌడు బరగుచుండు ధాన్యరసాదులదగియుండు కొలలిలిఖిత జలతూము లగరిశదనరు| కలమునబరగునుశర చంద్ర తూములు మరకంబనగ జెలుమా గణాళి| మరియు దేశాంతరంబులమలసియుండు| ధాన్యమానవిభేదములిద్దరములగుట| గ్రంధవిస్తరభయమున గామపింపబడక సంతోష్ట్రము యెయ్యనుబహులమగుటా||

ఏకాదిస్థానసంజ్ఞావిభాగవివరణము||

ఏకదశశతసహస్రాయుతనియుతప్రయుతకోటయఃక్రమశః|| అర్బుదమబ్జం ఖర్వనిఖర్వమహాపద్మశంకవస్తస్మాత్ | జలధిశ్చాంత్యంమధ్యంపరార్ధ్యమితిదశగుణోత్తరంసంజ్ఞాః| సంఖ్యాయాస్థానానాంవ్యవహారార్థంకృతాఃపూర్వైః||

ఏకంబు దశకంబు నెన్న సహస్రంబు నయుతంబు యుత ప్రయుతము కోటి| యర్బుదమబ్జంబు ఖర్వనిఖర్వమహాపద్మంబు శంఖంబు మరియు జలధి| యంత్యమధ్యములు పరార్ధ్యంబులగుచు నొంటొంటి దశసంఖ్యలొప్పగలిగి | ధృతిసంఖ్యస్థానములై దెలుపబడి క్రమమున నధికమౌ నెడలను నటుల నగుచు| స్థానసంజ్ఞా విభేదములనరుచుండు| సకల వ్యవహారసంసిద్ధి చాటుకొఱకు| భాస్కరాచార్యవర్యాది పద్మజాంశ| పూర్వగణకులచే తసంపూర్ణముగను||

ఇతి శ్రీమద్బదరికానిలయనిత్యనివాస శ్రీమన్నరనారాయణగురుచరణ
సేవాపరాయణ - శ్రీమద్వేంకటాచార్యసద్గురుకృపాలబ్ధవివిధ విద్యాబా
తుక్రధురీణాపస్తంబసూత్రహరితసగోత్ర శ్రీమద్గోలకొండ వ్యాపారిసత్కు
లోన్నవ శ్రీమత్తడకమళ్లవంశపవిత్ర శ్రీరంగరాయగరభ్రరత్నాకరసంపూ
ర్ణనిశాకరసకలసుజనసంస్తవనీయగుణరత్నరత్నాకర శ్రీమద్వేంకటకృష్ణరాయ
ప్రపంచితంబగు నభినవలీలావతీగణితశాస్త్రరత్నంబునందు - అజహలాదియు
కనిఘంటును - నలికలనాదినిఘంటును| ననుభేదాబులగు నిఘంటుత్రయంబును ద్రవ్య
మానభేదవివరణంబును| భూమానభేదవివరణంబును| ధాన్యమానభేదవివరణంబును స్థా
నసంజ్ఞయుననుభేదంబులు దెలుపబడియెడు సంజ్ఞాధ్యాయము సంపూర్ణము||

శ్రీ

ప్రకీర్ణకాధ్యాయః

****

అథపరికర్మాష్టకవివరణం

అందుపరికర్మాష్టకవివరణం బెట్టిననసంకలనంబును॥౧॥ వ్యవకలనంబును॥౨॥గుణకారంబును॥౩॥భాగంబును॥౪ వర్గంబును॥౫॥వర్గమూలంబును॥౬॥ఘనంబును॥౭॥ ఘనమూలంబుననునది ౮ కార్యంబులగు-

సంకలనవ్యవకలనంబులు,

అథసజ్కలనవ్యవకలనయోఃకరణసూత్రం

వృత్తార్థేనాహ-

కార్యఃక్రమాదుత్క్రమతోథవాంక

యోగోయథాస్థానకమంతరంవా-

వృత్తం॥ క్రమోత్క్రమంబుల భాగముల్లలవిధాన భేదంబులన్।

సమాంకయుతిభేదముల్ సలుపగాదగున్నెమ్మితోన్॥

కార్య ఇతి। క్రమాత్-ఉత్క్రమతో వ్యుత్క్రమేణ వాఽయథాస్థానకమంకయోగః కార్యః-అంతరం వియోగో వా ఏవమేవ కార్యః॥

ఇందు క్రమంబనదశస్థానాదియు- వ్యుత్క్రమంబన నేకస్థానాదియు నని భేదము దెలియునది ఈరెండు భేదంబులనెద్దియేనియు నొకవిధానంబున నేకాదిస్థానసంకరము జెందని యట్లుకూర్చుటయు - త్రోయుట ౨యునది

ఉదాహరణం-

అయిబాలె లీలావతిమతిమతి బ్రూహిసహితాన్ద్విపంచద్వాత్రిం శత్త్రినవతిశతాష్టాదశదశశతోపేతాన్నేతా వయుతవియుతాంశ్చాపవద మేయదివ్యక్తేయుక్తివ్యవకలనమార్గేసికుశలా॥

మ॥ చెలి కాండాయుతభేదముల్మనమునం జింతించి తేనీకాదగన్।

దెలియంబల్కుము రెండునైదురదముల్ద్విక్కల్ త్రినందాఖ్యలున్
గలయన్ సామజచంద్రులన్ గలుగునాగాటంపు రాశిన్ ద్వరన్
వెలిగాఁ జేసి ఖపూర్ణపూర్ణదిశలన్ విస్తారితాంకంబునన్ ||

అత్రోద్దేశకః | హే బాలే | మతిమతి - లీలావతి - ద్విపంచాశ తాంతాన్ అయుతాన్ సహితాన్ యోజితాన్ వద | తానేవ పునస్సం యోజితాన్ వ్యుత్తరశతత్రయ మితాన్ | అయుతవియుతాన్ | అయు తాద్విశోధితాన్ వద || యది వ్యక్తేస్ఫుటే యుక్తివ్యవకలనయోః సంకలనవ్యవకలనయోర్మార్గే కుశలాసి ప్రవీణాసి చేత్తదా ||

ఈయుదాహరణమునందు రెండు మొదలు నూరుపర్యంతము నందుండెడు నంకములను సంకలనము జేసి చెప్పుము - మరియు నామూర్తియుండెడు మున్నూటపదిమితముగల సంకలనను - పదివేల సంఖ్యయందు వ్యవకలనము చేసి చెప్పుము

న్యాసము.

సంకలనము.

౨
౫
౩౨
౧౦
౧౯౩
౧౮

౨౬౦

౨
౫

౭
౩౨

౩౯
౧౦

౪౯
౧౯౩

౨౪౨
౧౮

౨౬౦

వ్యవకలనము

౧౦౦౦౦
౨

౯౯౯౮
౫

౯౯౯౩
౩౨

౯౯౬౧
౧౦

౯౯౫౧
౧౯౩

౯౭౫౮
౧౮

౯౭౪౦

౧౦౦౦౦
౨౬౦

౯౭౪౦

అథ గుణకసూత్రం సార్ధవృత్తద్వయేనాహ-
గుణ్యాంత్యమంకం గుణకేన హన్యాదుత్సారితేనైవముపాంతిమాదీన్ |
గుణ్యస్త్వధోధో గుణఖండతుల్యైస్తైః ఖండకైస్సంగుణితో యుతో వా |

భక్తే గుణశ్శుధ్యతి యేన తేన లబ్ధ్యా చ గుణ్యో గుణితః ఫలం వా।
ద్విధా భవేద్రూపవిభాగ ఏవం స్థానైః పృథగ్వా గుణితస్సమేతః।
ఇష్టోనయుక్తేన గుణేన నిఘ్నోఽభీష్టఘ్నగుణ్యాన్వితవర్జితో వా॥

అష్టాంఘ్రి సీసము.

గుణ్యనిష్టాంకముల్గుణకాంక రాజిచే గుణియించి వేర్వేర గూర్పవలయు
గుణఖండతుల్యమై గుణ్యంబు వేర్వేర గుణియించి గూడిన గూడు గణిత।
మీగుణంబు భజింపఁ దగు నట్టి ఫలమున భక్తాంకమునను గ్రమంబుగాఁ గ
గుణ్యంబు గుణియింప గూడు ఫలంబు రూపయుక్త భేదంబులై యుండు స్థాన।
భేదంబులను వెంబడి వెంబడిగ గూర్చిన యిష్టాంకయోగవిహీనములను।
గుణకంబునను జేసి గుణ్యంబు గుణియించి యిష్టాంకహతగుణ్యమేలమితోడ।
నూనయుతంబును నొగి జేయ ఫలము గుణకభేదములై దు గూడ నిట్లు।
భాగహారంబున భాజ్యమౌ రాశియొయ్యంక గుణంబగు హరము చేత।
శుద్ధిపడయు నదియె శుద్ధఫలంబగు। నెద్ది యేని యొక్క హీనసచేత।
భాజ్యహారకములు భజియించి సమముగా జేయఁ గూడ నేని జేలగు నదియు॥

వ్యాఖ్యానం.

గుణ్యాన్త్యమితి। గుణ్యానాం గుణనప్రకారాన్నాహ। అంకానాం మధ్యే ఉపాన్త్యాదిచరమాంకాంతం గుణకేన హన్యాత్ గుణయేత్ - ఏవముత్సారితేన అగ్రాగ్రాంకాధఃస్థాపితేన గుణకేన - ఉపాంత్యమాదీనంకాన్ గుణయేత్,

ప్రకారాంతరమాహ గుణ్య ఇతి॥ గుణఖండతుల్యో గుణ్యః పృథధఃస్థాప్యః యావన్తః ఖండాః క్రియన్తే తావత్సుస్థానేషు గుణ్య

టీక

గుణ్యాంకంబులలో నివుడపడి యంకమును గుణకాంకములోని యంకములచే క్రమాక్రమంబునను గుణించి యాయా స్థాన భేదములు తెలియునట్లు నిలుపుచు పిమ్మట నన్నియు సంకలనము జేసిన రాశి యగు ననుట॥

ప్రథమ విధి -

గుణకము నెన్ని ఖండంబులు జేయం బడునన్ని స్థానంబుల గుణ్యమును౦చి వేర్వేర గుణించి యారాసుల

స్థాపస్యః త్తై ఖండకైస్సంగుణితోగు
ణితః తావత్ స్థానస్థితోగుణ్యో యో
తేః కార్యః

ప్రకారాంతరమాహభక్తఇతి॥
యేనకేనాజకేనభక్తో విభాజితోగు
ణః- శుధ్యతి నిశ్శేషో భవతి - తేనగు
ణేనలబ్ధ్యాలాభేనచాజనలబ్ధ్యా తేన
చ గుణ్యో గుణితః ఫలంభవతి।

ప్రకారాంతరమాహ స్థానైరితి॥
గుణకస్య యావంతి స్థానాని భవం
తి తావద్భిః పృథగ్గుణితో గుణ్యః
పృథగేవ స్థానాంతరత్వేన సమేతః
కార్యః యథాపంచత్ర్యేకమితా
అంకాః ఏకగుణితాద్వాదశాంగు
ణితాః పృథక్సమేతాస్తావంత ఏవ
భవంతి॥

ప్రకారాంతరమాహ॥ఇష్టేనాం
కేనోనో యుక్తో వా యో గుణః తే
ననిఘ్నః గుణితో గుణ్యః ఇష్టహత
గుణ్యేన అన్వితో వర్జితో వా కా
ర్యః-ఇష్టోనగుణపక్షే ఇష్టహత
యుక్తో గుణ్యః కార్యః ఇష్టయుక్తగు
ణపక్షే ఇష్టహతగుణ్యహీనః కా
ర్య ఇత్యర్థః॥

కన్నిటిని సంకలనము జేయరాశిగు
రెండవ విధి
గుణకము నే యంకము చేత భాగిం
చిననిశ్శేషంబగు నయ్యంకము
చేతను భక్తలబ్ధఫలము చేతను క్ర
మంబున గుణ్యము గుణింపం
బడియె నేని ఫలము సిద్ధించుననుట॥
గుణకంబున నెన్నిస్థానంబులుగలిగి
యుండు నన్నిస్థానంబుల గుణింపబడు
గుణ్యము స్థానభేదంబులందు సంకల
నము జేయ గుణన ఫలము సిద్ధిం
చుననుట-
గుణకంబున నొక ఇష్టాంకంబును
సంకలనమేని యీ వ్యవకలనమేని
యుం జేసిదానిచే గుణ్యంబు గుణింప
సిద్ధించు రాశియందు - ఆయిష్టాంక
ముచే గుణియింపబడు గుణ్యము క్ర
మంబున వ్యవకలనమును సంకలనం
బును జేయ ఫలము సిద్ధించు

ఉదాహరణం-

బాలే బాలకురంగలోలనయనే లీలావతి ప్రోచ్యతాం పంచత్ర్యే
కమితా దివాకరగుణా అంకాః కతి స్యుర్యది। రూపస్థానవిభాగఖండగుణనే క
ల్యాసి కల్యాణిని ఛిన్నాస్తేన గుణేన తే చ గుణితా జాతాః కతి స్యుర్వద॥

మ॥ హితఖండాఖండగుణాది భేదములు నీయుచ్చాంధిరంబేని సం।
యుతమానసాయకరామచంద్రులను బాహుక్షోణులన్ బెంచియా
తతసత్యా రాశిని రాశిహారకము చేతన్ భక్తలబ్ధంబునీ
వతివేగంబున దెల్పు సూత్రసహిత వ్యాఖ్యాన భేదంబులన్

బాలక్షి- హేబాలేబాలమృగ
చంచలనేత్రె-లీలావతి-పంచ త్ర్యే
కమితాఅంకాః౧౩౫ యిదివాక
ర౧౨ గుణాఃదాకతిస్యుఃప్రోక్త వ
ద-వాకృథాస్యకిమిత్వంపశ్యసి
గోభాసతీతివత్ - రూపవిభాగే-స్థానవి
భాగే-ఖండగుణనేచ-త్వంచేద్యదికల్యా
దసి-హేకల్యాణి-తేచగుణితాఃజాతాః
యదితేస్తైవగుణేనచ్ఛిన్నాః ప్రాప్తా
హాకతిఇత్యపివదేతిభాగహార ప్రశ్నః

ఈయుదాహరణమునందునూ
టముప్పదియైదుగుణ్యాంకములప
న్రెండుగుణకాఙ్కములతోడగుణిం
పవచ్చుసంఖ్యయు-రూపవిభాగస్థా
నవిభాగఖండగుణన - ఇష్టోనయుత
ప్రకారంబులగుసంస్కార భేదంబు
లయందసుక్రమంబులును దెలుపు
మనిగుణనప్రశ్నము-మరియునాఫలి
తసంఖ్య యీగుణ్యముచేతభాగించి
ననెంతయగుననిభాగహార ప్రశ్నము.

న్యాసము

ప్రథమవిధి

౧౩౫ గుణ్యము
౧౨ గుణకము
౨౭౦
౧౩౫
౧౬౨౦

౧౩౫ గుణ్యము
౧౨ గుణకము
౧౩౫
౨౭౦
౧౬౨౦

భక్తలబ్ధగుణకన్యాసము

౩)౧౨(౪ ఫలము
౧౩౫
౩
౪౦౫
౪
౧౬౨౦

౬)౧౨(౨ ఫలము
౧౩౫
౬
౮౧౦
౨
౧౬౨౦

ఇష్టయుతగుణకన్యాసము

౧౩౫ గుణ్యము
౧౪ గుణకము
౧౨
౨ ఇష్టము
౧౮౯౦
౨౭౦ ఇష్టహతగుణకము
౧౬౨౦ శేషము

౧౩౫ గుణ్యము
౨ ఇష్టము
౨౭౦

ఖండగుణనన్యాసము

౧౩౫-౧౩౫-౧౩౫-౧౩౫-౧౩౫
౮ ౪ ౫ ౪ ౩
౧౦౮౦. ౫౪౦ - ౬౭౫ - ౫౪౦ - ౪౦౫
౧౬౨౦ ౧౬౨౦

స్థానభేదగుణకన్యాసము

దశస్థానము- ఏకస్థానము-సంకలనము

దశస్థానము	ఏకస్థానము	సంకలనము
౧౩౫	౧౩౫	౧౩౫
౧	౨	౨౭౦
౧౩౫	౨౭౦	౧౬౨౦

ఇష్టోనగుణకన్యాసము

౧౩౫ గుణ్యము
౧౦ గుణకము
౧౨
పోను
౨
శేషము
౧౩౫౦
౨౭౦ ఇష్టహతగుణకము
౧౬౨౦

౧౩౫ గుణ్యము
౨ ఇష్టము
౨౭౦

ఇట్లు గుణకభేదసంస్కారము సంపూర్ణము.

భాగహారసూత్రం.

భాజ్యాద్ధరశ్శుద్ధ్యతి యద్గుణస్స్యాదన్త్యాత్ఫలం తత్ఖలు భాగహారే।
సమేనకేనాప్యపవర్త్య హారభాజ్యౌ భజేద్వా సతిసంభవే తు॥

ఆర్థము

గుణనవిధి సేసాంత్యము నందు హరింపఁబడియె
భాగహారంబన భాజ్యమా రాశియెయ్యంక గుణంబగు హారము చేత।
శుద్ధిబడయు నది యె శుద్ధఫలంబగు నెద్దియేని యొక్క హీనస చేత।
భాజ్యహారకములభజియించి సమముగా జేయగూడె వేని జెలగునదియు

అనునది

వ్యాఖ్యానం.

భాజ్యాదితి। అంత్యాద్భాజ్యా ఖండాత్ యద్గుణో హారశ్శుధ్యతిగ చ్ఛతి తత్ఫలం భాగహారే బోధ్యం. ఉపాంత్యాది తేన హారేణ భాజ్యస్య ఉపాంత్యాద య ఏవం హార్యాః.

ప్రకారాంతరమాహ॥ సతిసంభవే కేనాపి సమేనాంకేన హారభాజ్యా వపవర్త్య హారేణ భాజ్యం భజేత్ భాజ్య హారయో స్తుల్యాంకే నాపవర్తనసంభవే ఏవం విధేయ మిత్యర్థః,

టీక-

భాజ్యంబన భాగింపవలయు రాశి - హారమన హరింపవలయు రాశి. ఇందు హారమెయ్యంకము చే గుణియించిన భాజ్యరాశితుల్యంబగు నదియె భాగహారంబున ఫలరాశియగు నాదిభాజ్య స్థానాంకంబులు నశించునంతకు బ్రవర్తించుననుట.

సామాన్యవిధి

సంభవించు నెడ పత్త్యమాణం బ నపవర్తన విధి చే హారభాజ్యంబు సమానాంకముగ జేసి కు బుద్ధిపిదప భాగహారవిధి జేయునగునుట

ఉదాహరణం గుణనే శేషం.

ఛిన్నాస్తేన గుణేన తేచ గుణితా జాతాః కతిస్యుర్వద

అర్థము పూర్వోదాహృత శేషము

తతస్తారాశిని రాశిహారకము చేతః భక్తిలబ్ధంబునీ। వతి వేగంబు

నదెల్పుసూత్రప్రహితవ్యాఖ్యానభేదంబులర్॥

న్యాసము-

ప్రథమవిధి-

హారము	భాజ్యము	
౧౨)	౧౬౨౦ ౧౨	(౧౩౫
	౪౨ ౩౬	
	౬౦ ౬౦	

ద్వితీయవిధి-

హారము	భాజ్యము
౧౨	౧౬౨౦

అపవర్తనాంకము ౪

హారము	భాజ్యము	
౩)	౪౦౫ ౩	(౧౩౫
	౧౦ ౯	
	౧౫ ౧౫	

అథవర్గకరణసూత్రంవృత్తద్వయేనాహ॥

సమద్విఘాతఃకృతిరుచ్యతేథస్థాప్యోంత్యవర్గోద్విగుణాంత్య
నిఘ్నాఃస్వస్వోపరిష్టాచ్చతథాపరేంకాస్త్యక్త్వాంత్యము
త్సార్యపునశ్చరాశిమ్॥ఖండద్వయస్యాభిహతిర్ద్వినిఘ్నీత
త్ఖండవర్గైక్యయుతాకృతిర్వా।ఇష్టోనయుగ్రాశివధఃకృతి
ర్వాస్యాదిష్టవర్గేణసమన్వితోవా॥

ఆంధ్రము-వృత్తము-

సమద్విరాశిఘాతమొప్పుచతురపలవర్గ నాన్న మేయలీలనంత్యవర్గము
చటనిల్పిరెట్టియౌ।యమగునంత్య హీనసచేతనంతిమాంకఘాతముల్।తమ
త్కృతిర్ తదీయకృతియుదానిపిదసంయుతిర్॥ద్విగుణమైనఖండఘాత
విసరమందువర్గముల్।సుగుణయుక్తిజేయంబొసగుసూత్రమునతినిపగర్ము।
న్నగణితముగవిష్టమైనయంకహీనయుతముగా।నెగడియుండురాశివధము
నిష్టకృతియుగూడినన్।ఖండవర్గముసగనెగడుఖండయుగ్మఘాతముల్।దండి
గాచతుర్గుణించిదానిపవగవగము।న్నొంటుగాగగూడెనేని యొప్పుకృత
యౌగానిలన్।మెండుగాంగగణితవిదులుమేలటంచుబొగడగాన్॥

వ్యాఖ్యానం.

సమద్విఘాత ఇతి ॥ కృతిరుచ్యతే. సమయోస్తుల్యయోర్ద్వయోరంకయోర్ఘాతః ఉరస్య రగుణ నంకృతిః వర్గః ॥

ప్రకారాంతరమాహ ॥ స్థాప్య ఇతి ॥ అంత్య స్యఅంకస్య వర్గః స్థాప్యః అంత్యోపరితి శేషః ॥ ద్విగుణాంత్య నిఘ్నాః ద్విగుణేనాంత్యాంకేననిఘ్నాః గుణితాః. అపరేఅంకాః స్వస్వోపరిష్టాత్ స్థాప్యాః - అత్యంత్యక్త్వా రాశిముత్సార్య పునః స్థాప్యాంత్యవర్గ ఇత్యాదివిధిర్విధేయః యావత్సమాప్తి ఏవం వర్గ సిద్ధిః

ప్రకారాంతరమాహ ॥ ఖండద్వయస్యేతి ॥ ఖండద్వయస్య అభిహతిః ద్వినిఘ్నీ ద్విగుణాపిధేయా యస్యాంకస్య వర్గశ్చికీర్షితః తస్య స్వేచ్ఛయా ఖండద్వయం కృత్వా తత్ఖండద్వయమన్యోన్యంహత్వా తత్పునర్ద్విగుణం కార్యమిత్యర్థః - తస్మిన్ ఖండద్వయవర్గైక్యే నసంయోజితే సతికృతిర్వ్యక్తా భవతి.

టీక

తుల్యంబులగు రెండు రాసులనొండొంటిగుణకము వర్గంబనంబడు దీనికి 'కృతి' యనియు నామాంతరము గలదు.

రెండవవిధి.

అంత్యాంకవర్గమునంత్య స్థానంబునందుంచియయ్యంత్యాంకము రెట్టించినసంఖ్యచే రెండవస్థానాంకముగుణించి రెండవస్థానంబునను౦చిపిదప నారెండవస్థానాంక వర్గమును మొదటియంక దశస్థానమునందుంచిసంకలనముజేయు రాశి వర్గముసిద్ధించునిట్లు రాశి సమాప్తిపర్యంతంబుజేయునది

ఈవిధియాద్యంకమువలననుండియు జేయదగునని దెలియవలయు

ఏసంఖ్యకువర్గము చికీర్షితంబగుచుండు నాసంఖ్యను స్వేష్టానుసారంబున రెండు ఖండంబులొనర్చి యాఖండద్వయంబులనొండొంటు చేగుణించి దాని రెట్టించియందు ఖండద్వయవర్గంబుల సంకలనము జేయ వర్గంబగు

ప్రకారాంతరమాహ ॥ ఇష్టేతి ॥ ఇష్టోనయుగ్రాశివధః ఇష్టేన వర్గేణ సహితో వా కృతిః స్యాత్ । ఇష్టేనయుక్ యోరాశిస్తయోః పరస్పరవధో గుణనం-ఇష్టస్య వర్గేణయుతో వర్గః స్యాత్ । వర్గాత్తిః ఇష్టేన ఊనః స్య ధఘ్య తచ్చ కార్యః ॥ తయోర్ఘాతం కృత్వా ఇష్టవర్గేణ యోజయే దిత్యర్థః-

ఏసంఖ్యకు వర్గము చేయవలసిందగునాసంఖ్యయందు మరియొక యిష్టసంఖ్యనూనయుతంబోనర్చియా రెంటికిఁ పరస్పరముగుణించియదానియిష్టసంఖ్య వర్గసంయోగము జేయవర్గము సిద్ధించు.

రాశిఖండద్వయంబులను గుణించిదానిచతుర్గుణించియారాశిద్వయాంతరవర్గమును వ్యవకలనము జేయవర్గము సిద్ధించు ననుటయిది ఆగ్రమునందధికము.

అత్రోద్దేశకః-భాస్కరః.

సఖే నవానాంచ చతుర్దశానాం బ్రూహి త్రిహీనస్య శత
త్రయస్య । పంచోత్తరస్యాప్యయుతస్య వర్గం జానాసి చేద్వ
ర్గవిధానమార్గమ్ ॥

ఆంధ్రము-

గీ॥ హితమతా పాత్రికేకి । నేపురేశాపమునాలుగర్వనంద బాహువులమున
రియు । నైదుగూడినట్టియయుతంబునకువర్గ । విధుల నెఱుగుదేని పేర్కొనుము జెప్పుమా॥

న్యాసము-

ప్రథమరీతిః-

౯ ౧౪ ౨౯౭ ౧౦౦౦౫
౯ ౧౪ ౨౯౭ ౧౦౦౦౫
౮౧ ౫౬ ౨౦౭౯ ౫౦౦౨౫
౧౪ ౨౬౭౩ ౧౦౦౦౫
౧౯౬ ౫౯౪
౮౮౨౦౯ ౧౦౦౧౦౦౦౨౫

ద్వితీయరీతిః-

౧౪ ౨౯౭ ౧౦౦౦౫
౧౬ ౪౯ ౨౫
౮ ౧౨౬ ౧౦౦౦౦
౧ ౮౧ ౧౦౦౦౦౦౦౦
౧౯౬ ౩౮౮ ౧౦౦౧౦౦౦౨౫
౪
౮౮౨౦౯

తృతీయవిధిః

౧౪	౨౯౭
౧	౪
౮	౩౬
౧౬	౮౧
౧౯౬	౪౦౬
	౪౯
	౮౮౨౦౯

చతుర్థవిధిః

౧౪	౨౯౭
౬.౮	౨౦౦.౯౭
౪౮	౧౯౪౦౦
౨	౨
౯౬	౩౮౮౦౦
౩౬	౪౦౦౦౦
౬౪	౯౪౦౯
౧౯౬	౮౮౨౦౯

పంచమవిధిః

౨౯౭ ఇష్టము ౩ - ౧౦౦౦౫ ఇష్టము ౫

యుత రాశి	హీన రాశి	యుత రాశి	హీన రాశి
౩౦౦	౨౯౪	౧౦౦౧౦	౧౦౦౦౦

అన్యోన్యఘ్న హీన రాశి	అన్యోన్యఘ్న హీన రాశి
౮౮౨౦౦	౧౦౦౧౦౦౦౦౦
౯	౨౫
౮౮౨౦౯	౧౦౦౧౦౦౦౨౫

షష్ఠవిధిః

౯	౧౪	౨౯౭
౭-౨	౯ ౫	౧౫౫-౧౪౨
౧౪	౪౫	౨౨౦౧౦
౪	౪	౪
౫౬	౧౮౦	౮౮౦౪౦
౨౫	౧౬	౧౬౯
౮౧	౧౯౬	౮౮౨౦౯

అథవర్గమూలేకరణసూత్రం

వృత్తేనాహ

త్యక్త్వాంత్యాద్విషమాత్కృతిం ద్విగుణయేన్మూలం సమే త
ద్ధృతే త్యక్త్వా లబ్ధకృతిం తదాద్యవిషమాల్లబ్ధం ద్విఘ్నం న్య
సేత్ । పఙ్క్త్యాం పఙ్క్తిహృతే సమేన్యవిషమాత్త్యక్త్వాప్త
వర్గం ఫలం । పఙ్క్త్యాం తద్ద్విగుణం న్యసేదితి ముహుః ప
ఙ్క్తేర్దలం స్యాత్పదమ్॥

ఆంధ్రము.

సీ* వర్గాంకపు రాశిని వరుసగా నేకాదికమ్ము లనోజయుగ్మమ్ములనగ।
తుదపరి యోజమున కెడులవర్గము ద్రోచి యయ్యంకమూలము నిడిగానొనర్చి
యాపాదకము జేర్చి నవలి యుగ్మాంకంబు భజియింపనబ్బెడు ఫలము వర్గ।

యొనరించియటులుంచియుక్తసమీపాంకముచ ఫలవర్గంబు నొనయ బుద్ధి మరియువర్గంబులుండినచో రిపు రీతియును। నిటుల జేయుచు రానందు నేప్పమిను పం జేయుంవధఃభాగంబు పదమటం త్రి।వర్గమూలవిధిజ్ఞులువలనుమీర॥

వ్యాఖ్యానం

త్యక్త్వేతి-అంత్యాత్ విషమాత్ అయుగ్మాంకాత్ కృతిం-వర్గం త్యక్త్వా యోగచ్ఛేదవర్గః-తంత్యక్త్వా తద్వర్గమూలం ద్విగుణయేత్ న మేవిషమాంకే తద్ధృతే తేన ద్విగుణ మూలేన హృతే సతి యల్లబ్ధం తస్య కృతిం తదాదివిషమాత్ సమాదిభ్యాంతో యోవిషమాంకః తతస్తాత్ త్యక్త్వా తేనయిత్వా లబ్ధం ద్వినిఘ్నం పంక్త్యాం న్యసేత్। తతసమాంకే పక్తే హృతే పంక్త్యా విభక్తే సతి యల్లబ్ధం అన్యవిషమాత్ తదాదివిషమాదాస్తనవర్గం-అస్తస్య లబ్ధస్య వర్గం త్యక్త్వా తత్ఫలం లబ్ధం ద్విగుణం పఙ్క్త్యాం న్యసేత్। ఇతి ముహుః ఏవం పమేతత్స్థ వృతే ఇత్యాది విధిః పునః పునః యావదంతం కార్య ఇప ... యాపం క్షిజాం తా. తదర్ధం పఙ్క్తి వర్గమూలం స్యాత్

టీక

వర్గరాశి యందేకస్థానమునుండి ఓజయుగ్మయుగ్ముల శిరంబులందుండియట్లు చిహ్నితంబు లగు నంకంబులయందలి కడపలి ఓజాంకంబున నేయంక వర్గము వ్యవకలనము జేయదగునది త్రోశియయ్యాంకము ద్విగుణించి మరి యొకస్థలంబున నుంచునది - పిదప యుగ్మరాశి నునిచికొని యది పూర్వలబ్ధమూలద్విగుణము చే హరింపవచ్చు ఫలంబు ద్విగుణించి పూర్వలబ్ధమూలద్విగుణ సమీపంబున నుంచునది। ఆపిదప ఓజరాశి నునిచికొని యందు లబ్ధ రాశి వర్గము వ్యవకలనము జేయునది। పిదప యును నీ క్రమంబున వర్గరాశి సమాప్తంబగునంతకు కడ తేరు తో లుతయుంచిన మూలద్విగుణము నర్ధించిన మూలరాశి యగుననుట.

ఉదాహరణం

మూలంచతుర్ణాంచఘనానాంపూర్వంకృతానాంచ

సఖేకృతీనామ్‌ పృథక్పృథగ్వర్గపదాని విద్ధి బుద్ధేర్వివృద్ధిర్యదితేత్ర జాతా ||

అన్వయము

గీ॥ నాల్గునకు తొమ్మిదిటికిని నాలుగు సంఖ్యలకు పూర్వవివ్వ సన్నమాయిన టిభాగక్రమాదికృతుల కెల్లను మూలము లీవతెలుసుకొనుము! తెలియుబల్యము వేగంబు తేజరిల్ల ||

న్యాసము-

౪	౯	౮౧	౧౬౯
మూలం-	మూలం-	మూలం-	మూలం
౨	౩	౯	౧౩

౮

(౧౫౨౨౯)౧౨౩
౮
౮)౭౯ (౯ ౧౫
)౩౬ (
౧౨౨
౪౧
౨౫)౪౧౮ (౭ ౧౪
)౪౦౬ (౨౯౪
౪౯ అ౯౦
౪౯ ౨౯౬

అథఘనే కరణసూత్రం

సమత్రిఘాతశ్చఘనః ప్రదిష్టః స్థాప్యోఘనోంత్యస్యతతోంత్యవర్గః। ఆదిత్రినిఘ్నస్తతఆదివర్గస్త్ర్యంత్యాహతోథాదిఘనశ్చసర్వే। స్థానాంతరత్వేనయుతాఘనఃస్యాత్ప్రకల్ప్యతత్ఖండయుగంతతోంత్యమ్। ఏవంముహుర్వర్గఘనప్రసిద్ధావాద్యాంకతోవాపిధిరేషకార్యః। ఖండాభ్యాంవాహతోరాశిస్త్రిఘ్నఃఖండఘనైక్యయుక్। వర్గమూలఘనఃస్వఘ్నోవర్గరాశేర్ఘనోభవేత్ ||

అన్వయము-దశ

సీ॥ ఒకరాశి మూడుమార్లు గుణింపబడినచో ఘనమనబడును మొదట అంత్యాంకఘనము దానికి అంత్యాంకవర్గము నాద్యాంకమునమూడునచేత

యాద్యంకకృతియనునంత్య త్రిఘాతంబు నాద్యఘనంబునునటులస్థాన।
భేదంబులనుగూడి పెంపొందుఘనముగాకురియునంకంబులుమల సెనేని।
పూర్వఘనీకృతపుంజతత్పదములుఖండకల్పనజేసికడకునటుల।
జేయంగఘనముకు జెలువొందునీక్రియయాద్యంకమాదిగా నైన జెల్లు।
ఖండఘనంబునఖండద్వయములచే హాది రాశిగుణించియాద్విగుణము।
ఖండఘనంబులగలయంగగూడిన రాశిఘనంబయిరమణకెక్కు।
ఇష్టోనయుతఘనం బే పారియుండునుగణితకోవిదులచేఘనః ఘలను।
యిష్టోనయుతులచేసిదరాశిగుణియించి రాశిహతేష్టవర్గమునగూర్చ।
వర్గమూలంబుగలయదవన్నేమిర।మూలముఘనించికృతిజేయ మొదటియ
ఘనము। ఇట్టిఘనవఘులారుగా నెగడియుండు। గణితవిధులను దెలియుమగ
ణకవరులు॥

సమేతి- సమానాం త్రయాణాంఘం
కానాంఘాతఃఘనః ప్రదిష్టః.
ప్రకారాంతరగమాహ - అం
త్యస్యఘనఃస్థాప్యః।తతఃఅన్త్యవ
ర్గఃఆదిత్రిసిఘ్నః ఆదినా త్రిభిశ్చ
గుణితోంత్యవర్గః స్థాప్యః। తతఆదె
వర్గః త్యగ్రహ్నో హతః త్రిభిరం
తేనచగుణితః స్థాప్యః। అథఆదిఘన
శ్చస్థాప్యః। ఏతేసర్వే స్థానాంతరితే
నపక్తైకస్థానభేదేనయుతాస్సంతో
ఘనఃస్యాత్ తతఃతత్ ఖండయుగం
అంత్యమాదించప్రకల్ప్యతతః
అంత్యవర్గఆదిత్రిసిఘ్నఇత్యాదివి
ధిఃముహుఃకార్యః। ఏవంకృతేసతి
ఘనో భవతి.

ఒకటేసమానరాశినిమూడుమా
ఱుగాగుణియింపఘనంబనంబరగు
ఇదిపార్వతిక సామాన్య ప్రథమ
విధి. రెండవప్రకారము - అంత్యాం
కఘనము మొదటనునిచి - అంత్యాం
త్యాంకవర్గమును ఆద్యంకముచే
తను మూటిచేతను గుణించి తొ
లుతటియంకదశస్థానకాందును- పి
దపనాద్యంకమును వర్గించి యు
నత్యాంకము చేతను మూటిచేత
గుణించియునా తొలుతటిదశస్థాన
మున్దంతను- నాపిదపనాద్యంకఘ
నంబాదశకస్థానంబునసుంచియునీ
నాలుగు రాశులనుస్థానభేదంబుల
చేనంకలనము చేయుఘనంబగు

వర్గఘనౌ ప్రసిద్ధౌ-ఆద్యాంకతో వా ఏవ విధిః కార్యః - స్థాప్యో ఘనోఽన్త్యస్య ఇత్యాదిఘనవిధిశ్చ స్థాప్యోఽన్త్యవర్గ ఇత్యాదివర్గవిధిశ్చ-ఆద్యాంకతో వా విధేయ ఇతి భావః ఘనే ప్రకారాంతరమాహ ॥

ఖండాభ్యామితి - రాశిఖండాభ్యాం రాశేః స్వేచ్ఛయా కృతఖండద్వయేన హతో గుణితః కార్యః ఆదావేకేన ఖండేన తతో ద్వితీయేన తతస్త్రిఘ్న స్త్రిగుణితః కార్యః తతః ఖండఘనైక్యయుక్ ఖండయోః యో ఘనౌ తయోర్యదైక్యం తేన యుక్ యుక్తః కార్యః ఏవమపి ఘనో భవతి-

పునః ప్రకారాంతరమాహ-వర్గమూలఘన ఇతి- వర్గస్య యన్మూలం తస్య యో ఘనః స స్వఘ్నః స్వగుణితః స్యాత్ వర్గరాశేః ఘనో భవేత్.

గురియైనంకంబులుండు వెడలతో బుగఘనించినయంకంబులనొక రాశిఖండంబుగాసువిచి రాశిసమాప్తంబగునంతకొకొక్కయంకంబుగాం గ్రహించియీవిధి జేయునది-

ఈ క్రమంబాద్యంకము చేనైననుసిద్ధించునిదిమూడవవిధి

నాలవవిధి- స్వేష్టముల చే జేయు ఖండద్వయములచే రాశినిగుణించియుఖండద్వయఘనంబుల గూడిన ఘనంబగు.

ఐదవవిధి - ఇష్టోనయుతరాశిద్వయంబులచే రాశినిగుణించియందు- ఇష్టాంకవర్గము చేతగుణించబడునాదిరాశినిగూర్చ ఘనంబగు.

ఆరవవిధి- రాశివర్గమూలముగలుగు నెడనావర్గమూలమును ఘనము జేసి యాగాసివర్గించమునంబగునిట్లుఘనవిధానం బారు తెరంగులు.

అత్రోద్దేశకమాహ

నవఘనం త్రిఘనస్య ఘనం తథా కథయ పంచఘనస్య ఘనం చ మే । ఘనపదం చ తతోఽపి ఘనాత్సఖే యది ఘనేఽస్తి ఘనా భవతో మతిః ॥

వ్య నవఘనంబు జెలువుమయ్య నాదుహితాద మునమగా । సువిదితము గ త్రిఘనమునకు ఘనంబు జెలియుదేసియుగ । పివరముస్వరంభు జేయుదు ప్రస్తృ

తాంకపాళికీ ప్రవణమెరయఘనములకుసునవురుఘనపదంబులకా॥

౯-౨౭-౧౨౫, దీనికి ఘనములను దెలుపుము

ప్రథమవిధిః

౯	౧౨౫	౨౭
౯	౧౨౫	౨౭
౮౧	౧౫౬౨౫	౭౨౯
౯	౧౨౫	౨౭
౭౨౯	౧౯౫౩౧౨౫	౧౯౬౮౩

ద్వితీయవిధిః

౨౭	౧౨౫
౩౪౩	౧౨౫
౨౯౪	౧౫౦
౮౪	౬౦
౮	౮
	౧౮౭౫
	౭౫
	౧
౧౯౬౮౩	౧౯౫౩౧౨౫

తృతీయవిధిః

౨౭	౧౨౫
౮	౧
౮౪	౬
౨౯౪	౧౨
౩౪౩	౮
౧౯౬౮౩	౨౧౬౦
	౯౦౦
	౧౨౫
	౧౯౫౩౧౨౫

చతుర్థవిధిః

ఖండఘనానయనవిధానము.

౯	౨౭
౪-౫	౧౪-౧౩
౩౬	౨౭
౫	౧౩
౧౮౦	౩౫౧
౩	౧౪
౫౪౦	౪౯౧౪
౬౪	౩
౧౨౫	౧౪౭౪౨
౭౨౯	౨౧౯౭
	౨౭౪౪
	౧౯౬౮౩

పంచమవిధానము.

౯ రాశి ఇష్టం ౨		౨౭-ఇ౩	
	వర్గం	౩౦-౨౪	
౭-౧౧			వర్గం
౭౭	౪	౭౨౦	౯
౯	౯	౨౭	౨౭
౬౯౩	౩౬	౧౯౪౪౦	౨౪౩
౭౨౯		౧౯౬౮౩	

షష్ఠవిధానన్యాసము.

౪	౧౬	౯
మూలం ౨	మూలం ౪	మూలం ౩
ఘనం ౮	ఘనం ౬౪	ఘనం ౨౭
వర్గం ౬౪	వర్గం ౪౦౯౬	వర్గం ౭౨౯

అథఘనమూలేకరణసూత్రం వృత్తద్వయేనాహ.

ఆద్యం ఘనస్థానమథాఘనే ద్వే పునస్తథాంత్యాద్ఘనతో విశోధ్య । ఘనం పృథక్స్థం పదమస్య కృత్యా త్రిఘ్న్యా తదాద్యం విభజేత్ఫలం తు । పంక్త్యాం న్యసేత్తత్కృతిమంత్యనిఘ్నీం త్రిఘ్నీం త్యజేత్తత్ప్రథమాత్ఫలస్య । ఘనం తదాద్యాద్ఘనమూలమేవం పంక్తిర్భవేదేవమతః పునశ్చ ॥

సీ॥ అంత్యాంకమాదిగ ఘనంబవల రెండఘనములౌ చిహ్నితంబగు ఘనమునందు । కడమంత్య ఘనమున వేడల జాలు ఘనంబు వ్యవకలనము జేసియవలియది ఘన । మును భజింపగదగు మున్నటి పదకృతి త్రిగుణితహరము చేద్య స్థహీనస । కృతిత్రిగుణంబున హతమైనయంత్యాంకమును టులద్వితీయాఘనాంకమందు । వ్యవకలించి యువలవల నొప్పు ఘనమున । నంత్య ఘనము బుచ్చ నగు పదము మరిఘనాళియున్న మానక నీవిధి । జేయుచుండ మూల సిద్ధిగాంచు ॥

ఆద్యమితి॥ ఆద్యం ఘనస్థానం అథ అఘనే ద్వే పునస్తథా । ఏకం ఘనస్థానం తదగ్రతో ద్వే అఘనే । ఏవం చిహ్నితానాం ఘనాఘనానాం అంకానాం కృత్యా అంత్యాత్ ఘనతో ఘనం విశోధ్య విశేష్య పదం పృథక్స్థం కుర్యాత్ అస్య పదస్య త్రిగుణయా కృత్యా తదాద్యమంకం విభజేత్ ఫలం లబ్ధం పంక్త్యాం న్యసేత్ తత్కృతి అంతస్య ఫలస్య వర్గం అంత్యేన లబ్ధఘనమూలేన గుణితాం త్రిఘ్నీం త్రిగుణితాం తత్ప్రథమాత్ తస్మాదగ్రస్థాత్ క్రమాంత్యజేత్ .

ఘనరాశియందు మొదట ఘనస్థానాది ఒకటి ఘనంబును రెండఘనంబులుగా చిహ్నితములు జేయక డఘనంబున పోవదగినఘనరాశి నివ్యవకలించునది । ఆమూలవర్గము త్రిగుణము చేత సమీపపు ఘనస్థానాంకమును భాగించునది । పిదప ఆస్యాంకవర్గమును అంత్యాంకము చేతను మూటి చేతను గుణించిరెండవ అసునస్థానాంకము వ్యవకలించునది పిదప ఘనస్థానాంకము నందు అంత్యాంకఘనము వ్యవకలనము జేయానది - ఇట్లు జేయ ఘనమూలము సిద్ధించు

ఫలస్యలబ్ధస్యఘనంతదాద్యాత్త్య
జేత్-ఏవంకృతెయావత్పఙ్క్తిఃసాఘ
నమూలంభవేత్ అతఃపునరంకేషు
విధానేష్వేవమేవకుర్యాత్ అస్య
లబ్ధస్యఘనమూలస్యకృత్యా త్రి
ఘ్నాకృతదాద్యంకభజేదిత్యాదివి
ధింకుర్యాదిత్యర్థః॥

మరియుఘనస్థానంబులున్నవఱకీ
క్రమంబజేయదగు

అత్రోద్దేశకఃపూర్వోద్దేశకః శేవ మేవేతిజ్ఞాతవ్యం

ఘనపదంచతతోపిఘనాత్సఖేయదిఘనే త్రిఘనాభవతోమతిరిత్యుక్తత్వాత్

నయనచంద్రశరములకునునాగతర్కగిరిరదాహ్వయఘనాళి
కినిభుజేషువసుధసప్తినిధియుతం। బయినసఖములకునుతో
లుతబ్బినఘనరాశికిని। యుతమేని నీమనమునవివుడెడ
ల్పుపదములన్॥

న్యాసము

౫౧౨. ౭౨౯ ౧౯౬౮౩ ౩౨౭౬౮. ౧౯౫౩౧౨౫
౨౦౯౭౧౫౨

ఈ సంఖ్యలకుఘనమూలంబులు.

౫౧౨ మూలం ౮

౭౨౯ మూలం ౯

```
 — | — |
 ౩౨౭౬౮ ( ౩౨
 ౨౭
౨౭ ) ౫౭
     ౫౪
     ౩౬
     ౩౬
       ౮
       ౮
       ౦
```

```
 - | - - |
 ) ౧౯౬౮౩ ( ౨౭
   ౮
౧౨ ) ౧౧౬
      ౮౪
      ౩౨౮
      ౨౯౪
      ౩౪౩
      ౩౪౩
```

```
) ౧౯౫౩౧౨౫ ( ౧౨౫
  ౧
౩) ౯
   ౬
  ౩౫
  ౧౨
  ౨౩౩
     ౮
౪౩౨) ౨౨౫౧
     ౨౧౬౦
       ౯౧౨
       ౯౦౦
       ౧౨౫
       ౧౨౫
```

```
) ౨౦౯౭౧౫౨ ( ౧౨౮
  ౧
౩) ౧౦
    ౬
   ౪౯
   ౧౨
   ౩౭౭
     ౮
౩౨) ౩౬౯౧
    ౩౪౫౬
    ౨౩౫౨
    ౨౩౦౪
     ౫౧౨
     ౫౧౨
```

మూల రాసులు

౮ - ౯ - ౨౭ - ౧౨౫ - ౧౨౮

చతుర్ఘాతకరణసూత్రము.

సీ॥ సమచతుర్ఘాతంబుజనువర్గవర్గనన న్త్యాంకకృతివ
ర్గముపరనునిచి। యుయ్యంకఘనమాదిహతచతుర్గుణితం
బునన్యోన్య హతవర్గమారుచేత। గుణియించినదియునుగ
డుగానాద్యంకఘనచతుర్గుణితాంత్యగణితసమితి। నా
ద్యంకకృతివర్గమమరంగవేర్వేరస్థానాంతరంబులదగిలిపూ
ర్ణ।వర్గవర్గమునం(దు)నరుసఖండంబుగా। కల్పితంబుజేసి
గణితమిటుల। జేయనెగడుచుండుజేయంగజెల్లునా। ద్యంక
మాదిగాగనైనసిట్లు॥

టీ॥ సమానంబులైనరాసులనాలుస్థానంబులనొండొంటిగుణించినవర్గవర్గము
రెండవవిధి

అంత్యాంకవర్గవర్గమునునుంచునది*పిదపనంత్యాంకఘనమునునాలు
గుచేతనునాద్యంకముచేతనుగుణించునది*పిదపమూలరాసులురెంటికి
స్వరముగుణించిదానివర్గంచియారాశిని.ఆరుచేతగుణించునది.

పిదపనంత్యాంకఘనమునునాద్యంకముచేతనునాలుగుచేతనుగుణిం
చునది*పిదపనాద్యంకవర్గవర్గమునుంచునది।యిట్లుంచినదైనరాసుల
నుస్థానభేదములుగాగూర్పవర్గవర్గంబగు.

మరియునంకములుండు నెడల పూర్వము నోద్దిష్టక్రమంబున ఖండకల్పనము జేయునది. శేషము సమానము. ఈ విధియాద్యంకమునుంచి గ్రౌనను జేయందగు

చతుర్ఘనరాసులు. ౧. ౧౬. ౮౧. ౨౫౬. ౬౨౫. ౧౨౯౬. ౨౪౦౧. ౪౦౯౬. ౬౫౬౧

వృ॥ వర్గవర్గములను దెల్పువరుసగా గహితుడనీ । వర్గశంబు
లేని బుద్ధియందు గాంచి తేనియా । భగ్నశరములకనువర్ణ బా
హుగణితమునకునా । స్వర్గవిటపిరామ బాహుసన్మితకీర్తి
దుర్గముగ్గా । న్యాసము

౫ ౨౩౫ ౨౪

క్రమంబున వర్గవర్గరాసులు.

౬౨౫ | ౩౦౪౯౮౦౦౬౨౫ | ౩౩౧౭౭౬

రెండవ విధి న్యాసము.

$\frac{౨౪}{౨}$

౧ అంత్యాంకవర్గవర్గము
౪
౨౫౬
౪
ఆద్యంకఘనచతుర్గుణితాంత్యాంకఘాతము
౨
ఘనము
౮
౪
౩౨
౪ అంత్యాంకము
౧౨౮

౨ అంత్యాంకఘనచతుర్గుణాద్యంకఘాతము
౪
౪
౧౬
౪
౬౪ ఘనం
౨
౧౨౮
౪
౫౧౨

౩ అన్యోన్యహతవర్గషడ్గుణితము.
౨ - ౪
౮
వర్గః
౬౪
౬
౩౮౪

ఆద్యాంకవర్గవర్గము
౧౬

సంకలనము
౭౬
౨౫౬
౫౧౨
౩౮౪
౧౨౮
౧౬
౩౩౧౭౭౬

౨౩౫
―――
౬౨౫ అంత్యాంకచతుర్ఘనము.

౧౫౦౦ అంత్యాంకఘనము నాల్గుచేత నాద్యంకము చేతను గుణించినది

౧౩౫౦ మూలాంకద్వయంబులనొక్కటికొక్కటిగుణించి దానివ
(ర్గించి దానినారుచేత గుణించిన రాశి.

౫౪౦ ఆద్యంకమును నాల్గుచేతనునంత్యాంకము చేతను గుణించిన రాశి

౮౧ ఆద్యంకచతుర్ఘన రాశి

౧౫౦౦౬౨౫ అంత్యచతుర్ఘనము.
౩౪౩౦౦౦
౨౯౪౦౦
౧౧౨౦
౧౬
―――
౩౦౪౯౮౦౦౬౨౫ ఇచ్చట నంత్యస్థానములు రెండు సఖండముగా కల్పించుటవలన న్యాసమునందు రెండుస్థానములంతరములయ్యెనని తెలియునది

మూడవపద్ధతిన్యాసము.

౨౪
―――
౧౬
౧౨౮
౩౮౪
౫౧౨
౨౫౬
―――
౩౩౧౭౭౬

ఆద్యంకమాదిన్యాసము -

౨౩౫
―――
౧౬
౯౬
౨౧౬
౨౧౬
౮౧
―――
౨౭౯౮౪౧ ఆద్యంకవర్గవర్గ
౨౪౩౩౪౦
౭౯౩౫౦
౧౧౫౦౦
౬౨౫
―――
౩౦౪౯౮౦౦౬౨౫

చతుర్ఘాతమునకు సూత్రము.

సీ॥ అంత్యాంకమాదినాల్గంకములౌ చతుర్ఘనము యొక్క వ
ర్గయుగ్మములనంగ । బడు చతుర్ఘనమున వేఱె లెడు కృతివ
ర్గమును ద్విత్రియోగామూలఘనచతుష్క । గుణితంబుచే
యుక్కఘనితాంకము భజింపఫలముగు సంకంబ పదమానబడు ।
ననన్యాన్యఘాతవర్గము నారుచేత గుణించి వర్గమందు యుక్క

వరసమాఖ్య। యందునంత్యఘనాదిమహితచతుష్క। ము
నుచరమవర్గకృతిచతుర్ఘనమునందు। నంతరముజేయు
వర్గవర్గాఖ్యపదము। నీక్రమంబునమరియునువిధముతెలు
గు ను.

టీ॥ఏక స్థానాంకము మొదలు- నొకటిచతుర్ఘనము-యుగ్మము-ఓజము-యుగ్మము-నీక్రమంబుగాచిహ్నములుజేసికడపలనిలుచుచతుర్ఘనస్థానంబునచతుర్ఘనము త్రోయునది,

ఆసమీపయుగ్మస్థానమునందు పూర్వముకలిగినచతుర్ఘాతమూలమునునుసంచి దానినాల్గుచేగుణించి దానిహారకముగానుంచికొని రాశినిభజింపలభించుఫలంబరెండవమూలాంకంబగు.

ఆసమీపఓజస్థానమునుంచియందుపూర్వోక్తాంకంబులనుమూలాంకద్వయమునుపరస్పరగుణనముజేసియారాశివర్గించిదానినారుచేతగుణించివ్యవకలనముజేయునది-

నాసమీపయుగ్మాంకస్థానమునుంచియందుద్వితీయాంకమునుఘనించియారాశినిఆద్యంకము చేతను నాల్గు చేతనుగుణించి వ్యవకలనముజేయునది-

ఆసమీపచతుర్ఘనస్థానమునుంచియందు - అంత్యాంకచతుర్ఘనమువ్యవకలించునది.

ఇట్లుజేయుచతుర్ఘాతమూలముసిద్ధించుమరియుస్థానంబులుగలిగిననునీక్రమంబునజేయవలయునది-

ఉదాహరణము

చ॥రసగిరినందతేక్షకరరత్నచయాంకరవర్గవర్గమై। మ
నలినయుంకరాజికినిమూలమునుపూర్వపువర్గరాజికిన్। రసగు
ణ ప్రాణబాణబువురాజికిమూలములేర్పరింపుమీ। య
సమచతుర్ఘమూలవిధియారయనిశ్చితమేనినీమది-

న్యాసము-

౬౨౫- ౩౩౧౭౭౬- ౪౮౫౭౬ ౬౫౫౩౬
౩౦౮౯౭౦౦౬౫౮౧

మూలరాసులు.

౫- ౨౪- ౩౨- ౧౬- ౭౩౫

౬౨౫

మూలము

౫

అంత్యాంకము

౬

ఘనం

౨౧౬

౪

౮౬౪

)౬౫౫౩౬)౧

౧

౪)౫౫(౬

౨౪

౩౧౫

౨౧౬

౯౯౩

౮౬౪

౧౨౯౬

౧౨౯౬

ఘనం

౧

౪

మూలము

౧౬

పరస్పరగుణనం

౬

వర్గం

౩౬

౬

౨౧౬

౩౩ ౧ ౭ ౭ ౬ (౨౪

౧౬

౩౨)౧౭౧

౧౨౮

౪౩౭

౩౮౪

౫౩౭

౫౧౨

౨౫౬

౨౫౬

)౪ ౫ ౬ ౯ ౭ ౬(౨౬

౧౬

౩౨) ౨౯౬)౬

౧౯౨

౧౦౪౯

౮౬౪

౧౮౫౭

౧౭౨౮

౧౨౯౬

౧౨౯౬

పంచఘనకరణసూత్రము-

సీ॥ సమపంచఘాతంబు సమమూరుఘనగుణ వర్గంబన ఘనం
త్యవర్గముఘన । గుణమిడివర్గవర్గానుశరగుణితంబునా
ద్యహతంబునాదిదశక । స్థానంబునందిడిరిన్యాలవర్గంబు
లన్యోన్యహతిరాశిహతియుజేసి । యాదిసహస్రంబునందుం
చియాద్యంకవర్గవర్గముశరవధమునంత్య । గుణముగాజే
సియయుతంపుకోలదినుంచి । యాదివర్గఘనాహతియవలి
కడను । నిలిపిగూర్పంగనోనగూడునీఘనంబు । శేషవిధిపూ
ర్వోక్తములైచెలగుచుండగా॥

టీ॥ సమానములైన సంఖ్యలను నైదుమారులొండొంటిగుణింపపంచ
ఘనంబగుదీనికిఘనగుణవర్గమనియు నామాంతరము-

రెండవవిధి-తొలుతనంత్యాంక పంచఘనంబును నాదశస్థానమునందు
నంత్యాంకచతుర్ఘనము నైదుచేతను నాద్యంకముచేతను గుణించియాను
సహస్రస్థానమునందు-అయ్యుభయాంకంబులవేర్వేర వర్గించి దానియ
న్యోన్యము గుణించియు రాశిచేగుణించియు నుదశసహస్రస్థానమునందు-ఆ
ద్యంకచతుర్ఘనమునంత్యాంకముచేతను నైదుచేతను గుణించియు లక్ష
స్థానంబున నాద్యంకపంచఘనంబును నునిచి స్థానవిభాగ సంకరము లేకుండ
సంకలనము జేయ పంచఘనము సిద్ధించు-మరియు నానాంకంబులు గలిగిన పూర్వో
క్తవిధిని ఖండకల్పనము చేయునది-

ఈ విధి యాద్యంకముకడనుండియు ప్రతివర్తిల్లునని యెరుగునది

పంచఘనరాసులు

౧-౩౨-౨౪౩-౧౦౨౪-౩౧౨౫-౭౭౭౬-౧౬౮౦౭-౩౨౭౬౮-౫౯౦౪౯

వ॥ పంచఘనము దెలుపవేగ బాణమునకు విక్రితికిర । చంచలా
క్షి తానమునకుశరయుతాజినాలికిన్నుంచితముగనీమనమున హత్తి
యుండనేసియా । పంచవర్గఘనవిధంబు పాత్రదానరీతిగా॥

౫ - ౨౩ - ౪౭ - ౧౨౫ -

క్రమంబునపంచఘనరాసులు-

౩౧౨౫ - ౬౪౩౬౩౪౩ - ౨౨౯౩౪౫౦౦౭ - ౩౦౫౧౭౫౭౮౧౨౫

౨౩

౨౪౩
౮౧౦
౮౨౮
౨౪౦
౩౨

౬౪౩౬౩౪౩

౪౯

౫౯౦౪౯
౧౩౧౨౨౦
౬౩౫౦౪
౧౧౫౨౦
౧౦౨౪

౨౮౨౪౭౫౨౪౯

౨౪౫

౩౧౨౫
౧౨౫౦౦
౧౮౦౦౦
౬౪౦౦
౧౦౨౪

౧౮౪౫౨౮౧౨౫
౪౧౦౦౬౨౫౦
౧౯౮౪౫౦౦
౩౬౧౦
౩౨

౮౮౨౭౩౫౧౫౩౧౨౫

మూడవవిధి - ఆద్యంకన్యాసము

౨౩

౩౨
౨౪౦
౮౨౮
౮౧౦
౨౪౩

౬౪౩౬౩౪౩

౪౯

౧౦౨౪
౧౧౫౨౦
౬౩౫౦౪
౧౩౧౨౨౦
౫౯౦౪౯

౨౮౨౪౭౫౨౪౯

౨౪౫

౩౨
౩౨౦
౧౫౩౬
౨౫౬౦
౧౦౨౪

౭౯౬౨౬౨౪
౮౨౯౪౪౦౦
౩౪౫౬౦౦౦
౭౫౦౦౦
౩౧౨౫

౮౮౨౭౩౫౧౫౩౧౨౫

పంచఘనమూలకరణసూత్రము

సీ॥ ఆదిపంక్తి ఘనంబనంబడు నటయు వర్గ యువర్గ యుగ్మమో
జయు ననంగ । ఘనసంజ్ఞ వెడలెను ఘనము శోధించి యాకృ
తివర్గ కరగుణాహారముచే । నోజంబు భజియించ పనుత్పన్న
ఫలము గా మూలంబనగ జెల్లు మూలకృతులు । నస్యాన్య
మును మూలహతమును జేసి యుగ్మమున నంత్య కృతివర్గము
శేషము నన్యాన్యపదమును త్రిగుణ మొప్పహతము జేసి । యదియట
వర్గంబున నుబుద్ధి యుపలనంత్య । పంచఘనము ననంత్యం
కపంచఘనము । (శో)ధనము జేయు శేషంబు ప్రాగ్వసరణి॥

టీ॥ పంచఘనమూలము జేయువలయు రాశికి తొలుత నేకస్థానమునుం
డి-పంచఘనము-అవర్గము-వర్గ యుగ్మము-ఓజము అని క్రమంబుగా చిహ్న
ములు జేయునది - ఇట్లు జేయునప్పుడు నిందునియుచు పంచఘనంబు నెయ్యం
కి పంచఘనము వ్యవకలింపబడు నాపంచఘన రాశి వ్యవకలించునది -

పిదప ఓజస్థానము నుండి కొంత తొలుత టి - మూలచతుర్ఘాతము నైదు
చేతగుణించి యాహారంబుచే విభజింపబడ్డంబగు ఫలంబు ద్వితీయ స్థానమూ
లంబగునని దెలియునది-

అవలయుగ్మస్థానమును బడికొని యందు-మూలాంకవర్గ ఘనముల పరస్ప
రముగుణించియు నారాశిమూలాంక ప్రయము చేతను గుణించి వ్య
వకలించునది -

పిదప నవర్గస్థానమునుబడికొని అనగా ద్విగుణమూలమున నవర్గము సువ
ర్గమును ద్వంద్వముగా దీసికొనవలయును సీట-అందు అంత్యాంక చతుర్ఘా
తమును అన్యాంకము చేతను నైదు చేతను గుణించి వ్యవకలనము జేయునది

తుదను ఘనపంచఘనస్థానంబును బడికొని . యందు అంత్యాంక పం
చఘనమును వ్యవకలించునది - మరియును స్థానంబులున్నను వెదబడును క్ర
మంబున నెరిగియునది-

ఉదాహరణము-వృత్తము-

జలధునంపు శైలలవను జాగినటులసీసుదన్ । బలసీయు

న్నపంచమూలఫణితి ద్రుతము రాములుగా । జలధివర్ణవ
సుఖపూర్ణ స్థితనుమితంబులగా । కలయబలుకుపూర్వద్వ
ష్టఘనములకునుపదములుగా

న్యాసము.

౩౧౨౫. ౬౪౩౬౩౪౩. ౧౪౭౦౦౮౪౪౩

౨౮౨౪౭౫౨౪౯. ౮౮౨౭౩౫౧౫౩౧౨౫.

మూలరాసులు

౫ . ౨౩ . ౪౩ . ౪౯ . ౨౪౫

)౬౪౩౬౩౪౩)౨౩
౩౨
౮౦)౩౨౩
౨౪౦
౮౩౬
౮౨౮
౮౩౪
౮౧౦
౨౪౩
౨౪౩

)౧౪౭౦౦౮౪౪౩(౪౩
౧౦౨౪
౧౨౮౦)౪౪౬౦
౩౮౪౦
౬౨౦౮
౬౧౯౨
౧౬౪౪
౧౬౨౦
౨౪౩
౨౪౩

౨౮౨౪౭౫౨౪౯(౪౯
౧౦౨౪
౧౨౮౦)౧౮౦౦౭
౧౧౫౨౦
౬౪౮౭౫
౬౩౫౦౪
౧౩౭౧౨౪
౧౩౧౨౨౦
౫౯౦౪౯
౫౯౦౪౯

```
  ‾ ।  ‿ ‿ ○ ‾ ।  ○ ‿○ • ।
)౮ ౮ ౨ ౭ ౩ ౫ ౧ ౫ ౩ ౧ ౨ ౫ ( ౨౪౫
 ౩ ౨
౮౦) ౫ ౬ ౨
    ౩ ౨ ౦
    ౨ ౪ ౨ ౭
    ౧ ౫ ౩ ౬
      ౮ ౯ ౧ ౩ ౫
        ౨ ౫ ౬ ౦
      ౮ ౬ ౫ ౭ ౫ ౧
            ౧ ౦ ౨ ౪
౧౬౫౮౮౮౦)౮ ౬ ౪ ౭ ౨ ౭ ౫
          ౮ ౨ ౯ ౪ ౪ ౦ ౦
            ౩ ౫ ౨ ౮ ౭ ౫ ౩
            ౩ ౫ ౨ ౮ ౦ ౦ ౦
                    ౭ ౫ ౩ ౧ ౨
                    ౭ ౫ ౦ ౦ ౦
                        ౩ ౧ ౨ ౫
                        ౩ ౧ ౨ ౫
```

పరికర్మాష్టక ప్రశ్నము.

గుణక ప్రశ్నము.

చంద్రకృశభుజమునిచంద్రసప్తివిశ్వ। సంఖ్యనందహతంబైనచానయంత। నవగుణితనందరసరామానందలోక। పఙ్క్తినాకఖచంద్రులబగునెంత॥ నిధిగజస్వరరసబాణనీరలోక। రవ్యబ్ధిదేవేంద్రులగుణింపగానియుంత। వనధిలోకభుజంబులవర్ధితమగు। నందరసగజరాములలోనాతియుంత॥

న్యాసము.

గుణ్యము	౧౩౭౯౦౭౪౨౧	౧౦౯౭౩౯౩౬౯	౧౨౩౪౫౬౭౮౯
గుణకము	౯	౯	౧౪౪

౩౮౬౯
౨౩౪

భాగప్రశ్నము

సీ॥ భుజనందగుణవేదభుజనాగగజనందరత్నంబులజలధిరామనాగ। వే

దాక్షిరిధులచే వెలదిభజింపుముగజబాహురామాగ్ని భుజగుణాబ్ధి। నాగత
కరాంబులనాతివేవిభజింపుగజరసశిఖినాగభుజశశాంక। గిరులచేనృపతికర
గిరిమునిస్వరశమిమునిగోత్రస్వరచంద్రులనునిధీభ।గిరిరసేషుజలాగ్న్యక్షి
కరపరముచేత। వేగభజియింపుశరగిరినాగసప్త। లోకరాములతత్త్వేషు
లోచనాత్ములనుభజింపుము వే వేగలలన యిపుడు ॥

న్యాసము

[illegible]

వర్గ-ఘన-చతుర్థ-పంచ-క ప్రశ్నలు.

వర్గఘనచతుర్థపంచఘనముల। వరుసగాగ దెలుపువనజనే
త్రి।నందరాజత్రిఘననాళీకనాగాగ్ని। లకుగజాగ్నివేదరాములకును।
అర్ధవ్యోమజలధియామకాశగుణాఖ। సమితికగుణతకరసాయకాబ్ధిమితి
కి వాజినందమిత్రులకునుమను। రామచంద్రులకునురమణిబలుకు॥

న్యాసము.

[illegible]

వర్గమూలప్రశ్నలు.

శరశరాక్షినాగశతిషుఖులకుజల।ఖలగజాంకచంద్రసర్పరుద్ర।ల
కురసేషుభుజములకునందభుజగిరు।లకునుభూగజంబులకునువరుస॥
శరభుజాంబరాబ్ధిషడ్జలకృతవేద।శరగజతుర్వ్యోమజలధులకును।
నందతర్కరత్నఖఖగజనఖములకు।కృపుడువర్గపదము లేర్పరింపు॥

న్యాసము.

[illegible]

ఘనమూలప్రశ్నలు.

మునిజలబాణచంద్రగజపూర్ణరసాంబరఖేషురత్న రా।జినిరసనం
దభాబ్దలనుఖాన్నిగురామగజాంగనందకుం। భినిబిన వాక్షిభూధరుల మేలగు
త్రితత్త్వరపాంగితర్కవ్యోమ।మునియుమబాణసంఖ్యలనుమానవతి మూలము లే
ర్పరింపుమా॥

న్యాసము-

[illegible]

చతుర్ఘాతమూలప్రశ్నలు-

తత్త్వాంగవ్యోమేషుతర్కాంబరాద్రిరంధ్రేందుబాహులరూపనీర
జలధిచంద్రరామేషులచంద్రాంగనందాష్టనభవ్యోమషట్శైలద్రినయన
చంద్రశరరామరామాబ్ధిసమితినిభూతర్కబాణరస బుల జాణవేగ। త
ర్కరామశరేషుతర్కసంఖ్యలకునువరుసచతుర్ఘాతవరపదంబులకసిబాణ
నాగరాములుభద్మలు। రామరసశరాబ్ధులగ్రహంబు। లటులతర్కచం
ద్రములనిక్రమంబున నెరుంగింతు వేసినంతసింతు మెలమి॥

న్యాసము-

[illegible]

పంచఘాతమూలప్రశ్నము.

రామజలవ్యోమరత్నేషుశరచంద్రఖమునిసామజగిరికాత్రికే
య।ముఖగజశివనాగమునిరత్నచంద్రులనర్థబాహురసాంబరాంకజలధి।
ఖఖగిరిసామజకాండవారిధిగజములగిరిశూన్యాంకభుజగకృతగు। శేంద్రు
లగసగిరియింద్రియగజవార్ధిశ్రుతులనవగజగిరిశేశ। నందబాణంబుల
క్రమంబునమదగంగ।పంచఘాతపదంబులచంచలాక్షి! వేరువేరుగగణుతిం
తు వేనివర। మూలవిధి వేదినినిన్నుజాల నెంతు॥

[illegible]

ఇట్లుపరికర్మాష్టకవివరణము
సమాప్తము.

పిణ్ణ్యటజాతిచతుష్టయభిన్నము
కొరకుతొలుతభిన్నస్వరూపనిరూపణము.

భిన్నగణితంబునానొప్పుపేర్మితోడ। క్రిందమీదగనంకము లిట్టు-
లనయిడగ। హారచ్ఛేదమ్ము లనగనధఃస్థితమ్ము। లంశలవములనం
గను నపరములరు॥

అథ జాతిచతుష్టయం అంశసవర్ణనం.

తత్ర భాగజాతౌ కరణసూత్రం వృత్తేనాహ

అన్యోన్యహారాభిహతౌ హరాంశౌ రాశ్యోస్సమచ్ఛేదవి
ధానమేవం। మిథో హరాభ్యామపవర్తితాభ్యాం యద్వా
హరాంశౌ సుధియాత్ర గుణ్యౌ. ౨౮

గీ॥ అంశహారంబులన్యోన్యహతములగుచు। వెలయునిందు సమచ్ఛేదవిధియనం
గ। హారములనేసియపవర్తనంబొనర్చి। పూర్వవిధిజేయనదియును బొసగియుండు॥

అన్యోన్యేతి - హరాంశౌ అన్యోన్యం పరస్పరం హారాభిహతౌ హారేణ గుణితౌ కార్యౌ. ఏవం కృతే రాశ్యోస్సమచ్ఛేదవిధానం భవేత్. సమాః ఛేదాః హారాః యేషాం తే సమచ్ఛేదాః రాశయః తేషాం విధానం ప్రకారః.

భిన్నజాతియనగా చిల్లరఅంశములు దాని రూపంబెట్లనిన అంకముల ప్రక్కలయందు చిన్నరేఖ వ్రాసియుందుకు క్రిందను మీదను నంకములుండునట్లు వ్రాయుట- అందు క్రిందనుండు నంకములు- హారము- ఛేదము- హరము - అను పేరులచేత ను పైనుండునంకంబులు - అంశములు- భాగమ్ములు- నను పేరులచేత నువ్యవహరింపబడు.

ఇట్లంశంబుల సమానముజేయు టెట్లనగా నితరహారముల నన్నిటిని గుణించి హారములుగా నుంచవలె

సమచ్ఛేదంబులనంబడు-నాపిదప నస్థానాంశంబు చికీర్షితంబగునా స్థానాంశంబుచేత-నన్యస్థానహారం బులగుణింపనాస్థానాంశంబగు -ని ట్లంతటదెలియునది ॥ఇదిసామాన్య విధి

అందువిశేషము - హారంబు లొండొంటినపవర్తనంబు జేయ గూడునేనియట్లపవర్తనము జేసి పూర్వవిధానంబున హారాంశంబు లుసాధించంబడు - నిదియంతటసం భవించదనుట-

ప్రకారాంతరమాహ–మిథఇతి॥య ద్వాహారాభ్యాంమిథఃపరస్పరంఅ పవర్తితాభ్యాం సతిసంభవే తు ల్యంకేనఛిన్నాభ్యాం హారాంశౌ సుధియాగుణ్యౌ-

అపవర్తనసూత్రము

గీ॥ రాశియుగ్మంబులొండొంటగహిభజింప। నంత్యశిష్టన్న మగునట్టి హారకంబు।దనరురాశిద్వయాపవర్తకమనంగ।నిదియే హారాంశ లందెల్లనెంచియుండు॥

అపవర్తనంబనతగ్గించుట- హారాంశంబులుగానుండునెడలనేనియు వేర్వేరనుండునెడల - నేనియు పెద్దరాసులచేచిన్నరాసులక్రమంబున నిశ్శేషంబగునంతకుమారుమారు భజింపుచువచ్చునెడలకుదయ దెట్టి హారకంబుచేతనిశ్శేషంబుగా రాశి భాగింపంబడునా హారకాంకంబు యాతొలుతటిరాశిద్వయంబులనునపవర్తనంబు జేయుదగు రాశిగావున నందుచేతననపవర్తనముజేయ దృఢంబులుగాం బేర్వడు.

ఉదాహరణము

బాణభుజతర్క కృతపూర్ణపక్షములను। గలశరాగ్నిభుజ ములకుసలలితముగ।తర్కనందేషుమనువులతర్కరసము।లకు దృఢాంశహారంబులలలనదెలుపు

న్యాసము

౨౩౫ / ౧౫౦౪౬౨౫ ౬౬ / ౧౪౫౯౬ ఇచ్చటకడవల రెంటిచే నిశ్శేషంబయ్యెగాన అపవర్తనాంక సంఖ్య ౨ గా దెలియునది

౨౩౫)౧౫౦౪౬౨౫(౬౪౦౨ ॥ ౬౬)౧౪౫౯౬(౨౨౧

౧౪౧౦ ౧౩౨

౯౪౬ ౧౩౯

౯౪౦ ౧౩౨

౬౨౫ ౭౬

౪౭౦ ౬౬

౧౫౫)౨౩౫(౧ ౧౦)౬౬(౬

౧౫౫ ౬౦

౮౦)౧౫౫(౧ ౬)౧౦(౧

౮౦ ౬

౭౫)౮౦(౧ ౪)౬(౧

౭౫ ౪

౫)౭౫(౧౫ ౨)౪(౨

౨౫ ౪

౬౬ / ౧౪౫౯౬ అపవర్త్య ౩౩ / ౭౨౯౮

యిచ్చట హారాంశంబులు ఐదుచే నిశ్శేషంబయ్యెగావున అపవర్తనాంకంబు ఐదని తెలియునది

౨౩౫ / ౧౫౦౪౬౨౫ అపవర్తితం ౪౭ / ౩౦౦౯౨౫

అత్రోదాహరణమాహ

రూపత్రయం పంచలవస్త్రిభాగో యోగార్థమేతాన్ వద

తుల్యహారాన్ । త్రిషష్టిభాగశ్చ చతుర్దశాంశస్సమచ్ఛిదౌ

మిత్ర వియోజనార్థం

గీ ॥ మూడురూపములును మూడిటనొకటియు । పంచమాంశయు క్లిప్తిబన్నినొ

డువు । సమహారములొనర్ప సాగరచంద్రుల । నొకటిగుణరసములనొ

కటిత్రోయ ॥

రూపే ౩ - ఏతాన్ యోగార్థం తుల్యహారాన్ వద - సమచ్ఛే | ఈ యుదాహరణమునందు మొకరణ సూత్రోక్తంబగు సవర్ణనయంబు

దాయథాభవంతి-తత్ర కారణం వదే
త్కథం కాః-రూపత్రయస్య పంచల
వస్త్రిభాగః - కించ - హే మిత్ర త్రి
షష్టిభాగశ్చ చతుర్దశభాగశ్చ ప
త్రాపి యోజనార్థం సముద్ధృతౌ వ
ద-తథా చ న్యాసః-
$\frac{౩}{౧}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౩}$ ఏకేన గుణిత హరగ్రసం
హారాంశద్వయం దేవ ౧౫ తతః
పంచభిః స్వాంశాపనాఽన్యోర్ధరాం
శద్వయం గుణితం $\frac{౧౫}{౫}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౫}{౧౫}$
తత స్త్రిభిః తదగ్రసం
హారాంశద్వయం గుణితం జాతః
$\frac{౪౫}{౧౫}$ $\frac{౩}{౧౫}$ $\frac{౫}{౧౫}$ పంచ
చత్వారింశత్ త్రయః-పంచ-పం
చదశాంశా జాతాః-తేషాం యోగే
త్రిపంచాశత్ పంచదశాంశా జా
తాః $\frac{౫౩}{౧౫}$ వియోజన సమ
ఛేదే న్యాసః $\frac{౧}{౬౩}$ $\frac{౧}{౧౪}$ సప్తా
పవర్తనే త్రిషష్ట్యంశాభ్యాం నవ -౯-
త్రైరాశికస్య చతుర్దశాంశానాం చ గు
ణనే-నవషడ్వింశత్యుత్తరశతాం
శా జాతాః $\frac{౯}{౧౨౬}$ చతుర్దశా
నాం సప్తాపవర్తనేన ద్వాభ్యాం ద్వి
తాభ్యాం అపవృత్తి షష్ట్యా గుణ
నేన ద్వౌ షడ్వింశత్యుత్తరశతాం
శౌ జాతౌ- $\frac{౨}{౧౨౬}$

లఘుక్రమంబున నుదాహరణం
బులు మూడు రూపం బులునైదింట
నొకటియు మూడింటనొకటియు
సంకలనము కొరకు సమచ్ఛేదంబుల
ను-వ్యవకలనము కొరకు అరువది
మూటనొకటియు-పదునాల్గిటనొక
టియును సమచ్ఛేదంబుల జెప్పు మ
ని ప్రశ్నద్వయము-

ప్రథమప్రశ్నన్యాసము- $\frac{౩}{౧}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౩}$

దీని పై విధిని

ఛేదములు	మూటికి	ఐదింటనొకటికి	మూడింటనొకటికి
౧	౩	౧	౧
౫	౫	౧	౫
౫	౧౫	౧	౫
౩	౩	౩	౧
౧౫	౪౫	౩	౫

౧౫ సమచ్ఛేదములు $\frac{౫౩}{౧౫}$ సమచ్ఛేదసంకల
నరాశి- $\frac{౫౩}{౧౫}$

ద్వితీయప్రశ్నన్యాసము-

క్రమన్యాసము- $\frac{౧}{౧౪}$ వ్య $\frac{౧}{౬౩}$ సమచ్ఛే
దములు- $\frac{౯}{౧౨౬}$ వ్య $\frac{౨}{౧౨౬}$ శేషం $\frac{౭}{౧౨౬}$

అపవర్తనరాశి $\frac{౧}{౧౮}$

ద్వితీయవిధిన్యాసము.

$\frac{౧}{౧౪}$ వ్య $\frac{౧}{౬౩}$

భా. గా. స్తు $\frac{౧}{౧౨౬}$ కో. ఏ. ౧౨౬

నవదశతోనవభ్యోగ్న్యఇవిరోజి
తెవడ్వింశత్యుత్తరశతాంశాస్స ప్త
శిష్టాః $\frac{౨}{౧౨౬}$ సప్తభిరప
వర్త్యజాతం అష్టాదశాంశం $\frac{}{౧౮}$

అపవర్తనం.

౧౪) ౬౩ (౪
౫౬
౭) ౧౪ (౨
౧౪

$\frac{౧}{౧౪}$ వ్య $\frac{౧}{౬౩}$ అపవర్తరాశి

$\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౯}$ సమచ్ఛేదం

$\frac{౯}{౧౨౬}$ వ్య $\frac{౨}{౧౨౬}$ శేషం

$\frac{౭}{౧౨౬}$ అపవర్తరాశి $\frac{౧}{౧౮}$

ప్రశ్నలు

(౮) రూపపంచకంబును ప్రజలాంగ్న్యంశములును గూడ యోగముసలిలనష్టి! నంద కాంశకములునపరూపగిరిశరసామజాంశములును చానగూర్చు!

న్యాసము

ప్ర $\frac{౫}{౧}$ $\frac{౧}{౧౧}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౩}$. ద్వి $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౯}$. తృ $\frac{౧౯}{౧}$ $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౮}$.

పదిటమూటిలోన పతుయుగ్మము ద్రోయు। తొమ్మిదింటి రెంట త్రో
యుపతు. ।యుగ్మకంబుజలధినొకటనష్టాంశంబు। వేరు వేరు గాగ వెలదినీవు॥

న్యాసము.

ప్ర $\frac{౩}{౧౦}$ లో త్రో $\frac{౨}{౧౫}$ ద్వి $\frac{౨}{౯}$ లో త్రో $\frac{౨}{౧౫}$ తృ $\frac{౧}{౪}$ లో త్రో $\frac{౧}{౮}$

అత్ర భాగజాతౌకరణసూత్రం

వృ. శ్లో. ద్దే. నా హ.

లవాలవఘ్నాశ్చహరాహరఘ్నా భాగప్రభాగేషుసవర్ణ
నంస్యాత్ ॥

వృ॥ అంశలంశహతములగును హారము హారగుణంబులౌ।
సంశయంబువలదు భాగజాతి నను హారంబులన్॥

లవేతి॥ భాగప్రభాగేల వేణగుణితా లవాశ్చ హారేణ గుణితా హారాశ్చ సవర్ణసంఖ్యా స్యాత్

హారంబులు హారంబుల చేతను అంశంబులంశంబుల చేతను వేర్వేర గుణింప నంశ సవర్ణనంబగు. ఇందు సవర్ణనంబు జేయుటెట్లనిన ఛేదంబులకు సమానంబులగు నంశంబుల ద్రోసి ఛేదంబుల పూర్వోక్తవిధిని జేయ సవర్ణనంబు సిద్ధించు

అత్రోదాహరణం

ద్రమ్మార్ధం త్రిలవద్వయస్య సుమతే పాదత్రయం యద్భవే
త్తత్పంచాంశక షోడశాంశ చరణః ప్రాప్తోర్థినే॥ ద
త్తో యేన వరాటికాః కతి కదర్యేణార్పితా స్తేన తాం బ్రూ
హి త్వం యది వేత్సి వత్స గణితే జాతిం ప్రభాగాభిధాం॥

టీ॥ సుమతీ ద్రమ్మదళత్రియుగ్మములలో సొంపొందు పాదత్రయిన్। సమ పంచాంశములోని యష్టిలవమాం సంఖ్యన్ మరీయాంశమా। సమవృత్తిన్ దమ వేడు నర్థికొసగన్ దాత్పర్యమున్ జెందునా। యము వేశ్యాతిథియాక దర్యపరు చేనపిం పబడ్డట్టియా। విమలంబైన వరాటికల్ దెలుపునీవీజాతి గాంతేనియున్

ద్రమ్మేతి॥ ద్రమ్మస్య యదర్ధం తస్య త్రిలవ స్త్రీయ లవః తస్య యద్ద్వయం తస్య యత్పాదత్రయం తస్య పంచాంశకః పంచమాంశః తస్య యష్షోడశాంశః తస్య యశ్చరణశ్చతుర్థాంశః హే సుమతే సంప్రాప్తః అర్థినే దత్తః తేన కదర్యేణ కతి వరాటికాః అర్పితాస్తాం బ్రూహి

ఈ యుదాహరణమునందు నాకదర్యునిచే నెన్ని వరాటకము లీయబడినవని ప్రశ్నము

న్యాసము

౧/౧ లో ౧/౨ లో ౨/౩ లో ౩/౪ లో

౧/౫ లో ౧/౧౬ లో ౧/౪ గాన్ని ౬/౭౬౮౦

అపవర్తా ౧/౧౨౮౦

హే వత్స యది గణితే ప్రభాగా
భిభాంజాతిం వేత్సి-న్యాసః $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$-
$\frac{౨}{౩}$-$\frac{౩}{౪}$-$\frac{౧}{౫}$-$\frac{౧}{౧౬}$-$\frac{౧}{౪}$ లవణగుణితే
ష్వలవేష్వపద్జాతాః హోదేష్వహర
గుణితేష్వసప్తసహస్రాశీత్యుత్తరష
ట్ఛతాధికా జాతాః $\frac{౬}{౭౬౮౦}$ అస
యోష్షడ్భిరపవర్తనే అశీత్యుత్త
రద్వాదశశతాంశో జాతః $\frac{౧}{౧౨౮౦}$
ద్రమ్మస్యైతావాన్ భాగ ఏకో
వరాటకో భవతి-అతఏవ కపర్దైక
మితి పరం

౬. భాగపధిన్యాసము

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౩}$ $\frac{౩}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౧౬}$ $\frac{౧}{౪}$

దీనియస్పుచ్ఛేదస్థానమునందలి రెండవ
మూడవ సంఖ్యలకును అంశస్థానము
నందలిమూడవ-నాల్గు సంఖ్యలకు
ను సమానత్వ ముగల్గుటవలనను
ద్రోచి శేషములనుంచి గణితము
సాధించనవి- న్యాసము

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౧౬}$ $\frac{౧}{౪}$ రాశి $\frac{౧}{౧౨౮౦}$

(౯) (ఒకరూపాయినిమూడుపాదములలోనున్న త్రి భాహ్యాంశలోనకలం
కార్ధమునందు పాదత్రయిలోనన్నారిటన్నింటిలో ప్రకటంబగునపాద
త్ర్యంశయుగళీనా బ్రహ్మేశ్వణాంబుచుని చ్చు కదర్యార్పితద్రవ్యమింత
యనివేసూచించుమాగాణకా న్యాసము-

$\frac{౧}{౧}$ లో $\frac{౩}{౪}$ లో $\frac{౨}{౩}$ లో $\frac{౧}{౨}$ లో $\frac{౩}{౪}$ లో $\frac{౧}{౬}$ లో $\frac{౧}{౪}$ లో $\frac{౨}{౩}$ ఎంత

కలములోనత్య్రంశకంబునపాదంబు లోనియష్టభాగనేని మొసగు
మునిననీకనందునష్టభాగంబిచ్చు భాన్యమెంతయగునుతరళనయనా

$\frac{౧}{౧}$ లో $\frac{౧}{౩}$ లో $\frac{౧}{౪}$ లో $\frac{౧}{౮}$ లో $\frac{౧}{౬}$ ఎంత

వరహాలోని త్రిపాదత్ర్యంశయుగళీనవష్ట్యంశలోగల్గున యష్టాంశలోనన్ శర
తరళభాగములలో నంగల్గుభాగములన్ నొనపూర్యునశరాబ్ధులన్నెలయు
నాంసన్నమియుక్తంబునన్ శరగిన్యగస్యులతోయుతావుకరమున్యాశుడగిదెల్పవే

న్యాసము.

$\frac{౧}{౧}$ లో $\frac{౩}{౪}$ లో $\frac{౨}{౩}$ లో $\frac{౧}{౭}$ లో $\frac{౧}{౨}$ లో $\frac{౫}{౬}$ లో $\frac{౫౯}{౧౬}$ లో $\frac{౭}{౫}$ లో $\frac{౧}{౧౪}$ లో

$\frac{...}{...}$ ఎంత

అథభాగానుబంధభాగాపవాహ

జాత్యేఃకరణసూత్రంవృత్తార్ధేనాహ

ఛేదఘ్నరూపేషులవాధనర్ణా మేకస్యభాగాలధికోన

కాశ్చేత్ ॥

వృ॥ ఏకమునకుభాగరాజిహీనయుతములై నెడల । జోకహారగు

ణితరూపసంధియోగములుడగుగా

ఏకస్యభాగా అధికా ఏకస్య భాగా ఊనకా ఊనావాస్యుఃతదా ఛేదఘ్నరూపేషు ఛేదగుణితానియానిరూపాణితేషు లవాః ధనర్ణాంపిధేయాః భాగాధిక్యే లవానాంధనత్వం భాగోనత్వే లవానామృణత్వంచేతి.

ఒకరాశికిఅంశలుకూడు గా నెడలహారరాశిచే రూపములనుగుణించియందంశలుసంకలనము జేసియవియంశలుగానుండునట్లును హారరాశిపూర్వంబుండునదియు గానునుండ సవర్ణనంబగు

ఒకరాశిలోనంశలుతో యునెడలహారముచే గుణించబడునంశలయందు హీనములగునంశలతో యశేషమంశస్థానంబునను హారముహారంబునుం గానుంచవలయు॥

అత్రోద్దేశకః

మూ॥ సాంఘ్రిద్వయంత్రయంవ్యంఘ్రికీదృగ్బ్రూహిసవర్ణితం

జానాస్యంశానుబంధంచేత్తథాభాగాపవాహనం॥౩౬॥

గీ॥ పాదసహితమైన బాహురూపంబులు । పాదరహితమగుచుబ రగుగుణము । లిపసవర్ణనంబులింపొంద జేయుము । యంశయుతివి యుక్తులరయుచేని

సాంఘ్రిద్వయమితి-ద్వయం-రూపద్వయంసాంఘ్రిసపాదం-త్రయం రూపత్రయం-వ్యంఘ్రిపాదహీనంచ

ఈయుదాహరణంబున పాదికచేనెక్కువయగురెండును పాదికచేతక్కువయగుమూడును స

సవర్ణితం కేవృక్షత్ర్యాహి - చేద్భా గాను బంధల వాపవాహం

జానాసి-న్యాసః

యథా షేద్వైశ్చ తుర్భిర్యుక్త తేరూపస్య యో త్ర్యష్టౌ నాత్రాఃతత్ర లవనై కైకస్యధనత్వేననవహా దాజాతాః అన్యత్ర షేద్వైశ్చతుర్భిర్యూప త్రయో హాతే ౧-౨ గ్వాద శజాతాఃత త్రై కస్యలవస్య ఋణత్వేనైకాదశ హాదాజాతాః.

వర్ణితం చు నేడల నెట్లుండు నవి త్ర్యష్టద్వ యము న్యాసము -

భాగానుబంధము	భాగాపవాహము

ప్రశ్నలు

(౧౦) పంచమాంశయుక్తబాహుల్యలెట్లగు। సప్తమాంశహీననఖము లెంత। గీతిలవోనగుణము లెవ్వి౦గిం పునవయుక్త। కాంశయుక్తి రూపకముల వెన్ని

న్యాసము.

అథస్వాంశానుబంధస్వాంశాప

వాహజాత్యోః కరణసూత్రంవృత్తేనాహ

స్వాంశాధికోనఃఖలు యత్రతత్ర భాగానుబంధచల

వాపవాహే।తలస్థహారేణహరంనిహన్యాత్ స్వాంశా

ధికోనేనతు తేనభాగాం॥౫౩॥

వృ॥ స్వాంశలూనయుతము లేక సహ తలస్థ హారహం।వంశయూ

నయుతము జేసిఋంకి వధ మొనవుం మీ॥

స్వాంశేతి॥ యత్ర భాగానుబద్ధేల వాపవాహే చస్వాంశఅధికోనః

స్వకీయాంశంబులు రాశి యందు యుతంబు జేయు నెడలద్వి

అధికః ఊనో వాగ్రత్రగలస్థహారేణ హారంనిహన్యాత్స్వాంశాధికోనేనని జాంశాధికేననిజాంశోనేనవాతల స్థహారేణభాగాన్ నిహన్యాత్ పునరపితలస్థహారేణేత్యాదినుర్యాది త్యర్థః

తీయహారముచే ప్రథమహారమును గుణించిహారముగానుంచికొని యా ద్వితీయహారంబునందంశలు సంకలనముజేసి దానిచే ప్రథమాంశంబును గుణించి యది యంశముగా నుంచునది దీని నామంబు స్వాంశానుబంధంబన బడు

మరి యురాశియందు స్వకీయాంశంబు లూనంబులు జేయు నెడల హారములొలుతటి క్రమంబున నుంచి ద్వితీయహారమునందా ద్వితీయాంశంబులూనంబులు జేసి దానిచే నాద్యస్థలాంశంబు గుణించునది - దీని నామంబు స్వాంశాపవాహంబనంబడు

అత్రోదాహరణం ||౯||

అంఘ్రిః స్వత్ర్యంశయుక్తః స నిజదళయుతః కీదృశః కీదృ
శౌ చ త్ర్యంశౌ స్వాష్టాంశహీనౌ తదను చరహితౌ తౌ త్రిభిః స్వస్వభాగైః
అర్ధం స్వాష్టాంశహీనం నవభిరథయుతం సప్తమాంశైః స్వ
కీయైః కీదృక్స్యాద్బ్రూహి వేత్సి త్వమిహ యది సఖే అంశానుబం
ధాపవాహౌ ||౩౪||

ఉ|| పాదము స్వతృతీయ యుతిబట్టి నిజార్ధముగూడ నెట్లగున్|
ఆది త్రిభాగయుగ్మకములష్టమ స్వాంశ వివర్జితంబులై|
పాదర మొప్ప దెల్పు మటసప్తమ భాగత్రయాళి హీనమున్|
పాదయుగంబు స్వాష్టలవ పాటితమై నవసప్తి గూడినన్|
ఖేదలవంబు లెట్టులగు జెప్పుము స్వీయలవాహముల్||

అంఘ్రిరితి ॥ అంఘ్రిః పాదః స్వత్ర్యంశయుక్తః పునస్స్వనిజదళయుతః నిజార్ధేన యుతః కీదృశ ఇత్యేకః ప్రశ్నః ॥

త్ర్యంశో స్వాష్టాంశేన హీనాపశ్చాత్త్రిభిస్స్వభాగై రహితో వకీదృశో పతి ద్వితీయః ప్రశ్నః.

స్వాష్టాంశహీనస్వార్ధాంశైర్నవభిస్స్వమాంశై ర్యుతం సత్ కీదృశస్స్యాత్ ఇతి తృతీయః ప్రశ్న హే సఖే యది త్వం భాగానుబంధభాగాపవాహౌ వేత్సి తర్హి ఏతత్ప్రశ్నత్రయం బ్రూహి

ప్రథమప్రశ్నన్యాసః

స్వాంశానుబంధం తలస్థహారే

౧/౪ ౧/౩ ౧/౨ ణ త్రికేణ హ

స్వాంశాపవాహం రంచతుష్కం

౨/౩ ౧/౮ ౩/౬ హన్యాత్

స్వాంశాపవాహా ౧౨ స్వాంశా

స్వాంశానుబంధం ధికేన తేన

౧/౨ ౧/౮ ౯/౯ త్రికేణ భా

గపకోహతః ౪ పునరపి తలస్థహారే

ణద్విమేన అహరం ద్వాదశకం హ

న్యాత్ ౨౪ స్వాంశైనైకేన యుతేన

ద్విమేన ౩. భాగాః చతురః ౪.

ఈ యుదాహరణమునందు ం నాల్గింటనొకటితన మూడింటనొక చేతనునవ్వుటలభించు ధనమునందలి రెంటనొకటిచేతను కూడిన నెంతయగునని ప్రథమ ప్రశ్నము.

మూడింట రెండుభాగములు తనమొనిమిదిటనొకటిచే హీనంబులగుచుపిదపయు నేడింట మూడు భాగముల చెహీనమయ్యె నెట్టిదగునని స్వాంశాపవాహ ప్రశ్నము

మూడవది - రెంటనొకటితనయందలి యెనిమిదియవ భాగముచే హీనమయ్యెనుపిద పతనయేడుభాగములయందలి తొమ్మిదిభాగముల చేకూడియునునెట్టిదగు నని స్వాంశాపవాహ స్వాంశానుబంధ ప్రశ్నము

ఈ ప్రక్రియాభేదము దెలిసితి వేనియీ ప్రశ్న త్రయంబునకును త్తరమిమ్మనుట

హాన్యాత్ ౧౨ - ఏవం ద్వా దశ చ
తుర్థాంశాంశాజాతాః ౧/౨౦ అన
యోః ద్వాదశభిరపవర్తే ౧/౨౦ ఏ
తావతా రూపార్ధం జాతం॥ ద్వితీ
యప్రశ్నే తలస్థహారేణాష్టకేన
౮ - హారం తి కం హన్యాత్ - ౨౪ -
స్వాంశ త్రికేనోనేనాష్టకేన -
౫ - భాగం ద్వాహన్యాత్ ౧౦ పున
స్తుల్యలస్థహారేణ సప్తకేన ౭ హారం
౨౪ - విహాన్యాత్ ౧౬౮ - స్వాం
శత్రికేనోనేన తేన సప్తకేన - ౪ - భా
గాః - ౧౦ - హాన్యాత్ - ౪౦ - ఏవం
షట్పంచాశత్ అష్టషష్ట్యుత్తరశ
తాంశాజాతా ౫౬/౧౬౮ అనయోష్ష
ట్పంచాశతాపవర్తే - ౧/౩ - జాతో
రూపత్ర్యంశః - త్ర్రితీయ ప్ర
శ్నే - తలస్థహారేణాష్టకేన ౮ -
హారం ద్వయం - ౨ - హాన్యాత్ -
౧౬ - స్వాంశేనైకేనోనేన తేనాష్ట
కేన - ౭ - భాగం మేకం హన్యాత్
౭ - పునరపి తలస్థహారేణ - ౭ హా
రం - ౧౬ - హాన్యాత్ స్వాంశః - ౭ -
న వాధికేన తేన ౧౬ - భాగా - ౭
హాన్యాత్ - ౧౧౨ - అనయోస్తాభ్యా
మే వాపవర్త్యే రూపం జాతం॥ ౧/౧

ప్రశ్నలు

(౧౧) తనపంచాంశనుగూడ పాదూ లెటులౌ తద్ద్వ దశాంశంబుగూడి నవెట్లౌ మరిస ప్తమాంశ గలపక డింభాగ్య్రవే దెల్పు మా। ఘనరాశిన్న జన ప్త మాంశ యుగమున్గంటింప శేషంబడెం। తనవాంశా ద్ధక శేష మెంత జెపుమాత న్వంగికీ ర్ఘు ంబునన్॥

న్యాసము

$\frac{౪}{౧}$ సం $\frac{౧}{౫}$ సం $\frac{౧}{౧౨}$ సం $\frac{౧}{౭}$ త్రో $\frac{౩}{౭}$ త్రో $\frac{౮}{౯}$ శేష మెంత

పంచమాంశము నిజపాదయుతంబైన నెంతనిజ త్ర్యంశ చేత గూడ। నెంతనిజార్ధ ప్తి నెంత తుల్యయుతంబ డెంత వేగ మె బల్కుమింతినాతు। సాధరూప త్రయి స్వము నిభాగ చతుష్క హీనత నెంతగునిజ తృతీయ। భాగహీనత నెంతబల్కుము వేవేగరూపత్ర యమునిజ రు ద్ర భాగ। పంచకంబునగూడు కభాను ష్ఠి। భాగహీనత నొందయూ శారిస్వకీయ। నవదనఖ భాగహీనత నలరు నెట్లు। దెలుపుమీజాతి భిన్నంబు దెలియు దేని॥

న్యాసము

ప్ర $\frac{౧}{౫}$ సం $\frac{౧}{౪}$ సం $\frac{౧}{౩}$ సం $\frac{౧}{౨}$ సం $\frac{౧}{౧}$ ఎంత

ద్వి $\frac{౭}{౨}$ లోతన $\frac{౪}{౭}$ త్రో $\frac{౧}{౩}$ శేష మెంత

తృ $\frac{౩}{౧}$ సంతన $\frac{౫}{౧౧}$ త్రో $\frac{౭}{౧౨}$ త్రో $\frac{౯}{౨౦}$ శేషంయుతం

ఇట్లు భిన్నజాతిచతుష్టయము సమాప్తము.

అథభిన్నశరీకర్మాష్టకమాహతత్ర
సంకలితవ్యవకలితయోఃకరణ
సూత్రంవృత్తార్థేనాహ.

యోగోఽన్తరంతుల్యహరాంశకానాంకల్ప్యోహరోరూ
పమహారరాశేః ॥౩౮॥

వ్యా॥ తుల్యహారాంశములను త్రోయుటయును గూడుటల్ । జెల్లుచుండున
హారమునకు జేయు మొకటి హారముగన్ ॥

యోగఇతి॥ తుల్యహారాంశకానాం యోగః అన్తరం వా యోగో వా కార్యం తుల్యో హరో యేషాం తే తుల్యహారాః తే చ తే అంశాశ్చ తేషాం అహారరాశేః రూపం హరః కల్ప్యః॥

భిన్నసంకలనవ్యవకలనంబు జేయునెడల భాగజాతివిధిని సవర్ణనంబులు జేసి క్రమంబున సంకలనవ్యవకలనంబులు జేయునది. అంశములుగా నుండునెడల భేదము లేకుండుగావునందు భిన్నకల్పనంబు సిద్ధించుటకై రూపమును హారముగా కల్పించుకొనునది॥

అత్రోద్దేశకమాహ

పంచాంశపాదత్రిలవార్ధషష్ఠానేకీకృతాన్బ్రూహిసఖేమ
మాశు। ఏభిశ్చభాగైరథవర్జితానాంకింస్యాత్త్రయాణాంక
థయాశు శేషం॥

పంచాంశంబును పాదమున్ త్రిలవమున్ పాదద్వయిన్ షష్ఠమున్ । చం
చల్లీలను గూడి రూపత్రయిలో సంశోధ్యమున్ జేసియో । పంచాస్త్రాకృతి వె
లగొన్నబోటి సరగన్ బాగొప్పగా జెల్పుమా । కొంచంబేమియు లేక కీదృశత్రి
తిభాగ గూడేని శిష్టాన్వకీ

పంచాంశేతి ॥ పంచాంశకపా
దశ్చతుర్థాంశః ప అశాపంచ
హీనసహి పత్తికృతాన్యశీఘ్రం
బ్రూహి. పఖిఃభాగైర్ఏకీకృతైరం
శైః అ వైపజిక్క శానాం హీనానాం
త్ర యాణాంయాపాణాం శేషం
కింస్యాత్ తదత్రాన్యకశ్చక్తయ-
యోగాభాగాంన్యాపోయిభా

ల్యహారాంశకానాంయోః ఇన్య
క్తిర్భ్యాత్ అనోన్య న్య హారాభిహ
తౌహారాంశావితికృతేజాతా స్తు
ల్యహారాంశాః

అంశాభాగాః ఐక్యకృతేజాతః
షట్త్రింశతా అపవర్తితే జాతౌ హా
రాంశౌ

ఏపాంత్రయాణాం భోఘ్నధనా యునాన్య
సః లో భ్యహారోరూపమహారరా
శేరిభ్యు క్తిత్వాత్ త్రయాణాంమధ
న్రాహ్యోవారంకిలి తః నోన్య
న్యహారతిసమచ్ఛేదా
షష్టిః ఏకోన త్రింశత్ భోఘ్నధనేనశి
ష్టాః

ప్రశ్నలు

౧౨) త్రిలవపంచాంశగిర్యంశములనవాంశ । కులువసువ్యక్తి షోడశములు
నవిశ్వ । మనుఱరవిద్వ్యక్తిభాగణమాధికాంశ । ములువవేశ్వరగూర్పు
మాముద్దుగుమ్మా

న్యాసము

త్రి ౧/౩ ౧/౫ ౧/౭ ౧/౯ ద్వి ౧/౮ ౧/౨ ౧/౪ ౧/౧౬ తృ ౧/౧౩ ౧/౧౪ ౧/౧౨ ౧/౨ ౧/౪ ౧/౫

రూపత్రయంబులోపల । నోపడతి త్రిపంచభాగములు ద్రోయఁగ శే
షః । రూపచతుష్కములోపల । నేపగుపంచత్రికాంశ లెడలిది జెప్పుమా॥

న్యాసము

త్రి ౩/౧ లో ౩/౫ శేషం ద్వి ౪/౧ లో ౩/౫ శేషం

శరరూపంబులు బాహునందగిరియంశంబుల్ త్రివిశ్వాంశముల్ । శర
బాహ్వంశలుగూడఁ నెంతయగు మోచంద్రాస్యవస్వంశముల్ । శరభాగం
బురసాంశములారదనవాంశంబుల్ త్రిపాదంబులుఁ । శరసప్తాష్టదిగంశము
ల్గలిపి వేఁజానొందగా దెల్పుమా.

౫ ౧/౨ ౧/౯ ౧/౭ ౩/౧౩ ౨/౫ ద్వి ౧/౮ ౧/౫౬ ౯/౩౨ ౩/౪ ౧/౫ ౧/౭ ౧/౧౬ ౧/౧౮

అథభిన్నగుణనైకదేశః

సూత్రంవృత్తార్ధేనాహ.

అంశాహతిచ్ఛేదవధేనభక్తాలబ్ధంవిభిన్నేగుణనేఫలం
స్యాత్ ॥

వృ॥ అంశగుణముహారహతినిహారణఫల మఫలముగుఁ । నంశయుంబులేక భి
న్నజాతిగుణనమునదగిఁ

అంశేతిఅంశానాంహాహతిఃపరస్ప
రగుణనం ఛేదవధేన హారాణాంప
రస్పరవధేనభక్తాసతీయల్లబ్ధంవిభి
న్నేగుణనేఫలంస్యాత్

అంశలనుపరస్పరముగుణింప
లభించురాశిని - ఛేదములపరస్పర
గుణనముచే భాగించు నెలడలనేపఁ
డులబ్ధముభిన్నగుణన రాశియగు
నునుట

అత్రోద్దేశకమాహ

సత్ర్యంశరూపద్వితయేన నిఘ్నం సప్తమాంశద్వితయం భవేత్కిం। అర్ధం త్రిభాగేన హతం చ విద్ధి దక్షోసి భిన్నే గుణనావిధౌ చేత్

గీ॥ సప్తమాంశయుతంబగు శయము చేత। నభ్యసించిన సత్ర్యంశ హస్తమెంత। త్ర్యంశమున గుణియించి నదళమునొందు పృథిన్న గుణనంబు మనకు నందెన్నదేది.

సత్ర్యంశేతి। సప్తమాంశద్వితయం సప్తమాంశసహితం రూపద్వయం। సత్ర్యంశరూపద్వితయేన తృతీయాంశసహిత రూపద్వయేన నిఘ్నం గుణితం సత్ కిం భవతి - కించ అర్ధం రూపార్ధం తృతీయ భాగేన హతం సత్ కిం స్యాత్ చేద్భిన్న గుణనావిధౌ దక్షోసి తర్హి ఏతన్మదుక్తం విద్ధి జానీహి విచారయేత్యర్థః

న్యాసః

౨	౨	శేషదృశ్యరూ
$\frac{౧}{౩}$	$\frac{౧}{౬}$	పేషులవాధ

వర్ణాయిత్వ తేజాతం $\frac{౭}{౩}$ $\frac{౧౫}{౭}$ అంశయోరాహతిః ౧౦౫ ఛేద వధః-౨౧

హరేణ-౨౧-అంశేన ౧౦౫-హృతే ౫ - పంచరూపాణి జాతాని - అర్ధం త్రిభాగేనేత్యస్య న్యాసః $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ అంశాహతిరిత్యాదినా జాతం-ఏకషష్ఠాంశః $\frac{౧}{౬}$

న్యాసము.

గుణ్యం ౨ $\frac{౧}{౬}$ గుణం ౨ $\frac{౧}{౩}$ దీని భాగానుబంధజాతివిధిని సవర్ణనము జేయ సిద్ధించిన రాసులు గుణ్యం $\frac{౧౫}{౭}$ గు $\frac{౭}{౩}$ రా $\frac{౧౦౫}{౨౧}$ అప౨౧ రా ౫

ద్వితీయన్యాసము

గుణ్యం $\frac{౧}{౨}$ గుణం $\frac{౧}{౩}$ రా $\frac{౧}{౬}$ ఇది యు ఫలరాశి ఇట్లాతటను దెలియునది

ప్రశ్నలు

౧౩) పాదయుక్తరూపపంచకములచేత । పంచసప్తమాంశయుగరూపములు మొగి గుణింపనెంతయగు తృతీయాంశములు । పాదమున గుణింపబడు నెట్లగు । మూడు సప్తమాంశములు కూడు నైదుచే । నాల్గు పంచమాంశ నవకరూపములు గుణింప నెంత మూడిటనొకటి చేసప్తమాంశ గుణితసమితియంత

న్యాసము

ప్ర ౫/౧ ౧/౪ గు ౧/౧ ౫/౬ ద్వి ౨/౩ గు ౧/౪ తృ ౫/౧ ౩/౬ గు ౯/౧ ౪/౫ చ ౧/౩ గు ౧/౬

అథ భిన్నభాగహారే కరణసూత్రం

వృత్తార్థేనాహ-

ఛేదం లవం చ పరివర్త్య హరస్య శేషః కార్యోఽథ భాగహరణే గుణనావిధిశ్చ-౩౭

వృ॥ హారకమున నెగడియుండు నంశహారములను వగ । పరివర్తనంబు జేసి బరపవలయు గుణవిధిగ-

ఛేదమితి॥ ఛేదం లవం చ పరివర్త్య భాజక ఛేదక స్థానే ఛేదలవౌ పరివర్త్య ఛేదముపరి కృత్వా లవం చాధస్తాత్కృత్వేత్యర్థః భాగహారణే భాగహారే గుణనావిధిః అంశౌ హానిచ్ఛేదవధేన భక్త ఇత్యుక్తో గుణనాప్రకారః ప్రవర్తకార్య ఇత్యర్థః।

భాజ్యహారరాసులయందు నుండెడు భిన్నములందు-హారరాశిస్థానమునందుండు సంఖ్యలనంశస్థానంబునందును-నంశస్థానంబునందలి సంఖ్యలహారస్థానంబునందు నుంచు నట్లు మార్చియుంచి యంశగుణనము హారగుణనముచే భజింపవలయు ననుగుణనవిధిని జేయునది.

అత్రోద్దేశకమాహ

సత్ర్యంశరూపద్వితయేన పంచత్ర్యంశేన షట్కం వద మే విభజ్య । గర్భీయదర్భాగ్రసుతీక్ష్ణబుద్ధిశ్చేదస్తి తే భిన్నహృతౌ సమర్థః ॥౩౮॥

పంచదూపంబులహరించు చంచలాక్షి । త్ర్యంశయుతరూపకద్వయు

త్ర్యంశమునను । షష్ఠము భజించి నెడువుమాకిష్టముగను । భిన్నభాగహారంబునీ వెన్నుదేని.

సత్ర్యం శేతి ॥ సత్ర్యంశరూప ద్వితయేన త్ర్యతీయాంశసహితరూపద్వయేన పంచరూపాణి విభజ్య వదన్యాసః

౨ ౫ యదా ఛే
౧ ౧ దఘ్నరూ
౩ పేషు లవాధ

నర్ణమితి కృతే జాతం ఛేదం లవం చ పరివర్త్య అంశాహతి ఛేదవధేన భక్తా ౧౫

పంచదశ సప్తమాంశా జాతాః

కించ ద్వితీయోదాహరణే న్యాసః ౧/౩ ౧/౬ ఛేదం లవం చ పరివర్త్య అంశాహతిః ఛేదవధేన కృతే ౩/౬ ప్రభిరఖవర్ణ నెక్కటెజాతం రూపార్ధం ౧/౨

౫౭) పాఛరూపకంబు సప్తమాంశవిభక్త । మైన లబ్ధమెంత మను త్రికాంశములనువిశ్వ యుగళికలపాలుగొన నెంత । నందయుగళ భక్తనగములెంత

న్యాసము

ప్రహా ౧ భాజ్యం ౧/౭ ద్విహా ౧/౩ భా ౩/౧౭ తృహా ౧/౯ భా ౮

వర్గాదిపఞ్చకస్థ-ఢకము

ఒకటిమొదలుగాన వాంతాంకపంక్తులయిలు న్యాస సిలున్న క్రియన్నే

కమున్వార్థుఁలు నత్నములు రాజులు న్దశ్వముల్గ కరారాముల్నరాబ్ధిజ
లాంగంబులుఁ జంద్రనాగంబులుఁ శ్రీఘ్రబోధార్థుఁ మై బలికెఁ ॥ ౧౯ క
నొకటి మొదల్పు నాంకంబులౌ చంద్రుఁడు సర్పముల్భ మ్ములు న్వేదతకఁ
బులున్దత్వచంద్రుల్ని పాతుఁ ల్గుణాబ్ధుల్ గున్లుఁ సూగబాణంబులు
స్నందబాహ్వద్రులుఁ పాటివిద్యార్థుఁలైనట్టి బాలాళికిఁ ఇక దెలిపెద
నాచతుర్ఘాత మొదుఁ న్నఁఫుల్చంద్రనాగంబులున్దకఁతత్వంబులున్త
త్వతకఁంబులుఁ తకఁ నందార్థుఁలున్చంద్రవ్యోమాజినుల్దకఁ నందాంబ
రాబ్ధుల్హితకఁ బాణాంగముల్వాసిలుఁ । ఆ కుటిలగతపంచఘాతంబు
లొందుఁ రదాల మజ్జైనుల్జి నాశాభూముల్రాశాఁగస్తులున్దకఁగి
గ్యద్రిమానుల్మునివ్యోమనాగాష్టులుఁ సామజాంగాద్రి దంతాల్నవా
బ్ధ్యంబరాంకేషులుస్నామహీః ॥ ఇక రసఘనరాసులేకంబువాద్యంగము
ల్నందబాహ్వద్రులున్దకఁ నందాంబరాబ్ధుల్రాత్యంగపక్షంబులున్దకఁ
బాణాంగతకఁంబుధుల్తానతకాద్రిరుద్రుల్జలేంద్రాక్షితకఁతులుఁ
భూజలేంద్రాగ్నిభూతంబులుఁ ॥ ఇక మునిఘనరాసులొందుఁ గజార్కాగ్గి
రీభైకబాహుల్జలేభాగ్నిరాజుల్రాకాష్టవహ్నుల్ర సత్వ్యంకనందోడు
లుఁ రామనీరేషురామాక్షిదంతుల్క శేషైర్వకగిర్వ్యంకఘ్నయుల్నవాం
గాంకనేత్రేభరాగాబ్ధులుఁ । ఇక గజఘన మొదుత కేఁషుబాహుబ్ధరాం
గేషుతర్కాలపాగ్ని షుబాణాంగముల్దత్వతకఁంబరాంకాగ్నులుఁ
భూపతర్కాంకరాగాష్టులుఁ భూషనాగాబ్ధితకఁశ్వ । బాణాల్నృపంత్యు
ద్రిరాగాద్రిభూపుల్ధరాత్యద్రితకాఁబ్ధిభాగన్ఢబ్ధులుఁ - ఇక నవఘనస్వే
క.మాసూరబాణాల్గుణేభాంగసందేందులుఁ వేదమన్వక్షితకాఁయులుఁ త
త్వబాణాగ్ని బాణాంకచంద్రుల్రసాంకాంగగిర్యద్రిఖవ్యోమభూముల్సవ
రాశాశతకాఁగ్ని బాణాగ్ని పూర్ణాబ్ధులుఁ నాగబాహ్వద్రిరాగైక
వర్ణాగ్నిచంద్రుల్ నవైభాబ్ధి భాత్యబ్ధి గాగేభరాముల్దగన్॥

పత్రకము

ఏక	ద్వి	త్రి	చ	ప	ష
౧	౧	౧	౧	౧	౧
౨	౪	౮	౧౬	౩౨	౬౪
౩	౯	౨౭	౮౧	౨౪౩	౭౨౯
౪	౧౬	౬౪	౨౫౬	౧౦౨౪	౪౦౯౬
౫	౨౫	౧౨౫	౬౨౫	౩౧౨౫	౧౫౬౨౫
౬	౩౬	౨౧౬	౧౨౯౬	౭౭౭౬	౪౬౬౫౬
౭	౪౯	౩౪౩	౨౪౦౧	౧౬౮౦౭	౧౧౭౬౪౯
౮	౬౪	౫౧౨	౪౦౯౬	౩౨౭౬౮	౨౬౨౧౪౪
౯	౮౧	౭౨౯	౬౫౬౧	౫౯౦౪౯	౫౩౧౪౪౧

సప్త	అష్ట	నవ	
౧	౧	౧	ఇదిపఙ్క కోణు
౧౨౮	౨౫౬	౫౧౨	
౨౧౮౭	౬౫౬౧	౧౯౬౮౩	
౧౬౩౮౪	౬౫౫౩౬	౨౬౨౧౪౪	
౭౮౧౨౫	౩౯౦౬౨౫	౧౯౫౩౧౨౫	
౨౭౯౯౩౬	౧౬౭౯౬౧౬	౧౦౦౭౭౬౯౬	
౮౨౩౫౪౩	౫౭౬౪౮౦౧	౪౦౩౫౩౬౦౭	
౨౦౯౭౧౫౨	౧౬౭౭౭౨౧౬	౧౩౪౨౧౭౭౨౮	
౪౭౮౨౯౬౯	౪౩౦౪౬౭౨౧	౩౮౭౪౨౦౪౮౯	

అథభిన్నవర్గవర్గమూలఘనఘనమూలేషు
కరణసూత్రంవృత్తార్ధేనాహ.

వర్గేకృతీఘనేవిధౌతుఘనౌవిధేయౌహారాంశయోరథపదే
చపదప్రసిద్ధ్యై

౩౯॥ భిన్నవర్గఘనములంకువీనిమూలములవర్గ। వన్నొగాహారాంశములకువలయుజేయనటులగా। పన్నొగావర్గవర్గపదఘనాదికంబులన్। ముస్సుదెలిపినట్టిఫలమూలవర్గసిద్ధికై॥

వర్గయిది.వర్గేకర్తవ్యే సతిహారాంశయోః కృతీవిధేయౌఘనేవిధౌతు. హారాంశయోఃఘనౌవి

భిన్నవర్గ.వర్గమూల.ఘన.ఘనమూల.చతుర్ఘన.చతుర్ఘనమూలం.పంచఘన.పంచ

ధేయా - అథవ దేవర్గపదే ఘనపదే వా కర్తవ్యే - తత్రైవ హారాంశయోః పదే విధేయే - కార్యే పనప్రసిద్ధ్యర్థమిత్యర్థః॥

ఘనమూలాదులయందును - వర్గమూలాదులు జేయునెడల ఛేదంబును నంశంబులును క్రమంబున వర్గంబును - మూలంబును జేయవలయుననుట॥

అత్రోద్దేశకమ్॥

సార్ధత్రయాణాం కథయాశు వర్గం వర్గాత్తతో వర్గపదం చ మిత్ర। ఘనం చ మూలం చ ఘనాత్తతోపి జానాసి చేద్వర్గఘనౌ విభిన్నౌ॥

మ॥ సదళంబైన త్రిరూపవర్గమును వేసార్థింపుతన్మూలముం।
ముదిజింతింపు ఘనంబు తత్పదము వేమారుం జతుర్వర్గముం।
విదితంబైన తదీయమూలములు లావిఖ్యాతి జెన్నొందునా।
తుదిజెల్వొందెడునందవర్గుఘనదిగానుచ్ఛేతరంబాంధిరా।

సార్ధేతి - హేమిత్ర సార్ధత్రయాణామాశు వర్గం కథయ తతో వర్గాద్వర్గపదం చ వద తథా ఘనం తతోపి ఘనాన్మూలం చ కథయ చేద్విభిన్నౌ వర్గఘనౌ జానాసి - న్యాసః ౩ ౧/౨ ఛేదఘ్నరూపేష్వంశక్షిప్తే ౭/౨ అస్య వర్గః ౪౯/౪ ఘనశ్చ ౩౪౩/౮ ఘనమూలం ౭/౨ వర్గమూలం చ ౭/౨

న్యాసము

౩ ౧/౨

ఛేదఘ్నరూపే ౭/౨

వర్గం ౪౯/౪ ఘనం ౩౪౩/౮

మూలం ౭/౨ ఘనమూలం ౭/౨

౭/౨ వర్గవర్గం ౨౪౦౧/౧౬

చతుర్ఘనమూలం ౭/౨

౭/౨ పంచఘనం ౧౬౮౦౭/౩౨

౧౬౮౦౭/౩౨ పంచఘనమూలం ౭/౨

ప్రశ్నలు.

౧౫) పాథఃసంపదూపనమితికినందాంశ। మునకుసప్తమాంశమునకుపంచమాంశయుగళమునకు……విశ్వ రాములవర్గఘనచయాలివరుసదెల్పు॥

న్యాసము.

ప్ర ౧/౨   ద్వి ౧/౯   తృ ౧/౭   చ ౨/౫   పం ౩/౧౩

……వర్గము.

ఘన.……ఘనములు……తెలుపుము.

వర్గములు.

సీ॥ తానాంశమును……చతుస్త్వ……లకుచతుష్టయునలరు చంద్ర సూర్యులకపసునందషోడశములదగునందాంశలకుచంద్రనాగభాగ। మునకు వేదగపాంశమునకు……దేవేంద్రాంశమునకుత్త్వ। రసములతానాంశ రాజికిభూమ్వ్యాపులబాణులనుగిలజలసమితికి।రూపరసబాణరసనంఖ్యరూపమైన। బాణబాహ్వంశలకు నెల్లనాల వేరువేరుగావర్గమూలములయ్యలయు……భిన్న……లక్షణాలమిన్నవేని॥

న్యాసము.

ప్ర ౧/౪౯   ద్వి ౪/౨౫   తృ ౧౨౧/౪   చ ౯/౧౬౯   పం ౧/౮౧

ష ౧/౬౪   స ౧/౩౬   అ ౧/౧౪౪   న ౪౯/౬౨౫   ద ౪/౨౪౦౧   ఏ ౨౫/౬౫౬౧

వర్గమూలములు జెప్పుము.

ఘనములు.

సీ॥ నందాష్టగిరులందునాగాంశకములకుత్త్వచంద్రులగల తారకలకు। మునిచంద్రబాహ్వాద్యులనుగలత్త్వచంద్రులకురామకృతాగ్నిగ్రాలనాగ।ములకునాగంబులగలచంద్రగుణవిశ్వసమితికిభములందుసర్వతత్త్వషోడశాద్యులగలసూరబాణములకుభుజచంద్రశరములబోదలుభూత।సూరులకువేదరసములు……సూర్యులుకు।నాగకములకువేవేగ తలిరుబోడి॥ఘనపదంబులు……ఘనమూలపద్ధివేది మిన్నవేని॥

న్యాసము-

ప్ర $\frac{౮}{౭౨౯}$ ద్వి $\frac{౨౭}{౧౨౫}$ తృ $\frac{౧౨౫}{౨౩౧౭}$ చ $\frac{౮}{౩౪౩}$ పం $\frac{౧౩౩౧}{౮}$ ష $\frac{౮}{౨౭}$ స $\frac{౫౧౨}{౨౧౬}$

అ $\frac{౧౨౫}{౫౧౨}$ న $\frac{౨౭}{౬౪}$ వీనికి ఘనమూలముల జెప్పుము॥

చతుర్ఘాతమూలము-

సీ॥ అయుతంబునను గల్గు నష్టికి చంద్రాంగ శరరసములగల శరభుజాంగ|
ములకు చంద్రాంబర జలభుజములగల తర్కనందాకృతులత త్త్వతర్క| ములగ
లరస తత్త్వములకు తర్క గ్రహకృతతిగల భూగజత తిథితర్క| తత్త్వములను గ
లతర్కనందాంబర జలధులగల చంద్రసాగజములు| నలరు నష్టికి పృథులందు గ
లుగు చంద్రు| నికిని తర్కాంకశాబ్ధుల నెగడి నట్టి| చంద్రపూర్ణాబిబాహు
చంద్రవదన- నాలుగవ మూల రాసుల నాకు దెలుపు-

న్యాసము-

ప్ర $\frac{౧౬}{౧౦౦౦౦}$ ద్వి $\frac{౬౨౫}{౬౫౬౧}$ తృ $\frac{౧౨౯౬}{౨౪౦౧}$ చ $\frac{౨౫౬}{౬౨౫}$

పం $\frac{౮౧}{౧౨౯౬}$ ష $\frac{౪౦౯౬}{౨౫౬}$ స $\frac{౧౬}{౮౧}$ అ $\frac{౧}{౧౬}$ న $\frac{౨౪౦౧}{౪౦౯౬}$

చతుర్ఘాతమూలములుబలుకుము

పంచఘాతములు-

సీ॥ గజతర్క గిరిరద గజభాగములగల్గు తత్త్వ చంద్రాగ్నులగతర్క పర్వ|
తాద్రిస్వరంబుల వలగురాగజలాబ్ధులకు నందజల వ్యోమనందబాణ| ముల
గలవస్వతపూర్ణ సాగజన్యపులకు తత్త్వచంద్రాగ్నులను గజాగ| మునిగద
ములకును మునిపూర్ణ సాగజన్యపులందు గజలనేత్రముల ను| జలభుజాంబర
చంద్రులగల రదముల- రాగజల నేత్రములగల రదములతోను| పంచఘనమూ
లముల వేగ వంచలాంఛి- భిన్న పరికర్మ షష్టి దెల్పుమిన్న వేని

న్యాసము-

ప్ర $\frac{౩౧౨౫}{౩౨౭౬౮}$	ద్వి $\frac{౨౪౩}{౭౭౭౬}$	తృ $\frac{౧౬౮౦౭}{౫౯౦౪౯}$	చ $\frac{౩౨౭౬౮}{౩౧౨౫}$
పం $\frac{౨౪౩}{౧౬౮౦౭}$	ష $\frac{౩౨}{౧౦౨౪}$	స $\frac{౩౨}{౨౪౩}$	

ఘంచఘనమూలములు దెలుపుము

కరణీమూలం-పం-

వృ॥ కరణియనగబరగుపదము గాంచనట్టి రాశియగు। కరణి
యయందు నెడహరాంశఘాత జేసి ప్రబలమై। వరలు స్వేష్టవ
గ్గముననువదమొనర్చియాకృతిన్। బరగుమూల మిష్టవ
గ్గపదవి గుణిత హారము చే। నెరి భజింప సంభవించు నికట
మూలమీగతిన్।

టీ॥ మూలము లేని రాశికి వర్గమూలము దెలియు నెడల- ఛేదము చేనంశమును గుణించి దానిన్ని కానొక గొప్పదైన స్వకీయంబగు నిష్టాంకవర్గము చేత గుణించియా రాశికి వర్గమూలము దీసి దాన్నితోలుత టి స్వేష్ట రాశిమూలము చే గుణింపబడిన ఛేదము చే భజింపనికటమూలము సిద్ధించుననుట.

దీనికి దశాంశీయభిన్నంబని వ్యవహారముగలదు

ఉదాహరణము

నికటపుమూలము నొందుము। ప్రకటితగతి నత్రిపాద ప్రా
ణంబులకున్। నికటమ్ము లేని కరణి। నిశ్శాపలముయ్యా నేనీ ప్ర
తిభ దగన్.

న్యాసము

౫ $\frac{౩}{౪}$ సవర్ణనము $\frac{౨౩}{౪}$ ఇష్టం $\frac{౧౦౦}{వర్గం\ ౧౦౦౦౦}$

$\frac{౨౩}{౪}$

౪ $\frac{౯౨}{౧౦౦౦౦}$

```
  )౯౬౦౦౦౦( ౯౫౯
   ౮౧
౧౮) ౧౧౦౦
    ౯౬౫
౧౯౦) ౧౨౫౦౦
     ౧౨౧౮౧
శేషం  ౩౧౯
```

(౯౫౯) / (౪౦౦)

౧౬)॥సీ॥ నికటమూలంబుల నేర్పరింపుము వేగ నంతట త్రివసు బాణనగముల
కును । గుణఘ్రాణంబు చంద్రభూకుగజేశులకు లోకగజసప్త జలనిధి గజవసుల
కు । నీరజలాద్రి త్రివేద త్రాంబరేశులకల చంద్ర రసర రాంగ తురగ చం
ద్ర । రాములకలనంద సామజగిరి బాణవ్యోమ నగజములకు రామ జలధి । భుజగ
జేంద్రర సేశుల నిజతృతీయ । భాగయుక్తాద్రులకు సప్తభాగయుక్త । రదములకు నం
దభాగయుక్త రామసామజముల కెల్లను వేర్పరచంచలంతు.

న్యాసము.

త్రి ౨౫౮౨౯ ద్వి ౧౧౮౧౮౧౦౩ తృ ౮౮౬౪౮౮౩
చ ౧౧౦౬౨౨౪౪ పం ౩౧౬౬౫౬౧ ష ౮౦౫౨౮౯ స ౧౧౬౧౮౬౪౩
అ ౨ ౧/౩ సమ స ౧/౩) న ౩౬ ౧/౨ ద ౮౩ ౧/౮

కరణీఘనమూలసూత్రం

కరణినైన ఘనమునందు గనుము ఛేదవగ్గముగా । మరియభీ
ష్టమున సు ఘనమును గా వి శేషమా।

టీ॥ కరణీఘనమునందు - ఛేదమును వర్గించి దాని చేయంశ మును గు
ణించి ఇష్టమైన ఘన వరాశి చేగుణించి యందు ఘనమూలము దీసియా రాశిని తో
లుత టి ఘనమూలము చేగుణించబడిన ఛేదము చే భజింపనిక ఘనమూలంబగు

ఉదాహరణము.

క॥ ఏభాగరహిత ఘనపదమో । యభాగకి నోడు వుమున పాదయు
ష్టికి దృతమై । గభాగ ద్వారము నంగల । దభాగ క్రమురీతిబు
ద్ధి దలకొను నేడు ॥

న్యాసము.

౧౬ ౧/౪ సవర్ణనం ౬౫/౪ ఇష్టం- ౧౦ ఘనం- ౧౦౦౦

౬౫
౧౬
౧౦౪౦
౧౦౦౦
)౧౦౪౦౦౦౦(౧౦౧ నికటఘనమూలం ౧౦౧/౪౦
౧
౩౦౦ |౪౦౦
౩౦౦
౧౦౦౦
౩౦
౯౭౦౦
౧
౯౬౯౯

సీ॥(౧౭॥) ఘనకరణులకెల్లగలపదములుబల్కు-చంద్ర రసాంకాబ్ధి శరనవాబ్ధు। లకు వేదజలగజనందచంద్రగజేశులకునందచంద్రాక్షినందశ శ।౹౭రుద్రులకునందశిఖిరసాంబర నందఖాంభర క్షితులకుగగనవ్యోమ। చంద్రభుజాంకాద్రిశరములకునుపార్థసప్తికిగజభాగసహిత వేద।ముల కురుద్రాంశయుతచంద్రమునిశరములకొధిభాగాఢ్యజలధుకటుల నూర। భాగజినులకువేక్వేరపక్షనయన।భిన్నకరణీపదజ్ఞులమిన్న వేని.

వ్ర ౯౯౫౪౯౬౧ ద్వి ౧౧౫౧౯౫౪౪ తృ ౧౧౭౬౯౨౧౯
చ ౧౦౯౯౦౬౧౯ పం ౫౭౯౨౧౦౦ ష ౭౧/౨
స ౪ ౧/౯ అ ౫౭౧ ౧/౧౧ న ౪ ౧/౪ ద ౨౪ ౧/౧౨

ఇట్లుభిన్నపరికర్మాష్టకముసంపూర్ణము

అథశూన్యపరికర్మసుకరణసూత్రం
ఆర్యాద్వయేనాహ-

యోగేఖం క్షేపసమం వర్గాదౌ ఖం ఖభాజితో రాశిః। ఖహర
స్స్యాత్ ఖగుణః ఖం ఖగుణశ్చింత్యశ్చ శేషవిధౌ।శూన్యే గుణకే
జాతే ఖం హారశ్చేత్పునస్తదా రాశిః।అవికృతఏవజ్ఞేయస్తథై
వ ఖేనోనితశ్చయుతః॥ ౪౫॥

గీ॥ రాశియవికారమై యుండురహితసహిత।గుణకహారంబులనుసున్నగాను
తమీర। శేషవిధిచింత్యమౌ తక్కుచేష్టలందు।సున్నసున్నయెవర్గాదిసొంది
గనుడు॥

యోగఇతి॥ శూన్యే యోగే ౦ంకస్యయోగేసతిఖంశూన్యం క్షేపసమం క్షిప్యతే యోజ్యతఇతి క్షేపోఽంకవిశేషః - తేనసమంతుల్యంభవతియథా ఖస్య పంచానాం యోగేపంచైవభవంతి వర్గాదౌ ఖస్య వర్గే వర్గమూలే ఘనే ఘనమూలే వా క్రియమాణే ఖమేవ స్యాత్ - ఖభాజితో రాశిః ఖేనవిభాజితో వ్యాప్తో రాశిః ఖహరస్స్యాత్ ఖమేవహారోయస్య తాదృశస్స్యాత్ ఖగుణః ఖం ఖేనగుణితోంకః ఖమేవ స్యాత్ అస్యాపవాదమాహ ఖగుణశ్శేషవిధౌ చింత్యః అగ్రేయది ఖగుణస్యాంకస్య కార్యం ఖగుణః ఖం

రాశితోడ సున్న గూడగా నెడలను. తీయునెడలను-రాశిని సున్న చే గుణించునెడలను - రాశిని సున్నచే భాగించునెడలను రాశియథాప్రకారముగానుండును॥

శేషరాశినొందువునపుడుప విధివలన ప్రవర్తించిన శేషమును దానిశోధించదగియుండును.

నస్యాత్ - కించ - శూన్యగుణకే జా
తేఖంహారశ్చే త్తదా రాశిఃపునఃఅ
వికృతో జ్ఞాతవ్య ఏవ జ్ఞేయః ఖే
న ఊనితో యుతో వా రాశిః తథైవ
అవికృత ఏవ జ్ఞేయః అస్య గ్రహగణి
తే మహానుపయోగ ఇతి జ్ఞేయః గ్ర
హగణితే ఇతి సిద్ధాంతః

మిగత - వర్గ - వర్గమూలా
దులయందును సున్న సున్నగా యవి
కారము జెందియుండుననుట॥

అత్రోదాహరణం-

ఖం పంచయుగ్భవతి కిం వద ఖస్య వర్గం మూలం ఘనం ఘనప
దం ఖగుణాశ్చ పంచ। ఖేనోద్ధృతా దశ చ కః ఖహృతో నిజా
ర్ధయుక్త స్త్రిభిశ్చ గుణితః ఖహృత స్త్రిసప్తిః॥౪౩॥

ఉ॥ పూర్ణవియోగ యోగముల బొందగు నైదది యెట్టులుండునా।
పూర్ణఘనంబు వర్గమును మూలము నేమగు బాణసంఖ్యయా।
పూర్ణహతంబు దిక్కులను పూని హరించిన సున్న నేమగున్।
పూర్ణగుణంబు స్వార్ధయుతము న్ద్రిగుణంబును పూర్ణహారమై నయా।
పూర్ణహృతంబుగా బడిన పూర్ణ త్రిసప్తియ దెంత దెల్పుమా॥

టీక॥ పంచభిర్యుతం ఖం
కింభవతి - ఖస్య వర్గం - వర్గమూ
లం - ఘనం ఘనపదం చ - వద ఖగు
ణాః పంచ కిం ఖేనోద్ధృతా దశ కిం
స్యాత్ - కశ్చ ఖగుణో నిజార్ధయు
క్తః త్రిభిశ్చ గుణితః ఖహృతశ్చ కో
రాశిః త్రిసప్తిర్భవతి - తథా కృతే
న్యాసః-

ఖం పంచయుతం - ౫ - ఖస్య
వర్గః - ౦ మూలం - ౦ ఘనః - ౦ -

న్యాసము

సంకలనం	వ్యవకలనం	వర్గం
౫ సం ౦	౫ వ్య ౦	౦ వర్గం ౦
౫	౫	౦

వర్గమూలం	ఘనం	ఘనమూలం
౦ మూ ౦	౦ ఘనం ౦	౦ మూ ౦

గుణనం	భాగం
౫ ౦ / ౫	౦) ౧౦ (౧౦

ఘునపదం - ౦ షగుణితాః - ౦ పంచ
౫ - క్షేనోద్ధృతాః - ౦ దశ - ౧౦ - ౧౦/౦

అథాజ్ఞాతో రాశిః తస్య గు
ణః - ౦ క్షేపః $\frac{౧}{౨}$ గుణకః ౩ హా
రః ౦ దృశ్యం ౬౩ - అత్రావక్ష్య
మాణేన విలోమవిధినా ఇష్టకర్మ
ణా వాలబ్ధో రాశిః - ౧౪ - అత ఇదం
విలోమవిధినా ఛేదంగుణం - గుణం
ఛేదమిత్యాదినా - ఇష్టకర్మణా
వా ఉద్దేశకాలాపవదిష్ట రాశి
త్యాదికరణేన రాశిశ్చ తుర్దశా
త్మకో లభ్యతే - ౧౪

విలోమవిధౌ న్యాసో యథా
గు - ౦ యు $\frac{౧}{౨}$ గుణం - ౩ - హా - ౦
దృశ్యం ౬౩ - అథ స్వాంశాధి కోనే
ఖలు హారో హార ఇతి
వక్ష్యమాణత్వాత్ లవేనైకేనహ
రో ద్వయం అధఃకృత్వా $\frac{౧}{౨}$ అంశ
స్త్వవికృత ఏవ అం దృశ్యం - ౬౩
ఖగుణే అవికృత ఏవ - ఛేదం గుణం - గు
ణం ఛేదమిత్యుక్తత్వాత్ త్రిభిః
హృతః ౨౧ - నిజార్ధేయాంశేన
హీనః లబ్ధో రాశిః - ౧౪

గుణకం	యుతం	గుణం
౦	$\frac{౧}{౨}$	౩
భాగం ౦	దృశ్యం	౬౩

దీని వక్ష్యమాణంబులగు వ్యస్త విధి
చేతనేనియు నిష్టకర్మవిధి చేత నే
నియు సాధింపగా నవనిందు తో
లుత వ్యస్త విధానము చేన్యాసము॥

గుణకం	యుతం	గుణం
౦	$\frac{౧}{౨}$	౩
భాగం ౧	దృశ్యం ౬౩	భాగం ౦
హీనం $\frac{౧}{౩}$	భాగం ౩	గుణం ౦

$౦)౬౩(౬౩$ / ౦

$౩)౬౩($ $\frac{౨౧}{}$ తో ౧ శేషం ౭

అపవర్తనా ౧౪

$౦)౧౪($ / ౧౪

ఇష్టకర్మవిధిన్యాసము - గుణం -
యు $\frac{౧}{౨}$ గుణం ౩ భాగం - ౦ దృ
శ్యం - ౬౩ - ఇష్టం ౨

$\frac{౨}{౦}$ గు

$\frac{౨}{౧}$ యు $\frac{౧}{౨}$ రా $\frac{౧}{౨}$ అ ౨ గా ౩

$\frac{౩గు}{౯}$

ఇష్టకర్మణా రాశ్యానయనం యథా - ఇష్టం ద్వయం కల్పితం తదర్ధేన యుక్తం ౩ త్రిభిర్గుణితం ౯ ఖహృతం ౯ దృశ్యం ౬౩ ఇష్టేన ౨ హతం ౧౨౬ అనేన ౯ భక్తం లబ్ధం ౧౪.

దృశ్యం ౬౩
ఇష్టం - ౨
౯) ౧౨౬ (౧౪
౯

౩౬
౩౬

గుణ్యః ౧౪/౧ గు ౦/౦ రా ౧౪/౧
యు ౧/౨ రా ౪/౨ గు ౩/౧ రా ౧౨౬/౨
అపవర్తనం ౨ రాశిః ౬౩

ఇతి శూన్యపరికర్మాష్టకము సమాప్తము.

అథవ్యస్తవిధౌకరణసూత్రం
శ్లోకద్వయేనాహ

ఛేదంగుణంగుణం ఛేదంవర్గంమూలంపదంకృతిమ్ । ఋణం
స్వంస్వమృణంకుర్యాద్దృశ్యేరాశిప్రసిద్ధయే ॥ అథస్వాం
శాధికోనేతులవాఢ్యో నోహరోహరః । అంశస్త్వవికృతస్త
త్రవిలోమే శేషముక్తవత్ ॥ ౪౫ ॥

వ్యా॥ హారమునుగుణముగుణముహారముపదమువర్గమును। మూలరూపు జెందుధనముమరియుఋణముకృతిపదం। వారనగునుదృశ్యమందుప్రశ్నసిద్ధికొరకునై। హారమందుధనఋణంబులంశలగునుస్వాంశములు । చేరహీనమైనవికృతిజెందదంద్రులవములర ।

ఛేదమితి॥ దృశ్యేంకేరాశిప్రసిద్ధయే మూలభూతధనజ్ఞానాయ ఛేదం- హారంగుణంకుర్యాత్ -గుణం ఛేదం కుర్యాత్ - వర్గం మూలంకుర్యాత్ - పదం మూలంకృతింవర్గంకుర్యాత్ -ఋణం స్వంధనంకుర్యాత్ స్వంఋణం కుర్యాత్

కించ - అథేతి- స్వాంశాధికోనే స్వాంశేన అధికే ఊనే వా రాశౌ సతి దా ఛేదాదౌలవాఢ్యో నస్సన్ హరః- హరో భవతి- లవేనాఢ్యఃఊనో

ఈతలక్రిందువిధి - వ్యస్తవిధి యనియు- విలోమవిధియనియు- చెప్పట- ఆదిరాశిదెలియుకొరకుప్రశ్నయందుద్దేశింపబడుహారముగుణకంబును - గుణకముహారకంబును- సంకలనమువ్యవకలనంబును - వ్యవకలనముసంకలనంబును- మూలమువర్గంబును- వర్గముమూలంబునుంగాపరివర్తనము జేసియుంచికొనితుదనునోడువబడినదృశ్యమునందుతుదనుండిక్రమక్రమంబున గుణహారకాదులు జేయుచు రాగా నాదిరాశిసిద్ధించు ననుట

ఇదిసామాన్యవిధి.

తద్వాస్వాంశాధికత్వే లవాఢ్య త్వంస్వాంశోనత్వే లవోనత్వంచ హరస్యవిధేయం స ఏవ వహారణిత్య ర్థః తత్ర హరస్యాధిక్యోనత్వే అంశస్యైవకృతపక్షేయః

విలోమవిధౌ శేషం థైవం గుణమిత్యాద్యుక్తవద్విధేయం

ఏయ్యెడల రాశి యందలి స్వాంశంబుల ధికంబులుగా కూర్చబడియు-డునయ్యెడల ఛేదము లతోనంశంబులు సంకలనము జేసి ఛేదములు గానుంచి యంశంబులు యథాక్రమంబులు గానుంచునది.

ఏయ్యెడలస్వ కీయాంశం బులూనంబులగునయ్యెడల ఛేదం బులనంశంబులువ్యవకలనం బులు జేసి శేష ము ఛేదంబులు గానుంది యాంశంబులు యథాక్రమంబుగా నుంచునది శేషముపూర్వోక్తము.

అత్ర బోప్పదేవాచార్యోదాహరణం

కః పఞ్చఘ్నో నవభిరధికో మూలభావం ప్రపన్నో హీనో ద్వాభ్యాం తదను చకృతిం ప్రాపితో హీనరూపః। భక్తోష్టాభిర్గణక నియతం త్రీణిరూపాణి జాతః కో౽సౌ రాశిర్గణక నియతం వేత్సి రాశించశీఘ్రం॥

వృ॥ పంచల నేత్రి వ్యస్తవిధిస్పష్టముగాగను దేని దెల్పుమా। పంచగుణంబు రత్నమునబంధురమైపద్మమైన్విహీనమై। వంచన లేనివర్గమున వారిధిమేఖల హీనమైపటీ। పంచముగాగగజంబునను బాపినలబ్ధము మూడురూపముల్

ఇతి॥ స్పష్టార్థః-న్యాసః గు ౫-యు ౯-మూ ం-ఋ ౨-వర్గం-ం-ఋ ౧ భా ౮ దృశ్యం ౩-ఉక్తక్రమేణజాతో రాశిః ౮-విలోమవిధినా.

ఆంధ్రన్యాసము

గుణం	యుతం	మూలం	త్రోయు	వర్గం	త్రోయు	భాగం
౫	౯	౦	౨	౦	౧	౮
భాగం	హీనం	వర్గం	కూర్చు	మూలం	కూర్చు	గుణకం
౫	౯	౦	౨	౦	౧	౮

దృశ్యం ౩	ఋజువు.
౮	౫
౨౦	౮
౧	౪౦
౨౧	౯
మూలం	౪౯
౫	మూలం
౨	౭
౭	౨
వర్గం	౫
౪౯	వర్గం
౯	౨౫
౫) ౪౦ (౮ ఆది	౧
	౮) ౨౪ (౩
	౨౪

౧౮) ఆరుచేగుణించియాఘనరాశిని । రెండు (ద్రో) చిప ౯ను రెంటితోడ (గూ ర్చి కృతియొనర్చి కుంభిని (ద్రో) చిప (డ్యు క్తను చపదంబు బాహులమ్యో ॥

న్యాసము

గుణం౬ ఘనం.౦ వ్య ౨మూలం. ౦ సం౨ వర్గం. ౦ వ్య ౧ భా ౬ ఘన మూలం - ౦ దృశ్యం ౨

ధనము త్రిగుణ్యమై శశియుతంబయిమూలము గాంచిరూపశో । ధనతను నంబు బాణసహితంబయిపంచపదా ప్తి చేచతు । ఘనసమయివర్గితంబగుచు (గ్రసు) న నాల్గవ మూలమందియాఘునధనవర్గమూలమది గాంచ వసుద్గొలి రాశిబల్కుమా ॥

న్యాసము

గుణం౩ సం౧ మూలం-౦ వ్య ౧ ఘనం. ౦ సం౫ పంచఘ మూలంచతుఘనం వర్గం చతుర్థమూలం వర్గమూలం దృశ్యం౮

భుజమున గుణించి ఘనమూలముగొని యొకటి । గలపిమూలముగొని పంచఘనముచేర్చ । యుతిచతుర్థపదంబు చే కొనివను గుణ । పంచ మూలంబు భుజమయ్యె బల్కుమాది ॥

న్యాసము

గుణం ౨ ఘనమూలం శం ౧ మూలంపంచఘ్నం సం ౧౩ చతుర్ఘాత మూలం గుణం ౮ పంచమూలః దృ ౨

అథ విలోమోదాహరణం.

యస్త్రిఘ్న స్త్రిభిరన్వితస్స్వ చరణైర్భక్త స్తతస్స ప్తభి
స్స్వత్ర్యంశేన వివర్జితస్స్వ గుణితో హీనో ద్విపంచాశ
తా తన్మూలేऽష్టయుతే హృతే చ దశభిర్జాతం ద్వయం బ్రూ
హి తం రాశిం వేత్సిహి చంచలాక్షి విమలాం బాలే విలోమ క్రి
యాం ॥౪౭॥

కొంచక రాశియొయ్యదియొగొబ్బున మూట గుణించి స్వాంశతై|
యంచిత లీలనొప్పు వలనాల్గిట మూడును గూడియేడిటన్|
బంచి నిజత్రుతీయమున పాటితమై కృతియై భుజేషులన్|
ముంచితమైన మూలమున నుంజరయు శ్రీహరింపదిక్కులన్|
గాంచగనయ్యె నేత్రములు గానక దెల్పు ద్రుతంబు మాయెడన్|

యథా॥ యోऽంకః త్రిగుణితః తత స్త్రిభిస్స్వచరణైస్స్వ చతుర్థాంశైరన్వితః తతస్స ప్తభిర్భక్తః తత్రస్స్వ త్ర్యంశేన వివర్జితః స్వ గుణితః స్వేనైవ గుణితో వర్గీకృత ఇత్యర్థః తతో ద్విపంచాశతా హీనః తస్యమూలేऽష్టభిర్యుతే దశభిర్హృతే సతి ద్వయం జాతం హే చంచలాక్షి యది విలోమక్రియాం విమలాం వేత్సి తర్హి తం రాశిం ఉక్త సంస్కారసంస్కృతం ద్వయాంక విశిష్టమంకం బ్రూహి.

న్యాసము

గు-యు-భా-వర్గ-వ-వ్య-మూ-యు
౩ $\frac{౩}{౪}$ ౭ $\frac{౧}{౩}$ ౦ ౫౨ ౦ ౮

హా-హీ-గు-యు-మూ-యు-వ-హీ
౩ $\frac{౩}{౭}$ ౭ $\frac{౧}{౨}$ ౦ ౫౨ ౦ ౮

భాగం
౧౦ దృశ్యం ౨

గుణం
౧౦

న్యాసః- గు ౩ - యుతం ౩/౪ భా ౭ - బుద్ధి ౨/౩ వర్గం ౦ బు ౯౭ - మూలం క్షేపం - భాగం ౧౦ - దృ ౭ - అథ హ్వాంశాధికో నేత్యుక్తత్వాత్ త్రిభిస్స్వచరణైర్యుక్తః తదాత్ర స్వసమాంశాస్త్ర యోజా తాః ౩/౨ స్వత్వేన వివర్జిత ఇత్యత్ర పక్షమధ్యం జాతం తథా న్యాసః క్షేపం గుణం గుణం క్షేప మిత్యుక్తత్వాత్ గుణాదీనాం వైపరీత్యేన న్యాసో య భాగాః ౩ - బు ౩/౭ గు ౭ - యు ౨/౭ మూలం ౦ యు ౯౭ - వర్గం - ౦ గుణం - ౧౦ - దృశ్యం ౭ - దశ గుణితం ౭౦ అష్టహీనం ౬౨ - తద్వర్గః ౧౪౪ - ద్విపంచాశ త్ ౫౨ - యుక్తః ౧౯౬ - తన్మూలం ౧౪ - హ్వార్ధేన ౭ - యుతః ౨౧ - స్వగుణితః ౧౪౭ - స్వైస్త్రిభిస్స్వసమభాగైః ౬౩ - హీనః ౮౪ - త్రిభిర్భక్తః రాశిః ౨౮

దృశ్యం ౭	
౧౦	
౭౦	
౮	
౬౨	
వర్గం ౧౪౪	
౫౨	
౧౯౬	
మూలం	
౧౪ యుక్తరాశి ౭ - ఆ ౭ రా ౭	౧౪ ౭ త్రా ౩/౭ ౨ ౧౪౭ / ౭
రుజువులది రాశి	అపరరాశి
౭౮ / ౩	౯౯
౮౪	౭౮
౬౩	౭౮
౭) ౧౪౭ (౨౧	(౩) ౮౪ (౨౮
౭	౮౪ ఆది
౧౪	
వర్గం ౧౯౬	
౫౨	
౧౪౪	
మూలం ౧౨	
౮	
౧౦) ౭౦ (౭	
౭౦	

సీ (౧౯౬) రాశి త్రిఘ్నంబయి గ్రావచతుష్కాంశలను గూడి రూపహీనము నపంచ। పదచతుర్హృతంబు భాగాం హతము రూపయుతము స్వకీయమాయ గనవాంశ। హీనతపంచవర్గతతనభ క్తము ఘనవర్గంబదిస్వీయ గ్రావనవక యంతవర్గతంబయియు గమూలనం ౦దినం దఘ్నమూలార్ధంబునలితమగుచు। ఘనతనొందియాత గ్రావభక్తంబయి త్ర్యంశహీనమగు చరత్నభక్త। ఫలము గజభుజాంశగణక దృశ్యం బేదియాది రాశి వేగనరయుమీపు

న్యాసము

గుణ. ౩ . . . గపంమూం చ-ఘూం గుళ సంగమూంవ్య ౨ వం ఘుంఘా

రగ్యుపు ం హర వంచితు మూం గుణం ౯ మూలం వ్యగవ్యగ ఘుంఘా ౭

వ్య . . . ౯ ద్రుశ్యం ౧

అథేష్టకర్మణికరణసూత్రం వృత్తేనాహ

ఉద్దేశకాలాపవదిష్టరాశిః క్షుణ్ణో హృతోంశైరహితోయుతోవా । ఇష్టాహతం దృష్టమనేనభక్తం రాశిర్భవేత్ప్రోక్త

మితీష్టకర్మ ॥ ౫౭ ॥

ఇష్టరాశి ప్రశ్నభంగిహీనయోగగుణహృతుల్ । స్పష్టముగనుప్రాం

శలాదిసహితరహితసంఖ్యచే । దృష్టమిష్టహతముజేసి తెల్లముగభజింపనా ।

వృష్టరాశిదెలియునిష్టఫలకర్మమిదియగుర్ ॥

ఉద్దేశకాలాపవదితి ॥ ఇష్టరా శిః స్వేష్టరాశిః. ఉద్దేశ కాలాపవత్ ఉద్దేశకస్య ఉదాహరణస్య ఆలాపవత్ - ఉక్తవత్ - క్షుణ్ణః గుణితః హృతో భక్తః అంశైరహితో యుతోవా కార్యః దృష్టమిష్టాహతం ఇష్టగుణితం సత్

ఇష్టకర్మయను - ప్రశ్నయం దలి యాదిరాశి సిద్ధించుకొంకునా ప్రశ్నమునందుజెప్పబడు క్రమం బునతనయిష్టరాశియందు - గుణ భాగ-సంకలన-వ్యవకలన - అంశా నుబంధ-అంశాపవాహంబులజేయు చు రానంత్యమున నేర్పడు రాశిహా రకముగానుంచునది - ప్రశ్నయం దలిదృశ్యమును తనయిష్టరాశిచే గుణించి-యారాశిని పై నవివరింప బడినహారకముచేత భాగింపలభించు ఫలంబు ప్రశ్నయందలి ఆదిరాశి యగు-

అనేనసంస్కృతేనేష్టరాశి నాభ
క్తం కార్యం లబ్ధం రాశిర్భవేత్ ఇ
ష్టో రాశిః స్యాదిత్యర్థః ఇతీష్టకర్మ
ప్రోక్తమిత్యర్థః ॥౧॥

ఈవిధి-దృశ్యజాతియు-శే
షజాతియు-విశ్లేషజాతియు-వి
శ్రకలాంతరాదులును-గలవిధుల
యందుపయోగంబగుచుండు-గా
నక్రమక్రమంబుగాను దాహర
ణంబులు దెలుపబడెను.

అత్రోదాహరణమాహ

పఞ్చఘ్నస్స్వత్రిభాగోనో దశభక్తస్సమన్వితః। రాశిత్ర్యంశా
ర్ధపాదైస్స్యాత్కో రాశిర్ద్వ్యూనసప్తతిః॥౫౮॥

ఐదుచేత హెచ్చించియందుమర్త్యంశముబుచ్చి పదికిలనుభజించి వచ్చినఫలము
ఆదిత్ర్యంశపాదముల రెంటనొకటితో గూడ నాగరసముగురుతుగాంచె

పఞ్చఘ్న ఇతి-పఞ్చగుణితః స్వ
తృతీయభాగేనహీనః దశభిర్భక్తః
కార్యః తతో రాశిత్ర్యంశార్ధపా
దైరన్వితస్సన్ కో రాశిర్ద్వ్యూ
నసప్తతిః-అష్టషష్టిః ౬౮-స్యాత్-
న్యాసః గుణః ౫-ఋణం $\frac{౧}{౩}$
భాగం తాసం $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౪}$
దృశ్యం ౬౮ ఇష్టరాశిః ౩-పంచ౫-
ఘ్నః ౧౫-స్వత్రిభాగేన ౫-ఊనః
౧౦ దశ ౧౦ భక్తః ఫలం ౧-ఇష్టరా
శౌ త్ర్యంశార్ధపాదైః $\frac{౩}{౩}$ $\frac{౩}{౨}$ $\frac{౩}{౪}$ యు
క్తః యోగార్థం సమచ్ఛేదాః కృ
తాః $\frac{౧౨}{౧౨}$ $\frac{౧౮}{౧౨}$ $\frac{౯}{౧౨}$ ఏషాం యోగః
$\frac{౫౧}{౧౨}$ ద్వాభ్యాం అపవర్తః $\frac{౫౧}{౧౨}$
ఏతేనైకస్య యోగార్థం సమచ్ఛే

ప్ర గు ౫ త్రో $\frac{౧}{౩}$ భా ౧౦ హరా $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౨}$ దృ ౬౮
ఇష్టం $\frac{౧}{౫}$
$\frac{౫}{౧}$ త్రో $\frac{౧}{౩}$ శేషం $\frac{౧౦}{౩}$ భా $\frac{౧౦}{౧}$ పరివర్తనం $\frac{౧}{౧౦}$ భాజ్యం
$\frac{౧}{౧}$ భాజ్యం $\frac{౧౦}{౩}$ హా $\frac{౧౦}{౩౦}$ అప ౧౦ హా $\frac{౧}{౩}$
ఆదిరాశి ౧ దీః $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౨}$ సమ $\frac{౮}{౨౪}$ $\frac{౬}{౨౪}$ $\frac{౧౨}{౨౪}$ హా
$\frac{౨౬}{౨౪}$ అప ౨ హా $\frac{౧౩}{౧౨}$ సం $\frac{౧}{౩}$ హా $\frac{౩౯}{౩౬}$ $\frac{౧౨}{౩౬}$ హా $\frac{౫౧}{౩౬}$ అ ౩
హా $\frac{౧౧}{౨}$ ఇదిహారక రాశి

దాః౩౯ ౧౭ ౧౭ జాతో యోగః

౪౧ ౧౭ త్రిభిరపవర్తః ౧౭ దృష్టం

౬౮ ఇష్టేన౩ హతం౭౦౮ అనేన

౧౭ భక్తం భాగాధికం [illegible]

లవం చ పరివర్త్యేతి ౦౪ ౧

అంశాహతిః [illegible] భక్తా ౧౭

లబ్ధో రాశిః౪౮ అథ వా న్యాసః ౩౪

స్వతృతీయాంశ [illegible] భాగం

౧౦ ఇష్టం౧ రాశ్యంశ త్రుటిః

దృశ్యం౬౮ జాతః

౧౭ ఇష్టాతం దృష్టం౬౮ అనేన

౧౭ భక్తమిత్యనేన జాతో రాశిః

౪౮ సైవ పవంయ త్రో హార

రాశిః కేనచిద్గుణితో భక్తో వా

అంశైరహితో యుతో వా దృష్టస్త

త్రేష్టం రాశిం ప్రకల్ప్య తస్మిన్న

ద్దేశకాలాపవత [illegible] తే

రాశిం దృశ్య తెతేన భజేత్ దృష్ట

మిష్టగుణః ఫలం రాశిస్స్యాత్ స్ప

ష్టార్థమేతత్

రుజువు

[illegible] రా ౪౦ హీ రా

అప౩ రాశి ౧౬౦ భా ౧౦

రాశి ౧౬ ఫలం

ఇష్టం ౧
దృశ్యం ౬౮

౬౮ భా౧౭ పరి

౧౭ రా ౮౧౬ అప ౧౭

౧౭ రా ౪౮ అదిరాశి

రుజువు

౪౮

౧౬
౧౬

అదిరాశి
౧౬ త్ర్యంశం

౩౨ ఆశ్యం
౧౬ రాను

౪౮
౧౬

౬౮

ఇందు స్వేష్టరాసులధికములుగా నుంచు నెడల అంశ సవర్ణనంబులు జేయుకొరకు అంశస్థానంబుల యందు స్వేష్టాంకంబులుంచవల యునది యనివిశేషము గాన ఇష్టం౩ గుణ త్రో భాం౧౦ అది

దృశ్యం౬౮
ఇష్టం అదిరాశి౩ లోని
౩

౪

౧౪
౪

౧౦ ౧౦ ౧
౧౦

ప్ర భాగజాతిచేసా ధించుకొని
లో రా రా
లో రా

౧౬ మూడింట నొకటి
౨౪ రెంటనొకటి
౧౨ నాల్గింటనొకటి
———
౬౮

౫౧౩
———
౪ ౪
౬౮
౩
———
౪)౨౦౪ రాశి ౧
౧౫) ౧ ౧

ప్రశ్నలు.

ఇష్టకర్మ.

౨౦ నవగుణితశష్టమాంశ । వ్యవకలితము మునిహృతంబు వసుజలగుణ నం । దవికలితనలవసహితం । బు వెలయు గుణ మునులు రాశి బోధింపు వెసన్ ॥

మునిగుణితము నందాంశం । బునహీనము వసువిభక్తము నుస్వీయ రసా । గ్నినవాంశార్ధోపేతం । బును నై జలరాములైన మొదలెంతయగున్ ॥

నంధగుణము గిరిజలాంశహీనము బాణ । భక్తమగుచుస్వీయ బాణగా । గ । భాగయుతమౌనగుచు బరగ నందాగ్నులై । యాది రాశిమితము నవధరింపు ॥

న్యాసము.

ప్ర-గుణం ౯ వ్య $\frac{౧}{౫}$ భా ౭ సం $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౨౧}$ దృ ౭౩ ద్వి గు ౭ వ్య $\frac{౧}{౯}$ భాగం ౮ సం $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౨}$ దృ ౩౪ తృ గుణం ౯ వ్య $\frac{౪}{౭}$ భా ౫ సం $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౫}$ దృ ౩౯

అథదృశ్యజాత్యుదాహరణాని ॥ ౧౭ ॥

అమలకమలరాశేస్త్ర్యంశపఞ్చాంశషష్ఠైస్త్రినయన హరిసూర్యా యేనతుర్యేణచార్యా । గురుపదముథషడ్భిః పూజితం శేషపద్మైస్సకలకమలసంఖ్యాం క్షిప్రమాఖ్యాహి తస్య ॥ ౪౯ ॥

...నాలుగో। విమలమైనయంశముల
జాతో యోగాగవత్తమునసుకములహీంతుదుశేషమా
త్రిభిరపవర్తః రాశినోదువుమా॥

...మలక
౬౮-ఇష్టేన౩-హతం
భక్తం శపంచాంశషష్ట్యా
లవంచపరివుంచమాంశమస్తాం
అంశాయన హరిసూర్యాః తు
ర్యాంశేనచ -ఆర్యాభవానీపూజి
తాః అథషడ్భిః శేషపద్మైగురుపదం
పూజితం। తస్యకమలరాశేఃసకిల
కమలసంఖ్యాంతు ప్రంఆఖ్యాహి॥
శ్రీ ఘు ంవద-న్యాసః
ఎత యోయోగా గాధరం సమచ్ఛే
దాః
యోగః
నవభిరపవర్తితః అనే
నేకోహీనః కార్యః తదధరంపను
ఛేదాః అష్టత్రిం
శతాహీనాచత్వారింశత్ శిష్టం
తతోదృష్టం౬-ఇష్టైనైకే
హతం -౬ అనేనభక్తం
దంలవంచపరివర్త్య తి
రా అప రాశి
౧౨౦-ఇయంకమలసంఖ్యా ఏవమ
నైకేనేష్టైరపి-

శ్లోకం - ౧౮.

కామిన్యా హారవల్ల్యాస్సురతకలహతో మౌక్తికానాం త్రుటిత్వా భూమౌ యాతాస్త్రిభాగశ్శయనతలగతః పఞ్చమాంశోఽస్య దృష్టః। షష్ఠస్సుకేశ్యా గణక దశమకస్సంగృహీతః ప్రియేణ దృష్టం షట్కం చ సూత్రే కథయ కతిపయైర్మౌక్తికైరేష హారః ॥ ౫ ॥

కామినిహారవల్లిక సురతకలహమున త్రెంపఁబడ | ముత్యాలలోని, మూఁడవభాగము, అయిదవభాగము మంచముపై, ఆఱవభాగము ప్రియురాలు, పదియవభాగము నాథుఁడు గ్రహించిరి. దారమందు ఆఱుముత్యములు నిలువఁబడినవి. హారమునకు ముత్యములెన్ని?

పద్యము

రతికలహంబునఁ ద్రుటితరాగిణిహారవిముక్తమౌక్తిక |
ప్రతతితృతీయషష్ఠదశపంచలవంబులు భూమిఁ బడె సతీ |
స్వలితశయ్యపై ప్రియునిహస్తముఁ జిక్కఁబడి శేషషట్కము |
ల్ప్రతతముగాఁ దగిన వేగమ బల్కుము ముత్యముల హారముల్ ||

కామిన్యా ఇతి - సురతకలహే కామిన్యా హారవల్ల్యాః మౌక్తికానాం తృతీయో భాగః త్రుటిత్వా భూమౌ యాతః పఞ్చమాంశస్తు శయ్యాయాం దృష్టః హే గణక షష్ఠాంశస్సుకేశ్యా ఆత్తః గృహీతః దశమోంఽశః ప్రియేణ సంగృహీతః సూత్రే మౌక్తికానాం షట్కం దృష్టం ఏష హారః కతిపయైః కతిసంఖ్యాకైర్మౌక్తికైః గ్రథితః తత్కథయ - న్యాసః $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{10}$ దృశ్యం ౬

న్యాసము.

$\frac{1}{3}$ $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{10}$ $\frac{1}{5}$ శేష

దృశ్యం ౬ ఇష్టం ౧

సమచ్ఛేదరాసులు $\frac{300}{900}$ $\frac{150}{900}$

$\frac{90}{900}$ $\frac{180}{900}$ రాశి

$\frac{720}{900}$ అప $\frac{180}{900}$ రా $\frac{4}{5}$

యోగార్ధాంశసమచ్ఛేదాః $\frac{౩౦౦}{౯౦౦}$ $\frac{౧౦౨}{౯౦౦}$ $\frac{౧౪౦}{౯౦౦}$ $\frac{౯౦}{౯౦౦}$ ఏషాంయోగః $\frac{౩౩౦}{౯౦౦}$ ద్వాభ్యాంఖభ్యాంరపవర్తితః $\frac{౧౧}{౩౦}$ పున స్త్రిభిరపవర్తితః $\frac{౧౧}{౧౦}$ ఏతేఇష్టాదీనాంతదర్ధాంశసమచ్ఛేదౌ $\frac{౧౦}{౧౦}$ $\frac{౧౧}{౧౦}$ యోగకృతేశేషం $\frac{౯}{౧౦}$ ఇష్టేన ౧ దృష్టం ౬ హతం ౬ అనేన $\frac{౯}{౧౦}$ భక్తం ఛేదంలవంచపరివర్త్య $\frac{౬\times౧౦}{౧\times౯}$ $\frac{౨౦}{౩}$ శాహతిఛేదవధేన ౨౦ భక్తాలబ్ధం మౌక్తికమానం ౩౦

న్యాసః। విగుణాః ... $\frac{౧}{౩}$ ... $\frac{౧}{౫}$ ... సమ

$\frac{౫}{౫}$ $\frac{౪}{౫}$ $\frac{౧}{౫}$ హారకం

దృ ౬ ౧ రుజుః

౫) $\frac{౬}{౧}$ $\frac{౩}{౧}$ ఆ

౫
౩
౬

౧౮
౬

౩౦

అన్యదుదాహరణం

పద్యాంశః పాటలీషు భ్రమరనికరతస్స్యాత్త్ర్యంశకః కదంబే। పాదశ్చూతద్రుమేషు ప్రదళితకుసుమే చంపకే పంచమాంశః। ప్రోత్ఫుల్లాంభోజషండే రవికరదళితే త్ర్యంశదంశోఽభిరమ్యేతత్రైకోమత్తభృంగో భ్రమతి వద సఖే కాభవేద్భృంగసంఖ్యా॥ ౫౧॥

తెనుఁగుపద్యం

భృంగవ్రాతమునందు షష్ఠములవంబే గేఁగ కదంబాళికిన్।
సంగీతంబులు పాడుచున్ దళితమాకందంపు గర్తన్ త్ర్యంశముల్।
శృంగారంబు జెలంగు చూతవనికిన్ జెల్వొందు తుర్యాంశముల్।
భృంగీసంగకుతూహలంబున జనెన్ ప్రీతిన్ ప్రఫుల్లాబ్జినీ।
సంగంబొందగ త్రింశదంశముల రాంశంబొప్పె నాపాటలిన్।
భృంగంబొంది భ్రమించుపోల్కి నిలిచెన్ బంభ్రమ్యమాణాంతమై।
భృంగంబొక్కటి నిల్చె దెల్పుమిచటన్ పెంపొందు సంఖ్యా వరా।
... వేగాసి ... భాస్కరా వలెన్॥

వద్యాంగానికి

భ్రమరసమూహాత్ - పఞ్చమో భాగః పాటలీషు యాతః తత్ర తృతీయో భాగః కదంబే చతుర్థాంశః అత్ర మైత్రేయ సూర్యకిరణవికసితే ప్రోత్ఫుల్లాంభోజషండే పఞ్చ సమూహే త్రింశాంశో యాతః పకోనాత్తభృఙ్గస్త త్ర భ్రమతి - హే సఖే తత్ర భృఙ్గసంఖ్యా కా భవేత్ - వద - తథా న్యాసః

$\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౩౦}$ ఏషాం యోగార్థం సమచ్ఛేదాః

న్యాసము

$\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౩౦}$ దృశ్యం౧

ఇష్టం౧ సమచ్ఛేదములు

ఏషాం యోగః

పునరనయా భిరపవర్తితః

విరోగాంశః సమచ్ఛేదః

కృతే వియోజితే చ శేషం

దృశ్యం౧ ఇష్టం౧ - హతం జాతం౧ అనేన

భృఙ్గసంఖ్యా

యోగరాశి

అపవర్తితం

ఇష్టం౧ తో శేషం౧ హారక

ఇష్టం ౧

దృశ్యం ౧

గుజావు

దృశ్యం

దృశ్యజాతికి పూర్వగణకోదాహరణములు

౨౧ సురతమున నొకయువతికి హారము త్రెంపి ముత్యములు

॥ డిశయ్యె తూర్పు నత్రిభాగము   మ్లి। నెరసెనునష్టది
కృ— లనునిమాలనూనగనాగలోకముల్ - దిరి... ంచెనూత్రమునదె
ల్పుమునూకవియెప్పె యేపడదా ॥ నాలవపాలుతూపుణనగనంగదొరంగె
పరంపుముత్యముల్ । కాలునిపై తదర్ధమునుకంధివరేణ్యునిపై తదర్ధము
న్రొ తెసదర్ధము త్తరమునన్జలజేతుణహారశేషము త్తాళికతంబుపై కర
ములమ్యొవచింపుము పేరుముత్యముల్ ॥

న్యాసము.

ప్ర ౧/౩ ౧/౬ ౧/౧౨ ౧/౨౪ ౧/౪౮ ౧/౯౬ ౧/౧౯౨ ౧/౩౮౪ దృ ౩౮౪

ద్వి ౧/౪ ౧/౮ ౧/౧౬ ౧/౩౨ దృశ్యం ౧౭౨

తత్ర శేషజాతౌ కరణసూత్రంవృత్తార్ధేనాహ

ఛిద్ఘ్నాతభక్తేనలవో నవాంరో హారేణ భాజ్యః ప్రకటోస్య
రాశిః ॥౫౧॥

రూపముభాగతుల్యమగురూపములగా హారియించిలబ్ధము । న్నెవుదలి
కానంశగుణమేవాడునట్లగజేశిలబ్ధమా । రూపములోన ద్రోయనటరూధి
గనేర్ప డుశేషమట్లుగా । జేవడు శేషజాతివిధిశేషము పూర్వవిధాన
మైదగున్.

టీ॥ శేషజాతివి శేషసూత్రమెట్లన-రూపకురాశిగాకల్పనము జేసి దానియం
దెన్నియంశలు ద్రోయవలయునన్ని పూర్ణాంకంబుల చేరూపమునుభజించిన
నేపడుడులబ్ధమును- అంశలధికంబులగునెడలనంశతుల్యమగుపూర్ణాం
కంబు చేగుణించియందునిష్పన్నంబగు రాశిఆదికల్పితంబగురూపములో ద్రో
యువది-నీక్రమంబున శేషంబునందును ప్రశ్నాంతంబగునంతకు జేయునది
శేషమిష్టకర్మవిధానంబునసిద్ధించు.

అత్రోదాహరణం॥౫౨॥

స్వార్ధం ప్రాదాత్ప్రయాగే నవలవయుగళంయోవశే
షాచ్చకాశ్యాం । శేషాంఘ్రిం శుల్కహేతోః పథిదశమల

వాన్షట్చశేషాద్గయాయాం| శిష్టానిష్కత్రిషష్టిర్నిజగృహ
మనయా తీర్థపాంథః ప్రయాతస్తస్య ద్రవ్యప్రమాణం వద
యదిభవతా శేషజాతిశ్శ్రుతాస్తి

సీ|| తీర్థయాత్రార్థమై స్థిరబుద్ధి వెడలిన పాంథుండు దన చేతబట్టు ధనా మున । దళము బ్రయాగను తక్కిన ధనంబు నవాంశయుగ్మంబుల గురకాశి । నొసగి శేషపదంబు నొగి మార్గశుల్కార్థముంచి శేష ధనంపు మూడుపంచమాంశముల్గయ యందు మసలక వెచ్చించె శేషధనంబైన శిఖిరసంబు । లొప్పగా దెచ్చె గృహమునకిప్పుడెలమి । తెలియగాబల్కుమా దీని దేజరిల్ల నీమనీషను శేషాఖ్యనీతిమార్గ । మిరవు నెక్కొన నేని తైర్థికునివరధనంబు॥

అస్యార్థః - పూర్వార్ధమితి -

యః తీర్థపాంథః స్వార్ధం స్వధనస్య అర్ధం ప్రయాగే ప్రాదాత్ అవశేషార్ధాత్తత్ శిష్టాదర్ధాత్ నవాంశద్వయం కాశ్యాం ప్రాదాత్ శేషాంఘ్రిం శిష్టద్రవ్యచతుర్థాంశం పథిశుల్కహేతోః శుల్కార్థం ప్రాదాత్ శేషాత్ షడ్దశమాంశాన్ గయాయాం నిష్కత్రిషష్టిం శిష్టాం స్వగృహమనయత్ స ప్రయాతః యదిభవతా శేషజాతిశ్శ్రుతాస్తి తర్హి తస్య ద్రవ్యప్రమాణం వద.

న్యాసః $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౯}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౬}{౧౦}$ దృశ్యం ౬౩ - అత్ర రూపం రాశిం ప్రకల్ప్య భాగాః శేషాదపాస్య అథవా.

$\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౯}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౩}{౫}$ దృ౬౩

ఇష్టరాశి ౧ దీని అంశలయందలి ఛేదతుల్యపూర్ణాంకంబులచే భాగింపవలయు గావున - న్యా - భాజ్యం $\frac{౧}{౨}$ హరః $\frac{౧}{౧}$ పరివర్తనం $\frac{౧}{౧}$ భాజ్యం $\frac{౧}{౨}$ రా $\frac{౧}{౨}$ దీనిఇష్టరాశిలో త్రోయవలయు గావున న్యాసము - $\frac{౧}{౧}$ త్రో $\frac{౧}{౨}$ సము $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౨}$ శేషం $\frac{౧}{౨}$ ఇచ్చటి శేషమును ద్వితీయఛేదంబగు తొమ్మిదితో సమానంబగు పూర్ణాంకంబుచే భజింపవలయు - న్యాసము - భాజ్యం $\frac{౨}{౯}$ హారం $\frac{౯}{౧}$ పరి $\frac{౧}{౯}$ భాజ్యం $\frac{౨}{౯}$ రా $\frac{౨}{౮౧}$ దీని ద్వితీయస్థానాంశతుల్యంబగు పూర్ణాంకముల చే గుణించు

భాగాపవాహవిధినా భాగాన పాన్యజాతం ౨/౧౦ అనేన దృష్టే ౬౩ - ఇష్టగుణితే భక్తే చ జాతం ద్రవ్య ప్రమాణం ౫౬౦ ఇదంవిలోమసూత్రే ణేష్టకర్మణా వాసిధ్యతి - అథ భాగాపవాహవిధినా రాశ్యానయనే న్యాసః ౧/౨ ౧/౩ ౨/౩ ౧/౪ ౨/౧౦ తల్లస్తహారేణహారంలని హన్యాదితిక్రృతేజాతం ౯/౧౦ ద్వాదశభిరపవర్తనం ౩/౪ తతః పూర్వోక్తవత్ ఇష్టాహతంలిష్టమనేన భక్తమితిన్యాయేనద్రవ్య ప్రమాణం ౫౪౦.

అథవాత్ర రూపం రాశిమితి రూపరాశేస్స్వకాంశాదర్ధాదయో భాగాశ్చే షాడపాసనీయాః తథారూపం ప్రకల్పితం కల్ప్యే హతోరూపమహారతాం శేరిత్యుత్తూపాదస్తాం త్ర్యూ పోహారః కల్పితః ౧/౨ అయం ద్వాభ్యాం ౨ - హృతః ఛేదంలవంచఘాతేనేతి ౧/౨ ౧/౩ అంశాహతిరితిలబ్ధం ౧/౩ ఇదంరూపాదపాస్తంతదర్ధం సమచ్ఛేదౌ ౧/౩ ౨/౩ అనయోరన్తరే యోగే ౧/౩ తతో నవాంశద్వయం ౨/౯ అంశాహతిరితి లబ్ధం ౨/౨౭ అస్య నవాంశద్వ

వలయు - న్యాసము - ౧/౧౮ గుణ్ణే రా ౨/౧౮ అ-౨రా ౧/౨ దీన్నిపూర్వశేషం బగు ౧/౩ త్రో యవలయు గాన-న్యాసము-౧/౩ ౧/౨ సమా ౧/౧౮ ౨ శేషం ౧/౧౮

౯/౨ ఈ శేషమును తృతీయ స్థానము నందలిచ్ఛేదతుల్యాంకము చేభజింప వలయు - న్యాసము భాజ్యం ౯/౧౮ సవర్ణపరివర్తనం ౧/౧ భాజ్యం ౯/౧౮ రా ౯దీనిపూర్వశేషంబగు ౯/౧౮ లో

త్రోయవలయు గాన న్యాసము ౯/౧౮

త్రో ౯ సమ ౫౦౮ ౧౨౬ ౯౨ ౧౨౯౬ ౧౨౯౬

శేషం ౩౯౮ అవ౫౮ గా ౯ ఇచ్చటి ౧౨౯౬ ౨౮

రాశిని నాల్గవస్థాన ఛేద తుల్యపూర్ణాంకంబు చేభజింప వలయుగా

న న్యాసము-భాజ్యం ౯/౨౮ హా౫ భరి ౧

వర్తితహారకం ౧ భా ౯గా ౯ ౫ ౨౮ ౧౨౦

దీని తుల్యపూర్ణాంకంబుల చేగుణించ వలయుగాన న్యాసము

యస్య అర్థాదపాస నాయన్యా
సః $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౧౮}$ అన్యోన్య హారా
భిహతౌ హారాంశావితి $\frac{౧౮}{౩౬}$ $\frac{౪}{౩౬}$
అపాస్తశేషం $\frac{౧౪}{౩౬}$ ద్వాభ్యామ
పవర్త్యజాతం $\frac{౭}{౧౮}$ ఇదంశిష్టం

అర్థాత్ నవాంశద్వయోని
రస్తేఅస్మాచ్చతుర్థాంశో అపాస
నీయః తదర్ధమిదంచతుర్భిర్భా
జ్యంతదర్థన్యాసః $\frac{౭}{౧౮}$ $\frac{౧}{౪}$
అంశాహతిరితి $\frac{౭}{౭౨}$ అయంచ
తుర్థాంశః ప్రతదపాస నాయన్యా
సః
$\frac{౭}{౧౮}$ $\frac{౭}{౭౨}$ సమచ్ఛేదౌ $\frac{౫౦౪}{౧౨౯౬}$
$\frac{౧౨౬}{౧౨౯౬}$ అస్మిన్ పూర్వస్మా
దపాస్తేశేషం $\frac{౩౭౮}{౧౨౯౬}$ అష్ట
దశభిరపవర్త్యజాతం $\frac{౨౧}{౭౨}$
చతుర్థాంశేద త్తేశేషా
దస్మాత్ షడ్దశమాంశా అపాస్యాః
తదర్థందశభిర్భాగార్థం న్యాసః
$\frac{౨౧}{౭౨}$ $\frac{౧}{౧}$ ఛేదంలవంచ పరివ
ర్త్యేతి $\frac{౨౧}{౭౨}$ $\frac{౧}{౧౦}$ అంశా
హతిః $\frac{౨౧}{౭౨౦}$ అయంషడ్దశమాంశః

$\frac{౭}{౧౨౦}$ $\frac{౩}{౧}$ రాశి $\frac{౨౧}{౧౨౦}$ అప $\frac{౩}{౪}$ రాశి

దీనిపూర్వశేషంబగు $\frac{౭}{౨౪}$ లోత్రో
యపలయగాన న్యాసము $\frac{౭}{౨౪}$ త్రో

$\frac{౭}{౪౦}$ సమ $\frac{౨౮౦}{౯౬౦}$ $\frac{౧౬౮}{౯౬౦}$ శేషం

$\frac{౧౧౨}{౯౬౦}$ అపం $\frac{౧౬}{౨౦}$ రా $\frac{౭}{౧౨౦}$

ఇష్టం ౧
దృశ్యం $\frac{౬౩}{౬౩}$

$\frac{౬౦}{౭}$ భా $\frac{౬౩}{౧}$ గా $\frac{౩౬౦}{౭}$ అప $\frac{౭}{౧}$ రాశి
౫౪౦ ఆదిరాశి

హారియునీగణితముప్పస్వవిధి చేత
సాధించు కెల్లటన రాశి యందలి
స్వాంశములగు $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౯}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౩}{౫}$

వ్యవకలనము జేయ శేషము ౬౩
గావునవిందువ్య స్తవిధిని స్వాంశం
బులధికోనంబులగు నెడలహారంబు
లనధికోనంబులంశంబులు జేయవల
యునను విధినలన న్యాసము $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౨}{౭}$

షడ్గుణః $\frac{౨౧}{౭౨౦}$ $\frac{౬}{౧}$ గుణితః

$\frac{౧౨౬}{౭౨౦}$ | అష్టాదశభిరపవర్త్య జా $\frac{౭}{౪౦}$

ఏతస్యఅప్యుక్తహాసనాయన్యాసః -

$\frac{౨౧}{౭౨}$ $\frac{౭}{౪౦}$ సమచ్ఛేదే

$\frac{౮౪౦}{౨౮౮౦}$ $\frac{౫౦౪}{౨౮౮౦}$ అగ్రిమే

పూర్వస్మాదపాస్తే శేషం

$\frac{౩౩౬}{౨౮౮౦}$ అష్టచత్వారింశతా

పవర్త్యజా $\frac{౭}{౬౦}$

అనేనదృష్టమిష్టహతంసత్ భాజ్యం

తద్భాజ్యాద్దృష్టం ౬౩-ఇష్టేన౧-హ

తం౬౩ భాగాపహారంన్యాసః $\frac{౭}{౬౦}$

$\frac{౬౩}{౧}$ ఛేదంశలవంచపరివర్త్య

$\frac{౬౦}{౭}$ $\frac{౬౩}{౧}$ అంశాహతిః $\frac{౩౭౮౦}{౭}$

హారేణభక్తే ప్రాప్తం తీర్థపాంథ

స్యద్రవ్యప్రమాణం౫౪౦ -ఇతీష్ట

కర్మణాద్రవ్యానయనవిధిః

అథభాగాపహారవిధినా

ప్యేవం ద్రవ్యానయనవిధిఃతద

$\frac{౧}{౨}$ $\frac{౩}{౨}$ దృశ్య౩ $\frac{౬౩}{౧}$ సం $\frac{౩}{౨}$ రా

$\frac{౩౧౫}{౨}$ సం$\frac{౧}{౨}$ రా$\frac{౧౨౬౦}{౬}$

అప౬ రా $\frac{౨౧౦}{౧}$ సం

$\frac{౨}{౭}$ రా$\frac{౧౪౭౦}{౭}$ అప౭ రా $\frac{౨౧౦}{౧}$ సం

$\frac{౧}{౧}$ రా$\frac{౫౪౦}{౧}$ మరియుప్యాంశాపవా

హవిధినిన్యాసము

ఇష్టం౧అంశల $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౯}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౩}{౫}$

దృశ్య౩

$\frac{౧}{౧}$ త్రో $\frac{౧}{౨}$ శేషం$\frac{౧}{౨}$ త్రో $\frac{౨}{౯}$ శేషం$\frac{౭}{౧౮}$ త్రో

$\frac{౧}{౮}$ శేషం$\frac{౨౧}{౭౨}$ అప౩ రా $\frac{౭}{౨౪}$ త్రో $\frac{౩}{౫}$

శేషం$\frac{౧౪}{౧౨౦}$ అప౨ రా $\frac{౭}{౬౦}$

మరియు

భాగజాతిచేనంశలనిష్పన్నంబు

లంజేసి త్రోయుటచేతయునీగణిత

ముసాధింపంబడుగానన్యాసము.

రాశిలో $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౯}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౩}{౫}$ శేషం౬౩ గావున

ధ౯ం న్యాసః తలస్థహారేణ హర
ణహా న్యాస-తలస్థేనహారేణ దశకే
నరుపర్యేకోనహారో హతః ౧౦ -
స్వాంశవట్కోనేన తేనచతుష్షే
ణోపరిస్థితాంశో హతః తదాసతి
న్యాసః ౪/౧౬ పునస్థలస్థహారేణచ
తుష్కేణదశకంహతం ౪౦ స్వాం
శేనైకోనేనత్రికేణోపరిస్థితభా
గచతుష్కంహతం ౧౨ - తదాస
తిజాతం ౧౨/౪౦ పునస్థలస్థహారేణ
నవకేనచత్వారింశద్ధరోహతః
౩౬౦ - స్వాంశద్వయస్యోనేనస
ప్తకేనఉపరిస్థాద్వాదశభాగాహ
తాః ౮౪ - తథాసతిజాతం ౮౪/౩౬౦
పునస్థలస్థహారేణద్వయోనహారః
షష్ట్యుత్తరశతత్రయరూపఃహతః
౭౨౦ - తథాసతిస్వాంశైకన్యూ
నేన ౯ - ఏకేనఉపరిస్థోభాగశ్చతుర
శీతిమితో హతః ౮౪ - తథాసతిజా
తం ౮౪/౭౨౦ అనయోద్వాదశభి
రపవర్తేజాతం ౭/౬౦ నసఃపూ

త్రిభాగభిన్నన్యాసము

౧/౧ లోం ౧/౨ యంతన్యాసం ౧౦౧/౧ లోం ౧/౨ రా ౧/౨

ఇది

౧/౧ త్రో ౧/౨ నసు ౨/౨౫ శేషం ౧/౨ లోం ౨/౭

రా ౨/౧౫ అపవర్తన్య ౭

౧/౨ త్రో ౧/౭ నసు ౭/౧౫ ౨/౧౫ శేషం ౬/౧౫ లోం ౧/౪

రా ౬/౬౨ ఇది

౬/౧౫ త్రో ౬/౬౨ నసు ౨౦౪/౧౨౭౬ ౧౨౬/౧౨౭౬

శేషం ౩౬౬/౧౨౭౬ అన ౨౪ = ౬/౨౪

౬/౨౪ లోం ౧/౫ రా ౦౧/౧౨౦

అపవర్తా ౬/౪౦

౬/౨౪ త్రో ౬/౪౦ నసు ౨౫౦/౭౬౦ ౧౬౮/౭౬౦ శే

షం ౧౧౦ అ౧౫ రా ౬/౭౫౦ ఇచ్ఛటనుగ్ర

న్యాస ... పూర్వ ... ము గా

... వలయా నది ... ద

...

ర్వ్యవనిష్టాహతం న్యస్తకు నేన భక్త
మితికృతే ప్రాప్తం ద్రవ్య ప్రమా
ణం ౫౪౦ - తదేవ.

ఇదం విలోమవిధి సూత్రేణాపి
సిద్ధ్యతీతి - ఛేదం గుణం గుణం ఛేదమి
త్యాదినాప్యానేయం తద్యథా న్యా
సోయం - యు $\frac{౧}{౨}$ యు $\frac{౨}{౪}$ యు $\frac{౧}{౩}$
యు $\frac{౬}{౪}$ అథ స్వాంశాధికోనే తుల
వాధ్యోనో హరో హర ఇతి - స్వాం
శోనత్వాల్లవో నాహో గాంశోత్రాః
అంశా అవికృతా ఏవ దృశ్యం ౬౩ -
ఏతస్మిన్ ఊనస్యైవ షట్ భాగాం
శాస్సం యోజ్యాస్తదర్ధం దృ
శ్యం చతుర్భిర్హృతే లబ్ధం $\frac{౬౩}{౪}$
ఇదం షడ్గుణం అంశాహతిః $\frac{౩౭౮}{౪}$

ఏతస్య ద్వ్యంశే యోజితే తత
దర్ధం న్యాసః $\frac{౩౭౮}{౪}$ $\frac{౬౩}{౧}$ సమ
ఛేదౌ $\frac{౩౭౮}{౪}$ $\frac{౨౫౨}{౪}$ యో
గజాతం $\frac{౬౩౦}{౪}$ పునరేతస్మిన్నే
వతృతీయాంశో యోజ్యః తదర్థ

రుజువు

౨౭౦	
౬౦	$\frac{౧}{౨}$
౫౨	
౯౪	$\frac{౧}{౩}$
౬౩	

మేతత్ త్రిభిర్హృతం ఛేదం లవం
చ పరివర్త్యేతి $\frac{౬౩౦}{౪}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౬౩౦}{౧౨}$
అయం తృతీయాంశః తద్యోజనా
య సమచ్ఛేదౌ
$\frac{౭౫౬౦}{౪౮}$ $\frac{౨౫౨౦}{౪౮}$ యోగజాతం
$\frac{౧౦౦౮౦}{౪౮}$ అస్మిన్ హరేణ హృతే ల
బ్ధం ౨౧౦ అస్మిన్ పునరస్యైవ సప్త
మాంశద్వయం యోజ్యం తదర్ధమి
దం సప్తభిర్భక్తం లబ్ధం ౩౦ ఇదం ద్వి
గుణం ౬౦ ఇదం ౨౧౦ యోజితే జా
తం ౨౭౦ తస్మిన్ పునరేకరూపం
ఏతత్సజాతీయం యోజ్యం ద్విగు
ణోపి ధేయ ఇత్యర్థః లబ్ధం ౫౪౦
ద్రవ్య ప్రమాణం ఏవం విలోమ సూ
త్రేణాపి సిద్ధ్యతీత్యర్థః.

ఉదాహరణాంతరము -

నరవరపురంబునం గొనిననాణెపురత్నములం గ్రమంబుగా।
శరగుణవార్ధిబాణములు కుకంబుహుతాశ్వవసుగ్రహంబులై।
మెరసిన శేష శేషములు మిన్నలు గైకొన శేషరత్నము।
ల్వరుససహస్రషోడశనృపవర్యతనూజలకిచ్చె శౌరియుం॥

న్యాసము-

$\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౭}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౧}{౯}$ దృశ్యం ౧౬౦౦౦

ఇష్టం $\frac{౧}{౧}$ త్రో $\frac{౧}{౨}$ శేషం $\frac{౧}{౨}$ త్రో $\frac{౧}{౩}$ శేషం $\frac{౨}{౬}$ అప ౨

రా $\frac{౧}{౩}$ త్రో $\frac{౧}{౪}$ శేషం $\frac{౩}{౧౨}$ అప ౩ రా $\frac{౧}{౪}$ త్రో $\frac{౧}{౫}$

శేషం $\frac{౪}{౨౦}$ అప $\frac{౧}{౫}$ త్రో $\frac{౧}{౬}$ శేషం $\frac{౫}{౩౦}$ అప ౫

రా $\frac{౧}{౬}$ త్రో $\frac{౧}{౭}$ శేషం $\frac{౬}{౪౨}$ అప ౬ రా $\frac{౧}{౭}$ త్రో $\frac{౧}{౮}$

శేషం $\frac{౭}{౫౬}$ అప ౭ రా $\frac{౧}{౮}$ త్రో $\frac{౧}{౯}$ శేషం $\frac{౮}{౭౨}$

అప ౮ రా $\frac{౧}{౯}$ ఇష్టగుణితదృశ్యం భా $\frac{౧౬౦౦౦}{౧}$ హా $\frac{౧}{౯}$ పరివర్తిత

తహారకం $\frac{౯}{౧}$ భాజ్యం $\frac{౧౬౦౦౦}{౧}$ రా ౧౪౪౦౦౦

౨౨ శేషజాతికి

ద్వైతసరంబునస్థిన తామరసంబులలోన త్ర్యంశముం । భూతగుణాంశము శ్వ్ర లవ భూతమితంబులు నంద సప్తలుం । భూత గుణాంశ కాంశములు భూపులు శేషములం గొనంగ కరి । జాతరదంబుల స్త్ర్యపదజాల గొనేం జెలజాలి దెల్పుమా॥

సరయువున్నవంబడిన సారసన్సంశయయుగంబు భూతసాగరములురాగ నర్గాములు క్రమ్మరనందగజాంశలుః రసాకరసుత గొన్న శేషములకాంత లుగోసనశేష మొక్కటే। బరిగినసారసాళిచెలిబలుకుమాశేషి విధిజ్ఞ వేని యుః॥

ప్ర ౧/౩ శేషం లో ౩/౫ శే ౫/౬ శే ౬/౯ శే ౯/౧౦ దృ ౩౨

౧ లో ౨/౩ శే ౪/౪ శే ౬/౬ శే ౯/౯ శేషందృశ్యం ౧

అథవిశ్లేషజాత్యుదాహరణం

పఞ్చాంశోలికులాత్కదంబమగమత్త్ర్యంశశ్శిలీంధ్రంతయో
ర్విశ్లేషస్త్రిగుణో మృగాక్షికుటజందోలాయమానోపరః।
కాంతకేతకిమాలతీపరిమళప్రాప్త్యైకకాలప్రియా దూ
తాహూత ఇతస్తతో భ్రమతి ఖేభృఙ్గోలిసంఖ్యాంవద॥

అళిసమూహముదాదిసమూహపుపంచమాంశమా।
యాళివిసరంబులాకడిమి యందునుత్యంశశిలీంధ్రమందునః।
గలయాళిభేదవర్ధితత్రికంబులుపూపాదరింద్లకుజనః।
నిలివిభృఙ్గమొక్కటివిభిన్నల కేతకిమాలతీవనా।
కలితసుగంధమొక్కమొగికాంతప్రియంబగుసూటిపోలికః।
బిలువభ్రమించుచుండెనటభృఙ్గసమూహమెఱింగి తేసియః॥

పం టీక॥ అళికులాద్భృఙ్గసమూహాత్పంచాంశః కదంబమగమత్ త్ర్యంశః శిలీంధ్రమగమత్ తయోః పంచమాంశ త్ర్యంశయోః	న్యాసము. ౧/౫ ౧/౩ ఈ రెంటిఅంతర ౩ గుణము. శేషం ౧
విశ్లేషః భిన్నో వియోజిత శేషస్త్రిగుణః కుటజం ప్రత్యగమత్	సమచ్ఛేదాః ౧/౫ ౧/౩ సమ ౩/౧౫

అపరః ఏకోభృంగో౽శోకాయమాన
స్సన్ ఖే. ఆకాశే ఇతస్తతో భ్రమ
తి-కింభూతః కేతకీ మాలతీ పరిమళ
ప్రాప్త్యైకకాల ప్రియాదూతా
హూతఇవ కేతకీమాలత్యోః పరిమ
ళ ఏవ ప్రాప్త్యైకకాలే ప్రియ
దూతస్తేనాహూతఇవ హేమృగా
క్షి కాంతే అలిసంఖ్యాం వద। న్యాసః
వంచాశ త్ర్యంశౌ ౧/౫ ౧/౩
ఏతయోర్విశ్లేషార్థం సమచ్ఛేదౌ
౩/౧౫ ౫/౧౫ విశ్లేషః శిష్టం ౨/౧౫ అస్య
త్రిగుణత్వార్థం న్యాసః ౨/౧౫ ౩/౧
అంశాహతి ౬/౧౫ త్రిభిరపవర్తితః
౨/౫ అయంపంచమాంశ త్ర్యంశ
యోర్విశ్లేషః తే పంచమాంశ త్ర్యం
శాంశాః తద్విశ్లేషశ్చ సమచ్ఛేదాః కృ
తాః ౩/౧౫ ౫/౧౫ ౬/౧౫ తదైక్యం
౭౦/౭౫ పంచభిరపవర్త్య ౧౪/౧౫ రూపమి
ష్టమానేన హీనం తదర్థం సమచ్ఛేదౌ
౧౫/౧౫ ౧౪/౧౫ అంతరం ౧/౧౫ అనేనదృ
ష్టం ౧ ఇష్టహతం ౧ నత భక్తం ౧ శేషం
లవంచ పరివర్త్య అంశాహతిరితి
లబ్ధం అళికులమానం ౧౫

౫/౧౫ అంతరం ౨/౧౫ గుణ ౩/౧ జా
౬/౧౫ యథాక్రమంబున న్యాసము:

౩/౧౫ ౫/౧౫ ౬/౧౫ యుతి

౧౪/౧౫ శేషం ౧

ఇష్టం ౧/౧ త్రో ౧౪/౧౫ శేషం సమ

౧౫/౧౫ ౧౪/౧౫ శేషం ౧/౧౫ ఇది

పరివర్తిత హారకం- ౧౫/౧ భాజ్యం

౧/౧ గాశి ౧౫ రజుపు

౩
౫
౬
౧

౧౫

శేషవిశ్లేషయుక్తోదాహరణము.

సీ॥ నిజపిత్ర్యమైనట్టినిఖిలధనంబునసర్ధంబుజ్యేష్ఠుండునందెపంచ|
మాంశంబునన్నుండునఖిలసప్తమభాగమునిదమ్ముడు వానియతిధనమున|
మూఁడుపంచాంశములుగొనదమ్ముండునునైదవ వాఁడుసర్వాష్టమంబు|
తుర్యపంచాంతరమిరొప్పంబనారవపుత్రుండు శేషమాపూర్ణపూర్ణ|
పంచశతంబులుండినపరగగొనియె। చరమపుత్రుండుగావునసరగజెపుమ|
శేషవిశ్లేషజాతివిశేషమునను। ప్రతిభదగియుండెనేనియోహితుడనాకు॥

న్యాసము

౧/౨ లో ౧/౫ శా ౧/౧౦ ॥ ౧/౭ లో ౩/౫ శా ౩/౩౫ ॥ ౧/౮ ౩/౩౫ అంతరం

సమచ్ఛేదం ౩౫/౨౮౦ ౨౪/౨౮౦ శేషం ౧౧/౨౮౦

రాశిలందలి భాగములయథాక్రమన్యాసము

౧/౨ ౧/౧౦ ౧/౭ ౩/౩౫ ౧/౮ ౧౧/౨౮౦ దృశ్యం ౫౦౦

వీనిసమచ్ఛేదరాసులు.

౫౪౮౮౦౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ ॥ ౧౦౯౭౬౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ ॥ ౧౫౬౮౦౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ ॥ ౯౪౦౮౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦

౧౩౭౨౦౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ ॥ ౪౩౧౨౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ ॥ యోగము ౧౦౮౯౭౬౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦

ఇష్టం ౧ లో ౧౦౮౯౭౬౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ సమ ౧౦౯౭౬౦౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦

లో ౧౦౮౯౭౬౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ శేషం ౭౮౪౦౦/౧౦౯౭౬౦౦౦ అప ౭౮౪౦౦

శా ౧/౧౪౦ పరివర్తితహారకం ౧౪౦/౧ ఇష్టగుణితదృశ్యం ౫౦౦/౧ శా ౭౦౦౦౦/౧

అతివిశ్లేషజాతికి

సరసిజపంచమాంశమును వృషలవంబును వాని యంతరం। బరయభుజాహతంబునల బాహుత్రయాంతరమాగుణఘ్నముగా। నరహరి రామకృష్ణ గజనాథులకర్పణజేసి శేషమా। సరసిరుహాష్టకంబురగశాయికొసంగినవన్ని యెన్నియా॥ నిజపితృ ధనమునని ఖిలబాహుకరాంశములు జఘన్యుడు చంద్రభుజలవంబులగనికి జ్యేష్ఠుండునఖలవమగ్రజుండనికినంత్యునకంత రధన। రవిగుణితముచతుర్థకు మారుడతనికినారవవానికినలగువివర। రుద్రగుణముతృతీయసుతపంచమతృతీయాంతరదశగుణనటద్వితీయ। పుత్రుడునగొనశేషశ్చై బోల్చునట్టి। విశ్వమితరూపకంబుల వెలయనగ్ర। సుతుడు బడసినయాధనమితిని తెలుపు। మిష్టకర్మవిధిజ్ఞుడ వేని సుతము॥

ప్ర - ౧/౫ ప్రథమద్వితీయాంతరద్విగుణం - తృతీయునికి - ద్వితీయ
ద్వి - ౧/౬ తృతీయాంతర త్రిగుణంనాలుగోవానికి -

శేషం దృశ్యం - ౮

ద్వి - ౧ ౧/౨ ౧/౩ ౧/౫ ప్రథమతృతీయాంతరు ద్వాదశగుణం - ద్వితీయచతుర్థాంతరపకాదశగుణం - తృతీయపంచమాంతరదశగుణం శేషందృశ్యం౧౩

క్రయవిక్రయపూర్వగణకోదాహరణము

మనుకులచంద్రవట్నమానవాడలుమూటికి నైదుపుట్లుగా।
గొనిశరసంఖ్యనిష్కములకున్నవల మ్మెనుమూడుపుట్లచొ।
ప్పునవొకవర్తకుండతనిబొందెవణిక్క్రయతాళసంఖ్యగా।
దనరెనులాభమంచుకుముదంబునగొన్మిదలేవరించుమా॥

నాస్యము -

క్రయంని ౩ కిపు ౫ విక్రయంని ౫ కిపు ౩

లాభంని ౨౦

సమచ్ఛేదాః ౩/౫ త్రో ౫/౩ సహ ౨౫/౧౫ త్రో ౯/౧౫ శేషం ౧౬/౧౫ హా

ఇష్టం $\frac{౧}{౪౦}$

$\frac{౧౫}{౧౬}$) $\frac{౪౦}{౧}$ (రాశి $\frac{౬౦౦}{౧౬}$ అనఁగా రా $\frac{౭౫}{౨}$ ఆదిరాశి ధాన్యం

ధనరాశికి.

౨ ౫ కిపు౩ వ్య $\frac{౭౫}{౨}$

$\frac{౫}{౧}$ x $\frac{౭౫}{౨}$ = $\frac{౭౫}{౨}$ భా $\frac{౩}{౧}$ పరివ $\frac{౧}{౩}$ భాజ్యం $\frac{౩౭౫}{౬}$ అ ౩ రా $\frac{౧౨౫}{౨}$

ఋణరాశి

౨౩ కిపు౫ ఘ $\frac{౭౫}{౨}$

$\frac{౩}{౧}$ x $\frac{౭౫}{౨}$ = $\frac{౨౨౫}{౨}$ భా $\frac{౫}{౧}$ పరివ $\frac{౧}{౫}$ భాజ్యం $\frac{౨౨౫}{౨}$ = $\frac{౨౨౫}{౧౦}$ అ ౫ రా $\frac{౪౫}{౨}$

లాభం $\frac{౧౨౫}{౨}$ నష్టం $\frac{౪౫}{౨}$ శేషం $\frac{౮౦}{౨}$ అప ౨ రా ౪౦

క్రయవిక్రయ ప్రశ్నలు-౨౪

నాల్గురూపములకు నారుతూములుగొని। యారుగురూపములకు నాల్గుతూము లమ్మినను శరాస్నులబ్బినలాభంబు మొదలితూము లెన్నిము గుద జెప్పుమా ॥

పదకొండురూపములకు। పదమూడుగొను చుదాని పదపడియమ్మగా పదమూడికి పదకొండుగను దివసుజలములులభించ ద్రోణము లెన్నా। ఐదు రూపములకు వి త్రూములుగొని। యది రూపములకు నైదుతూము। లమ్మినను జనంబాలబ్ధి నలాభంబు। తూము లెన్ని గొనినాతోనబలుకు॥

న్యాసం. క్రయరూ౪కితూ౬విక్రయంరూ౬కితూ౪లాభం౩౫ద్వి-క్రయం రూ౧౧కితూ౧౩విక్రయంరూ౧౩కితూ౧౧లాభం౨౪త్ప-క్రయం౫కి౫తూ౭ వి-రూ౭కితూ౫లాభం౨౪

కేతనపూర్వగణకోదాహరణము.

ఆరుదినములకేడునకురంగగణియించియేను దినములకెన్ని తె
సగ త్త్రయము। అరువదినాల్గిటికె మరంగ దెచ్చెనుకొలుచు
దినములెన్నికోమలాంగి॥

న్యాసము.

ఆదాయం ౬ దినములకు ౭ వ్యయం ౭ దినములకు ౮

$\frac{౭}{౬}$ త్రై $\frac{౮}{౭}$ సవర్ణం $\frac{౪౯}{౪౨}$ $\frac{౪౮}{౪౨}$ శేషం $\frac{౧}{౪౨}$ హారకం ఇష్టం ౧ దృశ్యం ౬౪

$\frac{౪౨}{౧}$ $\frac{౬౪}{౧}$ = ౨౬౮౮

ఋజువు.

ధనం

౬ ది ౭ కు॥ ౨౬౮౮

```
    ౨౬౮౮
       ౭
౬ ) ౧౮౮౧౬ ( ౩౧౩౬
    ౧౮
    ---
     ౨౧
     ౧౮
    ---
     ౩౬
     ౩౬
    ===
```

ఋణం

౭ దినముల ౮ కు, ౨౬౮౮

```
    ౨౬౮౮
       ౮
౭ ) ౨౧౫౦౪ ( ౩౦౭౨
    ౨౧
    ---
     ౫౦
     ౪౯
    ---
     ౧౪
     ౧౪
    ===
```

ధనఋణాంతరం ౩౧౩౬
౩౦౭౨

౬౪

ఉదాహరణప్రశ్నం

సీ॥ దినపంచకమ్మున సమనిరూపములు జేచి దినషట్కమునను దీక్షితములు।
వ్యయమొనర్చి శరాంగచయము దెచ్చినవాని కొలుచు దినములకోమలాంగి।

జెల్పు మట్టిల నేడుదినములనవరూపముల ఛ్ఛేదినానంధాహములనురుద్ర। రూప త్రయ మొనర్పరు ద్రశేషాబ్ధుల్లు శ్శేషింపతిథులెన్ని జెప్పుమటుల। పదిదినంబు లరూపముల్బదనకొందు। ఛేదిరుద్రాహములఖచర జేయరవుల। మిగతశర సాయకముల్లైనమించుబోడి। కొలుచుదినములబలుకుముసలలితముగ॥

న్యాసము.

ప్ర। ఆదాయంది - ౫కిరూ ౭ క్రయంది నాల్గు ౯ కిరూ ౧ ౦ లాభం ౬ ౫ ద్వి - ఆ - ది ౩ కిరూ ౯ వ్యది ౯ కిరూ ౧ ౧ లాభం - రూ - ౦ తృ - ఆదా ౧ ౦ కిరూ ౧ ౧ వ్య - ది ౧ ౧ కిరూ ౧ ౨ లాభం రూ ౫ ౫

రాశిభాగపూర్వకగణకోదాహరణము

వరగి రెండుపాళ్లుపంచినతెనరాశి। నిచ్చె రాజుమగుడనేడుపు ట్లు। ప్రజలకెల్లనాల్గుపాళ్లు సమములై। రాగిమొదలిధా న్యరాశియెంత।

న్యాసము.

$\frac{౧}{౨}$ సమానం $\frac{౧}{౭}$ దృ ౭

$\frac{౧}{౨}$ త్రో $\frac{౧}{౪}$ సమ $\frac{౪}{౧౦}$ $\frac{౨}{౧౦}$ శే $\frac{౨}{౧౦}$ అప $\frac{౨}{}$ రా $\frac{౧}{౦}$ ఇష్ట $\frac{౧}{౭}$ దృశ్యం

$\frac{౪}{౧}$) $\frac{౭}{౧}$ రాశి . ౨౮

౨౬ రాశిభాగప్రశ్నలు

పాళ్లుమూడుగాగపంచినకొలన। రాజొసంగ ప్రజకుసిత కలములు పంచభాగసమతబడసినయారాశి। కలములెన్నిగాగగాంచునొక్కొ॥ ఐదువాళ్లుపంచినట్టికొలన రాజు। కలముబ్రజకొసంగగాంచెనేని। భాగ షట్కసమతబలసినయారాశి। మొదటికలములెన్ని ముగుదిజెప్పుమా॥ పాళ్లు నాల్గుగాగపంచినకొలన। ప్రజకుకలమొసంగి భాగషట్క। సమత జెందె నేని ఘనగుణనాకొల్చు। ధాన్యమితముజెల్పుతరళనయన॥ ప్ర $\frac{౧}{౩}$ స $\frac{౧}{౫}$ దృ ౧౨

ద్వి $\frac{౧}{౫}$ కిసమానం $\frac{౧}{౬}$ దృ ౧ తృ $\frac{౧}{౪}$ కిసమానం $\frac{౧}{౬}$ దృ

రెండంకంబులనిష్టంబులుకల్పనభేదం

సూత్రము॥వృ

రాశియుగ్మకల్పనముఁబరమాణకౌశల్యశేషముల్ । రాశివ్య
స్తములగుణించిరహితసహితములదగన్ । రాశిసహితరహి
తములనురహానిహారకభాజ్యముల్ । కౌశలమునజేయభక్తఫ
లఫలంబఫలమగున్ ॥

టీ॥ రాశిద్వయంబులనిష్టములుగాకల్పనజేయు నెడల పూర్వసూత్రోక్తక్రమంబున నంత్యపుర్యంతంబునయ్యుభయేష్టంబులయందును జేయ శేషించు రాశిద్వయంబులచేనాదిరాశిద్వయంబుల యందలియంకంబులద్వితీయేష్ట శేషముచే ప్రథమేష్టరాశియు-ప్రథమేష్టశేషముచేద్వితీయేష్టరాశియు వేర్వేరగుణించి- యారాశిద్వయంబులప్రశ్నయుతంబగు నెడలనన్యోన్యవ్యవకలనంబును-ప్రశ్నహీనంబగు నెడలనన్యోన్య సంకలనంబును జేసిభాజ్యంబుగానుంచికొని-పూర్వనిష్పన్నాంత్యశేషంబులక్రమంబునవ్యవకలన-సంకలనంబులుజేసి యాహారకంబుచే భాజ్యమునుభజింప నాదిరాశియగుననుట-

ఉదాహరణం-కసపాదము-

వినునాకఁదగుకొంచనాబ్జములలోవెల్గొందుహంసావళిన్ ।
జనిమోఁమానససేవకొరకు గమియాసావ్యంబుభాగింథి ।
కనకాబ్జంబులనిల్చెభోగవతికేగన్ బూనెనందధనామున్ । వ
నజాతంబులతద్దళంబునిలువన్ । వామాక్షికిన్ గూతమ్మొ।వన
వీధిన్ నలుచేగృహంతముగునావాగిస్వ రాశ్యంబుతో । గన
గాసూరగుసేనివేనోడుపుమాకంజాక్షిహంసంబులన్॥

న్యాసము-

౧/౧ యు ౧/౧ యు ౧/౩ యు ౧/౪ యు-౧ కృత్యం ౦౧౦౦

ఇందుకు ఇష్టరాసులు:

౪౦ ౫౦

ప్రథమేష్టన్యాసము

$\frac{౪౦}{౧}$ యు $\frac{౪౦}{౧}$ యు $\frac{౪౦}{౨}$ యు $\frac{౪౦}{౪}$

పూర్వోక్తము సమచ్ఛేద రాసులు -

$\frac{౩౨౦}{౮}$ $\frac{౩౨౦}{౮}$ $\frac{౧౬౦}{౮}$ $\frac{౮౦}{౮}$ యోగ

రాశి $\frac{౮౮౦}{౮}$ కూ $\frac{౧}{౧}$ సమ $\frac{౮౮౦}{౮}$

$\frac{౮}{౮}$ యోగరాశి $\frac{౮౮౮}{౮}$ అపరా ౧౧౧

దృశ్యం $\frac{౧౧౧౦౦}{}$

శేషం ౧౧

ద్వితీయేష్టన్యాసము-

$\frac{౫౦}{౧}$ యు $\frac{౫౦}{౧}$ యు $\frac{౫౦}{౨}$ యు $\frac{౫౦}{౪}$

పూర్వోక్తము సమచ్ఛేదములు

$\frac{౪౦౦}{౮}$ $\frac{౪౦౦}{౮}$ $\frac{౨౦౦}{౮}$ $\frac{౧౦౦}{౮}$

యుతి $\frac{౧౧౦౦}{౮}$ కూ $\frac{౧}{౮}$ సమ $\frac{౧౧౦౦}{౮}$ $\frac{౮}{౮}$ రాశి $\frac{౧౧౦౮}{౮}$

అపరరా $\frac{౨౨}{౨}$ తో యుదృశ్యం $\frac{౧౧౦}{౧}$ సమ $\frac{౨౨౦}{౨}$ $\frac{౨౨౦}{౨}$ శేషం $\frac{౨౨}{౨}$

రాశ్యానయనము

ప్రథమేష్టం

$\frac{౪౦}{౧}$ గుద్వితీయేష్ట శేషము చే.

$\frac{౪౦}{౧}$ $\frac{౨౨}{౨}$ రాశి $\frac{౩౦౮౦}{౨}$

ద్వితీయేష్టం

$\frac{౫౦}{౧}$ గుణం ౧౧ ప్రథమేష్ట శేషముచే

$\frac{౧౧}{౧}$ రాశి $\frac{౫౫౦}{౧}$

ఈ రాశిద్వయాంతరము

$\frac{౩౦౮౦}{౨}$ తో $\frac{౫౫౦}{౧}$ సమ $\frac{౩౦౮౦}{౨}$ $\frac{౧౧౦౦}{౨}$ శేషం $\frac{౧౯౮౦}{౨}$

శేషరాశిద్వయాంతరముకొరకు సమచ్ఛేదము

$\frac{౨౨}{౨}$ తో $\frac{౧౧}{౧}$ సమ $\frac{౨౨}{౨}$, $\frac{౨౨}{౨}$ శేషం $\frac{౫౫}{౨}$ రాశి $\frac{౧౯౮౦}{౨}$

భాగ౫౫ఛిద్వటహార భాజ్య రాసులను ఛేదంబుతుల్యంబగుటనాశముద్భాంద రాసలంశానోన్యభక్తలబ్ధఫలము

$$
\begin{array}{l}
౫౫)౧౯౮౦(౩౬ \\
\underline{౧౬౫} \\
\;\;౩౩౦
\end{array}
\qquad
\begin{array}{l}
రుజువు \\
౩౬ \\
౩౬ \\
౧౮ \\
౯ \\
\underline{౧} \\
౧౦౦
\end{array}
$$

౭౭ ఇష్టకర్మభేద ప్రశ్నలు.

రాశిమును రాశిలోఁగల్గు రామజలధి। తక్కనందపు రాశాంశతతియును రూప। కముగలశి పూర్ణస్వరములైయును రెనేని। యాదిరాశి మితంబెంతయుబ్జనయన॥ నిజధనమునందులోఁగల్గు నృపగజాబ్ధిభుజలవంబులు కూషంబు పొందుగాంచి। యిరువదియు మూడునిష్టములయ్యెనేని। నాదిధనము నెరింగింపుమబలవేగ॥ రాశి త్ర్యంశయుగము రత్నాంశసప్తకంబద్రిలవశరంబుల ధరాత్ర్యంశములు నురూపయుక్తిపూర్ణాద్రివసువులుగాంచ రాశియంత కమలనయన॥

న్యాసము

త్ర $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౬}$ $\frac{౧}{౯}$ $\frac{౧}{౧౮}$ రూ౧ దృ౭౦ ద్వి $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౧౬}$ $\frac{౧}{౮}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౨}$ రూ౧ దృ౬౩

తృ $\frac{౨}{౩}$ $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౭}$ $\frac{౭}{౯}$ రూ౧ దృ౮౭౦

విశేషవిధిసూత్రము

అల్పరహితమైన బుద్ధినరయుదీనిఁ జూస్వమైదెల్పనట్టి దృశ్యమందు దేజరిల్లునిట్టులగు। కల్పితమున ద్రోయవలయు నాకఁ యున్నవ్యస్తమా॥

ఈవిధియందు నంత్యసిద్ధ్యభ్యస్త రాశి స్వేష్టరాశికన్ననధికంబగునపుడు స్వేష్టరాశియు స్వేష్టరాశిఁ న్న నంత్యసిద్ధ్యన్న రాశియూన్యంబగు నపుడు అయ్యంత్యసిద్ధ్యన్న రాశియును న్యూనంబుసేయవలయు నవిశేషము శేషము పూర్ణతుల్యము.

ఉదాహరణం.

గీ॥ రాశియెయ్యది నిజచతుర్థమునఁగూడి। స్వత్రి పంచాంశ
యుక్తమై చానయందు। పంచరూపంబులను హీనమందితము
గ। జేయ నాదికి సమమయ్యె జెపుమదీని॥

న్యాసము.

యు $\frac{౧}{౪}$ యు $\frac{౩}{౫}$ వ్య ౫ శేషం ఆదిరాశిసమం

ప్రథమేష్టం.

౩

$\frac{౩}{౧}$ యు $\frac{౧}{౪}$ రా $\frac{౧౫}{౪}$ యు $\frac{౩}{౫}$

రా $\frac{౧౨౧}{౨౦}$ అప ౨౨ రా ౬

౫ ఆది

శేషం ౧

యీ శేషము ఇష్టం ౩ లో త్రో యశేషం ౨

ద్వితీయేష్టం.

౧౦

$\frac{౧౦}{}$ యు $\frac{౧}{౪}$ రా $\frac{౫౦}{౪}$ యు $\frac{౩}{౫}$

రా $\frac{౪౦౦}{౨౦}$ అప ౨౦ రా ౨౦

ఆది $\frac{౫}{౧౫}$

ఈ శేషములో ఇష్టం ౧౦

త్రో యశేషం ౫

రాశ్యానయనం.

ప్రథమేష్టం.

౩
$\frac{౫}{౧౫}$ ద్వితీయశేషం

యోగము

శేషద్వయ యోగము $౭।౩౫।౫$

ద్వితీయేష్టం

౧౦
$\frac{౨}{౨౦}$ ప్రథమశేషం

ఋజువు

౫
౧।౦
౩౫।
౧౦
౫
౫ శేషము

ఈ వ్యవకలన ప్రశ్నలు

తనసప్తమాంశయుగళము। లనుగూడుకనందజలధులను గలసినరా।
శిని గూడపదమును ద్రో। దినశేషంబాదిసమత జెందన దెంతో॥ రాశినం
— ఒక... బుద్ధిహీభ వాంశ।పంచకము గూడి గూపసప్తకవిహీన। తను

స్వతుల్యతనందినతరుణి రాశి । యంతర్గెయుందుబల్కు-ముజంత వేళ ।
నిజతృతీయాంశ జలధుల నెద్బియంత । సప్తమాంశంబుగూడియాసమితివం
చ । రూపకంబులు ద్రోచిన నేపుమీరె । నాదితుల్యత యారాశి నాతిదెలుపు॥

న్యాసము.

ప్ర $\frac{౧}{౧}$ స్వ $\frac{౧}{౬}$ స్వ $\frac{౪}{౭}$ వ్య ౬ శేషంఆదిసమం

ద్వి $\frac{౧}{౧}$ స్వ $\frac{౨}{౭}$ స్వ $\frac{౫}{౧౧}$ వ్య ౬ శేషం ఆదిసమం

తృ $\frac{౧}{౧}$ స్వ $\frac{౪}{౩}$ స్వ $\frac{౧}{౬}$ వ్య ౫ శేషం ఆదిసమం

ఇతిఇష్టకర్మభేదములుసమాప్తము

అథసంక్రమణసూత్రంభాస్కరః

యోగోన్తరేణోనయుతోర్ధితస్తౌ రాశీస్మృతౌసంక్రమ
ణాఖ్యమేతత్ ॥౫౪॥

యోగమంతరమునహీనయుక్తముగుచుదళితమై । వేగసంక్రమంబునందు
వెలయురాశియుగ్మముల్ ॥

యోగఇతి-యోగః రాశ్యోర్ద్వయోర్యోగః అంతరేణ రాశ్యోర్విశ్లేషేణఊనయుతః పృథగూనితోయుతశ్చ అర్ధితఃస్థాపితః అర్ధీకృతః తస్మాత్ తౌ రాశీఇష్టౌ రాశీస్తః ఏతత్సంక్రమణాఖ్యం స్మృతం.

యోగంబనయుత రాశి. అంతరమన భేదరాశి గావునయిందు యోగరాశి అంతరరాశిచేత క్రమంబునవ్యవకలన సంకలనంబుల జేసి యారెంటినర్ధించ రాశిద్వయంబులగునమట.

అథోదాహరణంభాస్కరః-

యయోర్యోగశ్శతం సైకం వియోగః పఞ్చవింశతిః తౌ రా
శీవద మే వత్స వేత్సి సంక్రమణం యది ॥౫౫॥

రాశియుగ్మకములరమణతోగూడిన । నూటనొకటిరాశినుండుభేద । మిరువ

రెండుగానసరగరాసులుచెల్పు। సంక్రమణమువత్సపాఠ్యమేని-

యయోరాశ్యోర్యోగః శతం
సైకం-వియోగస్తుపంచవింశతిః -
హేవత్స యదిత్వంసంక్రమణం వే
త్సితహీ-తౌ రాశీవద ॥

న్యాసః -
యోగః ౧౦౧ అంతరం ౨౫ అనేన
ఊనయుతౌ యోగః ౭౬ - ౧౨౬
అర్థితౌ ౩౮ - ౬౩

న్యాసము -

యోగరాశి	అంతరరాశి
౧౦౧	౨౫
౧౦౧	౧౦౧
౨౫	౨౫
౭౬	౧౨౬
అర్థం	అర్థం
౩౮	౬౩
యోగములు	అంతరములు
౬౩	౬౩
౩౮	౩౮
౧౦౧	౨౫

౧౯ సంక్రమణ ప్రశ్నలు.

యోగమునందచంద్రులువియోగంబైదుగాంచినరాశియుగ్మములుబ
లుకు। యోగమింద్రాద్రులుసాగరాబ్ధులువియోగములైనరాశియుగ్మక
మునొడువు। సాగరాద్రులుయుతిచంద్రాబ్ధులంతరంబునరాశియంతగు
భాగజాంగ। ములుయుతిసాయకములంతరంబైనరాశిద్వయంబెట్లురా
మషాఢ। కములుయోగమువివరంబుశరగుణంబు। లటులయుతిచంద్రర
దములునబ్ధిచంద్రు। లంతరమునైనవేర్వేరరాశియుగ్మ। ములనుబల్కుము
వేవేగముబ్బగుమ్మ॥

ప్ర- యో ౧౯ అం-౫ ద్వి-యో ౭౧౪ అం-౪౪ తృ-యో ౭౪ అం-౪౧
చ-యో ౬౮౧ అం ౭౫ పం-యో ౫౩ అం-౩౨ ష-యో ౩౨౧ అం-౧౪

గుణకగుణ్యయోగకృతిసగుణ్యగుణకవర్గముచ -గణకద్రో
యశేషదళముగణితమగునుగుణముసర

గుణ్య గుణక సంయోగరాశివర్గ
మునందు-గుణ్యరాశియు - గుణక
... రాశి

ద్వయాంబులవ్యవకలనముజేసిశేష
మునర్థింపగుణితరాశియగు

గుణగణ్యముల ప్రోవనొదవు గుణ్యగుణకాంతరరూపముల్ | గుణము పసు
వులైనయెడను గుణితరాశి యెట్లుర్.

న్యాసము

గుణ్యం-౨౪ గుణకం ౮ గుణ్యగుణకయోగం

వర్గం	వర్గం	౩౨
౫౭౬	౬౪	వర్గం
౬౪౦		౧౦౨౪
		౬౪౦
		౩౮౪
		అర్ధం
		౧౯౨

యుతిదళంపుకృతి విడివియుతి నెప్పు దళపువర్గముగా | గతము
జేయు గుణ్యగుణకగణితము గును నిట్టులుగ ||

గుణ్యగుణకయోగార్ధ వర్గము
నందు-గుణ్య గుణకాంతరార్ధవ | ర్గము వ్యవకలనము జేయ గుణిత
రాశియగు.

ఉదాహరణం-ఉత్తరార్ధం

మిత్రము తెలియబలుకుమయ్య మిత్ర గుణ్యమష్టియుగా | హత
ము జేయనాగసంఖ్య నట్టి గణిత మెట్టులో ||

న్యాసము-

గుణ్యం ౧౬ గుణం ౮ గుణ్యగుణకయోగం

గుణ్యగుణకాంతరం	గుణ్యగుణకయోగం	రుజువు
౮	౨౪	౧౬
అర్ధం	అర్ధం	౮
౪	౧౨	౧౨౮
వర్గం	వర్గం	
౧౬	౧౪౪	

వర్గద్వయాంతరం
౧౨౮

శాస్త్యంతరదృష్టగుణకసంక్రమణసూత్ర-3

జలధి రాశితెంచివివరచాపవర్గమందులేక్ - కలయపదము

వివరమందుగాంచుసంక్రమణంబుదేక్ ॥

ప్రకారాంతరవిధి

చెలియేయంతరార్ధకృతినిజేర్చు రాశిపదమునకగలుపద్రోయవివరంబు

ముగాంచుగుణ్యగుణకములు ॥

టీ ॥ రాశిని నాల్గు చేగుణించి దాని యందు అంతరవర్గము సంకలనము జేసి యందలి మూలము యోగమగు-నీయోగమును అంతరమందు సంక్రమణము జేయ గుణ్య గుణకంబులు సిద్ధించుననుట

అంతరమునర్ధించి దాన్ని వర్గించి యావర్గముసందు రాశిమూలము చేర్చి యారాశిమూలంబున అంతరార్ధము సంక్రమణము జేయ గుణ్యగుణకంబులు సిద్ధించునని ప్రకారాంతరము

ఉదాహరణం-ఉత్తరార్ధం

చెలియబలుకుగుణితరాశి శతకిరణబాణముల్ । మలయుదాని

యంతరంబు మనలు గుణక గుణ్యముల్ ॥

న్యాసము-

గుణితరాశి ౫౧ గుణ్య గుణకాంతరం

ప్రథమవిధి

రాశి ౫౧ × ౪ = ౨౦౪

అంతరం ౧౪, వర్గం ౧౯౬

యోగం ౪౦౦

మూలం ౨౦

అంతరం	యుతం
౨౦	౨౦
౧౪	౧౪
౬	౩౪
అర్ధం ౩	అర్ధం ౧౭

ద్వితీయవిధి

అంతరం ౧౪

అర్ధం ౭

వర్గం ౪౯

౫౧ రాశి

౧౦౦

మూలం ౧౦

అంతరం	యుతం
౧౦	౧౦
౭	౭
౩	౧౭

౩౦ ద్వితీయః॥

గుణగుణ్యభేదంబు గుణచంద్రులా రాశిగజతకా ఈగుచోటగణకగు
ణ్య। గుణరాసు లెరిగింపు గుణగుణ్యభేదంబు చంద్ర రాములు వ్యాళిక సాను
జేందు। లఘు రాశివరితిధులలగుణ్య గుణభేదము గురాశిన్య వహాహు లటుల
సూగు। లంతరంబగు జలాంగములు రాశిగమున్న గుణగుణ్యములమితి గోణుగు
మిపుడ। వాయాభుజ భేదకుల రాశి వర్గసాము। జేంద్రు లట భేదమిం ద్రు
లుని॥ ద్రియార్థ। బాణరత్నంబులగు చనుబరగు రాశి। సంక్రమణ భేదిప
ముదేసి సరగ చెల్వ

త్ర గుణ్యగుణకాంతరం ౧౩ గుణితరాశి ౬౮ ద్వి అం౩ ౧తా ౧౮౦
తృ అం౧౫ రా ౨౧౬ చ అం౧౭ తా ౬౮ పం అం ౨౫ రా ౧౪౪౮ షఅం
౧౪ రా ౯౫౫

గుణసంక్రమణం సూ. క. ౪

గుణగుణ్యయోగదళకృతి। గణితంబు మబుద్ధి శేషగణితపదం
బున। గుణగుణ్య యుతిదళంబున, గుణగుణ్యములబ్బు ద్రోయ
గూడగవరుస॥

గుణకగుణ్య రాశియోగార్ధవ
ర్గమునందు రాశివ్య వకలనము జే
సి శేషమూలమును రాశియోగా

ర్ధమునందు సంయోగ వియోగం
బుల జేయు రాశిద్వయము సిద్ధి ను

ఉదాహరణం గీ.

రాశిషణ్ణవతియు రాశించు గుణగుణ్య యోగమిర్వ దేవియొ
ప్ప జెపుమ। గుణిగుణములు నాకు గణక వేర్వేరుగా। గణితమె
రుగు దేసి క్రమము గాగ॥

రాశి ౯౬ గుణ్యగుణకయోగం ౨౦
అర్థం
యోగార్ధం ౧౦
౧౦ ౧౦ వర్గం
౨ ౨ ౧౦౦
౮ ౧౨ ౯౬
౪
రాశి ౯౬ మూలం ౨
౧౪

౩౧. తృతీయవిధి.

గుణగుణ్యయోగంబు, గుణసాధనం జంబులై ఫలము బాహువగజేంద్రులలవడంగ
గుణగుణ్యము లెటులుండును జలధులల్యోగంబు రాశిపూర్వద్రుమాల్రాశులోక
ములుయుతిన్ని పబాహువులరాశి నఖములుయతిరాశిజలతికణములుగసాం
కిచంద్రులుయుతిరాశిశరబాణసాయకగ్రహములుసాధజ్రావచం
ద్రులంబునత్వ శిరంబులైయలరురాశి। వసుజలంబులుయోగంబు వాయు
రాగిశిరములగు రాశి సంక్రమవణుడవేసి। రాశియుక్తస్వరూపములు హీని
దెలుపు.

న్యాసము.

ప్ర - గుణ్యగుణకయోగం ౧౩ గుణి రా. ౧౪౧౨ ద్వి - యో ౮౧ రా
౧౮౦ తృయో ౩౩ రా ౨౧౬ చ-యో ౨౦ రా ౬౪ పం యో - ౧౯౬
రా ౯౫౫౫ షయో ౧౭౮ రా ౫౭౫ స యో ౪౮ రా ౫౭౫

గుణకసంక్రమణభేదం-సూ గీ ౫

రూపసంయుక్తఫలము చేరూఢగుణిత । రాశి భాగించిపలము
చేసవ్యముగను। పూర్వగుణపఫలంబునబో నగ జెంచ। గుణ్యగు
ణరాసులగును ప్రాపణ్యమొప్పు

రాశ్యన్యోన్యభక్తంబగులబ్ధము
న రూపము గూడి రాని చే
యురాశినివిభజింపలంభించుఫ

లంబు చేవేర్వగపూర్వలబ్ధంబును
కల్పితరూపంబును గుణింపగుణగుణ్య
రాసులగునట ॥

ఉదాహరణ గీ ౯౦.

గుణ్యగుణరాశియోగంబు సాధ।రూపకంబులు శమలాశి
నరూఢిగాగ। భాజితఫలంబుగన్నెట్టబాహువులందు। గుణ్యగుణ
ములు దెల్పుముకోమలాంగి

న్యాసము.

గుణ్యగుణకయోగరాసి ౧౮	గుణ్యగుణకాన్యోన్యభక్తఫలం ౬
హారకం ౨	హారకం ౨ ఫలం ౬ ; హారకం ౧ రూపం ౬ ఫలం
౧ ; ౩) ౧౮ (౬ ఫలం ; ౧౮	౧౨ ; ౬

౩౨. చతుర్థవిధి.

గుణ్య గుణయోగ మగు తకర గుణములందు । భక్తఫలమై మరాసులబలుసు వేగ । బాణరాములుయుతిభక్తఫలముతకరామంబరాబ్ధులుయా ఫలంబగు నుగిరిలు ॥ గుణగుణ్య యోగంబుగుణరూపకంబులునన్యోన్య భక్తిఫలంబుజలధు । లగు నెడగుణ్యగుణంబులువివరింపు మటులగుణ్యగుణాఖ్యములబ్ధిజలధులలఫలమంకంబులై ననెంతై యుందునబ్ధిరాములుయోగమావిభక్తిఫలమైదునగు నెడపతియుక్త మెటుండుగుణగుణ్య యుతినాగుగుణ్యగుణకఫలముపిశ్వములలయోగమరయసాగ। గాకువలలబ్ధమష్టాదశముయుతంబు। నేబడైదు ను లబ్ధంబునీరనిధులు। నైనగుణగుణ్యరాసులనబల దెలుపు ॥

న్యాసము.

ప్ర-గుణ్యగుణకయోగం౩౬ గుణ్యగుణకాన్యోన్య భక్తలబ్ధం ౫ ద్వియో ౩౫ లబ్ధం ౬ తృయో ౪౦ ఫలం ౭ చ యో ౧౩ ఫలం ౪ పంచయో ౪౪ ఫలం ౯ షయో ౩౪ ఫ ౫ సయో ౧౦౦ ఫ ౧౩ అయో ౧౨౪ ఫ ౧౮ నయో ౫౫ ఫ ౪

గుణక భేదసంక్రమణం సూ -వృ - ౬

ఛేదఫలయోగంబు చేతసిద్ధివడయు రూపము । ఛేదమునకుహారకముగ జేసి ప్రశ్నములయుడర । భేదయోగగుణవిభాగభిన్నముల క్రమంబుగా భేద మెరిగితన్ క్రమమున మెరయు నె గడుగణితముల ॥

హారకమును ఫలముగా గల్పించి దానిలవము గానుంచియాహారకముక్రిందనొకరూపమును ఛేదము గానుంచికొని దానిచే ప్రశ్నయందు యోగంబు గల యెడ ఛేదాంశయోగంబును-అంతరముగలయెడ

ఛేదాంశాంతరమును-గుణనము గలయఫ ఛేదాంశ గుణనంబును జేసయోగ రాశి భజించుచల భించుఫలం బుచే ఛేదాంశంబుల వేర్వేరగుణింపగుణగుణ్య రాశియుగ్మముల భించుననుట-దీనికి ఉదాహరణము.

ఉదాహరణం- ౮

రాశియుతిద్విషట్క-ముపరస్పరభక్తఫలంబులోకముల్ ।
రాశివియుక్తియొష్టాష్ట తిరంజిలుభక్తఫలంబు బాహులై ।
రాశిగుణంబులోకరసరమ్యములందు ఫలంబులద్రుతై।భాశిల
రాసులనెఱుపు భామినిప్రశ్నల వేరువేరుగాఁ।

న్యాసము-

ప్రథమప్రశ్న

రాశియోగం ౧౨

భక్తఫలం ౩

౩ / ౧) ౧౨ (౩ ఫలం

౪ ౧౨

పూర్వాంఫలం రెండు

౩ × ౩ = ౯ ; ౧ ౩ / ౩

రజ్జుపు

౯ + ౩ = ౧౨

ద్వితీయప్రశ్నము

రాశివియోగం౧౮ భక్తలబ్ధం ౨

౨ / ౧) ౧౮ (౧౮ ఫలం

౧౮ ౧౮ ; ౨ / ౩౬ ; ౧ / ౧౮

తృతీయప్రశ్నము-

రాశిగుణనం-౬౩ పరస్పరభక్తఫలం౨

౨ / ౧) ౬౩ (౯ ఫలం ; ౬౩ మూలం ౩

౩ ౨ / ౬౩ ; ౩ ౧ / ౩

౩౩- పంచమపద్ధతి-

రాశియోగైక్యేశభిపసురాములుభక్తఫలంబులద్రులౌ। రాశియుతిద్విరిశ్వముపరస్పరభక్తముదుద్రులైదగుఁ। రాశిరాశ్పైనుల్ ఫలములరత్న చయాకరముల్ప్రగాఢ్యమా। రాశియుగంబులనెలుపు ప్రాథిపమీపద్ధియందుగ

ల్గినగ। ప్ర రాశియుతి ౨౮౭ భక్తఫలం ౭ ద్వియు ౧౩౨ ఫలం ౧౧ తృయు ౨౫ ఫర రాశియుగాంతరంబుకిరరాములుభక్తఫలంబు రాములో। రాశివియోగమద్రిశరరాములుభక్తఫలంబులౌవసుల్ । రాశియుక్తిశాబ్ధిగిరిరాగములబ్ధముచంద్రబాహులో నోశశసన్ని భాస్వయువి

యొప్పగబల్కుముశీఘ్రమియ్యడగ॥

ప్ర రాశిద్వయాంతరం ౩౭ భక్తలబ్ధం ౩ ద్వి-అంతరం ౩౫౭ ఫలం ౭ తృ అం ౭౭౮౦ ఫలం ౨౧ రాశిద్వయాహతిరామజలాగ్నులన్యోన్య భక్త ఫలంజలద్రులరయ।నన్యోన్య గుణరాశియుకగచం ద్రులుభక్తఫలములాగ ములయిప్రబలునచట। రాశిద్వయాహతిగనేనందభాబ్ధులుతకగతత్వంబు లైదగుఫలంబు। నృపరసమునిరాగగిరిసప్తమునిరాగమునిచంద్రులగుహత మొందురాసి।నిధిగజాశ్వరసాంబకసీరరామ।గవులగువిభక్తఫలముందురవు ణివేరు। వేరుగా రాశియుగ్మముల్వే బలుకు। సంక్రమణజాతినీమదిసాధ్య మెనీ॥ ప్ర-గుణితరాశి. ౩౮౩ భక్తఫలం ౭

ద్విగురా- ౧౧౨ ఫలం ౭ తృరాశ్య ౮౭౯౬ ఫలం ౨౫౬

చరాశి ౧౭౭౭౭౭౭౭౬౧౬ ఫ ౧౨౩౮౫౬౭౯

ఇట్లుసంక్రమణగుణనభేదంబులారుదెరంగులు-

అథసంక్రమణవర్గకర్మణికరణ

సూత్రంవృత్తార్ధేనాహ -

వర్గాంతరంరాశివియోగభక్తంయోగస్తతఃప్రోక్తవదేవరాశీ।

గీ॥ వర్గరాసులవివరంబువరుసగాగ। రాశియుక్తియుక్తులరహిభజించ । ఫలము రాసులతోడను వలనుమీాన। సంక్రమింపగమూలముల్ సంభవించు

వర్గాంతరమితి- వర్గాంతరంవ ర్గయోర్విశ్లేషోరాశిపరియో గేనభక్తంసతీయోగోభవతి-తతః

వర్గరాసులఅంతరమును మూల రాసులయంతరముచే భజించిఫల మును మూలరాసులయంతరము

ప్రోక్తవత్ యోగోంతరేణోన యుతశ్చార్ధితౌ దినాడుక్తవద్వా ధానా రాశీజ్ఞేయా

సంమ సంక్రమణము జేయ మూల రాసులులభించు

అథోదాహరణమాహ

రాశ్యోర్యయోర్వియోగోష్టౌ తత్కృత్యోశ్చ చతుశ్శతీ। వివరం బ్రూహి తౌ రాశీ శీఘ్రం గణితకోవిద॥

రాశివివరంబు గజములు రాశివర్గ। వియుతి వింశతివర్గంబు వేలయు నొకటి। గజరసంబులు యోగంబు గజఖజలధు। లంతరము వర్గమున జెప్పుము బలవేగ

రాశ్యోరితి॥ యయోః రాశ్యోః అష్టౌ వియోగః తత్కృత్యోః రాశివర్గయోః వివరం వియోగశ్చతుశ్శతీ హే గణితకోవిద తౌ రాశీ శీఘ్రం వద - న్యాసః రాశ్యంతరేణ ౮ వర్గాంతరం ౪౦౦ భక్తం లబ్ధం ౫౦ యోగః అంతరేణ ౮ ఊనయుతః ౪౨ ౫౮ అర్ధితః ౨౧ ౨౯ జాతౌ రాశీ-

ప్రథమ ప్రశ్నము

రాశ్యంతరం ౮ వర్గాంతరం ౪౦౦

౮)౪౦౦(౫౦ ౫౦
౪౦౦ ౮ ౮
౫౮ ౪౨
అర్ధం
౨౯ ౨౧

ద్వితీయ ప్రశ్నము

రాశి యోగం - వర్గాంతరం

౬౮ ౪౦౮
౬౮)౪౦౮(౬ - ౬
౪౦౮ ౬౮ ౬౮
౭౪ ౬౨
అర్ధం
౩౭ ౩౧

౩౮ ఆగతః

రాసులవివరంబు గామబాణాంబకరాములు వర్గాంతరము నిశీంమ। నృప షట్క నృపచంద్రుల పరిమాణము మూల రాశ్యంతరము రుద్రులాశ్రుతులను రామగిర్యబ్ధులుం హిమకరులు నంతరంబల రాశిబాహుచంద్ర। రాధులగు కృతు

లనునీరధిగజనందపురవిధులగురాశిగిరులువివర। మగుక్య తులచంద్రగ్రహా
ములుమహితమూల। రాశిఃవరంబురాములురహిక్కృతులను। చంద్రబాణంబు
లైననోచంద్రవదన। వర్గరాసులు వేర్వేరబలుకుమీవు.

ప్ర-మూలాంతరం ౩౦౫౩ వర్గాంతరం ౧౧౬౭౧౬౧౯ ద్వి రాశ్యంతరం ౧౧ వర్గాంతరం ౪౭౩ తృ రాశ్యంతరం ౯౧౨ వర్గాంతరం ౧౫౩౩౯౮౪ చ రాశ్యం ౭ వర్గం ౯౧ పం రాశ్యం ౩ వర్గం ౫౧

ద్వితీయం-గీ-

వర్గయోగద్విగుణమందు వలను జేయ। యోగభేదవర్గంబు
లనొనర ద్రోచి। శేషమూలంబులను రాశి శేషయోగ। సంక్ర
మంబునవర్గముల్ సంభవించు॥

టీ॥ వర్గరాశియోగద్విగుణంబునందు రాశి భేదవర్గము - వ్యవకలించి శేషమూలంబున రాశియోగము। సంక్రమింపమూలరాశియుగ్మంబులు లభించు

ఉదాహరణంమూలయోగం

వర్గముల్లెల్ల వేర్వేరవన్నెలాడి। మూలయోగంబు త్రిఘ
నంబు మొనయు వాని। వర్గయోగంబు రత్నతుర్యవహ్నులైన।
నశ్వతత్వంబులైయున్న నదియు వరుస॥

ప్రథమోదాహరణము

మూలరాశియోగం ౨౭ వర్గం
వర్గయోగం ౩౬౯ ౭౨౯

౩౬౯ ౨౭ ౨౭
౨ ౩ ౩
౭౩౮ ౩౦ ౨౪
౭౨౯ అర్ధం
౯
మూలం ౧౫ ౧౨
౩

ద్వితీయోదాహరణము

మూలరాశి యోగం ౭ వర్గం
వర్గయోగం ౨౫ ౪౯

౨౫ ౭ ౭
౨ ౧ ౧
౫౦ ౮ ౬
౪౯
౧
మూలం అర్ధం ౪ ౩
౧

ఉదాహరణం-గీతం-మూలాంతరం

మూలభేదంబు రెండును భుజశరములు। వర్గయోగంబు భేదం
బువరు సమూహః। నందగజములు యోగంబునందె నెవి। వర్గ
మూలంబు లను దెల్పు వన్నె మీర॥

న్యాసము

ప్రథమోదాహరణము			ద్వితీయోదాహరణము		
మూలాంతరం- ౨ వర్గం ౪			మూలాంతరం ౩ వర్గం ౯		
వర్గయోగం. ౫౨			వర్గయోగం ౮౯		
౫౨	౨	౨	౮౯	౩	౩
౨	౧౦	౧౦	౨	౧౩	౧౩
౧౦౪	౧౨	౮	౧౭౮	౧౬	౧౦
౪	అర్ధం	౪	౯		
౧౦౦			౧౬౯	అర్ధం	౫
మూలం	౬		మూలం		
౧౦			౧౩	౮	

౩౫-పదవవిధి-

మూలరాసులయు తిమమలు వర్గములయోగమునంద భుజముల గాంచు నేడ
ల। వర్గయుగ్మము లెటువహ్నిజబుంబులు పదము నెసిష్టు వసు బ్రష్ఠా లరయి।
రాము బాహుగజాగ్ను లగు పదయోగంబునందుత కాంబర నాగతక। సిధి
రుద్రులలవర్గవిరయంబున బాహుగజ రాజులో మూల మట్టి కృతులు।
యోగమబ్ధి గ్నియుగ పూర్ణలోకనాగ। చంద్రులమూలయోగంబు చం
ద్రనిధులు। చంద్రగజనాగబాణముల్చంద్రవదన। వర్గయోగంబయినబ
ల్లువాని నెల్లా-. ప్ర - మూలరాశియోగం ౭ వర్గయోగం ౨౯ ద్వి యో
౪౩ వర్గయోగం ౯౮౫ ద్విమూలయు ౩౮౨౩ వర్గయు ౧౧౯౬౮౦౬౯
చమూ- యు - ౧౬౮౨వయు ౧౮౩౦౪౩౪ పంచమూయు౯౧వయు ౫౫౮౧

మూలరాశిద్వయములయంతరము రాతుపాయ కాంబర రామసద్య శమట్టి
కృతుల యోగము నందరుతు పూర్ణగజరసనందము ద్రవులరాసులంధువివ
రిమకరత్నంబులు నలకృతియోగంబువర్ణలోకా బ్ధిఖవహ్నినాగ। చం

ద్రులుపదచ్ఛేదమందు ఘనకృతియోగమగుర కిష్వ్యక్వ్యరుల దగుపదాంత । ర
మగుగుద్రులుకృతియుతి ప్రాణనాగ । రత్నములుమూలవివరంబురత్న సా
య।కములుకృతియోగమగుచ ద్విగజగజేషు। లెట్టి రాసులగణకని వేర్పరింపు॥

ప్ర - మూలాంతరం ౩౦౫౩ వర్గయోగం ౧౧౯౬౭౮౬౯ ద్విమూలం
౯౧ వ - యో - ౧౬౩౭౪౩౪ - తృమూ అం - ౧౪ - వ - యో. ౧౧౫౬
చమూ - అం - ౧౧. వ - యో. ౯౭౫ - పంమూ. అం. ౫౯ వ యో ౫౮౪౧

తృతీయం-గీతం.

రాశి ఘాతంబు రెట్టించి రాశివర్గ ।యోగమున ద్రోయ శేష
మైయుండునట్టి। రాశిపదమువియోగవూరహితియోగ। సం
క్రమంబుపసిద్ధించుసంఖ్యయుగము॥

టీ॥ రాశిద్వయగుణిత రాశిని ద్విగుణించిదాన్ని వర్గయోగరాశియందువ్యవకలించి శేషమున కు మూలము దీశినవియోగంబగు.

పిదపనీవియోగవర్గమును నాల్గుచేత గుణించిన రాశిఘాతమునందు సంకలనము జేసి యందలి మూలముదీశిదానియందు వియోగమూలరాశిసంక్రమింపమూల రాసులుపిద్ధించు.

ఉదాహరణము-ఉ-

మూలగుణంబులకర్గమునొ్కని యన్యోన్య వర్గయోగ
ము । బావికపాయశాస్త్రనవబంధురమైనహయాళి యీా
యడర । చాలగిదెల్పుమొందుకడయ్యని బాహుజలంబు
లుదగ । మూలగుణంబువర్గయుతిమునొ్కను బాణగ
జంబులు జుమీ॥

న్యాసము

ప్రథమప్రశ్నము.

మూలగుణం - ౭౧౨

వర్గయోగం ౭౯౦౫

వర్గయోగం.
౭౯౦౫
౧౪౨౪ రాశిఘాతద్విగుణం
౬౪౮౧
మూలం
౮౧

మూలగుణం. సంక్రమణం
౭౧౨ ౯౭ ౯౭
౮ ౧౦ ౧౦
౨౦౪౦ ౧౭౦ ౧౬
౬౪౮౧ ౮౯ అర్థం ౮
౯౪౦౯ రుజువు
మూలం ౬౪
౯౭ ౭౯౨౧
౭౯౮౫

ద్వితీయప్రశ్నము.

వర్గయోగం ౮౫

మూలగుణం. ౪౨

వర్గయోగం
౮౫
౮౪ రాశిమూలద్విగుణము
౧
మూలం సంక్రమణం
౧
మూలగుణం. ౧౩ ౧౩
౪౨ ౧ ౧
౪ ౧౨ ౧౪
౧౬౮ అర్థం ౭
౧ రుజువు
౧౬౯
మూలం గుణనం వర్గం
౧౩
౬ ౩౬
౭ ౪౯
౪౨ ౮౫

౩౬ - అష్టమవిధి -

మూలఘాతముపూర్ణపూర్ణసూరులువర్గసంయుతిభాగజపాణజేషు। లై
నవర్గములుమూలములెట్లుగన్పట్టుపదహాతిబాణాబ్ధివహ్నినందు। తానము
ల్కృతియుతిదగునబ్ధి రామాబ్ధి శూన్యరామగజేలదుసూచకంబు ।పద తా
డితముశూన్యపవమానసభతర్కరామాక్షివిశ్వముల్రహింగనంతు।తర్కఫ్రా
ణగజాంగాంకధరణిచంద్రము। అందుకృతియుతిపవహతులక్షిలోక।సాగ
రములాకృతుల్ప్రాణసర్పనంద। మితనుగాంచినరాసులమెలతబలుకు ॥

న్యాసము. .

ప్ర - మూలాంకపరస్పరగుణితరాశి ౧౨౦౦ -వర్గయోగరాశి ౫౭౬౧
ద్వి - మూ-గు - ౪౯౯౩౪౫ - వ-యో - ౧౭౩౦౪౩౪ - తృ మూ - గు
౧౩౨౩౬౩౦-వ-యో ౧౧౯౬౭౦౬౯ చమూ-గు-౪౩౨వ-యో ౯౭౫
చతుర్థం - మూ - గీతం -

వర్గవిశ్లేషకృతియుంమవలనూమీర।రాశిద్వంద్వహతంబగు

రాశి ద్విగుణ । వర్గము నుకూడి యా రాశివర్గమూల । ము ము
రు వర్గయుతంబయి నుహిమమిరా ॥

టీ॥ వర్గ విశ్లేష రాశిని వర్గించిన దా నియందు - రాశిద్వయ గుణన రాశికి ద్విగుణ వర్గమును గూర్చి యా రాశి మూలము దీసిన వర్గయుతంబగును - నా రాశిని పూర్వోక్త బగు వర్గవిశ్లేష రాశియందూ న యుతార్థ మూలములు రాశిద్వయంబు బగు -

ఉదాహరణం - గీ॥

రాశిఘాతంబు రసవసు రాశివర్గ । వివరము లబాణరసము
లు వెలయుచుండు । బాణగుణములు ఘాతంబు వార్ధిగిరులు ।
వివర మెరిగింపు యోగముల్ వేరు వేర ॥

న్యాసము

ప్రథమ ప్రశ్నము ద్వితీయ ప్రశ్నము

రాశిగుణన రాశి ౩౬ వర్గాంతరం ౬౫ రాశిగుణనం ౩౫ రాశివర్గాంతరం ౨౪

అంత

౬౫ ౩౬ ౯౭
వర్గం ౨ ౬౫
౪౨౨౫ ౭౨ ౩౨
వర్గం
౫౧౮౪ అర్ధం
౯౪౦౯ ౧౬
మూలం మూలం
౯౭ ౪

౯౭ రుజువు
౬౫ ౮౧
౧౬
౧౬౨ ౬౫
౮౧
౯

౨౪ అంతరం ౨౪
వర్గం ౩౫ ౭౪
౫౭౬ ౨
౭౦ ౫౦
వర్గం అర్ధం
౪౯౦౦
అంతరం ౨౫
౫౪౭౬ మూలం
మూలం
౭౪ ౫

౨౪ రుజువు ౪౯
౭౪ ౫ ౨౫
౯౮ ౭
౩౫ ౨౪
౪౯ ౪
౭

౩౭ - వ్యుత్క్రమసంఖ్య

పదహతి బాణాబ్ధి పజన్య సఖనంద తానములు ప్రతిభేదమాను జలధి । స
ర్వాంక రామాగ్ని సాయకచంద్రులు పదహతి శూన్యసగ్నిశ్రుతులందు ప్ర

త్యంతరముజలక్కృ తతకాములుహతిఘ్రాణాంరాశురసాగ్ని భుజగుణేందు
లాకృతిభేదంబులగునందదచం ద్రాష్టిగిరిరాజచం ద్రుశైగరిమమీరు । వా
హురాను జలంబులుపదవిఘాత । మొలయుక్కృత్యంతరములాకముసిజలము
లు । ఖాంబరాకోలుఘాతంబుకమలజాత । తసగుణేషులుక్కృత్యంతరము

దలంపా॥

న్యాసము

ప్ర-మూలాంక పరస్పరగుణకరాశిర౯౯౩౪౫వగాంగరం౧౫౩౯౮౪
ద్విమూ - గు - ౪౭౦ - వ - అం - ౬౪౪ - తృమూ - గు - ౧౩౨౩౬౩౦ - వ
అం - ౧౧౬౭౧౬౧౯ - చ - మూ - గు - ౪౩౨ వ అం ౪౭౩ పంమూ
గు - ౧౨౦౦ - వ అం - ౫౩౬౯

శేషఫలంబులసిద్ధిచేలభించు

వర్గసంక్రమణోదాహరణం

పంచమం - గీతం -

రాశిభేదంబురత్న ముల్ రాశివర్గ । యోగమగునాగరద
ముల్పయోజనేత్ర । రాశిలబ్ధిశరంబులు రాశివర్గ । వివరము
గురసరత్నముల్వేగదెలుపు॥

ప్రథమోదాహరణం

రాశిలబ్ధం౯ రాశివర్గయోగం౩౭

౯ వర్గం $\frac{}{౧}$	౮౧
	౧
	౮౨)౩౭(౪
	౩౨౮ మూలం
	౨

౯ - ౧	రుజుపు
౨ - ౨	౩౨౪
	౪
౧౮ - ౨	౩౨౮

ద్వితీయోదాహరణం

రాశిలబ్ధం౫ రాశివర్గాంతరం౯౬

౫ వర్గం౨౫	
	౧
	౨౪)౯౬(౪
	౯౬ మూలం
	౨

౫ - ౧	రుజుపు
౨ - ౨	౧౦౦
	౪
౧౦ - ౨	౯౬

౩౮ - దశమసిద్ధి -

మూలంబులనోన్యమ్ముభజింపలబ్ధంబుగజములుక్కృతియుతిఖాంగబాణ ।

రసతర్కణాములునై నవేసబల్కు మూలములు తెల్లముమూలఫలంబులిషులువర్గ | యుతిరసాగ్ని బ్రహ్మాలోక్షమూలఫలంబులారువర్గయుతి గజాంగ రామ। బాహులుఫలమగు బ్రహ్మలుకృతియోగమగుపూర్ణశరనఖకులఫలము।రసమితమువర్గయోగంబురామచంద్రభుజగచంద్రులబ్ధంబు భుజగుణములు।వర్గయోగంబగుఖపూర్ణవసుధజలధు।లగుచు బన్నిపదము లలనబలుకు॥

న్యాసము.

త్ర - మూలానోన్యభక్తలబ్ధంరా వర్గయోగం - ౬౬౫౬౦ ద్విమూలబ్ధం ౫ వ-యో -౯౩౬ తృభక్తల - ౬ వ-యో - ౨౩౬౭ చభక్తల: ౯ - వ - యో - ౨౦౪౦ - పంభ-ల-౬ వ-యో- ౧౮౧౩ ష-భ-ల - ౩౨ వ-యో - ౪౧౦౦

పదయుగ్మమనోన్యభక్తలబ్ధంబై మువర్గాంతరమురసాశ్వ విధుచంద్రు। లైనపదంబులుబవిబల్కు పదభక్తఫలముగజంబులుభానుబాణ। జలతర్కములుకృతిగలుగువిశ్లేషంబుపదభక్తలబ్ధంబుపన్నగములు।గిరినాగఖాగ్నులుకృతివియోగమురత్నములుఫలము బరపూర్ణవార్ధులు। నాగచంద్రులువిశ్లేషహానుగాష్టి।రసములఖాంగనందాష్టరాజితంబు।వియుతిషులుఫలంబైనవిశ్రుతముగ। తర్కగిర్యంకదిక్కులుదానివియు॥

ప్ర - భక్తలబ్ధం౫ వర్గాంతరం - ౧౧౭౬ ద్విలబ్ధంరావ -౭౦౬౮౫౧౨ తృభల - రావ ౭౦ ౩౦౮౭ చల - ౯ వ ౭౦ ౧౮౦ పం౭ -౬ - వ ౭౦ - ౮౯౬౭ ష - లబ్ధం - ౧౫ - వ - ౭౦ - ౧౦౯౭౬

వష్టము-సూ-వృ

కృతియుగములసంక్రమమున। కృతిపదములెమూలముల్॥

ప్రకారాంతరసూత్రం

యోగవియోగార్థపదంబైగన్పడునొక్కపదముబరగగదా
నిద । యోగంబున ద్రోయగను బాగుగనన్యంబుకృతులుబ
లికెడునేడలర॥

టీ॥వర్గాంతరంబును-వర్గయోగంబులును జెప్పనేడసంక్రమణా ధమూలంబులెరాశిద్వయంబులనిదెలియుము

ఉదాహరణంశేషత్రిపాదం

అతివబలువవర్గాయుక్తియుధర్గజములంతరం । బతలువిశ్వ
మైనమరియు । నందగుణమువివరమా । యుతెనిధీకుణశ్రవం
బులొందరాసులెట్లగుర ॥

న్యాసము-

ప్రథమోదాహరణము

అం ౧౩ యోగం ౮౫
౮౫ ౮౫
౧౩ ౧౩
౭౨ ౯౮
అర్ధం
౩౬ - ౪౯
మూలం
౬ - ౭

ద్వితీయోదాహరణం

అం ౩౯ యోగం - ౮౯
౮౯ ౮౯
౩౯ ౩౯
౫౦ ౧౨౮
అర్ధం
౨౫ ౬౪
మూలం
౫ ౮

౩౯ - సంక్రమణం - ఏకాదశవిధి

రాశియుగ్మంబులరంజిలుకృతియోగమష్టాంగగుణముబాహులాకృతులను।
వియుతిశాఖ్ఖిభుజాక్షివిశ్రుతంబగునేడమూలరాసు:లదెల్పుముగ్ధనాతు ।వ
ర్గయోగముపిశ్వవనుచంద్రులునువియోగముసిద్ధిగిరిచంద్రసమముదెలి
యు।యుతిషోపుజలగజక్షితులుయుఖాంబరపూర్ణగజేందులుపొసగువియు॥
రాసులెట్లుండుయోగంబురసగుణాంక ।ములువియోగంబుజలతర్క భుజ
గములును॥ ఖశరనఖములుయోగంబుఖఖనఖంబు ।లంతరంబైనవదములల
లనబలుకూ॥

న్యాసము-

ప్ర - వర్గయోగం ౨౩౬౮ వియోగం ౨౨౪౦ - ద్వియోగం - ౧౮౧౩
వియో - ౧౭౧౫ - తృయో - ౧౮౪౫౦ వి ౧౮౦౦౦ చయో ౯౩౬ వి
౮౬౪ - పంయో - ౨౦౫౦ వి ౨౦౦౦

సప్తమము-సూ-న్య

ఇష్టద్విగుణమందురూపమైమిలద్రోదియుధముతో।నిష్టపూర్వ
కృతినిగూడిష్టరాశివర్గగుర॥

ఇష్టాంకమునకు వర్గమపేక్షితంబగునపుడు అయ్యిష్టాంకము ద్విగుణించియందొకటివ్యవకలనము జేసియయ్యిష్టపూర్వాంకవర్గము సంకలనము జేయ ఇష్టాంకవర్గము సిద్ధించు ॥

ఉదాహరణం.

కష్టరహితమేని దెల్పు గణకగుణములాదిగా । నష్టియంత్యమై
నయట్టియంకములకు వర్గముల్ ॥

న్యాసము.

౩	౫	౧౬	౧౭	౧౮
౨	౨	౨	౨	౨
౬	౧౦	౩౨	౩౪	౩౬
౧	౧	౧	౧	౧
౫	౯	౩౧	౩౩	౩౫
౪ పూర్వం	౧౬ పూర్వం	౨౨౫	౨౫౬	౨౮౯
౯ వర్గం	౨౫	౨౫౬	౨౮౯	౩౨౪

ఖండవర్గసంక్రమణం-సూ-వృ

ఖండవర్గ ద్విగుణమునను ఖండవివరవర్గముల్ । రెండుగాక
ద్రోయకృతిగ మెరయు ఖండవర్గునక ॥

టీ॥ ఖండములుగా జేయబడు రాశిద్వయ వర్గంబులను రెట్టించియందు ఖండరాశిద్వయాంతర వర్గము వ్యవకలనము జేయ రాశివర్గము సిద్ధించుననుట

ప్రకారాంతరము-వృ

ఖండవర్గ జలధిగుణము ఖండవివరవర్గుచే । దండి మెరయు
గూడెననిదడయకబ్బునదియెయై ॥

ఖండములు జేయబడు రాశిద్వయంబులనన్యోన్యము గుణించియవి చతుర్గుణించియందు ఖండద్వయవివర వర్గము గూర్ప వర్గము సిద్ధించు

ఉదాహరణం-ఉత్తరార్థం-

ఖండవర్గములను దెలుపుగణక [illegible] తముదదముల । చండకిర
ణాహయములకును జలధి బాణసంఖ్యకు ॥

న్యాసము.

ప్రథమప్రకారం.

౩౨

౨౦ ౧౨

వర్గం

౪౦౦ ౧౪౪

యోగం

౫౪౪

౨

౧౦౮౮

౬౪ అంతరం

వర్గం

౧౦౨౪

౭

౩ ౪

వర్గం

౯ ౧౬

౨౫

౨

౫౦

౧ అంతరం

వర్గం

౪౯

౫౪

౩౦ ౨౪

వర్గం

౯౦౦ ౫౭౬

౧౪౭౬

౨

౨౯౫౨

౩౬ అంతరం

వర్గం

౨౯౧౬

ద్వితీయప్రకారం

౩౨

౮ ౨౪

౧౯౨

౪

౭౬౮

౨౫౬

౧౦౨౪

౭

౫ ౨

౧౦

౪

౪౦

౯

౪౯

౫౪

౨౫ ౨౯

౭౨౫

౪

౨౯౦౦

౧౬

౨౯౧౬

ఇట్లుసంక్రమణభేదంబులుపదెనదెరంగులు

సమాప్తము.

వర్గకర్మస్వరూపం-కం.

వ్యక్తాంకవర్గయుగ్మము। యుక్తి వియోగములహీనరూపము
లగుచున్ । వ్యక్తావ్యక్తము లందును । యుక్త్యనుసారంబు
నెగడుచుండుఁగృతులుగాన్ ॥

అథవర్గకర్మణికరణసూత్రం-

వృత్తత్రయేనాహ-

ఇష్టకృతిరష్టగుణితా వ్యేకాదలితా విభాజితేష్టేన। ఏకస్యా
దస్యకృతిర్దలితా సైకాపరో రాశిః॥ ౫౭
రూపంద్విగుణేష్టహృతం సేష్టంప్రథమోథవాపరో రూపం। కృ
తియుతివియుతీవ్యేకే వర్గౌ స్యాతాంయయో రాశ్యోః॥ ౫౮॥ ఇ
ష్టస్యవర్గ వర్గో ఘనశ్చ తావష్టసుగుణౌ ప్రథమః। సైకో
రాశీస్యాతామేవంవ్యక్తేథ వావ్యక్తే ॥ ౫౯ ॥

సూత్రం - సీసం

ఇష్టాంకకృతివర్గ మిష్టఘనంబును నష్టగుణంబులై యాదిరూప । యుక్త
మైనను వీధి యొకటయ్యెరూపంబు ద్విగుణేష్టహృతమయి సేష్టమగుచు। నాది
యు రూపంబు నపరంబుగా నిట్లు రెండవవిధి యగుచుండు నిందు। నిష్టాంకవర్గం
బు నష్టగుణంబయి రూపహీనంబౌచు రూఢి దళిత। మై భజింపగ నిష్టమునను మొ
దలిది। దీనివర్గము దళితమై దివిరి రూప। యుతముగా నన్యరాశియై యుండు ని
ట్లు। వర్గకర్మ త్రిభంగి నైవరలుచుండు

ఇష్టేతి॥ ఇష్టస్య కృతివర్గః అష్టగు
ణితా వ్యేకా ఏకహీనా దలి
తా అర్ధితా ఇష్టేన విభాజితా హృ
తా సతి ఏకో రాశిః స్యాత్ అస్యైవ
ప్రథమం రాశేః కృతిర్దలితా సై
కా ఏకసహితా అపరో రాశిః ॥

మూడవవిధి ఇష్టాంకవర్గము నె
నిమిది చే గుణించి రూపము వ్యవకలిం
చి శేషము నర్ధించి యారాశిని ఇష్ట
ము చే భజింప లభించు ఫలరాశి మొ
దలిదియు- ఆరాశివర్గంబు అర్ధిం
చి యందొకటి కూడిన రెండవ రా
శియు నగు నిట్లు మూడు తెరంగులు

ప్రకారాంతరమాహ ॥ రూపమితి రూపం ద్విగుణేనష్టేన సహృతం సేష్టం ఇష్టసహితం సత్ ప్రథమో రాశి స్స్యాత్ అపరో రూపమేవ ఏవం రాశీ భవతః యయోః రాశ్యోః కృతియుతివర్గయోః యోగవియోగౌ వ్యేకౌ ఏకహీనౌ సన్తౌ వర్గౌ స్యాతాం తౌ పూర్వోక్తౌ రాశీ ఇత్యర్థః ఇష్టస్య యో వర్గస్తస్య యో వర్గః ఇష్టస్య ఘనశ్చ తౌ ద్వౌ ఇష్టస్య వర్గవర్గఘనౌ అష్టగుణితౌ తయోర్మధ్యే ప్రథమః ఇష్టస్య వర్గవర్గః సైకః కార్యః ఏవం వ్యక్తే పాటీగణితేఽవ్యక్తే బీజగణితే చ ద్వౌ రాశీ స్యాతాం

రెండవవిధి-ఒకరూపమును ఇష్టాంక ద్విగుణిత రాశిచే భజించి ఫలమును ఇష్టరాశి సంకలనంబు జేయనాది రాశి-ఒకరూపము ద్వితీయరాశియును గా రెండవవిధి యయ్యె-

ఇందు ప్రథమ విధి పూర్వోక్తాంకంబులచే సాధింపబడు నెట్లన - ఇష్టాంక వర్గవర్గంబును - ఇష్టాంక ఘనంబును క్రమంబున వేర్వేరనెనిమిది చే గుణించి ఆదిరాశియందొకటిగూడిన మూలరాశిద్వయంబులగు

అథోదాహరణం

రాశ్యోర్యయోః కృతివియోగయుతీ నిరేకే మూలప్రదే ప్రవద
తౌ మమ మిత్ర యత్ర। క్లిశ్యన్తి బీజగణితే పటవోఽపి మూఢాః షో
ఢోక్తగూఢగణితం పరిభావయన్తః॥

చ॥ రాశియుగంబులెవ్వియగు రమ్యముగా దెలియంగ జెప్పుమా। రాశుల మొ
ప్పవర్గములుగా నొనరించి వియోగయోగముల్। జేసి యొకండు ద్రోయ
గృతి జెందెడునట్టి విషడ్విధంబులై। భాసిలు బీజమందు మదిబర్వక మూఢులనే
తుః స్మృహిం। క్లేశమునొందిరివ్వియమ గుర్బిషమందున గూఢగర్భులై॥

రాశ్యోరితి॥ యయోః రాశ్యోః కృతివియోగయుతీ వర్గౌ భవతః యోగవియోగజనేని రేకేప కరహితే సత్యౌ మూలప్రదేస్యాతాం - మిత్ర తౌ రాశీ మమ ప్రవదయ త్రబీజగణితేషోఢో గూఢగణితం వరి భావయంతో జానంతో పి మూఢాస్సంతః క్లిశ్యంతి - షట్ప్రకారైరుక్తం యద్గూఢగణితబీజగణితం తజ్ఞా అపి భ్రమంతీత్యర్థః అత్ర న్యాసః ప్రథమానయనే కల్పితమితి - ఇష్టం $\frac{౧}{౨}$ అస్యకృతిః $\frac{౧}{౪}$ అష్టగుణితా $\frac{౨}{౪}$ $\frac{౮}{౧}$ అంశాహతిః $\frac{౮}{౮}$ ఛేదేన హృతా జాతా ౧ దళితా $\frac{౧}{౨}$ ఇష్టేన భక్తా $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౧}$ ఛేదంలవంచ పరివర్త్య $\frac{౨}{౧}$ అంశాహతిః ఛేదవధేన భక్తాలబ్ధం ౧ అయమేకో రాశిః అస్యకృతిః ౧ దళితా $\frac{౧}{౨}$ సైకా $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౨}{౨}$ యోగః $\frac{౩}{౨}$ అయం అపరోరాశిః - ఏవమేతౌ రాశీ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౩}{౨}$ అనయోః కృతీ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౯}{౪}$ ఏతయోర్వియోగార్ధం సమచ్ఛేదౌ $\frac{౯}{౪}$ $\frac{౧}{౪}$ వియోగః $\frac{౮}{౪}$ యోగః

ఇందు తృతీయవిధి పూర్వాంకములన సాధించంబడుట వలన సులభముగా దెలియుటకై మొదట వ్రాయబడియెనని విచారించవలెను-

విధి ఇష్టం ౨

ప్రథమం

వర్గం ౪

వర్గం ౧౬

౮

౧౨౮

౧

౧౨౭

ద్వితీయం

౨

ఘనం

౮

౮

౬౪

రుజాపు

౧౨౭	౬౪
వర్గం	వర్గం
౧౬౧౨౯	౪౦౯౬

యోగం

౨౦౨౨౫

౧

౨౦౨౨౪

మూలం

౧౪౪

వియోగం

౧౬౧౨౯

౪౦౯౬

౧౨౦౩౩

౧

౧౨౦౩౨

మూలం

౧౧౦

౧౩/౪ వియోగస్యనిరేకత్వార్థమంశ మఛేదా ... నిరేకత్వం ... యోగస్యనికరేకత్వార్థం సమచ్ఛేదా ... నిరేకత్వం ... ఏవమె తౌమూలప్రదౌ రాశీ ... ఏవ మనేకైనేష్టేనాపియథాఇష్టం ౧ కృతిః ౧ అష్టగుణితా ౮ వ్యేకా ౭ దళితా ... ఇష్టేన ౧ విభాజి తా ... ప్రథమోరాశిఃఅస్య కృతిః ... దళితా ... సైకా ... అపరోరాశిః ... ద్వితీయేనేష్టస్య ౨ కృతిః ౪ అష్టగుణితా ౩౨ వ్యేకా ౩౧ దళితా ౩౧/౨ ఇష్టేన ౨ విభాజితా ౩౧/౪ అయమేకోరాశిఃఅస్య కృతిః ... దళితా ... సైకా ... అయంఅపరోరాశిః ...

ప్రకారాంతరమాహ ద్వితీయప్రకారేణఇష్టం ౧ రూపం ౧ ద్విగుణేనేష్టేన ౨ భక్తం ౧/౨ ఇష్టేనసహితం ౩/౨ అయమేకోరాశిఃఅపరఃరూపమేవ(౩/౨ ౧/౧ రాశి) అథద్వితీయేనేష్టేన ౨ రూపం ౧ ద్వి

ద్వితీయవిధిఇష్టం ౫

౧౦(౧)౧/౧౦ సం ౫/౧ సహ ౧/౧౦ ౫౦/౧౦

రా ౫౧/౧౦ ప్రథమం రెండవరాశి ౧

రుజువు

... వర్గం ... యో ... వర్గం ...

వియోగం ...

యోగరాశి వ్యేకం ... తో ... సమ ...

... శేషం ... మూలం ...

వియోగరాశి వ్యేకం ... తో ... సమ

... శేషం ... మూ ...

తృతీయవిధిఇష్టం ౩

౩ వర్గం ౯ ౮ ౭౨ ౧ ౭౧ అర్ధం ౭౧/౨ భా ౩ పరివర్తనం

... భాజ్యం ... రా ... ప్రథమం.

కేనేష్టేన రూపంద్విగుణేనేష్టేన
ర హృతం ౧/౪ ఇష్టేన ర
యుతం తదర్ధం సమచ్ఛేదౌ ౧/౪ ౯/౪
యోగః ౧౦/౪ అయమేకో రాశిః ద్వితీ
యో రూపమేవ ౪/౪ ౪/౪ రాశీ ॥ అథ
త్రికేనేష్టేన రూపం ౧ ద్విగుణేనేష్టే
న భక్తం ౧/౬ సేష్టం తదర్ధం స
మచ్ఛేదౌ ౧/౬ ౧౮/౬ యోగః ౧౯/౬ అ
యమేకః అపరో రూపమేః ౧౯/౬
౬/౬ తృతీయం శేనేష్టేన ౧/౩ ద్విగుణే
న ౨/౩ రూపం హృతం ౩/౨ ఇష్టేన యు
తం తదర్ధం సమచ్ఛేదౌ [illegible] యు
తం ౧౩/౬ అపరో రూపమేవ ।
రాశీ ౧౩/౬ ౬/౬

తృతీయప్రకారం యథా

యథావత్కల్పితమిష్టం ౧/౨ అస్య
వర్గః ౧/౪ తస్య వర్గః ౧/౧౬ అష్టగు
ణః ౮/౧౬ అష్టభిరపవర్తః జాతమ
ర్ధం ౧/౨ సైకః తదర్ధం సమచ్ఛే
దౌ ౨/౨ ౧/౨ యోగః ౩/౨ అయం ప్ర
థమో రాశిః పున ఇష్టం ౧/౨ అస్య
ఘనః ౧/౮ అష్టగుణః ౮/౮ అష్టభిరప
వర్తః ౧/౧ ద్వితీయో రాశిః

[illegible] వర్గం [illegible] అథ ఘనం [illegible]
సం ౧/౧ సమ [illegible]
యుతి [illegible] ద్వితీయం

రుజావు

[illegible] వర్గం [illegible]
[illegible] వర్గం [illegible]

యోగం న్యాసము

[illegible]

సమచ్ఛేదం

[illegible]

యుతి [illegible]

వియుతి [illegible]

యుతి [illegible] వ్యేక

సమ [illegible] శేషం

[illegible] మూలం [illegible]

వియుతి వ్యేకం

[illegible] త్రో

[illegible] శేషం

[illegible] మూలం

[illegible]

అథైకేనేతిపకస్యవర్గః ౧ తద్వర్గః ౧ అష్టగుణః ౮ సైకః ౯ ప్రథమోయంపకస్యఘనః ౧ అష్టగుణః ౮ ద్వితీయోయంద్వికేనేతి ఇష్టస్య ౨ వర్గః ౪ తస్యవర్గః ౧౬ అష్టగుణః ౧౨౮ సైకః ౧౨౯ ప్రథమోయంఇష్టస్య ౨ ఘనః ౮ అష్టగుణః ౬౪ ద్వితీయోయం త్రికేనేతిఇష్టస్య ౩ వర్గః ౯ తద్వర్గః ౮౧ అష్టగుణః ౬౪౮ సైకః ౬౪౯ ప్రథమో యంఇష్టస్య ౩ ఘనః ౨౭ అష్టగుణః ౨౧౬ ద్వితీయోయంఏవంసర్వేష్వపిప్రకారేష్విష్టవశాదానంత్యం॥

ఇట్లుమూడువిధులయందును స్వేష్టవంశంబులవలననేకభేదంబులుత్పన్నంబులగు

అథమూలజాతౌకరణసూత్రం-వృత్తత్రయేనాహ

గుణఘ్నమూలోనయుతస్యరాశేర్దృష్టస్యయుక్తస్యగుణార్ధకృత్యా। మూలంగుణార్ధేనయుతంవిహీనంవర్గీకృతంప్రష్టురభీష్టరాశిః॥౮౨॥ యదాలవైశ్చోనయుతస్సరాశిరేకేనభాగోనయుతేనభక్త్వా। దృశ్యంతథామూలగుణంచతాభ్యాంసాధ్యస్తతఃప్రోక్తవదేవరాశిః॥౮౩॥

సీ॥ గుణదళకృతియందుగూడుదృశ్యంబునమూలంబుగొనియందుమూలగుణము లర్ధించిహీనయుతంబులుజేయంగదగుయాతిహీనమైదనరునెడల। నదికృతిజేయగనగు రాశిలవములహీనయుతంబులౌనెడలనొకటి। లవహీనయుతములలిమీరనొనరించియట్టిహారకముచేనాదిమ్మైన। దృశ్యమూలగుణంబులవిభజింప। నెగడుమూలదృశ్యంబులనింపుమీర। పూర్వవిధిజేయవలయునుపొసగనిట్లు। వివిధభేదంబులనుమూలవిధమునెగడు॥

వ్యా॥ గుణఘ్నేతి। గుణఘ్నమూలోనయుతస్యగుణేనకేనచిత్ వాయుతంయన్మూలంతేనఊనో యుతో వా యో రాశిః తస్య దృష్టస్య గుణార్ధకృత్యా గుణార్ధస్య వాంకృత్యా వర్గేణ యుక్తస్య యన్మూలంతద్గుణార్ధే-

టీ॥ గుణార్ధంబును వర్గించి యందుదృశ్యరాశిగూడియారాశికిమూలముసాధించునది।

పిదపప్రశ్నయందుమూలగుణంబుహీనములుజేయబడియున్నచో యట మూలగుణములర్ధించి తాలుతసాధించిన మూలముతో సంక

నయుతం హీనం వా కార్యం గుణ
ఘ్నమూలోనే దృష్టే రాశౌ గుణా
ర్ధేన యుతం కార్యం. గుణఘ్న
మూలయుతే దృష్టే గుణార్ధేన
మూలం హీనం కార్యం. తత స్తద్గు
ణార్ధయుతం హీనం వా ఉక్తం
సాకారసంస్కృత రాశిమూలం వ
ర్గీకృతం సత్ ప్రష్టురభీష్టరాశి
స్స్యాత్ - యదేతి యదా లవైరం
శైః ఊనో యుతో వా రాశిః చా
రాత్ మూలేన చ ఊనో యుతో రా
శిః తదా ఏకేన భాగోనయుతేన ల
వోనత్వే భాగోనేన లవయుతత్వే
భాగయుతేన ఏకేన దృశ్యం మూల
గుణం చ భక్త్వా హృత్వా తాభ్యాం
దృశ్యమూలాభ్యాం భక్తాభ్యాం
ప్రోక్తవత్ పూర్వశ్లోకకథితవిధి
నా రాశిః ప్రష్టురభీష్టః తత స్సాధ్యః
యో రాశిస్స్వమూలేన కేనచిత్ గు
ణితేన ఊనో యుతో వా దృష్టస్తస్య
మూలస్య గుణార్ధకృత్యా యుక్త
స్య యత్పదం తద్గుణార్ధేన యుతం
కార్యం యది మూలోనో దృష్టో రా
శిః. యది గుణఘ్న మూలేన యుతో
దృష్టస్తర్హి హీనం కార్యం. తస్య
వర్గో రాశిస్స్యాత్ ॥

లనము జేసియారాశి వర్గించి ఆది
రాశి సిద్ధించు-

ప్రశ్నయందు మూలగుణంబులు
యుతంబులగునేని మూలగుణము
అర్ధించి ఆదిసాధితమూలమునందు
వ్యవకలనము జేసి వర్గింపరాశి సి
ద్ధించు-

ఎవ్వేని రాశి భాగంబులూనం
బులేని యుతంబులేని నొడువంబడి
యుండునవ్వేడల ఒకరూపమునం
దుస్సీయ భాగంబుల నూనయుతం
బులు జేసి దానిచే-దృశ్యంబును మూ
లగుణంబును వేర్వేర భాగించియం
దు ఫలంబగు మూలగుణంబులచే పూ
ర్వవిధిని సాధింపనది-దీని భేదంబులు
ను క్రమంబున నుదాహరణంబుల
యందు గుణములన మూలమును గు
ణించు సంఖ్యలు దృష్టమనదృశ్యం
బు ననని విచారించవలెను

అత్రమూలగోవన్నుప్టైఉదాహరణమాహ.

బాలేమరాళకులమూలదళాని సప్త తీరేవిలాసభరమంథర
గాణ్యపశ్యం।కుర్వచ్చ కేళికలహంకలహంసయుగ్మం శేషం
జలేవదమరాళకులప్రమాణం॥౭౮॥

ఉ॥ బాలికహంససంఘమునబర్విన మూలదళంబు లేడుదా। జాలవిలాస యానములజాగెనుమంథరకంధరంబులై। కేళిదలిర్చద్వంద్వమాట కొందమి మీరుతటాకమందునన్। గ్రాలుచునుండె శేషమదిగానమరాళము లెన్ని దెల్పుమా॥

న్యాసము.

వ్యా॥ బాలఇతి॥ హేబాలే మరాళకులమూలదళాని మరాళానాం హంసానాం యత్కులం తస్య యన్మూలం తస్యార్ధాని సప్తసంఖ్యాని విలాసభరమంథరగాణి విలాసాధిక్యేనమంథరగాణి విలాసాధిక్యేనమంథరగామీని తీరేహంసపశ్యం దృష్టవానస్మి శేషం కలహంసయుగ్మం జలే కేళికలహంకుర్వద్దృశ్యం మరాళకులప్రమాణం వద. న్యాసః- దృశ్యం ౨ గుణః $\frac{౭}{౨}$ తదర్ధం $\frac{౭}{౪}$ తత్కృతిః $\frac{౪౯}{౧౬}$ అనయాదృశ్యం యుక్తం కార్యం తదర్ధం సమచ్ఛేదా $\frac{౪౯}{౧౬}$ $\frac{౩౨}{౧౬}$ యోగః $\frac{౮౧}{౧౬}$ పతన్మూలం $\frac{౯}{౪}$ గుణార్ధేన $\frac{౭}{౪}$ యుతం $\frac{౧౬}{౪}$ ఛేదహృతం ౪ వర్గీకృతం ౧౬ జాతం హంసకులమానం ౧౬

మూలగుణం $\frac{౭}{౨}$ దృశ్యం - ౨

$\frac{౭}{౪}$ వర్గం $\frac{౪౯}{౧౬}$ యుతిదృశ్యం

$\frac{౨}{౧}$ సహ $\frac{౪౯}{౧౬}$ $\frac{౮౧}{౧౬}$ రాశి

$\frac{౮౧}{౧౬}$ మూలం $\frac{౯}{౪}$ యుతిగుణార్ధం

$\frac{౭}{౪}$ రాశి $\frac{౧౬}{౪}$ అప ౪ రా ౪

వర్గం ౧౬ ఆదిరాశి.

రుజువు

౧౬
మూలం
౪

౧౪ | ౦
౧౨
౨
౧౪
౨
౧౬
౧౬

౪౦. మూలోనం

మూలనవదళములు వ్రాలినసుమములు। భృంగనవకము౦దు సంగతముగ।
నుండె నేనిభృంగములబలు౯ చెలి వేగమూలజాతి దెలియఁజాలు దేని ॥ నిజప
దదళంబులేకోనవింశతిదన । రాశియుంగూనమగుచును భ్రమరపంచ । కము
భ్రమించుచున్న మోకమలనయన । ఆదిరాశిమితంబునాకవధరింపు
ప్ర-మూలగుణోన $\frac{౯}{౨}$ దృశ్యః ౫ మూలగుణోనం $\frac{౧౯}{౨}$ ౫

తత్ర మూలయుతోదాహరణమాహ-

స్వపదైర్నవభిర్యుక్తస్స్యాచ్చత్వారింశతాధికః । శతద్వా
దశకం విద్వన్ కస్స రాశిర్నిగద్యతామ్ ॥౬౫॥

చెలుకలోకకోన్నిదమయందు చెలువమైన । మూలనవకంబులనుగూడి పూ
ర్ణజలధి । యుగ్మచంద్రులుగానొప్పె యొప్పిదముగ । వాణిగోలువంగజనేనా
దివనిపెనోడువు.

న్యాసము

స్వపదైరితి - హే విద్వన్ సః
రాశిః కః త్వయా నిగద్యతాం యః
రాశిః నవభిస్స్వపదైర్యు
క్తస్సన్ చత్వారింశతాధికశత
ద్వాదశకం స్యాత్ - యథా - న్యాసః
గుణః ౯ తదర్ధం $\frac{౯}{౨}$ తత్కృతిః $\frac{౮౧}{౪}$ అ
నయోర్దృశ్యం ౧౨౪౦ యుతం తి
దర్ధం కృత్వా మూలం $\frac{౮౧}{౪}$ $\frac{౪౯౬౦}{౪}$
యోగః $\frac{౫౦౪౧}{౪}$ తన్మూలం $\frac{౭౧}{౨}$ గుణ ౯
అర్ధేన $\frac{౯}{౨}$ హీనం $\frac{౬౨}{౨}$ ఇష్టం కృతం
$\frac{౩౮౪౪}{౪}$ ఛేదేన హృతం ౯౬౧ అయం
ప్రష్టుర్దిష్టరాశిః యథా పదం ౩౧

మూలగుణః ౯ దృశ్యరాశిః ౧౨౪౦

$\frac{౯}{౨}$ వర్గం $\frac{౮౧}{౪}$ యుతిః $\frac{౧౨౪౦}{౧}$ సహ

$\frac{౮౧}{౪}$ $\frac{౪౯౬౦}{౪}$ రా $\frac{౫౦౪౧}{౪}$

మూలం $\frac{౭౧}{౨}$ గుణార్ధేన $\frac{౯}{౨}$ శేషం

$\frac{౬౨}{౨}$ అప ౨ రా ౩౧ వర్గం

౯౬౧
౨౭౯
౧౨౪౦

నవగుణం ౨౭౯ అనేనయుతః ౯౬౧
అయం ౧౨౪౦

౪౧-మూలయుగం

నిజపదాష్టకములకూడి నెలత రాశి రామసిద్ధులైన దెల్పు మా రాశి మితము। శివపదస్థ్ములకూడి నరవిగుణంబు। లైనెగడ రాశియెంతగు చానబల్కు॥ముప్పది యేనొక్కటియునగుమూలములను। కూడినృశుఖములు గాగనుండెనేని। రాశి యెంతగు మూలవర్ణములహీన మైఖసాగరజలరాములయ్యేనేని

ప్ర మూలయుతి-గుణద్యం ౧౫౩ ద్వి మూలయుతి ౧౧ దృ ౩౧-తృ మూలయుతి ౩౧ దృ-౨౦౧౬౮- మూలగుణహీనం ౪ దృ ౩౮౪

అథ లవవలనయుతోదాహరణం-

యోరాశిరష్టాదశభిః స్వమూలైః రాశిత్రిభాగేన సమన్విత
శ్చ। జాతంశతద్వాదశకంతమాశుజానీహి పాట్యాంపటుతా
స్తితే చేత్॥

రాశియెయ్యదినిజమూలరష్టగుణము। కృతిమిసంబునుత్ర్యంశమైదే జరిల్లు। నాదిరాశ్యంశమునుగూడినఖఖసూర్యులదియెరుంగుము పాటిదాలి చితమేని-

యోరాశిరితి-యోరాశిః-అష్టాదశభిస్స్వ మూలైః రాశేస్త్రి భాగేనతృతీయ్యభాగేన చ సంయుతస్సన్ శతద్వాదశకంజాతం- తం రాశిం జానీహి చేద్యది- తే- తవ పాట్యాంగణితే పటుత్వాజ్ఞానమస్తి నత్రలవైర్ధ్యతత్వాత్ ఏకేన భాగేనయుతేనదృశ్యం మూల గుణంచ భజేత్ యథాన్యాసః భాగః త్రిమూల గుణకః ౧౮ దృశ్యం ౧౨౦౦అ త్రైకేనయుతో

మూలగుణం ౧౮ రాశిత్ర్యంశ ౧/౩ దృశ్యం - ౧౨౦౦

౧/౧ ౧/౩ రా ౪/౩ హారకంపరివర్తితం

౩/౪ భాజ్యంమూలగుణం ౧౮/౧

౫౪/౪ అప ౨ రా ౨౭/౨

నిష్పన్నమూలగుణం

౧/౧ ౧/౩ రా ౪/౩ పరివర్తం ౩/౪

భాగః ౧/౧ ౨/౩ తదర్ధాంససహితే ౧/౩ ౨/౩

యుతేం ౪/౩ అనేనదృశ్యం ౦౧౨౦౦

మూలగుణం౧౮ చభజేత్ - తద్య

భా ౪/౩౧ ౨౦౦ ఛేదంలవంచపరివర్త్య

౩/౪ ౧౨౦౦/౧ అం శాహతిః ఛేదవధేన

౩౬౦౦/౪ భక్తా ౯౦౦ ఇదందృశ్యం

జాతం మూలగుణః ౩/౪ ౧౮/౧ అంశా

హతిః ఛేదవధేన ౪/౪ తదర్ధాం ౩/౪

తత్కృతిః ౯/౧౬ అనయాదృశ్యం

౯౦౦యుక్తం కార్య తదర్ధాంస

మచ్ఛేదౌ ౩౬/౧౬ ౧౪౪౦౯/౧౬ యోగః

౧౪౪౪౫/౧౬ పదమస్యాలబ్ధం ౧౨౦/౪ ఇదంగు

ణార్ధేనహీనంకార్యంరాశే

లవయుతత్వాద్ధీనేకృతేజాతం

౧౧౭/౪ ఛేదేనహృతంవర్గీకృతం

౮౫౬ అయంరాశిఃయథా అస్యమూ

లం అష్టాదశగుణం ౪౩౨ రాశేః

౮౫౬ త్రిభాగః౧౯౨ ఆభ్యామన్వి

తోయం౮౫౬జాతో రాశిః౧౨౦౦

భాజ్యాందృశ్యం ౧౨౦౦/౧ రా ౩౬౦౦/౪

అప ౪ రా ౯౦౦ నిష్పన్నదృశ్యం

నిష్పన్నమూలగుణం ౨౭/౨

నిష్పన్నదృశ్యం ౯౦౦

౨౭/౪ వర్గం ౭౨౯/౧౬ యుదృ ౯౦౦/౧

సమ ౭౨౯/౧౬ ౧౪౪౦౦/౧౬ రాశిగ ౧౫౧౨౯/౧౬

మూలం ౧౨౩/౪ త్రో గుణార్ధం

౨౭/౪ శేషం ౯౬/౪ అప ౪ రా ౨౪

వర్గం ౫౭౬

ఆది ౫౭౬
౪౩౨
౧౯౨
౧౨౦౦

౪౨ ఆవయుతి

నందచంద్రషడమ్ముకునశ్వపంచ । లవములనుగూడిశరబాణభవులు గాగ।
రాశియెట్లుండురదపద రాశినంధవసులవాడ్యతఖఖరసవహ్ను లైన॥

న్యాసము.

ప్ర॥ రాశిమూలగుణయుతిర్ ౫౯౦౧౧౫ ౫౬౮ రాశిమూలగుణయుతి౩౭ ౮/౯
దృ౩౬౦౦

సురభిమనోజ్ఞమాసమున సొంపుగ పాంథులజైత్రయాత్రకై। గరగిరి నే గుజించుమది గాంచగ నేగుపికాళితోడుతఁ।కరిశిగుణ్యామాపదము గాంచగ నద్యోళుకాళి వెండియుఁ। మురిపెము తోడ నాదిక గుమూండవ భాగముభ్య జ్ఞపంక్తియై।పరగుచున్న్యాసా మొప్పిఖఖ భానులు గానపికాళి దెల్పుమా

ఇందుకు న్యాసము పూర్వోక్తోదాహరణంబునంగనవలయు.

లవోనూదాహరణం

యాతం హంసకులస్య మూలదశకం మేఘాగమే మానసం ప్రోడ్డీ యస్థలపద్మినీవనవు గాంచష్టాంశకోంభస్తటాత్। బాలేబాల మృణాళశాలినిజలే కేళీక్రియాలాలసం దృష్టం హంసయుగత్రయంచ సకలాంయూథస్య సంఖ్యాంవద॥౬౮॥

మానససీమకుఁ జనిమొహంబులమై నమరాళపుండలిఁ।బానను మూలది గ్గుణము వల్గితమొప్పగ మెట్టదమ్ములఁ। దానిమితాంశముల్చనిచె దక్షతదెల్పుము లేబిసంబులఁ।జానగు సరసీరుహనదట్టుగులిల్చినహంసయూథముఁ॥

యాతమితి- మేఘాగమే వర్షాకాలే హంసకులస్య మూలదశకం మానసం ప్రతియాతిం- హంసకులస్య అష్టాంశకః అష్టమోంశః అంభస్తటాత్-ప్రోడ్డీయ పద్మినీవనం ప్రతి అగాత్-హంసయుగత్రయం హంసషట్కం జలే కేళిక్రియాలాలసం క్రీడత్ దృష్టం- కింభూతే జలే బాలమృణాలశాలినిబాలైర్మృణాలైః శా

మూలగుణం ౧౦ అంశము ౧/౮ దృశ్యం ౬

౧ త్రో ౧/౮ శేషం ౭/౮ హారకం

మూలగుణం ౧౦ హారకంవరి

౮ భాజ్యం ౧౦ గా ౮౦/౭

దృశ్యం ౬/౭ భాగ- హా

లతేశో భ తేతస్మిన్ హంసాలాపవం సతినకలాంయూథస్య సంఖ్యాంవద. యదాలవైశ్చ నయుతస్య రాశిరిత్యుక్తత్వాత్ - ఏకేన భాగోనే నదృశ్యంమూలగుణంచ భజేత యథా భాగః౨అనేనోనవికః కార్యః తదర్ధంసమఛేదా యోగే జాతం౧అనేనమూలగుణం౧౦దృశ్యం భజేత ఛేదంలవంచపరివర్త్య ... అంశాహతి ఛేద ఏవ ధ్వనక్త అయం మూలగుణో జాతః అంశాహతిరిత్యాదినా ఇదం దృశ్యం జాతంఅభ్యాం మూలగుణదృశ్యాభ్యాం ప్రోక్తవద్రాశిస్సాధ్యః యథా మూలగుణః తదర్ధం ... అనయాదృశ్యంయుక్తంవిధేయం తదర్ధంసమఛేదౌ కార్యౌ ... యోగే ... ఉపపన్నమ్ మూలం ... గుణార్ధే

భాజ్యం రాశి ...

నిష్పన్నగుణం దృశ్యం ...

... వర్గం ... యు ... సమ

... / ౩౦౩ ... / ౩౦౩ ... / ౩౪౩

అస్య ... మూలం ... యు

... అస్య ... రాశి ...

రుజువు

౧౨౦
౧౮
౬
౧౪౪

సమ ... యుత ... ఛేదేన ... వ్యాతం ౧౨వర్గేణ తం౧౪౪ హంసకుల స్యమానంయథాహంసకులం౧౪౪ స్యమూలం౧౨వర్గం ౧౨౦ అస్యాంశః దృశ్యం ... మిళిత్వా జాతం౧౪౪ హంసకులమానం -

ఉదాహరణాంతరం-

పార్థః కర్ణవధాయమార్గణగణం క్రుద్ధో రణే సందధే। తస్యార్ధేన నివార్య తచ్ఛరగణం మూలైశ్చతుర్భిర్హయాన్। శల్యంషడ్భిరథేషుభిస్త్రిభిరపిఛత్రంధ్వజం కా

ర్ముకంచిచ్ఛేదాస్యశిరశ్శరేణకతితేయానర్జునస్సందధే ||

క్రోధముతో ధనంజయుడు కర్ణవధార్థమై యనిలో విధిగ గాండీవంబునను వేమారు గూడి నమార్గణావళిలో। బాధ యొకచే వాసిపటుమార్గణవంతుల నెల్ల నర్ధము। మాధవుడౌననా హయులమానుగ జంపెను మూలవారిధుల్। సాధిత హస్తుడౌటను షు చంద్రశశాంకధ రాశశాంకులకా శేధయొకచే మద్రపతి భువిల్లు సిడంబు శిరంబు ఛత్రము। క్రోధి కలివర్ణదేహ్యమిటపూర్ణ శశాంకన నాస్య వేగమై। యాధను వందు సంధితములై నశరావలి మాకు నెక్కమై-

న్యాసము-

పార్థ ఇతి। క్రుద్ధః పార్థః రణే కర్ణవధాయ మార్గణగణం సందధే తస్య మార్గణస్యార్ధేన తచ్ఛరగణం కర్ణముక్తబాణౌఘం నివార్య చతుర్భిర్బాణైః మూలైర్హయాన్ ఛిచ్ఛేద షడ్భిశ్శల్యం సూతం త్రిభిః క్రమేణ ఛత్రం ధ్వజం కార్ముకం చ చిచ్ఛేద ఏకేన శరేణాస్య శిరశ్చిచ్ఛేద ఏవం సతి అర్జునో యాన్ బాణాన్ సందధే తే కతి బాణాః వద ||

యత్రాయదాల వైశ్చే నయు తస్య రాశిత్యక్తేప కేరభాగో నేనే దృశ్యం ౧౦ భక్తం ౨౦ మూలగుణశ్చభక్తః ౮/౧ ఆభ్యాం రాశిరానేయః

అంశం ౧/౨ గుణం ౪ దృశ్యం ౧౦

౧/౧ క్షో ౧/౨ శేషం ౧/౨ హారకం

గుణం ౪/౧ భాగిం-హార ౧/౨ వ్యస్త ౨/౧

౮/౧ దృశ్యం ౧౦ భాహార-వ్య ౨/౧

భాజ్యం ౧౦/౧ గా ౨౦/౧

నిష్పన్న గుణం ౮ నిష్పన్న దృశ్యం ౨౦

౮
అర్ధం
౪
వర్గం
౧౬
౨౦
———
౩౬

ే భాగుణః ౹ తదర్ధం ౪ తత్కృ	మూలం
౧౬ తన్మూలం ౬ గుణార్ధేన ౪	౬
యుతం ౧౦ వర్గీకృతం ౧౦౦ జాతం	౪
ాణమానం ॥	౧౦
	వర్గం
	౧౦౦ ఆదిరాశి
	రుజువు
	౫౦ అర్ధం
	౪౦ మూలగుణం
	౧౦ దృశ్యం
	౧౦౦

౪౩ లవోనం

రాశిలోని మూలగుణములు రాశిలోని । నధికలవంబును నూనమైనిలు వత్తు తులు ॥ రాశియొయ్యాదినఖపదరహితమగుచు । విక్రృతిభాగద్వ యముబోవవిక్రృతయ స్య ॥ (ప్ర మూలగుణహీనం ౧౪(౧ క్ర ౧ ద్వి మూలగుణహీనం ౨౦ ౨ ద్వి ౨౩

అర్ధమూలోదాహరణమాహ.

అళికులదళమూలం మాలతీంయాతమష్టౌ నిఖిలనవమభా
గాశ్చాళినీ భృంగమేకః । నిశి పరిమళలుబ్ధం పద్మమధ్యే నిరుద్ధం
ప్రతిరణతిరణంతం బ్రూహి కాంతేళిసంఖ్యామ్ ॥ ౭౦ ॥

బాలకురంగలోలదృశ బల్కుము భృంగసమూహమందులం । గా లుదళం
మూలమున గాళికినంగజాంశమింపుతో । మాలతికేగ కంజమున మాపుని
రుద్ధము జెందిరుఝుంకృతిం । జాలినొనచుం దాని ప్రతిఝుంకృతి జేయుచు భృం
గియుండ వే.

న్యాసము.

ాతిమలేతి. అళికులస్య భ్రమర సమూ	౧/౨ మూలగుణం దృశ్యం ౨/౯
హస్య దళం అర్ధం మాలతీం ప్రతి	ఇందర్ధ మూలము నొడువుట
యాతం అష్టౌ నిఖిలనవమభాగాశ్చ	దృశ్యార్ధం ౧

మాలతీం.యూథాత్ ఆళిపీత మేకంభృ
గం.త్రసిగణతికి.ఘాతం భృం ౦గ.ప
రిమెళలుబ్ధ. అ ఏవకీవస్మాత్ద్వే
సూర్యే సంగచ్ఛతిసంకుచత.పద్మ
స్య.మాధ్యే నిర్గంధ హేమాకాంతేసం
సతిఅలీ సంఖ్యా బ్రూహియదాల
హైకో న యుతస్స రాశి రిత్యుక్త
త్వాత్ అత్ర కిలరాశిననాంశాష్ట
కంరాశ్య ర్ధ మూలంచ రాశేః
ఋణంరూపద్వయంధృశ్యంతద్ధృ
ంధృశ్యంచ అర్ధవర్జితంరాశేర్
ర్ధస్యభవతీతి-తథా న్యాసః - భా
గగుణదృశ్యం గాశ్యర్ధస్యాంశోరా
శ్యర్ధః స్యాత్ ...నేనమూలగు
ణంధృశ్యంచ భక్తం ...గుణ స్య
...అర్ధం ... శయోర్దృ
శ్యం ౯ యుక్తంతదర్ధంసమ చ్ఛేదే
... తయోర్యోగః ...
తన్మూల ... గుణఘ్నే నయుతం
... ఛేదేనహృతం ౬ వర్గీకృతం
౩౬ ద్విఘ్నేయుక్తత్వాత్ తద్విగు
ణంఅళీకులమానం ౭౨

$\frac{౧}{౧}$ శేషం $\frac{౧}{౯}$ హారకం $\frac{౧}{౯}$

మూలం $\frac{౧}{౨}$ భాగపరివర్తితహారకం $\frac{౧}{౯}$

$\frac{౯}{౧}$ భా $\frac{౧}{౨}$ రా $\frac{౯}{౨}$ గుణం

దృశ్యార్ధం ౧ భాగిం. హారవర్గ $\frac{}{౧}$

భాజ్యం $\frac{౧}{౧}$ రా $\frac{}{౧}$ దృశ్యగుణార్ధం

$\frac{}{౪}$ వర్గం

$\frac{౭౧}{౧౬}$ యుగ్ $\frac{}{౧}$ సవర్ణ $\frac{౭౧}{౧౬}$ $\frac{౧౪౪}{౧౬}$ రా

$\frac{౨}{౧౬}$ మూలం $\frac{౧}{౪}$ యుతగుణార్ధం

$\frac{౯}{౪}$ రా $\frac{౨౪}{౪}$ అప ౪ రా ౬

వర్గం ౩౬ అస్యద్విగుణం ౭౨

రుజువు

౬ ౪౮ మూలం
౬౪ భారం
౨
౭౨

శరఅంశమూలోదాహృతి

రాశిపంచాంశమూలంబు రాశిలోన। పంచవర్ణలవంబులు బాయకునఖములు। శే
ష మైనధనంబెంతశిఖి బవపక।నవగజాంశోన ధృతులైననాతిబలుమా

ప్ర రాశ్యంశమూలహీనం $\frac{౧}{౫}$ $\frac{౪}{౫}$ దృ ౨ ద్వి రాశ్యంశమూలహీనం $\frac{౧}{౩}$

దృశ్యం ౧౧

మూలజాతి విశేషం

మూడిట నొకటికి మూలము । గూడి పిదప రాశి పంచగుణలవ
ములతో గూడి శరబాస్కరులుగా । చేడియ యయ్యాది రాశి
జెప్పుము ద్రుతముగ ॥

మూడింటనొకటికి మూలం [illegible] లవం [illegible] దృశ్యం ౧౧౨౫

ఇచ్చట మూడింటనొక భాగమునకు మూలము బలుకుట వలన దృశ్యమును మూడిట నొకటి చే గుణించి పిదప రాశ్యంశోన రూపము చే మూలగుణక దృశ్యంబుల భాగించి యుండు ఇప్పన్నంబుల గు దృశ్య మూలగుణంబుల వలన రాశి సాధించబడవలయు గాన న్యాసము దృ [illegible] రాశి [illegible] ఇందు చేర్పడ్డ రాశి

మూలం [illegible] దృశ్యం [illegible] అంశములు [illegible]

ఇందు రాశియందంశంబులు గూడియుండుట వలన నొక రూపముతో నంశములు సంకలనము చేయదగు [illegible] రాశి [illegible] ఇది హారకము పరివర్తి

తహారకం [illegible] దృ [illegible] రాశి [illegible] దృశ్యం

ఇట్లు సిద్ధమూలగుణం [illegible] దృ [illegible] । రాశ్యానయన న్యాసము

గుణార్ధం [illegible] వర్గం [illegible] సమం [illegible] రాశి [illegible]

అంతర రా [illegible] మూ [illegible] గుణార్ధం [illegible] శేషం [illegible] అవర్గరాశి

వర్గం [illegible] త్రిగుణం [illegible]

రుజువు

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ప్రశ్నలు

ఐదిటనొకటికి మూలము । నాదిగినం దాష్టలవములను గూడినయ । య్యాదిరసజలగుణంబులు గాదనరిన రాశి యెంత గ్రక్కున జెప్పుమా ॥ కుని భాగమునకు మూలము । తనమను శరలవముతో డదగ గూడిన । వనితరస బాణచంద్రులుగను పడ తొలి రాశి దెల్పు గ్రక్కున మాకున్ ॥

ప్ర [illegible] మూలం [illegible] దృ ౩౪ [illegible] ద్వి [illegible] మూలం [illegible] దృ ౧౫ [illegible]

మూలగుణహీనోదాహరణం

రాశినలుగడికి మూలము। రాశ్యష్టభాగాంశములు రాశిని ద్రోయ। నో
శశిముఖియా పాష్టక। మైశేషములిల్వ గాశమాకు దెలుపుమా॥ న్యాసము

రాశిచతుర్గుణానకు మూలం ౨/౧ హీనం ౧/౮ దృశ్య ౩౨

మరియు నిచ్చటలవములను గుణంబున మూలంబును హీనంబగుటవుక్త విధి నిరూపంబున లవంబుల ద్రోచి శేషముచే మూలగుణ దృశ్యంబుల భాగించి లబ్ధమూలగుణ దృశ్యంబుల చే రాశి సాధించవలయు

౧/౧ ద్రో ౧/౮ సమ ౭/౮ శేషం ౨ హారకం పరివర్తిత హారకం ౮/౭ గు ౨/౧ రాశి ౧/౭ మూలగు

పరివర్తిత హారకం ౮/౭ దృశ్య ౩/౧ ౨ రాశి ౨౫౬/౭ (౧౦

నిష్పన్నమూలగుణం ౩౨/౩ నిష్పన్న దృశ్యం ౨౫౬/౩

రాశ్యానయనం

గుణార్ధం ౧౬/౩ వర్గం ౨౫౬/౯ సంధ్య ౨౫౬/౩ సహ ౭౬౮/౨౭ ౨౩౦౪/౨౭ గాక ౩౦౭౨/౨౭

అ౩ రా ౧౦౨౪/౯ మూలం ౩౨/౩ గుణార్ధం ౧౬/౩ యుత రాశి ౪౮/౩ అప౩ రాశి

౧౬ వర్గం ౨౫౬ చతుర్భాగం ౬౪ ఇది ఆదిరాశి

రుజువు

౬౪
౧౬ నాలుగింతల మూలం
౪౮

బాకీ ౫౬/౮ గాక

ప్రశ్నలు

ఆదిరాశిషడ్గుణమునకు మూలము। నష్టమాంశత్రయములను హరింపుము। మూ
డు శేషమైన మొదలిటి యా రాశి। గణకుడెలియబలుకుచ నెనుడ వేని॥
అష్టగుణ రాశి మూలము। నష్టిలవము నందు గిడునాదిని ద్రోయగా। శిష్టము
బాహువులుండి। స్పష్టంబగు నాది రాశి బాలికె జెపుమా॥

ప్ర-మూలగుణం ౬/౧ లవం ౩/౮ శేషం దృ ౩ ద్వి-మూలగుణం ౮/౧ లవం ౨/౧౬ శేషం దృ ౨

మూలగుణితయుతోదాహరణం.

నవగుణితరాశిమూలము। నవవర్గాంశలును గూడి నభవసుధరలై। యవలా దృశ్యంబైనన్। సువిదితముగ జెపుము వేగసూక్ష్మకుశీమన్॥

న్యాసము

రాశినవగుణమునకుమూలం ౯/౧ లవం ౮/౯ దృశ్యం ౧౮౦

ఇందునుపూర్వోక్తదాహృతక్రమంబున నవగుణితదృశ్యం ౧౬౨౦.
ఉత్పన్నమూలగుణం ౮౧/౧౭ దృశ్యం ౧౪౫౮౦/౧౭

గుణార్ధం ౮౧/౩౪ వర్గం ౬౫౬౧/౧౧౫౬ సందృ ౧౪౫౮౦/౧౭ సమ ౧౧౧౫౩౭/౧౯౬౫౨

౧౬౮౫౪౪౮౦/౧౯౬౫౨ యుతి ౧౬౯౬౬౦౧౭/౧౯౬౫౨ అప ౧౭ రా ౯౯౮౦౦౧/౧౧౫౬ మూలం

౯౯౯/౩౪ గుణార్ధహీనం ౮౧/౩౪ శేషం ౯౧౮/౩౪ అప ౩౪ రాశిమూలం ౨౭

వర్గం ౭౨౯ నవాంశం ఆదిరాశి

౮౧

౭౨

౨౭

౧౮౦

ప్రశ్నలు

రాశిపంచఘ్నమూలంబు రాశిలోని। సత్వములజినభాగములన్నజేర। వ్యోమభములైనయారాశి భాను వేగ। బలుకుమామూలగుణితంబు దెలియదేల॥

ధృతిగుణరాశికిమూలము। పితత్రిపాదములుగూడి వేసఖగజములై। నుతిమతిగన్పడమొకలిటి। యతులితమారాశి దెలుపుగుతి వేగమునన్॥

ప్ర-రాశిపంచగుణమూలం ౫/౧
౨౪/౨౫ నోగరాశి ౨౭౦

ద్వి-రాశ్యష్టాదశగుణములు ౧౮/౧
౩/౪ యుతదృశ్యరాశి ౮౦

ఇట్లుమూలజాతిసమాప్తము.

త్రైరాశికాదులకుపయోగంబగు
గుణకభాగహారసూత్రం.

గుణకహారాంతరము చేత గుణ్యరాశి గుణితమొనరించి హారము చే గొనగ భాగాలు లబ్ధ గుణ్యంబులగు హీనలాభములగు। హారమధికాల్పకంబులై యమరునెపలా॥

టీ॥ గుణకారభాగహారరాసుల యందలి యంతర రాశి చేత గుణ్యముమ గుణించి హారకము చేత భాగించిన ఫలము రాశి - గుణకంబున కన్న హారకము న్యూనముగానుం

డునపుడు గుణ్యరాశి యందు సంకలనంబు చేయునది. గుణకంబునకన్న హారకమధికంబగు నెడ గుణ్య రాశి యందూనము జేయునది

దీని ప్రయోజనము త్రైరాశికాదులయందు స్పష్టీకరింపబడి యుండుటనిచ్చట లక్ష్యంబులుదహరింపబడదయ్యె॥

అథ త్రైరాశికకరణసూత్రం వృత్తేనాహ

ప్రమాణమిచ్ఛా చ సమానజాతీ ఆద్యంతయోస్స్థః ఫలమన్యజాతి। మధ్యే తదిచ్ఛాహతమాద్యహృత్ స్యాదిచ్ఛాఫలం వ్యస్తవిధిర్విలోమే ॥ ౭౭ ॥

ప్రమాణమిచ్ఛయుల్య జాతిప్రథమచరమములదగు। సమానభేదజాతి ఫలము సంభవించు మధ్యమై। క్రమంబుమీరనిచ్ఛ చేతఘాతముగుచు ఫలముదా। ప్రమాణరాశిభక్తమగుచు ఫలము రాశికత్రయి। నన్నమేయు లీలవ్యస్తమందునలరునది విలోమమై॥

ప్రమాణమితి॥ సమానజాతీపక జాతిప్రమాణేచ్ఛే అద్యంతయో స్థఃభవతః అన్యజాతిఃఫలం మధ్యే స్యాత్ తత్ఫలమిచ్ఛాహతం ఇచ్ఛ

టీ॥ ప్రమాణంబన కాలప్రమాణంబును - ఇచ్ఛయన స్వేష్టకాలంబును - ఫలంబన ద్రవ్యంబునునని దెలియునది.

ప్రమాణంబును నిచ్ఛయును సమానజాతిగావున మొదలను కడపల

యాచ గుణితం సత్ అర్ఘ్యహృత్ స్యాత్ తత్ప్రమాణేన భక్తం సత్ ఇచ్ఛాఫలం స్యాత్ - విలోమే వ్యస్త త్రైరాశికే వ్యస్తవిధిః విపరీతవిధిః ప్రమాణగుణితం ఇచ్ఛాభక్తం ఫలం స్యాదిత్యర్థః-

నుంచబడు - ఫలంబు సమాన జాతిగా మింజేసి ఆ ధ్యంబున నుంచబడు నిట్లు నియతము-
ఇందు- ఇచ్ఛ చేత ఫలమును గుణించి ప్రమాణము చేత భజింప ఇచ్ఛా కాల ఫలంబగు-
వ్యస్తము జెందు నెడల ఇచ్ఛ చే ప్రమాణము గుణించి ఫలము చేత భజిం పలబ్ధించునవుట.

ఉదాహరణాంతరం-

నాల్గు దినముల భత్యంబు నధశశాంక|లైన నాకు దినంబులకబ్బునెంత|యారు దినముల నూరులై యలరసష్టి దినములకు భత్యమెంతగు దెలుపు వేగ||

ప్రథమోదాహరణం -

ప్రమాణం ఫలం ఇచ్ఛ దినాలు

దినాలు నిష్కము

౪ ౧౦ ౬

౧౦ గుణ్యం

౨ గుణహారకాంతరం -

౪) ౨౦ (౫ ఫలం

ఇచ్ఛ టగుణంబు కన్న నుహారకంబు ల్పంబుగావున ఫలమును గుణ్యమందు ధనము చేయ్య వలయు

౧౦
౫ ఇచ్ఛాఫలం-
౧౫

రుజువు

౧౦ ఫలం
౬ ఇచ్ఛ

౪) ౬౦ (౧౫
౪౦
౨౦
౨౦

ద్వితీయోదాహరణం

ప్రమాణం ఫలం - ఇచ్ఛ

౬ ౧౨ ౪

౧౨ గుణ్యం

౨ గుణహారాంతరం

౬] ౨౪ (౪ ఫలం

ఇచ్ఛ టగుణంబు కన్న హారకంబధికంబుగావు ఫలంబును గుణ్యంబు నత్రో యవలయునది

౧౨
౪
౮ ఇచ్ఛాఫలం

రుజువు

౧౨
౪
౬) ౪౮ (౮
౪౮

ఉదాహరణం-

కుంకుమస్య సదళం పలద్వయం నిష్కసప్తమలవై స్త్రిభిర్యది।
ప్రాప్యతే సపది మే వణిగ్వర బ్రూహి నిష్కనవకేన తత్కియత్
సదళపలద్వయకుంకుమ। యదనునస ప్తత్రిలవములనబ్బినవే। హితము
గాగవణిగ్వర। యదినవనిష్కములకెంతయబ్బునొ జెప్పుమా॥

ప్రమాణం ౩/౭ ఫలం కుంకుమ ౨ ౧/౨ । ఇచ్ఛా నిష్కాః ౯/౧

కుంకుమస్యేతి॥ యది త్రిభిః నిష్కసప్తమలవైః కుంకుమస్య సదళం పలద్వయం సార్ధే పలే ప్రాప్యతే తత్ తర్హి నిష్కనవకేన కియత్ ప్రాప్యతే - హే వణిగ్వర సపది మే మహ్యం బ్రూహి॥ న్యాసః॥ ని ౩/౭ ప ౨ ౧/౨ - ౯/౧ ఛేదఘ్నరూపేషు లవా ధనర్ణమితి మధ్యమస్య కృతే జాతం - ని ౩/౭ ప ౫/౨ ని ౯/౧ ఫలం ౫/౨ నిక్షేపణ ౯/౧ హత ౪౫/౨ ఇదం ఆద్యేన ౩/౭ భజేత్ - ఛేదం లవంచ పరివర్త్య ౭/౩ ౪౫/౨ అంశాహతిశ్ఛేదవధేన భక్తా ౩౧౫/౬ ఛేదేనవ్యాప్తే లబ్ధం పలాని ౫౨ త్రయః శేషాః తే చతుర్గుణాః ౧౨ షడ్భిర్భక్తాః ౨ కర్షద్వయం

౯/౧ ఫలం ౫/౨ రాశి ౪౫/౨ భాగించు.
ప్రమాణం ౭/౩ పరివర్తితహారకం
౭/౩ భా ౪౫/౨ గా ౩౧౫/౬ అప ౩ రా ౧౦౫/౨

ప్రకారాంతరం-

గుణహారకాంతర ౯/౧ ౩/౭ సమ
౬౩/౭ ౩/౭ అంతరం ౬౦/౭

గుణ్యం ౫/౨ గు ౬౦/౭ రా ౩౦౦/౧౪
రాహా ౩/౭ పరి ౭/౩ రా ౨౧౦౦/౪౨
అప ౪౨ రా ౫౦ గుణ్యం ౫/౨ సమ
౧౦౦/౨ ౫/౨ రాశి ౧౦౫/౨ ఫలం

ఉదాహరణాంతరమ్-

ప్రస్థాః శాలేస్త్రిషష్టిః పణత్రయేణ తైర్నిష్కచతుష్క-
యుక్తమ్। తేన తత్ పాద్యాదశ భస్యార్ధైః పణైః కిమాచక్ష్వ
సద్వివిచింత్య॥ ౭౮॥

అరువదిమూడు శల బులు। వరః పూర్ణరమునకబ్బు వారిధి దిక్కుల్ సరగు
నదెల్పు ముపదయు। కృ-రచంద్రపంమ్ములకును గణకతనూజా॥

న్యాసము-

ప్రశ్నేష్టేతి॥ ప్రశ్నేష్టంయత్కృ
పూర్ణరంతస్యపలాంనాం త్రిషష్ట్యా
యదినిష్కచతుష్కయుక్తం శతం
లభ్యతే - తదాసపాదైః ద్వాదశ
భిఃపలైః కింలభ్యతే- హేసఖె విచిం
త్యఆచక్ష్వ వద॥ న్యాసః ॥పలం౬౩
ని ౧౦౪ పలం $\frac{౪౯}{౪}$ ఫలం $\frac{౧౦౪}{౧}$ ఇచ్ఛా
యాం $\frac{౪౯}{౪}$ హతం $\frac{౫౦౯౬}{౪}$ ఛేదేన
హృతం ౧౨౭౪ ఆద్యేన ౬౩ హృ
తంలబ్ధం ౨౦ నిష్కాః శేషం ౧౪
షోడశగుణాః ౨౨౪ త్రిషష్ట్యాభక్తాః
లబ్ధంద్రమ్మాః ౩ శేషం ౩౫ షోడశ
గుణాః ౫౬౦ త్రిషష్ట్యాభక్తాః ల
బ్ధాఃపణాః ౮ శేషం ౫౬ చతుర్గు
ణాః ౨౨౪ త్రిషష్టిహృత్యాలబ్ధాః
కాకిణ్యః ౩ శేషాః ౩౫ వింశత్యా
గుణితాః ౭౦౦ త్రిషష్ట్యాహృత్వా
లబ్ధవరాటకాః ౧౧ శేషం $\frac{౭}{౬౩}$ స
ప్తభిరపవర్తితాః $\frac{౧}{౯}$

ప్రమాణంక-౬౩ ఫలంని ౧౦౪
ఇచ్ఛాక-ప ౧౨ $\frac{౧}{౪}$ సం $\frac{౪౯}{౪}$
$\frac{౧౦౪}{౧}$ $\frac{౪౯}{౪}$ రాం $\frac{౫౦౯౬}{౪}$ భాగిప్ర
$\frac{౬౩}{౧}$ పరి $\frac{౧}{౬౩}$ రా $\frac{౫౦౯౬}{౨౫౨}$ అ౨౫౨
రా $\frac{౧౨౭}{౯}$

ప్రకారాంతరం

గుణకం $\frac{౪౯}{౪}$ హారం $\frac{౬౩}{౧}$ అంతరం
సహ $\frac{౪౯}{౪}$ $\frac{౬౩}{౧}$ అంతరం $\frac{౭౦}{౪}$
గుణ్యం ౧౦౪ రా $\frac{౧౦౪}{౧}$ $\frac{౭౦}{౪}$ భాగి
పరిహా $\frac{౧}{౬౩}$ రా $\frac{౨౧౧౧}{౨౫౨}$ అ౨౫౨ రా
$\frac{౭౫౪}{౯}$ గుణ్యం $\frac{౧౦౪}{౧}$ సహ $\frac{౭౫౪}{౯}$
$\frac{౯౩౬}{౯}$ అంతరం $\frac{౧౮౨}{౯}$ ఇచ్ఛాఫలం

ఉదాహరణాంతరం

ద్రమ్మద్వయేనసార్ధాం శాలితండులఖారికా। లభ్యా
చేత్పణసప్తత్యాతత్రింశత్పదిక ఫృతమ్॥

ద్రమ్మయుగ్మమునను ధాన్యంబు ఖండుల | లవ్ధమూంశయుక్తమైన ఖారి
యభ్యనేని డెబ్బదైనవ పణమ్ముల | నెంత మ్రుతము బలుకు చింత జేసి ||

ద్రమ్మద్వయేనేత్యాది - అష్టాంశసహితా శాలితండుల ఖారీ ద్రమ్మద్వయేన లభ్యా చేత్ తర్హి పణసప్తత్యా కిం లభ్యతే కథ్యతాం - న్యాసః- ప ౩౨- ౧ $\frac{౧}{౮}$ ౭౦ ఛేదఘ్న రూపేష్వితి జాతం $\frac{౯}{౮}$ ఇచ్ఛయా ౭౦ హతం $\frac{౬౩౦}{౮}$ ఆద్యేన ౩౨ భక్తం - ఛేదం లవం చ పరివర్త్యేతి $\frac{౧}{౩౨}$ $\frac{౬౩౦}{౮}$ అంశాహతిచ్ఛేదవధేన భక్తా $\frac{౬౩౦}{౨౫౬}$ ఛేదేన భక్తం లబ్ధం ఖార్యౌ ౨ శేషాః ౧౧౮ షోడశగుణాః ౧౮౮౮ ఛేదేన ౨౫౬ భక్తా లబ్ధా ద్రోణాః ౭ శేషాః ౯౬ చతుర్గుణాః ౩౮౪ ఛేదేన ౨౫౬ హృతాః లబ్ధ ఆఢకం ౧ శేషః ౧౨౮ చతుర్గుణాః ౫౧౨ ఛేదేన ౨౫౬ హృతాః లబ్ధౌ ప్రస్థౌ ౨

న్యాసము

ద్ర ౨ కిపణాః ౩౨ ఖార్యః ౧ $\frac{౧}{౮}$

పణం ౭౦ $\frac{౯}{౮}$ గు $\frac{౭౦}{౧}$ రా $\frac{౬౩౦}{౮}$

ఖా $\frac{౩౨}{౧}$ పరి $\frac{౧}{౩౨}$ $\frac{౬౩౦}{౧}$ ఫలం

$\frac{౬౩౦}{౨౫౬}$ లబ్ధం ౨ $\frac{౧౧౮}{౨౫౬}$

ప్రకారాంతరం

గుణకహారకాంతరం $\frac{౩౮}{౧}$ గుణ్యం $\frac{౯}{౮}$

రా $\frac{౩౪౨}{౮}$ పరివర్తిత హారకం $\frac{౧}{౩౨}$ గు

$\frac{౩౪౨}{౮}$ రాశి $\frac{౩౪౨}{౨౫౬}$ అస $\frac{౯}{౮}$ వర్గ $\frac{౨౭౩౬}{౨౦౪౮}$

రాశి $\frac{౫౦౪౦}{౨౦౪౮}$ అప ౮ రా $\frac{౬౩౦}{౨౫౬}$

త్రై ౪౫ ప్రశ్నలు

౧. మాసమునకు నైదుమాడలు వేతనం బైనన్ను పదినములబడయు నెంత ||
౨. చంద్రరామతిథులసవర్ణరూపములైన పంచదినములకు భాగము యత |
౩. గరిశెయొక్కటికి సిగకలునం దెంక్రము లై వెలయతూమునకును విలువ మొంత
౪. ఖార్వయొక్కటికి భాసురూపములైన పీశసప్తకములవిలువ మొంత ||

౫ - భార్గ్వముప్పదై దుమాడలైనను బాహు।నందచంద్రరతులనాకు దెలుపు॥
౬ - మణుగునకును రూపపంచకంబైన।రవిచతుష్టయములరమణిబలుకు॥
౭ - సార్థపలము రూపసప్తకంబైనను। పంచమాంశయుక్తపలముకెంత॥
౮ - రతిత్రయోదశత్ప్వురహిమీరనవనిష్క। భారవిలువయెంతబలుకువేగ॥
౯ - గగికతూముల్లైమగన్నడనవనంద తూములకును విలువ భాగబలుకు॥
౧౦ తులముత్య్గరూపములుగా గగగయొక్కవిలువయెంతయగును వెలదిదెలుపు॥

నెల౧కిరూప్య౫చొప్పునదినములు౧౬కియెంత॥
దినములు౩౦కిరూప్య౭చొప్పునదినములు౨కియెంత॥
గరిశ౧కిగగ౧౦౭౯చొప్పునతూము౧కియెంత॥
భార్గ్వ౧కిరూప్య౧౩చొప్పునవీశలు౭కియెంత॥
భార్గ్వ౧కిరూప్య౩౫చొప్పునరతులు౧౯౩కియెంత॥
మణుగు౧కిరూప్య౫చొప్పునరతులు౪కియెంత॥
పలము౧౯కిరూప్య౭చొప్పునపలములు౧౯కియెంత॥
రతి౧కిరూప్య౧౩చొప్పున౯వరాలయొక్కయెన్నిరూపాయలు॥
గగ౧కితూములు౫చొప్పునతూములు౯౯కియెంత॥
తులము౧కిరూప్య౬వంతునవరాయొక్కయెంత॥

నెలకుపానులునాల్గైన జలభుజదిన।ములకు వేతనమెంతగుముప్పదియొక।దిన ములకునైదుపాళ్లైనదివసపంచ।వింశతికి వేతనంబెంత వేగబలుకు॥ నెలకుగెను లారు గాంచిననీరజాక్షదినములకు వేతనంబెంతదినగజాతము। లకనుగెనులా రుబడయుచోలలితగాత్ర।పంచవింశతిదినములబడయునెంత॥బనుకషిల్లిం గ్ను లైదైనతరళనయన।నాల్గుట్లోనులకెంతగునట్లుహిన్న।మనకగిసియైన ధాన్య ములతో ప్పదిటికి।క్రయముదెల్పుమువేగను క్రమముగాగ॥ గాలమొకటికిపా నులునాలుగైనయురువడైమమిమ్ముల కెంతక్రయముసూ్రీ పుపాలిఁగన్ను లైదైనసుభ్రు గ్రాసులారిటికికెలదెల్పుముచారుశీల॥పానునకటగాలు మూడై నపంచపెంను-లకునుశకటరయెంతబ్బాలలనగినికి-గాలములుమూడుబడ

యుచో౯గణి౯ రొమ్ముప్పిల్లింగ్స్నవకెం౯ యబ్బ్యూను చెప్పను వే౯.-ప్రవేం౧౯సారచో దిఖిపద్ధ్విది౩౦౧సారచో॥ది-౫౨కిత్సె౧౩గి౬చో॥ద౧-౫కిచద౦లకిగి౬చో॥ ది-౫౨కిప౦౯౧౯మిచో॥ష్టో౯ ౯కిపహస్ర్సదు౧౯గి౧చో॥ ధ్రా౯కిసగాల ౧కి౯పరచో॥మినిమ్ములు౫౨౩ ఆ౦ ప్రూ౯ పు౧కిపాలి౯౦మ్సులు౨చో॥ త్రొగ్గెసులు౬కిసపాన౧కిటు౯ ౩చో॥పెళ్సలు-౨ కిడగి౧కిగాల౩చో॥మి

విగుంకి

అథ వ్యస్త త్రైరాశికకరణసూత్రం వృత్తద్వయేనాహ

జీవానాం వయసో మౌల్యే తౌల్యే వర్ణస్య హైమనే। భాగహారే
చ రాశీనాం వ్యస్తం త్రైరాశికం భవేత్॥ ౭౬॥ ఇచ్ఛావృద్ధౌ ఫ
లే హ్రాసో హ్రాసే వృద్ధిఃఫలస్య తు। వ్యస్తం త్రైరాశికం త
త్ర జ్ఞేయం గణితకోవిదైః॥

ఇచ్ఛావృద్ధౌ ఇచ్ఛ హెచ్చగా నెడలహీనఫలంబు ఫలహ్రాసే వృద్ధియందిచ్ఛ తగ్గను
నైనెడను వ్యస్తత్రైరాశికమనబడు ప్రాణుల వయస్సును లెక్కించువేళ మూల్య
మును బంగారు వన్నెలను చూచుచు వేళ ధాన్యరాసులను

జీవానామితి - జీవానాం వయసో మౌల్యే - హైమనే వర్ణస్య తౌల్యే - రాశీనాం భాగహారే చ వ్యస్తం త్రైరాశికం భవేత్ ఇచ్ఛావృద్ధౌ ఫలహ్రాసే ఫలవృద్ధిర్భవతి తత్ర అన్యత్రాపి శేషం ఫలవ్యస్తం త్రైరాశికం జ్ఞేయం - ఇచ్ఛావృద్ధౌ ఫలహ్రాసః। ఇచ్ఛాహ్రాసే ఫలస్య వృద్ధిశ్చేత్ వ్యస్తం త్రైరాశికమిత్యర్థః॥

జీవంబులవయసును జూచి వెచ్చించునపుడును బంగారపు వన్నెల వెలజే యునపుడును ధాన్యరాసులగొలుచునపుడును వ్యస్తత్రైరాశికమనం బునిచ్ఛాప్రమాణము కన్నఇచ్ఛ యధికంబగునెడ ఫలము తగ్గుటయు ప్రమాణము కన్నఇచ్ఛ తక్కువయగునెడ ఫలము హెచ్చుట యునగునని దెలియునది

౧అ త్ర్యోదాహరణానాహ ౩౮

జీవానాంవయసి

ప్రాప్నోతిచేత్షోడశవత్సరా స్త్రీ ద్వాత్రింశతం వింశతి

వత్సరాకిమ్

షోడశవయస్కురాలైనట్టిసొబగులాడి దంత నిష్కముల్ పొలి(?)పైదనరెనేని- వెగబ్బుల ముప్పదిరెండు వింశతికమువయసుగల వారచెలి కేమివరలునోలి

ప్రాప్నోతి। షోడశవత్సరా స్త్రీ ద్వాత్రింశతం నిష్కాన్ ప్రాప్నోతి చేత్-వింశతివత్సరా కిం ప్రాప్నోతి న్యాసః॥

౧౬- ౩౨-౨౦ వ్యస్తత్వాత్ ఫలం ౩౨ షోడశగుణం॥ ౫౧౨ ॥ వింశత్యా లబ్ధం నిష్కాః ౨౫ శేషః ౧౨/౨౦ చతుర్భిరపవర్తితే నిష్కత్రయస్య పంచమాంశః ద్రమ్మా(?)... ౪ కిన్స్యా(?)ద్యవ రాటకాః

ప్ర ౧౬ ఫలం ౩౨ ఇచ్ఛా ౨౦

$\frac{౩౨}{౧}$

౨౦)౫౧౨(౨౫-।

౪౦

౧౧౨

౧౦౦

౧౨

$\frac{౩౨}{౪}$

౨౦)౧౯౨(౯౬ ...

౧౮౦

౧౨

౨౦

$\frac{౧}{౧}$ ద్రమ్మ ౯/...

శేషం ౨౫ $\frac{౩}{౫}$

ఉదాహరణాంతరం సంస్కృతపూర్వశ్లోకశేషః

ద్విహాయనో వాహనిష్కాన్ చతుష్కాన్ ముక్త్వా ప్రాప్నోతి షోడశ ...

...వహాస్త్రికిమ్ ॥

రెండు బరువులు మోయునుద్దండవృషము నాల్గునిష్కత్రయంబులనలరెనేని। యారుబరువులు మోయునాసారమైన వృషమునకునెంతవెలువుము విశదనూజా॥

కించ:-ద్వ్యధూర్వకాహా:ద్వ్యధు రౌపకతీ -ఈదృశ:ఉక్తౌవృషా ... చతుర్వర్ణం ప్రాప్నోతిచేత్ తదా -ధూ: ... హాడకౌ కిం ప్రాప్నోతి

ద్వితీయోదాహరణేన్యాస:

౨ ౪-౬ - ఫల ౪ద్విగుణం లాభవృద్ధి

ప్రమాణము ౨ ఫలం-౧ ౪ ఇచ్ఛ

౪			౪	
౨			౪	
౬ ౭(⅔ ఫ			౬ ౧౬(⅓	
౪/౧	౭/౩	అ	౧౬/౩	౭/౩ శేషం ౪/౩

హ్రాతంల బ్ధనిష్కా: ౧ శేష: ౨/౬

ద్వాభ్యా మపవర్తిత: ౧/౩

౨-అథ హేమవర్ణతౌల్యో దాహరణం ౩౫

దశవర్ణ సువర్ణ ౧ చేద్గద్యాణకమవాప్యతే । నిష్కేణ తిథి వర్ణంతు తదావదకియన్మితం ॥ ౭౭ ॥

వన్నె పదిగలస్వర్ణంబువరలనిష్క । మునకుగద్యాణకంబుగా మొన యు నేని। పదియు నైదగు వన్నెయాభర్మ మందు। స్వర్ణకారుండ యంతబ్బు సర గ జెప్పుమా॥

దశవర్ణమితి - నిష్కేణదశవర్ణంకనకంగద్యాణమవాప్యతే చేత్ -తథాతిథివర్ణం పంచదశవర్ణంకియన్మితంప్రాప్యతేతద్వద॥

న్యాస: -

౧౦ - ౧ - ౧౫ఫలందశగుణం ౧౦ పంచదశహృతం ౧౦/౧౫ పంచభిరప వర్త: ౨/౩

న్యాసము

ని-స్వ - ౧౦ను ౪౭ స్వ ౧౫

౧౫)౪౭౦(౩౨ ఫలం
౪౫౦
౨౦
౨౦

౪౭
౫
౧౫)౨౪౦(౧౬ ఫలం
౧౫౦
౯౦
౯౦

౩ అథరాశిభాగోదాహరణమాహ ||౩౬|
సప్తార్ధకేనమానేనరాశౌసస్యస్యమాపితే। యదామాసశ
తంజాతంతదాపంచార్ధకేనకిం || ౭౯ ||
ఏడుతూములపరచేత నెట్టిరాశి।మాసములునూరుగొలిదినమాలిసోవు
నైదుతూములపరచేతనదియెంగొల్వ। యెన్ని నెలలగుదెల్పుము యేర్పడంగ ||

సప్తేతిసస్యరాశౌసప్తార్ధకే
సమానేనచపితెయదిమాసశతం
జాతంతదా పంచార్ధకేన మానేన
కింస్యాత్ ||
న్యాసః -
౭-౧౦౦-౫ అత్ర ఫలం ౧౦౦ సప్త
గుణా౭౦౦ పంచహృతం ౧౪౦

న్యాసము
తూ ౭ రానె ౧౦౦ తూ ౫

౧౦౦
౭
౫)౭౦౦(౧౪౦
౫
౨౦
౨౦

౧౦౦
౨
౫)౨౦౦(౪౦
౨౦౦
ధనం
౧౦౦
౪౦
౧౪౦

౪౬-ప్రశ్నలు-
పదివన్నెబంగరముముప్పదిరెండుగుసుంజభరముబడయనయిదిటఁ ||
పదితాష్టవనీస్వర్ణం।బడియెంతబ్బునోకో బలుకుపంచకమునకుఁ ||
పదియొండేండ్లనెఘూటికి।పదియార్వరహాలుగల్గ మైనను జెప్పుమా।
పదునెనిమిదేండ్లసుందరి।కదియెంతగు దెలియ దేనికంజాతముఖీ |
క్రోశద్వయముబరచెడుఘోటకంబు।విలువషోడశరూప్యులై వెలయునేని।
క్రోశదశకంబుబరచెడుఘోటకంబువిలువవేవేగబల్కుమువిప్రముఖ్య ||
ఏనుతూములబట్టెడునట్టి పరను। రాశిగొల్చినఘుంటలురెండునైన ।।యూడు

తూములపరతోడఁ కుడుగుదగొలుప। రాశికుదచెండు నెంత కాలమునఁబలుకు॥

ప్ర-వన్నె ౧౦ యొత్తుకి ౬వన్నె ౭ ద్వి పంక్తు ౧౪ కియూ ౧౮ పంక్తు ౧౭ కి

తృక్రో-౬కియూ ౧౬ కో౦ంచ ౫ తూ ౩౬ తో ౩

పూర్వగణిత ప్రశ్నము-

పాలుపుగ యోజనత్రయము బోయి హంటా హంటి రెండు యోజనం। బులుగుగుడంగ వచ్చు హంసము ఖ్యము నూపురాలు గానని। పుల్లజవలీల యోజన చతుష్కము వేచని మూడు యోజనం। బులుము కలశ్వ రత్నమునబోల్చు

క్రయంబు నిర్ణయించుము॥

అథపంచరాశికాదౌ

కరణసూత్రంవృత్తేనాహ

పంచసప్తనవరాశికాదికేఽన్యోన్యపక్షనయనం ఫలచ్ఛిదాం

సంవిధాయ బహురాశిజే వధే స్వల్పరాశివధభాజితే ఫలమ్॥

పంచసప్తనవాదిబరగు రాసులయందు ఫలమును హారముల్ బాగుమీఱ వినిమయంబొనరించి వేర్వేరగునట్టి వెండు రాశిద్వయి వేఱుమీఱ। ఫలసహితంబగు పక్షంబు బహురాశి భాజ్యంబు హారకున్యాసను మనెగడు। హారభక్తఫలము ఫలంబగు నిచ్ఛలభేదంబు గల్గిన వెరయదొండు। హారభాజ్యరాసుల చ్ఛేదచ్ఛేదహానవృత్తి। మొరిగి మొరిగి సంభవించు నెడల। సంచితంబు జేసి గుణనములను సిద్ధి। జెంచువాడు సమము శేషమొల్లా॥

ప్రకారాంతరము

పంచసప్తనవాద్యత్రై బరగుచుండు। రాసులను హారఫలములగన్యముగను

విమయము జేసి బహుపక్షజాత రాశి। స్వల్పపక్షరాశిభక్తమైజను ఫలముగా॥

ఫలమె చటనుండునది యే। వెలయాను బహురాశి జనగ వివిధగతుల చే। పల

కిల్లుపినీ తూయంబుల। దెలియందగు నట్టి ధము తీరమగు బుద్ధి॥

పంచసప్తేతి ॥ పంచసప్తనవరాశికాదికే పంచ-సప్త-నవరాశికే-అనిశఘ్నే ఏకాదశరాశికే ఫలచ్ఛేదాం ఫలానాం ఛేదానాం చాన్యోన్యపక్షనయనం-పరస్పరపక్షస్య అనయనం ప్రాపణం సంవిధాయ బహురాశిపక్షే బహురాశి పరస్పరగుణే స్వల్పరాశివధభాజితే స్వల్పరాశిపరస్పరగుణేన హృతే సతి ఫలం స్యాత్ యత్ర ఫలం తు బహురాశిః ॥

పంచరాశిక సప్తరాశిక-నవరాశిక-ఏకాదశరాశికాదులయందు ఫలరాశి తొలుత మార్చియుంచునది-

పిదప యారాసులయందలి ఛేదంబుల మార్చియుంచునది - ఇట్లు మార్చియుంచిన రాసులయందు ఫలస్థానము నందలి యంశరాశి నియతంబుగ నెచ్చటనుండునది బహురాశియని వ్యవహారము॥

అట్టిబహురాశి పక్షమునందలి యంశంబులనొండొంటి గుణించిన రాశి స్వల్పరాశియగు॥

ఇదిమొదటి పక్షాంశాన్యోన్య గుణిత రాశి హారకంబనంబడు - ఇట్టి హారకంబుచే-పూర్వనిగదిత భాజ్య రాశిం భజింపబడిన ఫలంబిచ్ఛాఫలంబగు-

ఈవిధి యిచ్ఛాఫలయందెన్ని భేదంబులుగల్గిన సమన్వయము లేక ఫలసిద్ధి యగుచుండునటు,

ఈ రీతి మొదలునటి విధంబున రాసుల వినిమయము చేసి నయనాంతరంబున సమానముగా సంభవించు నెడలను-అపవర్తనముచే సంభవించు నెడలను నట్లు సాధ్యములు జూచి రాసులు తగ్గించి వృథా రాసుల నొండొంటి వేర్వేరగుణించి హారంబుచే భాజ్యంబు భజించునది

౧అత్ర పంచరాశికోదాహరణమాహ॥ ౩౪।

మాసే శతస్య యది పంచకలాంతరం స్యాత్ వర్షే గతే భవతి కిం వద షోడశానామ్। కాలం తథా కలయ మూలకలాంతరాభ్యాం మూలం ధనం గణక కాలఫలే విదిత్వా ॥ ౮౧ ॥

ఒకనెలకు నూరురూపులకు నైదుకళాంతరము ధనసంఖ్యయై । ప్రకటిత

నొందవపవ ణామునభా గగుషోడశి కెంత దెల్పుమా । యకుటిలబుద్ధిమూలకళ లందగకాలమునట్టిమూలముల్ । ఒకలము లేక కాలఫల వేదికమై గణకప్రము ఖంబుగన్ ॥

ప్రథమంకలాంతరా నయనము.				అసలువడ్డిలచే కాలా నయనము.				వడ్డికాలములచేధనా నయనము.			
ప్రథమం		అన్యోన్య		ప్రథమం		అన్యోన్య		ప్రథమం		అన్యోన్య	
౧	౧౨	౧	౧౩	౧		౧		౧	౧౨	౧	౧౨
౧౦౦	౧౬	౧ [illegible]	౧౬	౧౦౦	౧౬	౧౦౦	౧౬	౧౦ [illegible]		౧౦౦	
౫			౫	౫	౪౮/౧౫	[illegible]	౧/౫	౫	[illegible]	౪౮	[illegible]

మాస ఇతి - శతస్య రూపక శత స్య మాసేగతే సతి - యది కలాంత రం వృద్ధిః పంచరూపకాస్యుః తద్వ షేగతే సతి - షోడశానాం రూపకా నాం కింకలాంతరం భవతి - హేగణ క తద్వ దత థాయూలకలాంతరా భ్యాం కాలం కలయ జానీహి - తథా కాలఫలేః ధి త్వా మూలధనం వద

న్యాసః

ప్రథమే బహురాశి వధః ౯౬౦ స్వ ల్పరాశి వధేన ౧౦౦ భక్తలబ్ధం ౯ శిష్టభాజ్యహారౌ ౬౦/౧౦౦ వతుభిః రపవర్తితౌ ౩/౫ పుంఃపంచభిః ౩/౫ ఉపరినవభిఃర్ఛేదఘ్న రూపేష్వితి కృతేజాతం ౪౮/౫ ఫలం - అథ మూ లకలాంతరాభ్యాం కాలానయనం

వడ్డిసిద్ధించు న్యాసము

౧౦౦ / ౧ / ౧౦౦ హారకం

౧౨ / ౧౬ / ౧౯౨ / ౫ / ౯౬౦ భాజ్యము

౧౦౦)౯౬౦(౯ ౩/౫
౯౦౦
౬౦(ఇది ఘనాంతరఫలం)/౫౦

మాసములుసిద్ధించు న్యాసము

హారం భాజ్యం

౧౬ / ౫ / ౮౦ / ౫ / ౪౦౦

౧ / ౧౦౦ / ౧౦౦ / ౪౮ / ౪౮౦౦ / ౧

౪౦౦)౪౮౦౦(౧౨

యథాన్యాస్యః ఫలచ్ఛిదాను న్యోన్య పక్షనయనే బహు రాశి వధః ౪౮౦౦ స్వల్ప రాశివధేన ౪౦౦ భక్తే లబ్ధః కాలః ౧౨

అథ కాలకలాంతర భ్యాం మూలానయనం యథాన్యాస్యః ఫలచ్ఛిదాను న్యోన్య పక్షనయనే బహు రాశివధః ౪౮౦౦ స్వల్ప రాశివధః ౩౦౦ అనేన భక్తే లబ్ధం మూలధనం ౧౬

మూలము సిద్ధించు న్యాసము

హారం	భాజ్యం
౧౨	౧
౫	౧౦౦
౬౦	౧౦౦
౫	౪౮
౩౦౦	౪౮౦౦
	౧
	౪౮౦౦(౧౬

౪౭ ప్రశ్నలు

అయిదు దినములందు నశ్వసంఖ్యా శ్వంబు । లాధనవతు ఘుగ్ధ హారగిం పదిదశ దినంబులందు దా మెన్ని గుర్రము॥ లశ్వయు క్తి బాహులారగించు ॥ ఇరువద్దై దుపణము వేడు దినంబు ల। కును జయుగ్మంబు నుహింగణించు ॥ ముప్పై రెన్ని తిథులముప్ప ది రెండును । నేటనొక్కటియును నిలగణించు ॥ బలివధ ద్వాదశకము। గిలకానులు పదనకొండు నింద్రియ తిథులను । వలను గదుస్ని నధృతివృష ॥ ములు పిశ్వ సపంచ మాంశ ములు బట్టు తిథుల్ ॥ పదకొండు పత్రికై బుగల। సదముల త్రిసహస్ర కోశ సమితిను రాళిని । యిడ మొప్ప వ్రాయ తిత్స

భగ పంచ సహస్ర కోన్నిజానౌ దినముల్ ।

ప్ర		ద్వి		తృ		చ	
ది౫	ది౧౦	దినం౧౨	ది౩	మొత్త౧౨	యొ౧౮	కా౧౧	౨౫
ధ౭		౨ ౬		౨ ౫		౯౩౦	౫౦౦౦
మూ	౨౩ $\frac{౧}{౭}$	ప ౨౫	౩ ౨ $\frac{}{౭}$	కాం ౧౪	కా ౩ $\frac{౧}{౫}$	ది ౩౩	

౨ అథ అత్రైవో దాహరణాంతరమాహ ౩౮॥

సత్ర్యంశమాసేన శతస్యచేత్స్యాత్ కలాంతరం పంచ కపం

చతుర్మాసాంశైః మాసైః త్రిభిః పంచలవాధికైః స్తత్ఫలాద్విషు

ష్టేః ఫలముచ్యతాం కిం ॥

త్ర్యంశయుతమాసముల కు పంచాశి సహిత । పంచరూపములశతము

నకు ఫలము గాంచ । పంచలవయుత్రిమాసములగు చెప్పుమిక । ద్విషష్టి భా

జాంగ లకు ఫలము ॥

కలాంతరానయనం				కాలానయనన్యాసః				మూలానయనన్యాసః			
క్రమ న్యాసః		విభిన్న న్యాస		క్రమ న్యాసః		విభిన్న న్యాస		క్రమ న్యాసః		విభిన్న న్యాస	
౪	౧౬	౪	౧౬	౪		౪	౩	౪	౧౬	౪	౧౬
౩	౫	౫	౩	౩				౩	౫	౫	౩
[illegible]	౪ ౧ ౦	౧౦ ౦	౬ ౧ ౦	౧ ౦ ౦	౧ ౧	౦ ౦ ౦	౧ ౦	౧		౧౦ ౦	౧
౬ ౫		౦ ౪౬	౬౨ ౦	౬౨ ౨	౫	౧౯	౫	౫	౧	౩౯ ౨	౬౨ ౫

స త్ర్యంశయుతమాసాంశ

హిత మాసేన చతుర్ద్విశద్విష్టిః శ

తస్య కలాంతరం చేత్ పంచమాంశ

సహితాష్ట చతుర్దశ హితే పంచ

మాంశ సహితైః త్రిభిర్మాసైః

ద్విషష్టికి

లంకలాంతరం తకుచ్చతాం । (౬)

న్యాసః ... నయనేబహు రాశిపక్షః ౧౫౬౦౦

స్వల్పరాశి పక్షే ౬౦౦౦౦

భాగలాంతరం ౭ శేషం ౧ ౦౦

౬౦౦౦

చతుస్సహస్ర పంచ ...

... ౧౦౦ వ ... చా

౩ ...

హారకం

భాజ్యం

౪

౬౦౦౦

౧౫౬ ౦ ౨ ౭

లబ్ధ కలాంతరం

౧౫

మూలకళాంతరములచే కాలానయనన్యాసః

హారం	భాజ్యం
౩	౮
౧౨౫	౧౦౦
౩౭౫	౮౦౦
౧	౨
౩౭౫	౧౬౦౦
౨౬	౩౬
౯౭౫౦	౫౭౬౦౦
౫	౯
౪౮౭౫౦	)౧౫౬౦౦౦(
	౪౮౭౫౦

అథ ౩ ౫ రాశి ౧౬ మాసం ౫

కాలఫలములచే మూలధనానయనన్యాసము.

హారం	భాజ్యం
౧౬	౪
౩	౫
౪౮	౨౦
౨౬	౧౦౦
౧౨౪౮	౨౦౦౦
౫	౩౬
౬౨౪౦	౭౨౦౦౦
	౫
	౩౬౦౦౦౦
	౩౪౪౪౦
	౧౫౬౦౦
	౧౨౪౮౦
	౩౧౨౦

ఫలం ౫౭ ౧/౨

౪౭ ప్రశ్నలు.

పంచమాంశయుక్తపంచమాసములకు। శతమునకు త్రిభాగసహితగాను। తైనకథశతద్వయమునకును షష్ఠాంశ। సహితసప్తమాసపమితి కేంత ॥౧॥ మూట రెంటితో త్రిమూడు మాసములకు। పూరణ విశ్వతాపములకు త్ర్యంశ। నవకసైన నగ్నపూరాన లేక చంద్రరూపముల త్ర్యంశయుక్తభవుల కెంత ॥౨॥ పట సైడుగూడు సేడు మాసములకు। బాణగాములకును బాణభాగ। బాహులైనసప్తమాంశయుక్తకంచనా। ములపూరణం తత్సమితి కెంత ॥

౯ ౧/౫	౭ ౧/౭	౩ ౧/౩	౧౧ ౧/౩	౭ ౧/౭	౬ ౧/౭
౧౦౦	౨౦	౧౩౦	౧౫౦	౩౫	౨౫౦
౩ ౧/౩		౯ ౧/౫		౨ ౧/౫	

అథసప్తరాశికోదాహరణమాహ॥౩౯॥

విస్తారే త్రికరాః కరాష్టకమితా దైర్ఘ్యే విచిత్రాశ్చచే
ద్రూపైరుత్కటపట్టసూత్రపటికా అష్టౌ లభంతే శతమ్। దై
ర్ఘ్యే సార్ధకరత్రయాపరపటీ హస్తార్ధవిస్తారిణీ తస్యాః కిం
లభతే క్రయం వదవణిగ్వాణిజ్యకం వేత్సి చేత్॥౯౩॥

చ॥ వణిజకులాగ్ర వేదెలుపు వర్తకశక్యము మెరింగి తేనియీ। ఘనతరవి
శాలదీర్ఘములు పాటిల మూడు కరంబులై నయా। ఘనపటముల్ శతంబున
నుబర్చిన సర్ధము సార్ధలోక్షమై। కనుతికి నెక్కు వృష్టమది గాం కెడు విల్వవి
శాలబుద్ధితో॥

గ ౮/౧	౭/౨	౮/౨	౧/౧
వెడ ౩/౧	౧/౨	౩/౨	౧/౧
పురు ౮	౧	౮	౧
క్రయం ౧౦౦			౧౦౦

విస్తారేతి॥ విస్తారే త్రికరాః క
రత్రయమితాః దైర్ఘ్యే అష్టకరాః
రూపైః విచిత్రాః ఈదృశ ఉత్క
టపట్టసూత్రపటికాః శ్రేష్ఠపట్టసూ
త్రా ష్టపట్యోయది శతంలభంతే
తర్హి సార్ధకరత్రయదీర్ఘా
హస్తార్ధవిస్తారిణీ తాదృశపట్టసూ
త్రపట్టీ అపరపటీకింలభతే హేవణి
క్ చేత్త్వం వాణిజ్యకం వేత్సి. తర్హి
వృత్తంవద॥ న్యాసః॥ అత్ర బహు

హారం భాజ్యం
౮ ౭
౩ ౧
౨౪ ౭
౩ ౧
౭౨ ౭
౨ ౧
౧౪౪ ౭
౮ ౧
౧౧౫౨ ౭
౧౦౦
)౭౦౦(అపర
౧౧౫౨
రా౧౭౫
౨౮౭

రాశివధః ౪౦౦ స్వల్పరాశివధేన ౪౬౮ భక్తః లబ్ధం నిష్కాః ౦ శేషః ౪౦౦ షోడశగుణా ౬౪౦౦ హారేణ భక్తః లబ్ధద్రమ్మాః ౧౩ శేషః ౩౩౬ షోడశగుణితః ౫౩౭౬ హారేణ భక్తః ఫణాః ౧౧ శేషః ౨౨౮ చతుర్గుణాః ౯౧౨ హారేణ భక్తా లబ్ధా కాకిణీ ౧ శేషః ౪౪౪ వింశతిగుణః ౮౮౮౦ హారేణ భక్తః లబ్ధవరాటకాః ౧౮ శేషవరాటకభాగాః ౨౬/౧౧౭

౪౯) సప్తరాశికప్రశ్నము.

ఎదియును రెండు దీర్ఘమును బాహులు విస్తృతిగల్గు పట్టుపుట్టములు వదియును నారునందగల బాహులు విల్వగనుండ బట్టుకా। ఎదియును నైదు దీర్ఘమును బాణకరంబుల విస్తరంబునా। పదివలువల్ ద్రమ్మంబుగను యివ్విభేదమెరింగి తేనియుణ ॥౨౫॥ కరములు మూడు విస్తృతియు ధాతులు దీర్ఘముగల్గువస్త్రయుగ్మ। లక్కరవను సమ్మితంబులు యుగార్కమితంబగురూకలంబులై। పరగిన నాల్గు విస్తృతియు బాణభుజంబుల దైర్ఘ్యమైన వా। గరనవ వస్త్రములు విల్వగాంచున దెంత ద్రమ్మంబుబల్కుమా॥౩॥ అడుగులు నాల్గు విస్తృతియు నష్టపదంబుల దీర్ఘము స్ఘునం। బడుగులు రెండుగల్గునదియష్టభుజేందుల విల్వ రైనతో। నడుగులు నారు విస్తృతియు నష్టిను దీర్ఘము నైదు మందమున్నడగును నష్టమెంతయగు రుక్కనబల్కుము గాణకోత్తమ॥

ని ౧౨	౧౫	ని ౨౦	౨౫	ని ౮	౬
వెడ ౨	౫	వె ౩	౪	వె ౪	౬
వ ౧౬	౧౦	౮౩	౯౪	[illegible] ౨	౫
౯		౧౦౪		౧౨౮	

అథ నవరాశికోదాహరణమాహ ॥౨౫॥

పిణ్డయోర్యది మితాంగులైః కిల చతురస్రగాంగులైర్విస్తృతా। పట్టాదీర్ఘతయా చతుర్దశ రాస్త్రింశల్లభంతేక తం। ఏతావిస్తృతిదైర్ఘ్యపిండమితయో యాషాంచతుర్వర్జితాః పట్టాస్తే వద మే చతుర్దశ సఖేమూల్యం లభంతే కియత్

పన్నెండుపదియారుబగగునంగుళములపిండవిశాలములైరసిదీర్ఘము | మునిసనుకరములఖండితమైనయూముప్పదిదండములుప్రాణదిళల | విల్వజెందగపిండవిస్తృతిదీర్ఘములొల్గుహీనములగుపట్టెములప్వదెల్పుమునవవిశదరాశికమునరుద్రగాశిఃపిధియూధమేః | మొదలచెప్పినదండముల్మప్పదియూను | పఃగవ్యాఖ్యాఃభాటకఃబెప్పదియాగు | ద్రవ్యములగాంచునెడనవరత్నులనును | నారుగవ్యాఖ్యాలఃదెంతయగునోజెప్పుమా ||న్యాసము||

క్రయన్యాసము		విక్రయన్యాసము	
దైఘ ౧౬	౧౨	౧౬	౧౨
వా ౧౨	౮	౧౨	౮
దీఘం ౧౪	౧౦	౧౪	౧౦
దం ౩౦	౧౪	౩	౧౪
క్రయం ౧౦౦			౧౦౦

పిండయుతియేషట్టాఃకాష్ఠను యూఃపిండేష్టాత్యేఅకీనిశాంగుళాఃపిస్తృతౌవిస్తారేచతుర్దశాంగుళాఃషోడశాంగుళమితాః - దీఘతయాచతుర్దశహస్తాః రాద్యశా త్రింశత్పట్టాఃకేశాంనిష్కణాంలభ్యంతేనచ్ఛేత్తేనఃక్రేయతద్రవ్యధనఃపనా త్రింశత్పట్టకాఃస్తృకీర్తిఘన్యాఃపిండనిశయఃషోడశచతుర్దశద్వాదశనానానియేషుపట్టెషుతైస్త్రకొచతుర్దశటాఃచతుర్దోదేహింద్వాదశదశాష్టసంఖ్యాద్రవ్యఫః

హారము.	భాజ్యము.
౧౬	౧౨
౧౨	౮
౧౯౨	౯౬
౧౪	౧౦
౨౬౮౮	౯౬౦
౩౦	౧౪
౮౦౬౪౦	౧౩౪౪౦
	౧౦౦

౮౦౬౪౦) ౧౩౪౪౦౦౦ (౧౬ $\frac{౨}{౩}$
౮౦౬౪౦
౫౩౭౬౦౦
౪౮౩౮౪౦
౫౩౭౬౦
౮౦౬౪౦

తేఃకస్యాంపిండే అష్టాంగుళాఃవిస్తారే ద్వాదశాంగుళాఃదైర్ఘ్యే దశకరాఃతాస్త్రింశత్కాఃస్యుగ్ధశప

ట్టాః కిం మూల్యం లబ్ధం తే హే సఖే న్యాస- న్యాసః - అత్ర బహురాశివ ధః ౧౩౮౮౮౦౦౦ స్వల్ప రాశివధేన ౭౨౮౦ భక్తః లబ్ధ నిష్క ౧౯౦ శేషే ౪౩౭౬౦ భక్తః అపవర్తితే ౭౨౮౦

జాతా ౨/౩ నిష్కస్య ద్వౌ తృతీయభాగౌ ఇత్యర్థః ॥ అత్ర గవ్యూతి రితి గవ్యా క్రోశ ద్వయం యోజనమిత్యర్థః గోక్రోశ వాచక ఇత్యాది [illegible] ॥

నవరాశిక ప్రశ్నలు

సురపద దీర్ఘ వ్యాసకర శుద్ధ క్రోశాల మును పంచపది ఓమ్మై । వశ లే కున్నష్టి రూపులు వార్ధి శరంబులు విల్వ సైనచో । కరజగ దీర్ఘ వ్యాప్తి శశి గాత్రము వింశతి యోపి క్రోశాలమున । బరగ గడు తారకాప్తములు ఎవ్వి యెంబు చెప్ప ము గాణకోత్తమా ॥ ౨ ॥ త్ర్యర్ధ శయుత త్రిపిండము తక్క జాల పొడవు చతుర్విశాల ముల వింశతి దీర్ఘ వ్యాప్తములు వింశ చంద్ర గజేంద్ర మైనవి । స్వంశయుక్త పిండము సప్త దీర్ఘము నిభాంశయుక్తము । ద్వ్యంశ యుత స్వ్యంబు నవిశ్వక ఠంబుల విల్వ చెప్పుమా ॥ ౩ ॥ ముని రాజ నఖ మిత ముల్యాల । ఘన వశ స్వ్యత దీర్ఘ వ్యాసరక్తాప్త్రయు ముల । జీవితైన గజాప్తోముల । దసమును రాశికని చెప్పు నడ

యుక్తి విల్వ

[illegible] ౩	౧ ౨	[illegible]	౬ ౬	౬	౭
[illegible] ౭	[illegible]	[illegible]	౨	౧ ౬	౯
[illegible] ౫	౧ ౬	౧ ౨ ౩	౭	౬ ౨	౨౬
[illegible] ౧౬	౪౯	[illegible]	౭౧౩	౧ ౨	౩౩
[illegible] ౫౮		౮౭౧		౮	

అథైకాదశ రాశికోదాహరణం

పట్టామే పృథమోదిత ప్రమితయోగవ్యా తిమా ౩ స్థితాస్తేషాం నయనా యుతేచ్ఛాకటినాం ద్రమ్మాష్టకం భాటకం । అన్యే యోజనదశాంతరం నిగదితా మా నైశ్చయైకజితా స్తేషాం కాభవతీతి భాటకమితి గవ్యా తిపద్యేవద ॥

౫౦ క్రమసరియయినపద్యమునవరాశికోదాహరణశేషము
రుద్రరాశికవిధిగూఢమేనియనునది మొదలునూహించందగు

క్రయన్యాసము-		విక్రయన్యాసము-	
వి౧౬	౧౨	౧౬	౧౨
దై౧౨	౮	౧౨	౮
దం౧౪	౧౦	౧౪	౧౦
సం౩౦	౧౪	౩౦	౧౪
ధ౧	౬	౧	౬
భాగ			౮

శ్లోయితి॥ గవ్యూతిమాత్రే క్రోశ
యుగాంతశ్రేష్ఠాః ప్రథమోది
తాః పట్టాః తేషామానయనాయ
శకటినా శకటవహాంచే ద్రమ్మా
ష్టకం భాటకం స్యాత్తర్హి అన్య
మాన్యైశ్చతుర్వ్యజితాః తదనంత
రం దికదితాస్తేషాం గవ్యూతిషట్కేన
ఆనీతానాం భాటకమితి॥ భా
వతీవదన్యః సః బహురాశిపక్షః
౬౪౫౧౨౦ స్వల్పరాశిపక్షేన
౮౦౬౪౦ భక్తలబ్ధద్రమ్మాః ౮

హారకం	భాజ్యం
౧౬	౧౨
౧౨	౮
౧౯౨	౯౬
౧౪	౧౦
౨౬౮౮	౯౬౦
౩౦	౧౪
౮౦౬౪౦	౧౩౪౪౦
౧	౬
౮౦౬౪౦	౮౦౬౪౦
	౮
	౬౪౫౧౨౦
	భక్తఫలం ౮

౫౧ ఏకాదశరాశికోదాహరణం-

దీర్ఘవిశాలపిండములవిస్తృతకరమితాష్టగ్రావముల్। వాహ్య
విశాష్టియోజనవుబాడిగెవింశతిరూపులైనచో। దీర్ఘవిశాలపిండములదే
వజినాకరమితాష్టిగ్రావముల్। దీర్ఘత్రియోజనోన్నతికిదెల్పుము భాట
కి మెన్నిరూపులో ।౭॥ దీర్ఘమిర్వదినాలుగుదిక్కులుపిస్తృతిమందమెన్మిది
యునైనులయుదారు-పంశతికంబులవిశ్వయోజనభాటకంబష్టిరూపులై గాం

చుసేని। దృతిదీర్ఘతా క్షితివిస్తృతివంచపిండంబుగలతిధిదారులగజమితంపు యోజనఘాటకంబో జగన్మోహిని చెల్పు మిగిలితంబు దెలియుదేని। అట్లనద విశ్వదిజ్మితమైనయష్టి। మూడిరులనాలుగామడనుహికి ఘాట:। కడుగజము లైనవిశ్వార్కగజమితాష్ట। కము త్రియోజనగతి ఘాటకమును దెల్పు ॥ ౩ ॥

నవరాశిక ప్రమాణ। ప్రవితతిదశయోజనముల ఘాటకముమనుల్। సువిది తమైనసుబచ్చా। ప్రవితతికిసయోజనముల ఘాటకమెంతో।

౧౭		౨౪		౩౮		౪౯		౮౫		౬౫	
౨౮	౧౮	౩౨	౧౫	౧౦	౩౩	౩౩	౮౨	౨౯	౭౦	౭	౮
౧౦	౧౬	౧౩	౧౨	౮	౨౫	౮	౨౦	౪౨	౨౬	౧౨	౯
౮	౫	౧౦	౮	౬	౧౨	౫	౧౭	౩౨	౮౨	౨	౨౭
౨౪	౫		౧	౮	౧౯	౧౬	౪౯	౨౦	౧౩	౧౨	౩౩
౧౩	౮	౦	౨	౧౬	౨	౧౧	౧౧	౧౧	౧౨	౧౭	౧౨
౬		౮		౨౦		౧౯		౧౦		౧౪	

ఏకోనపంచాశతికోదాహరణం

అష్టాంగ్రము

శీలప్రవాళవహా క్షితివిరక్తపద్మ ఫలరాశిర్మరా। గోల్లసదచ్ఛ మూరకతగో మేదకస్ఫాటిక స్వర్ణ రాగముల్। నాలుగునరణ నైదుపదినందగిజాద్రిభుజేహలోప్పగా। పేశలమైనహా రహారదిమి త్రసుపద్మగిరీషుసపర్ణముల్ బాలకచెల్పు నట్టి వివెభాను భుజాద్రి సమీరబాణముల్। వాలికేతూపులుగా శరధిపంచాదుల దిశలునోలుగునా, వేలిమిభాగబద్ధ మయిమించిన తాగకదామంతయో। చాలగరత్నపఙ్క్తులు చర్చితమేనిమునీశులకా ॥

హారము	క్రమన్యాసం		విపర్యయన్యాసం		భాజ్యము
౫			౫	౧౨	౧౦
౪	మూ ౫	౧౦	౪	౧౨	౧౨
౨౦	కా ౪	౧౨	౬	౨	౧౨౦
౬	ప్ర ౬	౨	౫	౭	౨
౧౨౦	మూ ౫	౭	౧౦	౫	౨౪౦
౫	కా ౧౦	౫	౯	౫	౭
౬౦౦	కా ౯	౫	౭	౯	౧౬౮౦
౧౦	౭	౯	౮	౪	౯
౬౦౦౦	ఫ ౮	౪	౨	౪	౧౫౧౨౦
౯	భా ౨	౪		౧	౫
౫౪౦౦౦	౧			౦	౭౫౬౦౦
౭	౦			౩	౫
౩౭౮౦౦౦	౩			౩	౩౭౮౦౦౦
౮	౨			౨	౪
౩౦౨౪౦౦౦	౫			౫	౧౫౧౨౦౦౦
					౪
					౬౦౪౮౦౦౦
					౪

౨ ౬౦౪౮౦౦౦

హారరాశి

౩౩౬౦౦౦౦
౫౭౩౩౧౨
౧౯౨౬౩౧౭౩౨౦౦౦

రూపు హారకభక్తలబ్ధం

౩౧౭౫౦౬ $\frac{౨}{౩}$

కా ౫	భాజ్యం
మూ ౪	౫౧౦
ప్ర ౬	భ ౧౨ పదార్థము
మూ ౫	చ ౨
కా ౧౦	జు ౭
ఇ ౯ పసు	కా ౫
జు ౭ పదార్థము	మూ ౯
జు ౭	౫
చ ౨	మూ ౪
	కా ౪

ఇ ౫౭౩౩౧౨ పు ౧౯౧౧౦ భా

భాజ్యం గుణం

౧౯౧౧౦ ౪

౫

౩౯౫౫౫౨ / ౩౧౭౫౦౬ $\frac{౨}{౯}$

ఇట్లు పంచరాశి కాదు సప్తమాన్యము

వర్గములవలన సాధించబడు విషయములు.

త్రైరాశికం

వలయ ఫల గర్భిత బగు | ఫలమున పేక్షించు వలయపరిధి
వ్యాసం | బులదగు త్రైరాశికమున ప్రొలుత ప్రమాణేచ్ఛ
కృతులదొరకొను ఫలమై

ఏవైనొకవస్తువు వృత్తముగానుండు భూములైనొకలగు వాటియందు భూఫలము జేసియాపిరపఫలము సాధించ వలసియుండునట్టి త్రైరాశిక ప్రశ్నంబులు సంధించు నెడల ఇచ్ఛా ప్రమాణరాసుల వర్గించి పూర్వోక్త క్రమంబున త్రైరాశిక విధియనగా ఇచ్ఛా వర్గము చేఫలమును గుణించి ప్రమాణవర్గము చే భజింతవలయు ననుట-లబ్ధ బిచ్ఛాఫలంబగు | మరియు వ్యస్తంబు యందును ప్రమాణవర్గము గుణంబును ఇచ్ఛావర్గము హారంబు యని భేదము.

ఈ విషయము క్షేత్రవ్యవహారము సంబంధించియుండుటవలన చెప్పట విపరింప బడవలసియుండినను త్రైరాశికంబగుటనిందు సూచింపబడియె.

ఉదాహరణం

చుట్టుకొలత నాల్గు సొంపొందునొక కట్ట-పంచరూపకములుబడ నువిలువ-అష్ట హస్తములయినట్టి కట్టకు-విలువ జెప్పుమ వేగవిక్రమోష్టి॥ చుట్టుకొలత నైదు సొంపొందునొక మోపు-నాల్గు హస్తములైనసలిననియున-పదియు నారు విలువ బడయును మోపున-పరిధిహస్తములనుసంగ జెప్పుమా॥ నాల్గుగజములైన నడిమి వ్యాసముగల-వలయమునకు పన్నెండు గజంబు-లైనపదిగజములనందిన వ్యాసంపు పుడమికెంతపన్ను సొలతెలుపుము॥ త్రిగజములైన గాత్రంబు-విలువరపములైన వింశతిక ము-సాధికనరుసట్టి భాసుర గ్రావంబు-విలువ వేగ బలుమువిబుల నేత్ర॥

ప్రథమము

చుట్టుకొలత రకిక్రయం
౫ చొ॥ చుట్టుకొలత
౮ కిక్రయం
ప్రమాణవర్గం-౧౬
క్రయం ౫
ఇచ్ఛావర్గం ౬౪

౬౪
౫
―――
౧౬) ౩౨౦ (౨౦

ద్వితీయము

చు. ౫ క్రయచొ ౧౬
ప్రవ. ౨౫. క్రయ క్ర ౧౬

౧౬
౪
―――
౨౫) ౬౪ (౬౪/౨౫ మూలం ౧|౩/౫

తృతీయము

నడిమికొలతరవన్నూ ౨౫

నడిమికొలత ౧౬

ప్ర. ౧౬ పన్నూ ౨౫ ఇవ ౧౦౦

౧౦౦
౨౫
౧౬)౨౫౦౦(౩౧౨
౨౪౦౦

చతుర్థము

వ. ౫౫ క్ర ౩. ౭ పది ౫. ౭౦

ప్రమ. ౭౫ క్ర ౩. ౭ ఇవ ౪౦౦

౪౦౦
౩౭
౭౫)౧౪౮౦౦(౫౧౭
౧౭౫
౩౦
౭౫
౫౦
౫౧

౫౭ ప్రశ్నలు.

నాలుగడుగులుండు నడిమి వ్యాసపుగోళ్ల । రాళ్లు రూప్యమైన యబలయిర్వ
దడుగులకును విలువ దయకు బలుకుము । యుప్పదారమైన యునుగుదనొట్లు ॥

నాలుగంగుళముల నడిగొల్లగలయద్దమొక్కటి దూష్యమైన యుప్ప యంగుళముల
యద్దమెంత యగునవర్ణమైన యంగుళములకె తెలియనుపుమనేత్ర ॥ పరిధియ
డుగునై దుబరిగిం దాయిటి । క్రియ మునఖమైన గ్రామ మొకటి । యిరుదై
దై దుపరిధిగొనగి వక్రయమెంత బడయు నొక్కొవేగబడతి జెప్పుమా । నాల్గు
మూరగ్రాడుననుగొల్పునవు సరావమునకు నస్త్రవాంఛిరైన । పదియు నా
రుమూరబరగుగ్రాటుగొల్పుపైకు బెన్నయగును ప్రియతోడ ॥

ప్ర వ్యా ౪ క్రయం ౬ వ్యాసం ౭ ॥ వ్యాసం ౪ క్ర ౬ వ్యా ౩ ॥ వ్యా ౪ రూ ౧
వ్యా ౩ ॥ చ వ్యా ౪ క్ర ౧ వ్యా ౭ ॥ చ పరి క్ర ౭ పరి ౭ ॥ ప పరి క్ర ౧౬ ప ౧౬

వ్యస్తరాశికాదులకు సూత్రం

వర్గఘనములాదిగాగవరుసపంచ రాశులు గణితంపు ప్రశ్నలందు తొలి ప్రమాణరాశులం । దగ్గరేతరముగ జేసియట్టి రాశికంబులు । వర్గ ఘనములాదిగా గవరుస గొనగ నిచ్చ ॥

ఎన్యోడలపంచ-సప్త-నవ-ఏకాదశరాశికాదులయందు ప్రమాణరాసులు వివరింపంబడి ఇచ్ఛయందు ఫలముమాత్రము వివక్షితంబగుచు రాసులు వికీర్ణితంబులగుచుండు నట్టి ప్రశ్నంబుల సాధించు నెడ క్రమంబున-వర్గ-ఘన-చతుర్ఘాత-పంచఘాతంబులు ప్రమాణంబునందలి రాసులకుంజేసి యావగాదిరాసులచేనిచ్ఛాఫలంబును వేర్వేరగుణించి ప్రమాణఫలంబుచే భజించి యాఫలంబుల క్రమంబున వర్గమూల ఘనమూల-చతుర్ఘాతమూల-పంచఘాతమూలంబులు-దీసిన-ఇచ్ఛారాసులగు-నిందు-పంచరాశికంబున-వర్గంబును-సప్తరాశికంబునఘనంబును-నవరాశికంబున చతుర్ఘాతంబును ఏకాదశంబున పంచఘాతంబును ననియును మూలంబులబడయు నప్పుడు నునిది యిక్రమంబనియు న్విచారించదగు

పంచరాశికోదాహరణము

కాలుపుట్టమొకటి చయును రాముల నొక్క|విశదదీర్ఘములను వి
లువ బాం| బాహుని ప్రశ్నములుగ బర్వి సయొడతప్ప | తెలిసిని
ప్రశ్నములకు దాని జెప్పుమా

నిడుపు ౩ వెడల్పు ౨ కి క్రయం ౨౫ క్రయం ౬౨౫ కిఇందు ప్రమాణ బుననీదీర్ఘయామంబులు బలిక్తి ఇచ్ఛయందు క్రయముమాత్రము బలుకుటవలన ప్రమాణంబున దీర్ఘయామంబుల కెట్టి సంబంధంబు గలిగి యుండెనట్టి విభాగము ఇచ్ఛయందుండవలయుననుటగవ్యం బయ్యోగాన న్యాసము

నిడుపు ౩ వెడల్పు ౨

వర్గవర్గ క్రయ ౨౫ ఇచ్ఛా ౬౨౫

రుజువు పంచరాశికము

న్యాసము		విగము	న్యాసము
ని ౩	౧౫	౩	౧౫
వె ౨	౧౦	౨	౧౦
క్ర ౨౫			క్ర ౨౫

హారం భాజ్యం

హారం	భాజ్యం
౩	౧౫
౨	౧౦
౬	౧౫౦
	౨౫

౬)౩౭౫౦(౬౨౫
౩౬
౧౫
౧౨
౩౦
౩౦

ప్రథమ త్రైరాశికం	ద్వితీయ త్రైరాశికం
ధరకి క్ర ౭౫ క్ర ౬౭౫	వెరకి క్ర ౭౫ క్ర ౬౭౫
౬౭౫ / ౯	౬౭౫ / ౪
౭౫)౫౬౭౫(౭౭౫ మూలం	౭౫)౫౭౦౦(౧౦౦ మూలం
౫ / ౬౭ / ౫౦ ౧౫ నిడుపు	౧౦ వెడల్పు
౧౭౫ / ౧౭౫	

ఇంమనిడుపు ౩ పాళ్లును వెడల్పు రెండుపాళ్లును గానుండుటచే భయత్ర విచారించవలసినది - యీక్రమంబంతటయుథాసంభవము గానూహ్యంబగు

౫౩ ప్రశ్నలు.

ఏమనిడుపు వెడలుపల నాల్గుగలయట్టి । పటముపదియునైదు జడయా కిలువ ।బలుకు వ్యాఖ్య మత్రకర్షములకుదీర్ఘాగ్రయాము ।। ములప్రమాణపక్క మూలమెఱిగి ।। దీర్ఘాపిస్తృతములు తేజాలుభుజములుగలుగుపటముకిలువ గజను తైన । రెదమిత్రముగవిలువ రాజిలుపటమునకు । దీర్ఘాపిస్తరముల తెలియబలుకు ।। శారకములుకిలువదనరిపపుట్టుబు।దీర్ఘాపి స్తరములుసిధులర పము । తైనమూడువిలువనందినచేలంబు । దీర్ఘాపి స్తరముల దెలుపు వేగ ।।

న్యాసము.

ప్ర - ని౪ వెర క్ర ౧౫ క్ర ౬ । ద్వి-ని౪ వెర క్ర ౮ క్ర ౩౭ । తృ-ని౧౫ వెర క్ర ౭౪ క్ర ౩

సప్తరాశికోదాహరణం

చలువలుజిక్కు చంద్రకరజాలముసోకనెహచ్చునిద్రపు ।
చలువలరేనికాంతమణిచాకువిశాలసుపిండదీర్ఘముల ।
లుకులువార్ధిరత్నములుమూల్యముభమ్ములుజెంచజెల్పు
మా । జలగసనిష్క మూల్యమునజానగుపిస్తృతిపిండ
దైర్ఘ్యముల్ ।

నిడుపు ౧౪ వె ౫ మందం ౭ కి క్రయం ౨౪ క్రయం ౬౪

ప్రథమ త్రైరాశికం | ద్వితీయ త్రైరాశికం | తృతీయ త్రైరాశికం

కి ౯ ఘనం ౭౨౯ క్ర ౨౭
క్రయం ౬౪౩

వె ౫ ఘనం ౧౨౫ క్ర ౨౭
క్ర ౬౪

మూర ఘనం ౬౪ క్ర ౨౭
క్ర ౬౪

౭౨౯
౬౪

౨౯౧౬ ౨౯౧౬
౪౩౭౪ ౪౩౭౪

౨౭)౪౬౬౫౬(౧౭౨౮
౨౭
౧౯౩
౧౮౯
౭౫
౫౪

కిమూ ౧౨

౧౨౫
౬౪

౫౦౦
౭౫౦

౨౭)౮౦౦౦(

౮౦౦౦ / ౨౭ ఘనమూలం ౨౦ / ౩

రుజువు

౬౪
౬౪

౨౭)౪౦౯౬(

మూలం ౧౬ / ౩

హారం	క్రమన్యాసము		విపర్యయన్యాసము		భాజ్యం
౯ / ౫	ని ౯	ఆ ౧౨	ని ౯	ఆ ౧౨	౧౨ / ౨౦
౪౫ / ౩	వె ౫	వె ౨౦ / ౩	౫ / ౩	౨౦ / ౧	౨౪౦ / ౧౬
౧౩౫ / ౪	కొ౦ ౪	ఘ ౧౬ / ౩	౦ / ౩	౧౬ / ౧	౩౮౪౦ / ౨౭
౫౪౦ / ౩	క్ర ౨౭			౨౭	౧౦౩౬౮౦
౧౮౦					హారభక్తఫలం ౬౪

౫౪ ప్రశ్నలు-

ఆరైదునాలుగునలరుచెఘనాయామపిండముల్లగ గ్రావపీఠమొకటి। జలతకట్టములువిల్వజానొందతకేటంధుభుజములువిల్వమై బోల్చు గ్రావమునదీఘటవిస్తరఘనపిండములపూర్వక్రమమునదెల్పు ముగ్రహాగిరీశ। పైనదీఘటదుణనతరినయవిశెవ్వచంద్రులైననరామజలగుణముల। కలువనెట్టిదబ్బుజలరామభుజములు। క్రమతగులుచున్నట్టి గ్రావవిలువ। మూరతతములైనసుందరినందాక్షి। గిరులువిల్చుగ్రావగరిమెనొట్లు॥

న్యాసము-

ప్ర ని ౬ వె ౫ మం ౪ క్ర ౬౪ క్ర ౨౧౬ ద్విని - ౯ వె ౭ మం ౫
క్ర ౧౨౫ క్ర ౩౪౩ తృని ౪ వె ౩ మం ౨ క్ర ౫౧౨ క్ర ౭౨౯

నవరాశికోదాహరణం.

తెలియరో నీదుకంఠసరి జేరినమౌక్తిక వజ్రగారుడా | ముల జ
లజాత రాగములు బాహుగుణాబ్ధి శర ప్రకర్షముల్ | కల
శిన మూల్యమున్ గశర కర్షములందగ నేర్పరింపుమా | వెలప
డి వేలనిష్కములవేర్వర సాష్టశిసంఘ కర్షముల్ ||

న్యాసము.

ముత్యాలు కర్షం ౨ వజ్రకర్షములు ౩ పచ్చలు కర్షములు ౮ కెంపులు కర్షములు ౫ గల సరం. క్రయం ౨౫౬ క్రయం ౧౦౦౦౦ కి —

ప్రథమత్రైరాశికం

చతుర్థాంశ ౧౬ క్ర ౨౫౬ క్ర ౧౦౦౦౦

౧౦౦౦౦
౧౬

౨౫౬) ౧౬౦౦౦౦ (౬౨౫
౧౫౩౬

౬౪౦ చతుర్థాంశ
౫౧౨ మూలం

౧౨౮ ౫

ద్వితీయత్రైరాశికం

చతుర్థాంశ ౭౧

౨౫౫ కి ౭౧ ౧౦౦౦౦

౧౦౦౦౦
౭౧

౨౫౬) ౭౧౦౦౦౦

హారభక్తంబు లబ్ధం.

౭౧౦౦౦౦ చతుర్థాంశమూలం
౨౫౬

౩౦ అ ౨ రా ౧౫
౮ ౨

తృతీయత్రైరాశికం.

౨౫౬ కి ౨౫౬ ౧౦౦౦౦

ఇందు గుణ్యభాజ్యంబులు తుల్యంబులగుటవలన ఇచ్ఛాఫలం. ఫలం

౧౦౦౦౦

చతుర్థాంశమూలం

౧౦

చతుర్థత్రైరాశికం.

౨౫౬ కి ౬౨౫ ౧౦౦౦౦

౧౦౦౦౦
౬౨౫

౨౫౬) ౬౨౫౦౦౦౦

హారభక్తఫలం

౬౨౫౦౦౦౦ చతుర్థాంశ
౨౫౬

మూలం ౫౦ అప ౨ రా ౨౫
౮ ౨

రుజూవునవగాశికం.

హారం	క్రయన్యాసము విపర్యాసము		వినిమయ న్యాసము శరణాము		భాజ్యం
౨	మూ ౨	౫	౨	౫	౫
౩	వ ౩	౧౦/౨	౩	౧౫	౧౫
౬	స ౪	౬౦	౪	౧౦	౭౫
౨	కేం ౫	౨౫/౨	౫/౨	౨౫/౧	౧౦
౧౨	క్ర ౨౫౬			౨౫౬	౭౫౦
౪					౨౫
౪౮					౧౮౭౫౦
౫					౨౫౬
౨౪౦					౧౧౨౫౦౦
౨					౯౩౭౫౦
౪౮౦	హారభక్తంలబ్ధం				౩౭౫౦౦
					౪౮౦౦౦౦౦

౫౫ ప్రశ్నలు.

వసుగిరిరుతుబాణకులా। ధ్య సువాణి ప్రవాళగారుడాశ్మసునీలాలె
పగినవరిక సతత్వము। బిసగినత కాంశరవుల కెట్టిపరియుగుల ॥ కాంస్యలో
హాతా స్త్రఘునసీసపలములు। దశనవాష్టగిరులుదనరుచపళ।ముష్టిరూపు
లై నమాగణకరతకల। విలువతునుసులోహవిధముదెలుపు॥

ప్ర - ము - తాప ౭౬౯౫౫ క్ర౨౫౬ క్ర ౧౨౯౬ కి
ద్వి కం ౧౦ లో ౯ తా తా ౮ క్ర౧౬ క్ర౬౨౫ కి

ఏకాదశరాశికోదాహరణం

మధురకషాయతిక్తకటుమంజులతిక్తవిభాగములగల। నిధి
వసురామబాణజలనిర్మితమైనరసాయనంబుదా। వ్రధితగు
శాబ్ధిబాహుపలవాసితమేనిభిషగ్వరేణ్యుడి। ఏధక ద్రమ్మ శం
బునదెలుపు వాధిభుజాంబరచంద్రసంఖ్యఘుల।
మధుర కషాయ తిక్త కటు తిక్త పలాలు ౨ర ౩ క్ర ౧౦ ౨ర

ప్రథమం ౯ ౩ పంచఘాతం ౫౯౦౪౯

ద్వితీయం ౮ ౩ పంచఘాతం ౩౨౭౬౮

తృతీయం ౫ ౩ పంచఘాతం ౩౧౨౫

౨౪౩ ౩ ౫౯౦౪౯ హా ౧౦౨౪ | ౨౪౩ ౩ ౩౨౭౬౮ హ్రా ౧౦౨౪ | ౨౪౩ ౩ ౩౧౨౫ (౧౦౨౪

౫౯౦౪౯ / ౧౦౨౪ ౩౨౭౬౮ / ౧౦౨౪ ౩౧౨౫ / ౧౦౨౪

౨౪౩)౬౦౪౬౬౧౭౬ ౨౪౩)౩౩౫౫౪౪౩౨ ౨౪౩)౩౨౦౦౦౦౦

హారభక్తలబ్ధం ౨౪౮౮౩౨ పంచఘాతమూలం ౧౨

హారభక్తఫలం ౩౩౫౫౪౪౩౨ / ౨౪౩ పంచఘాత మూలం ౩౨ / ౩

హారభక్తఫలం ౩౨౦౦౦౦౦ / ౨౪౩ పంచఘాత మూలం ౨౦ / ౩

చతుర్థం ౩ పంచఘాతం ౨౪౩

౨౪౩ ౩ ౨౪౩ హా ౧౦౨౪

యిచ్చట గుణహారకంబులు తుల్యంబగుట నాశము - ఫలము ౧౦౨౪

పంచఘాతమూలం ౪

పంచమం ౪ పంచఘాతం ౧౦౨౪

౨౪౩ ౩ ౧౦౨౪ హ్ర ౧౦౨౪

౧౦౨౪ / ౧౦౨౪

౨౪౩)౧౦౪౮౫౭౬ హారభక్తలబ్ధం ౧౦౪౮౫౭౬ / ౨౪౩

పంచఘాతమూలం ౧౬ / ౩

ఇట్లు నివృత్తియైన వర్గభాగములు.

ముత్తు ౧౨ కి పా ౩౨ / ౩ పూరం ౨౦ / ౩ కటురకి ౧౬ / ౩

రుజువు

హారకం		భాజ్యం
౯		౧౨
౬		౩౨
౭౨		౩౬౪
౩		౨౦
౨౧౬		౭౨౮౦
౫		౪
౧౦౮౦		౩౦౭౨౦
౩		౧౭
౩౨౪౦		౪౯౧౫౨౦
౪		౨౪౩
౧౨౯౬౦		౧౧౯౪౩౯౩౬౦
౩		
౩౮౮౮౦		
౩		
౧౧౬౬౪౦		

క్రయం		విక్రయం	
౯	౧౨	౯	౧౨
౬	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౫	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౩	౪	౩	౪
౪	౧౭	[illegible]	౧౭
౨౭౩			౨౪౩

హారంభక్తలబ్ధం ౧౦౨౪

౭౮ ప్రశ్నలు.

తామ్రము లోహ హేమ త్రపు రజితంబులు । దశ నవాష్ట సప్తక పలము లొనరు భాజనంబులోఁ జినాల్గైన । దంత మిలికి నెట్టి దబ్బు చెపుమా ॥ హరిత పీతనల హరిద్ర రక్త వర్ణాదులు పంచ సప్త నవగుణేశ । పలమితములభరణి బాణాక గాములై । ఖరగజి వతిశలను బహుయు నెట్లు ॥

ప్ర. తా ౧౦ లోహ హేమ త్రపు రజితంబులకు క్రయం ౨౭౩ క్రయం ౩౨౪

ద్వి- హరి-౫ పీ ౭ నీల హరిద్ర ౯ రక్త-౧౧ క్ర ౩౧౨౫ క్రయం ౧౦౨౪

భాండప్రతిభాండం సూ-భా

తస్మై వభాండ ప్రతిభాండకేపి విధిర్విపర్యయోంశహరాశ్చ

మూల్యే ॥

భాండప్రతిభాండవిధియందు పంచరాశికాదివిధి జేయుచో నాది క్రయాక నములు । విపర్యయము జేయు శేషంబు విశదమదియ । వస్తుసంఖ్యా మూల్యాల పరలు నిదియు ॥

భాండ ప్రతిభాండకేతద్వ్యవహారం చరాశికాదివదిత్యర్థః। ఏవంకృత్వాప్యమూల్యేపిఅంశౌహర్తవ్యౌ ఇతివిశేషందర్శయిష్యతి। మూల్యేఅంశాగవినిమయాంకరణవ్యాస్తి భావః॥ శేషంపూర్వోక్తవత్॥

ఈపరుకులుమార్చుటవిధియందుపంచరాశికాదులవలెవినిమయము జేయునెడలసమానంబైనసరుకుల క్రయధనంబులుసహితముగవినిమయముజేయవలయుననుటవిశేషము శేషముసమానము.

అత్రోదాహరణం-

ద్రమ్మేణాలభ్యంతఇహాళ్రశతత్రయంచేత్త్రింశత్పణేనవిపణౌవరదాడిమాని। ఆమ్రైర్దశభిఃకతిదాడిమానిలభ్యానితద్వినిమయేనభవంతిమిత్ర।

విపణిద్రమ్మముచేతనామ్రఫలముల్వేబోందముమ్నూరుదానవ దీనిపెల్పుపణంబుచేఖగుణముల్సారంబులోదాడిమల్। విపులామ్రంబుల పూర్ణచంద్రపదశకవిఖ్యాతియాదాడిమల్। విపులాంశుల్యానితంబతద్వినిమయిన్నేంచప్పుదానిదగా।

న్యాసము-

ద్రమ్మేణేతి-ఇహవిపణౌపణ్యవీథికాయాంద్రమ్మేణామ్రశతత్రయంలభ్యతే పణేనత్రింశత్వరదాడిమానిలభ్యంతే।తర్హిదశభిరామ్రైఃవినిమయేనకతిదాడిమానిలభ్యానిభవంతిహేమిత్రఆశుశీఘ్రంవద- న్యాసః అత్రబహురాశివధఃస్వల్పరాశివధేనభక్తః లబ్ధం౧౬దాడిమాని॥

క్రయం		వినిమయం	
౧౬	౧	౧	౧౬
౩౦౦	౩౦	౩౦౦	౩౦
౧౦			౧౦

హారం భాజ్యం
౩౦౦ ౧౬
౧ ౩౦
(౩౦౦) ౪౮౦
౧౦
౩౦౦)౪౮౦౦(౧౬
౪౮౦౦ దాడి

సరిజూవు

ప్రథమత్రైరాశికం	ద్వితీయత్రైరాశికం
ప్ర-ప్ర ౧౬౩ ఫ-అ౩౦౦ ఇచ్ఛ-౧౦౩	ప్ర ౧౩ దా ౩౦౦ ఇ $\frac{[illegible]}{[illegible]}$
౧౬ ౧౦ ౩౦౦) ౧౬౦ ($\frac{౧౩}{౧౫}$	$\frac{[illegible]}{౧౫}$ గు $\frac{౩౧}{౧}$ గ $\frac{[illegible]}{౧౫}$ భా $\frac{[illegible]}{౧}$
	రాశి $\frac{౨౧౦}{౧౫}$ అ౧౫ రాశి౧౬దా

అవయుతోదాహరణము

వరహాటకంబులు త్రింశద్యుక్త భవములు వన్నె లేశయుక్త్వాంశ
తుల్ । గరుడాక్షంబులు సాధన ప్రతికములు గాంచు గాస
హాదాష్టులు । నిరఖుల్ మంజడులు రెండు తీక్రమము గాని
ద్వాందపంచాంశయు । క్షోహిల బులవచ్చె తెబడయు
శాతోదరిబల్కవే ॥

హారము

౧౫
౩
౪౫
౧౬౧
౭౨౪౫
౪
౨౮౯౮౦
౫
౧౪౪౯౦౦

యథాక్రమం		విలోమం	
ని $\frac{}{౩}$	ని $\frac{౧౫}{౨}$	$\frac{౧౫}{౩}$	$\frac{౮౨}{౨}$
గ $\frac{౧౬}{౮}$	ప $\frac{౬౫}{౪}$	$\frac{౧౬౧}{౪}$	$\frac{౬౫}{౮}$
౦ $\frac{౨౬}{౫}$		౫	-

భాజ్యము

౮౨
౨
౧౬౪
౬౫
౧౦౬౬౦
౮
౮౫౨౮౦
౨౬
౨౨౧౭౨౮౦

హారభక్తలబ్ధం ౧౫ $\frac{౨౧౮౯}{౭౨౪౫}$

సరిజూవు

ప్రథమత్రైరాశికము.	ద్వితీయత్రైరాశికము.
ని $\frac{౮౨}{౩}$ కి $\frac{౧౬౧}{౮}$ $\frac{౨౬}{౫}$	$\frac{౧౫}{౨}$ $\frac{[illegible]}{[illegible]}$ $\frac{౫౬}{౯౬౧౫}$
$\frac{౮౨}{౨}$ గు $\frac{౨౬}{౫}$ రాశి $\frac{౨౧౩౨}{౧౫}$ భా $\frac{౧౬౧}{౮}$	౧౭ $\frac{౧౫౬}{౨౪౧}$ $\frac{౫}{౧}$ $\frac{౧౧౦౮౫౮౦}{౯౬౬౦}$
పరివర్తనహారకం ౮ గు $\frac{౨౧౩౨}{౧౬౧}$ $\frac{}{౧౫}$	భా $\frac{౧౫}{౨}$ $\frac{౨౮}{౧౫}$ $\frac{౮౫౪౦}{౯౬౬౦}$
రాశి $\frac{౧౭౦౫౬}{౨౪౧౫}$	రాశి $\frac{౨౨౧౭౨౮౦}{౧౪౪౯౦౦}$ అప౨ రాశి
	$\frac{౧౧౦౮౬౪}{౭౨౪౫}$ ఫలము $\frac{౧౫}{}$ $\frac{౨౧౮౯}{౭౨౪౫}$

౫౭ ప్రశ్నలు.

కాంస్యభాజనంబు గగను శేరులు రుద్ర। పరిమితంబు తామ్రభాజనంబు మూడు శేరులు రూపమునకు నై యుండిన। కాంస్యపంచకమునకు బ్బునెంత

ఆమ్ర శతకము రూపంబులై నుగాగ। యుండ దాడిమ వింశతి చండకిరణ। షూపకములైన చూడి గుణత్ర మిశ్రికి। నా మ్రపనిమయ మెంత గునలినగంధి॥

పంచత్రిలవంబులకు మూడు బదరిఫలము। లబ్ధమాంశను నాళికేళదశకంబు। నైన బదరీఫలశరాపులకును నబ్బునాని। కేళంబు లెన్ని గునలిన నేత్ర॥

౭/౨	౧	౫	౧౨	౩/౫	౧/౮
౧౧	౩	౧౦౦	౨౦	౧౦౦	౧౦
౫			౧౧	౨౫	

ప్రశ్నోత్తర సీసమాలిక

ప్రశ్నోత్తరంబుల భావింపు డిట్లు గా గుణిత లబ్ధములివి గూడు వరుస। నం
దాద్రి గిరి తర్క నాళీక జల రామ గవ్యు లను చంద్రాక్షి రాము జలధి। నాళీక త
ర్కాద్రి నాగ రత్నంబులు రసచంద్ర తర్కాద్రి నాగ సప్త॥ సప్తాద్రి గిరియు ని
చంద్రులు సవనరామేషు ఖాంకము లృహిమకరస్స ॥ ౭ ॥ భవ ఫలంబు
లౌ మాతంగ వ్యోమేందు లటులర సాంకములబ్ధి మునులు। శిఖులు నైవగ ముద్ధే
జరిలు శశాంక గజములు తర్క మ భుజములటుల। నందాక్షి ముసులును నాళీ
కభుజ నేత్ర పాము జేంద్రులు జల నాగరేభ। నందచంద్రేభ గుణ క్రమితంబు
తర్క్ష జలతర్క జల వేద నాగ రేషు ॥౮॥ కరసూర జలములు క్రమార సాం
కన భేభ నఖములు గ్రహ నఖనయన శస్త్ర। రాజులు తర్కాంక సామ్రాంగ
భుజ గిరి చంద్రులు వగుస గాజాసమి మా రు। ఘన రాసు లివి నంద కర గిరు
రాత్రాంక వ్యోమ మాఖ్యులను రాము సాముజాంగ। నందేందు ములు మ బాణ నయన త
ర్కరస నాగ భాద్రి సులును మరికరస్స రాంగ। ౧౨॥ లోక నేత్ర రసాంగ లో
కాంగ బాహులు శరసూర ఖగ జాంగ సాము జాద్రి। జల బాణ చంద్రేభ జలరా
మ జల వ్యోమ గిరి రాము గజములు గిరిజ లేషు। భూగజాంబరరసపూర్ణ శూ

న్యేషన్వంకసమితి రామహాద్రిఖశరశకేభ । శశిగజచంద్రా త్రిసమితియుజ
లవేదచంద్రస్వరాబ్ధ్యద్రిసాయుజాంగ ॥ ౧౮ ॥ శరనేత్రములునయుగన్న
ట్టునలచతుఘాతసమ్మితియిట్లు గాగడమౌ । శశ్య ంగశరతకాసమితత
కాగ్నిషూశరతకములుచంద్రజుక్త్వతేందు । రామేషులునుతత్వరస
శూన్యబాణాంగపూర్ణాద్రినం జేంమభుజమితియును । రసరామలాకా
బ్ధివసుచంద్రరవ్యద్రి వసుశూన్యగిరినందవహ్నిచంద్రు॥ ౨౦ ॥ లటత్వరశ
శూన్యనఖనందచంద్రేషుజలగిరిచంద్రాగ్నిషడ్గజాద్రి । సాయకగజబా
హుసర్పాగ్నిశరనందరత్నగాజులుచంద్రరసనవేభ । రన్న ఖక్షేంద్రరవి
శరలోకాగ్నిజలములుచంద్రేభషణ్ణవేంద్రు । చంద్రో డుగజనందచతుసా
రజనేత్రములురాజభుజగిరిజలస్వరాగ్ని ॥ ౨౧ ॥ పశ్వచంద్రరాజాంకవి
తుశోన్మితినుండుపంచఘనములింకబయిలు పంతు । నందజలాంబరనందే
షులురసాద్రిశరసర్పజలవ్యోమచంద్రమితియు । స్వరశూన్యనందేభ
వనాగ్నిమనువులుశగభుజాంగఖనందజలఖాద్రి । గజబాణజలభుజంగ
ములుసామజరాజస్వరజలగిరినందవసుజినేషు । శరగజేంద్రాగ్నిశశరగజ
జలములుశరరవిశిఖఖఖశరజతేషు । గిరిబాణరసనందశరగజవస్వద్రిర
సనందరసజలరాగబాహు । ఖఖనందజలగిరిఖశరజలాగ్నులురామాబ్ధాం
కేషుతారాచంద్ర । ఖాద్రివసన్ద్ర్యగగజరుద్రవస్వత్రిశిఖిచంద్రు
లునుమునీంద్రియభుజాంగ ॥ ౨౨ ॥ కరనేత్రజలములగిరిబాణగజనేత్రఖాద్రి
తకాగ్నులైగాంచుమరియు । జలబాహుధృతిజలసాయజాగ్నిశైలాద్రినం
దనఖాద్రీందునందగుణులు ॥ ౨౩ ॥ తగకామూలముత్తిషువస్వగ్నులనుగజరా
మాబ్ధిరాములురాజులుడులు । రత్నము ల్పాకాంబరాబ్ధిఖాగ్నినఖంబు
లలరామతకేషుజలమితములు ॥ ౨౪ ॥ ఘనపతమ్ములురామకాళికేయశ
రాబ్ధులలనృపుల్భమ్ములునందమితియు । శరగజరాములైజానొందునలచ
తుఘాతమూలములివిఘాతనగ్ని । రాములుభమ్ములురామాంగబాణాబ్ధు
లాగ్రహమ్ములురాజులగును పంచ । ఘాతపదమ్ములుగణితకబాణాబ్ధు
లిషుగజరాములునిరువజేడు ॥ ౨౫ ॥ తకచంద్రులుగ్రహములుదనరునను చు
నుత్తరము లెల్లక్రమమునసౌనరబలుక । జాలువారలుపరికర్మజాలమెరుగు
వారనంజుమ పంటినిచన్నెమిరు ॥

న్యాసము

౧) గుణితలబ్ధములు

[illegible]

---

౨) భాగహారలబ్ధం

[illegible]

వర్గములు

[illegible]

[illegible]

---

౩) ఘనములు

[illegible]

[illegible]

[illegible]

వర్గఘన రాసులు

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ఘనఘన రాసులు

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

---

౪ వర్గమూల రాసులు

[illegible]

౫ ఘనమూలరాసులు.

ప్ర, ౮౫౬౩ ద్వి ౧౬ తృ ౨౭ చ ౯ పం ౩౮౫

౬ చతుర్ఘాతిమూలం.

ప్ర ౩౮౫ ద్వి ౨౭ తృ ౮౫౬౩ చ ౯ పం ౧౬

---

౭ పంచఘాతిమూలం.

ప్ర ౮౫౬౩ ద్వి ౩౮౫ తృ ౨౭ చ ౧౬ పం ౯

౮-౯-౧౦-౧౧- జాతిచతుష్టయప్రశ్నోత్తరాణ్యగ్రే సంతి

ఏకరూపంబులు పయిన విశ్వాంబులనిందిగి జాంశముల్ నయిన రూపులు సుకరతత్వాంబులనుగిరి సూరులు సంపచంద్రులమీరనభి గజాతను లనుచంద్ర విశ్వములగు నంశ యుతియాంశమష్టాంశమును బాణజలములందు। జలధి వంబును మునిసర్వాంశమును విరహోజితశేషము ప్రభాగితతిలోన। భుజన దచంద్రాంశమును సాగ్నిశరేంధులవమును ఖఖరసరాములవము। భాగానుబంధప్రశ్నోత్తరంబులు శరములను పంచ భాపగ్నములను। సందశిఖ్యాంశలునలస్వ గాంబులసఖంబులుతో స్వ్యాదిబసందభుజములగుచు। స్వాంశయుతోనశేషముచంద సకలవర్ణములనిగిజనిక్షాములు మొదయుపరియు। స్వాంశయుతియు మరూపంబు స్వాంశహీనముపను రూపంబు స్వాంశయుతోనము నను। రూపమునునయిగస్వస్తురూపి నాల్గు। జాతులకును స్వర్గంబులు సమత

జాతయః॥

న్యాసము.

(౮) ప్ర ౫ ౮౯/౧౩౨ ద్వి ౨ ౧౦౪౭/౨౨౧ తృ ౧౯ ౧౩౧/౨౬౦ ప్ర ౧/౬ ద్వి ౮/౮౫

౧ (౯) ప్ర ౧/౧౯౨ ద్వి ౧/౧౪౩౬ తృ ౧/౨౬౧౦ (౧౦) ప్ర ౧౧/౫ ద్వి ౧౫౯/౮

తృ ౨౦/౭ చ ౧౯/౯ (౧౧) ప్ర ౨౦౮/౮౭౧ ద్వి ౧ తృ ౧ చ ౧

(౧౨) భిన్నసంకలనప్రశ్నోత్తరము.

తిథిగుణంబులగజబినుత్ తిథులన్ప్రపులు నాశమును బాణపసరాము యూపి

ములను। గజజినాంశలుగూపంబుఘనవచంద్రవసులశశితిధిరాములువరుస
గాగ। బాహుకూపంబుతనుమరిబాహు గాగ। తర్కములునందచంద్రులుదన
రుయుతిగ। భుజములర్ధంబులందునభుజలవములు। మూడు మరియొ౧ది టను
రెండుమొనయు మిగత॥

సం॥ ప్ర ౨౪౯/౩౧౫ ద్వి ౧౫/౧౬ తృ ౧ ౨౪౯/౧౩౭౫ చ ౧ ౩౧౯౧/౬౧౯౦ ష ౧౯/౨౭౬౨

వ్యవకలనశేషం- ప్ర ౨ ౨/౫ ద్వి ౩ ౨/౫

౧౩ భిన్నగుణనోత్తరం

తొమ్మిదియురసలవంబును। నెమ్మిగపంచాంశయొగ్గశేషములు కృతినే। త్రమ్ములనొకయంశంబును। సమ్ములవాభ్యస్తఫలమునుందరినిజమై॥

ప్ర ౯ ద్వి ౧/౬ తృ ౫ ౩ ౧/౫ చ ౧/౨౧

౧౪ భిన్నభాగహారోత్తరం

పదియునునర్ధంబొక్కటి। పదితాష్టాంశరుద్రవిహితాంశంబుల్ సుదిసార్ధైకత్రిశతి। నుదిదెలియుభిన్నభక్తఫలములువరుసన్॥

ప్ర ౧౦ ౧/౨ ద్వి ౭ ౧/౨౯ తృ ౩ ౧/౨

౧౫ భిన్నవర్గమూలాద్యుత్తరం

వర్గములు౧

జలములశశాంకరవులునుచంద్రగజము। నందుచంద్రుండుదాన ములనందునొకటె। తత్వములనాల్గునందాష్టదనరుగహము। లావి భిన్నకృతులక్రమమాగనిందు

ప్ర ౧ ౨౧/౦ ద్వి ౧/౮౧ తృ ౧/౪౯ చ ౪/౨౫ వం ౯/౧౬౯

ఘనములు౨

గజములర్ధరాసురేందులుగ్రహభుజాద్రి। లవమురామాబ్ధిశిఖిలవమర్ధసూరు। లనగజంబులుభములగునద్రినంద। ప్రకృతులను భిన్నఘనములుప్రకటలీల

ప్ర ౧౩౩౧ ద్వి ౧ తృ ౧ చ ౯ పం ౨౭
౯ ౭౨౯ ౩౮౩ ౧౨౫ ౨౧౯౭

చతుర్ఘనములు ౩

నృపులచంద్రాబ్ధిరసమ్మనుల్విపులతకన్ । శరరసాంశంబుక్షితిశూన్యజైనలవము । శరభుజరసాళి నష్టియుచంద్రతకన్ । శరగజభుజంబులనుచంద్రసగ్నలవమ్ము.

ప్ర ౧౮౬౮౧ ద్వి ౧ తృ ౧ చ ౧౬ ౯౧
౧౬ ౬౮౬౧ ౨౪౦౧ ౬౨౪ ౪౮౬౧

పంచఘనరాసులు ౮

రదములచంద్రబాణఖధరాష్టులునందజలాంబర గ్రహా । ప్రదరలవంబురాగసురవర్గకజాంగశశాంకభాగముల్ । రదములుతత్వచంద్రశిఖులందుగుణాంకరవిస్వరాగ్నులు । న్విదితములు రామవర్ణకరవిశ్రుతభాగమాపంచవర్గనన్

ప్ర ౧౬౧౦౫౧ ద్వి ౧ తృ ౧ చ ౩౨ పం ౨౪౩
౩౨ ౭౯౦౮౯ ౧౬౯౦౭ ౩౧౨౫ ౩౭౧౨౯౩

భిన్నవర్గమూలములు ౫

గిరిజవమర్ధయుక్తకమునిగ్యధిపార్ధములట్లువిశ్వులన్ । బరగెడురాములాగ్రహాలమంబుగజాంశమునంగభాగమున్ । కరధరలందునెక్కటియు గ్రావములర్ధభుజాళినందసా । గరములరెండుమూలములుగన్పడునైముధరాగజంబులన్

ప్ర ౧ ద్వి ౨ తృ ౧౧ చ ౩ పం ౧ షడ్ ౧౫ స ౧౬ అ ౧౬౭ ధ ౨ ప ౫
౭ ౫ ౨ ౧౩ ౯ ౯ ౬ ౭౨౫ ౮౯ ౯౧

భిన్నఘనమూలములు ౬

రతనములందురెండుమరి రాములునైదిటవిశ్వమునైదశలతరెండునశ్వములనట్టులరుద్రులుమారాటనేత్రముల్ । బుతులగజంబులవ్వసులనింద్రియమాగుణములజంబులన్ । వితతవిభిన్నమూలపదవిస్తృతియామునరాజియందొగిన్

ప్ర ౨ ద్వి ౩ తృ ౫ చ ౨ పం ౧౧ ష ౨ స ౯ అ ౫ న ౩
౯ ౫ ౧౩ ౭ ౨ ౩ ౬ ౯ ౮

భిన్నచతుర్ఘాతమూలం౭

శరలవంబును గ్రహములశతములద్రి - నారు నైదిటనాలుగు నవఘాతరూ

పమును భుజంబులు త్ర్యంశముల్దనరుదళను - జగముల ను నేడుపదమూల

గణమునందు

ప్ర ౨/౧౦ ద్వి ౫/౯ తృ ౬/౭ చ ౮/౪ పం ౭/౬ షష్ఠ ౨/౦ స ౭/౩ అ ౧/౨ న ౭/౮

భిన్నపంచపదమూలం౮

గజములను నైదుపళ్ళును గ్రహములంను - రాగము లు బాణములన

సుగురాముల న్రులను జలంబులకరములు నయనములను - మూటను పభిన్న

ఘంపదాదమూలమందూ

ప్ర ౫/౮ ద్వి ౩/౬ తృ ౭/౯ చ ౭/౪ పం ౩/౭ ష ౨/౦ స ౭/౩

౧౬కపంక్తికటవర్గమూలం

కరణిమూలములిట్టుగను క్రమంబు గాప్రాణాంకములుతో త్రి

భూతభములు మునిరామజలగుణములు మునిగిరినంద కరములు నఖనాకుల

రయనంద। గిరిమునిచంద్రులుగిరినందవసువులు వసుక్షిజలాగ్నులు వరుస

గాంగ। దశఘాభాగంబులశశితకిజలములుగిరితకిజలగిరుల్కరన వాన్న।

లటజలాంబరవసులగ్ని వసుభులుగిరిశతకిరముల్కరిగుణాబ్ధి। బాణశరం

బులుబరగుమూలములు గానికభిన్నపదములు నెగడునిట్లు। కరములపైభేదనక

రములగిరిమునిరూపములైనస్వైంద్రకేశ। ఖఖిశరగుణముల గన్పట్టుశశి

రామజలగుణభుజములు వెలయదశమ। కరణిమూలంబు నిధులిసైశరభుు

జాతను।లనురసాతును గన్పట్టునినుచునికట।వర్గమూలములనుబల్కువా

రున వ్నె। గణితపక్షులందుజాణలై గాంతురెలమి

ప్ర ౨౭౫-౪౬౧ద్వి౩౪౩౭-౭౪౬౭తృ౨౯౭౭-౩౯౫చ౩౩౨౦-౮౦౪

పం౧౭౭౯-౦౮౩ష౮౯౭-౬౫౭స౩౪౭౨౮-౫౫౪౩అ౨ ౧౭౭/౨౫౦

న౫ ౨౩౪౩౧/౩౫౦౦౦ ౭౯౨౬/౧౨౫

౧౭ ఘనకరణీనికటమూలం

కరణీఘనపదాళిగన్న ట్టిక్రమముగాతోలుతప్రాణాంకము ల్దోచుని టుల-రామేంద్రులునుభనేత్రముల ద్రికరనేత్రములు రాజశరములునలనగా ద్రిచంద్రులు గ్రమముగా జానౌదశాంశిని నవనందజలములు నంగిరులు శరతకజలములు శరగజజలములైయుక్ ఛిన్నమూలంబు లేర్పరింపు। చంద్రపయుక్ష వోర్యచందములనుగిరి - బాణవిధులుచంద్ర శైలివ - సులను శంభవణములు గండములమీదవోర్య శరశగౌరి రాహువృపులు ఒకటిమీద పూర్ణవోర్య ఖ్యులనుద - గిరిజలాంశములనునుగిపడియుగు - కరణీమూలములను ...లు వఖ - ఖరిసము నుభాగ్యశరములగునూ ॥

ప్ర ౧ ౩ - ౭౮ ద్వి - ౯ ౭ ౦ ౭ తృ - ౯ ౭ - ౮ ౪ చ - ౧ ౬ - ౫ ౦ ౧ ౭ - ౮ ౮ ౪

వ ౧ ౯ ౪ ౭ స ౧ ౮౫౩ ఉ ౮ ౧ ౬ ౩ స ౧ ౯ ౮ ౭ ౯ ద ౪ ౩ ౯ ౭

౧౦౦౦ ౮౦౦ ౪౪౦ ౮౦౦౦ ౬౦౦

౧౮-౧౯ వ్యస్తవిధి త్తరములు

తలక్రమువిధిగా దగును త్తరముల్ - దళముగా శరముల్దకశ రాయుల్ తో యుతటిప్రశ్నగా వోలగగిరులై - వెలయుగా స్వాంశలె వదలింబగునుగా ॥

ప్ర ౧ ద్వి ౪ తృ ౯ ౪ ఉ ౭

౨౦ వ్యస్తకర్ణ త్తరము - ౯౧

రసగుణంబులు ధ్రుతులువధాగాన్న లిప్పు। కర్ణకును నాడిఘనములుశరశరేశు। లునుశరనవేండులునునగుహాధగాగి । పూర్వగణకర్ప శ్నాన్నము ల్నాల్పు మూరి ॥ పరనరవరామదిశయును । శరజలనిధులగును శేషజాత్యావ్యంబుల్ । మరిప్రశేషాద్యంబులు । ఖరాములు జభుజములు గణకదలిర్పగా ॥

ప్ర - ౩౬ - ద్వి - ౧౮ తృ - ౩౪ దృశ్యంతి - ప్ర ౧౭౪ ౯ ద్వి - ౧౯ ౯ శేష జాతి - ప్ర ౧౬ ౩౯ ౮ ద్వి ౯ ౮ ౪ విశేషజాతి - ప్ర ౩౦ ద్వి - ౯ ౮

క్రయవిక్రయభరణోత్తరములు -

శరజలములు రామేంద్రులు। శరరాములు తాములనునూ శరంభుజశరముల్

మరివ్యోమాగ్న్యంగములుఖ।శరఖరసంబులుభృశాహసముదయమందుకా

క్రయవిక్రయం.

ప్ర- ౪౫-ద్వి౧౪౩ తృ-౩౫. భృతకోత్తరము- ప్ర ౫౫౫-ద్వి ౬౩౦ తృ ౬౦౫౦

రాశిభాగోత్తరము.

రాశిభాగములకు రాజిల్లును త్త్రంబంబ రాంకములనునలఖరాము। ఊభుజేంములనగునోనరుక్రమంబున।నాదిరాశిమితములంబుజాక్షి॥

ప్ర- రాశి ౯౦ ద్వి- ౩౦-తృ ౧౫

ఇష్టకర్మభేదోత్తరము.

రసరాములుకరశాములు।వసుచంద్రాగ్నులువిభేదమందుమరొకటికా ఋసలుకాస్వరములుగ్రహములు।నసమానాగ్నులను గాగనలరుశివరుసకా॥

ప్ర-౩౬-ద్వి౩౫-తృ౩౧౫ ప్ర-౭-ద్వి-౯తృ-౩

సంక్రమణప్రశ్నోత్తరములు-సీసమాలిక

సంక్రమణోత్తరసరణియుగ్మములు గావునక్రమంబున దెల్పె దనువినుండు। మొదలిటివిధిలోన వ్రూషయుగిరులునునందాద్రిగుణములునధరాసురలు। అధరాయుగ్గిరిశరమధరాయుగ్రాజులునష్టాద్రిరాములునగ్నిఖాగ్ను।అధరాయుగ్నుజ వేదమధరాయుగ్గశలును నధరాయుగ్గిరినృపులధరాయుక్తు। ర గుణతిథులై యుండుగణుతి రెండవవిధిమునిచంద్రులును జలంబులు నురసగు। ణములిషుల్ జినని ఘులష్టియు వేదముల్ గుణశరంబులువసుయుగ్మకములు। బాణదిక్కులుచంద్రబ్రహ్మా లుమూడవవిధిగిరిషులురసపీతుణములు। రసగాములిషువులు వెసజినరత్నములష్టిజలంబులునధరాదిశలు।తంద్రరత్నంబులు పాయకగిరిచంద్రులలరాములునుతత్వములుగుణాష్టు।లగునునాల్గవవిధినంబరరాములునంగములగనాగ్నులధరాములును।నధరాగ్నులధరాములటనైదిటను రెంటిగూడినదిశలునుమూషుపంచ।లవయుతభుజములునధరాత్రిలవయుతనందాగ్నులధరాంశనయనభాగ। ౧౫ యుతజలంబులుత్ర్యంశయుగ్గ జాక్షులు త్ర్యంశయుగశయుగధరములనగషడంశ।యుతబాహునిధులునుమున్యంశయుబ్ధునుత్ నందచంద్రులలోననవలవములు।గలయామునీశులునలనందచంద్రులదశలవయుత దశవి దములును

సాగరాబ్ధులుక్షితిచంద్రులునైదవవిధినిసాధనగజాబ్ధి వీక్షణములు । సా
ధనబాణాగ్నులుచంద్రాగ్నులీశులునఖములక్షణంబులు నాగజలధులష్టియు
గజవియదబ్ధుల్శీతాంశులుగిరిసూరవసువులుగిరిగజాగ్ని । నవభుజంబులుగిరు
ల్నాగభుజంబులుజలములుజినదిశల్ జలములుమరి । వసుతర్కనునుగజ వా
ణవగజమునుల్ భుజచంద్రములనునాగపాలుపుమీరు । అరవవిధిగజాగ్న్యబ్ధి
రాములుశరగజరాములునుభముల్కీలు రాగ । నందాఖ్యధనవస్వగ్ను
లుదిక్కులురామలుదిక్కులురాగములును । నేడవవిధిలోననిషులు భుజంబు
లుస్వరభుజములున్నృపుల్వసుగుణాబ్ధి । రామునిషుగజ రాములుగిరినందరవులి
షుగజరాములధనములును । రాజులుమరిగజరామాబ్ధి రాములుశరవసు రా
ములుసప్తనందరవులిషువసురాములధనాగ్నులునున్నృపుల్యమ్ములు రాజులు
బాణరాగములున్నృపుల త్తను పొందినవిధి యందు నధాంద్రులష్టియున
శ్వనందరవులుబాణగజాగ్నులష్టాగ్ని జలరాములుధనసర్పాగ్నులునశ్వభు
జము । అష్టియునలతొమ్మిదవవిధిలోపలగిరినందరవులునుశరగజాగ్ను । ల
నుఖరాములురాజులునుగజాగ్న్యబ్ధిరాములుశరగజరాములుభములున్నృపు
లధాంద్రులష్టులునగుపదొవిధిలోనతర్కతత్వంబులుదంతమితియు । ఖాగ్ని
యుతర్కంబుగజజలంబులుగజంబునునధనజలములు భూతములును । భుజవే
దములుగిరుల్పాసగువర్ణరసంబులయులుబాణాగ్నులద్రములురస । తత్వము
ద్రదములుతర్కశంబులుగిరులధనవిశ్వములుశరశశాంకు । లలతర్కరత్నా
బులష్టియుశరదిశలుస్స్వరముల్ రుద్రాఖ్యవరవిధాన ॥౩౪॥ మునబాహుజలు
ములుమునులువస్వబ్ధులువసువునుశరవహ్నివసుమునులుమ ॥౩౬॥ ఇధులగా
గ్నులరసములుదెలియుడిట్లుబాణజలములుశరములుబహువిధముగ । సంక్ర
మణప్రశ్నలకునెల్లసమరసంపు । న్నుత్తరములిట్లుదెలియుటయ్యుకమరయా ॥

న్యాసము-

ప్రథమవిధి

ప్ర౧అ-ఒద్వి౩౮౯ - ౩౩౫ శ్య ౫౭ ౧/౨ ౧౫ ౧/౨ చ౩౭౮ - ౩౦౩ వం

ర౨ ౧/౨ ౧౭ ౧/౨ షు౧౬౭ ౧/౨ ౧౫౩ ౧/౨

ద్వితీయవిధి

ప్ర॥ ౧౭.౪ ద్వి ౩౬-౫ త్రి ౨౪-౯ చ ౧౬-౪ పం ౫౩-౨౦ షం ౧౦౫-౯౧

తృతీయవిధి

ప్ర॥ ౫౭.౨౨ ద్వి ౩౬-౫ త్రి ౨౪-౯ చ ౧౬-౪ పం ౧౦౫-౯౧ షం ౧౭౫-౩ స ౨౫-౨౩

చతుర్థవిధి

ప్ర॥ ౩౦ - ౬ ద్వి ౩౦-౫ త్రి ౩౫ - ౫ చ ౧౦ ౨/౫ ౧ ౩/౫ పం ౩౯ ౩/౫ ౪ ౨/౫

షం ౨౭ ౧/౩ ౫ ౨/౩ స ౯ ౨/౭ ౬ ౧/౭ అ ౧౧ ౭ ౯/౧౯ ౬ ౧౦/౧౯ న ౪౪-౧౧

పంచమవిధి

ప్రథమం ద్వితీయం

ప్ర॥ ౨౪౮ ౧/౨ - ౩౫ ౧/౨ ద్వి ౧౨౧-౧౧ త్రి ౨౦-౫ ప్ర ౪౮ - ౧౬ ద్వి ౪౦-౫౦

తృ ౧౨౭-౩౮

తృతీయం

ప్ర ౪౯-౭ ద్వి ౨౮-౪ త్రి ౧౦ ౨౪ చ ౧౪౮ ౧౪౮ ౧౪౬౮-౧౨

ఆరవవిధి

ప్ర॥ ౩౪౩౮-౩౮ ద్వి ౨౭-౧౬ త్రి ౧౨౯౭-౩౮ చ ౧౨-౩ పం ౧౦-౭

ఏడవవిధి

ప్రథమం

ప్ర॥ ౫౨ ద్వి ౨౭-౧౬ త్రి ౩౪౩౮-౩౮ చ ౧౨౯౭-౩౮ పం ౭౫-౧౬

ద్వితీయం

ప్ర॥ ౩౪౩౮-౩౮ ద్వి ౧౨౯౭-౩౮ త్రి ౩౦-౧౬ చ ౨౭-౧౬ పం ౭౫-౧౬

అష్టమవిధి

ప్ర ౭౫-౧౬ ద్వి ౧౨౯౭-౩౮ త్రి ౩౪౩౮-౩౮ చ ౨౭-౧౬

నవమవిధి

ప్ర ౧౨౯౭-౩౮ ద్వి ౩౦-౧౬ త్రి ౩౪౩౮-౩౮ చ ౨౭-౧౬ పం ౭౫-౧౬

దశమవిధి

ప్రథమం

ప్ర ౨౫౬-౩ ౨ద్వి౩౦-౬త్ర౮౮-౮వ౮౫-౫వ౦౮౨-౭వ౬౮-౨

ద్వితీయం

ప్ర ౩౫- ౭ద్వి౨౫౬-౩ ౨త్ర౫౬-౭వ౧౩౫-౧౫వ౦౯౬-౧౬షం౧౦౫-౬

ఏకాదశపంక్తి-

ప్ర ౮౨ - ౭ద్వి౮౮-౮త్ర౧౩౫ - ౧౫వ౩౦-౬వ౦౮౫-౫

మూలజాత్యుత్తరసీసం

మూలజాతిప్రశ్నములకును త్తరములు క్రమమున దెలియుడుగణకవరులు। ర సగుణములుఖఖవసుధయుచంద్రగజములునందాష్టలు జలభుజాంబు రెం దులురసనందవియుద్ధులునుజలరదములునందాక్షిప్రదరములును। చంద్ర జలాబ్ధులు షణ్ణంద రవులునుశరసూరులునురాము జలభుజములు। మూల హీనంబు రెండునుమూలయుతము। నాల్గులవహీనములు రెండునట్లులవయు తములు రెండునునంశపదములు రెండు। గానెరుగుడిందుక్రమమునగ

ణకమార

ప్ర ౩౬ద్వి౧౦౦త్ర౧వ౧౬౯వం౧౦౨౮వ౮౯౬స౩౨౮౫ [illegible]

ద౧౨౯౬ప౧౨౫ద్వా౨౮౩

ఖగవేదులుభుజచంద్రులు। యుగభుజములునేత్రతాములాప్పగునది యుగ్రదగుతత్వాంములు ఏదములు। ముగుదిపరుసరాములగునుమూలవుజాతిక

ప్ర౧౮౦ద్వి౧౧౨త్ర౨౮వ౩౨౯౧౨౫వ౩౨

త్రైరాశికోత్తరసీసం

రెండురూపులమీదరెండుగ్రక్క శంఖులురూపముపైముప్పదొకటవాల్గు। ఖఖజలములనుపకొకటిల్ ఖజలంబులనుమూర్ఛ నలవంబులటత్రయోద। శముమీదతత్వపశ్వాంశలు నైదిటనాలులవంబులునైదురూప। ములమీద నైదిటమూడునుగజరవులను గిరిరుద్రులునందరూప। ములవయునినైదిటను

నాల్గుయొక్క రూప। ములును గాగ త్రైరాశికములకు వరుస। నుత్తరములందు
మూడును తొమ్మిదియును। గగలగుటను త్తరంబును గాంచునటుల

ప్ర-రూ ౨/౩ ద్వి-రూ ౧ ౪/౩౧ తృ-గ ౧౪౯/౪౦౦ చ-రూ ౨౧/౪౦ పం-రూ ౧౩ ౧౩/౨౫

ష-రూ ౪/౫ స-రూ ౫ ౩/౫ అ-రూ ౧౧౭/౧౨౫ న-గ ౧౯ ౪/౫ ద-రూ ౨

శేషు నాణ్యంబుల జేసిన త్రైరాశి ప్రశ్నోత్తరములివి బడయు వరుస। మొదటి ప్రశ్నను పొన్ను మూటి పై షిల్లింగ్సు లవి నాల్గు రెండిట నాల్గు పొన్న। పైనేడు పెన్సులు పావింగ్సులవి మూడు మూటగను రెండు వాటి పైని। షిల్లింగ్సు లెన్మిది చెలగు పెన్సులు నాల్గు పావింగ్సులవి మూడు బరగు నాల్గు। గునగిను లైమను మునిసంఖ్య షిల్లింగ్సులట పెన్సు లొకటి స్థైనములోన। పంచసప్తాంశ యొక్కైన పావొకటిపట్టను నవ సుభుజ చంద్రులను శశాంక। వసులవంబులు వెస నెసగును సప్తమమున పావింగునొక్కటి పైసదశమ। యష్టమ ప్రశ్నను నర్ధయొక్క పావింగ్సు నెగడు నాక్రమమున మిగుల నవమ। మంచు హా స్ద్రియ పైక్యా పటీవగునునొకటి। పదిటనొకటి పైంటునొప్పులు బాహు మితియు। నారు ద్రామ్ములు మినిమ్ములు పలరు సేబ। దియు నొకటి నేడిటను మూడు

తెల్లముగను

ప్ర పా ౩ షి ౪ ద్వి పా ౪ షిం పె ౯ ౭ పా ౩ తృ ౧౨ షి ౧౧ పె ౯ ౪ పా ౩ చ గి ౫ షి ౭

పె ౯ టవ స్యై ౧ ౫/౭ ష పా ౧౧/౧౨౫ స పా ౧ స్యై ౧/౩ అ పా ౧/౨ న హండ్రె ౧ క్వా

ర్టర్ ౧ ద ప్పై - ౧ డ్రాం ౬ మి ౫౧ ౩/౮

వ్యస్తత్రైరాశికోత్తరములు

గుంజభరము బనలుబది ఘోటకంబు। తొమ్మిదియు నైదిటను మూడు తోయజాక్షి। సల్కమగు పిశ్వములు త్ర్యంశయుతములగుచు। గుణలవాఖ్యగు గాథ ములగ్గూలు చమితము.

ప్ర॥ గురిగింజమొత్తలు ౭౦ ద్వి॥ ౧౩ ౧/౩ తృ॥ ౩/౫ చ॥ ౧౩ ౧/౩

పూర్వగణకోదాహృత్యుత్తరం

జీవవిలువలు వస్త్రమ్ము జెందుమనను చు। భాస్కరాచార్యవిహితమాట బాడబంబు॥
సప్తత్రిలవార్ధ్యచంద్రాశ్వసముములు విలువ। గాని పంచరాశికపిధి గాదు సుండు

౭౧ ౩/౬

పంచరాశికోత్తరములు

పంచరాశిక ప్రశ్నలబగగు స్థూలాట। కములితొమ్మిది దినములు క్రమముగాక।
ఆరునాలుగున దానాకరాలగునుత్త। రములు సంశయమేమియు రాదుదీన॥

ప్ర॥ గుణ ద్వి॥ ౬ తృ॥ ౬ చ॥ ౧౨౪

బ్రహ్మయుతగుణతారల రాముజలధి। లవములసురాశ్యగుణమును అందుచం
ద్ర। జలములష్టియుతాష్ట వింశతినితక్వ। లవములు ఏకాంత రంబులై
లరిసచుగా

ప్ర॥ ౭౩/౨౬౩ ద్వి॥ ౩౭౧/౧౮౩ తృ॥ ౧౬౨౫/౨౫

సప్తరాశికోత్తరము

తేజాగజవణాయుతజలతరణములను। ప్రకృతిలవములు రసగుణ బాహు
యుక్త। రామసూరుఖభుజశిఖులప్యోమతిలక। రత్నములు సప్తరాశిక రాజి
కిదగు॥

ప్ర॥ ౭౬ ౨౧/౬౭ ద్వి॥ ౨౩౬ ౧౧౨/౧౨౩ తృ॥ ౬౦

నవైకాదశరాశికోత్తరసీసం

నవరాశికంబుననయుననందజలాగ్నియుగ్గజవసులనురూపవసులు। రసనగ
దభుజనఖరదనార్ధ్యఖఖపూర్ణజలతరణముల రామవణ్ణఖేందు। లవములు

స్వరసాయకాఢ్యక్షేం ద్రులనందరాములేకాదశి ప్రాణయుక్త। విశ్వలవా
ద్రులు పెసదశనంద భాగములు సార్ధాగజేంద్ర సమితితర్క। గజదిగాఢ్య న
భాస్తులగలుగు చంద్ర। హయకేందులు ఖగుణపుష్పట్ఖ్వ ఖులును। గలయు
ఖఖఖఖగజములగణ ... ఖజలయు ఖసఖము ... ॥

నవ ప్ర ౩౪౯ $\frac{౨౪౭౧౫}{౭౭}$ ౩౨౨౦౨౯౬ $\frac{౧౨౦౬౩౯}{౬౦౦౦౦}$ ౫౪ $\frac{౩౯}{౧౪౦}$

ఏకా-ప్ర ౫ $\frac{౪}{౧౩}$ ద్వి $\frac{౯}{౧౨}$ త్రి ౧౪౭ $\frac{౧}{౨}$ చ ౧౦౭౬ $\frac{౧౫౧}{౨౨౦}$ పం ౩౬౫ త్రి౦

$\frac{౨౪౭౩౫౧}{౭౨౦౦౦}$ $\frac{౧౯}{౨౦౦}$

వర్గత్రైరాశికోత్తరములు

వర్గత్రైరాశికోక్తులవరలుఖేషు। ధరలురసగజ జలములుతర్క బాణ।
ములుసపాదంబులష్ట్యంశ యుక్తనంద। రాములుఖఖేషులష్టాంశ రాములతయా

ప్ర ౧౫౦ ద్వి ౪౭౬ త్రి ౯౬ $\frac{౧}{౪}$ చ ౩౯ $\frac{౧}{౧౬}$ పం ౯౦౦ ష $\frac{౩}{౭}$

వర్గపంచరాశికోత్తరములు

పదియుమనులు నైదుబరగునుదీర్ఘముల్। వసువుర్ణములును బాహువ్వ
ులను। వెడలుపగునుగలశి వెలయుపంచరాశి। యుత్తరములు ఎరుసముా
కరయా

ప్రని ౧౦ వె-ద్వి-౯౮౪-వె౪ త్రి-౯౫-వె౨

వర్గసప్తరాశినవరాశ్యప్రశ్నోత్తరములకు

తొలుతటి ప్రశ్నను తొమ్మిదిసార్ధసప్తకముతక్కంబులుబలయు రెంట। పం
చాంశత్రయయుతభానుల్పరాంశాబ్ధియుక్తరత్నంబులు యుగ్మములు న
మూటనర్ధాబ్ధులు మొగినెన్నిదిటమూటి గలశినరాములజలలవాఢ్య। భుజ
ములుసప్తముంటునసవరాశినిసూరులుదశయుతశూన్యచంద్రులును నవంబు

నసార్థ సప్తులును మొదల । తత్త్వములు సదళాంశ కృతులు దగునఖములు । సార్థ సప్తేందులును నయిజాను మీరు । క్రమతతులయులు ఫలములుగ ...

సప్తరాశి

ప్ర- ... $\frac{౧}{౨}$ ... $\frac{౩}{౫}$ ... $\frac{౧}{౨}$ ... $\frac{౩}{౮}$ ... $\frac{౧}{౪}$

నవరాశి

ప్ర- ... $\frac{౧}{౨}$ ... $\frac{౧}{౨}$ ... $\frac{౧}{౨}$ ... $\frac{౧}{౨}$

వర్గైకాదశరాశ్యుత్తరం

త్ర్యంశయుగళయుక్తతత్కర్ముల్డకర్షయుత్ । త్ర్యంశయుక్పరములు త్ర్యంశయుగళ । యుక్తవర్ణములును యుగములు తా మ్రాది । ఫలములగు విమిశ్ర భవునిరాశి ॥ నాల్గు శరత్రి లవములనుగూడు శరములు । శరల వాఖ్య గిరులు శరలవములు । రెంటగూడినట్టి రెండును నైదిట । నాల్గుగూడువసువుగ ఫలములు ॥

ప్ర- ... $\frac{౨}{౩}$ ... $\frac{౧}{౩}$ ... $\frac{౨}{౩}$ ... $\frac{౩}{౫}$ ... $\frac{౧}{౫}$

... $\frac{౨}{౫}$ ... $\frac{౮}{౯}$

భాండప్రతిభాండోత్తరం

భాండప్రతిభాండమునతా మ్రభాజనంబు । అర్కతిథిన స్తదశల వాఖ్యయుగ ఫలము । లా మ్రములు రదచంద్రులు నారికేడము । లగునురవి సంఖ్యక్రమము గాలలితగాత్రి ॥

ప్ర- ... $\frac{౧}{౨}$ ...

ఇదిబదరీవననిలయనారాయణవరపదాశ్రియలబ్ధ వరకవిత్వ । హారితగో
త్రరంగారాయవరపుత్రవేంకటకృష్ణరావుకవివర్యు । చేరచితంబ
గుచారులీలావతీవివరణంబునన్యోన్యపిండభేద । కప్రకీర్ణకము
సంకలనాదిభాండప్రభాండాంతగుణితంబుబహుళభంగి ।
భాస్కరాచార్యకృతముగుబహుళగుణిత।మాంధ్రస
హితంబుముద్రాక్షరాంకనమున । వివిధపటిక
రచనపూర్తిగా వెలయునటుల । పూర్తిగాయొ
నరింపబడియెసంపూర్తిగాగ ॥

హారితసగోత్రసముద్భవ । వరరంగారాయతనయువరకవి
చేతగ । విరచితముగులీలావతి।పరిపూర్ణప్రకీర్ణభా
తిబడసెముద్రగ ॥

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణే శ్రీనమః

* అథమిశ్రవ్యవహారః ప్రథమః ప్రారభ్యః *

తత్రమిశ్రకలాంతరే

కరణసూత్రం సార్ధవృత్తేనాహ.

ప్రమాణకాలేనహతం ప్రమాణంవిమిశ్రకాలేనహతంఫలం
చ। స్వయోగభక్తేచపృథక్స్థితేతేమిశ్రాహతేమూలకలాం
తరేస్తః। యద్వేష్టకర్మాఖ్యవిధేస్తుమూలంమిశ్రాచ్చ్యుతం
తంతచ్చకలాంతరంస్యాత్॥

కాలధనంబులై గాంచు ప్రమాణంబులొండొంటగుణియించియొక్క
టినిల్పి । మిశ్రకాలంబున బెంచినఫలమునట్టిలనిల్పియునాయాగంబు। సం
కలనముజేయసంజ్ఞలుగుణయుక్తకముహారకమునననట్టి గుణములుభయం
బులనుఘనయోగంబువేర్వేరగుణియించిహారమునగూమిఁ మీర । వేరువే
రహారించినవేగమూలఫలములనునిష్టకర్మాఖ్యగణితమూల। ధనముమిశ్రం
బునను ద్రోయదనరు శేష। ధనముగళయన నెగడునుఘనతమీర॥

ప్రమాణేతి - ప్రమాణకాలేనప్రమాణంహతంవిధేయంవిమిశ్రకాలేనచఫలంహతంకార్యం। పృథక్స్థితేతేప్రమాణఫలేమిశ్రాహతేమిశ్రద్రవ్యగుణితేస్వయోగభక్తేప్రమాణకాలయోర్యోగేనభక్తేసతిమూలకలాంతరేమూలధనవృద్ధీభవతః॥

అసలువడ్డిమొత్తముగానుండు పంచరాశికమునందుఆ రాసులువిభజించువిధి॥

ఆదిని ప్రమాణకాలంబుచే ప్రమాణధనంబునుగుణించియుంచునది॥

పిదపగడచినకాలముచేవడ్డినిఁ యమొత్తమునుగుణించియుంచునది

రెండవరాశిచేమిశ్రద్రవ్యమునుగుణించిహారముచేహారించినఫలమువడ్డియగు.

ప్రకారాంతరమాహ - యద్వేతి. ఏవం వా మూలమానేయం - యద్వా ఇష్టకర్మాఖ్యవిధేః స్వకాశాన్మూలంధనమానీయ తన్మిశ్రధనాచ్చ్యుతం సత్ కలాంతరం స్యాత్

ప్రకారాంతము - ఎట్లన - ఇష్టకర్మ వలన నేనియు ఇష్టరాశియందు పంచరాశిక క్రమంబున కలాంతరము సాధించి యా ఫలంబున నిష్టాంక సంకలనము జేయ లభించు రాశిచే మిశ్ర ధనమును భజింప లభించు లబ్ధము ఆ సలును యగు మూలము మిశ్రంబున వ్యవకలింప శేషము వడ్డియగును. ఈ రెంటును గుణ రాశులని యును నీరెంటి సంకలన రాశి హారకంబని యును దెలియునది. పిదప మిశ్రధనమును ఆదిగుణరాశిచే గుణించి హారకముచే హరింప అ సలు రాశియగు

ఉదాహరణం -

పంచకేన శతేనాబ్దే మూలం స్వం సకలాంతరం। సహస్రం చేత్ పృథక్ తత్ర వద మూలకలాంతరే॥

నివ్మ-శతకంబునకు నొక వెలకు నైదు। నిష్కములక్ష యయిన నేని నీరజహిత। మాసములవకళంబగు మాడలు ఖఖ। పూర్ణచంద్రుల దెల్పు ము మూలకళలు॥

పంచకేనేతి - పంచరూపకాః వృద్ధిర్యస్మిన్ శతే తేన పంచకం రూపకశతం వృద్ధ్యర్థం దత్తం యత్ర పంచరూపకాః ప్రతిమాసం వర్ధంత ఇత్యర్థః। ఈదృశే నశతేన వర్షే మూలం స్వం ధనం కలాంతర సహితం చేత్ సహస్రం జాతం తర్హి తత్ర మూలకలాంతరే పృథగ్వద॥

ఈ యుదాహరణంబున నెలకు నూటికి ఐదు రూపాయిలు వడ్డియగు నేపం నెండు నెలలు గడిచినపిదప అసలు వడ్డి చేరిన మొత్తము వేయి రూపాయలయ్యెనేని యందసలును వడ్డియును వేర్వేరు వివరింపు మనుట.

న్యాసః ॥ ప్రమాణకాలేన ౧ ప్రమాణం - ౧౦౦ హతం ౧౦౦ విమిశ్ర కాలేన ౧౨ ఫలం ౫ హతం ౬౦ ఏతేద్వే ౧౦౦-౬౦ విమిశ్రేణ ౧౦౦౦ ఆహతే ౧౦౦౦౦౦-౬౦౦౦౦౦స్వయోగేన ౧౬౦ భక్తే మూలకలాంతరేజాతే - ౬౨౫- ౩౭౫-

నె ౧	నె ౧౨
రూ ౧౦౦	మిశ్రం ౧౦౦౦
వ ౫	

ప్ర ౧ మిశ్రం ౧౨

$\frac{౧౦౦}{౧౦౦}$ $\frac{౫}{౬౦}$

$\frac{౧౬౦}{}$

౧౦౦౦ ౧౦౦౦

$\frac{౧౦౦}{}$ $\frac{౬౦}{}$

౧౬౦) ౧౦౦౦౦౦ (౧౬౦) ౬౦౦౦౦

ఫలంమూలం ఫలంకలాంతరం

౬౨౫ ౩౭౫

ప్రకారాంతరంయ క్రమం | వినిమయం ఇష్టకర్మవిధినిరా

థారూపమిష్టం ప్రకల్ప్యపంచరాశికేనానేయంయథా ॥

౧	౧౨	౧	౧౨
౧౦౦	౧	౧౦౦	౧
౫		౦	౫

శ్యానయనంచెప్పిన నెలకునూటికిఅయిదువడ్డియగు నేడ

యదిరూపక శతస్య వంచవృద్ధిః వ షణ్ణై కస్య కియతీతి - పూర్వోక్తవంచరాశికవదన్యోన్య పక్షనయనేబహురాశివధః ౬౦ స్వల్పరాశివధేన ౧౦౦ భక్తాఃవింశత్యా ఉభయోరపవర్తనః $\frac{౩}{౫}$ ఏతేనరూపంయుతంతదర్థాంసముచ్ఛేదౌ - $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౫}$ యోగః $\frac{౮}{౫}$ అనేనదృష్టం ౧౦౦౦ ఇష్టం౧ హతం ౧౦౦౦ భక్తంభేదంలవంచపరివర్త్యే తి $\frac{౫}{౮}$

పండ్రెండు నెలలకునొకరూపమున కెంతయని -ఇందు పూర్వోక్తపంచరాశిక విధినివినిమయింప బహురాశివధము౬౦ స్వల్పరాశివధము ౧౦౦ భక్తలబ్ధ $\frac{౬౦}{౧౦౦}$ అపవర్తనరాశి $\frac{౩}{౫}$ సంఇష్టం $\frac{౧}{౧}$ సమా $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౫}$ రాశియోగం $\frac{౮}{౫}$ దీనిచేదృష్టం౧౦౦౦ ఇష్టం ౧గుణితం $\frac{౧౦౦౦}{౧}$ భా $\frac{౮}{౫}$ ప

౧౦౧౧ / ౧ అంశాహారణేచ్ఛేదవధేన	రిహాఽగా ౧౦౧౧ గుణితరాశి ౯౦౦ / ౮ / ౧ / ౮
౯౦౨౦ / ౮ భక్తే లబ్ధం ౬౭౫ మిశ్రా	అపర మూలరాశి ౬౭౫ శేషం
త్ ౧౦౭౦ చ్యుతంజాతంకాలాంతరం ౩౭౫	వృద్ధి ౩౭౫

రుజువు.

స్వల్పరాశి	క్రమము		పరివర్తనము		బహురాశివధము
వధము	౧	౧౭	౧	౧౭	౧౭ / ౬౭౫
౧౦౦	౧౦౦	౬౭౫	౧౦౦	౬౭౫	౭౫౦౦ / ౫
	౫			౫	౧౦౦)౩౭౫౦౦(౩౭౫ వృద్ధి

౧ ప్రశ్నలు

ఒకనెలకునూరురూపులకొక టికలాంతరముగాగొనితిని మూపాం। తక్కునుగుణితత్వంబులు। సకలాంతరమొసగమూలసంఖ్యయిదెంతో॥ నెలలు మూటికినూటికి నేత్రరూపకములు। కళనిణంయమెునర్చిఖశశమాసములు చననశితిరూపములొ్సత్తమొసగి। మూలకళలను చేర్వగముగుదబలుహా॥ ఓకనెలకునాభ్యటనుమూ। నుకళగశతరూపములకుగొనిశగకృత నేత్రకమా సములశరాద్ధ్యతిం। గకశరములు। కళయెునగకళయిందెంతో। స్వంతశయి తమాసముతకుసాధణగిరిలోక। రూపకములకుపంచాంశయుక్తపంచ। కమ్మా శభయైనపంచాంశకయుతపంచ। మాసనకళాంతరముశతమైననెంత॥

న్యాసము

స		ద		గ		చ	
౧	౧౨	౩	౧౬	౧	౨౦౫	౧ ౧౧ / ౨	౩ ౧ / ౫
౧౦౦	౨౫౩	౧౦౦	౮౦	౧౦౧	౯౬౭౫	౩౭ ౧ / ౨	౧౦౦
౧		౦		౩ / ౦		౫ ౧ / ౨	

సమానకలాంతరం.

అథ ప్రమాణైర్గుణితాస్స్వకాలాః వ్యతీతకాలఘ్నఫలో
ద్ధృతాస్తే। స్వయోగభక్తాశ్చ విమిశ్రనిఘ్నాః ప్రయుక్త
ఖండాని పృథగ్భవంతి॥

స్వీయప్రమాణముల్నలల చేత గుణించి వ్యతీతకాలముల్ । స్వీయఫలఘ్న హారముచే నిశ్శేషము జేయ ఫలంబులు ధనం । బొయ్యన బెంచి యోగమున వోలి భజింపగ నాదిఖండము । ల్బొయ్యనవచ్చు బోగణక సారసమాన కళాంతరంబునన్

అథేతి- ప్రమాణైః స్వకాలాః గుణితాః కార్యాః వ్యతీతకాలగుణితం యత్ఫలం తేన ఉద్ధృతాః భక్తాః తే విమిశ్రనిఘ్నాః మిశ్రద్రవ్యేణ హతాః సంతః స్వయోగభక్తాః కార్యాః పృథక్ పృథక్ ప్రయుక్త ఖండాని భవంతి॥

ఈ సమానకళాంతరమునకు మూలములు సాధించునెడ తొలుత నాయాయి ప్రమాణ కాలములచే నాయాయి ప్రమాణముల గుణించునది । తమతమగత కాలములను తమవడ్డీల ప్రమాణములను గుణించునది । ఆదిగుణిత రాసులను క్రమంబున ద్వితీయగుణిత రాసులచే భాగించునది । ఫలంబుల వేర్వేర నుంచునది । మరియు నీఫలంబుల సంకలనము జేసి యుంచునది । పిదప మిశ్రధనమును ఫలంబులచే వేర్వేర గుణించి ఫలయోగరాశిచే వేర్వేర భజించునాది రాసులు లభించు॥

ఉదాహరణం.

యత్పంచకత్రికచతుష్కశతేన దత్తం ఖండైస్త్రిభిర్గణకని
ష్కశతం షడూనం। మాసేషు సప్తదశపంచసు తుల్యమాప్తం
ఖండత్రయేపిహి ఫలం వద ఖండసంఖ్యాం॥

నెలనొకటికి శతంబునకు నేనును మూడును నాల్గునిష్కముల్ । కలుగు సిద్ధిం చి ముప్పురు యుగ్రహనిష్కములొప్ప గొంచు వా । రలుగిరి దిక్ శరంబులను రాజిలు మాసములన్ కలాంతరముల్ । తులముగ నిచ్చిరేని త్వరతోడుత దెల్పుము వారిఖండముల్ ॥

యదితి ॥ హేగణక యత్ - పంచక త్రిక చతుష్క శతేనదత్త్వా త్రిభిఃఖండైః సమానఁ౦ష్క శతం దత్తం సప్తదశ పంచ మాసేషు ఖండత్రయేపి తుల్యం ఫలం ప్రాప్తం । తత్ర ఖండసంఖ్యాం వద ॥

ప్ర నె - ౧	ప్రధ ౧౦౦	ఫలం ౫	ము శ నె ౭
౧	౧౦౦	౩	౧౦
౧	౧౦౦	౪	౫

ఈ యుదాహరణమునందు ముగ్గురు వర్తకులు మిశ్రముగా నొకడు నూటికైదును మూడును నాల్గును గా కలాంతరంబుల నిర్ణయించి మొత్తముగా గొనిన నూర నిష్కములయందు క్రమంబున ౭-౧౦-౫-మాసంబులకలాంతరములు సమానముగా నిచ్చిరేని యా యాదిఖండము లెట్లుండు ననిప్రశ్నము.

న్యాసః యథా । ప్రమాణ గుణిత కాలాః ౧౦౦-౧౦౦-౧౦౦ వ్యతీతకాలాః ౭-౧౦-౫ ఫలాని ౫-౩-౪ క్రమేణగుణితాః ౩౫-౩౦-౨౦ ప్రథమస్య ౩౫ ద్వితీయస్య ౩౦ తృతీయస్య ౨౦ అనేన ప్రథమాః ౧౦౦.౧౦౦.౧౦౦ భక్తాః $\frac{౧౦౦}{౩౫}$

ప్రమాణకాలగుణిత ప్రమాణగుణిత ధనరాసులు.

$\frac{౧౦౦}{౧}$ $\frac{౧౦౦}{౧}$ $\frac{౧౦౦}{౧}$

౧౦౦ ౧౦౦ ౧౦౦

గతకాలగుణితఫలములు

$\frac{౫ \times ౭}{౩౫}$ $\frac{౩ \times ౧౦}{౩౦}$ $\frac{౪ \times ౫}{౨౦}$

౧౦౦/౩౫ ౧౦౦/౨౦ అథాపవర్తనేన్యాసః। ప్రథమస్య పంచభిః ద్వితీయస్య దశభిః తృతీయస్య వింశత్యా తే త్రయః। ౨౦/౭ ౧౦/౩ ౫/౧ ఏషాం యోగార్థం సమచ్ఛేదాః కృతాః ౬౦/౨౧ ౭౦/౨౧ ౧౦౫/౨౧ యోగః ౨౩౫/౨౧ తే త్రయః ౨౦/౭ ౧౦/౩ ౫/౧ మిశ్రేణ ౯౪ హతాః ౧౮౮౦/౭ ౯౪౦/౩ ౪౭౦/౧ స్వయోగేనానేన ౨౩౫/౨౧ భక్తాః ఛేదంలవం చ పరివర్త్య అంశాహతిఛేదవధేన భక్తేతి కృతే జాతం ౩౯౪౮౦/౧౬౪౫ ౧౯౭౪౦/౭౦౫ ౯౮౭౦/౨౩౫ ఛేదైర్భక్తేషు లబ్ధాః ఖండాః ౨౪-౨౮-౪౨ ఏతేషాం ఖండానాం వృద్ధిస్తు పంచరాశికేనానేయా॥ యథా యది మాసే శతస్య పంచాది వృద్ధిః తదా సప్తమాసాదిషు చతుర్వింశత్యాదేః కియతీతి

న్యాసో యథా

మొదటి రాసులను క్రమంబున రెండవ రాసులచే భాగించిన ఫలములు ౧౦౦/౩౫ ౧౦౦/౩౦ ౧౦౦/౨౦ అపవర్తితరాసులు ౨౦/౭ ౧౦/౩ ౫/౧ యీ రాసులకూ చట్టకు సమచ్ఛేదాలు ౬౦/౨౧ ౭౦/౨౧ ౧౦౫/౨౧ యోగరాశి ౨౩౫/౨౧

ఆదిరాశ్యానయనం

మిశ్రధనం ౯౪/౧ గుణించు ప్రథమంఖం ౨౦/౭ రాశి ౧౮౮౦/౭ భా ౨౩౫/౨౧ పరిహా ౨౧/౨౩౫ భా ౧౮౮౦/౭ రాశి ౩౯౪౮౦/౧౬౪౫ అప ౧౬౪౫ రాశి ౨౪

మిశ్రధనం ౯౪/౧ గుణద్వి-ఖం ౧౦/౩ రా ౯౪౦/౩ భా ౨౩౫/౨౧ పరిహా ౨౧/౨౩౫ భా ౯౪౦/౩ రాశి ౧౯౭౪౦/౭౦౫ అప ౭౦౫ రాశి ౨౮

మిశ్రధనం ౯౪/౧ గుణతృ-ఖం ౫/౧ రాశి ౪౭౦/౧ హా ౨౩౫/౨౧ పరి-హా ౨౧/౨౩౫ భా ౪౭౦/౧ రాశి ౯౮౭౦/౨౩౫ అప ౨౩౫ రాశి ౪౨

యిందుసమాశకాంతరములుపంచరాశికములవలనసాధించవలయుట

న్యాసము

ప్రథమపంచరాశికం				ద్వితీయపంచరాశికం				తృతీయపంచరాశికం			
క్రమః	అన్యవత్తునయ			క్రమన్యాసః		అన్యప		క్రమన్యాసః		అన్యప	
౧	౧	౧	౧	౧	౧	౧	౧	౧	౫	౧	౫
౧౦౦	౨౦	౧౦౦	౨౪	౧౦౦	౨౮	౧	౬౮	౧౦౦	౪౨	౧౦౦	౪౨
౫			౫	౩			౩	౪			౪

అత్రప్రథమస్య బహురాశివధః ౮౦ంస్వల్పరాశివధేన ౧౦౦భక్తః లబ్ధంకాశేష ౪౦/౧౦౦ విశ్లేషా భాజ్యహారయోర్వింశత్యా ౨౦ అపవర్తః ౨/౫ ఛేదఘ్నగాపేక్ష్య తత్కృతేజాతంకలాంతరం ౪౨/౫

ఏవంద్వితీయస్యాపిబహురాశివధః ౮౦ంస్వల్పరాశివధః ౧౦ంకలాంతరం ౪౨/౫

ఏవంతృతీయస్యాపికలాంతరంతుల్యం ౪౨/౫

యీమూడు పంచ రాశికంబుల యందుస స్వల్ప రాశియగు హార ము-తుల్యము ౧౦౦

ప్ర ౭ ౨౪ — ౧౬౮ / ౫ — ౮౦౦

ద్వి ౧౦ ౨౮ — ౨౮౦ / ౪ — ౮౪౦

తృ ౫ ౪౨ — ౨౧ / ౪ — ౮౪౦

యీమూడిటనుబహురాశివధము తుల్యంబగుట- హారభాజ్యంబులని గువదిచేరవవర్తనము జేయలభిం చినకళాంతరము ౪౨/౫

౨ ప్రశ్నలు

సీ॥చంద్రాశ్విగుణజలశరమాసమితికిదశనందవసుగింతకరూపా

మితికి రెండిటమూడు మిగులమూడిట నాల్గు నాల్గింట నైదును నైదిటారు । వారిట నేడునునగు కళాంతరములనధమర్ణా పంచ
కంబప్పుగొనిన । స్వ రశాము గిరిరూపసమితికి నారైదు నాల్గుమూడును రెండు నైన నెలల । వారు వారు గొనినవరరూప సమి
తికికళలు సమముగాగ కర్త కొసగు । నెడలమూలధనము లెక్కరింపుము చెలి । పాటిగణితంబుండు ప్రౌఢ వేని॥
లో శేషగిరిరత్నరుద్రమాసములకు ఖజలసాయక రాము ఖాగ్నితత్వ । నఖరూపకరములకు వర్ధంబురూప బుపార్ధరూపం
బును చతుర్మితియు । సార్ధబాహులుగాగ చంద్ర ఖ బాణ రూపములప్పుగొనినట్టి పంచవణిజులట । క్రమంబుగనాలుగా
రు నెన్మిదిపదిపం న్రెండు నెలలం దుపరగ వారు । వారుగొనినట్టిధనములు వృద్ధిసమము । గానెసంగిన వారలుగణకపంచి । కొ
నినఖండధనంబులగొనుము మిపుడ । సమకలాంతరగణితంబు సాధ్యమైని ॥ కరజలతర్క భఖక్షితిరవిశనుమాసములకు వ
దిమరియు నిరువదియు ముప్పదియు నల్బదియు నేబదియు నర్వదియు డెబ్బదియునగు నియతమూల । ఋలకు మూడిట రెండు
మూడును నాల్గిట నైదిట నాల్గును నారిటైదును । యేడిటనారును నెన్మిదింట సేనేడునం దామ్ట్లవకుచునగు కళలను । మూలమిమ్ము
న వార్థమున్నశ్వగిరి చంద్రులగొనిగుణశరాద్రినందరుద్ర । విశ్వశుద్ధి నెలలకు వెససమకళ లిడ । ఖండసప్తకములగణకదెలుపు

ప్రథమ ప్రశ్నం - మిశ్రధనం ౭౬౭						ద్వితీయ ప్రశ్నం - మిశ్రధనం ౫౦౧					తృతీయ ప్రశ్నం - మిశ్రం ౧౭౭౭౫౯౫						
ప్రమాణకాలములు	౧	౨	౩	౪	౫	౩	౫	౭	[illegible]	౧౧	౨	౪	౬	౮	౧౦	౧౨	౧౪
ప్రమాణధనములు	౧౦	౯	౮	౭	౬	౪౭	౩౫	౩౦	౨౫	౨౦	౧౧	౨	౩౦	౪౦	౫౦	౬౦	౭౦
ప్రమాణఫలములు	౨/[illegible]	౪/౩	౫/౮	౬/[illegible]	౭/౯	౧/౨	౧	౩/౭	౨	౫/౬	౨/౩	౩/[illegible]	౪/[illegible]	౫/౬	౬/౭	౭/౮	౮/౯
గతకాలములు	౬	౫	౪	౩	[illegible]	౪	౬	౮	౧౦	౧౨	౩	౫	౭	౯	౧౧	౧౩	౧౫

అథసమమూలకాలాంతరధనకరణాత్కాలే

సూత్రంవృత్తార్ధేనాహ

రాశ్యంతరంమాసఫలాంతరేణభక్తంహి కాలోభవతీతివేద్యః ॥

రాశిద్వయములవివరము। వాశిగనొక నెలకువచ్చువడ్డి వివరం।, దైశోధి లుహారకమున। మూలరాశివదనాభజింపనొగి కాలంబౌ॥

మాసఫలమితి - అధిక - కనిష్ట రాశ్యోర్యదంతరం తత్ మాసఫలాంతరభక్తం రాశ్యోర్మాసఫలె యొతదంతరేణ భక్తంసత్ కాలో భవతి.

వడ్డీల ప్రమాణములు భేదములుగానుండు నెడలఅసలువడ్డి రాసులు సమానతనందు కాలము నెరుగు పథి అసలు రాసులకు రెంటికినిగలయంతరమును। అయ్యసలు మొత్తంబులకునిజాయంబగు నొక నెలవడ్డీలకుంగలుగు భేదరాశిచే భజింపసమంబగు కాలంబు దెలియుననుట. ఇందు గొప్ప రాశికిస్వల్పకలాంతరంబునునల్ప రాశికినధికకలాంతరంబునునుండు నెడలనీవిధి ప్రవర్తించుననివిచారించవలయు.

ఉదాహరణం 3

పంచకేనశతందత్తంద్వికేనత్రిశతద్వయం। మూలేసఫలకేకే

నకాలేనసమతాభవేత్॥

శతమునకుమాసమునకైదుచరూకలు। నూరునిరునూరుగొని వారలిర్వురును సమంబుగానకలాంతరమాదిధనము। జేర్ప నెలలెన్ని జెప్పుమా కేర్పరించి

పంచకేనేతి। పంచకశతేనరూపకశతం దత్తం। ద్వికశతేనద్వే శతే దత్తే। ఉభయోర్మూలే సఫలే కేసతి। కేనకాలేనసమతా స్యాత్॥

ఈయుదాహరణంబున నూటికిఅయిదువంతుననూరు నురెండువంతునయినన్నూరును గ్రహించినయిరువురు సమమూలకలాంతరయుత సంఖ్యలు సమములుగా నొసంగ కాలమెంతయగుననిప్రశ్నము.

ద్వారాశీ ౧౦౦-౨౦౦
తదంతరం ౧౦౦ పక్ష ప్ర
మాసఫలం ౫ అన్యత్ర ర
తయోరంతరం ౧ అనే
న రాశిద్వయాంతరం
౧౦౦ భక్తం లబ్ధం ౧౦౦
అయం మాసాత్మకస్స
మధనకరణ కాలః-

ప్రథమః	ద్వితీయః
నె౧కి	నె౧కి
౧౦౦	౧౦౦
౫	౨
౧౦౦	౨౦౦

మూలధనములకు నొక నెలకు వచ్చు వడ్డి- మొదటికి ౫ రెండవదానికి ౨ అంతరం హారకం ౧

మూలధనములు రెండవవానిధనము ౨౦౦ మొదటివాని ధనం

అంతరం- ౧౦౦ భాజ్యం

అత్ర పంచరాశిక కృత్యా లబ్ధ కాలాంతరం క్రమేణ ౫౦౦ ౮౦౦
ఏతద్యుతం నిజ మూలధనం
౧౦౦ ౨౦౦
సమంజాతం
౬౦౦ ౬౦౦

ప్రథమం				ద్వితీయం			
ప్రమాణం		ఫలమియుం		ప్రమాణ ఫలమియుం			
౧	౧౦౦	౧	౧	౧	౧౦౦	౧	౧౦౦
౧౦౦	౧౦౦	౧౦౦	౧౦౦	౧౦౦	౨౦౦	౧౦	౨౦౦
౫			[illegible]				౨

హారకభక్తఫలం మూలధనకరణకాలం నెలలు- ౧౦౦
ప్రథమపంచరాశి ద్వితీయపంచరాశి
వడ్డి ౫౦౦ వడ్డి ౮౦౦
మూ-ధ- మూ-ధ
౧౦౦ ౨౦౦
సకాలాంతరమూలధనం
౬౦౦ ౬౦౦

౩ ప్రశ్నలు

శతమునకు నాల్గు బొప్పున శతపలుగొనిన । యిట్టివాడును నూటికి యయిదు రూప । కములపాధి-శతంబును గొనిన యతడు । సకిళి వారలిద్దరు కాల సమితియంత ॥ సప్తక శతిక-శతంబును శతకమునకు ద్విసకమితి పాద-ద్విశతి యునికరముగ ను । గొనిన యిరువురు సకిళ లౌధనము లెన్ని । మాసములకు సమమగుచు నదివేగవా కు జెపుమా ॥ ఆరువడ్డీని నూటియేబదియు గొనిన । వాడు భుజకిశన స్నాదువ డసినతడు । సకిళి మూలధనంబుల సమతనొసగు కాలము విధింపు మిత్రముగ కంబుకంధరీ

ప్రథమం		ద్వితీయం		తృతీయం	
౫౧ ౩	౫౧	౧	౧	౧	౧
౧౧౦	౧౮౦	౧౮౦	౧౮౦	౧౮౦	౧౮౦
౪	౨	౬	౨	౭	౨
౧౮౦	౧౫	౧౦౦	౨౫౦	౧౫౦	౪౦౦

అథమిశ్ర వాణిజ్యంవ్యక్తార్థేనాహ

ప్రక్షేపకామిశ్రహతావిభక్తాః। ప్రక్షేపయోగేనపృథక్ఫలాని॥

క్షేపకములుమిశ్రహతముజేసిక్షేపయుక్తిచే। బాపసంభవించుఫలములుబర్వ వేరువేరుగా

ప్రక్షేపకాఇతి॥ ప్రక్షేపకాఃమిశ్రద్రవ్యేణగుణితాః ప్రక్షేపయోగేనవిభక్తాస్సంతఃఫలానిస్యుః

పాళ్లవర్తకవిభాగంబునవాదియం దుంచినధనంబులవేర్వేరమిశ్రధనము చేగుణించిఆవిధనసంయోగరాశిచేభజింపఫలంబులువేర్వేరలభించుననుట

ఉదాహరణం

పంచాశదేకసహితాగణకాష్టషష్టిః పంచోనితానవతిరాదిధనానియేషాం। ప్రాప్తాంవిమిశ్రితధనైస్త్రిశతీత్రిభిస్తైర్వాణిజ్యతోవదవిభజ్యధనానితేషాం

ఎనబదియైదునున్నరువదెన్మిదియేబదియొక్కటైనయగా। ధనములజేతవాణిజముదప్పకజేయుగలబ్ధమైనయా। ఘనఫలగూవక త్రిశతిగాణకచెల్పుమువేరువేరుగా। ఘనమునదీవెసోలికెనుసాటిపిజృంభితమేనివేగమై

పంచాశదితి- హేగణక-ఏకపంచాశత్-అష్టషష్టిః-పంచాశీతిరితియేషాంధనాని వర్తకాంతేషాంగ్రహణిక్యాఃమి

ఈయుదాహరణంబున౫౧ - ౬౮ - ౮౫నిష్కములనుండిపొందులుధనముగాగలమువ్వురువర్తకులుకలి

త్రిదశధనైః త్రిభిః వాణిజ్య తః
శతత్రయం ప్రాప్తంయదితదా -
తేషాంధనానివిభజ్యప ద- న్యాసః
ప్రక్షేపకాః౫౧ - ౬౮ - ౮౫ -
మిశ్రేణ ౩౦౦ హతాః -
౧౫౩౦౦ - ౨౦౪౦౦ - ౨౫౫౦౦
ప్రక్షేపయోగేన౨౦౪భక్తలబ్ధాని
ఫలాని-౭౫ - ౧౦౦ - ౧౨౫ తా
న్యాదిధనైఃఊనాని౫౧ - ౬౮ - ౮౫
లాభాః ౨౪ - ౩౨ - ౪౦
అథవామిశ్రధనం - ౩౦౦ ఆదిధనై
క్యేన౨౦౪ఊనితం౯౬ అయమేవ
సర్వలాభయోగః అస్మిన్ ప్రక్షే
పైః౫౧-౬౮-౮౫ గుణితేప్రక్షేప
యోగేన౨౦౪భక్తేలబ్ధానిలాభాః
౨౪-౩౨-౪౦ తుల్యమేవ

ఏవమన్యత్రాపి

శివనాగకముజేయు౩౦౦నిష్కములు
ఖండించి వారల విభాగంబులెట్టివని

ప్రశ్నము

ప్రథమప్రకారం.

౫౧
౬౮
౮౫

హారం ౨౦౪

౫౧	౬౮	౮౫
౩౦౦	౩౦౦	౩౦౦
౧౫౩౦౦	౨౦౪౦౦	౨౫౫౦౦

భక్తలబ్ధం

౭౫	౧౦౦	౧౨౫
౫౧	౬౮	౮౫

శేషం
౨౪ ౩౨ ౪౦ శేషాః

ప్రకారాంతరం

౩౦౦
౨౦౪

౯౬	౯౬	౯౬
౫౧	౬౮	౮౫
౪౮౯౬	౬౫౨౮	౮౧౬౦

పూర్వహారభక్తలబ్ధంలాభములు
౨౪ ౩౨ ౪౦

పూర్వగణకోదాహరణము

పుర శరశైలభాగములబొందిరుభృత్యవరుద్రసంఖ్యవా । నరములు గొల్చినన్నృపుడొసంగెనగాశ్వపయోధిసంఖ్యముల్ । దిరముగబాణపర్వ తనిధిక్రమభృత్యులకర్థజాలముల్ । వరుసనుపంచిభూరిగుణవైభవమాతను
వెరుంగజెప్పుమా

జనములు	దినములు	భాగములు	గుణితం
౫	౭	౩	౧౦౫
౭	౯	౫	౩౧౫
౯	౧౧	౭	౬౯౩

మిశ్రం ౪౭౭ హారం ౧౧౧౩

౪౭౭	౪౭౭	౪౭౭
౧౦౫	౩౧౫	౬౯౩
౫౦౦౮౫	౧౫౦౨౫౫	౩౩౦౫౬౧
హారభక్తలబ్ధం ౪౫	౧౩౫	౨౯౭

౪ ప్రశ్నము

ద్వి త్రి చతుర్భాగ కమలగుధా। త్రిత్రిదశాళికొసగేధ్యాఖ్యానముగా। చాత్రము వసూరచిముప్పది। ధాత్రిపుత్రాక్షానికి ఎంత ద్రవ్యము జెప్పుమా॥ సురచిరమైన యనూరోకటిసాంపుగపల్వురుగుత్తగొంచు నా। నరువదిగుత్త జేసినదియం దులభాగము రెంటఃనొక్కడుఃకా। అరయగమూటపాలుచతురాంశవిభా ముపష్ఠభాగముం। బరువడి వారికెన్నియగుపన్నుగ జెప్పుము పీరినిష్ఠముల్॥

న్యాసము-

ప్ర. ౨.౩.౪ మిశ్రధనం౧౩౦ ద్వి $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౪}$ $\frac{౧}{౬}$ మిశ్రధనం౬౦

వాపీపరిపూరణసూత్రం

భజేచ్ఛిదోంశైరథ తైర్విమిశ్రై రూపం భజేత్స్యాత్పరిపూ

ర్తికాలః॥

భజన జేసిహారములను బాగుమీరునంశలకా। వ్రజమొనర్చిరూపభజన వాసి

జేయకాలమౌ॥

భజేదితి॥ ఛిదః ఛేదాన్ అంశైర్భజేత్। అనపి మిశ్రైస్తైః ఛేదైః రూపం భజేత। ఏవం పరిపూర్తికాలో భవతి॥

అంశంబులచే ఛేదంబుల విభజించి యాఫలంబుల సంకలనము జేసి దాని చే రూపము విభజింప కాలంబగు.

ఉదాహరణం

యేః ఝూర్ణరాదినదినార్ధత్రిభాగషష్ఠైః సంపూరయంతి హి పృథక్పృథగేవ ముక్తాః। వాపీం యదా యుగపదేవ సఖే విముక్తాస్తే కేన వాసరలవే నతదా వదాశు॥

కాలువ లేవ్వియేని దినఖండస్థితియవడంశలందువే। చాలుగబాదపూరణ ముసల్పును తొట్టిని వేరు వేరుగా। నాలుగు నేక కాలమున నర్మిలిబారగ వేగదెల్పు మా। కాలలవంబు గాణితిక గాంచితివేని ప్రపూరణస్మదిశా

యేనిర్ఝరాః పృథక్పృథక్ ముక్తాస్సన్తః దినదినార్ధతృతీయషష్ఠైః వాపీం సంపూరయన్తి। అర్ధంచ తృతీయశ్చ షష్ఠశ్చ అర్ధతృతీయషష్ఠాః దినస్య అర్ధతృతీయషష్ఠాః దినంచ దినార్ధతృతీయషష్ఠాశ్చ తైః। ఏకో నిర్ఝరో ముక్తో దినేన ఘటీషష్ట్యా వాపీం పూరయతి ద్వితీయో దినార్ధేన త్రింశతా ఘటీభిః। తృతీయో దినతృతీయభాగేన వింశత్యా ఘటీభిః। చతుర్థో దినషష్ఠభాగేన ఘటీదశకేనైతే చత్వారో నిర్ఝరా యుగపదేవ ముక్తాః కియతా కాలేన వాపీం పూరయన్తి తద్వద॥ న్యాసః

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ ఛిదోంశైర్భక్తాః తావంత ఏవ $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౩}{౧}$ $\frac{౬}{౧}$

మిశ్రైర్భక్తైః ౧౨ రూపం ౧ భజేత్ చత్వారో నిర్ఝరా యుగపన్ముక్తా దినద్వాదశాంశేన $\frac{౧}{౧౨}$ ఘటీపంచకేన పూరయన్తి।

ఈయుదాహరణంబున నేకాలువలు వేర్వేరవిడువబడియెడు నెడల దినము చేతను దినార్ధమును-మూటనొకటను-నాల్గిటనొకటిచేతను తొట్టి నిండింపం జేయునట్టి కాలువలు నాల్గును నొక్క తూరి విడువంబడిన నెంత కాలంబున నా తొట్టి నిండం జేయునని ప్రశ్నము.

దినం $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౨}$ $\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౬}$ దీనిక్రమంబున ఛేదంబులనంశలచే భజింప ఫలములు-

$\frac{౧}{౧}$ $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౩}{౧}$ $\frac{౬}{౧}$ యోగం $\frac{౧౨}{౧}$

దినం $\frac{౧}{౧}$ భాగించు $\frac{౧౨}{౧}$ పరి-వర్తనము

$\frac{౧}{౧౨}$ భాజ్య $\frac{౧}{౧}$ రా $\frac{౧}{౧౨}$ దినము నందలి పన్నెండవ భాగ మగు ౫ ఘడియలలో తొట్టినిండుచునుట

ప్రశ్నలు

పదినిరెంటనొకటపంటపాలంబులు। గలయ తూములన్నిగలశెపార। గణకపాలను నెన్నిఘడియలగల నెనువి స్తరింపుమాకు వేట్కమీర॥ సప్తపంచన వద్వాదశాంశలనుక్ర। మంబునను బారు కాల్వలు మహిపునాజ్ఞ। నెక కాలవి ముక్తము లెపగనెంత। కాలముననంతపాలమునుగలయ బారు॥ నందలవయుగ్మ కంబుననష్టమాంశ। త్రితయమున నేటనాల్గిటతిరముగాగ। నొక్కొకఘూరం బునను బారునురుఘూరంబులన్నియునుదీయ నెంత కాలమున బారు॥ పడిటను మూడులవముల నెన్మిదింట। నైదుభాగంబులనుపదిమ్వనందలవము। లనుగలయ బారు కాల్వలునధిపునాజ్ఞ। నొకటి దెరచిన పాల మెంతలోన బారు -

ప్ర- ౧/౬ ౧/౩౦ ౧/౬౦ ద్వి- ౧/౪ ౧/౫ ౧/౯ ౧/౧౨ తృ- ౨/౯ ౩/౭ ౮/౪ చ- ౩/౪ ౫/౭ ౯/౧౩

క్రయయుతవాపీపూరణము-

వ్యయముగల్గ వ్యవకలనమువలయజేయ శేషముగ। నయముతోడ
తొల్యగరిమెనందుచుండునిందులగ

వ్యయమానుసంయుతంబైయుండెనేని పూర్వసూత్రక్రమంబున వ్యయమును లాభంబున వ్యవకలనము జేసి శేషము పూర్వసూత్ర క్రమంబున రూపము

భజింపవలయు ననుట విశేషము-

ఉదాహరణము-

పతటాకము నేకనీరపూరణమును వేర్వేరజేసెడు విపులఘూరలు। ద శమునత్ర్యంశ చేనశ ఘటియష్టాంశయందు వ్యయంబు సంచాశస్త। భాగవిముక్తి చేబడయునిశ్శే షతయట్టిసరంబునందఖిలఘూరలు। పవ్రతంబులై యుండ వేగంబ దెల్పు ముకాలలవంబట్టికారణంబు। తొమకాలము గుటజల దావసరముదా। దప్పగాగయుంటతిసమునందు। వానరాక చేతవడగండ్లతోడుత। గడగగానదీసిగణకవర్యా॥

న్యాసము.

ఆదాయం- ౧/౨ ౧/౩ ౧/౬ ౧/౮ పూర్వసూత్రోక్తక్రమంబు లవహృతఛేదసంకలనరాశి ౧౯	వ్యయం ౧/౪ ౧/౭ పూర్వసూత్రా నీతవ్యయం ౧౨

ఆయవ్యయాంతరం ౭ దీనిచే రూపముభజింపలబ్ధం- ౧/౭

౬ ప్రశ్నలు.

నించుకాల్వలుదినత్ర్యంశపంచమాంశ। ములమనించెడుతొట్టినిగలజలం
బు। షష్ఠలవమునవ్యయమొందచానయంత। కాలమున శేషలవమునగాంచు
పూ్రతీక॥ పిశ్వమునుసూరలవముల వెలయనిండు। తొట్టినీరంబునంతయు
తొమ్మిదింట। రెండులవములవ్యయమగుచుండసుషిర॥పివృతినెంతటపూ
రించువెలదిజెపుమా॥ దినదళత్రృతీయలవములదనియజేయు। సుషిరయు
గ్మాయుతియుతిధిసుఘటికలను। వ్యయముగలవాపిసుషిరత్రయమునుదె
రచి।యున్న నెంతటనిండునోయువిదబలుకు॥

ప్ర-ఆ ౧/౩ ౧/౫ వ్య ౧/౬ ద్వి-ఆ ౧/౧౩ ౧/౧౨ వ్య ౨/౯ తృ-ఆ ౧/౨ ౧/౩ వ్య ౧/౪

పణ్యసూత్రం.

పణ్యైః స్వస్వమూల్యాని భజేత్స్వభాగైః హత్వా తదైక్యేన
భజేచ్చ తాని। భాగాంశ్చ మిశ్రేణ ధనేన హత్వా మూ
ల్యాని పణ్యానియథాక్రమం స్యుః॥

క్రయప్రమాణములచేనయమొప్పతమతమ భాగములగుణియించినపణ్య
ల గుచు।వనరారు వానిచేదగభజించిన లబ్ధలనుయోగమొనరించియాటువిమి
శ్రధనముచేలబ్ధులతాడనంబొనరించిదోగంబునభజింపనోలయుక్రయ
ము।లటమిశ్రమునభాగలభ్యస్తమొనరించియోగంబునభజింపనొనరుభా

గా వస్తునివహంబులిందులవలనుమీకు। దెలియుదగియందుమిప్పటిని చెల్పగనుడు। క్రయవిభాగంబులనుసంజ్ఞ గణితములను। దనరియుండుననుగణకులుదగు
ననంగ

పణ్యైరితి॥ స్వమూల్యాని-స్వభాగైర్హృతాన్యథ పణ్యైః ప్రభజేత్। తానిభక్తసిద్ధమూల్యాని భాగాంశ్చ మిశ్రేణధనేన హత్వా తదైక్యేన తేషామిష్టభాగమూల్యాని నామైక్యేన భజేత్। యథాక్రమం మూల్యాని-పణ్యానిచ స్యుః॥

ఇందుతోలుత క్రయప్రమాణధనముల చేతనిష్ట భాగంబున వేర్వేరగుణించి దానినాసగుకుల వెలల చే భాగించి వేర్వేర యుంచునది. మరియు నా ఫలంబుల సంకలనము జేయునది - ఈ యోగరాశిహారకంబగునని దెలియవలయు॥ పిదప పూర్వలబ్ధరాసుల వేర్వేరమిశ్రధనంబు చే గుణించిహారకంబున హరింప క్రయధనంబులగు - ఇష్ట భాగంబుల వేర్వేరమిశ్రధనంబు చే గుణించి హారకంబున హరించ వస్తుభాగంబులగు

ఉదాహరణం

సార్ధంతండులమానకత్రయమహో ద్రమ్మేణమానాష్టకం
ముద్గానాంచయది త్రయోదశమితా ఏతా వణిక్కాకిణీః॥
ఆదాయార్పయ తండులాంశయుగళం ముద్గైకభాగాన్వితం
క్షిప్రం క్షిప్రభుజో వ్రజేమహి యతస్సార్థోऽగ్రతో
యాస్యతి॥ ॥౧౧॥

వణముల విన్మ దెప్పెకను బాగుగ ద్రమ్మమునందు సార్థమానా। గుణములు మానతండులము గొంచక ముద్గపు మానకంబులా। ఫణిలివి విశ్వకాకిణులు బాగుగ గొంచు ద్వయంబు నొందుగా। గణుతి నెసంగు భాగముల గ్రక్కున నైకొని యిమ్ము భుక్తికిన। వణిజములారగణ్యసహవాసులు ముందుగ బోవకుండగన్.

సార్ధంమిశ్రి॥ అథాహా పణ్యస ధనం తండులమానకత్రయు ద్రమ్మేణలభ్యతే। ద్రమ్మేణ ము ... నాష్టకం ... లభ్యతే-ఏవం స

ప్రమాణ-ధ-	ప్రమాణక్రయ-	ఇచ్ఛా	దినుసు
ద్ర $\frac{౧}{౧}$	$\frac{౭}{౨}$	$\frac{౨}{౧}$	బియ్యము
ద్ర $\frac{౧}{౧}$	$\frac{౮}{౧}$	$\frac{౧}{౧}$	పప్పు

ఈయుదాహరణము నందు ద్రమ్మమునకు బియ్యము మూడున్నర మానికెయును ద్రమ్మమునకు పెసలెనిమిది మానికెలును విలువ యుండుగాన

తి-ఏతా స్త్రయోదశ కాకిణీ రాదాయమ్ముద్గైక భాగాన్వితం తండులాంశయుగళం అర్పయ ... యంత్వక్షిప్రం భుజిష్యంత ... వ్రజేమహాయతఃవ్వాథోఽగ్రతో యాస్యతి॥ న్యాసః-

ఇష్టమూల్యాని $\frac{౧}{౧}$ $\frac{౧}{౧}$ స్వభాగైః $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౧}{౧}$ హతాని $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౧}{౧}$ పణ్యోః $\frac{౭}{౨}$ $\frac{౮}{౧}$

భజేత్ ఛేదం లవం చ పరివర్త్య తతి కృతే జాతమిష్టభాగమూల్యం $\frac{౪}{౭}$ $\frac{౧}{౮}$ ఏతద్వైక్యార్థం సమచ్ఛేదౌ॥

$\frac{౩౨}{౫౬}$ $\frac{౭}{౫౬}$ ఐక్యం $\frac{౩౯}{౫౬}$ తాన్యేతాని $\frac{౪}{౭}$ $\frac{౧}{౮}$ మిశ్రేణధనేన $\frac{౧౩}{౬౪}$ హతాని $\frac{౫౨}{౪౪౮}$ $\frac{౧౩}{౫౧౨}$ భాగాఢ్యైః $\frac{౨}{౧}$ $\frac{౧}{౧}$ మిశ్రేణధనేన $\frac{౧౩}{౬౪}$ హతాని $\frac{౨౬}{౬౪}$

వీశబదముండు కాకిణులకును - రెండు భాగములబియ్యమును ఒక భాగము పప్పునుగలిపి యొసగుమని ప్రశ్నము

బియ్యము	పప్పు
క్రయ $\frac{౧}{౧}$ భా $\frac{౨}{౧}$ గుణిత రాశి $\frac{౨}{౧}$ భాగం క్రయ ప్రమాణముచే $\frac{౭}{౨}$ హరి $\frac{౨}{౭}$ భా $\frac{౨}{౧}$ రా $\frac{౪}{౭}$	క్ర-ధ $\frac{౧}{౧}$ గుణితం ము భా $\frac{౧}{౧}$ గుణిత రాశి $\frac{౧}{౧}$ భాగించు క్రయ ప్రమాణముచే $\frac{౮}{౧}$ హరి $\frac{౧}{౮}$ భాజ్యం $\frac{౧}{౧}$ రా $\frac{౧}{౮}$

హారానయనము

బియ్యపుఫలమూర $\frac{౪}{౭}$ పప్పుఫలం $\frac{౧}{౮}$

సహా $\frac{౩౨}{౫౬}$ $\frac{౭}{౫౬}$ యోగం ౩౯

౧౩/౬౦ తదైక్యేన ఇష్టభాగ మూల్యైక్యేన ౩౯/౪౬ భజేత్ యథా ఛేదంలవంచపరివర్త్య ౯ ౫౨/౪౦౦ ౫౬/౩౯ అంశాహతిఛ్ఛేదవధేన భక్తాజాతంతండులమూల్యం ౨౯౧౨/౧౨౪౭ పునః ౧౩/౧౨ తదైక్యేన ౩౯/౪౬ పూర్వవత్ ఛేదంలవంచపరివర్త్యేతి భక్తేజాతంముద్గమూల్యం ౭౨౦/౧౯౯౨౦ ఏతౌ క్రమేణతండులముద్గమూల్యాని. తండులమూల్యంద్వా దశోత్తరనవశతాధికద్విసహస్రేణాపవర్తితేజాతం తండులమూల్యం ౧/౬ ముద్గమూల్యంచ చతురధిక శతేనాపవర్తితేజాతంముద్గమూల్యం ౭/౧౯౨ తండులముద్గమూల్యే ౧/౬ ౭/౧౯౨ నోగార్థం సమచ్ఛేదీకృతౌ ౧౯౨/౧౧౫౨ ౪౨/౧౧౫౨ యోగం ౨౩౪/౧౧౫౨ అష్టాదశభిరపవర్తితేజాతంతండులమూల్యం ౧౩/౬౪ ముద్గమూల్యం ౨/౩ ౧అస్య క్రమేణలబ్ధాః

మూల్యానయనము

తండులమూల్యం	ముద్గమూల్యం
౪ ను - మి - ధ ౧౩/౬౦	౧ను - మి - ధ ౧౩/౬౪
రా ౫౨ భా ౩౯/౪౬	రా ౧౩ భా ౩౯/౪౬
పరి ౫౬ భా ౫౨/౩౯	పరి ౫౬ భా ౧౩/౩౯
రాశి ౨౯౧౨ అప	రాశి ౭౨౦ అప
౨౯౧౨ రాశి ౧/౬	౧౦౪ రాశి ౭/౧౯౨

రుజువు

౧/౬ ౭/౧౯౨ సమ ౧౯౨/౧౧౫౨ ౪౨/౧౧౫౨

యుతి ౨౩౪/౧౧౫౨ అప ౧౮ రాశి ౧౩/౬౪

ధాన్యభాగానయనం

బియ్యము	పప్పు
౨ను - మి - ధ ౧౩/౬౪ రా	౧ను - మి - ధ ౧౩/౬౪
౬ ౨౬/౬౪ భా ౩౯/౪౬ పరి	రాశి ౧౩/౬౪ భా
౫౬ భా ౨౬/౩౯	౩౯/౪౬ పరి ౫౬ భా
భక్తఫలం ౧౪౫౬	౧౩ రా - ఫలం
అప ౨౦౮ రాశి ౭	౭౨౮ అప ౧౦౪
అర్థం ౧/౩	రాశి ౭ అర్థం ౧/౬

శాకిణ్యః ౧౦ వరాటికాః ౧౩ ౧౨౦/౨

ముద్గమూల్యం కాకిన్యౌ ౨ వరాటి

కాః ౬ ౨/౩ ముద్గమూల్యంభాగాః

౨/౧ ౧/౭ మిశ్రధనేన ౧౩/౬౮ హతాః

౨౬/౬౮ ౧౩/౬౮ తద్వైక్యేన ౩౯/౫౬ భే

దంలవంచ పరివర్త్యేతిభక్తేజా

తా స్తండులభాగాః ౧౮౫౬/౧౪౯౬ ము

ద్గభాగాః ౭౨౮/౩౦౯౬ తండులభాగాః

అష్టోత్తరద్విశతేనాపవర్తితే ౭/౧౨

ముద్గభాగాః ౭౨౮/౨౬౯౬ చతురధికశ

తేనాపవర్తితే ౭/౨౬ తండులభా

గాః అథవా ౨ ౨/౩ ముద్గభాగాః ౧ ౨/౬

త్రైరాశికరజ్జువు

బియ్యము

౧/౧ కి ౭/౨ చొ౧/౬ పప్పు

కియుం౧

న్యాసము

౭ ౨ ౧ ౭ ౨ ౧/౨ ౬ ౧౨

౧ రాశి ౭ బియ్యం ౧/౧ ౧౨

౧ కి ౭ చొ ౭/౧ ౧ ౧౨

కి ము ౧ ౧

౭ ౩ ౭ రాశి ౫౬/౧౨ ౧ ౧ ౧౨

భా ౧ రాశి ౫౬/౧ ౧౨

అలా రాశి ౩/౨౪

ఉదాహరణాంతరం.

కర్పూరస్య వరస్య నిష్కయుగళేనైకం పలం ప్రాప్యతే । వై

శ్యానందన చందనస్య చ పలం ద్రమ్మాష్టభాగేన చేత్ । అ

ష్టాంశేన తథాగరోః పలదళం నిష్కేణ మే దేహి తాన్ భాగై రే

కకషోడశాష్టకమితై ర్ధూపం చికీర్షామ్యహం ॥౧౦౨॥

వరకర్పూరపలంబు నిష్కయుగళిన్ వాసించు పాటీరమాగరులయ్యె ద్ర

మ్మంబులన్ పలముగా నర్ధంబుగా నుండ నా కొక ధూపము కై యొకం టన్న

పులన్ గన్పట్టు నాగంబులన్ గరమా భాగములిమ్ము వైశ్యముననుగా కై కొం

పేసన్యముల్ ॥

కర్పూరస్యేతి - హే వైశ్యనందన - వరస్య ఉత్కృష్టస్య కర్పూ రస్య ఏకః పలం నిష్క యుగళేన ప్రాప్యతె ద్రమ్మాష్టభాగేన చ చందనస్య పలం

౩౨	౧	౧	కర్పూరం
౧/౮	౧	౧౬	చందనం
౧/౨	౧/౭	౮	అగరు
	మిశ్రద్రవ్యద్రమ్మము	౧౬	

ఈయుదాహరణంబున - ముప్పదిరెండు ద్రమ్ములకొక పల మౌ కర్పూరంబును ద్రమ్మాష్ట భాగము చేతం దన పలంబొక

ప్రాప్యతే - ద్రమ్మస్యైకేనార్ధేన అగరోరర్ధంపలం ప్రాప్యతే తర్హి ఏకేన నిష్కేన - ఏకదశ - అష్టకమితైః భాగైః కాకర్పూరచందనాగరూణ దేహి అహంభూపంక్తుమిచ్ఛామి - న్యాసో యథా వ్యమూల్యాని ౩౨ ౧ ౧ స్వభా/౧ ౮ ౮ గైః ౧ ౧౬ ౮ హత్వా ద్వితీయత్ర/౧ ౧ ౧ తీయాన్ పష్ట భిరపవర్త్య చ జాతాః - ౩౨ ౨ ౨ తదైక్యం ౩౬ మిశ్రధనే/౧ ౧ ౧ ౧ న ౧౬ హతాః ౫౧౨ ౩౨ ౩౨ భా/౧ ౯ ౯ ౯ గాంశ్చ ౧౧ ౧౬ ౮ హత్వా ౧౬/౧ ౧ ౧ ౧ ౨౫౬ ౧౨౮ పూర్వోక్తైస్సైక్యే/౧ ౧ న ౩౬ భజేత్ యథా ౫౧౨ హరే/౧ ౩౬

టియాంశట్లన ద్రమ్మాష్టభాగము చేన ఘూపలంబగును డొంగుపనెడ ఉది యూరు ద్రమ్ములకు ప్రమంబున కర్పూరంబొక భాగంబును చందనంబుపది యూరు భాగంబులును అగరెనిమిది భాగంబులు ఘూపా ధనంబౌనగుమని ప్రశ్నము

[illegible]

యోగము - ౩౨ ౨ ౨ యోగము ౩౬ హారకం

హారేణభక్తం లబ్ధం ౧౮ శిష్టం ౦ $\frac{౮}{౩౬}$
శిష్టైపూః శేషచతుర్భిరపవర్తితే
జాతం $\frac{౨}{౯}$ కర్పూరమూల్యం ౧౮ $\frac{౨}{౯}$ చందనాగరుమూల్యాని $\frac{౩౨}{౩౬}$ $\frac{౩౧}{౩౬}$
అనయోర్భాగ్యహారయోశ్చతుర్భిరపవర్తనేజాతౌచందనాగరుమూల్యాని $\frac{౮}{౯}$ $\frac{౮}{౯}$ ఏవం భాగాః
$\frac{౧౬}{౧}$ $\frac{౨౪౬}{౧}$ $\frac{౧౨౮}{౧}$ ఐక్యేన $\frac{౩౬}{౧}$
భక్తాలబ్ధాః క్రమేణ $\frac{౧౬}{౩౬}$ $\frac{౨౪౬}{౩౬}$ $\frac{౧౨౮}{౩౬}$ ఏతాశ్చతుర్భిరపవర్త్యా
జాతాః కర్పూరచందనాగరుభాగాః $\frac{౪}{౯}$ $\frac{౬౪}{౯}$ $\frac{౩౨}{౯}$ హారేణభక్తా
లబ్ధయః కర్పూరభాగం $\frac{౪}{౯}$ చందనభాగం ౭ $\frac{౧}{౯}$ అగరుభాగం౩ $\frac{౫}{౯}$

మూల్యానయనము

కర్పూరం- చందనం- అగరు-మి-ఫ
౩-౨గు-మి- ౨గు-మి-ఫ ౧
౧ ౧౬ రాశి
ఫ౧౬ రా ౧౬ రాశి ౧
౫ ౨ భా ౩౬
౫౧౨ భా ౨ భా ౩౬ ౧
ఏ౧ ౩ ౩౨
౧ ౩౬ ౧
శి౬ఏ ౧ ఎ౭౧ భా రా శి ౩ ౨౭
౧ ౩౬ ౩౬ ౩౬
౫౧౨ రాశి ౩౨ రాశి ఏర రాశి ర
౧ ౯
౫౧౨౪ ౩౨ ౮
౩౬ ౩౬
భా ౧౨౮ రాశిర
౯ ౯
క్రమం క్రమ్యమ
క్రమాః
౧౮ ౨
౯

భాగానయనం

కర్పూర ం చందన అగరు
౧గు-మి ౧౬గు-మి ౮గు-మి-ఫ
౧
ధ౧౬ రా ౧౬రా ౧౬రా౧౨౮
౧ ౧ ౧ ౧
శి ౧౬ భా శి ౨౫౬ భా౩౬ వరి
౧ ౧ ౧
౩౬ వరి౧ భా ౩౬ భా ౧౨౮
౧ ౩౬ ౧ ౩౬ ౧
భా ౬రాప ౧భా శి ౧౨౮
౧ ౩౬ ౩౬
శి౧౬ ౪౮ ౨౫౬ ౪౮రాశి౩౨
౩౬ ౧ ౯
రాశి ౪ ౮౨౫౬
౯ ౩౬
అపర గా
౬౪
౯

రుజావు

క్రయము

[illegible] మోం[illegible] రాశిం౬ వస్తువలు త్రైరాశికం

కర్పూరం	చందనం	అగరు
ప్ర [illegible] ఫలం [illegible]	ప్ర [illegible] ఫ [illegible]	ప్ర [illegible] ఫ [illegible]
న్యాసం	న్యాసం	న్యాసం
[illegible] గుం [illegible] రాశిం [illegible]	[illegible] గుం రాశి [illegible] భా	[illegible] గుం రా [illegible]
భా [illegible] పరిం భా [illegible]	[illegible] పరి భా [illegible] రాశి [illegible]	భా [illegible] పరి [illegible] భా [illegible]
రాశిం [illegible]		రాశి [illegible]

౭ ప్రశ్నలు

ఘనసారంబు జవాది పున్నుగియుఁ గస్తూరియుఁ గేసరం । బును దంతోన్మితగుంజభారవిలువల్ [illegible] గజాంగాబ్ధినా । యున చందన్రు ల్వాణిజాగ్య్ర గంధమునకై యర్పింపు రామాత్యులఁ । దనరన్నేక జలాశ్వదిగ్రవులు గాదా మెు[illegible]భాగంబులఁ । జావత్రిమరిదియు జాజికాయలవంగ మేలకీకాయయు జాలు గాగ । బాజారు విలువలు బరగు వేకద్విత్రి పంచ [illegible] పలములు వరుసనేత్ర । గుణజలశరతర్క ఫణితిరూపాంశలనపి దెమ్ము గుణజలాంధఁ తుఁసప్త । భాగంబులగునట్లు భామిని సప్తాష్టచంద్ర రూపములకు సగ్వరముగ । నట్లు గంధంబు పన్నీరుగునయున గాను । రూపముల త్రిచతుర్ద్వి లేఖ మీర । నాలుగైదగు భాగంబులమరునట్లు । డెబ్బదేడిటికి నిడెమ్ము నీవరాగ్య ॥

ప్రథమం					ద్వితీయం				తృతీయం			
కస్తూరి	౩౨	౮	౧	౨/౫	చందనం	౩	౨	౮	౯౬౦	జాపత్రి	౧	౧/౨	౩
జవ్వాజి	౪౨	౬	౮	౪/౫	పచ్చరు-	౮	౩	౧	౧౨౯	మిరియం	౨	౧/౩	౭
ఘుసృణ	౩౨	౮	౭	౨	యక్షధనం	౭౭			౫౭/౭	జాజికాయ	౧	౧/౮	౫
కర్పూరం	౩౨	౨	౧౦							లవంగాలు	౮	౧/౫	౬
కుంకుమం	౩౧	౧	౧/౬							ఏలకికాయ	౫	౧/౬	౭

అథరత్నజాతౌకరణసూత్రం వృత్తేనాహ-

నరఘ్నదానోనితరత్నశేషై రిష్టేహృతేస్యుః ఖలుమూల్య
సంఖ్యాః। శేషైర్హృతే త్వేకవధః పృథక్స్థై రభిన్నమూల్యాన్య
థవాభవంతి॥ ౧౩॥

నరగుణదానహీనములగు సర్వగరత్నశిష్టగాసులచే। నరగభజింప స్వేష్టము నుసయ్యు నరత్నదనంబులబ్బునో। మరియును శేషఘాతములమానగు గాశని శేషసంఖ్యలచే। బంగభజింప పూర్ణముగ బర్వును మూల్యము రత్నరాజికిన్॥

నరఘ్నేతి- నరఘ్నదానోనితరత్నశేషైః। నరగుణితం యద్దానం తేనోనాని తాని యాని రత్నాని తేషాం సంఖ్యా తచ్ఛేషైరిష్టం భక్తే సతి మూల్యసంఖ్యాః స్యుః ఏకైకరత్నమూల్యసంఖ్యా భవతి యద్వా శేషవధైరత్నదానోనితర

రత్నదానమనుష్యుల చేగుణింప బడిన దానరత్నముల చేహీనంబగు రత్నశేషంబుల చేతం కల్పించబడిన ఇష్టరాశిని భజింపనొక్కొక్క రత్నంబునకుమూల్యంబగు.

రెండవ ప్రకారము- పూర్వవిధి నిలిచిన శేషరత్నంబుల సంఖ్యల

త్నశేషాణాం వధే పరస్పరగుణనే పృథక్ స్థైస్త్యైష్షైర్విభక్తైనతి.

అభిన్న మూల్యాని భవంతి । అభిన్నశబ్దేనయథా ప్రశ్నప్రకారేణ ష్టవశాద్దివ్యానిమూల్యానితథా నాస్తిన్యేషు భిన్నాని భవంతీత్యర్థః

నొండొంటిగుణించిన రాశినివేర్వేర శేషములచే భజింప పూర్ణాంకంబులగు క్రయంబులేర్పడుననుట

ఇందుతొలుత ఉపాధిః ఇష్టరాశిననుసరించి క్రయంబులు భిన్నంబు ననభిన్నంబునుగా సంభవించునవియు - రెండవపద్ధతినట్లు భిన్నములేక పూర్ణాంక మూల్యములభించుననియు భేదము విచారించవలను

ఉదాహరణము.

మాణిక్యాష్టకమింద్రనీలదశకం ముక్తాఫలానాంశతం సద్వ
జ్రాణిచ పంచ రత్న వణిజాం యేషాం చతుర్ణాం ధనం । సం
గస్నేహవశేన తేనిజధనాద్దత్త్వైక మేకం మిథో జాతా స్తుల్య
ధనాః పృథగ్వద సఖే తద్రత్నమూల్యాని మే ॥

కొనిమిగిమ్యై దుదిక్కులను నేవగునూనును నైనసంఖ్యలగా । గనుపురు
షార్థనీలవగకంజను రాగను పాణివజ్రములగా । ఘనులగు రత్నబేహారులు గల్గి
నమైత్రిస్వకీయ రత్నములు । వినిమయమొక్కటొక్కటిగ కేల్కొన జేయుచు
సమార్ధులైరి సఖి । సనమునకేను వేసిదగ బల్కుము రత్నక్రయములిమ్ముగగా ॥

మాణిక్యాష్టకమితి- యేషాంచతుర్ణాం వణిజామేతద్ధనం । తే సంగస్నేహవశేన పరస్పరసంగాత్యైత్స్నేహాత్ తద్వశేన నిజధనాదేకైకం రత్నం మిథోదత్వా తుల్యధనాజాతాః హేసఖే తద్రత్నమూల్యానిమే మహ్యం కింతద్ధనమి

ఈయుదాహరణమునందు - ఒకనికి ౮ కెంపులును - రెండవవానికి ౫ వజ్రంబులును - మూడవ వానికి ౧౦ నీలంబులును - నాలవ వానికి ౧౦౦ ముత్యంబులునుంగలిగిన వారునల్వురును స్నేహమువలన తమతమ రత్నంబులలో అన్యులకొ

తృణాఆహా మాణిక్యైకం॥మాణిక్యా
ష్టకమేకస్య - గత్రం ప్రనీలమణి
యోద్వితీయస్య - ము క్తాఫలశతం
తృతీయస్య - పంచహీరకాణి తు
ర్థకాస్యేతి॥ న్యాసః
మా ౮ నీ ౧౦ ము ౧౦౦ వ ౫
యథాజానం ౧ గై ౯ ౪ గుణితం
౪ అనేనోనితగత్నాని [illegible] ౪
నీలాదీనా ఏకైకస్య [illegible] ప్రభ
క్తైరత్నమూల్యానిస్యుః [illegible]
యథాకథంచిత్ ప్రకల్పితాని
అథవా త్రైరాశిక [illegible] కల్పితే
యథాలభిన్నానితి - తథాకల్పిత
మిష్టం ౧౮ ౪ ౬ ౮ ౬ ౧
ఇష్టేనభక్తేమూల్యమేకైకస్యర
త్నస్యసిమాణిక్యమూల్యం
౨౪ నీలస్య౧౬ ముక్తాయా ౧౫ వజ్ర
స్య ౮ మాణిక్యాష్టకమూల్యం
౧౯౨ త్రనీలదశకమూల్యం
౧౬౦ ముక్తాశతమూల్యం ౧౦౦ వ
జ్రపంచకమూల్యం ౪౦ మాణిక్య
త్రయమూల్యేన ౭౨ ఊనం ౧౯౨
ఇదం ఏకైకం ప్రనీలాది మూల్య
యుతం ౨౩౬ ఏవం సర్వేషాం సమ
ధనం ౨౩౩

కట్టోటికిగయిచ్చినసుసమానధ
నముగలవారలై రేనియారత్నంబు
లమొదలిక్రయంబులదెలుపుము
నట- న్యాసము-

వజ్రాలు ౮ నీలాలు ౫ కెంపు
లు ౧౦ ముత్యాలు ౧౦౦ ఇందు
జనంబులసంఖ్యయాగురచేదనం
ఖ్యయగు ౧ టినిబుణించినాలుగు
లోంచెగావునన్ని స్థలంబులను
నల్లునాలుదీసినశేషంబులు-
౪ ౮ ని ౧ కెం ౬ ము ౯౬

ఇష్టధనము ౯౬ కల్పించినధన్న
ములేక ఫలంబులు లభించు గనుక
ముకల్పింపబడియెధనంబులును -
త్రైరాశికంబున - ౪ - ౬ - ౯౬ చేసి
ఒంటలభించుఫలంబులాంయా జాతి
రత్నంబునకొక్కటికిగలక్రయంబగు
౨౪-౧౬-౧౬-౧
రుజువు

౨౪	౯౬	౧౬	౧
౮	౫	౧౦	౧౦౦
౧౯౨	౪౮౦	౧౬౦	౧౦౦
౭౨	౨౪	౨౪	౨౪
౧౨౦	౫౬	౧౩౬	౭౬
౯౬	౬౦	౯౬	౯౬
౨౧౬	౨౧౬	౨౩	౨౨౦
౧౬	౧౬	౪౪	౧౬
౨౩౨	౨౩౨	౩౩౨	౨౩౨
౧	౧	౧	౩
౨౩౩	౨౩౩	౨౩౩	౨౩౩

అథవా త్రైరాశికేన-

౫	౭	౯౭	౨
౨౦	౧౬		౯౬
౧	౧	౧	౧

ఫలం ౨౪ ఇష్టం ౧ గుణితం ప్ర మాణభక్తం - జాతం ౧౨౦ ఇదం ప ఞ్చానాం ప్రవాళాదిమూల్యయుతం స మధనం ౨౩౩ ఏవం సర్వత్ర।

ఇష్టం మూల్యం ఇష్టవశాద్భిన్నం స్యాత్। తస్మాదయమర్థః ప్రాయః। ఏకమాణిక్యమూల్యస్య త్ర్యంశేన మేకమింద్రనీలమూల్యం తత్షోడ శాంశో ముక్తకమూల్యం। తత్షణ్ణ వతిగుణమేకం వజ్రమూల్యం। అథ వా శేషాణాం ౪౬-౯౬-౧౨ వధే ౨౩౦౪ పృథక్ స్వైరేవ ౪౬-౯౬-౧ భక్తే లబ్ధాని క్రమేణ మాణిక్యాదీ నాం మూల్యాని ౫౭౬ - ౩౮౪- ౨౪-౨౩౦౪ ఏతాని ద్రమ్మాణాం నిక్రమాత్-అష్టదశశతపంచగుణి తాని ౪౬౦౮ ౩౮౪౦ ౨౪౦౦ ౧౧౫౨౦। ఏతాని త్రిగుణితనిజ మూల్యహీనాని। అన్యత్రయమూ ల్యయుతాని సమధనాని జ్ఞేయాని ౫౫౯౨ ఇష్టం త్రైరాశికేన

త్రైరాశికకరణములు

త్రైరాశికలబ్ధ ఫలంబులు-

ప్ర	౫	౨	౭	౯౭
ఫ	౨౪౯౬			
ఇ	౧	౧	౧	౧

౧౨౦ | ౧౯౨ | ౧౧౨ | ౯౭

సమధనం ౨౩౩

ప్రకారాంతరము

శేషము ౪౬ ౯౬ ౧౨ న్యోన్య గుణితరాశి ౨౩౦౪ దీని శేషంబులచే భజింపఫలములు

౫౭౬ ౨౩౦౪ ౩౮౪ ౨౪

రుజువు

౫౭౬ ౨౩౦౪ ౩౮౪ ౨౪
౮ ౫ ౧౦ ౧౦

౪౬౦౮ ౧౧౫౨౦ ౩౮౪౦ ౨౪౦౦
౧౪౨౮ ౯౬ ౯౬ ౯౬

---

౨౮౮ ౧౨౦౯౬ ౪౪౧౬ ౨౯౬
౨౩౦౪ ౬౯౧౨ ౩౪౨౪

---

౫౭౮ ౫౧౮ ౬౭౨ ౭౮౦
౩౮౪ ౪౮౬ ౧౧౫౨ ౩౮౪

౫౬౬౮ ౯౫౬౮ ౫౬౬౮ ౫౬౬౪
౨౪ ౨౪ ౨౪ ౫౦౨

౫౫౯౨-౫౫౯౨-౫౫౯౨-౫౫౯౨

౫	౭	౯౭	—
౫౭౬	౩౮౪	౨౪	౨౩౦౪
౧	౧	౧	౧

ఏకత్ర ఫలమిచ్ఛాగుణితం ౨౮౮ం ప్రమాణభక్తం ౨౮౮ ఇదమేకైకేన అర్ఘ్యక్రయమూల్యయుతం జాతం సమధనం తదేవ ౫౫౯౨ ఏవమన్యత్ర

	ప్ర	ద్వి	తృ	చ
ప్ర	౧	౧	౧	౧
ఫలం		౨ ౪	౩౨	౨౪
ఆ	౫	౨	౭	౯౭

లబ్ధరాసులు

౨౮౮౧ ౪౬౦౮ ౨౬౮౮ ౨౩౨౮
౨౩ ౪ ౫౭౬ ౫౭౬ ౫౭౬
౩౮౪ ౩౮౪ ౨౩౦౪ ౨౩౦౪
౨౪ ౨౪ ౨౪ ౩౮౪

౫౫౯౨ ౫౫౯౨ ౫౫౯౨ ౫౫౮౨

రాప్రశ్నలు-

నూరును నేబదినలుబది । నాగరత్నములు తదుపణి జగతి ప్రియయంబుగ । దారొక్కొకవినిమయిచే । దారుసమధనాఢ్యులైనతత్క్రియ మెటులో । వజ్ర సిలగరుడ వైదూర్యములు క్రాలి । ద్యుతిస్వేత స్వర్ణదిజ్మౌక్తికములు । గలుగుపంచ వణిజగణమేక వినిమయి । తుల్యధనత కన్నమూల్యమెట్లు ॥

వజ్రగోమేధక వైదూర్య మరకత । ముక్తాఫల ప్రవాళపుష్యరాగ । కురువిందనీలములన్గురుసగాదశరుద్ర రవివిశ్వమనుతిథి రాజసప్త । దశ ధృతిమితధనవిశదవణిక్ప్వత్ర నవకంబుల నొక్కొక్క ధ్రువము మైత్రి । వశమునతమతమవజ్రాదిరత్నములొకటొకటిగనిచ్చి యొండొరులకు । తుదసమానధనతముదమంద నాగత్న । క్రయమితంబులెట్లు గాంచునొక్కొ । వేలదివేగబలుకువిదితమైననుమది । పాటిరత్నపణ్యబహుళఫణితి ॥

ప్ర వ ౧౦౦ కెం౫౦ వ ౪ం ద్వి వ ౧౮ నీ ౧౬ వం ౧౪ వై ౧౨ ము ౧౧ తృ వ ౧౦ గో ౧౧ వై ౧౨ ము ౧౩ ము ౧౪ ప్ర ౧౫ పుష్ ౧౬ కెం ౧౭ నీ ౧౮

స్వాంశయుతకరణసూత్రం

అంశలఘ్నే వహీనపణు వారములో డొక టిగా గుణించియ ।

యుక్త్యంశవిహీనహారములన్నిభజింపఫలాళి రాశితో । సంశ
యమేదినూదితనను సయ్యానసార్థపురూపసంఖ్యలో। ప్రాం
శములన్యవిత్తముల సంయుతి జేసెడునట్టి ప్రశ్నలన్

స్వస్వకీయాంశంబులచే నూనంబులగు హారకంబులనొండొంటి గుణించియారాశిని యుక్త్యంశ హీనంబులగు హారకంబులచే వేర్వేరభజింప లభించుఫలంబుల భాజ్యరాశితోఁ గూర్ప నాదిధనములు లభించు॥

ఉదాహరణము.

కలికిరో నీకు గాగొనిన కాంచనపంజరముద్యవతియగా। జిలుక
యదెంత దెల్పుమన జెప్పిరి ముప్పదిబేరగాండ్రువాం। డలద
శత్ర్యంశపాదయుతిరంజితస్వాన్యధనోన్మితంబుగాఁ బలువ
సమానమైనయడవీరల యర్థము లేర్పరింపుమా॥

ఈయుదాహరణంబున చిలుకక్రయముబలికినముప్పదియొక్కడు తనయర్థధనంబును మిగతయిరువురి ధనంబులును గూర్చినయంతయని యు। రెండవవాడు తన ద్రవ్య త్ర్యంశంబును అన్యధనంబులను యీమూడవవాడు తన ద్రవ్య చతుర్థాంశంబును మిగత యిరువురిధనంబుల నియూబలుకునెడ చిలుక తుల్యంబైన వారల మొదలిధనంబు లెంతయని యడుగుట

న్యాసము

అంశహీన హారకములు ౧-౨-౩.
పరస్పరగుణిత రాశి ౬ దీనితో ద్యుక్త్యంశహీనహారకములగు-
౧-౨-౩ చే క్రమంబున భజింప లబ్ధములు మొదలి రాశితో గూర్ప నాదిఫలములు

ప్ర	ద్వి	తృ
౬	౩	౨
౯	౧౨	౧౨
౮	౮	౯
౨౩	౨౩	౨౩

౯) ప్రశ్నలు. పూర్వగణకోదాహరణము-

గుణగతిసాయకతుర్యమునికుంజరపక్షజసంఖ్యభాగముల్ । వణిజులు స్వా
ర్థరాసులనిబల్కె నొకండొకడాత్మభాగముల్ । ప్రణుతిగ తోడివర్తకుల

పైకముఁగూర్చి క్రయంబు జేసిన౯ । మణికి క్రయంబునొక్క విధమైనను మూలధనంబులెట్లగు౯ ॥ ౧/౩ ౧/౪ ౧/౫ ౧/౬ ౧/౭ ౧/౮ ౧/౯

జలరుతువసుదిగ్ర్వులగు । సలలితనైజాంశయుక్తసర్వాన్యధనం । బులమితిసమమై యుండిన । వెలదిబలుకు వారియాదిప శ్రుతధనముల్ ॥ శివదిగ్గంధాష్టాశ్వం । గవిషయమిత భాగయుక్తాన్య ధనంబుల్ । భవమకుటము నినతుల్యత । దవులగ వణిజాళికున్న యది దయచే చెపుమా ॥

త్రి ౧/౪ ౧/౬ ౧/౮ ౧/౧౦ ౧/౧౨ తో చేరిన యన్యధనంబులు సమానము.

ద్వి ౧/౧౧ ౧/౧౦ ౧/౯ ౧/౮ ౧/౭ ౧/౬ ౧/౫ తో చేరిన యన్యధనంబులు సమానము.

గుణితసూత్రం

గుణితప్రశ్నంబులను హారగుణితరాశి । రూపరహితహారంబులు రూఢిగా । భాగహార మొనర్చిన భక్తలబ్ధ । ఫలములగు నాదిధనములు ప్రౌఢిమీర ॥

గుణియించియుండెడు ప్రశ్నంబుల ఛేదపరస్పరగుణితరాశిని । రూప హీనంబులగు ఛేదంబులచే ప్రత్యేక భజింపనాదిరాసులగు. దీని వివరణము దాహరణన్యాస సంబున స్పష్టంబగు.

ఉదాహరణము.

భుజగణవార్ధి బాణజతు ప్రాప్తగుణంబుల జెందినట్టి యా । నిజధనయుక్తసాన్యఘనసన్నిహితము గుళికన్ గణించు నో । గజనిభయాన బల్కు నయగణ్యధనంబు సమానమైన వే । గజజిజ లేక దెల్పుము లగాణక ముఖ్యులమూల నివక్కముల్

ఈయుదాహరణంబున క్రమంబున ౨ - ౩ - ౪ - ౫ - ౬ - ౧౨ - ల చేతసుతవ ధనంబుల వేర్వేర గుణించియుండు-నన్యధనంబుల గూర్ప రత్నమణ్యాదులు సమానంబైన ధనములమూలంబులు దెల్పుమనుట

౨-౩-౪-౫-౬-౧౨ అన్యోన్య గుణిత రాశి ౮౬౪౦ దీని రూపహీన ఛేదము

లఘుపీటచే ౧ - ౨ - ౩ - ౪ - ౫ - ౧౧ చేక్రమంబున వేర్వేరభజింపలబ్ధములు.

౮౬౪౦ | ౪౩౨౦ | ౨౮౮౦ | ౨౧౬౦ | ౧౭౨౮ | ౭౮౫ ౫/౧౧

రుజువు -

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం	చతుర్థం	పంచమం	షష్ఠం
౧౭౨౮౦	౧౨౯౬౦	౧౧౫౨౦	౧౦౮౦౦	౧౦౩౬౭	౯౪౨౫ ౫/౧౧
౪౩౨౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦	౮౬౪౦
౨౮౮౦	౨౮౮౦	౪౩౨౦	౪౩౨౦	౪౩౨౦	౪౩౨౦
౨౧౬౦	౨౧౬౦	౨౧౬౦	౨౮౮౦	౨౮౮౦	౨౮౮౦
౭౮౫ ౫/౧౧	౭౮౫ ౫/౧౧	౭౮౫ ౫/౧౧	౭౮౫ ౫/౧౧	౨౧౬౦	౨౧౬౦
౧౭౨౮	౧౭౨౮	౭౨౮	౧౭౨౮	౭౮౫ ౫/౧౧	౧౭౨౮

సమాధనం- ౨౯౧౫౩ ౫/౧౧

౧౦ ప్రశ్నలు

నీలక్రయమెంత జెపుమన్న నేవురనిరి। రామరసనప్తినందేశరత్న్యగుణిత। నిజధనాత్యధనాఢ్యతాకి వెలయనసమా। గయినవారిధనములు సరగ జెపుమా ॥ శరరామాద్యష్టగ్రహాగుణవరస్వకీయ। ధనములు మునవిత్య ధనములు దాగలిన। మాణిపిలువ యన్న నమానులయ వారి। ధనములను వివరింపు మతవిరుభోడి॥ నజ్ఞ వాస్తావ్యమునుభా ధనంబు। గుస్వకీయాన్య ధనతుల్యమగు క్రయంబు। మాణికమనతుల్య మైన చోమగుత వారి, మొదలిధనముల దెలుపుము ముదముతోడ ॥

ప్ర - ౩ - ౪ - ౭ - ౯ - ౧౧ గుణితమైన స్వధనం.

ద్వి ౫ - ౬ - ౭ - ౮ - ౯ తృ ౧౦ - ౯ - ౮ - ౭ - ౬ - ౫

కాలసమీకరణసూత్రం.

ఫలముల చే ప్రమాణముల భగ్నమొనర్చిన రాశియుక్తములా।
గలయు పరస్పరాహతముగా నొనరించిన భాజ్యరాశియౌ।
నలవడరాశియుక్త క్రమునట్టుగ స్వేచ్ఛలవ్యస్తరీతిగా। వెల
యగుణించియోగమున వేభజియింప ఫలంబు జేకురు ॥

తొలుత ప్రమాణకాలంబులచే ప్రమాణజనములగుణించియా రాశిద్వయంబులనొండొంటిగుణియింప భాజ్యరాశియగు.

పిదపనాగుణితరాశిద్వయంబుల వేర్వేరగనునిచ్చియిచ్ఛయందలి స్త్రీరాశిచేపురుషప్రమాణగుణితరాశియు పురుషరాశిచే స్త్రీప్రమాణగుణితరాశియు వేర్వేరగగుణించి సంకలనముజేయబడు రాశి హారకంబగు.

నీహారకముచేత భాజ్యంబుభజింపకాలంబేర్పడుననుట.

ఉదాహరణము:

నాలుగుజాములఁ బురుషనాగరికుల్ శరసంఖ్యలెట్టి దా। మే
లిమిపుష్పబంధములమేకొని జేయుదురట్టి పుష్పముల్ । బాల
లుదెచ్చిజాములనుబంధులు జేయ సమర్థమందుచో। బాల
లునల్వురున్న రులుబాహులుగూర్చి నజాములెన్ని యా॥

ఈయుదాహరణంబున ౫ పురుషులు ౪ జాములలో జేయునంతపని ౧౦ స్త్రీలు ౮ జాములలో చేయుదురేని యట్టి కార్యము ౨ పురుషులును హారగా శ్రావకను.. ౪ స్త్రీలును నెంత కాలంబున జేయుదురనుట.

౨౦ ౮౦
౪ ౨
౮౦ ౧౬౦
హారం ౨౪౦

ప్రమాణజనం	ప్రమాణకాలం	ఇచ్ఛ
పురు ౫	జా ౪	౨
స్త్రీ ౧౦	౮	౪

భాజ్యనయనం
౨౦ ౮౦
పరస్పరగుణితరాశి
౧౬౦౦

హారభక్తఫలం ౬ $\frac{౨}{౩}$

రుజువు

ప్ర-పు౫ఫజా౪ఇచ్ఛ౨౪౦ స్త్రీ౧౦జా౮ఫ౨౪౦ స్త్రీ౪జా౩ పు౨జా౧౨
౨౦)౨౪౦(౧౨ ౮౦)౨౪౦(౩ గుణితరాశి గుణితరాశి
లబ్ధజాములు జాము ౨౪ ౨౪
౧౨ ౩౬(౨౪౦(౬౧౨ రా ౬
౩౬

౧౧ ప్రశ్నలు-

మూడు జాముల నాల్గు పురుషులొనర్చెడు కార్యంబు నాల్గు కాంతలేడు జాములనొనరింప జాలిన యుకార్య మిరువురు పురుషులు శరమిత జాముల కాంతలెంతట జేయగాంతురు బళ్లు ముగ్గురు పురుషులు మగువలిద్దరును జేయ నెంతటనొందు సమాప్తంబునట్లుయామాష్టకంబునైదు పురుషులొనరించు కార్యంబు పువ్వుబోండ్లు మేడుగురు నైదు జాముల నెలమిజేయు నట్టి కార్యంబులాగ్గు నరులు సుతను పంచకంబు సునర్పనబడయుటులెత ‖

ప్రమాణం	ప్రఫలం	ఇచ్ఛాఫ
పు ౪	౩	౧౨
స్త్రీ ౬	౭	౪౨

ప్ర.జ	ప్ర.ఫా	ఇ
పు ౪	౩	౫
స్త్రీ	౭	౧

ప్ర.జ	ప్ర.ఫా	ఇ-జా
స్త్రీ ౫	౪	౬
పు ౭	౫	౫

కాలజ్ఞానసమీకరణం - సూ

అంశయోగములనుపిదపనంశలను భజింపనౌ సంశయంబులే
కగతముచాన భావి కాలము ‖

అంశలను సమీకరించియయ్యంశల చేతనయోగరాశిని వేర్వేర భజింపగత కాలభావికాలంబులగు ‖

ఉదాహరణము -

భృంగకాళి వేడెలుపుమిందుగతంబగుత్ర్యంశరాని కి
సద్గతి భావియామినీకిసప్తమభాగముతుల్యమైనక ఘస్రము
నంబునకిపశదభాతి నెరింగితివేని పాటినిన్నంగనలందు మిన్న
వనియందరుమన్నన సేయునట్లగు ‖

ఈయుదాహరణంబున గతకాలమునందలి $\frac{౧}{౭}$ కి గమ్యకాలము నందలి $\frac{౧}{౩}$ సమానంబయ్యేనేని గత కాలభావి కాలప్రమాణంబులబలుకుమనుట

$\frac{౧}{౩}$ $\frac{౧}{౭}$ సమ $\frac{౭}{౨౧}$ $\frac{౩}{౨౧}$ యోగం $\frac{౧౦}{౨౧}$

గతకాలానయనము	భావికాలానయనము
౧౦/౨౧ భాగించు ౧/౩ పరి ౩/౧ భా ౧౦/౨౧ రాశి	౧౦/౨౧ భా ౧/౭ పరి ౭/౧ భా ౧౦/౨౧ రాశి ౭౦/౨౧
౩౦/౨౧ అ ౩ రా ౧౦/౭	౭ రాశి ౧౦/౩

రుజువు

గతకాలం ౧౦/౭ యోగం ౧/౩ యం ౧౦/౨౧	భావికలు ౧౦/౩ యోగం ౧/౭ యం ౧౦/౨౧

౧౨ ప్రశ్నలు

గతకాలాష్టమభాగము। శతిమంతుడగు వ్యకాలమును భాగముతో। మితముగ నెడవేడల్పుము। గతగమ్యావా ప్రమాణగిరి మెల్వరుసర్ణ॥ గడచిన రాత్య్ర౭ం శాష్టము। గడువవలయుత్స ౭ంశము నకు గాణక సమమై। గపుగు నెడగమ్యగతము లతిపమునుబలుకుము పిమశ్రిదయుము వేసిన ॥ చదినయష్టిరా త్రిసప్తాంశము ల్యంబు। శేషరాత్రిలోన శేభయుగాంశ। ములకు తుల్యమైన జలజాక్షి బలుకుము। గమ్యగతవిభాగకాలములను

ప్ర - ౧/౪ సమం ౧౧/౧౮   ద్వి - ౧/౪ సమం ౧/౩   తృ - ౧/౬ సమానం ౧/౩

స్వర్ణగణిత ప్రారంభః

తత్ర వర్ణజ్ఞానం

సువర్ణవర్ణాహతియోగరాశౌ స్వర్ణైక్యభక్తే కనకస్య

వర్ణః। వర్ణోభవేచ్ఛోధిత హేమభక్తే వర్ణోద్ధృతే శో

ధిత హేమసంఖ్యా-

వన్నెలచే గుణింపబడు స్వర్ణతులంబుల యోగరాశిదా। స

స్వర్ణైకభాగరహితాగమువద్భక్తమొదస్పివ నైక్యవర్ణవహా । వన్నె
యటం ద్రుశుద్ధముగు స్వర్ణపదంబున రాశిబంచినన్ । వన్నె
యచేభజించిననువచ్చునుశుద్ధసువర్ణభారముల్

సువర్ణాః సువర్ణానిచ వర్ణాశ్చ తేషామాహతిః పరస్పరగుణనం సువర్ణానాంభిన్నానాం వర్ణైః స్వకీయైర్గుణన మిత్యర్థః॥ సువర్ణవర్ణాహతేర్యోగో మేళనం స ఏవ రాశిః తస్మిన్ సువర్ణవర్ణానాం ఐక్యభక్తే సతి కనకైక్యస్య వర్ణో భవతి

తస్మిన్ సువర్ణవర్ణాహతియోగరాశౌ వేపశోధిత హేమ్నా భక్తే సతి వర్ణో భవేత్

తస్మిన్నేవ రాశౌ వర్ణోద్ధృతే వర్ణేన భక్తే సతి శోధిత హేమ్నః సంఖ్యా భవేత్

బంగారు యెత్తులును వాని వన్నెలును వేర్వేరగుణించి యారాశిని సంకలనము జేసి యాబంగారు యెత్తుల సంకలన రాశిచే భాగింప కలిపి కరిగిన బంగారమునకు వన్నె యేర్పడును

తొలుతటి రాశిని పుటముం జేస్పడు యెత్తుచే భాగింప పుటపాకసిద్ధవర్ణసంఖ్యయగు

నావన్నెల రాశి నేర్పడు వన్నెల సంఖ్యచే భాగింప యెత్తుల మితి దెలియును

ఈమూడువిధులకును క్రమంబున నుదాహరణంబులు

ఉదాహరణాని

విశ్వార్కరుద్రదశవర్ణసువర్ణమాషా దిగ్వేదలోచనయుగ ప్రమితాః క్రమేణ। ఆవర్తితేషు వద తేషు సువర్ణవర్ణస్తూర్ణం సువర్ణగణితజ్ఞ వణిగ్భవేత్కః। తే శోధనే యది వింశతిరుజ్ఝితాస్యుః షోడశద్రవిణవర్ణమితిస్తదా కా। చేచ్ఛోధితం భవతి షోడశవర్ణహేమ్నః తే వింశతిః కతిభవంతి వదాశు మాషాః

స్వర్ణవర్ణంబులు వశీంపగలయట్టి వణిజ సువర్ణజ్ఞ వగుసు జెలువ! పదరుద్రవిశ్వార్కవిశదవర్ణస్వర్ణములు జలభుజచంద్రజలధిమాష! మితములుగఁ గరఁగిన మిశ్రవన్నె యెంతయైయె శోభిలుఁ దా వేగఁ జెప్పుమీర! నాస్వర్ణమాషములన్నియు వొందవింశతిశోధింప పుటమున సొంపుగులుకు! రాజమాషములగునే నిరవ్యయవర్ణ!! మెంగయగునట్లు పుటమున మించునట్టి! రాజవర్ణంబు జేలినరమణిమాష! భరములెన్నఁగు ద్రుతములగఁ బలుకఁ మీవు||

వన్నెలు	౧౩	౧౨	౧౧	౧౦	మొత్తం
మొత్తములు	౧౦	౪	౨	౪	౨౦
గుణితాంకములు	౧౩౦	౪౮	౨౨	౪౦	౨౪౦

విశ్వేతి॥ విశ్వ-౧౩ కార్కరుద్ర-దశవర్ణా యేషాంతేషాం సువర్ణానాం మాషా యది దిగాదిమితాస్స్యుః త్రయోదశవర్ణం దశమాషమితం-ద్వాదశవర్ణం చతుర్మాషమితం-ఏకాదశవర్ణం ద్విమాషమితం దశవర్ణం చతుర్మాషమితమిత్యర్థః। హే సువర్ణగణితజ్ఞ హేమవణిక్ తేషు చతుర్విధేషు సువర్ణేషు-ఆవర్తితేషు ఆవర్త్యైకగామితేషు కస్సువర్ణవర్ణో భవేత్ తూర్ణం శీఘ్రం వద అన్యచ్చ-తే శోధనే యది వింశతిరుక్తమాషాస్స్యుః-షోడశద్రవిణవర్ణమితి-సువర్ణవర్ణమానం కిం తే వింశతిరుక్తమాషాశ్శోధనే సతి షోడశవర్ణం హేమస్స్యుః। తదా కతిమాషా భవంతి॥

ఈయుదాహరణమునందు-౧౩-౧౨-౧౧-౧౦ వన్నెలుగల బంగారము౧౦-౪-౨-౪ మొత్తములు గరగిన నెన్నివన్నెయగునని-ప్రథమప్రశ్నము

ఉక్తంబగు నిరువదిమాషముల మొత్తుగల బంగరము-పుటమున పదియారు వన్నెయగు నెడ నెత్తెన్ని మాషములుండునని ద్వితీయప్రశ్నము-

పుటము తీరిన బంగారము ౧౫ మాషములతో త్రయుండిన వన్నె యెంతయుండునని తృతీయప్రశ్నము

న్యాసః.

సువర్ణవర్ణాహతియోగః ౨౪౦ అస్మిన్ సువర్ణైక్యేన ౨౦ భక్తే సతి కనకైక్యవర్ణః ౧౨

కించ యోగే ౨౪౦ శోధిత హేమ్నా ౧౬ భక్తే శోధిత హేమ సంఖ్యా ౧౫

అపిచ యోగే ౨౪౦ శోధిత హేమ సంఖ్యయా ౧౬ భక్తే లబ్ధం వర్ణః ౧౫.

ప్రథమం.	ద్వితీయం.	తృతీయం.
౨౪౦ యొక్క ల మొత్తము ౨౦ చే భాగింపలబ్ధము - కరిగినబంగారము వన్నెలు ౧౨	౨౪౦ పుటమువడిలినవన్నెగు ౧౬ చే భజింపలబ్ధము యొక్క మాషములు ౧౫	౨౪౦ పుటమున నిలిచిన యొక్క మాషములు ౧౬ చే భాగింపలబ్ధము వన్నెలు. ౧౫

౧౩ ప్రశ్నలు

దశనవవసుగిరిదనరువర్ణంబులౌ స్వర్ణంపుమాషముల్వరుసగాగ। రుద్రు లువేదముల్ గృహులుజలధులుగలయంగవర్ణంపుగణిగ మెంత। నాస్వర్ణ మాషముల్నలువొందవింశతిశోధింపపుటమునుసొబగుమీరు। రాజమాషము లైనగహేమవన్నెయెట్లుగుపదివన్నెయైననుబరగనెన్ని। మాషముల భారమగు నట్లువంచషట్క। నష్టవసునిమ్న భారములుసప్తషష్ట। నవదశమితంపువర్ణముల్ నాలిగరుగ। వన్నెయగునెంత ద్రుతమునబలుకుమాబలా॥ దశనవాష్టవ ట్కంబులదనరువన్నె। నివ్వములునందవసుజలనిధులుగరుగ। వన్నెయెట్లగు పుటమునవర్ణదశక। మైనభరమెంతతత్ప్రభారరుచియాత

ప్ర					ద్వి					తృ				
వన్నె	౧౦	౯	౮	౭	వన్నె	౭	౫	౯	౧౧	వన్నె	౧౦	౯	౮	౬
యొ	౧౧	౪	౨	౪	యు	౫	౬	౭	౧	యు	౯	౮	౪	౯

అజ్ఞాతవర్ణసువర్ణయోగేద్వర్ణానయనం.

స్వర్ణైక్యనిఘ్నాద్యుతిజాతవర్ణాత్సువర్ణతద్వర్ణవధైక

క్యహీనాత్ । అజ్ఞాతవర్ణాగ్నిజసంఖ్యయాప్తమజ్ఞాతవర్ణ
స్య భవేత్ప్రమాణం

యుతిజనితంబగు సారస్వైన వన్నెచే గుణితమౌ తులమాన గణితమందు । విదిత
హేమంబుల వేర్వేర తులములు గుణియించు రాసుల గూడి శోధనము జేయు శే
షమైయమగు వర్ణములను తులల చే హరియింప దోచునట్టి । ఫలము వన్నెయ
టండ్రు పరగ నజ్ఞాతమౌ వర్ణ హేమంబునవలను మీరి *

స్వర్ణైక్యేతి - యుతిజాతవర్ణాత్ సువర్ణవర్ణానాం యోగేన జాతో యో వర్ణః తస్మాత్ స్వర్ణైక్యేన నిఘ్నాత్ సువర్ణవర్ణానామైక్యేన గుణితాత్ - సువర్ణతద్వర్ణవధైక్యహీనాత్ సువర్ణానాం సువర్ణవర్ణానాం యో వధః పరస్పరగుణనం తదైక్యేన వర్జితాత్ ఏవంవిధాత్ యుతిజాతవర్ణాత్ అజ్ఞాతవర్ణాగ్నిజసంఖ్యయా అజ్ఞాతవర్ణం యదగ్నిజం సువర్ణం తత్సంఖ్యయా ఆప్తం అజ్ఞాతవర్ణస్య హేమ్నః ప్రమాణం భవేత్

వన్నె దెలియబడని కొంత బంగారము కలిపి కరుగు నెడ కలిగిన గట్టియం దేర్పడు వన్నెతోను ఆ గట్టియొక్క తును గుణించిన వన్నెల మొత్తరాశి యగు నా రాశియందు వన్నెలు దెలిసియుండు బంగారు యెత్తుల నా వన్నెల చే వేర్వేర గుణించి సంకలితంబొనర్చిన రాశిని వ్యవకలనము జేసి శేషమగు వన్నెలను మిగత మొత్తుచే భాగింప దెలియని బంగారమునకు వన్నె దెలియు

* ఈ సీస పద్యములోని శేషము విద్యంతరమును దెలుపుచుండుటచే నందు కూర్చబడియె

ఉదాహరణం

దశేశవర్ణా వసునేత్రమాషా అజ్ఞాతవర్ణస్య షడేతదైక్యే-
జాతం సఖే ద్వాదశకం సువర్ణమజ్ఞాతవర్ణస్య వద ప్రమాణం॥

పదియును రుద్రులు గాదనరు బాగగు వన్నెలు గల్గు హేమముల్ । విదితగ
జాతి మాషములు వెన్నెయెఱుంగని యారు మాషముల్ । పొదిగలయంగ ద్వాద
శవృత్తుల్య సువర్ణమయ్యె నేని వే । పదిగల పోసి వర్ణమును మానుగ దెల్పు
సువర్ణవిత్తమా

దశేతి। దశవర్ణహేమ్నాషోడశమాషాః ఏకాదవర్ణస్య ద్వౌ మాషౌ అజ్ఞాతవర్ణస్య షణ్మాషాః ఏతదైక్యే త్రివిధసువర్ణానామైక్యే అవర్తనేకృతే ద్వాదశ వర్ణసువర్ణంజాతం। హేసఖే అజ్ఞాతవర్ణస్య హెమ్నః ప్రమాణంవద.

౧౦|౧౧|౦
౬|౨|౬

ఈయుదాహరణమునందు పది వన్నెగల మాషంబులును ౧౧ వన్నెతెండుమాషంబులును దెలియని వన్నెఆఱుమాషంబులునుగూడకరిగిన ౧౨ వన్నెయయ్యెనేనియయ్యారుమాషంబులవన్నె యెంతయగునని ప్రశ్నము.

యుతిజాతవర్ణః ౧౨ స్వక్షేక్యేన ౧౪ హతః ౧౬౮ అయం సువర్ణ తద్వర్ణరాశ్యోః ౧౨౨ ఐక్యేన ౧౮౨ హీనః ౬౦ అస్మాత్ అజ్ఞాతసువర్ణసంఖ్యయా ౬ ఆప్తం ౧౦ అజ్ఞాతవర్ణం

౧౦ ౧౧ ౧౬
౮ ౨ ౧౨
౮౦ ౨౨ ౧౬౨
౧౦౨ ౧౮౨

౬) ౬౦ (౧౦ అజ్ఞాతస్యవర్ణః ఎవర్ణసం

౧౭ ప్రశ్నలు.

ఆరుమాషంబులు ... కరిగిన ... దుమాష ... వన్నె యు దెలియని యట్టి హేమ ... మాషలు ... యట్టవర్ణ ... వర్ణంబు దెలుపుము వైశ్యవర్య॥ ద ... వర్ణ ... సువర్ణ ... మాషములు సూరమునువులు మది నెగు ... మాషంబులు ... నులుగలపవర్ణ దశకంబు తేరినవన్నె జె ... మాషంబులు సూరపత్న ... వర్ణ హేమములవిదితవర్ణ హేమ ... మాషలు కలపినవలరవదిగ। దానమితి వేగ దెల్పుము తరిళనయున॥ ప్ర ౧౧/౬ ౬/౫ ౦/౧౬ వర్ణం ౮

ద్వి- ౮ ౯ ౦ వన్నె ౧౦
౧౨ ౧౪ ౮

తృ- ౧౨ ౧౩ ౦ వ ౧౦
౧౬ ౮ ౧౬

అజ్ఞాతహేమమానతౌల్యజ్ఞానార్థం భాస్కరః.

స్వర్ణైక్యనిఘ్నో యుతిజాతవర్ణస్స్వర్ణఘ్నవర్ణైక్యవివ
ర్జితో సౌ। అహేమవర్ణాగ్నిజయోగవర్ణవిశ్లేషభక్తో వి
దితాగ్నిజంస్యాత్

పూర్వసీసశేషము

మరియు హేమంపుతౌల్యం బుపగగ దెలియ। నవసరంబున నారాశి నవిది
తనుగు। వర్ణయుతకును విదితవర్ణమునకు। గలుగు విశ్లేషమున లంచ
గానవచ్చు

స్వర్ణైక్యన ఘ్న ఇతి - యుతిజాతవర్ణః హేమయోగాజ్ఞాతో యోవర్ణః స్వర్ణైక్యనవర్ణసంఖ్యాక్యే న గుణితః కార్యః అసౌ స్వర్ణైక్య గుణితో యుతిజాతవర్ణః స్వర్ణఘ్నవర్ణైక్యవివర్జితః సువర్ణగుణితా యే సర్వవర్ణాస్తేషామైక్యేన హీనః। అతశ్చాయమేవ అహేమవర్ణాగ్నిజయోర్వర్ణవిశ్లేషభక్తస్సన్ అవిదితాగ్నిజంస్యాత్। నాస్తి హేమసంఖ్యా యస్మిన్ తదహేమ। తస్యవర్ణః అహేమవర్ణః। అగ్నిజయోగే హేమ్నామావర్తనే యో వర్ణస్సోగ్నిజయోగవర్ణః అహేమవర్ణశ్చ అగ్నిజయోగవర్ణశ్చ అహేమవర్ణాగ్నిజయోగవర్ణౌ తయోస్సంఖ్యాయోన్యర్థః తయోశ్శేషేణ వియోగేన భక్తః పూర్వయోగేన యుచ్ఛిష్టం తేనహ్యాత్ ఇత్యర్థః

వన్నెకుతమొత్త దెలియ వలయు నెడ పూర్వోక్తంబగు తెలియబడు వన్నెలకును మొత్తులకును గుణించి సంకలనము జేయబడు రాశిని మొత్తరాశిని వ్యవకలించి శేషమును కడ నేర్పడు వన్నెకును మొత్తెరుంగనిబంగారము వన్నెకును గలుగునంతరముచే భజింప మొత్తు దెలియబడు

ఉదాహరణం -

దశేంద్రవర్ణా గుణచంద్రమాషాః కించిత్తథా షోడశకస్య
తేషామ్। జాతం యుతౌ ద్వాదశకం సువర్ణం కతీహ తే షోడ
శవర్ణమాషాః ॥

దిక్కనులవన్నెమూడును దెలిసి యొక్క । మాషములున్న వర్ణము
ల్కలయునదియు । తులము దెలియక గలసినదో చెరాశి । వర్ణమది గాన దె
లుపుము వణిజతులము ॥

।దశేంద్రవర్ణా ఇతి॥ దశవర్ణ
స్య త్రయో మాషాః - చతుర్దశవ
ర్ణస్యైకో మాషః - షోడశవర్ణ
స్య అజ్ఞాత మాషాః - తేషాం త్రివి
ధ హేమ్నాం యుతౌ యోగే ద్వాదశ
వర్ణం సువర్ణం జాతం తర్హి
తే షోడశవర్ణమాషాః కతిస్యుః -

ఈ యుదాహరణంబునకు దివన్నె
౩ మాషంబులు పదునాలుగువన్నె ౧
మాషము - పదియారువన్నె కొన్ని
మాషంబులును గూర్చి చికగుగు నెడ
౧౨ వన్నెయయ్యె నని, యారుపదియా
రువన్నె మాషము లెన్నియనుప్రశ్నము

యుతిజాతవర్ణః ౧౨ అస్య స్థానే ఐక్యేన

౧౦	౧౪	౧౬	౧౨
౩	౧		యా

౧౦ ౧౪ తే-౧౦
౩ ౧ ౪

రహితః ౪౮ అయం స్వర్ణ ౩-౧ ఘ్నవర్ణయోః ౧౦-౧౪ గుణనస్య ౩౦-౧౪ ఐక్యేన ౪౪, యోజితః ౪ అసౌ అహేమవర్ణ ౧౬ అగ్నిజయోః గవర్ణ ౧౨ యోర్విశ్లేషః ౪ అనేన భక్తః లబ్ధం ౧ అజ్ఞాత హేమమానమేకో మాషఇత్యర్థః -

౩౦ ౧౪ ౧౨వ
౪౪ ౪౮

అంతరము -

యుతి ౪
వర్ణ - ౦ హేమభర్తృ ఫలము
౧౨ ౧
అజ్ఞాత ౧౬ యిది పదియారు
వర్ణము ———— వన్నె
అంతరం
హారము ౪

౧౫ - ప్రశ్నలు -

తొమ్మి దెన్మి దివన్నెలు మగయుతగెను। విష్కంభరములతో గూడనింద్రవర్ణ

స్వర్ణమిడికరగించినవర్ణదశక । మైననాస్వర్ణభారంబు మాకుజెప్పుమా ॥ ఆరైమనిష్కభరములు । నూరేండ్రస్వర్ణములునుషోడశవర్ణం । బారయఁజేరిచికరగిన । మీరెత్రయోదశముదానిమితముబలుకుమా ॥ ఎనిమిదియానేటినగువన్నెలిండ్రనూర । నిష్కభరములుపదివన్నెనెలమిగూర్చి । కరగిననునవవర్ణంబుగణుతికెక్క । నవిదితస్వర్ణభారంబునాకుజెప్పుము

స్వల్పానల్పసంకలనేసూత్రం.

సాధ్యేనోనో౽నల్పవర్ణో౽పిధేయః సాధ్యోవర్ణస్స్వల్పవ
ర్ణో౽నితశ్చ । ఇష్టయుక్తే శేషకే స్వర్ణమానే స్యాతాం స్వ
ల్పానల్పయోర్వర్ణయోస్తే ॥

సాధ్యమునందల్పంబును । సాధ్యంబధికంబునందు సంశోధ్యములై । బోధ్యములగుగురులఘువులు । బాధ్యములై స్వేష్టములనుబర్వు స్వర్ణతులముల్ ॥

అనల్పవర్ణః బహువర్ణః । సాధ్యేనవర్ణేనఊనో౽విధేయః । సాధ్యవర్ణః స్వల్పవర్ణేనఊనో౽పిధేయః శేషకే ద్వే అపి ఇష్టయుక్తే ఇష్టగుణితే విధేయే । ఏవంసతి స్వల్పానల్పయోర్వర్ణయోస్తే స్వర్ణమానే స్యాతాం

రెండుజాతుల బంగారము నొక్కటిగాగరిగి ఇష్టమైనవన్నె సాధించునెడ కావలశినవన్నెయందు తక్కువవన్నెయు అధికవన్నెయందు కావలశినవన్నెయు వ్యవకలించి నారెంటిని ష్టరాశిచే వేర్వేర గుణియించిన క్రమంబున గొప్పవన్నెయెత్తును కొంచమువన్నెయెత్తును దెలియుననుట ॥

ఉదాహరణం.

హాటకఘుటికే షోడశదశవర్ణే తదైక్యతః సఖేజాతం । ద్వాదశవర్ణం సువర్ణం బ్రూహితయోః స్వర్ణయోర్మానే ॥

వన్నెలుదిబ్బపదుతులుగల । సొన్నఘుటికాద్వయంబు సొబగున గరుగన్ । వన్నెయపన్నెండగునేడు । పన్నుగ దెల్పుము సువర్ణబహుళోనంబుల్ ॥

హాటకేటి-ప్రకా షోడశవర్ణ హేమ్నః
ఘుటికా అన్య దశవర్ణ హేమ ఘు
టికా। తయోర్యుతౌ ద్వాదశవర్ణ
హేమజాతం హేసఖి తయోః స్వ
ర్ణయోర్మానే బ్రూహి

న్యాసః

౧౬|౧౦ అనల్పవర్ణః ౧౬ సాధ్యే
న ౧౨ ఊనః ౪ సాధ్యో వర్ణః ౧౨
స్వల్పవర్ణేన ౧౦ ఊనః ౨ శేషకే
౪-౨ స్వల్పానల్పవర్ణయోః ౧౦
౧౬ మానే - దశవర్ణంచ తుల్యా
షోడశవర్ణం ద్విమానమిష్ట్య
ర్థః ౧౬/౨ ౧౦/౪ ద్విగుణితేనేష్టేనేతి ౧౬/౪
౧౦/౮ అర్థేష్టగుణితే- ౧౬/౧ ౧౦/౨ ఏవ
మిష్టవశాద్బహుధేతి స్పష్టం

ఈ యుదాహరణంబున ౧౬|౧౦ వ
న్నెలుగల రెండు ఘుటికెలు కరుగ
నెడ ౧౨ వన్నె యయ్యె నేని యా
రెండు ఘుటికెలయొత్తులు వేర్వేరబ
లుకు నుట.

అధికవర్ణం	సాధ్యవర్ణం
౧౬/౧౨	౧౨/౧౦
౪	౨
పదియార్వన్నెబంగారు యొత్తు	పదియారువన్నెయొత్తు

ఇష్టం ౮కి

౩౨	౧౬

౧౬ ప్రశ్నలు

పదివన్నెయారువన్నెయు। పదిలంబగు ఘుటికెలుండ పదియారైతే। విదితన వవర్ణస్వర్ణము। పదపడి వేయొనగు నీయ్యబల్కు బుధవర్యా॥ ఎసిమిదిపది వన్నెలుగల॥ ఘునఘుటికలగలపిన తగన్నవన్నె। ఘునవణిజుడ వేయొన గుము। ఘున శాగ్యముగల్ల సాధనగణము గలయుగా॥ దశపంచవర్ణకంబు లపిశదఘుటికెలందుగలపి వేయొనగువణీ। గ్వశదాష్టవర్ణ స్వర్ణము। దశ లములుస్వర్ణగణితదక్షుడవైన॥

ప్ర ౧౦-౬ సాధ్యవర్ణ ౮ ద్వి ౮-౧౦ సాధ్యవర్ణ ౧౫ తృ౧౦ - ౫ సాధ్యవ
ర్ణం ౮

అథఛందశ్చిత్యాదౌ-

కరణసూత్రం వృత్తత్రయేణాహ-

ఏకాద్యేకోత్తరా అంకా వ్యస్తా భాజ్యాః క్రమస్థితైః। పరః పూర్వేణ సంగుణ్యస్తత్పరస్తత్పరేణతు। ఏకద్విత్ర్యాదిభేదాస్యురిదం సాధారణం స్మృతం। ఛందశ్చిదుత్తరే ఛందస్యుపయోగోస్య తద్విదాం। మూషావహనభేదాదౌ ఖండమేరౌ చ శిల్పకే। వైద్యకే రసభేదీయే తన్నోక్తం విస్తృతేర్భయాత్॥

ఏకాదికంబులై యెగడునంకంబుల నేకోత్తరముగా నిష్టసంఖ్య। హారాంశములుగాగ ననులోమ ప్రతిలోమములుగ నిడియంకముల్ వ్రాయగల్గు। హారముచే నంశంబు హరియింప ఫలమును గుణించి చే పరమును దగ గుణించి। పూర్వోక్తవిధి జేయ బోల్చు ఫలంబులై యేకాది భేదంబులేపు మీర। ఛందదితియంచమూషలసమితిఖండమేరువందు శిల్పంపుమిన్నులందు। వైద్యరసభేదములలోన వరలు గ్రంథవిస్తరపుభీతి సంకోచవిధము నెగడె॥

ఏకాదీతి॥ ఏకాదయశ్చ ఏకోత్తరాశ్చ ఏకద్విత్రిప్రభృతయో। ఏకైకోత్తరా ఏకైకవృద్ధ్యుత్తరా అంకా వ్యస్తా విపరీతాస్సంతః క్రమస్థితైరేకాదిభిరంకైః భాజ్యాః। తతః పరోఽగ్రిమోంకో భక్తే సతిలబ్ధో పూర్వేణాంకేన గుణనీయః- క్రమస్థేన ద్వితీయేన భాజ్యః। తత్పరః పూర్వః తృతీయః తత్పరేణ పూర్వేణ ద్వితీయేన లబ్ధేన సంగుణ్యః క్రమస్థేన తృతీయేన భాజ్యః। ఏవమగ్రేపి యో-

ఛందశ్చిత్యనగా వృత్తములందు పాదంబునకొకయక్షరముగలది ఉక్తయనియు నీ క్రమంబున పాదంబునకు ౧-౨-౩- గా వృద్ధియగుచు ౨౬ అక్షర పర్యంతంబును గల ఛందంబుల వృత్తసంఖ్యలును - అందు ౧-౨-౩- గురువులు గలుగు - వృత్తముల సంఖ్యలు దెలియుటయును నట్టివిషయంబునను - శిల్పంబున రాజగృహాభిత్తిరంధ్రనిర్మాణంబునందును - ఖండమేరుకల్పనంబునను

తత్సమాప్తిః। పరపూర్వేణసంగుణ్యః ఛేదైర్భజేత్ ఏకద్విత్ర్యాదిభేదా భవంతి - ఇదం సర్వత్ర సాధారణం స్మృతం - ఛందశ్చిత్యుత్తరే ఉక్తా ద్యుత్కృతిపర్యంతేషు దసితక్ష్వ డాం ఛందోవిదాం అస్యోపయోగః - ఏకాక్షరపాదా ఉక్తసంజ్ఞా - షడ్వింశత్యక్షరపాదా ఉత్కృతి నామకః-

మూషావహనభేదాదౌ రాజగృహాదౌ వాయుసంచారణార్థం భిత్తిభిద్రాణి మూషాః తద్వహనస్య భేదాః తదాదౌ - ఖండమేరౌ శిల్పకే శిల్పశాస్త్రే-

వైద్యకే వైద్యశాస్త్రే రసభేదీయోగసభేదే - అస్యోపయోగ ఇత్యనుషంగః తత్ విస్తృతిభయాత్ విస్తరభయేన నోక్తం॥

రసాయనకల్పనంబునను నీవిధియుపయోగించుచుండు.——

ఎట్లన్నను - ఇష్టాంకసంఖ్యపర్యంతంబును। ఒకటి మొదలు ఒకటొకటి వృద్ధిగా సమాన స్థానంబుల ఛేదంబులుంచి దానిపై యంశంబులుగా తుదనుండి యేకోత్తర వృద్ధిగా నంకంబులుంచి యాదిస్థానఛేదము చే నంశము భజింప ఫలము లభించు నచ్చటికయ్యాదియ ఫలంబు - పిదప నాఫలముచే ద్వితీయ స్థానాంశము గుణించి యగా స్థానఛేదము చే భజింప ద్వితీయ స్థానఫలంబగు నిట్లు స్థానంబులు సమాప్తియగునంతకు జేయుచు రాగా నొకటి రెండు మూడు లఘుగురువులుగల వృత్తసంఖ్యలు మొదలగు నవి క్రమంబున నేర్పడు ననుట-

అథ ఛందశ్చిత్యుదాహరణమాహ-

ప్రస్తారే మిత్ర గాయత్ర్యాః స్యుః పాదవ్యక్తయః కతి। ఏకా
దిగురవశ్చాశు కథ్యతాం మే పృథక్పృథక్ ॥ *

మిత్ర గాయత్రి ప్రస్తారభేదమందు। పాదములెన్ని ఏకాదిబరగియుం
డు గురువులందెన్ని వేర్వేరయొరుగ జెపుము। ఛందశ్చిత్యుత్తరంబున చణుడవేని॥

ప్రస్తార ఇతి॥ హే మిత్ర - గాయత్ర్యాః ప్రస్తా

౬	౫	౪	౩	౨	౧
౧	౨	౩	౪	౫	౬

ఈయుదాహరణమున నదుచ్ఛాదమునకు ఆరక్ష

కతిపాదవ్యక్తయస్స్యుః ఏకాదిగుర
వశ్చాపికతిస్స్యుః- ఏకగురవోద్వి
గురవస్త్రిగురవ ఇత్యాదయః పృథ
క్పృథక్కతిభవంతి - తదాశుకథ్య
తాం ——— ఇహహి హుడకురోగా
యత్రీచరణః - అథవడంతానామే
కాద్యేకోత్తరానామంకానాంవ్య
స్తానాంక్రమస్థానాంఛన్యాసః
అత్రవ్యస్తాఃక్రమస్థైర్భాజ్యా ఇ
త్యుక్త్యాప్రథమస్థానస్థేనషడ్భిరే
కేనతదుపరిస్థితోంశోషడ్భాక్తి కో
భక్తేలబ్ధం ౬ తైఃపరః ద్వితీయోస్థా
నాంశోపంచ౫సంగుణ్యః ౩౦ ద్వి
తీయస్థానస్థితఛేదేన౨ భక్తేలబ్ధం
౧౫ అయంఅగ్రేణరగుణితః ౬౦ స్వ
ఛేదేన౩ భక్తేలబ్ధం౨౦ అయం౨౦
పరేణ౩గుణితః౬౦ ఛేదేనరభక్తే
౧౫ అయం౧౫పరేణ౨గుణితః౩౦
ఛేదేన౫భక్తే౬ అయంపరేణ౧గుణి
తః౬ ఛేదేన౬ భక్తే౧ ఏవమేకాది
గురుభేదాఃవ్యక్తయః ఏకగురవః౬
ద్విగురవః౧౫ త్రిగురవః౨౦ చతు
ర్గురవః౧౫ పంచగురవః౬ షడ్గురవః
౧ ఏతేషామైక్యం౬౩ తత్రైకస్సర్వ

రములుగలగాయత్రీఛందంబున
పాదములెన్నియనియు౧-౨-౩-గు
రువులుమొదలగునదిగలవెన్నియని
యుప్రశ్నద్వయము.

౧)౬(ఫలం౬-౬ ౧౫
 ౬ ౫ ౪
౨)౩౦ఫ౧౫ | ౩(౬౦
 ౩౦ ఫలం౨౦
 ౬౦
 ౨౦
)౨౧ ౧౫ ౬
 ౩ ౨ ౧
౪)౬౦ఫ౧౫ | ౫)౩౦ఫ౬ ౬)౬|౧
 ౬౦ ౩౦

ఇట్లుఫలరాసులు - క్రమంబునఒక
టి-రెండు-మూడు-నాలుగు-ఐదు-
ఆరుగురువులుగలవృత్తములు-
౬ ౧౫-౨౦-౧౫-౬-౧సర్వలఘువృ
త్తము ౧ చేరిగాయత్రీఛందంబు
నవృత్తములుఅరువదినాలుగు
౬౪

లఘుః౧ఏవం ౬౪ చతుష్షష్టిగాత్రీ
పాదవ్యక్తయః- ౧-౬-౧౫-౨౦-
౧౫-౬-౧ఏవంసర్వత్రైక్యంసైకం
సర్వపాదవ్యక్తిమితిః ౬౪ ఏ
వంచతుశ్చరణాక్షరసంఖ్యానంకా
న్యథోత్తరవిన్యస్యఏకాదిగురుభేదా
నానీయతేషామైక్యంసైకంకృత్వా
జాతాగాయత్రీవ్యక్తిసంఖ్యా౬౪

౧౭ ప్రశ్నలు-

ఒకగురువాదిగ క్రమమున। ప్రకటింపుము ఛందచితిని ప్రతిభగలిగినచో।
శుకవాణిపజ్జ్యనుష్టు। ప్ప్యుక్టాప్ట్యక్త్యష్టిఛందపాదవ్యక్తుల్॥

ప్ర- ౧౦ ద్వి-౮ తృ-౧౬ చ ౧౭ ఈఛందంబులు క్రమంబున పాదవ్యక్తులను పకారాదిగురుప్రస్తారంబులను వేర్వేరబలుకుము సుట.

శిల్పోదాహరణాదీని -

ఏకద్విత్ర్యాదిమూషావహనమితిరహో బ్రూహి మే భూమిభర్తుః హర్మ్యే రమ్యేఽష్టమూషే చతురచిరచితశ్లక్ష్ణ శాలావిశాలే। ఏకద్విత్ర్యాదియుక్త్యా మధురకటుకషాయా మ్లకక్షారతిక్తై రేకస్మిన్ షడ్రసైస్స్యుఃకథయ కతి విధా వ్యం జనే వ్యక్తిభేదాః॥

శిల్పోదాహరణం-

చతుర్విరచితంబు శ్లక్ష్ణవిశాలంబు। గలిగియుండు రాజాలయ సౌధం। బున నష్ట మూషకమున భేదముల నొక్క-డొకటైన మూషలన్ని జెప్పుమా॥

రసాయనోదాహరణం-

మధురకటుకషాయము హా తా। మ్లకక్షార తిక్త మిశ్రమగుచు దేజరి। ల్లు। వ్యంజనంబులందు వరలునేకాది। కి। భాగ భేదములను బాలనొసవు॥

మూషావహన న్యాసము	రసాయన భేద న్యాసము
౮/౧ - ౭/౨ - ౬/౩ - ౫/౪ - ౪/౫ - ౩/౬ - ౨/౭ - ౧/౮	౬/౧ - ౫/౨ - ౪/[illegible] - ౩/౪ - ౨/౫ - ౧/౬

ఏకేతి। భూమిభర్తుః రాజ్ఞః అష్టమూషాయుక్తే చతురస్రాత్రధారా దక్షిణేన మితే తెన్నుదుఃఖశాలాభిర్వృతే అత ఏనరమ్యే హర్మ్యే ఏకద్విత్ర్యాదిమూషావహనమానం వద॥

ఈయుదాహరణమునందు నెనిమిదిమూషలుగల రాజగృహంబునభిత్తిం (ద్ర) నిర్మాణభేదంబులెన్ని యగునని-ప్రకృతప్రశ్నము

కించ హేగణక-పంక్తిస్థితా మధురాదిభిష్షడ్భిస్సైః కతివ్యంజనవ్యక్తిభేదాః స్యుః ఏకద్విత్ర్యాదిమాత్రాః-తద్వద.

న్యాసః -

యథా అష్టౌ ఏకభక్తాః ౮ ఏతే సప్తగుణాః ౫౬ - ద్విభేదేన భక్తాః ౨౮ ఏతే షడ్గుణాః ౧౬౮ భేదేన ౩ భక్తాః - ౫౬ ఏతే పంచగుణాః ౨౮౦ భేదేన ౪ భక్తాః ౭౦ ఏతే చతుర్గుణాః ౨౮౦ భేదేన ౫ భక్తాః ౫౬ ఏతే త్రిగుణాః ౧౬౮ భేదేన ౬ భక్తాః - ౨౮ - ఏతే ద్విగుణాః ౫౬ భేదేన ౭ భక్తాః ౮ ఏతే ఏకగుణాః ౮ భేదేన ౪ భక్తాః ౧౬ ఏతే ద్విగుణాః ౩౦ భేదేన ౫ భక్తాః ౬ ఏతే ఏకగుణాః ౬ భేదేన ౬ భక్తాః ౧ ఏతే లబ్ధవ్యంజనాసంఖ్యా ౬౩ ఏవం ఏకాదిరసభేదేన వ్యక్తయః స్యుః

౨౦ / ౩	౧౫ / ౨	౬ / ౧
౪)౬౦	౫)౩౦	౬)౬
లబ్ధం ౧౫	లబ్ధం ౬	లబ్ధం ౧

ఇట్లు రసభేదములు——౬౩

రెండవప్రశ్నముకైద్యకస మేళన భేదంబుల-ముప్పు-పులుసు-కారము-చేదు-ఒగరు-తీపను-షడ్రసంబులొక్కొక్కభాగము భేదమగుచురాగా నెన్ని రసాయనభేదంబులగునని

౧)౬	౬ / ౨	౨౫ / ౬	౫౬ / ౫
లబ్ధ ౬	౨)౫౬	౩)౧౬౬	౪)౨౮౦
	లబ్ధం ౨౫	లబ్ధం	లబ్ధం
		౫౬	౭౦

[illegible]

౧)౬	౬ / ౫	౧౫ / ౪
లబ్ధం	౨)౩౦	౩)౬౦
౬	లబ్ధం	లబ్ధం
	౧౫	౨౦

౧౫ ప్రశ్నలు

శిల్పప్రశ్న

రాజమందిరశిల్పంబు రహింగదెలియ। దేనియాద్వైదు నాలుగు దిక్కేతనులు। గ
బుసశాలలమూషలుగలుగజేయు। గణిత మెరిగింపు శిల్పలక్షణపడవేగ॥
ప్ర-౬ ద్వి-౫౧౪ చ౧౦ గలభిత్తులుగల రాజగృహంబున మూషా భేదంబులు
వేర్వేర నెఱిఁగింపుము

రహో యనోదాహరణం

త్ర్యాగ్నికారములచే। సారంబగు రుచులవెన్ని శకఁరగలయఁ। వారక నెన్ని
గుణితములు। జేరిన భవజాగ్యవేగ జెప్పుమా సంఖ్యల్
త్రి ౩ ద్వి ౪ త్రి ౧

ప్రశ్నోత్తరానుక్రమణీ

౧ సకళాంతర ప్రశ్నోత్తరం

పూర్ణనేత్ర బాహువులును శరగిరులును। పూర్ణ-శూన్యకృతులు మూలగు
గును। రత్నరాసులమీద త్ర్య౧౦ శాగ్ని నవరస। ములగు గాంకశశి మనులు సక
శనా॥ ప్ర ౨౨౦ ద్వి ౭౫ తృ ౨౦౦౦౫౮ $\frac{౧౪౧౯౩}{౬౯౧౬౩}$

౨ సమకళాంతరోత్తరాష్టాంఘ్రి సీసం

వసుభుజములు మరివసురసంబులు ఖాఖాలు నురసాం కేందులు జిసగుణం
బు। లగు మూలములు ద్వితీయ తృతీయులను తత్వాలవ మొక్కటి జినంబులగును మ
రియు। పంచాంశయుక్తత్వ మందు తుల్యకళాంతరము పూర్ణ జినులును
త్ర్యంశయాగళ। యుక్తరాజేందులు పూర్వాగ్నస్వరంబులు బాణాబ్ధులును త్ర్య౧౦
శబ్రహ్మనేత్ర। ము లుసమకళయందు జలమితి రూపముల్ ప్రథమద్వితీయో
త్తరమ్ము లిట్లు। ఖాంగఖఖాంగముల్ గజసూరవసురవుల్ ఖశర ఖాగ్నిసిద్ధిందువి
శదములును। తకఁశరాత్యంగతత్వంబులును వ్యో మ పూర్ణాఁధఁద్వృత్య
గ్నులును ఖరాజ। వ్యోమవస్వగ్నులు భూమిజలేంద్రాబ్ధిజలముల లౌమూలముల్

సముకళాంతసమురసవ్యోమశూన్యతర్కములమితము। ననుచుసముకళ
ప్రశ్నోత్తరములుబలుక। జాలుగణకుండుమిశ్రంపు చాలుదెలియ। జాలు
వాడగుపాటినిసరసలీల ॥

ప్ర - ౨౯-౬౮ ౧-౧౨౦/౨౫ - ౨౪/౨౫ - ౧౯౬ - ౩౨౪ సముకళాంతరం ౨౫ ౧/౯౭

ద్వి - ౨౪౭-౧౧౬ ౨/౩ - ౭౦ - ౪౫ - ౨౯ ౧/౩ సముకళాంతరం ౪

తృ - ౬౦౦౬౦ - ౧౨౮౧౨౮ - ౧౯౩౦౫౦ - ౨౫౬౨౫౬ - ౩౧౮౫౦౦ ;
౩౮౦౧౬౦ - ౪౪౧౪౪౧ - సముకళాంతరం ౬౦౦౬

౩ సకళాంతరోత్తరం -

సకళమూలధనమ్మితియొసగ। సకియమాసములుచాలెకనిడగో।
ప్రకటితఖ్యలుబాణమునివరుల్। వికటతనొందనివియదిప్పుభుజముల్ ॥

ప్ర - ౫౦ ద్వి - ౭౫ - తృ ౨౫౦

౪ - మిశ్రవాణిజ్యోత్తరం -

నందభాగాష్టయుతవసునయనములును। త్ర్యంశయుగ్రామజలధులు
దడయకనవ। భాగసప్తకయుతముని బాణములును। నాదిమిశ్రవణిక్ప్రశ్న
లరుక్రమత॥ జినులున్నపులుభాస్కరులు। వనరుసువసువులునగుమ
దడ్యకరెండై। వనరెమప్రశ్నమిశ్రంబునువాణిజ్యోక్తిగ్రామపంపక
వరుసల్ ॥

ప్ర - ౨౮ ౮/౯ - ౪౩ ౧/౩ - ౫౭ ౭/౯ - ద్వి - ౨౪ - ౧౬ - ౧౨ - ౮ -

వాపిపూరణోత్తరము -

వణ్ణ వస్త్యంశచేదేవసమ్మితాంశ। నూటయేడిటపన్నెంటనొగిభుజజిన
ములశరాబ్ధిలవంబులపూరితిననొందు। వాపిపూరణప్రశ్నలవరుసగాగ॥

ప్ర- $\frac{౧}{౯౬}$ ద్వి $\frac{౧}{౩౩}$ తృ $\frac{౧౨}{౧౦౭}$ చ $\frac{౪౫}{౨౮౨}$

౬ వ్యయయుత వాపీపూరణోత్తరము

దినదళంబుననరిదపట్ ద్వి లవములను|నొక్క దినమునపూతికీయగా నుబిదవ్యయయుతమగుచుండెడు వాపిపూరణమును దెలియు|ప్రశ్నలకును నుత్తరములివిక్రమముగాగ

ప్ర- $\frac{౧}{౨}$ ద్వి $\frac{౨}{౯}$ తృ ౧

పణ్య ప్రశ్నోత్తరములు-

శరరసగిరీషుగుణములు|బరసుక భాగత్రయములుపణ్యప్రశ్నక|సురి వసుదంతాంగేషుల్|గురియగుపణ్యములుబినుగుహాము ఖగ్రహాముల్ ||

ఖనిధుల్ భాగ్యులతత్వ ముల్ధ్యగలునా క్రాకోఫలౌ భాగవే|తనముల్ ఖస్త్రతులుక్ శివణ భుజముల్ దా మోవరాంశ్యంబరా|క్షినభోక్కరగుణంబులుకనఖముగల్ల స్తంబులౌ భాగముల్|పినువారెండవపణ్యప్రశ్నవిధిలోవిఖ్యాతిగా గాణక||రదపులునబాణయుగములు|విదిగముగతృతీయప్రశ్నవిలువలుపరియుక|తుదివసుజలములు భాగము|లుదితవ్యోమాంగక మ్ములువిదరొపసనక ||

ప్ర- క్రయము- ౨- ౬ ౮ ౫ ౩

మొత్తలు ౯ ౩౨ ౫౬ ౭౦ ౯౬

ద్వి- క్రయం-౯౦-౪౦-౨౫-౧౨-౧౪ తృ- క్రయం-౩౨౪౫

మొత్తలు-౧౫౦-౨౪౦-౩౦౦-౩౬౦-౪౨౦ మొత్తం-౮౭౬౦

రత్నజాత్యుత్తరాష్టాంగు ప్రశ్నసం-

పూర్ణాంక క్రయమూలుపొలుపొందమణులుకునవరాపగిరిచంద్రులవలనంద|గజశరగుణములుగ్రహాశరేషుజలంబులంమతుల్య ధనంబుసభగిరిము|వసుగిరిచంద్రులువరలునాదిమప్రశ్నశరతక జలశిఖుల్ శరనవాంబ|

రాబ్ధులుశరఖఖ ప్రాణముల్ శరలోకజలతర్కములు నందశంకరశర। ఖద్ర
ష్టా లగు నందు వరతుల్యధనగుల వర్గార్ధభాగ్నధ్వర్వానియము। రెం
డవప్రశ్నమదండిగా ఖగజేభ భుజతర్కరాములుపూర్ణవర్ణ। కునుపురా
ణంబులుమరిఖాంగనవర్ణోక్తపూర్వపలునఖగిరిపూర్ణనిధులు। భుజగిరితత్వ
శ్వములుపూర్ణగజజలపూర్ణతర్కంబులుపూర్ణ జలధి। వసుధరేషులు
ఖాంగాగ్నిబాణయుగము। లంబరాత్యగ్నిఖజలమల్ లలిదనచుర। మూడవప్ర
శ్నసమధనంబొలయునేత్ర। శగజలనవాష్టపిర్వముల్ చారులీలా॥

ప్ర- ౧౭౩౯-౩౫౮౯-౪౫౫౯ సమధనం-౧౭౮-౫౭౦ద్వి౩౪౬౫-౪౦౯౫
౫౦౦౫-౬౪౩౫-౯౦౦౯-సమధనం౭౩౦౫౪తృ-౩౬౨౮౮౦-౧౮౧౪౪౦
౧౨౦౯౬౦-౯౦౭౨౦-౭౨౫౭౨-౬౦౪౮౦-౫౧౮౪౦-౪౫౩౬౦
౪౦౩౨౦-సమధనం-౧౩౮౯౪౫౨

౯ స్వాంశయుత ప్రశ్నోత్తరాష్టాంఘ్రిసీ-

స్వాంశయుక్త ప్రశ్న చాలుగా మొదటనుఖవసుజలాంబరాంగములుఖ
రుతు। గిరిలోకశరములంబరఖాబ్ధి షేషులుజలపక్ష గుణవసుజలములంబ। రా
బ్ధివాశ్వబ్ధులునంబరేభ వ్యోమత కావ్యలంబరతర్కరామ। శరజలంబులు
నందుసమధనమబ్ధి భరుకృదం గాగ్నులురూఢిరేటు। ఖరసేభపిశ్వముల్
గిరిగిరిజలసూరులంబరేభాష్టైకులంబరేషు। శరరుద్రులునువ్యోమజలధిలో
కేశులవ్యోడసమాధనముగునిధిఖనాని। ఖేషు లైమూడిటఃఖేభాష్టిశరతర్కర
నములుఖఖనఖగావతర్క। ములువ్యోమపూర్ణాబ్ధిపూర్ణేభపూర్ణేభ
భరసములుపిష్ణువడాంబరపీడితేంచు। నందరిసములుఖఖరసనలికఖమును
లంబరాంగాద్రితత్వద్రులంబరఖఖ-రసశరాద్రులుసమధనవాజిఖాబ్ధి
మనునవకరాబ్ధిమితములై మలయుచుండు॥

ప్ర -౬౧౪౮౦-౫౩౭౬౦-౫౦౪౦౦-౪౮౩౮౪-౪౭౦౪౦-౪౬౨౮౦
౪౫౩౬౦ సమధనం౩౧౧౧౮౪

ద్వి-౧౩౮౬౦.౧౨౪౭౪-౧౧౮౮౦-౧౧౫౫౦-౧౧౩౪౦-సమధనం౫౦౭౦౯
త్రి - ౬౬౫౨౮౦ - ౬౭౨౦౦౦ - ౬౮౦౪౦౦ - ౬౯౧౨౦౦. ౭౦౫౬౦౦.
౭౨౫౭౬౦-౭౫౬౦౦౦-సమధనం-౪౨౯౧౪౪౦

౧. గుణితరత్నప్రశ్నోత్తరాష్టాం ఘ్రిసీసం.

గుణితాన్యధనయుతిగూరుసుత్తరములుపాదా ద్రినందేందుశరమితంబు। పాదత్రయాశ్యభద్రక్ష్మాతత్వంబులుసాధదంతాద్రీంద్రమసమువసుల। మూటికూడినసందమ్ముత్తిగనూగులుసాధాంకగుణసాల్ సమధనంబు।వసు భాగశరయుతబాహుతకరకాల షీకాలపులోనాదిని ఖజబహూరి। గుణములుజి నవ్యోకగుణములువఖతత్వములుఖగాజాత్రులుపృాణనంద।వసుచంద్రు లగుతుల్యమెసగుధనంబందుజలనందజలవసుచతురుమితము। రెంటనుఖఖవసు న్నృపులుఖాంబరనందసప్తచంద్రులుఖఖపట్పదాంకు।కరములు ఖనఖాధరాక రములుఖజినఖరాములుఖఖజల గ్రావగుణము।లందుతుల్య ధనము జెందు వ్యోకజలాద్రి। చంద్రశూన్యరామసమ్మితంబు।మూటనుత్తరంబుసుదమొ ప్పనిర్యోడ।దెలియవలయుగణక ధీమతులు——

ప్ర.౫౧౯౭ $\frac{౧}{౨}$ -౨౫౯౮ $\frac{౩}{౪}$ -౧౭౩౨ $\frac{౧}{౨}$ - ౧౨౯౯ $\frac{౩}{౮}$ - ౧౦౩౯ $\frac{౧}{౨}$ సమ

ధనం ౨౨౨౬౨ $\frac{౫}{౮}$

ద్వి-౩౭౮౦-౩౦౨౪-౨౫౨౦-౨౧౬౦-౧౮౯౦ - సమధ౨౮౪౯౪
త్రి - ౧౬౮౦౦ . ౧౮౯౦౦-౨౧౬౦౦-౨౫౨౦౦.౩౦౨౪౦-౩౭౮౦౦.
సమధనం౩౦౧౭౪౦

౧౧ కాలసమీకరణప్రశ్నోత్తరం

పాదత్రయమువిశ్వశయులవయుగ్మహు।లటులమూటిమీదనశ్వచంద్ర లవము లేక జలము లను కాలసమప్రశ్న మిశ్రకర్మమునమమించుబోణి

ప్ర-౩ $\frac{౧}{౨}$ ద్వి-౨ $\frac{౨}{౧౩}$ త్రి ౩ $\frac{౧౭}{౬౧}$

౧౨ కాలసమీకరణోత్తరము

గతములగును వరుసగ్రావములందీశు। బవిగొమొగుణములందునర్థములును।
గమ్యములగునీశగణమువర్ణంబుల। వసులనరియ నైదువర్ణములను॥

ప్ర గతం ౧ $\frac{౮}{౭}$ గమ్యం ౨ $\frac{౩}{౮}$ ద్వి గతం ౩ $\frac{౨}{౩}$ గమ్యం ౧ $\frac{౩}{౬}$ తృ గతం ౫ గమ్యం ౧ $\frac{౧}{౮}$

౧౩ స్వర్ణవర్ణోద్యోత్తరము

మొగటతొమ్మిదివన్నె యాపుటమునందు। పాదయుగ్ర వర్ణంబువమనె
నిమిది। నిష్కభరములు రెంటను నెగడుశిక్షు। నందభాగార్థ్య సువర్ణమంద
ముగను॥ మూటసంధిజలభాగార్థ్యభుజగవర్ణ। ములుపుటంబునభరమగుభూత
జలల। వార్థ్యజనములు ద్గిమనోర్లుక్ష్ము। సిద్ధభాగార్థ్యనవములు సిద్ధముగను

ప్ర-వన్నె ౯ పుటంవన్నె ౧౧ $\frac{౧}{౮}$ పుటంయుత్తు-౧౬ ద్వి-వన్నె-౬ $\frac{౯}{౧౩}$

తృ వన్నె ౬ $\frac{౮}{౧౫}$ $\frac{౨౩}{౨౫}$ పుటంయో-౨౮ $\frac{౮}{౫}$

౧౪ అవిదితస్వర్ణవర్ణోత్తరం

స్వర్ణాంశయుగ్మార్థ్యగిరులయివనరుతొలుత। పాదత్రయయుతమనువులుబరగు
రెంట। పాథర్వస్వర్ణమగుమూటస్వర్ణవర్ణ। మెరుగునట్టిమాషంబులమిం
చుమితము॥ ప్ర $\frac{౭}{౩}$ ౨ ద్వి ౧౮ $\frac{౩}{౮}$ తృ ౯ $\frac{౧}{౨}$

౧౫ అవిదితస్వర్ణభాగోత్తరము

అవిదితస్వర్ణభారంబులగును మొదల। రెండు రెంటనుత్ర్యంశంబుదండిగాగ
మూటముప్ప దియొన్మిదిమెనయుచుండు। నిష్కములుమనున్నపచందనికర
ములను॥ ప్ర $\frac{౨}{౩}$ ద్వి ౧ తృ ౩౬ ౧౮ ౧౯ - ౧౦

౧౬ స్వల్పానల్పసంకలనోత్తరం

పదివన్నెనలుబదెన్మిది। పదియారగునారువన్నె ప్రథమప్రశ్నా। ముదిత రో

రెంటనొకొక్కటి। తుదిమూటనుమూఁడు రెండుతోలగదుత్తులముల్

వన్నె వన్నె
ప్ర ౧౦/౪౮ ౬/౧౬ ద్వి ౮/౧ ౯/౧ తృ ౧౦/౩ ౫/౨

౧౭-౧౮ ఛందశ్చిత్యుత్తరములు ౧౯ షోడశాంఘ్రిసీసం

ఛందశ్చిదుత్తరచాందమిట్టిదియగుపంక్తిని నేకాదిబరగుగురులు।గలవృత్తముల క్రమంబల రారుపదియు సనలుబద్దైనను బాకుర్ల క్రమమూర్ఛ। నలుభుజతత్వముల క్రమమూర్ఛనలునుఖరవులు రాష్టులుఖరేభచంద్రు।లందుపాదవ్యస్తుల గుణినాభ్రేంములను ష్టుభి నెనిమిదిపష్ట నేత్ర। ములుతర్కశరములుపూర్ణా ద్రులుమతర్కశరములష్టాఖ్యులు సప్తములును। చంద్రుండుగూడుక షట్తత్వ

వ్యస్తులౌనష్టిఛందంబుననలగునృపులు।ఖరవృష్టి కేశవులిరవొందనఖవృతు లష్టాంగగుణగతులష్టఖఖగ। జములుఖజలనుచంద్రులుఖాద్యశ్రీ ష్టాగ్రవులు ఖాబ్ధిజలే సులష్టఖఖగ।జములష్టశాగ్నిజలములునఖద్యుతుల్ ఖాంగ సాయక ములుఖభుజచంద్రు।లష్టియుశశియు నునగుచు పాదవ్యస్తలగుతర్కగుణశ రాధరుశమితము।లత్యష్టిగిరిచంద్రులంగవిశ్వంబులుఖగజతర్కంబులుఖ గజరామ।భుజములుగజవసుభూతర్కములుతర్కస్వరరామసూరులువసు

జలాబ్ధి।నందేందులునుదిగగ్న్యబ్ధికరంబులుఖశాంకరామాబ్ధికరములష్ట। జలవర్ణగ్రహచంద్రులశకగిరిరామసూరులుగజసప్తసోమతర్క।ము లువ్యోమగజరామభుజములుయష్టతర్కముల్ రసరామ నగయుస్తష్టి। చం ద్రులుచంద్రుండుజతగూడివ్యస్తులుభుజగిరిద్విగ్నిభూమితంబు।మూపలు జలాంగములుదంతములునృపులు జైనదిక్కులుకసములౌ సప్తరాజ।కద

మితంబులుక్రమముగారమణిదెలియు। జెప్పగీయుత్తరంబులచిత్రఫణితీ॥

౧౭ ఛందశ్చిత్యుత్తరం

ప్ర-౧౦-౪౫-౧౨౦-౨౧౦-౨౫౨-౨౧౦-౧౨౦-౪౫ ౧౦ -౧ పాదవ్యస్తులు ౧౦౨౪

ద్వి-౮-౨౮-౫౬-౭౦-౫౬-౨౮-౮-౧ పాదవ్యస్తులు ౨౫౬

తృ-౧౬-౧౨౦-౫౬౦-౧౯౨౦-౪౩౬౯-౯౦౭౯-౧౧౪౪౦-౧౨౯౭౦-

౧౧౪౪౦-౯౦౦౯-౪౩౬౯-౧౯౨౦-౫౬౦-౧౨౦-౧౬-౧ సాధర్వ్యక్తులు-
౬౫౫౩౬

చ-౧౭-౧౩౬-౬౯౦-౨౩౯౦-౬౧౯౯-౧౨౩౭౬-౧౯౪౪౯-౨౪౩౧౦-

౨౪౩౧౦-౧౯౪౪౯-౧౨౩౭౬-౬౧౯౯-౨౩౯౦-౬౯౦-౧౩౬-౧౭-౧-

వ్య క్తులు-౧౩౧౦౭౨

౧౯ మూఃషోత్తరం-

ప్ర-౬-౧౫-౨౦-౧౫-౬-౧ మొత్తం ౬౪-ద్వి-౫-౧౦-౧౦-౫-౧-మొత్తం

౩౧ తృ-౪-౬-౪-౧ మొ-౧౬-చ-౧-౪౫-౧౨-౨౧౦-౨౫౨-౨౧౦-౧౨౦

౪౫-౧ మొత్తం-౧౦౨౪

౧౯-రసాయనోత్తరం-

ప్ర-౩-౩-౧-మొత్తం-౯-ద్వి-౪-౬-౪-౧-మొత్తం-౧౬-తృ-౫-౧౦-౧౦-౫-౧-

మొత్తం-౩౨

* ఇదిభాస్కరాచార్యకృతనాహిర్గాచార్యవిన్యాసలీలావతీవివరణము *

* నామిశ్రాఖ్యసంజ్ఞచేమించు నాద్యవ్యవహారంబుసకలంబునాంధ్ర *

* కావ్యముననటికాప్రశ్నముగనుత్తరములతోరచియించెబదరి*

* కాశ్రమనివాసిగురువేంకటాచార్యవరకృపాత్తకః *

* త్యాగరాజఖగోళాదిఘనవివేకితడకను శ్లవంశజ*

* దధికశాంకడాంగరాయవర్యరమణియైన *

* కనకమాంబసుతుడు ఘనుడువేంకటకృష్ణ *

*** రాయసుకవిగణక ***

*** రాజిమెచ్చ ***

* శ్రీరస్తు. *

శ్రేఢీవ్యవహారః-ద్వితీయః ప్రారంభః.

లక్షణం.

ఆదిముఖములను వక్త్రం బునాదియుం బ్రచయము వృద్ధి యను
నుత్తరమను వృద్ధి-పదము గచ్ఛమనా నంత్యంబు బడయు నభి
ధ । శ్రేఢిగణితసమాఖ్యలు జెలఁగు నిట్లు॥

టీక

ముఖం-ఆది-వక్త్రం అనునవి ఆరంభంబునకును-చయం-వృద్ధి-ఉత్తర అనునవి-యెచ్చుటకును-పదగచ్ఛ-అంత్యం అనునవి కడపటిస్థానంబునకును సంకేతనామంబులు.

తత్ర సంకలితే సూత్రం.

సైకపదఘ్న పదార్ధమథైకాద్యంకయుతిః కిల సంకలితాఖ్యా

అర్థం.

పదమున నొక్కటి బాగుగఁ గూడుచు । పదదళమాతిచే బరగుగ
ణితమై ॥

సైకేతి- సైకపదఘ్న పదార్ధం సంకలితాఖ్యా సంకలితసంజ్ఞా ఏకాద్యంకయుతిః ఏకాదీనామంకానాం యోగో భవతి ॥ సైకం ఏకసహితం యత్పద ఏకద్విత్ర్యాదికం తేనఘ్నంతద్గుణితం యత్పదం ఏకాదికాంతస్యార్ధం ఏకాద్యంకయుతిరిత్యర్థః

ఇందు పదంబన కడపటి సంఖ్యయా శబ్దము యీవ్యవహారంబునం గట తెలియునది-ఒకటి మొదలగు-ఇష్ట పదము పర్యంతము సంకలనము దెలియు విధి॥
పదముతో నొకటి గూర్చి పదమునందలి అర్ధము చే గుణింప సంకలన రాశి యగునను ట.

ఉదాహరణం-

ఏకాదీనాంనవాంతానాంపృథక్సంకలితానిమే-

ముదితరో బల్యుక్తములుగ్ర గెలువుగలపదయుతి నేమఁడుబంధుర

గణితమ్॥

ఏకాదీనామితి॥ హేగణక - ఏకాదీనాం-నవాంతానాం అంకానాం పృథక్పృథక్సంకలితాని గుణితం మే ప్రచక్ష్వ- న్యాసః-

౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯ - అత్ర పదం౯ సైకం౧౦ తేనపదంహతం ౯౦ తదర్ధం ౪౫ ఏకాదీనాంనవాంతానాంసంకలితం - ఏవంసర్వత్రజ్ఞేయం -

ఈయుదాహరణంబున- ఒకటి మొదలుతొమ్మిదివర్యంతంబగు సంకలసంకలనము వేర్వేరబలుకుమనుట

ఆది-౧-చయం-౯　　రుజువు

$$\frac{\frac{౯}{౧౦}\ \frac{౯}{౯౦}}{}\ ౪౫$$

౧
౨
౩
౪
౫
౬
౭
౮
౯

౪౫

ప్రశ్నము-౨

ఒకటాదిగాగపదములుప్రకటితమగుచంద్రరుద్రభానుమనున్న పాలకజినతత్వశతక్రతుకసురతానములఘనమురమణి

బలుకుమా॥

ప్ర అ ౧ x ౧౦ ద్వి అ ౧ x ౧౧ తృ అ ౧ x ౧౨ చ అ ౧ x ౧౪ పం అ ౧ x ౧౬ ష అ ౧ x ౨౪ స అ ౧ x ౨౫ అ అ ౧ x ౨౬ న అ ౧ x ౨౭ ద అ౧ x ౩౩ ఏకాదశం - అ ౧ x ౪౯

సంకలితైక్యసూత్రం

సాద్విపయుతేనపదేనవినిఘ్నాస్స్యుస్త్రిహృతాఃకిలసంకలితైక్యం॥

పదము వరెంటిని బరగం గూరిచి। యదిసంకలితాహతము జేయగను। గుది గొను గణితము గుణహృతి జేయగ। నదిసంకలితపు నైక్యసంఖ్య యగు॥

సేకసా - పూర్వసూత్రసాధితాఅంకయుకిః. ద్వయుతేనపదేన. పకద్వ్యాద్యాత్రి దికేనవినిఘ్నా - గుణితాసంది- త్రిభక్తా-సంకలితైక్యం - పకాదీనాంసంకలితానామైక్యం- భవతి

పూర్వసూత్రలబ్ధంబగు సంకలనరాశిని రెంటితోగూడిన పదముచే గుణించి మూటిచే భజింపసంకలితైక్యంబనంబడు - ఇదిమూడుమూలలుగా పేర్చబడు గోళరాశిసంఖ్య

ప్రకారాంతరసూత్రము

సంకలితంపుగచ్ఛాదిసైకఘనంబుగదప్రహీనముగ। సంకలితైక్యమగు పదసంకలితంబగునూనమునౌ। యుండకము మూడుచోటులనుంపఘ్నముగానిడి రెండు హారకమై। పాంకము తోగుణించిరుచెప్పుంజమునఘ్న భజించనుమరుగ॥

ప్రథమపదిని పదమయినంటు - రెండు స్థలంబులనొక్కొకటివృద్ధిగాను చియామూడుస్థానాంకంబుల యుంకంబులో ఘాంటి చేగుణించి యామూటిచే భజింపసంకలితైక్యంబగు.

ద్వితీయుని - ఒకటితోగూడినపదరాశికినునంబుపై - యారాశియుండుమూలముగ్యవకలింపశేషమునారుతో భజించినసులబ్ధంబు సిద్ధించును ననుట.

ఉదాహరణ - ఉత్తరార్ధం

తేషాంసంకలితైక్యాని ప్రవద స్వగుణక శీఘ్రం ॥ ౧
మదినివెరిగినమానినితొమ్మిదిగ దపుఁబగచ్ఛను సంకలితైక్యము ॥

తేషామితి-పూర్వసూత్రసిద్ధలబ్ధాన్యేతాని ౧-౩-౬-౧౦-౧౫-౨౧-౨౮-౩౬-౪౫-ఏతేషామైక్యం యథా -

ఈయుదాహరణంబున-తొమ్మిది పదముగల సంకలితైక్య రాశిబలుకుమనుట

సా-అంకయుతిః ౪౫ ద్వియుతేన పదేన ౧౧ విఘ్నీ ౪౯౫ త్రిభక్తా లబ్ధం ౧౬౫ ఇదం సంకలితైక్యం ఏవమేకాదిషు బోధ్యం - క్రమేణైక్యాని - ౧-౪-౧౦-౨౦-౩౫-౫౬-౮౪-౧౨౦-౧౬౫ ఇదం సంకలిత సంకలితైక్యం

ప్రథమవిధి-

పదము- ౯	రుజువు
ద్వియుతపదం ౧౧	౧
సంకలితం ౪౫	౩
౩)౪౯౫	౬
భక్తలబ్ధం	౧౦
౧౬౫	౧౫
	౨౧
	౨౮
	౩౬
	౪౫
	౧౬౫

ద్వితీయవిధి

ఆదిగుణ్యాంకా

౯
౧
౧౦

హారం
౧౬౦౦
౧౦

౬)౯౯౦
లబ్ధం
౧౬౫

తృతీయవిధి

ఆదిగుణ్యాంకా

౯- ౧౦- ౧౧
౯
౧౦
౯౦
౧౧

౬)౯౯౦
లబ్ధం
౧౬౫

ప్రశ్నలు-

సంకలితయోగమనగా నేమి? ప్రశ్నను పదములు గల త్ర్యశ్రఖండములు గాహు గుణకములు లెక్కింపుల ఫలములను గణితసమయుక్తమగు దైనవి ఫలములనబల జేప్రుము ప్ర-౫-౧గచ్ఛ- ౧౯౯౧ ౨౦౧౯ ౧గ౩౨౮ ౧గచ్ఛ ౩౬ ౧౦అ౧గచ్ఛ ౪౬౧ ఆ౧గ౬౪ సమూ ఆది౧గ౭౫

సమవిషమైక్యకరణసూత్రం

గచ్ఛకృతిర్విషమాంకయుతిస్స్యాత్ సైకపదఘ్నపదం చ సమానామ్॥

గచ్ఛవర్గంబు విషమాంకగణితమగును। సైకగచ్ఛాహతి యొగ్గ శిసమములకును॥

గచ్ఛకృతిరితి-విషమాణాం అంకానాం-౧-౩-౫-౭ ఏకత్రిపంచసప్తాదీనాం అంకానాం యోగే-గచ్ఛస్య పదస్య కృతిః వర్గః యుతిః సమితిః స్యాత్

సమానాం-ద్వి-చతుః-షడాదీనాం పదేన-సైకేన-పదఘ్నః కం స్యాత్-

ఒకటిమొదలగు-గచ్ఛాంకవర్గము-బేసియంకంబులనగా -౧- ౩- ౫- ౭ మొదలగువాని సంకలనము గు సరియంకములనగా ౨- ౪- ౬- ౮ మొదలగు అంకములు-గచ్ఛతో నొకటి చేర్చి గచ్ఛతో గుణించిన రాశి మితంబగుననుట

ఉదాహరణం

పదే పంచమితే బ్రూహి తథా నవమితే సఖే। సమానాం విషమాణాం

చ పృథక్సంకలితే మతం ౧

విషమమున గచ్ఛనవకంబు విమలనేత్ర। యైదునకు యుగ్మమున నట్లు నరయ

జెప్పుమా

పదే౫-పంచమితే పదే- నవమితే పదేచ- సమాంకేషుచ -విషమాంకేషుచ-పృథక్పృథక్ సంకలితం బ్రూహి సఖే-

న్యాసః-యథా - విషమే-౫-౯- వర్గౌ-౨౫-౮౧-యథా- ౧-౩-౫-౭-౯-యోగః ౨౫ ద్వితీయోదాహరణే ౧-౩-౫-౭-౯- ౧౧-౧౩-౧౫-౧౭ యోగః-౮౧-సమే-యథా- పదం-౫-సైకం ౬ అనయోః ఘాతః ౩౦ యథా ౨-౪-౬-౮-౧౦-యోగః ౩౦ ద్వితీయపదం౯ సైకం ౧౦ అనయోః ఘాతః ౯౦ యథా ౨-౪-౬-౮-౧౦-౧౨-౧౪-౧౬-౧౮ యోగః ౯౦

ఈయుదాహరణంబున-౫-౯-పదములగు-బేసియంకంబుల సంకలనంబును-సమాంకసంకలనంబును వేర్వేరబలుకుమని ప్రశ్నద్వయము

ప్రథమము		ద్వితీయము	
గ ౫	గ ౯	గ ౫	గ ౯
వర్గం	వర్గం	సైక ౬	సైక ౧౦
౨౫	౮౧	గుణి	గుణి
		౩౦	౯౦

రుజువు

౧	౧	౨	౨
౩	౩	౪	౪
౫	౫	౬	౬
౭	౭	౮	౮
౯	౯	౧౦	౧౦
౨౫	౧౧	౩౦	౧౨
	౧౩		౧౪
	౧౫		౧౬
	౧౭		౧౮
	౮౧		౯౦

ప్రశ్నలు-3

ఏకాద్యేకోత్తరాంకంబులనో కామినిగూఢగచ్ఛలోనరగవరుస। నాకొకప నృపతానడి। వాకరరా మేషులమను వర్ణరుచులమా॥ద్వ్యేకాదిక సమాంక గచ్ఛల। నాదివసకరాష్టితనయనగుణాళి। వేదాంగతానశశిస। పాదికములవరుసబలుక-బాలికవేగ ——— ఓజాంకగచ్ఛలు-ప్ర-౧౦రద్వి ౧౬ తృ౨౮ చ౧౨౩పం౫౩షటరయుగ్మాంకగచ్ఛలు ప్ర-౧౦ ద్వి-౧౦ తృ౨౫చ౩౬ పం౬౫షర సఅది౨గచ్ఛ౦

వర్గైక్యసూత్రం-భా

ద్విఘ్నపదం కుయుతంత్రివిభక్తంసంకలితేన హతం కృతియోగః-

పదమిడిపసమవిరాహుగుణంబయి। తుదియూతమచేతుగిలవగుచును। వదిసంకలితనుహతమైమూటను। తుదిహృతమగుచునుతో లగదుకృతియోగ॥

ద్విఘ్నపదమితి-ద్విగుణిత మేకాది పదం కుయుతం ఏకసహితం సంకలితేన హతం త్రివిభక్తం సత్ కృతియోగో-వర్గయోగః భవతి-ఏకాదీనామిత్యర్థః

పదము రెట్టించియొకటి జేర్చి ప్రథమసూత్రలబ్ధ సంకలితము చేగుణించిమూటిచే భజింపవర్గైక్యంబగు ఇదిచతురశ్రముగా పేర్చెడుగోళసంఖ్యల దెలియువిధి

ఉదాహరణం

*తేషామేవచవర్గైక్యం॥ ఒకటిమొదలుగా। ప్రకటనవాంతం। బకుటిలకృతియోగ। గకమ లజేప్పుమా

తేషామితి-తేషాంపూర్వోక్తానామేకాద్యంకానాం వర్గైక్యం ప్రతం వద-యుపసంకలనమార్గేణ

ఈయుదాహరణంబున-ఒకటిమొదలుగొన్నిరింపర్యంతాంకంబుల వర్గైక్యములుబలుకుమనుట

అత్ర శలాన్యాసః ౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯ యథాపదం ౯ ద్విఘ్నం ౧౮ రూపయుతం ౧౯ సంకలితేన ౪౫ హతం ౮౫౫ త్రిభక్తం ౨౮౫ ఏవమేకాదీనాం నవాంతానాం వర్గైక్యం వర్గాః ౧-౪-౯-౧౬-౨౫-౩౬-౪౯-౬౪-౮౧ ఏతేషామైక్యం ౨౮౫ క్రమేణ [illegible] ౧-౫-౧౪-౩౦-౫౫-౯౧-౧౪౦-౨౦౪-౨౮౫ ఐక్యమిదం

పదము	ఋజువు
౯	౧
౨	౪
౧౮	౯
౧	౧౬
౧౯	౨౫
౪౫	౩౬
౩) ౮౫౫	౪౯
లబ్ధం ౨౮౫	౬౪
	౮౧
	౨౮౫

౪ ప్రశ్నము.

కృతియోగంబుల దెలుపుము [illegible] ఘనయోగము [illegible]ల్ । కృతి [illegible] ॥

ప్ర-౨౦ [illegible] ౧౫ [illegible]

ఘనైక్యసూత్రం

సంకలితస్య కృతేస్సమమేకాద్యంకఘనైక్యముదాహృతమాద్యైః.

తుదిసంకలితపుకృతి [illegible] ఘనదితిపగలు నైక్యము ॥

సంకలితే ౪౫ కృతిః ౨౦౨౫ ఏకాదీనాం నవాంతానాం ఘనైక్యం ఏకాదీనాం [illegible] ఘనానాం । తేషామైక్యం సంకలితస్య కృతేస్సమం [illegible] సంకలితవర్గైక [illegible] ఘనైక్యం [illegible] ॥ [illegible] ॥

ప్రథమ [illegible] సంకలి [illegible] ఒకటి మొదలగు నంకఘనంబుల సంకలన రాశియగు నను.

ఉదాహరణా-శేషం.

* తేషామేవచ వర్గైక్యం ఘనైక్యంచ వద ద్రుతం। సఖే సంకలనామార్గే కుశలాయదితేమతిః.

సకియరో యివియుము। ఒకటి మొదలుగను। ప్రకటితఘనచితి। నికనవముదనక ॥

ఘనైక్యం యత్ సంకలితకృ	ఒకటి మొదలుగ ఘనైక్యములు.
తిః ౪౫ కృతేః ౨౦౨౫ ఏకాదినవా	పూర్వసూత్రలబ్ధసంకలితము
తానాంఘనైక్యం ౧-౯-౩౬-౧౦౦	౪౫ దీనివర్గము ౨౦౨౫
౨౨౫-౪౪౧-౭౮౪-౧౨౯౬	రుజువు.
౨౦౨౫ ఏషాం ఘనైక్యాని:	౧
	౮
	౨౭
	౬౪
	౧౨౫
	౨౧౬
	౩౪౩
	౫౧౨
	౭౨౯
	౨౦౨౫

ప్రశ్న సం-౫

ఘనసౌరాంకంబుల నరునికి। వనితా రామే గచ్ఛనగణములను
వే। వినుపింపుము జానతారిక। మునిజాతిగ చంద్రే నరూపభుజగం
బులతోన్ ॥

ప్ర-ఆది ౧ గచ్ఛ-౭ ఉత్తర ౨ ... ౧

దీనికి చతుశ్శ్రేఢీ ఐక్యం.

రూపవిహీనగచ్ఛము నిరూఢిగ నుండి ... గచ్ఛగచ్ఛ ... రాశి
నేత్రఘాతము ననందపు వర్గము గాడి ... దోపగుగ
చ్ఛసంకలన నేర్పు మరాశి హతంబు చేసి పే। బాపగుణంబులన్
నెగడుబాగును ద్వాక్షరి విపర్యంరశిమ్ము।

ఇతి దీర్ఘచతురశ్రముగా పేర్చు గోళంబులసంఖ్య లదెలియబడువిధి. ఎట్లన - పైనను చెప్పుగుండ్ల సంఖ్యయందు ఒకటి వ్యవకలనముజేసి యందువరసలసంఖ్యనుగూర్చి నగచ్ఛసంఖ్యయగు. నట్టిగచ్ఛమద్విగుణించియందు ముఖమునగాపైగనున్నవరుసలందు గుండ్లసంఖ్యనుగూర్చి. గచ్ఛంకంబునకు ప్రథమసూత్రసాధితసంకలనసంఖ్య చెగుణించి మూటభాగించినసంకలనగోళకరాశియగు.

ఉదాహరణము.

ఆదిశ్శైముగచ్ఛయలవకొతొమ్మిది । ముఖమునాల్గుపదముముప్ప
దియును । గాన మొదవునందుగణిత మెంతగు వేగ । నెఱిగియుండి
తేనియావిధము ॥

ప్రథమోదాహరణము.

ఆది ౫ గచ్ఛ ౯ రుజువు

౫ముఖం	౫
౧	౧౨
౪	౨౧
౯ గచ్ఛ	౩౨
౧౩ పదం	౪౫
౨	౬౦
౨౬	౭౭
౫	౯౬
౩౧	౧౧౭
	౪౫ సంకలితం ౪౬౫

౩)౧౩౯౫
ఫలం
౪౬౫

ద్వితీయోదాహరణన్యాసము.

ఆది ౪ గచ్ఛ ౩౦ రుజువు

౪	౪	౩౦౪
౧	౧౦	౩౪౦
౩	౧౮	౩౭౮
౩౦	౨౮	౪౧౮
౩౩	౪౦	౪౬౦
౨	౫౪	౫౦౪
౬౬	౭౦	౫౫౦
౪	౮౮	౫౯౮
౭౦	౧౦౮	౬౪౮
౪౬౫	౧౩౦	౭౦౦
౩)౩౨౫౫౦	౧౫౪	౭౫౪
లబ్ధం ౧౦౮౫౦	౧౮౦	౮౧౦
	౨౦౮	౮౬౮
	౨౩౮	౯౨౮
	౨౭౦	౯౯౦
	౧౬౦౦	౯౨౫౦

౧౦౮౫౦

ప్రశ్న ౮౧.౮

వక్త్రముమూరునగచ్ఛ వసునేత్రములు గాగలోకహా గోళకములనొప్పు దీర్ఘచతురశ్రమగు చితిజాలనొనర్చిన దానగోళములెన్ని చతురస్రములు। వవనంబుగదములు ఉదమైన నెన్న సముఖము జినంబులు పూర్ణశరము। బలగచ్ఛమైనను సంకలో నెన్నుండును క్త్రముర దములు వసుగ్రహంబులైన పదములగోళంబులలకు నెన్న। వక్త్రములపంచవింశతివాజిరవులు। గచ్ఛమైనను గోళములు గుంపులగు నెన్ని। వేరువేరుగబల్కుము వెలదిమాకు ॥

ప్రముఖ ౮ గచ్ఛ ౨ ఆద్యు ... గ ౩ ౨ త్రి ... ౮ గ ౫౦ చ ... ౩ ౨ గ ౯ ...

... ౨౫ గచ్ఛ ౧ ౨ ౭

ఉదాహరణాంతరము - సీసము -

ఒకటి త్రిభుజమైయుండు మొదలుచు దిగచ్ఛ రూపంబునాదిగా రూఢియుగుచు। చతురశ్రమగు చునుబాన గునొక్కటియై జినములగచ్ఛ హారాదియగుచు। దీర్ఘచతుర్భుజ దేవతుల్యగచ్ఛయై నారువక్త్రంబు సానలను నొకటి। ముఖ తుల్యమైన దుమునుపడిన లు మొనవక్త్రమైమునుగచ్ఛ వసువులోకట। యుద్ధపు పిరంగుల కును పన్న ద్ధమగుచు। కోట్త్రశంబుల నాల్గు చేగొమరుమిగులు। చెన్నపురికోట బొంపులజెలగియుండు। గోళముల సంఖ్య వేర్వేరగూడి చెప్పమా॥

[illegible]

చతుర్భుజా వర్గైక్యం. ద్వితీయం.

ఆది ౧ గచ్ఛ ౨౪ సంకలితం ౩౦౦

౨౪	
౧	
౨౫	
౧	
౪౯	
౩౦౦	
౩,౧౦౮౦౦	
ఫ ౧	
౪౯౦౦	

రుజువు.

౧	౧౬౯
౪	౧౯౬
౯	౨౨౫
౧౬	౨౫౬
౨౫	౨౮౯
౩౬	౩౨౪
౪౯	౩౬౧
౬౪	౪౦౦
౮౧	౪౪౧
౧౦౦	౪౮౪
౧౨౧	౫౨౯
౧౪౪	౫౭౬
౬౫౦	౪౨౫౦
౪౯౦౦	

దీర్ఘచతురశ్రం. తృతీయం.

ఆది౬ గచ్ఛ ౩౩ సంకలితం ౫౬౧

౬	
౧	
౫	
౩౩	
౨	
౨౨	
౬	
౫౦౨	
౨౬౧	
౨,౮౦౫	
ఫ ౦	
౧౫౩౩౪	

రుజువు

౬	౨౩౪
౧౪	౨౬౬
౨౪	౩౦౦
౩౬	౩౩౬
౫౦	౩౭౪
౬౬	౪౧౪
౮౪	౪౫౬
౧౦౪	౫౦౦
౧౨౬	౫౪౬
౧౫౦	౫౯౪
౧౭౬	౬౪౪
౨౦౪	౬౯౬
	౭౫౦
	౮౦౬
	౮౬౪
	౯౨౪
	౯౮౬
	౧౦౫౦
	౧౧౧౬
	౧౧౮౪
	౧౨౫౪
	౧౫౩౩౪

ఆది ౧ గచ్ఛ ౩౦ సంకలితం ౪౬౫

రాశి ౯౪౫౫

ఆది ౫ గచ్ఛ ౮ సంకలితం ౩౬

రాశి

౩౪౮

అంత్యధనానయనం.

వ్యేకపదఘ్నచయోముఖయుక్స్యాదంత్యధనంముఖయుగ్దళితం తత్ । మధ్యధనంపదసంగుణితంతత్సర్వధనంగణితంచ తదుక్తం ॥

గచ్ఛమేకవిహీనమై గడగి నిలిచె | మగుడ చయపూర్వయుతంబయి యట చ
యమున నుణ్న ముఖయుతిగని సొబగుమీర | గచ్ఛహతమైన సర్వంబు
గణితమగును ||

ప్రకారాంతరము.

వ్యేకపదంబునన్ చయము వేగ హతంబొనరించి దిక్ప్రముఖన్ |
జోక గూడ వంత్యమగు శుద్ధధనంబగు వక్త్రయుక్తమున్ | పిక
నొనర్చియర్ధితము వేనొనరించిన మధ్యవిత్తమా | పికమధ్య
గచ్ఛహతివిశ్రుతమా గణితంబనందగున్ ||

వ్యేకేన-ఏకరహితం యత్పదం గచ్ఛః తేన గుణితో యశ్చయః ప్రతిదినవృద్ధిః-ముఖయుక్-ముఖేన ఆదినా యుక్తస్సన్ అంత్యధనం స్యాత్ ||

అంత్యధనం-ముఖయుక్ ఆదిధనయుక్తం దళితం అర్ధితం సత్ మధ్యధనం భవతి.

తన్మధ్యధనం పదసంగుణితం గచ్ఛహతం సత్ సర్వధనం స్యాత్-తత్సర్వధనం గణితం చోక్తం గణితం ఫలం-సర్వధనం-ఇతి ఫలశబ్దపర్యాయాశ్శబ్దాః.

అంత్యమనగా-గచ్ఛ-జానియందొకటి వోచ్చి ప్రతిదినవృద్ధియగు నంకము చేగుణించి దానితో ఆదినికలపినక డపటిదినంబొసంగు ధనసంఖ్యయగు||

అట్యంత్యధనము మొదటి ధనముతో జేర్చి అర్ధించిన మధ్యదినమున నొసంగు ధనమగు||

ఆమధ్యధనము గచ్ఛ చేగుణింప సర్వధనంబగు - ఇందు సర్వము-గణితము-ఫలము-అనుశబ్దములు ఫలపర్యాయవాచకంబులగు||

రెండవపద్ధతి-

గచ్ఛయందొకటి ద్రోచి చయము చేగుణించి ముఖము గూడిన నంత్యధనంబగు | నయ్యంత్యధనంబునందు ముఖమును గూడి యర్ధించిన మధ్యధనంబగు నమ్మధ్యధనము గచ్ఛ చేగుణించిన గణితంబగు||

ఉదాహరణం

ఆద్యేదినే ద్రమ్మచతుష్టయం యో దత్వా ద్విజేభ్యోఽనుదినం
ప్రవృత్తః। దాతుం సఖే పంచచయేన పక్షే ద్రమ్మాః స్తదా త్రా
క్షితి తేన దత్తాః॥

నాలుగు ద్రమ్మములాదలి నాడు మహీసుర రాజికిచ్చి యయా। వాలికె తూపులుత్తరము వన్నెకు నెక్కగ పక్షమంతయున్। చాలగనిచ్చి నట్టిధన సంచయము న్ చరమంబు మధ్యము న్। వాలికె దెల్పు ద్రమ్ములు బర్వ్వనవన్నె యిగాంచి తేనియన్

ఆద్య ఇతి-యో దాతా ఆద్యేదినే ద్రమ్మచతుష్టయం ద్విజేభ్యో దత్వా ప్రతిదినం పంచచయేన వృద్ధ్యా ద్రమ్మాన్ దాతుం ప్రవృత్తస్తేన పక్షేణ కతి ద్రమ్మా దత్తాః। తాన్ త్వాం శీఘ్రం వద. పక్షేణ గచ్ఛః పంచదశ ప్రత్యయాః

న్యాసః

ఆది: ౪ చయః ౫ గచ్ఛః ౧౫ ఏకోనం ౧౫ వ్యేక ౧౪ తేన చయః ౫ హతః ౭౦ ముఖేనేవ యుతః ౭౪ ఇదమంత్యధనం అంత్యే ఫలం చ ఉక్తైస్తైనే ఏతావద్దేయమిత్యర్థః-అంత్యధనం-౭౪ ముఖేన ౪ యుక్తం ౭౮ దళితం ౩౯ ఇదం మధ్యధనం అష్టమదినే దేయమిత్యర్థః। మధ్యమధనం ౩౯ పదేన ౧౫ సంగుణితం ౫౮౫ ఇదం సర్వధనం

ఈయుదాహరణంబున మొదటిదినంబున ౪ ద్రమ్మములిచ్చి-ప్రతిదినము ౫ ద్రమ్మములధికంబుగ ౧౫ దినంబులు పక్షం తా బోసంగునతఁడు తుదిదినంబున నెన్ని యిచ్చెననియు-మధ్యదినంబున నెన్ని యిచ్చెననియు ధనంబంతయు నెంత యనియు ప్రశ్నము

ఆది - ౪ చయం ౫ గచ్ఛము ౧౫

౧౫	౭౪	౩౯
౧	౪	౧౫
౧౪	౭౮	౫౮౫
౫	అర్ధం	సర్వధనం
౭౦	౩౯	
౪		
౭౪	మధ్యధనం	
అంత్యధనం		

౪ ౯ ౧౪ ౧౯ ౨౪ ౨౯ ౩౪ ౩౯ ౪౪ ౪౯ ౫౪ ౫౯ ౬౪ ౬౯ ౭౪ | ౫౮౫

ఉదాహరణాంతరము

జానకీజానిజన్మతిథిజానస బ్రాహ్మణప్రాజమునకుఁ దానమునిక్షపంచ
కముతత్వవివృద్ధియుఁ దానమునంత్యమును । హానగునగ్రకృత్యమునమాగణచం
ద్రులునన్యకతుయుం । దోనలినాట్కిగచ్ఛయును ద్రోచినద్రవ్యమదెంతదె
ల్పుమా

ఈయుదాహరణమునందు-మొదట ఆది ౫ చయము ౨౫ గచ్ఛ ౪౯-ఉపహారి-చిరె-డవ ప్రశ్ననుగచ్ఛమాత్రము ౧౫బలుకుటవలనసూత్రమునమొదటి గీతవశ్యంబునపూర్వయుతమునుశబ్దమునకుపూర్వప్రశ్నయందెపుడినధన-గచ్ఛలుగూర్చుటనుతాత్పర్యము దెలియునట్లుసూచింపంబడియెగాన నీక్రమంబుదాహరణంబున న్యాసమువలనస్పష్టంబగు-

ప్రథమోదాహరణన్యాసము

ఆది-౫ చయం-౨౫ గచ్ఛ ౪౯

౪౯
౧
—
౪౮
పూర్వం
౪౮
౨౫
—
౧౨౦౦
౫
—
౧౨౦౫
౫
—
౧౨౧౦
అర్ధం
౬౦౫
౪౯
—
౨౯౬౪౫ ఫలం

ద్వితీయోదాహరణమునందుఆదిపూర్వంబగుటఆదిధనము-పూర్వగుణితనిచ్చిన్న ధనంబనియు-సపూర్వమనుటవలనగతగచ్ఛ సంకలనము జేయువలయుననియుందెలియదగును.

ఆది ౨౯౬౪౫ చ ౨౫ గ ౧౫

౧౫
౧
—
౧౪
సగము
౭
౪౯ పూర్వం-
—
౫౬
౨౫
—
౧౪౦౦
౫
—
౧౪౦౫
౧౫
—
౨౧౦౭౫
౨౯౬౪౫
—
౫౦౭౨౦

రుజువు-

ఆది౫ చ ౨౫ గ ౬౪

౬౪
౧
—
౬౩
౨౫
—
౧౫౭౫
౫
—
౧౫౮౦
౫
—
౧౫౮౫
౩౨
—
౫౦౭౨౦

౭ ప్రశ్నలు.

మొదలిదినమునందు మూడు ద్రమ్మములిడి దినము నాల్గు వృద్ధి దేవమితపు దిన ములోపసగేనేని చెలుపుము మధ్యాంత్య ధనము గుణితమితము తరళనయన ॥ ఆది దినమునందు నారు ద్రమ్మములిచ్చి ప్రత్యదినములకును ధనచయము నాలుగోస గేనేని నలినాక్షి మధ్యాంత సర్వధనమితముల సరగజెప్పుమా ॥ ద్రమ్మపంచకంబు దానముతోలు నాడు వృద్ధి మూడు గాగవి ప్రతితికి దేవదినములోసగ చెప్పు ముమధ్యా [illegible] సర్వధనములిపుడ [illegible] జాతి ॥

ప్ర- ఆదౌ [illegible]

సమదినగచ్ఛదాహరణం

ఆదిస్సప్తచయః పంచ గచ్ఛః ప్రాయ [illegible] మధ్యాంత్య

ధనసంఖ్యాః కేవద సర్వధనం చకిం

ఆదిగిడులు చయమ్మ [illegible] గచ్ఛ [illegible] గాగ [illegible] ద్రమ్మ ములనో సంగ [illegible] చెప్పుమా మధ్య గణితము గుధనాళి

ఆదిరిః ॥ [illegible] నేఆదిః [illegible] ధనస ప్త ద్రమ్మాః చయః పంచ [illegible] గచ్ఛః ॥ తత్ర మధ్యాంత్య ధనసంఖ్యాః కే- [illegible] అత్ర [illegible] గచ్ఛ [illegible] పరయోః [illegible] మధ్యదినం భ [illegible] తితరు [illegible] మధ్య దినం నాస్తి [illegible] తత శ్చ [illegible] గస్యాం ధనం మధ్యధనం-

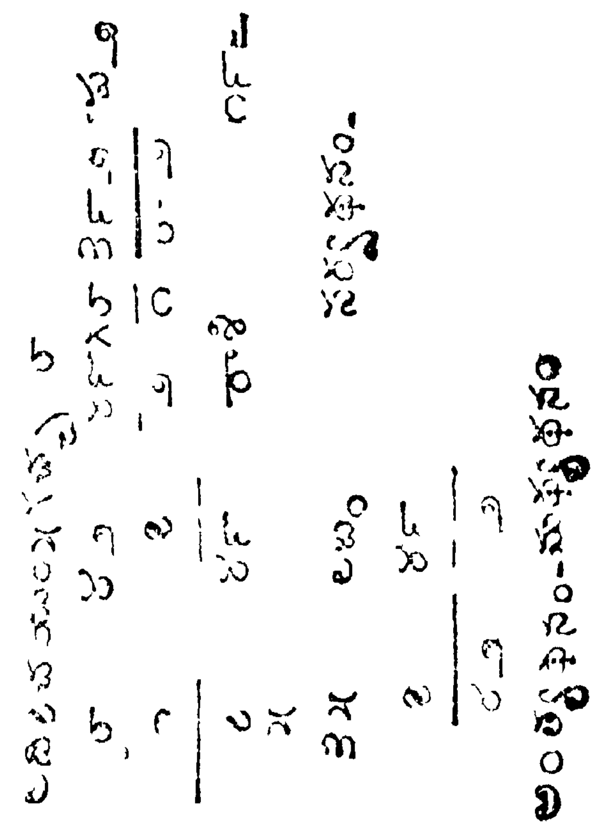
న్యాసః.

ఆదిః ౭ చ [illegible] గచ్ఛః [illegible]

ఈ యుదాహరణంబునందు -ఆ ది ౭ చయం ౫ గచ్ఛ [illegible] గచ్ఛదినము - [illegible] యగుటవ లన [illegible] గచ్ఛ [illegible] మధ్య దినమే [illegible] బగుటను మధ్య [illegible] నాలవ దిన ము [illegible] కాలంబునన ను-ఆ ధనము నాలుగోదినమున కేపాడు ధనము ను నైపవసిన [illegible] ధనము ను [illegible] నమ్మ [illegible] బగు గా [illegible] ముపిప [illegible] చుట కై [illegible] దాహరణము [illegible] పబడియె - మ [illegible] సర్వ ధ [illegible] మధ్య ధ నా [illegible] మధ్య

ఫలైక్యం ౭ చయః-౫ గుణితం ౩౫ ముఖాన ౭ యుతం ౪౨ ఇది సం ఖ్యాధనం. అష్టాదినైకయం. అం త్యధనం ౪౨ ముఖైకయా ౯ ౪౯ దళితం $\frac{౪౯}{౨}$ గచ్ఛఘనం. సాధ్యాదిన చతుష్టయాదేకాంకి ధన్యధనం $\frac{౪౯}{౨}$ పదైకయ గుణితం $\frac{[illegible]}{౨}$ హృతం ౧౯౬ సమ్పర్థనం.

ఘనాకారముగా నుండు వాపిక్షేత్రము యొక్క ధనవివిచారించవలయు

ప్రశ్నలు.

నాలుగు హస్తముల వెడల్పు నాలుగు హస్తముల పొడవు గల భూమి యందు వేరుపులకు జనవిన గాలులనోకి కొలుచు ప్రమాణము గలిగిన వాని ఘనఫలము. ఎనిమిది ద్రమ్ములు వేయుచున్న మానెము గాని సుజాధిపుడా । సుమలకు నిరువదిదినములు । వనిలో ధాన్యంబులు వసుమతి జెప్పుమా ॥ మూడురూ పకములు పన్నెండు దివి సముచయము గాగనిండి క్రమము । వాన మొసగి నట్టిధనము వ్యాసమునకు ఘనధనమాలియు జేర ॥

ప్ర-అరచ రగచ్ఛ ౨ర

ద్వి ఆ ౨ చ ౧ర గచ్ఛ ౨౦ తృ ఆ 3 చ ౫౦ ౭ గ ౧ర

ముఖానయనం. సూ

గచ్ఛహృతె గణితె తెవదినంస్యాద్వైకపదఘ్నచయార్ధ హీనే ।

గచ్ఛ చేధనంబుగణకతో హరియించియందు వ్యేకగచ్ఛ హతచయా ర్ధ । మెలమి ద్రోయముఖము నెగడును శ్రేఢిని । గణకులౌననంగకమల నయన ॥

గచ్ఛే ద్విఘ్నే గణితే సవర్ణార్థ నేగచ్ఛేన
పదేనహృతే విభక్తే వ్యేకపదఘ్నశ్చ
చయార్ధః ఇహీనే వ్యేకం పదహీనం
యత్పదంగచ్ఛః - తేనహతో యశ్చ
యః తదర్ధేన ఇహీనే సతి వదనం
ఆదిధనంస్యాత్

ధనమును గచ్ఛచే భాగించి యీ ఫల
మునం దొకటి చేర్చునదాని గచ్ఛా
ర్ధముచే గుణింపబడిన చయము
వ్యవకలింప శేషము ముఖంబగు

ఉదాహరణమ్ -

పంచాధికంశతం శ్రేఢీఫలం సప్తపదంకిల। చయం త్రయం వయం
విద్మో వదనం వదపండిత ॥

ఫలమునూటయైదుపద మేడు ప్రచయంబు। గుణములైనబలుకు కొమ్మ ముఖము ॥

పంచాధికమితి - పంచోత్తరశతం శ్రే
ఢీఫలం సప్తపదం। గచ్ఛః చయం త్ర
యం వయం జానీమః। హీనం వదనం
వదనం ఆదిధనం వద
అత్రచయః ౩ గచ్ఛః ౭ గణితం
౧౦౫ గణితం ౧౦౫ గచ్ఛేన ౭ హృతే
౧౫ పదేన ౭ వ్యేకేన ౬ చయః ౩ గు
ణితః ౧౮ తదర్ధేన ౯ హీనమిదం
౬ జాతమాదిధనం

ఈ యుదాహరణంబున ధనము
౧౦౫ గచ్ఛ - ౭ ప్రచయము ౩ ముఖ మేమ
ని ప్రశ్నయగుట

ఆది చయః ౩ గచ్ఛ ౭ గుణితం

౭) ౧౦౫ ౭ ౧౦౫ గుణము
భక్తఫల ౧ ౯ ౯
౧౫ ౬ ౬ ముఖ ౧౨
౭ ౧౫
౧౮ ౧౮
అర్ధం ౨౧
౯ ౨౪
౧౦౫

ప్రశ్నలు - ౯

ఏకోనందధరలు ధనముగచ్ఛమొక్క ప్రచయమైననాడిబలుకుమా
ఫలముఖాత్రకపులు ఏడముజినాబులు। వరధిస్త్రాగ్రగ్రమౌ వదన మెంత। మును
చయంబున ఖముమరిగచ్ఛవనము భూ। నేత్ర వసుకరాళి సెంత ముఖము ॥
ప్ర - చయం ౫ గచ్ఛ ౯ ధనం ౧౯౬ ద్వి - చ ౪ గ ౨౬ ధ ౧౨౦౦
తృ చ ౧౪ గ ౨౦ ధనం ౨౮౨౦

అథచయానయనేకరణసూత్రం వృత్తార్ధేనాహ

గచ్ఛహృతంధనమాదివిహీనం వ్యేకపదార్ధహృతం ప్రచయఃస్యాత్॥

గచ్ఛహృతధనముముఖమున। స్వచ్ఛముగా ద్రోచిదానిసరగనొకటిచే।స్వచ్ఛముగుపదదళంబున।నిచ్ఛగహరియించపచయమునెఱ్ఱిగదోచున్॥

గచ్ఛహృతేతి. ధనంసర్వధనం గచ్ఛేనభక్తంసత్ ఆదిధనేన హీనం కార్యం తతో వ్యేకపదార్ధహృతం సత్ ప్రచయో వృద్ధిః స్యాత్ వ్యేకం ఏకహీనంయత్పదం తస్యార్ధేనభక్తం॥

ధనమునుగచ్ఛచే భజించియందు ముఖము ద్రోచియా శేషమును. ఏకహీనంబగుపదార్ధము చేభాగించ పచయంబగు॥

ఉదాహరణం

ప్రథమమగమదహ్నా యోజనేయోజనేశస్తదనునను
కయాసౌ బ్రూహి యాతో ప్రవృద్ధ్యా।అరికరిహరణార్థంయో
జనానామశీత్యా రిపునగరమవాప్తస్సప్తరాత్రేణధీమాన్॥

అరిగజయూధముగొనుటకైజననాథుడుమున్నుగాగదా।నరమితయోజనంబులనుగాటముగాజనిరేడునాళ్లలోబరిచెనసిశీతియోజనులభాసిలుపట్నముగానదెల్పుమా।వెగవుగనధ్వవృద్ధియుదివి శ్రుతమేనిసఖీ ద్రుతంబుగన్।

ప్రథమమితి - యోజనేశో రాజా ప్రథమమహ్నా ప్రథమదివసేన యోజనేయోజనద్వయమగమత్ అనంతరం కయా అధ్వవృద్ధ్యా యాతః। బ్రూహి- ధీమాన్ రాజా-యోజనానామశీత్యా శత్రుగజహరణార్థం సప్తరాత్రేణరిపునగరం ప్రాప్తః॥

ఈయుదాహరణంబునతొలిదినంబునరెండామడనడచిపదుదినంబులంతశుడగలశత్రునగరముజేరినరాజుదినమువక్కెన్ని అమడలువృద్ధినడిచెనని ప్రశ్నము

న్యాసః

ఆదిః ౪ చయః ౦ గచ్ఛః ౨ గణితం ౮౦ సర్వధనం ౮౦ గచ్ఛేన ౨ హృతం ౮౦/౨ ఆదిధనేన హీనం ౪ తదర్ధం

సమచ్ఛేదే ౮౦/౨ ౧౮/౨ హీనం ౭౨/౨

పదం ౨ వ్యేకం ౧ అర్ధం ౦ ౩ అనేన హృతే ౭౨/౬ ౧౪/౩ ఛేదాంశహతిః ౭౨ హారః ౪౧

భాజ్యయోస్త్రిభిరపవర్తః ౪.౨౪/౨

యం చయః

ఆది ౪ చయం ౧ గచ్ఛ ౨ ధనం ౮౦

౮౦/౧ భా ౨/౧ రాశి ౮౦/౨ త్రో ౪ సమ ౮౦/౨

౧౮/౨ శేషం ౭౨/౨ భాజ్యము చే హీనం ౧

గు గచ్ఛ అర్ధము ౩ చే ౩ హా ౧/౩

గు ౭౨/౨ రాశి ౭౨/౪౧ అప ౩ రా ౪.౪/౨

రుజువు

౨
౧

౭ గుచ ౪/౨ ౧౩౪/౨ సం ౪సమ/౧

౧౩౪/౨ ౧౮/౨ గా ౧౮౭/౨ సం ౪సమం ౧౮౭/౨

౧౮/౨ రాశి ౧౭౦/౨ అర్ధం ౮౦/౨ గు × ౨/౩

రాశి ౧౭/౨ అప ౨ రాశి ౮౦

ప్రశ్నము-౧౦

ముఖము మూడు గచ్ఛము మ్పది మూడును। గణిత మీశనేత్ర శరమితంబు। పై నవృద్ధి యంతసలి నాక్షిబలుకుము। మదిని గణిత ఫణితి విదితమేని॥ పూర్ణ బాణ విశ్వములు ధనంబు ముఖంబు। తర్క మితము గచ్ఛ తత్వములును। తాన గిరిశ శాంకలౌ ధనమాస్యంబు। శరము గచ్ఛ సుటులు చయము దెలుపు॥

ప్ర-ఆ౩ చం × ౩౩ ధనం ౪౪౧౧ ద్వి-ఆ ౭ గచ్ఛ ౪౫ ధనం ౧౩౫౦

తృ ఆ ౫ గచ్ఛ ౩౩ ధనం ౧౭౮౯

గచ్ఛానయన సూ-

శ్రేఢీఫలాదుత్తరలోచనఘ్నాచ్చయార్ధ వక్త్రాంతరవర్గ యుక్తాత్। మూలంముఖోనం చయఖండయుక్తం చయోద్ధృ

తంగచ్ఛాదాహరంతి॥

చయముఫలంబు చేతయును చతురుల చేతను బెంచి దానితో। చయదళవక్త్ర భేదకృతి చయ్యనగూరిచి మూలమందున న్। చయముగవక్త్ర హీనమును రమ్యచయార్ధముగూడియాదట న్। చయహృతిజేయ గచ్ఛయగు చారుతరంబగు శ్రేఢిగోదరన్॥

శ్రేఢీఫలాదితి। శ్రేఢీఫలాత్ సర్వధనాత్। ఉత్తరేణ చయేన లోచనాభ్యాం ద్వయేన చ గుణితాత్। చయార్ధవక్త్రాంతరవర్గయుక్తాత్। చయార్ధం - వక్త్రం ఆదిధనం తయోరంతరస్య యో వర్గస్తేన యుక్తాత్ యన్మూలం తన్ముఖోనమాదిధనహీనం చయఖండేన చయార్ధేన యుక్తం చ ఉద్ధృతం చయేన భక్తం సత్ గచ్ఛం వదంతి॥

శ్రేఢీఫలమును ఉత్తరచేతయు ౨ చేతయు గుణించి యందు చయార్ధంబునకును ఆదికిని గలయంతరవర్గమునుగూడి యా రాశికి మూలము గొనియందు ముఖమును ద్రోచి శేషమందు చయార్ధమునుగూర్చి చయము చేభజింపగచ్ఛయగు

ఉదాహరణం.

ద్రమ్మత్రయం యః ప్రథమేఽహ్ని దత్వా దాతుం ద్విజేభ్యో ద్విచయేన తేన।
శతత్రయం షష్ట్యధికం ద్విజేభ్యో దత్తం కియద్భిర్దివసైస్తదాశు॥

మూడొసంగితొలుత భుజ ద్రమ్మ చయమున। ప్రాణహరసగుణములు భూవసుతుడు। ద్విజులకొసగె నేనిదినములబలుకుము। గచ్ఛగణితవిధము గాంచితేని॥

ద్రమ్మేతి- యః ప్రథమేదినే ద్రమ్మత్రయం దత్వా ద్విచయేన ద్వివృద్ధ్యా దాతుం ప్రవృత్తః తేన దా

ఈయుదాహరణంబున మొదటి దినంబున 3 ద్రమ్మములొసంగి ౨

త్రా వస్త్వధికశతత్రయం ద్విజే
భ్యః కియద్భి ర్దినై ర్దత్తం తద్గ
చ్ఛం శీఘ్రం వద॥

న్యాసః-

ఆదిః ౩ చయః ౨ గచ్ఛం ధనం ౩౬౦ శ్రేఢీఫలం ౩౬౦ ఉత్తరేణ- ౨ హతం ౭౨౦ లోచనేన ౨ హతం ౧౪౪౦ చయార్ధం ౧ వక్త్రం ౩ తయోరంతరం ౨ తద్వర్గః ౪ తేన ౧౪౪౦ యుక్తం- ౧౪౪౪ ప తన్మూలం ౩౮ ముఖేన ౩ హీనం ౩౫ చయస్య ౨ ఖండేన ౧ యుక్తం ౩౬ చయేన ౨ భక్తం ౧౮ గచ్ఛః॥

ద్రమ్మములు చయముగా నిచ్చువాడు ౩౬౦ ద్రమ్మములెన్ని దినంబుల నిచ్చునని ప్రశ్నము-

ఆ ౩ చయః ౨ గచ్ఛం ధనం ౩౬౦

౩౬౦	౩	౩౮
౨	౧ చయార్ధం	౩ ముఖం
౭౨౦	౨	౩౫
౨	వర్గం	౧ చయార్ధం
౧౪౪౦	౪	౨)౩౬
౧౪౪౪		చయభక్తం-
మూలం ౩౮		ఫలం గచ్ఛ
		౧౮

[illegible]

ప్రశ్నము-౧౧

గిరులు మొదలుగా గశరవృద్ధినొసగుచో గణితవ్యాసంముగ ణశత కరాగ్ని భూములగుచు గాణతో దెల్పుమా। గచ్ఛ మెద్దియగుచు గాంచునో కో। ఆదిమూడుగా గనశ్వ వృద్ధినొసంగ। నంకగిరిసంబులయ్యె గణితమును ముగచ్ఛ దెల్పుమా। చయాదులు నాల్గు। ఖ ఖరవులు ధనంబు గచ్ఛమెంత

ప్ర-ఆ౭ చ౫ ధనం ౧౯౬ ద్వి-ఆ౩ చ౭ ధనం ౬౭౯ తృ-ఆ౪ చ౪ ధనం ౧౨౦౦

నియతానియతశ్రేఢీగణం

నియతగతిని ముఖము నెరయ హీనము జేసి। యుక్త్యా ధర్మమున నొగి భజించి। ఫలముతో దరూప మెలమితో గూర్చిన। నియతభేదగచ్ఛ నెరుగవచ్చు॥

యగాంబగు గతి యిందు ఆది ద్రోంబి కేమము చయార్ధముచే భజించి మాఫలంబున నొకటిగూడిన సమానగచ్ఛదినము తెలియు-ననుట — శ్రీ నిన్నరూపము ఉదాహరణము వలన స్పష్టమయ్యెడు

ఉదాహరణము.

సంధిమొదలుమూడుశతమ్ములనుంచుకొ।దినము రెండుగాగఁ జెచ్చనొకఁడు। మరియొకండునియతముగునొక్కయాజించప। సమధనాప్త్యులైనచాటుగచ్ఛ

ఈయుదాహరణంబుననొకఁడు-సంధిమొదలు ౩ రూపాయలుం బదిరొజదినము ౨ సంపాదించుచుండువాఁడును- రెండవవాఁడుసంధిమొదలులేకదినము ౧౫ సంపాదించువాఁడైనవీరియిరువురికిధనసమత్వ మెన్నిదినములకగు

నననట్లు.

ఆదిప్రశ్నము

ఆది ౩ చయం ౨

నియతగతి

౧౫

౩ ఆది

చయార్ధం ౧౨) ౧౨

ఫలం

౧౨

౧

---

౧౩ గచ్ఛ

ద్వితీయోదం

ఆదించయం ౧౫

రుజువు

ప్రథమం లబ్ధ

ఆది ౩ చయం ౨ గ ౧౩ చయం

మధ్యధనం ౧౫ గచ ౧౩

౧౩ ౧౫ గా

౧ ౧౩ ౧౯౫

---

౧౨ ౧౯౫

౨

౬

౨ ౩

౬

౩

౩౦

పూర్వగణిత ప్రశ్నలు ౧౨

సూకరమొ సూరానడ । ప్రాకటముగదివసమ ముబారగశుకం। చేశా. ముడాదిగాగను। నేర్పోత్తరవర్ధిబారి నెంతటగల సెగ॥ నన్మా రానడకిరిజన్న పన్నుగప్రనై టన్వృద్ధిబాటించి మొదల్। నెన్న సినదుః దియొనిమిది। నైనాళ్లను గూడె సింహ్మామేనుగ జెపుమా॥ సూకరము పదియు దినమున। గైకొనినదువం గజంబుకంబుసనతతం। వేకోత్రవృద్ధిజనునది। ధీసశలా రెంటియుక్తి దెలుపు,

ప్రనియతం ౧౦౦-ఆ ౮గచ్ఛ౧-ద్వినియతం ౪౦ ౦ఆ-౨-౮గ౧-తృనియతం ౧౦
ఆ౧గచ్ఛ౧

హీనాద్యుత్తరభేదసమీకరణం

ఉభయవక్త్రాంతరంబునును త్తరాంతరార్ధమునబంధిఫల
ముందురమణనొకటి।గలపగచ్ఛముముఖచయములవిభేద। గ
చ్ఛసామ్యంబు జేయంగగణితమునను॥

చయద్వయాంతరము చేతముఖద్వయాంతరము భాజింవలబ్ధంబుననొక
టిగూర్చినగచ్ఛయగు॥

ఉదాహరణము -

పదియారెద్విచయఃబుగానొకడుగాథ రా ద్రికేగంగదా।
మువివానికి సరిజేరగాదలచి వేబాహుల్ స్వవక్త్రంబుగా।
మదమాతంగచయంబుబూనినడువకమాతంగకుంభస్థలీ।ము
దమొప్పణమరివారిరెంగదినములెన్నిన్నుగాబల్కుమా॥

ఈయుదాహరణంబున మొదటివాడు ఆది ౧౦ ఆగుడయం-నిత్యము
రెండధికంబునుగాజననితరుడు-ఆది ౨ వృద్ధి ౮ గానడచినేనియెన్ని దినము
లగలయానని ప్రశ్నము -

మొదటివాడు రెండవవాడు
ఆది౧౦చయం౨ ఆది౨చయం౮
హారం. భాజ్యం
౮ ౧౦
౨ ౨
౬ ౮
సగము
౩
హారభక్తలబ్ధం ౮ సం౧
౩. ౧
సమం౮ ౩ రాశి ౧౧ గచ్ఛ
౩ ౩ ౩

రుజువు -
ప్రథమం- ద్వితీయం
ఆది ౧౦ చ ౨ ఆది౨చయం౮
గ౧౧ గచ్ఛ౧౧
౩ ౩

సమధనం- ౪౬ ౪
౬

ప్రశ్నము ౧౩

ఆదియష్టిబూనియర్ధచయంబుననొక్కడనుగనన్యుడెన్మిదాది। రవి
చయమునసరుగరమణియంతటజేరి। గ్గటిగచ్ఛదెల్పురయముగాగ॥ వృద్ధియె
యాదిగాగ త్రిచయంబునను బోవ। నన్యుడర్ధమాదినష్టిచయము। బూనినడి
చినేలభోరునవారల। యోగదినముబల్కుమెప్పగాగ॥ ఆదిపంచకంబున
ఖచయంబునుబూని। యొకన్యుడనుగనేకమాదిగాగ। తత్వచయముచేతదరలి
ననన్యుండు। కలయుదినముదెల్పుకమలనయన॥

ప్ర-ఆ ౧౬ చ ౫ ఆ ౮ వ ౧౩   ద్వి-ఆ ౧౮ ద ౩ అ ౫ చ ౧౬

తృ-ఆ ౫ చ ౨౦ ఆ ౧ వ ౩౫

సమధనకరణకాలం -

సాచీరగణకసూత్రం -

ఆదిజనులభాగహానంబులోబుచ్చి। శేషరాశిగుణముజేసి
చయముసంకలించిరాశియుచేభజియింప। గచ్ఛయగు
సమతగాంచునెడల॥

సమధనంబునకుఖముద్రోచి శేషమునుద్విగుణించియందుత్తరగూడిన
చయముచేభాగింపగచ్ఛలభించుననుట॥

ఉదాహరణము

ఆదినాల్గువృద్ధియంగంబులుగవిప్ర। తతికినొసగిపిదపతద్ధనంబు
సమతచేయవిప్రసంతతికెల్లను। గచ్ఛమైనదెల్పుతరుణి
పదమూ॥

ఈయుదాహరణంబునఆదిరవృద్ధి౬గానిచ్చి సధనమునుమగలనందర
కు సమభాగంబులుజేయ ౩౫ లభించునెడగచ్ఛమెంతయగుననిప్రశ్నము
ఆదిరవృద్ధి౬ సమధనం౩౫ దీనిగచ్ఛ బలుకు-

౨౫
౪
―――
౨౧
౨
―――
౪౨
౬
―――
౬)౪౨(౭
లబ్ధం

రుజువు
౯
౧
―――
౮
౬
―――
౪౮
౪
―――
౪౬
౪
―――
౫౦

మధ్యము
౨౫
౯
―――
౨౨౦

ప్రశ్నలు ౧౪

మొదలు నాల్గున్వృద్ధి మూటితో దానంబు విప్రులకొసగ నొక్క రాజు ।
దానధనము విప్రగతికి సమము జేయు । నిర్ణ కేపి ప్ర లెందరైరి ॥ పకాద్యక్కొత్త
రము గ । భూకాంతుడు దానమిచ్చె బుధులకు సరిగా । గెకొన రాయ్యల్లు పంక్తి । పై
కము గిరిచంద్రులైన బ్రాహ్మణుల జెప్పుమా ॥ మొదలు దంచ సంఖ్యపదు నాల్గువృద్ధి
గా దానమిచ్చె రాజు ద్రమ్మ్యముల । బుధగణంబు సమాంశంబు దృ కొంచెను భాగి
రియిచ్చె ప్రవరుల జెప్పుమా ॥

ప్ర ఆది ౪ చయం ౩ సముధనం ౨౫ ద్వి ఆది ౧ చయం ౧ సముధనం ౬౧ తృ ఆ ౯
చయం ౧౪ సమం ౬౦౧

న్యూనాధిక గమన సమీకరణం

యోజనముల చేత నొగి గత దినముల । బెంచి యోజనముల భేద
మునను । భజన జేయగచ్ఛ భాగుగ సమహూరు వెనక వెడలు వా
నిపముల తిథులు ॥

మొదలి వాని దినముల చే యోజనముల గుణించి యా రాశిని ప్రథమ ద్వితీ
యాంతర యోజన సంఖ్య చే భాగింప రెండవ వాని గచ్ఛ దినములగు ననుట

ఉదాహరణము.

ఎవడేని మిది యోజనములు । దివసమున నడుచు నతని దేరగ
నరిగె ౯ । దివసాధిప దివసాంతర । దివసంబున యోజనముల జె
ల్పేదము ౪౯ ॥

ఈయుదాహరణంబునదిన మొదటి దానవాడనడచువాడు వెడలిన [illegible] మొదటినముల వెనక - దినము - ముప్పది రెండామడనడచు వాడు వెడలిన [illegible] ములలోగలయునని ప్రశ్నము

మొదటి వాడుచయం ౮ గచ్ఛ ౧౨ / ౧౨ / ౮	రెండవ వాడుచయం ౩౨
చయాంతరం ౨౪	సమాన యోజనము ౧౨ [illegible]
ఫలం	౪ రెండవ వానిగచ్ఛ

ప్రశ్నలు ౧౪

శరయోజనములుజనునత । డరిగినసదిదినములనునశాస్త్రజ్ఞ [illegible] బనగునశరరంగయోగము । సరగున దెలియంగబల్కు — సరసిజనయన ॥ [illegible] యోజనములుదినమున । పదిలంబుగనడచునతనిబట్టగనరిగె । విదిత్వాదినాం తరమున । రద యోజనగమన చణుడుపరహాయుకి జెప్పవా ॥ యోజనప [illegible] ములుజను । వాజివనిసిఫలపిదవసనగజమరిగె । వేజనగతిలో నెంతట । [illegible] జానసకల [illegible] గనిన

ప్ర - మొదటివాడుచయం ౨ గచ్ఛ ౧౦ రెండవవాడుచయం ౭ - ద్వి మొదటి వాడుచయం ౧౦ గచ్ఛ ౮ రెండవవానిచయం ౩౨ - తృ మొదటివాడుచయం ౭ గచ్ఛ ౧౨ రెండవవాడుచయం ౨౮

హీనచయాసయనం సూ -

చయహతగచ్ఛలోముఖముచయ్యానబుద్ధిన శేషరాశినా । చ
యమునబుచ్ఛ శేషముయిజానగుసంఖ్యయుయుహాంచిరాశియగు ।
చయహతగచ్ఛవర్గమునజారు [illegible] చయహతంమునూడ [illegible] । చ
యమునవచ్చు దానసనరాశిహీనస్య శ్రేఢియందోగిక ॥

గచ్ఛచేత ఉత్తరమునుగుణించిన రాశి యందుముఖము [illegible] ద్రోయబడు నెడ ల శేషరాశిని ఉత్తరయందువ్యవక లింపశేషమాదియగు -

గచ్ఛచేగుణించబడు ఉత్తరగుణిత ముముఖముశవ్యవక లింపబ [illegible] రంబున నా శేషముచయముతో [illegible] డించిన రాశియగు

ఇట్లు [illegible] ధికంబను నెడపిదప ధనా [illegible] యునవిధి చేసనంబు సాధింపంబ నిప లయును

ఉదాహరణము.

ఆది ద్వ్యుత్తులిద్వి హీనచయమాజలధుల్ శరసంఖ్యగచ్ఛయుక్ ।
నాదిశరాళులు చయమునట్టులమూడగుగచ్ఛమేనుగుల్
గాదగుప్రశ్నయుగ్మముల గానకదెల్పుము ఖండబువిత్తముల్ ।
భేదముగాక రెంటికిని వేతెలియంగనెఱింగితేనియున్.

ఈయుదాహరణంబున ప్రశ్నద్వయములున్నయవి

ప్రథమము- ఆది ౧౮ హీనచయం ౪ గచ్ఛ ౫

౪
౫
౨౦
౧౮ ముఖము
౨ శేషం

శేషచయాంతరము ౨ ముఖం

ఆది- ౨ చయం ౪ గచ్ఛ ౫
౫
౧
౪
౪
౧౬
౨
౧౮
౨
౨౦
అర్ధం ౧౦
౫
౫౦ ధనం

ద్వితీయము- ఆది ౨౫ హీనచయం ౩ గచ్ఛ ౮

౩ ఆది
౮ ౨౫
౨౪
అం౧౫
౧
౩ చయం
౪ ముఖం

ఆదిచయం ౩ గచ్ఛ ౮
౮
౧
౭
౩
౨౧
౪
౨౫
౪
౨౯
౮
౨౯గుణ ౨౩౨ అర్ధ ౧౧౬
౨ ౧ ౨

ప్రశ్నలు ౧౫

ముఖమందు ... ములే ము పదహీన చయంబు గ సలు దేవతులగుగచ్ఛ
యంబుధనము దెల్పుము మొదలగ్ధాంకములు హీన చయము వేదంబులు జై

నులగును ।గచ్ఛ యట్లులయాదిగతి తారకలుహీనచయము నుల్ గచ్ఛజా లనఖము-లలజలాంకములాయవ్వి హీనచయం బును నులుగచ్ఛేంద్రులును గ్ధమరియు-నాదినూటరెండునవ్విహీనచయంబు-నాల్గుతగ్గ గచ్ఛనలముఖం బు-సైకశతముహీనచయములోకంబులు-నునులుగచ్ఛ ధనమువనసదెలుపు

ప్ర౹ఆ౧౩౧హీనచయం౪గచ్ఛ౩ ౩ద్వి౹ఆ౭౬హీనచ యు౹౬గచ్ఛ ౭౪త్రృ౹ఆది ౨౭౪హీనచయం౧౪గచ్ఛ౭౦చ౹ఆ౫౭౪హీనచయం౭గచ్ఛ౧౪పం౹ఆ ౧౦౨ హీనచయం౪గచ్ఛ౭౪౹ఆది౧౦౧హీనచయం౩గచ్ఛ౩ ౩

బుసుజులబిరంగుల-సూ-

బుసుజులసంఖ్యలయంకలు-కబుసుజులస్థానంబులందుబూనిగు ణింపక-బరగుసుకడపలిసంఖ్య లు-బరగవిలోమమున నాది బాగుగదెలియక

ప్రశ్నయందెన్నబుసుజులు వ స్థా- ణింకంబనున్న స్థానంబులతగ్సం ఖ్యాంకంబులనుందియొకదొకటిగు	ణింపతుదలదేలుశతమ్మ సంఖ్యలగు నాస ఖ్యలచేవిలో విశాయాది సంఖ్యలు దెలియుననుట.

ఉదాహరణము

బుసుజులునాల్గుగల్గునలబొల్చిలి కోటనుబక్కయున్నయా।పిర గులుయుద్ధకాలమున పేర్మిహీనపుణక్క తిగానగా।భరిపిత దీయుతు ప్రముగబల్మరుసల్మచ కవక్కనాయ నల । నెరిజను పగ్గ్రము బుగనుసేగ్ప దెకల్యత దెల్పుమామలక

ఈయుదాహరణంబున నాల్గుబుసుజులుగలకోటయందుండు - పిరంగు లహీనసంఖ్యాతుల్యంబులవినుయుంవనాదిసంఖ్యలదెల్పుననుట.

౪.౪- ౪-౪
౧౬ ౬౪ ౨౫౬ కడసంఖ్య

౨౯౬ ౧౯౨	౨౫౬ ౬౪	౨౫౬ ౬౪	౨౫౬ ౬౪
౬౪ ౮౦	౩౨౦ ౨౪౦	౩౨౦ ౮౦	౩౨౦ ౮౦
౧౪౪ ౧౦౦	౮౦ ౧౦౦	౪౦౦ ౩౦౦	౪౦౦ ౧౦౦
౨౪౪ ౧౨౫	౧౮౦ ౧౨౫	౧౦౦ ౧౨౫	౫౦౦ ౩౭౫
౩౬౯	౩౦౫	౨౨౫	౧౨౫

రుజావు -

౩౬౯	౩౦౫	౨౨౫	౧౨౫
౧౨౫	౧౨౫	౧౨౫	౩౭౫
౨౪౪ ౧౦౦	౧౮౦ ౧౦౦	౧౦౦ ౩౦౦	౫౦౦ ౧౦౦
౧౪౪ ౮౦	౮౦ ౨౪౦	౪౦౦ ౮౦	౪౦౦ ౮౦
౬౪ ౧౯౨	౩౨౦ ౬౪	౩౨౦ ౬౪	౩౨౦ ౬౪
౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬	౨౫౬

ప్రశ్నలు ౧౭

[illegible]విరోధి రాజులు క్రమంబున గోటలు ముట్టడించఁ దరో। టులబల మెంత [illegible]తము నగ్గడి కోటల [illegible]గా। నీ చెప్పుమా [illegible]ములు నెన్ని [illegible]కోటల [illegible]। బలములనొక్క సంఖ్యగ నపట్టబలంబుల సంఖ్య చె [illegible] ఆగు కోట్ల [illegible] బులలు కోటశతమ్ము। పూర్వ [illegible] నాథులను [illegible]దిన [illegible] సంఖ్య పిదసుల్కు చెప్పుమా ॥ [illegible] పంచ కములతో లుతటపిరగు [illegible]తముగను [illegible] కలుబనుప। విని ను [illegible]దను వెలసిన [illegible]ముగా నాటిపిరగు లెన్ని [illegible]। [illegible]

[illegible]సూత్రం.

[illegible] గల్గినను నంతరశాంత గ్రహించి వాని [illegible]

సమీపనిష్ఠమునభూమినిగూర్పగబువ్వసంఖ్య యా౹ నాదట
దానిచేమరియూనట్టులసంకలనంబు జెల్లున౹ దాదిమొదల్కొ
మాహుతియునబ్బునుబువ్వవిశోధ్యసంఖ్యలుకా ॥

ఆదిస్థానంబునరూపంబునిడి దాని చేదిప్ప లేఁడు స్థానాంకము గుణించి యందొకటిగూర్పగా లేయసంఖ్య యగునా సంఖ్య చేస్ప లేయస్థానాంకము గుణించి గూర్పగా తృతీయస్థానసంఖ్య యగును.

ఇట్లుస్థానాంతము జేయనంత్య నిష్ప స్థాన సంఖ్య యాదిస్థానసంఖ్య యగు.

యాసంఖ్యనాదిస్థానాంకంబున గుణింపయుందు సంఖ్యాస్థానాంకా న్యోన్యగుణితరాశిః సమానముగా వ్యవకలింపమనది.

ఉదాహరణము. పం. చ.

శీ౹౹౹ జక సగస్వలలకెల్లలనాలుపులకా క్రమంబుగా౹ వర
శిపుమూర్పబేయుటకు వారక చెప్పినపుష్పరాశితో౹ త్ప రమద
యావిశేషమునబాహులుకాడ్ఢిశరతుకాసపుష్పకా ౹ గురుశివ
హింసశేషములుహాపిలకాసముత్వమజెందుపుష్పముల్ ౹ నరగు
గసెల్పపూదిరగుసంఖ్యనుపూజితపుష్పసంఖ్యయా ॥

ఈయుదాహరణంబునందుస్థానంబులక్రమంబున ౨-౩-౪-౫-౬-౭ గుణంబులగుపుష్ప సంఖ్యలసమానముగావ్యవకలింపశేషములేనియెడ ఆది సంఖ్యలు మొదలగునవి యిందు చెల్పినవి -

౧	౨	౩	౪	౫	౬
౧	౮	౧౭	౮౬	౫౧౭	౩౬౨౦
౭౨౮౦	౬౬౦౦	౬౫౮౦	౬౧౦౦	౫౭౬౪	౫౦౦౦
౫౦౮౦	౫౦౦౦	౫౦౮౦	౫౦౮౦	౫౪౪౦	౫౦౮౦
౧౦౦౦	౧౫౬౦	౧౨౦౦	౯౬౦	౭౨౦	౧౦

ప్రశ్నము-౧౮

రామకృష్ణనృహరిరంగనాయకులను। పుష్ప పూజ సేయ భుజశరాద్రి
నందగుణములందనందరికినితుల్యమైననాదిపుష్పమాన మెంత॥ నందరాగ
బాణనయనాహతములగు। పుష్పసమితిలోనబూనిసమత। నర్పణంబు జే
యనలినాక్షుగిరిశార్క। పార్వతులకుపుష్ప ప్రతతియంత॥ యీశనందరా
గశిఖిగుణగుణితంబు। లైనఫలములందునందరకును। సమముగానొసంగర
మాతోయాదిమఫల। సమితిబలుకవేగజాణవేని ॥

ప్ర-౩-౫-౭-౯-   ద్వి-౯-౭-౫-౩

తృ-౧౧-౯-౭-౫-౩

వాడలయేనుంగులసంఖ్యానయన-సూ॥

రూపయుతగచ్ఛచరమం। బేపారును ద్విగుణరూపహీనములగు
చుం। నాశుగుదియగచ్ఛాంతము। నేపగుగజయూథపములు సిం
డినవావల్ ॥

గచ్ఛయందొకటిసంకలనముజేయ కడసంఖ్యయగు। నాద్విగుణ
మురూపహీనంబగుచున్నతియుంబగునట్టుగచ్ఛాంతమగునని దెలియునది ॥

ఉదాహరణము-సీ-

మళయాళముననుండినారుబేవమునకై వాడలనెక్కి ౧౨౫
నగజముల। ఘేహరులుగొని రాగబహుపభరంబున నాదినావ
ముక్కంధినణగునట్టి। చొప్ప పిమ్మటదియాను ఫణాధరుం
డుజతముగనాపికబనులబూంది। స్వస్వనావాస్థితసంఖ్యతు
ల్యంబులగొనుచున్నవారుమగొనగనటుల గుణితరంబగు
నంబెల్లగొనమటుల। పనిహయాబ్జాగజేయుచుమనవాల్పసం
ఖ్య। నావలందునుతుల్యతనందె నేని। నాజియూథంబులను
దెల్పమాబలప్రగుణము-

౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭
౪౮౯	౨౨౫	౧౧౩	౫౭	౨౯	౧౫	౮
౪౪౭	౨౨౫	౧౧౩	౫౭	౨౯	౧౫	౮
౨	౪౫౦	౨౨౬	౧౧౪	౫౮	౩౦	౧౬
౨	౪౪౬	౨౨౬	౧౧౪	౫౮	౩౦	౧౬
౪	౪	౪౫౨	౨౨౮	౧౧౬	౬౦	౩౨
౪	౪	౪౪౩	౨౨౮	౧౧౬	౬౦	౩౨
౮	౮	౮	౪౫౬	౨౩౨	౧౨౨	౬౪
౮	౮	౮	౪౪౮	౨౩౨	౧౨౮	౬౪
౧౬	౧౬	౧౬	౧౬	౪౬౪	౨౪	౧౨౮
౧౬	౧౬	౧౬	౧౬	౪౩౨	౨౪౦	౧౨౮
౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౪౮౦	౨౫౬
౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౩౨	౪౬౬	౨౫౬
౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౨	౫౧౨
౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౬౪	౩౮౪
౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮	౧౨౮

ప్రశ్నము ౧౯.

చోరులు ముప్పురు వ్వనముఁజొచ్చి ఫలంబులుగొంచు నేగఁగా । భార
ముదోఁచె నొకఁడు నిశీథవేళ క్రమంబున చోరకత్రయము ॥ వారయమూటలన్ని
విప్పినట్లు ఫలంబులసంఖ్య బుద్ధ్యా కో । భాగము దీరెనందరికి పూర్ణ సదర్థ సమ
మయ్యె జెప్పుమా ॥ పాశ్చాత్యశేషపంచకంబు । పాణులధికములున్న వామువగస
ముములుగా । పాణులోన నొకటి రాగిదితమా । పాణులు నమానంబులై నబలుకు
ప్రథమునుల్ ॥ బియ్యపుమూటలశేకటము । లయ్యె ధవ్య ను భారమునను నవ్య
సమానం । బియ్యగతు ననారు నమ్మం । బయ్యో జలుకమాది మిత్రములజ్జాతముఖి ॥

ప్ర-౩ ద్వి-౫ తృ-౬

వనగజాన్వయనసూత్రం

హరలవంబులు గననిచ్చి హస్తింగ భాగమంటిలగా । హరగుణంబులా

దియూర్ధ్వమగుచు దునివ్యోపడు ॥

ఛేదలవంబులు గానుండబడు సంఖ్యలయందు ఛేదపరస్పరగుణిత రాశి
యూథసంఖ్యయగుననుట

ఉదాహరణము-

మూడుభాగంబుల మొదల వెల్వడినట్టి గజయూథత్రిగు
ణంబుగడగిపంచ। హ్రదములసలిలంబుమదమొప్ప ద్రావి
యాశరగుణయూథంబు సప్తగిరుల। సంచారమొనరించి సప్త
గుణంబందినవదరీముఖముల నాక్రమించి। నవగుణంబందుచు
నలరినయూథంబుగొనివచ్చెపదకొండు గోలిదియుండు। పృశ
నలందుసుసమముగా బిరుదుగల్గు। మాహుతులచేత పురిగో
ల్పఁబడిహితఘ్రాణ। జాలినిన్నిటి విశ్వసంఖ్య ఘటితసనల। నుతు
డుజంపిసదెల్పుమా ప్రతతియంగ॥

ఈయుదాహరణంబున ౩-౫-౭-౯-౧౧-౧౩- సంఖ్యలచే విభజింపంబ
డునట్టి గజయూథం బెట్లుండుననుట॥

న్యాసము-

$\frac{౧}{౩}$ $\frac{౩}{౫}$ $\frac{౫}{౭}$ $\frac{౭}{౯}$ $\frac{౯}{౧౧}$ $\frac{౧౧}{౧౩}$ హారాన్యోన్యగుణితరాశి-౧౩౫౧౩౫ ఆదిసంఖ్య

రుజువు-

ఆదిసంఖ్యంమూడుభాగములబైలు వెడలినది	త్రిగుణితమై ఐదుచోట్లనీరు ద్రావినది-
౩)౧౩౫౧౩౫	౧౩౫౧౩౫ × ౩
హారభక్తఫలంభాగం	౪౦౫౪౦౫
వకటింటికి-	పంచభక్తసంఖ్య
౪౫౦౪౫	గుంట౧కి-
	౮౧౦౮౧

పంచగుణితమై సప్తగిరులపబో
యినసంఖ్య-

౪౦౫౪౦౫
× ౫
———
౨౦౨౭౦౨౫

సప్తభక్తలబ్ధం కొండ ౧కి.
౨౮౯౫౭౫

సప్తగుణితమై తొమ్మిదిసరులజే
రినసంఖ్య-

౨౦౨౭౦౨౫
× ౭
———
౧౪౧౮౯౧౭౫

నవభక్తఫలంసరి౧కి.
౧౫౭౬౫౭౫

నవగుణితమై పదకొండురుద్రోహా
ములచేసినది-

౧౪౧౮౯౧౭౫
× ౯
———
౧౨౭౭౦౨౫౭౫

ఏకాదశభక్తఫలం రుద్రోహాణి౧కి-
౧౧౬౯౩౨౫

ఏకాదశగుణితమై ౧౩-గుడియు
లలోకిపడిసినసంఖ్య

౧౨౭౭౦౨౫౭౫
× ౧౧
———
౧౪౦౪౭౨౮౩౨౫

త్రయోదశభక్తఫలం గుడియ౧కి.
౧౦౮౦౫౬౨౫

ప్రశ్నలు -౨౦

ఏడు త్రోవలందు నేపార వెడలిన । సైన్యసప్తగుణము జలధిపంచ।క
ములనీరు గ్రోలి కొండగుణంబయి। స్థానత్రయికినరుగ సైన్యమెంత ॥ మూ
డుమార్గములను మును వెడలిన సేన। నాల్గుచే గుణింపనగుచు నైదు। గుల్మము
లకు నేగికూడి మారిటవృద్ధి। నొందిగిరులకరుగ వ్యూహమెంత॥ నవవిభక్తము
గుచు నగగుణితంబులై । సప్తగిరులకేగి శరగుణితము। శరవనాళికేగ బాన
యూదిగజాళి। వేగ బలుకుమిందు విదితమేని॥

ప్ర- ౧/౨ ౧/౫ ౧/౩ ద్వి- ౧/౩ ౧/౪ ౧/౫ ౧/౬ ౧/౨ తృ- ౧/౯ ౧/౨ ౧/౫

చోరసంఖ్యాసూత్రము.

ద్వారమితస్థానంబుల। గూరిమిగానంశతుల్యగుణము నన్యోన్యం
బారయ ద్విగుణంబగు చుఁ। బేరూపవిహీనసంఖ్య యంతిమ
దస్యుల్ ॥

ద్వారంబు లెన్నియుండు నన్నిస్థానంబులయందు యంశమి శాంకంబుల నునిచియ
న్యోన్యముగుణించియారాశిని ద్విగుణించియొక టి ద్రోయ నంత్యమునందే
వాఁడు సంఖ్య యగును.

ఉదాహరణము-పం.ఉ.

ఆరుకవాటములు గు నబ్బలు రాజగృహాంగణంబునఁ। వారు
వతుల్ హారించుటకు వచ్చిన దస్యులు సంఘమాటయం। ద్వారవ
ప్రాంశము లే ప్రతిగృహాంకణ సిమ్మ జొచ్చి యశ్వములే। వా
రణ లేక నేక చయుపతి సంఖ్య లగొం నేగిరా। శారయ
బంచతుల్యముగ నైనిం దస్యుల దెల్పు వేగమై ॥

౬	౬	౬	౬	౬	౬
	౩౬	౨౧౬	౧౨౯౬	౭౭౭౬	౪౬౬౫౬

లోపలికి లిగిన చోరసంఖ్య ౯౩౩౧౧ పకోత్తరవృద్ధి హరించిన గుణ్యములు

౪౬౬౫౬ × ౨ = ౯౩౩౧౨; ౯౩౩౧౨ − ౧ = ౯౩౩౧౧

౪౩౫౩౫౧౮౦౧౬

మొత్తదొంగల సంఖ్య సమానము

౪౩౫౩౫౧౮౯౧౬

ఋజువు.

ప్రథమద్వారం.	ద్వితీయద్వారం
బైటనిలిచిన సంఖ్య	బైటనిలిచిన సంఖ్య
౩౬౨౭౯౩౧౬౮౦	౬౨౪౬౫౫౨౮౦
లోపలికిబోయిన దొంగలసంఖ్య	లో.దొ.సం.
౭౨౫౫౮౬౩౩౬	౧౨౦౯౩౧౦౫౬

తృతీయద్వారం	చతుర్థద్వారం	పంచమద్వారం	షష్ఠద్వారం
బైటనిలిచినసంఖ్య	బైటనిలిచినసంఖ్య	బైటనిలిచినసంఖ్య	బైటనిలిచినసం
౧౦౦౪౭౫౮౮౦	౧౬౭౯౫౯౮౦	౨౭౯౯౩౩౬	౪౬౬౫౫౫
లో-ద్వాం-సం	లో-ద్వాం-సం	లో-ద్వాం-సం	లో-ద్వాం-సం
౨౦౧౫౫౧౭౬	౩౩౫౯౧౯౬	౬౫౯౮౬౬	౯౩౩౧౧

ప్రశ్నలు-౨౧

తనమహారాజ్యానకాననవిహారమునకు జనపతి చతురంగసైన్యము
లను। వాహ్యాళిగవెడలి యుప్పనబటుద్వారదేశములనర్థార్థములన్ వదు
గొల్పి। శేషసైన్యముగూడి స్వంగారవనభూమిజొచ్చె సైనికులచేమాంసఫ
లము। వెలయనెక్కొగ్రవృద్ధిగాగొయిందితెప్పించియుప్పులనొప్పె నాయు।వ
నములందుద్వారవాటికెలందుచు।బలములకునొసంగిఫలముల్ల। నొక్క
టొకటిగానూహింపచుతురంగ। సైన్యమెంతపుడుగ శిష్యగొంత ॥

పంచమప్రాప్యెస్తే స్త్రీచూందిరిమున। నున్నవాగ్వంబుహా
రింపజన్నచోర।తతిత్రీయాంశములాననతరలియొ। చయ
హారిణవాడినమునుందుచనుమ చెంత॥

మూడుప్రాకారములుగలమూలభవనము।వొంగిలగనేగుచోరు
రులుపూయనెడను। సైన్యస్తాంశములలోనికరిగిపోక। చ
యహారిణాత్తొల్తతసమితియుంతి॥

కోటలుచేడిటవొపుత్రైనహాయవారుగ్గి మొక్క వాడు తస్కరులుజేరి।త
మలోన రెండుభాగములు వాకిటనిల్పి భాగమొక్కటిస లోపలికి బోయి।కడ
మకోటలబలుగొనులవారింట మొదలిచందానెమూకనుంచి। యిగిలి
మూడవభాగము శ్వాలయము జొచ్చివేరకిమేరొత్తిపన్నిగా। ఘోటకంబు
లదెచ్చిరా ఘోటకములప్పకముజేయుచోరకప్రశ్నకొక్క టొక్క
టిపచెప్పమాకుచ్చరింపు।దొంగిలెందయుగణితప్రసంగనిపుణా

ప్ర- $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ ద్వి $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$ తృ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$

చ- $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

అంత్యనిశ్శేషవినిమయసూత్రము

గచ్ఛతుల్యాంకముల సైకగచ్ఛలందు। గుణితమున్యోన్యమును
జేయగణితమగును। శేష శేషవిభాగము జ్ఞేయ మంత్య భక్తమున
శేష శూన్య మైబరగు నెడల॥ ఇట్లుప ట్యాంతము విశదంబొన
యునవల। సప్తమితమున సప్తాంత సంగుణంబ। సరియునట
భేదములబొందుమాను గాగ। సంగ్రహా మొనర్చితిమి గ్రంథ
శంకచేత

గచ్ఛ సమానంబగు నంకంబుల నేక యుత గచ్ఛస్థానంబుల నుంచి యొం డొంటి గుణించిన నంత్య విభాగము నిశ్శేష ప్రశ్నంబుల నాదిరత్న రాశి యగు

ఈ విధి తమొదలు సర్గాంతంబగు గచ్ఛగల రొమసిద్ధించు-ఫలపుస్థానం నం స్థానంబులనిగ్రహించు-పి దనభాగ బగలు బడియొనని సూచించు

ఉదాహరణము-

రాజు చేబంపబడి త్రిపెన్న చరములు। సహితములాన్వగుచ
నిజన భాగములను। క్రమమునను శేష శేషముల సైకసం
౭౧ సంఖ్య నిసుయి వల్లెవిసుడు నంతి॥

౬	౬	౬	౬	౬	౬	౬
౦	౩౬	౨౧౬	౧౨౯౬	౭౭౭౬	౪౬౬౫౬	౨౭౯౯౩౬

[illegible]

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం
౨౭౯౯౩౬	౨౩౩౨౮౦	౧౯౪౪౦౦
ఆరింటనొక భాగం	ఆరింటనొకటి	ఆరింటనొకటి
౪౬౬౫౬	౩౮౮౮౦	౩౨౪౦౦
శేషం	శేషం	శేషం
౨౩౩౨౮౦	౧౯౪౪౦౦	౧౬౨౦౦౦

చతుర్థం	పంచమం	షష్ఠం
౧౬౨౦౦౦	౧౩౫౦౦౦	౧౧౨౫౦౦
ఆరింటనొకటి	ఆరింటనొకభాగం	ఆరింటనొకభాగం
౨౭౦౦౦	౨౨౫౦౦	౧౮౭౫౦
శేషం	శేషం	శేషం
౧౩౫౦౦౦	౧౧౨౫౦౦	౯౩౭౫౦

కడపలశేషము౯౩౭౫౦ఆరుభాగములపంచలబ్ధం౧౫౬౨౫

ప్రశ్న ౧౨౨

[illegible]

ప్రథమపంక్తి ద్వితీయపంక్తి తృతీయపంక్తి

అం [illegible]

[illegible]

లం కమువన॥

పూర్వ సూత్ర[illegible]వంచు నెడకడ వలనొకటిన్యాసం [illegible] నొక టిశేషం[illegible] నెడపూర్వ క్రమంబున[illegible]గచ్ఛ స్థానంబుల[illegible]గచ్ఛాంకం బులయుండు.

ప్రశ్న [illegible]శేషమున కు[illegible]యుటయు న్యాసమునకు-[illegible]ప్రథమ స్థానంబున [illegible]న్యాసము [illegible]ప్రశ్న[illegible]శేషమునకు సంకలన బు[illegible]న్యాసమునకు [illegible]యుటయు జేయు రాశిసిద్ధంమనుట

ఉదాహరణము:

ఓజభేదద్వయం.

భగ్నంబు చినఫలముల భార్యపంచ । కంబులనోఁకన్య మెరుగక రడక
తుబంచి । కొనుచు రాతుద నొక్కటి కొరతఁ ద్మైన । నాదిఫలముల
నెరిగింపు సుబల ద్రుతము ॥
విభుఁడుబ్బి వినరత్నములు ల్వేరు వేర । జాయ లేవురు విభజింపసరిగ
విభుఁడు । తుదనుబంచిన శేషంబు తనకునొసకిరెండు । దైనరత్న సమూ
హంబు చానబలుకు

౫	౫	౫
౧/౬	౩౦	౧౫౦
౫	౫	౫
౭౫౦	౩౭౫౦	౧౮౭౫౦

ప్రథమం
౧౮౭౫౦
పంచభక్తఫలం
౩౭౫౦
శేషం
౧౫౦౦౦

ద్వితీయం
౧౫౦౦౦
పంచభక్తఫలం
౩౦౦౦
శేషం
౧౨౦౦౦

తృతీయం
౧౨౦౦౦
పంచభక్తఫలం
౨౪౦౦
శేషం
౯౬౦౦

చతుర్థం
౯౬౦౦
పంచభక్తఫ
౧౯౨౦
శేషం
౭౬౮౦

పంచమం
౭౬౮౦
పంచభక్తలబ్ధం
౧౫౩౬
శేషం
౬౧౪౪

షష్ఠ
౬౧౪౪
పంచభక్తల
౧౨౨౮
శేషం

౫	౫	౫
౧/౪	౨౦	౧౦౦
౫	౫	౫
౫౦౦	౨౫౦౦	౧౨౫౦౦

ప్రథమం
౧౨౫౦౦
పంచభక్తలబ్ధం
౨౫౦౦
శేషం
౧౦౦౦౦

ద్వితీయం
౧౦౦౦౦
పంచభక్తలబ్ధం
౨౦౦౦
శేషం
౮౦౦౦

తృతీయం
౮౦౦౦
పంచభక్తఫలం
౧౬౦౦
శేషం
౬౪౦౦

చతుర్థం
౬౪౦౦
పంచభక్తఫల
౧౨౮౦
శేషం
౫౧౨౦

పంచమం
౫౧౨౦
పంచభక్తలబ్ధం
౧౦౨౪
శేషం
౪౦౯౬

షష్ఠం
౪౦౯౬
పంచభక్తల
౮౧౯
శేషం
౧

అఙ్కభేదస్యోదాహరణము -

నాయక ప్రేషితంబగు వలిన రాగ| గాశియనోన్యన్య మెరుగక రహీనలువ్రుగు | బంచికొనినయా శేషంబుభక్తిపినప | బంది యుడకూవహీన స్థైబరగ నెంత|| రాజుబంపినరత్నము లహీన లువ్రగు|జాయులాండా రెగుంగక సమూమగగొన | శేషముని భుండుబంచుచో శేష మొకటి| కలువరత్న సమూహంబు నె లతబులుకు-

ప్రథమోదాహరణం-న్యాసం

౪	౪	౪	౪	౪
౧ ― ౩	౧౨	౪౮	౧౯౨	౭౬౮

గుజువు

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం	చతుర్థం
౭౬౮	౫౭౬	౪౩౨	౩౨౪
చతుర్థభక్త	చతుర్థభక్త	చతుర్థభక్త	చతుర్థభక్త
ఫలం	ఫలం	ఫలం	ఫలం
౧౯౨	౧౪౪	౧౦౮	౮౧
శేషం	శేషం	శేషం	శేషం
౫౭౬	౪౩౨	౩౨౪	౨౪౩

శేషముపర్యాయం

)౨౪౩(౬౦
౪)౨౦౦(
―――――
౩ శేషం

ద్వితీయోదాహరణంఅధికం

౪	౪	౪	౪	౪
౧ ― ౧	౨౦	౮౦	౩౨౦	౧౨౮౦

ఋజువు

ప్రథమం	ద్వితీయం	తృతీయం	చతుర్థం
౧౨౮౦	౯౬౦	౭౨౦	౫౪౦
చతుర్థభక్తం	చతుర్థభక్తం	చతుర్థభక్తం	చతుర్థభక్తం
౩౨౦	ఫలం	౧౮౦	ఫలం
	౨౪౦		౧౩౫
శేషం	శేషం	శేషం	శేషం
౯౬౦	౭౨౦	౫౪౦	౪౦౫

పంచ ప్రశ్నోద్దేశము
౪)౧౦ ౭౮(౯౧౦
)౪౧ ౪(౧౧౧

౧ ౧ ౧
ఆద్యస్థానే వినిమయం-సూ -

సాధనం గీ.

ఆదివినిమయిరూప శేషమును ౦శ్య | వినిమయిని శేషహీన
మై వెలయునెపుడు | నోజరూపమిటంబును యాస్యశము ప్రూ
పహీనంబు గాపించియుడిపూర్వ | హారము హాధి రాశిరూ
పహీన | ఛేదముల బ్రోయి శేషమై వెలుగునాది ॥

తొలుత స్థితులుపంచుకోను నెంట కటాకటిమిగతమాంశంబు నవాయుకుపంచు ... బువనగు నెపుపూర్వ సూత్రక ముంబు ఓజప్రశ్నయుంనాద్యస్థా నంబున నొకటిగూడినయ్యం కంబుచేసైక ఛేదస్థానాంకంబుల పూర్వ సూత్రోక్తవిధిగుణించి యయ్యంకన్యవిప్ర నన్న రాశియం దు ఒకటిచేహీనంబగు-నాద్యస్థాన ఛేదమిత రాశినివ్య వకలింప రాశి యగు.

యుక్తప్రశ్నానాం ఆద్యస్థా
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ద్యస్థానాంకము చేవ్యవకలించినశే
షంబాది రాశి యగు -

యిచ్చటిగత ఉత్తరార్థము ఉదాహరణము.

ఉదాహరణము.

భక్షణంబు పినఫలముల బాలకునకు | నొక్క టొకటిడి శేషంబు
లొంరికొకరు | నెరుగ ఖండంగ విభజింప ప్రియుడు పంచి | యిడగ
సేవురకును తుల్య నొసగ నెన్ని ॥ అబులవల్పురు విభజింపనం
తే విని శా | యుగుపని శేషమందిన నాదిదెంత ॥

ప్రథమోదాహరణము - ఓజప్రశ్నము.

౫	౫	౫	౫	౫	౫
౧/౬	౩౦	౧౫౦	౭౫౦	౩౭౫౦	౧౮౭౫౦

వ్యేకగచ్ఛము ౪

శేషం ౧౮౭౪౬

రుజువు.

ప్రథమము.	ద్వితీయము.	తృతీయము.	చతుర్థము
౧౮౭౪౬	౧౪౯౯౬	౧౧౯౯౬	౯౫౯౬
౧	౧	౧	౧
౧౮౭౪౫	౧౪౯౯౫	౧౧౯౯౫	౯౫౯౫
పంచభక్తఫలం.	పంచభక్తఫలం.	పంచభక్తఫలం.	పంచభక్తఫలం.
౩౭౪౯	౨౯౯౯	౨౩౯౯	౧౯౧౯
శేషం.	శేషం	శేషం	శేషం.
౧౪౯౯౬	౧౧౯౯౬	౯౫౯౬	౭౬౭౬

పంచమము.	షష్ఠము.
౭౬౭౬	౫౭౬౧౪౦
౧	
౭౬౭౫	ఫలం
పంచభక్తఫలం. ౧౫౩౫	౧౨౨౮
శేషం ౬౧౪౦	శేషము ౦

ద్వితీయోదాహరణం - యుగ్మప్రశ్నము.

౪	౪	౪	౪	౪
౧/౩	౧౨	౪౮	౧౯౨	౭౬౮

వ్యేకగచ్ఛము ౩

శేషము. ౭౬౫

ప్రథమము.	ద్వితీయము.	తృతీయము.	చతుర్థము.
౭౬౫	౫౭౩	౪౨౯	౩౨౧
౧	౧	౧	౧
౭౬౪	౫౭౨	౪౨౮	౩౨౦
చతుర్భాగ ఫలం	చతుర్భాగ ఫలం	చతుర్భాగ ఫలం	చతుర్భాగ ఫలం
౧౯౧	౧౪౩	౧౦౭	౮౦
శేషం.	శేషం	శేషం	శేషం.
౫౭౩	౪౨౯	౩౨౧	౨౪౦

పంచమవర్ణయం.

౪) ౨౪౦

ఫలము

౬౦

శేషము.

౦

ప్రశ్న ౨౩

హారములు గలుగు దివ్యముత్యములు భండాగారమునందు చెపాథి వుండువని తాత్పర్యంబున ధాత్రీశులందరు యొకనాడు పట్టపుసకియవచ్చి। భండారముత్యములు భాగత్రయము జేసి మూర్తిత్రిలో కొకముత్యమొసంగి। భాగద్వయంబుంచి భాగంబుగొనిపోయెనచటిమాత్రికములయ్యారివల బ్రిపగది నేపడగొని పోవభండారంబు। శేషముత్యంబులధిపతిస్త్రీలకొకసమముగానిచ్చెనెరిగింపుసతులకెన్ని। మొదటిముత్యములెన్నియు మోషచరిత.

సవర్ణత్రైరాశికసమాయము.

అన్నియెడలనురూపశేషంబుగలుగ। నైకస్థానస్థితచ్ఛేదసమితిగుణిత। రాశినేకోనచ్ఛేదంబురహీని ద్రోయ। రాశిసిద్ధించు ద్విగుణమానక్షినిలువ॥

అన్నిస్థలంబులను నొక్కొకటిని గుణులు రాశిసిద్ధించు నెడ నైకస్థానంబుల చ్ఛేదము తాంకంబులుంచి యొంకొంటి గుణింపలభించు రాశిని నేకహీన చ్ఛేదము వ్యవకలింప రాశిసిద్ధించు.

ఇట్లు రెండు శేషంబుండ వలయు నెడ నయ్యంత్య రాశి ద్విగుణింప రాశి లభించు ననుట

ఉదాహరణము-

రాశి యెయ్యది యేకైకరహితము గను। నాలుమారులు విభజింపనంత్యమున ను। రూపశేషంబు గన్పట్టు రూఢి నైదు। మారులు భజియింప నదియుం ప్పునట్లుగలది-

౪ ౪ ప్రథమము-

౪ ౪ ౪ ౪ ౪

౧౬ ౬౪ ౨౫౬ ౧౦౨౪

వ్యేకచ్ఛేదము ౩

శేషము

రుజుప్త- ౧౦౨౧

ప్రథమం-	ద్వితీయం-	తృతీయం-	చతుర్థం
౧౦౨౧	౭౬౫	౫౭౩	౪౨౯
౧	౧	౧	౧
౧౦౨౦	౭౬౪	౫౭౨	౪౨౮
చతుర్భక్తలబ్ధం ౨౫౫	చతుర్భక్తలబ్ధం ౧౯౧	చతుర్భక్తలబ్ధం ౧౪౩	చతుర్భక్తలబ్ధం ౧౦౭
శేషం	శేషం	శేషం	శేషం
౭౬౫	౫౭౩	౪౨౯	౩౨౧

పంచమపర్యాయము

౪)౩౨౧(౮౦
౩౨౦
―――
౧ శేషం.

ద్వితీయము.

౫	౫	౫	౫	౫	౫
	౨౫	౧౨౫	౬౨౫	౩౧౨౫	౧౫౬౨౫

వ్యేకచ్ఛేదం

౪

శేషం

ఋజువు- ౧౫౬౨౧

ప్రథమం-	ద్వితీయం-	తృతీయం-	చతుర్థం-
౧౫౬౨౧	౧౨౪౯౬	౯౯౯౬	౭౯౯౬
౧	౧	౧	౧
౧౫౬౨౦	౧౨౪౯౫	౯౯౯౫	౭౯౯౫
౩౧౨౪	౨౪౯౯	౧౯౯౯	౧౫౯౯
౧౨౪౯౬	౯౯౯౬	౭౯౯౬	౬౩౯౬

పంచమపర్యాయము- ఆరవది

౬౩౯౬
౧
౬౩౯౫
౧౨౭౯
౫౧౧౬

౫)౫౧౧౬ పంచభక్తఫలం

౧౦౨౩ లబ్ధం

౫౧౧౫

శేషం ౧

ప్రశ్నలు-౨౮

ఒకటొక్కకటిహీనమొనరిచి। సకియలు నార్వురు నొసంగ సప్తమసుందరుల్। ఒకటియమిగులగనట్టుల। సకియలు దామేన్నరైన సముతులు చెపుమా॥

అథ చక్రవాళశ్రేఢీః ఖాంతరానయనే కరణసూత్రం.

సకళా శ్రేఢిక చక్రవాళధనముల్ సాధించు చోదోత్తమం।

చక రాశిన్నేకరూపవృద్ధిగొనితత్సంయుక్తరూప.బు ప్రశ్నక

మాసాదులసంఖ్యవర్గితమునై జంబై నమూలాహతిన్ ।
ప్రకటింపన్ సకలాద్య కాంత్య ధనమై పొటెల్లు పాటిన్
ధరన్

చక్రవాళ శ్రేఢీకలాంతరమనగా - ఆయా నెల తుద పర్యంతంబగు వడ్డికి - అసలును జేర్చి మరిమరియా వడ్డి చేర్చుచువచ్చుట - దీనికి ఇంగ్లీషు భాషలో నంకంపౌండు యింట్రెష్టు - అని వ్యవహరింపబడుచున్నది -

దీనిసాధించువిధి - తొలుత పంచరాశిక విధిని మాసనిర్ణయంబగునెడ మాసంబునకును - సంవత్సరనిర్ణయంబగునెడ సంవత్సరంబునకును - ఒక రూపంబునకుం గలాంతరంబు సాధించి యాఫలంబునరూపంబు సంకలనంబొనర్చి యారాశినిం బ్రశ్నోక్తమాసంబులలేక సంవత్సరంబుల - సంఖ్యలెన్నియగునన్ని మార్లు వర్గించి యారాశిని ప్రశ్నోక్తమూలముచే గుణించిన వడ్డితో గూడినమూల్యంబగుననుట -

ఉదాహరణము -

నూటకైదుమేరనొగిశతాష్టకమున । మాసపనుమితములను
రలమరల । వడ్డివడ్డిగూడివరలుసమూలాంత్యధనము దెలుపు
వేగఘనుడనాకు -

ప్రమాణము	ప్రమాణధనము	ప్రమాణ ఫలము	ఇచ్ఛ నెలలు	ఇచ్ఛాధనము
నెల౧	౧౦౦	౫	౧౪	౫౦౦

ఈయుదాహరణంబునకు న్యాసము

క్రమము		అన్యోన్యము	
౧	౧	౧	౧
౧౦౦	౧	౧౦౦	౧
౫			౫

రుజువు

క్రమము		అన్యోన్యము	
౧	౧	౧	౧
౧౦౦	౫౦౦	౧౦౦	౫౦౦
౫			౫

ఇందుబహురాశివధము ౫ స్వల్పరాశివధము ౧౦౦ భక్తలబ్ధఫలము ౫/౧౦౦ హారభాజ్యంబుల నైదిటి నపవర్తనము జేయ ఫలము- ౧/౨౦ ఇందు మూలము సంకలనము జేయ ౨౧/౨౦ ఇదియు నెన్నటికిని మూలరాశియనిపించుకొనును పూర్వ రాశి ౨౧/౨౦ మూలధనము ౬౦౦ చేగుణింప ౧౨౬౦౦/౨౦ లబ్ధము సమకళాంతరమూలము ౬౩౦ |

ప్రథమమాసమునకు

ఇందుబహురాశివధము ౩౦౦౦ స్వల్పరాశివధము ౧౦౦ చేభజింపలబ్ధము కళాంతరము ౩౦ మూలధనయుక్తము ౬౩౦

ద్వితీయమాసమునందు

ప్రథమసాధిత రాశి ౨౧/౨౦ వర్గము ౪౪౧/౪౦౦ మూలముచే ౬౦౦ గుణింప ౨౬౪౬౦౦/౪౦౦ ఛేదముచే నపవర్తనము జేయలబ్ధసమకళాంతరమూలము ౬౬౨

రుజువు-

మాసము		[illegible]	
౧	౧	౧	౧
౧౦౦	౬౩	౧౦౦	౬౩౦
౫			౩

ఇచ్చట బహురాశివధము ౩౨౦౦ స్వల్పరాశివధము చేభజింప లబ్ధము కళాంతరము ౩౨ మూలధనము ౬౩౦ ద్వితీయమాసాంతధనము ౬౬౨

తృతీయమాసమునకు-

సమూలకళాంతరము

క్రమసాధితము

$\frac{౩౧}{౩౦}$ ఘనహః $\frac{౯౭౬౧}{౫౦౦౦}$ దీని మూలధన

ము ౮౧౦ గుణించి ౫౦౦ చేనప

వర్తనము జేయ లబ్ధము సమకళాం

తరము ౯౭౬ $\frac{౧}{౧౮}$

ఋజువు

క్రమన్యాసము	అన్యోన్య పక్షం		
౧	౧	౧	౧
౧౦౦	౫౮౩ ౧౨౦		౮౮౩
౫			౫

ఇంటు బహురాశివధము ౧౦ చేనప

వర్తనము జేయ $\frac{౮౮౧}{౧౦}$ చే భక్తల

బ్ధం $\frac{౮౮౧}{౧౮}$ మూలధనం ౮౮౩

లాభాగం తృతీయమాసాంతే ౯౭౬ $\frac{౧}{౧౮}$

నాలవమాసంబున

పూర్వోక్త ప్రకారమ్మున సకళాంతరరూ

పము $\frac{౨౧}{౩౦}$ చతుర్ఘాతము

$\frac{౯౨౩౮౩౧}{౧౬౦౦౦౦}$ మూలము చే ౮౦౦ గుణిం

చి ౫౦౦ చేనపవర్తనము జేయలబ్ధ

ము సమకళాంతరము ౯౭౬ $\frac{౫౧}{౨౦౦}$

ఋజువు

క్రమన్యాసః	ఫల చేదాంబులన్య పక్షము		
౧	౧	౧	౧
౧౦౦	$\frac{౬౨౬౧}{౧౦}$	$\frac{౧౦౦}{౧౨}$	౯౭౬౧
౪			౫

ఇందుహారభాజ్యంబులనలువదిచేన
పవర్తనముజేయబహురాశి ౨౬౧
స్వల్పరాశి ౨౦౦ లబ్ధశేషాంతరము
౪౬ ౬౧ మూలధనంబు ౨౬
౨౦౦

౧యోగము ౯౭౨ ౭౧
౧౦ ౨౦౦

అయిదవనెలకు

పూర్వోదాహృతసకలాంతర
రూపము ౨౧ పంచమఘాతము
౨౦

౪౦౭౪౧౦౧మూలధనము ౭౦౦
౩౨౦౦౦౦౦

చేగుణించి

౭౦౦ చేనపవర్తనముజేయలబ్ధం

సకలాంతరములు

౧౦౨౧ . ౧౦౧
౪౦౦౦

(ఋజుక్రమన్యాసము ఫలచ్ఛేదంబుల
నోన్యాన్యగుణానయనము)

౧	౧	౧	
౧౦౦	౧౯౪౪౭౧ / ౨౦౦	౧౦ / ౨౦౦	౧౯౦౦౦౧
౫			౫

ఇందుహారభాజ్యంబుల ౫ చే నప
వర్తించిబహురాశివధము
౧౯౪౪౭౧స్వల్పరాశివధము
౪౦౦౦లబ్ధశేషాంతరము౪౭
౨౪౭౧ అన్యోన్యంబు ౯౭౨ ౭౧
౪౦౦౦ ౨౦౦

నిష్పన్న సమూలధనము ౧౦౨౧
౧౦౧
౪౦౦౦

అరవనెల-

పూర్వోక్తదామ్నాతసకళాంతరరూపము-౨౧ పఞ్చఘాతం ౫౯౪౭౬౬౧-౭౧ / ౨౦ ౬౪౦౦౦౦౦౦౦

దీనికి మూలధనము చే ౫౦౦ గుణించి ౫౦౦ చే నపవర్తనము జేశి ఆగ వమానసకళాంతరమూలము-

౧౦౭౨ ౬౧-౧ / ౫౦౦౦౦

ఋజువు -

క్రమన్యాసము-ఫలచ్ఛేదాన్యపక్షం

౧	౧	౧	౧
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౫			౫

యిందున్న హారభాజ్యంబులను చే-నపవర్తనము జేసి-బహురాశివధము-౪౦౫౪౧౦౧ స్వల్పరాశివధము-౫౦౦౦౦ లబ్ధంకళాంత రము- ౫౧ ౪౧౦౧ / ౫౦౦౦౦ మూలంధనం

౧౦౨౧-౧౦౧ఘ౧౦౭౨-౬౧-౨౧ / ౪౦౦౦ ౫౦౦౦౦

ఏడవనెల-

౬ పూర్వోక్తదామ్నాతసకళాంతరరూపము-౨౧ సప్తమఘాతము - / ౨౦

౧౮౦౧౦౫౫౫౪౧ - మూలము / ౧౨౮౦౦౦౦౦౦౦

౫౦౦ చే గుణించి ౫౦౦ చే - నప

క్రమన్యాసము -ఫలచ్ఛేదాన్యపక్షం

౧	౧	౧	౧
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
౫			౫

ఇందునహార భాజ్యంబులన
యుక్తిచే నపవర్తనముచేసి బహు
రాశివధము - ౭౫౪౬౬౧౨౧స్వ
ల్పరాశివధము- ౧౬౦౦౦౦౦-లబ్ధ-
సకలాంతరం-౫౩౯౬౬౧౨౧ / ౧౬౦౦౦౦౦ పూర్వ
ధనం-౧౦౨౧ ౬౧౨౧ / ౪౦౦౦౦ -లబ్ధసరా
శేషం-౧౧౨౫- ౧౦౭౭౫౪౧ / ౧౬౦౦౦౦౦

వర్తనముచే లబ్ధంసకలాంతర
మూలం-౧౧౨౫ ౧౦౭౭౫౪౧ / ౧౬౦౦౦౦౦

ఎనిమిదోనెల- రుజువు

పూర్వోక్తరాశ్యగసకలాంత
రరూపకం ౨౧ / ౨౦ అష్టగుణఘాతము
౩౪౭౨౨౫౯౩౬౧ / ౨౫౬౦౦౦౦౦౦ మూలధ
నము ౭౦౦ చేతగుణించి ౭౦౦ చేత
అపవర్తనముచేసినసకలాంతర
మూలం-౧౧౭౧ ౩౭౫౯౩౬౧ / ౨౦౦౦౦౦౦

పూర్వక్రమంబున బహురా
శివధము -౧౭౦౧౭౭౫౪౧
స్వల్పరాశివధము -౩౨౦౦౦౦౦ ల
బ్ధసకలాంతరం-
౫౬౫౯౭౭౫౪౧ / ౩౨౦౦౦౦౦ పూర్వధనం-
౧౧౨౫- ౧౦౭౭౫౪౧ / ౧౬౦౦౦౦౦ యోగం
తుల్యమేవ

తొమ్మిదోనెల రుజువు

పూర్వానీతసకలాంతరరూపనవమ
ఘాతము ౨౯౩౨౭౦౪౬౫౪౧ / ౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦
లబ్ధసకలాంతరమూలం-౧౨౪౧
౪౦౪౬౫౭౧ / ౬౪౦౦౦౦౦౦

పూర్వక్రమంబున బహురాశివధ
ము-౩౪౭౨౨౫౯౩౬౧ స్వల్ప
రాశివధము - ౬౪౦౦౦౦౦౦ లబ్ధస
కలాంతరము ౬౦౨౨౨౭౫౯౩౬౧ / ౬౪౦౦౦౦౦౦

పదో నెల

పూర్వోదాహృతసకళాంతరదశ
మ గుణితం.

$\frac{౧౬౬౭౯౮౮౦౯౭౮౨౦౧}{౧౦౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$ దీనిని-

అసలు ౮౦౦ చేత గుణించి ౮౦౦ చే
త అపవర్తనము చేసి లబ్ధసకళాంత
రము-౧౩౦౩- $\frac{౧౪౮ ౯౭౮౨౦౧}{౧౨౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పూర్వక్రమంబున బహురాశివధ
ము-౭౯ ౪౨౮౦౦౪౬౫౮౧ స్వల్ప
రాశివధము-౧౨౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦ లబ్ధ
కళాంతరము-
౬౨- $\frac{౬౮౦ ౪౬౫౮౧}{౧౨౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$ పూర్వలబ్ధ
౧౨౪౧ $\frac{౪ ౦౪౬౫౮౧}{౬౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పదకొండో నెల యోగంతో లబ్ధము

పూర్వోదాహృత సకళాంతర
లమును ఏకాదశ గుణితము-
$\frac{౩౫౧౨౭౭౫౦౦౫౭౨౨౧}{౨౦౪౮౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$ అస
లు ౮౦౦ అపవర్తనాంకం ౮౦౦
లబ్ధసకళాంతరరాశిధనం ౧౩౬౮
$\frac{౧౩౫౦౦౫౪౨౨౧}{౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పూర్వక్రమంబున నైదటవ
వర్తన బహురాశిధము-
౧౬౬౭౯౮౯-౯౭౮౨౦౧ స్వల్ప
రాశివధము-౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦
లబ్ధకళాంతరము
౬౫ $\frac{౩౯౮౮౯౭౮౨౦౧}{౨౫౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పన్నెండవ నెల

పూర్వోదాహృతసకళాంతరములు
ద్వాదశగుణితము -
$\frac{౭౩౫౫౮౨౭౫౧౧౩౮౬౬౪౧}{౪౦౯౬౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$ అసలు
౮౦౦ అపవర్తనాంకము(౮౦౦)లబ్ధం
౧౪౩౬-$\frac{౩౫౦౭౫౧౧౩౮౬౬౪౧}{౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పూర్వక్రమాపవర్తనసకళాంత
రాశి
లబ్ధ ౩౫౦౨౭౫౦౦౫౪౨౨౧
స్వల్పరాశి ౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦
కళాంతరం
౬౮ $\frac{౨౧౧౭౫౫౫౪౭౨౨౧}{౫౧౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦}$

పదమూడవ నెల

పూర్వోక్తసకలాంతర రూప

౨౧(త్రయోదశఘాతం)
౩౧

౧౫౪౪౬౨౩౬౬౬౩౯౧౧౯౪౭౧

౭౧౯౨౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦ అసలు
౭౧౦

అపవర్తనాంకం (౭౦౦) లబ్ధంస

కలాంతరమూలం ౧౫౦౭

౫౩౧౬౪౬౩౯౧౧౯౪౭౧

౧౦౨౪౧౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

పూర్వక్రమకలాంతర బహురాశి
వధం
౬౩౫౫౭౨౬౫౧౧౩౦౭౭౪౧ స్వ

ల్పరాశివధ

౧౦౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

లబ్ధకలాంతరం

౬౧౦౭౫౪౨౬౫౫౧౧౩౭౭౭౪౧

౧౦౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

పద్నాలుగో నెల

పూర్వోదాహృతసకలాంతరరూపం

౨౧ చతుర్దశఘాతం
౩౧

౩౭౪౩౯౧౯౯౩౨౫౨౧౫౦*
*౦౭౭౧

౧౭౩౭౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

అసలు౭౦౦గుణించరాదిచే

అపవర్తనంలబ్ధం

౧౫౭౩
౧౯౩౫౯౩౨౫౨౧౫౦౭౭౭౧

౨౦౪౭౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

క్రమన్యాసం ఫలచ్ఛేదాన్యపక్షము

౧ ౦	౧౫౪౪౬౨౩౬౬౬౩౯౧౧౯౪౭౧
	౧౦౨౪౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦
౪	

స్వల్పరాశవధం

౨౦౪౭౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

బహురాశవధం

౧౫౪౪౬౨౩౬౬౬౩౯౧౧౯౪౭
లబ్ధకలాంతరం ౧

ప్రశ్నలు౨౪ గుణ్యము

౬౫ ౭౬౨౩౯౬౬౬౩౯౧౧౯౪౭౧

౨౦౪౭ ౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦౦

నెలకునూటికొకటినిపూర్వపద్ధక । నెలనెలకునుజేదిర్ధి నెలలకు । ఖ

ఖరసంబులకునుకడనె తపద్ధి గూడినట్టియసలుకొప్పు జెప్పుమా ॥ ౧౩

... ... ఏసెకకుకళ యసంనుకట్టడెన । పంచమాసముల

శుభాము వేబల్కు ... పంచ శతకమునకుబడయు సకళ॥దళము వృద్ధిగాగడా గొన్న ధనమున।మాసకళకుకళయుమరియొసంగ।బాసజేసినటబచ్చు మా పాట్టకమునసహ స్రమునకునినుచు నెంత॥ ... ...*

ప్ర-౧-౧౦౦-౧ నె ౯ అ౬౦౦ ద్వి-౧-౧౦౦కి-౧/౩ నె ౫ రూ ౫౦౦

తృ నె౧కి-౧౦౦కి-౧/౨ నె౮ రూ ౧౦౦౦

గుణోత్తరెకరణసూత్రాభా

విషమెగచ్ఛే వ్యేకెగుణకఃస్థాప్యస్సమెఽర్ధితె తెవర్గః।గచ్ఛ క్షయాంతముంత్యాద్వ్యస్తం గుణవర్గజంఫలంయత్తత్।వ్యే కంవ్యేకగుణోద్ధృ తమాదిగుణో స్యాద్గుణోత్తరెగణితం॥

గుణవృద్ధివిధియందు గుణమువర్గంబనిచిహ్నాలనొనరించి చెలగనందు।విష మగచ్ఛంబైనవ్యేకంబుగుణమునుయుగ్మగచ్ఛంబైననొగిదళంబు।వర్గం బునను గాఁగవరుసగచ్ఛాంతంబుగుణవర్గములనిడిగురుతుగాఁగ।వ్యస్తం బుగాగుణవర్గఫలంబది హీనరూపముగుణ హీనరూప।మునభజింపంగబడి యాదిముదముతోడ।గుణితముగుచునునెగడునుగణితముగుచు।నంక్యమర దుగుణంబునలవడంగ। నుంచవలయును స్వేష్టంబులొప్పుగాఁగ॥

విషమేతి-విషమెగచ్ఛే కృతె సతి-గుణకఃస్థాప్యః।సమేగచ్ఛే అర్ధితె సతివర్గఃస్థాప్యః। గచ్ఛక్షయపర్యంతం ఏవంవిధే కృతెతతోఅంత్యాద్విపరీతంగుణవర్గజంఫలం యథాగుణవర్గా స్థాపితాస్తథాతద్వక్తంగుణవర్గాభ్యాం జాతంయత్ఫలంతద్వ్యేకంవ్యేకగుణోద్ధృతం ఏకహీనగుణకేన భ గచ్ఛ బేశియగు నెడ ఒకటిదోశిగుణ స్థానంబునను-గచ్ఛయుగ్మంబగు నెడ అర్ధించి వర్గంబునను.గచ్ఛ క్షయ మింతక నునిదికడపలిగుణ స్థానంబు సుణాఖంక్ష్య నుంచివిలోమ క్రమంబునగుణస్థానంబునగుణ కంబును వర్గస్థానంబున వర్గం బును జేయుచు రానంత్యంబున నే వడుదు రాశి యందొకటి త్రో శి

క్తం ఆదిగుణం। ఆద్యధనేన గుణితం సత్ గుణోత్తరే - గుణనచయే- గణితం సర్వధనం భవతి॥

యారాశిని రూపహీనంబగు గుణముచే భాగించియాఫలము నాదిచే గుణింపగుణోత్తరఫలంబగుననుట.

ఉదాహరణం

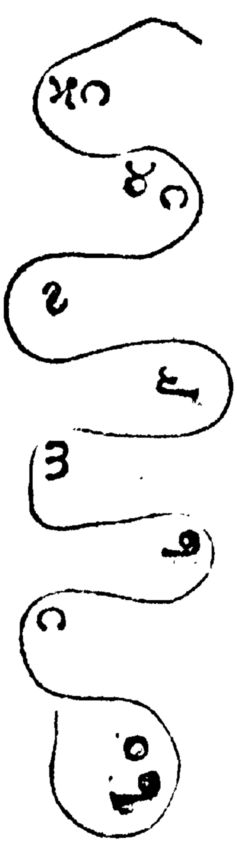
పూర్వం వరాటకయుగం యేన ద్విగుణోత్తరం ప్రతిజ్ఞాతం। ప్రత్యహమర్థిజనాయ సమాసేన మాసే కతి దదాతి॥

ఆదిని వరాటయుగ్మంబునర్థికొసగి। ద్విగుణచయము ప్రతిదివసంబు తెగువతోడ। నొసగశపథంబు జేసిన నొసరె నెన్ని। నిష్కములనిచ్చు నెలలోన నేపరి
రింపుమా॥

యేన దాత్రా ప్రథమం ద్విగుణోత్తరం వరాటకద్వయం ప్రత్యహం ప్రతిజ్ఞాతం దత్తం స దాతా మాసే యాచకజనాయ కతి నిష్కాన్ దదాతి తద్వదేత్యర్థః

ఈ యుదాహరణంబున మొదలిదినము రెండవ్వలిచ్చి ప్రతిదినము రెట్టింపుగనిత్తునని ప్రతిజ్ఞ జేసిన దాత ఒక్క నెలకు నెన్ని నిష్కంబులిచ్చునని ప్రశ్నము

న్యాసః ఆదిః ౨ ఉత్తరోద్విఘ్నః గుణః గచ్ఛః ౩౦ యథా సమే చ చ్ఛ ౩౦ అర్ధితే ౧౫ వర్గః ఏష విషమః ౧౫ వ్యేకః ౧౪ గుణః అర్ధితే ౭ వర్గః వ్యేకః ౬ గుణః అర్ధితే ౩ వర్గః వ్యేకః ౨ గుణః అర్ధితే వర్గః వ్యేకః ౦ గుణకస్థానే ద్వ్యంగుణకః ౨ తక్వ

గుణం వరాటకరాశి
౨ ౨౧౪౭౪౮౩౬౪౬
వర్గం ౦ ౬౪౬
౪ దీనినిష్కవ
౨ రాటకములగు
౨౦౪౮ంచే
గుణితం భాగించినల
బ్ధనిష్కా
౧౦౪౮౫౭

గచ్ఛః ౪ అయంద్విగుణః ౮ పతద్వగచ్ఛః
౬౪ అయంద్విగుణః ౧౨౮ పతద్వ
గచ్ఛః ౧౬౩౮౪ అయంద్విగుణః
౩౨౭౬౮ పతద్వర్గోఽయం
౧౦౭౩౭౪౧౮౨౪ ఫలమిదం వ్యేకం
౧౦౭౩౭౪౧౮౨౩ వ్యేకగుణేన
౧ ఊర్ధ్వ్యేనాంతదేవ ౧౦౭౩౭౪౧౮౨
౩ ఆగతా ౨౧ గుణితం ౨౧౪౭౪౮
* ౩౬౪౬ పణావంతో వరాటకా
మాసేద్రమ్మాః పలేపరాటకాఃపభిః
౨౦౪౮ భక్తఃలబ్ధనిష్కాః ౧౦*
౪౮౫౭ శేషం ౧౧౨౨౮౬ షోడశగు
ణం ౧౯౬౫౭౬ పునః ౨౦౪౮ భ
క్తంలబ్ధద్రమ్మాః ౯ శేషం ౧౨౨౫౬
షోడశగుణా ౧౯౬౦౯౬ పునః పభిః
౨౦౪౮ భక్తంలబ్ధాః పణాః ౯ శిష్టం
౧౧౭౭౬ చతుర్గుణం ౪౭౧౦౪
పునరేభిః ౨౦౪౮ భక్తంఫలం కాకి
ణ్యః శిష్టం ౬౧౪౪ వింశతిగుణం
౧౨౨౮౮౦ పునః ౨౦౪౮ భక్తం
లబ్ధంవరాటకాః ౬౦ పణావంతోని
ష్కాః ౧౦౪౮౫౭ ద్రమ్మాః ౯ పణాః
౯ కాకిణ్యః ౨ వరాటకాః ౬౦

వర్గితం శేషంవరాటకం
౬౪ ౧౨౨౮౬
౨
గుణితం దీని ద్రమ్మవరాటక
౧౨౮ లగు ౧౨౮ చే భాగిం
వర్గితం పలబ్ధద్రమ్మములు
౧౬౩౮౪ ౯
౨ శేషము
గుణితం ౭౬౬
౩౨౭౬౮ దీని పణవరాటకల
వర్గితం గుణం చేభాగిం ప
లబ్ధము
౯
౧౦౭౩౭౪౧౮౨౪ శేషం
వ్యేకం ౬౪
౧౦౭౩౭౪౧ దీని కాకిణి వ
౮౨౩ గుణం ౨ వ్యే రాటకల గు
కగుణం ౨౦ చే భా
౧ గింపలబ్ధము
దీని చే భాగించిన రాశి కాకిణులు
౧౦౭౩౭౪౧౮౨౩ ౨
౨౪౬ శే వరా
గుణిత రాశి
౨౧౪౭౪౮౩౬౪౬

ఉదాహరణం:

ఆదిర్ద్వయం సఖే వృద్ధిః ప్రత్యహం త్రిగుణోత్తరా। గచ్ఛః సప్త
దినం యత్ర గణితం తత్ర కిం వద

ఆది రెండు వృద్ధియు గుణకా రెట్టులు। ప్రతిదినంబు గచ్ఛ బరగు నేడు। గానందు
నెంత గణితంబగును వేగ। గణకవర్య బలుకుమ గండవేని

ఆదిరితి - హే సఖే యత్ర దానే ద్వయం ఆదిధనం ప్రత్యహం త్రిగుణోత్తరా వృద్ధిః సప్తదినం గచ్ఛః తత్ర గణితం సర్వధనం కిం తద్వద

న్యాసః

ఆదిః ౨ ఉత్తరస్త్రిగుణః గచ్ఛః ౭ యథా గచ్ఛః ౭ విషమత్వాత్ వ్యేకః ౬ గుణః సమః ౬ అర్ధితః ౩ వర్గః వ్యేకః ౨ గుణః అర్ధితః ౧ వర్గః వ్యేకః ౦ గుణః - గుణః ౩ వర్గః ౯ పతత్త్రిగుణః ౨౭ తద్వర్గః ౭౨౯ అయం త్రిగుణః ౨౧౮౭ ఇదం ఫలం వ్యేకం ౨౧౮౬ వ్యేకగుణేన ౨ భక్తం ౧౦౯౩ ఆదినా ౨ గుణితం పత దేవస
[illegible]

ఈయుదాహరణమునకు ఆది ౨ ప్రతిదినవృద్ధి ౩ గుణంబు గచ్ఛ ౭ను బలుకుటవలనను - పూర్వోదాహరణంబున గుణము ౨ అగుటవలన వ్యేకగుణంబు చేత భాగించునెడ భేదము దెలియకుండుటవలన నిచ్చోడ త్రిగుణవృద్ధియుదాహరింపబడెనని యును - పూర్వోదాహరణంబున గచ్ఛ సమంబగుట దీని విషమంబుగ నుండునటుల బలుకంబడియెనని భేదము విచారించవలెను

	గుణ్యం	
౩	౨౧౮౭	౨
	౧	౬
వర్గం	వ్యేకగుణం	౧౮
౯		౫౪
౩	౨౧౮౬	౧౬౨
గుణితం	ఫలం	
౨౭	౧౦౯౩	౪౮౬
వర్గితం	౨౩౩	౧౦౫౮
౭౨౯	గుణితం	
౩	౨౧౮౬	౨౧౮౬
గుణితం		
౨౧౮౭		

ఉదాహరణాంతరము

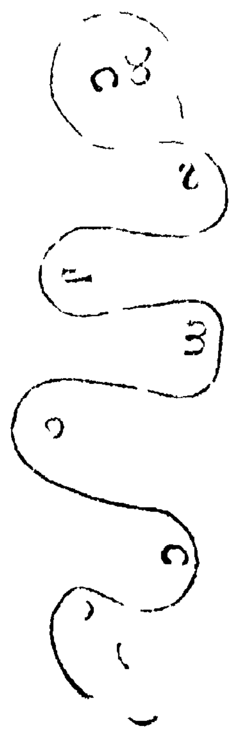
[illegible] గుణచయంబున [illegible] ముని సెప్ప । రాజ [illegible]

[illegible]

[illegible]

అంకశోధనాక్రమము

గుణ్యం ౭౮ ౫
౫ గుణితం
వర్గితం
౨౫ ౬౧౦౩౫౧౫౬౨౫
౫ ౫
గుణితం గుణితం
౧౨౫ ౩౦౫౧౭౫౭౮౧౨౫
వర్గితం
౧౫౬౨౫ ౩౦౫౧౭౫౭౮౧౨౫
గుణితం వ్యేకగుణాభక్తే ఫలం
౭౬౨౯౩ ౭౬౨౯౩౯౪౫౩
౧౦
౩
ఆదిగుణితాశి
౨౨౮౮౮౧౮౩౫౯౩
లబ్ధం ౨౯౮౦౨౨౧ ౫౭౯౯

అంకశోధనాశి
౧౯౮౮౧౮౩౫౯౩
దీని [illegible] లబ్ధం
[illegible] ౨
శేషాంగుళాలు
౬౪౭౫౯౩
దీని [illegible] భాగములు
౧౯౨౦౦౦ [illegible] గించిన
[illegible] ౧
శేషాంగుళాలు
౫౫౫౯౩
దీని [illegible] లభించే
భాగ [illegible] పములు ౫౭౯
శేషాంగుళాలు౯

అథ ఛందోజాతౌ సమవృత్తాది
సంఖ్యాజ్ఞానార్థం సూత్రం-
తత్రాదౌ సమార్ధసమ
విషమవృత్తానాం స్వరూపం నిరూ
ప్యతే పద్యైస్త్రిభిః-

అంఘ్రయో యస్య చత్వారస్తుల్యలక్షణలక్షితాః। తచ్ఛందశ్శా
స్త్రతత్త్వజ్ఞాస్సమవృత్తం ప్రచక్షతే॥ ప్రథమాంఘ్రిసమో
యస్య తృతీయశ్చరణో భవేత్। ద్వితీయస్తుర్యవద్వృత్తం తదర్ధ
సమముచ్యతే॥ యస్య పాదచతుష్కేఽపి లక్ష్మ భిన్నం పరస్ప
రం। తదాహుర్విషమం వృత్తం ఛందశ్శాస్త్రవిశారదాః॥ 3

అప్పకవీయమునందు-

జగతి సమవృత్తమెన్నఁగ నగు నేక। సంభవంబగు నొండెనన్ని గణాగణముల
తోడ నర్ధసమంబు నియమ్మని వేఱుగా నొందువగుక। పాదసమములు ప్రాసాంకంబులు వి
విధపు జాతులు సమములు వృత్తసంస్థానముల। సమములందు నా రెండు చరణ
ములనర్ధసమములు నాలుగింట గలుగు నియమములు వేరు వేరు పరిగణ
ములు॥ చరణములును వర్ణసంఖ్య లనగ జ్ఞేయమైన పాదములగణములు నాల్గు
విధములై చెలంగు వృత్తముల్ వ్యత్యాసవిషమవృత్తంబు నామ వెలయుచుండు॥

సూత్రం

పాదాక్షరమితగచ్ఛే గుణవర్గఫలం చయేద్విగుణే। సమవృత్తానాం
సంఖ్యా తద్వర్గో వర్గవర్గశ్చ। స్వస్వపదోనౌ స్యాతామర్ధసమానాం
చ విషమాణామ్

పదము గువృత్తజాతుల ను పాదమునందు గువర్ణసంఖ్యదా। నది చయయుగ్మ
తే బరగియా గుణవర్ణ ఫలంబు సంఖ్యయా। నది సమవృత్తముల కృతియు
నా కృతియున్ స్వపదోనకృతియు నాపదముల బాసియర్ధసమ భాసితములు విష
మాంఘ్రులు నగు॥

పాదాః॥గచ్ఛసామాసికగతి అపతి
చయోర్ద్విగుణోపః పూర్వోక్తవత్ విష
మేగచ్ఛేప్యేక ఇత్యాదినాగుణవ
ర్గఫలం సమానాం వృత్తానాం సంఖ్యా భ
వతి. అయమర్థః ఏకాయత్ర్యాది
ఛందసాం సంఖ్యాయదక్షరాదిపా
దాః। తత్రష్టాదశాగచ్ఛాః తా
త్యాః। చయస్తుద్విగుణః। తతః పూ
ర్వవదానీతం గుణవర్గఫలం సమ
వృత్తానాం సంఖ్యా స్యాత్

తద్వర్గః సమవృత్తసంఖ్యా
వర్గః వర్గవర్గః సమవృత్తసం
ఖ్యావర్గస్యాపి యోవర్గః తోస్య
స్వపదోనోస్య స్వమూలంఖ్యాం
రహితో అర్ధసమానాం విషమా
ణాంచవృత్తానాంసంఖ్యా భవే
త్ । సమవృత్తసంఖ్యావర్గః
సమవృత్తసంఖ్యాహీనః అర్ధస
మవృత్తసంఖ్యా। అథార్ధసమవృత్త
సంఖ్యావర్గాదర్ధసమవృత్తసం
ఖ్యయా హీనః విషమవృత్తసంఖ్యా
త్యర్థః

వృత్తజాతుల యందు ఒక పాదము
నెన్ని వర్ణంబులుండునది గచ్ఛము
గుగాను ద్వానిగచ్ఛ జేసికొని పూ
ర్వోక్త క్రమంబున ద్విగుణచయం
బుగానే వర్గము సంఖ్యయు సమవృత్త
సంఖ్యయగు - అనగా పూర్వసూ
త్రోక్తంబగు వట్లు సంఖ్యయం దొ
కటి త్రోయుటయు నేక హీనగ
చ్ఛ చేభాగించుటయు నాది చే గుణిం
చుటయు సను విశేష విధు లిందు ప
యోగింపవనుట.

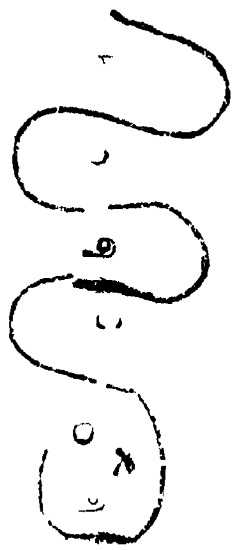
అవృత్తసంఖ్యా వర్గంబియం
దు మూలము వ్యవకలించిన శేషము
ర్ధసమవృత్తసంఖ్య యగు
ఆవర్గము సు నారల వర్గాంబియా
మూలము త్రోచిన శేషము విషమ
వృత్తసంఖ్యయగు

ఉదాహరణం

సమానామర్ధతుల్యానాం విషమాణాం పృథక్ పృథక్। వృ
త్తానాం వద మే సంఖ్యా మనుష్టుప్ఛందసి ద్రుతం

సమతగలుగునట్టిసంఖ్యయునర్ధంబు।సమముగాగనుండుసంఖ్యగలుగు।జా
తివిషమముగుచుదనరువృత్తంబుల।సంఖ్యదెలుపనుష్టుప్ఛందమందు

సమానామితి- అనుష్టుప్ఛందసి సమానాం అర్ధసమానాం విషమాణాం చ వృత్తానాం సంఖ్యాం పృథక్పృథక్ క్రమతం మే వద

న్యాసః

ఉత్తరః ౨ గచ్ఛః ౮ యిదాగచ్ఛః ౮ అర్ధితః ౪ రసదర్ధం ౨ తదర్ధం ౧ వ్యేకం ౦ గుణః

ఈయుదాహరణంబున ననుష్టుప్ఛందంబున గల సమవృత్తసంఖ్యయు - అర్ధసమవృత్తసంఖ్యయు - విషమవృత్తసంఖ్యయు వేర్వేర దెలుపుమను ప్రశ్నాశయము

ఛతద్వర్గః ౪ తద్వర్గః ౧౬ తద్వర్గః ౨౫౬ ఇత్యనుష్టుప్ జాతౌ సమవృత్తసంఖ్యా

ఏతద్వర్గః ౬౫౫౩౬ అయం సమవృత్తసంఖ్యయా ఊనయా ౨౫౬ హీనః ౬౫౨౮౦ ఇయమనుష్టుభి అర్ధసమవృత్తసంఖ్యా

సమవృత్తసంఖ్యావర్గస్య ౬౫౫౩౬ వర్గః అయం ౪౨౯౪౯౬౭౨౯౬ అయం స్వపదేన అర్ధసమవృత్తరూపసంఖ్యయా ఊనయా ౬౫౫౩౬ ఊనః ౪౨౯౪౯౦౧౭౬౦ ఇయమనుష్టుభి విషమవృత్తసంఖ్యా

ఏవమన్యేష్వపిఛందస్సు ఉక్త్యాద్యుత్కృతిపర్యంతేషు సమార్ధసమవిషమవృత్తసంఖ్యా బోధ్యా ఏతే ప్రస్తారాదిగురుభేదాస్తు ప్రాచ్యమే వోక్తాః పశ్చాద్బోధ్యా లంకారి అస్త్యదనః

సమవృత్తములు	అర్ధసమవృత్తములు
౨	౨౫౬
వర్గం	వర్గము
౪	౬౫౫౩౬
వర్గం	౨౫౬
౧౬	౬౫౨౮౦
వర్గం	
౨౫౬	

విషమవృత్తములు

౬౫౫౩౬

వర్గం

౪౨౯౪౯౬౭౨౯౬

౬౫౫౩౬

శేషము

౪౨౯౪౯౦౧౭౬౦

ప్రశ్నలు

సమములునధ౯సమంబులు। సుమతీవిషమములు బలుకుము సొంపగు శ్రేఢీ। వి
మలమగు ప్రవిభాగలిగిన। క్రమముగనుష్టిక్ప్రతిష్ఠ గాయత్ర్యుష్టిక్॥
ప్రథమము-ఉష్టిక్ ౨ ద్వి ప్రతిష్ఠ ౩ తృ గాయత్రీ ౬ చ ఉష్టిక్-౧౬

శ్రేఢీప్రశ్నోత్తరము-

సంకలితోత్తరము-౧-

భూశరములురుతుశరములుగజాశ్వ। ములిషుదిక్కులుగసశ్వ
ములుఖగుణ। ములిషురదములు చేసు గామ లిభసగు। తన్మునిం-ర్వ ౦౪
శరములధ౯కరరవులు॥ ౫౫-౬౬-౭౮-౧౦౫-౧౩౬-౩౦౦-౩౨౫-౩౫౧
౩౭౮-౫౬౧-౧౨౨౫-

సంకలితైక్యోత్తరము-

ఖమనుచంద్రులువ్యోమాబ్ధి కాండధరులు జలగజాంకేషులంగాగ్ని
జలగజములు। ధ్భుజాష్టాలుఖసవాద్రి తిష్యశరజ। లఘులుఖశరేంమగుణగిరు
లైక్యవరుస॥ ౧౧౪౦ ౧౫౪౦-౫౯౮౪-౮౪౩౬-౧౬౨౧౫-౪౫౭౬౦
౭౩౧౫౦

సమవిషమగచ్ఛోత్తరము-౩

విషమోత్తరము-

శకనందేంములును కశతత్వములు ప। శశిఖజినులునవకాబ్ధి
చంద్రులక। భాస్కరములునగాంకఖజలమితము। లసమనోజాంక సంయు
తులబ్ధనయన॥ -కరధులుమకరధముల ఒసుఖవా-సఘు-సేషుది
శలుఖరాజయుగము। లంబరేష్వజమల కాబ్ధ్యగలక। ములుసమాంక
యుతుల్ క్రమమొప్పగాంచు॥
ఓజాంకసంకలనరాసులు-ప్ర-౧౯౬- ద్వి-౨౫౬-తృ ౨౪౦౧-చ౧౪౪-
పం ౨౭౧౯-షర౮౯౬-యుగ్మాంకయుతి- ప్ర ౧౫౬- ద్వి- ౨౭౨౫ ౬౫౦
౧౦౫౬-పం ౪౧౬౦-ష ౨౦౫౦-స ౬౬౪౨

కృతిరోగోత్తరము-౪.

కాశ్వ వస్వ ఋలిషునేత్ర కాండశరము।లంగనంజేంద్రులనుఖవే
దాబ్ధిగుద్రు।లంబ రాగన్వ్యంగతకలములంబరాబ్ధి।గవులుతత్వాబ్ధికాబ్ధులు
రహికృతియుతి॥ ప్ర-౭౮౭౦- ద్వి ౯౫-౭౫-తృ ౧౪౯౬-చ ౧౧౪౪౦

పం-౬౯౩౦-ష ౧-౭౪౦-స ౪౦౪౭౭

మనరోగోత్తరము-౫

పూర్ణకాంబకకులువణసప।వసుభుజేందులుజలవసువహ్ని
నేత్ర।ముసురవుల్లకభగజేమ్ముముసిధరిబుక।శిజలకాంకాషష్ట్యా మేందుశి
తకరులు॥ ప్ర-౯౦౦౦౦- ద్వి ౧౪౭౮౭౮-తృ ౧౭౭౬౭౩౮౭౪-
చ౧౬౫౮౭౭౬ పం ౧౧౧౭౯౦౪౧

దీర్ఘచతురశ్రవర్గోత్తరము-౬

యుగజలాధ్యంశములుకలలోకచంద్ర।శరశకాంకములువభత
త్వకగిగులును।కాగ్ని నందెబకసగతులకగశకాద్రి।రాగఖాంకములగు
గోళరాశివరుస॥ ప్ర-౯౬౪౪ ద్వి ౧౯౧౩౬ తృ౭౭౭౫౦చ ౪౬౮౯౩౦
పం-౯౦౭౭౮౭

విషమాకృత్యవ్రశ్నోత్తరములు-౭

గిరిరసములువేదశరులుగుణబాణ। ముల్లగుమధ్య ధనముదేలమి
నంత్య।ములుశకాంకకశ్వములుకరజమ్ము।చంద్రచంకములుముసరసగతి
నగశితనీములగునీశరనేత్రములునూర్న బాణపిశ్వముంలను బ్రహ్మవాధి
నప్తిచంద్రమితమేసరపిగాంచనుబేగి।గణ్య ప్రశ్నలందుగణింపవశ్య
ప్ర-మధ్యధనం-౬౭అంత్యధనం-౧౫౧ సర్వధనం-౭౭౧౧
ద్వి-మధ్యధనం-౫౪ అంత్యధనం-౧౦౭-సర్వధనం-౧౩౫౦
తృ-మధ్యధనం-౫౩-అంత్యధనం-౧౦౧-సర్వధనం-౧౭౪౯

సమాగచ్ఛప్రశ్నోత్తరములు-౮

పూర్ణబాణములుముభూమసుత వాధేభగిత్రులుమధ్య ములగుగ

ణకయంత్య । ధనములంగనిధులువసథతారకల్లును । జలనిధులునువరుససమ షదమున ॥ సర్వధనములగునునగచ్ఛఖఖహారు । లంబరాత్రిసర్వనయినము లును । నందరాగతశమందమహావగుసగ । గణకులౌనంగగణితఘశతి ॥

ప్ర-మధ్యధనం-౫౦ అంత్యధనం ౯౬-సర్వధనం-౧౨౦౦

ద్వి-మధ్యధనం-౧౮౧ అంత్యధనం-౨౬౮-సర్వధనం-౭౨౦

తృ-మధ్యధనం-౬౭ $\frac{౧}{౨}$ అంత్యధనం-౯౮-సర్వధనం-౬౭౯

ముఖానయన ప్రశ్నోత్తరములు-౯

వగున ముఖములు । గిరులుజలములును । అరవసువులను । గరముఖఫల ముల్ ॥ ప్ర-ము ౬ ద్వి-ముర తృము ౮

చయానయనోత్తరం-౧౦

వగునగవ ముల్ । గిరికొనుజలముల్ । నురిగతిమితముల్ । వరగుణము లగుర ॥ ప్ర-చర ద్వి-చర తృ-చ ౦

గచ్ఛానయనోత్తరము-౧౧

వరుసగపదముల్ । గిరికొనుచుముల । అరవతమితియుక । నరిజలకర ముల్ ॥ ప్ర-గచ్ఛ-౮ ద్వి-గ౧౮ తృ-గచ్ఛ-౨౮

నియతానియుత పూర్వగకోత్తరం-౧౨-

నియతానయుత గచ్ఛలు । నియుతములగు ప్రథమునందు నిధనందేందు ల్ । త్రయమున రామాంగంబులు । ప్రయనందేందులనుపూర్వ ధనోత్తర ముల్- ప్ర-౧౯ ద్వి-౬౩ తృ-౧౯

హీనద్యుత్తర గచ్ఛోత్తర-౧౩

సప్తహాంశయుక్సనయుక్తయుగులు । భుజములునుశరాంశమూడు గూడు । ర౧ లగుచు వెలయుగణకహీనద్యు । ములగచ్ఛ మితము రాజిత ముగ ॥ ప్ర-౩ $\frac{౨}{౬}$ ద్వి-౨ తృ-౨ $\frac{౩}{౪}$

సమధన కాలోత్తరములు-౧౮

సమధనగచ్ఛలుజానగుణఘులుకా। సుమనససంఖ్యయుసోరిదిశతంబుకా॥

ప్ర-౧౫ ద్వి ౩౩ తృ ౧౦౦

న్యూనాధికగచ్ఛోత్తరము-౧౯

తత్త్వములును శశిపులధరసంఖ్యలవయుత। త్రికము సప్తచంద్రత్రిలవ యుక్త। తకారములును నరయ్యోగరిముచు జనువారి। గచ్ఛదినమితంబు క్రమము గాగ॥ ప్ర-౨౫ ద్వి ౩ ౭/[illegible] తృ౬ ౩/౧౭

హీనచయములు [illegible]-౨౦

వచనములు హీన [illegible] శ్రే [illegible] ॥ [illegible] నాలుగువహమ్ములుమూ డున [illegible] ఘనులుగానుంచి చేసి [illegible] ఘను లచేత॥ ప్ర-౩ ద్వి ౮ తృ ౯ చ౩ ప౧౬ ష-౧

[illegible]-౧౭

నారకలునుశర్వ [illegible] । [illegible] సమశత ఘ్ను। సంఖ్యలాస్య [illegible] ॥ [illegible] చానక శలు॥ [illegible] భ్రా [illegible] సముల [illegible] । [illegible] సుబులింద్రియము ను। జలశరంబులేక [illegible] । [illegible] ఘనున్నపు ల్ చంద్రబాణతకారనాగిరంబులుతకార। నయనవ్యోమ [illegible] నంగభగుణ। ములునా త్రి [illegible] నంశాంకి రవులు నా [illegible] మూట॥

ప్ర-౩౭-౨౯-౧౬-సమానం-౨౭

ద్వి-౮౬౫౧-౮౦౨౬-౩౨౭౬-౨౩౭౬-౧౨౯౬-సమానం-౩౧౨౫

తృ ౭౦౯౯౩-౬౩౨౧౭।౫౮౧౮౫౮౩౫౬౧-౩౧౨౧౩-౧౬౯౦౭-సమానం-౮౬౬౫౬

పుష్పగుణకప్రశ్నోత్తరము-౧౯

ఆదిసంఖ్యయగుసునష్టవస్వగుణ్ణలు। గుణగజాలినందగుహది శలును।

సమసుమాళినాదిచతుష్కులఖగుణాంగములుశరాంకరామపూర్ణధరలు

ప్ర-ఆది-3 ఆరా-సమధనం-౬3౦ ద్వి-ఆది 3 సమధనం-౬3౦

తృ-అ౧౦౬౯-సమధనం-౧౦3౯౮

అంత్యసమీకరణో త్తరం-౧౯

విశ్వసప్తగతులు వెలయుఫలంబులు। మొదటిప్రశ్న లోనముగుదరెం టు।చంద్రగజములేక జలము ప్రశ్న తిరుద్రారసములగునువరుసరత్న చయ ము॥మూటగుణనందచంద్రులుమునినిధులును ; తానములుతత్వములువిశ్వ ధరణిధరము।లవ్యోబియ్యవుమూటలునంత్యమునను।వసులుదంతంబులుజ లాంగవగుసమించు॥

ప్ర-౧3-౭-౪ సమానం-ద్వి-౧-౪౧-౨౧-౧౧-౬సమానం3౨

తృ౧౯3-౯౭-౪౯-౨౫-౧3-౭-సమానం౬౪

వసుజప్రశ్నో త్తరము-౨౦

సైన్యమితముతో ఉత్తరవోక్తముచంద్రులు। రెంటనఖశరాత్ములెనగు మూట।శరశశాంకరామసమ్మితంబగునాదు।లనుచుపరసగాంగలలనదెలిపె

ప్ర-౧౦౫ ద్వి-౨౫౨౦ తృ3౧౫

హారసంఖ్యోత్తరం-౨౧

అంగనందజలముల ఖేచరులుగిరి।యీంశులర్థబాణవిధిజలాగ్ని। శరములాదులందుకడలుచంద్రగ్నులు।శరగజాబ్ధులర్థసర్పరుతులు॥

ప్ర-ఆదిర౯౬అంత్య-3౧ ద్వి ఆ౧౧౭౮౫౫అం౪౮౫

తృఆ౨3౪౯౫౫అం౬౮౫

అంత్యనిశ్చయవిధిన యోగ త్తరం-౨౨-

ఆదిరత్నచయములగుచంద్రవసువులు।శరభుజాంగబాణచంద్రులుజిన। చందములునుకడవ్యసర్పములైనదిశల।చంద్రవసులునగునుచంద్రవదన॥

ప్ర ఆ౭౧అం౪ ద్వి ఆ౧౫౬౨౫అం౧౦౨౪ తృఆది ౧౦౨౪అం౪౧

అంత్యైకశేషవినిమయోత్తరం ౨౩

చంద్రగుణనందనిధిభముల్ సవతులొగ్గ।రొగిగొనిన నేకశేష మైయొక్క చోట। నేత్రతత్త్వేందుజలనిధి నీరమితము। సవతులేక్కురుగొనినట్టిచవులమితము॥ ప్ర-౨౭౯౯౩౧ ద్వి ౪౯౪౧౨౫౨

శ్రేఢీసకలాంతగప్రశ్నోత్తరం ౨౪

దశమభాగములనుదక్షఖఖాంగాభ్ర।భకరగిరిరసాబ్ధిబాహుబాణ స్వరరదాశ్వమునులసహితమాకరతక్ష।రసములగునుసకళ ప్రథమప్రశ్న ౬౬౨౦౭౭ ౨౭౫౨౪౬౭౨౨౭౦౬౦౦౬। ఖాభ్ర ఖా ఖ్రా భ్ర ఖఖరస గజజలాంబులనుశశాంకాభ్రనిధిహోత్ర్యమనందఖాంక।గజశశాంకోర్ధ్వ వస్వభ్రకాండములగు। రెండవప్రశ్నకకళయగాలంపమితము॥ ౫౦౮- ౧౮౯౦౯౦౦౧౫౦౧ పదియుమూడగుసున్నలబంధురమగుతక్షతత్త్వంబులం ౪౮౬౦౦౦౦౦౦౦౦

మునధరణిపూర్ణ।రాజరవినందజలజినరామఖాశి।వృశియుగాంబరజలధిశత దెలియుమాట॥౧౦౪౦ ౧౦౧౦౦౩౨౪౪౯౧౨౧౯౦౧

౨౫౬౧౮౦౦౮౦౦౮౦౦౦౦౦

చందోవృత్తప్రశ్నోత్తరం ౨౫

సమవృత్తసంఖ్యలుసర్వాంకములునవృలంగతకక్షంబులునందరామ। భాశేషురసములుబరగునర్ధసమంబులంగతత్వాష్టులునభజినములు।రవ ఖాబ్ధులునుపూర్ణరసగిరిచంద్రాభ్రనిధిజలనందషష్టినిరములును। విషమ వృత్తంబులువీతుకాద్రిఖనందచంద్రాబ్ధివస్వంగచతుసులభ్ర।గజభుజేషుర సంబులుఖరపిలోక।మునిగిరిగ నేందుమునియునుపూర్ణధర।జలగజేష్వం ద్రజలనందవష్టిజలధి।జలధిగిరిచందిఖాబ్ధిభచంద్రులరయా

ప్ర-ఉష్టిక్-సమం౧౨౮ అర్ధసమం-౧౦౬౨౫౬ విషమం౨౬౭౪౯౯౦౭౨ ద్వి ప్రతిష్ఠ- సమం౬౪౨౨౪౦ విం౬౪౨౫౦ తృ-గాయత్రీసమం -౬౪అర్ధ ౪౦౩౨౨౧౬౭౭౩౧౨౦చ -అష్టి ౬౫౫౩౬అర్ధ - ౪౨౯౪౯౦౧౭౬౧ ౧౮౪౦౧౦౭౪౪౦౬౯౪౧౪౫౮౪౩౨౯

అత్యుక్తయను రెండవఛందస్సు
నందుత్పన్నంబులగు సమార్ధ
సమవిషమవృత్తంబు లెరుంగు
కొంకుతద్విషయము-
ప్రస్తారక్రమంబునసీ-

అత్యుక్తఛందంబునను నాదియంగెభమిందు ద్విచంద్రులు మెరయదగన్ ॥ తత్పసంఖ్యయునయిదనరు సమంబులు నర్ధసమంబులందలమధ్యతియు।శర గుణంబులుకరశరమితియును నిధితర్కములు నాపూర్ణధరణిమితియు।ఖగవు లుగిరిలోకధరలబ్ధినిధులును గజధృతుల్ద ర్కఖకరములుకర।నేత్రబాహులు నందాగ్ని నేత్రములును।గాగపదియును రెండయ్యెఖజినసంఖ్య।లిందునొడు వనిఖజినంబు లెసగునవియె।విషమవృత్తంపుసంఖ్యలై వెలయుచుండు॥

సమవృత్తంబులు ౧-౪-౬-౧౮౧-౨౫౬ మొ॥౨౭౦
అర్ధసమములు -౧౪-౩౫-౫౬-౯౯-౧౦౩-౧౨౦-౧౩౭-౧౫౪-౧౭౪
-౨౦౬-౨౨౨-౨౩౯ మొత్తం౧౭౨౮ మిగతసంఖ్యలు ౨౮౦ విషమవృత్తంబులు
గాదెలియునది-

* శ్రీభాస్కరాచార్యులచేరచితంబయిఘనమహీంద్రాచార్యగణకవర్య। *
* చేవివ్రతంబయి చెలగు లీలావతీవివరణముంమునవిగ్రహనుగు। *
* శ్రేఢ్యాఖ్యవ్యవహృతిచే ప్రథితంబగు రెండవభాగంబుపుండరీ*
కానయనకృపాలాబ్ధినాంధ్రకావ్యమొనర్చె కైరవిణీపుర
హరితాన్వయాబ్ధిపూర్ణశశాంకుడై నట్టితడక
మల్లరంగరాయనికినిమాన్యకనకమాంబకును
పుత్రుడైనట్టినుహిత వేంకటాద్యకృష్ణుం
మగణశాలిచోద్యమంద॥

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురు బ్రహ్మణేనమః

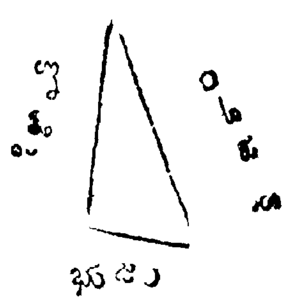
అథక్షేత్రవ్యవహారస్తృతీయః ప్రారంభః

తత్ర ప్రథమంతదంగభూతం

భుజకోట్యోస్స్వరూపందర్శయతి భాస్కరాచార్యః

ఇష్టాద్బాహోర్యస్స్యాత్తత్స్పర్శిన్యాందిశీతరో బాహుః
త్ర్యశ్రే చతురశ్రే వా సా కోటిః కీర్తితా
తజ్జ్ఞైః

క్షితిరూపంబొక్కదయ్యునాకుయుగళిన్ జెల్వొందుదక్షాళిచే।
సతతంబుల్ భుజమంచుకోటి యనుచున్ జాలంగ బాహ్వాంచుదా।వితతంబందును స్వేష్టమైనదిశకున్ విస్పర్శమున్ జెందుచున్।చతురశ్రంబునద్వ్యశ్రమందును దగన్ సంకేతభే
దంబులన్

ఇష్టాదితి॥ ఇష్టాద్బాహోస్తత్స్పర్శిన్యాం బాహులగ్నాయాం దిశియ ఇతరో బాహుః సా తజ్జ్ఞైః గణితశాస్త్రాభిజ్ఞైః త్ర్యశ్రే త్రికోణే చతురశ్రే వా క్షేత్రే కోటిః కీర్తితా। త్రికోణే చతుఃకోణే వా క్షేత్రే బాహుద్వయమధ్యే ఏకో భుజసంజ్ఞః అన్యః కోటిసంజ్ఞః కల్ప్య ఇతి

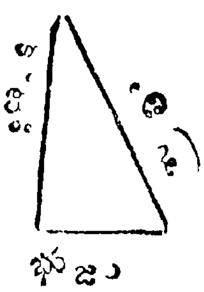
మున్నూలయగు త్రికోణక్షేత్రంబునందైనను- నాల్గుమూలలగు చతురశ్రక్షేత్రంబునందైనను- ఇష్టముగు నొక రేఖకు భుజమనియు- దానినంటియుండు నితర రేఖకు కోటియనియు గణితముపాధిచుకొరకు సంకేతంబులుంచవలయును. ఇట- ఇందు భుజము- బాహువు- కోటియనునవి మూడును స్వభావంబున నేకంబ యయ్యె- గణితంబుకొరకు భేదముగా దెలియవలయును-

తత్ర త్ర్యశ్రే కర్ణకోటిభుజానయనం వృత్తేనాహ

తత్కృత్యోర్యోగపదం కర్ణో దోఃకర్ణవర్గయోర్వివరాత్ । మూలం కోటిః కోటిశ్రుతికృత్యోరంతరాత్పదం బాహుః ॥

శ్రుతియనగా కోటిభుజాలివర్గ యుతికిన్ సొంపొందు మూలంబు దా । శ్రుతివర్గంబదికోటివర్గవియుతిన్ శోభిల్లు నమ్మూలమున్ । శ్రుతివర్గంబున బాహువర్గ మెడలన్ సొంపొప్పు నమ్మూలమున్ । కృతిజేల్వొందును కోటియుం చుగణకుల్ జింతింపదర్యశ్రకంబులన్

తత్కృత్యోరితి-భుజకోటివర్గయోర్యోగస్య పదం కర్ణో భవతి - కోటిజ్ఞానమాహ - దోః కర్ణ

భుజవర్గంబును-కోటి వర్గంబును గూడి యందు వర్గమూలము గొనిన కర్ణంబగు, దీనికి శ్రుతి యని యుప్రతినామము గల్లదు

వర్గయోః భుజకర్ణకృత్యోః-యద్వివరం అంతరం తస్మాదానీతం మూలం కోటిర్భవతి కర్ణకోటిజ్ఞానే భుజజ్ఞానమాహ కోటిరితి-కోటి శ్రుతివర్గయోరంతరాత్ పదం మూలం బాహుర్భవతి

కర్ణవర్గము నందు కోటివర్గము ద్రోచి విశ్లేషమున కు మూలము గొనభుజంబగు-దీనికి బాహువని ప్రతినామము

కర్ణవర్గంబున భుజవర్గము దీసి శేషము మూలించిన కోటియగు

అథవర్గయోగవర్గాశ్లేషప్రకారాంతరేణాహ

రాశ్యోరంతరవర్గేణద్విఘ్నే ఘాతే యుతే తయోః । వర్గయోగో భవేదేవం తయోర్యోగాంతరాహతిః । వర్గాంతరం భవేదేవం జ్ఞేయం సర్వత్ర ధీమతా ॥

రాశిపరస్పరఘ్నాసుదిరవ్యా మునర్ద్విగుణించియందుతో । రాశియో గాంతరంపుకృతిరంజిలఘూచిననవగయోగమా। రాశియోగంబుగూడిదమ రంధ్రమునర్హతమైనచోటనా। రాశియుగంబునగాగలుగు రాజితవర్గవి యోగమైదగుర్

రాశ్యోరితి-కోటిభుజరాశ్యోఃఘూతెపరస్పరగుణనేద్విఘ్నేసతితయోరేవరాశ్యోర్యత్రస్యయోగవర్గస్తేనయుతేసతి - వర్గయోగోభవేత్ ।కోటిభుజవర్గయోరోర్యోగోభవేదిత్యర్థః

ఎవమేతయోః దోః కర్ణయోః యోగస్యాన్తరేణదోఃకర్ణయోర్ద్వివరేణ యాహతిః దోఃకర్ణయోగస్యగుణనంతద్వర్గాంతరం దోఃకర్ణవర్గవివరంభవేత్

తస్మాలంకోటిరిత్యాదిపూర్వవత్ ।ధీమతావిదుషాపవంసర్వత్రక్షేత్రగణితేజ్ఞేయః

రెండురాసులు నొక టొకటితో

బెంచి యారాశిద్విగుణించి దాని

తోరాశిద్వయాంతరవర్గముగూ

చినవర్గయోగంబగు

రాశిద్వయంబులగూడినయా

రాసుల అంతరముచేతగుణింప వ

ర్గాంతరంబగు

ఆయారాసులమూలములుపూర్వ

సూత్రక్రమంబున-కర్ణము - భుజ

ము కోటి యను విషయంబులక్షే

త్రవ్యవహారము నందలతట దెలి

యందగు

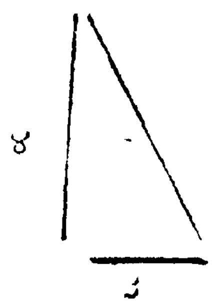
ఉదాహరణం-

కోటిశ్చతుష్టయంయత్రదోస్త్రయంతత్రకాశ్రుతిః॥కోటిందోః

కర్ణయోర్కోటిశ్రుతిభ్యాంచభుజంవద॥

ఎచటకోటినాలుగింపైనబాహువు । మూడునచటకర్ణమెప్పునెంత।కోటి కర్ణములనుకోమరొప్ప భుజమును। బాహుశ్రుతులకోటభామచలుకు

కోటిరితి- యత్ర త్ర్యశ్రక్షేత్రే చతుష్టయం కోటిః త్రయం భుజః తత్ర శ్రుతిః కాం కః కర్ణః ఏవం దోఃకర్ణాభ్యాం కోటి వద. కోటికర్ణాభ్యాం భుజం చ వద

ఈ యుదాహరణమునందే త్ర్యశ్రక్షేత్రమునందు - కోటి ౪ ను భుజము ౩ - గల్గినచో టకర్ణ మెంతయనియు - నట్లు - కోటికర్ణములచే భుజంబును శ్రుతి - బాహువులచే కోటియు బలుకుము ప్రశ్నత్రయము

ప్రథమసూత్రక్రమన్యాసః-

న్యాసము-

కర్ణజ్ఞానాయ న్యాసః-

కోటిభుజౌ ౩-౪ తత్కృతీ-౯-౧౬ తయోర్యోగః-౨౫ అస్య మూలం ౫ కర్ణః

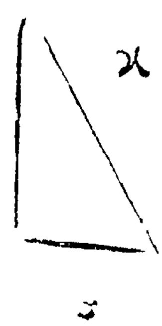
ప్రథమసూత్రప్రకారము;

కర్ణానయనం-

భుజం ౪ వర్గం ౧౬ } యోగం ౨౫
కోటిః ౩ వర్గం ౯ } మూలం కర్ణ ౫

కోటిజ్ఞానాయ న్యాసః-

దోఃకర్ణౌ ౩ - ౫ అస్య వర్గౌ-౯-౨౫ ఏతదన్తరం ౧౬ అస్య మూలం ౪ కోటిః-

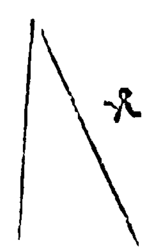

కోట్యానయనం-

భుజం-౪ కర్ణం-౫
వర్గం-౧౬ వర్గం-౨౫
వర్గములకు అంతరం ౯ మూలం ౩ కోటి-

భుజజ్ఞానాయ న్యాసః-

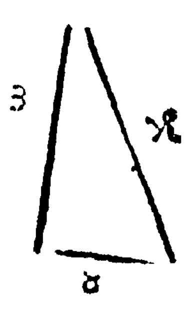
కోటిశ్రుతీ ౪-౫ తత్కృతీ ౧౬-౨౫ తదన్తరం ౯ తత్పదం -౩ భుజం.

భుజానయనం-

కోటిః ౩ కర్ణం ౫
వర్గం ౯ వర్గం ౨౫
అంతరం ౧౬ మూలం ౪ భుజం

ద్వితీయసూత్రప్రకారేణ న్యాసః రాశ్యోః ౩-౪ ఘాతః ౧౨ ద్విఘ్నః ౨౪ రాశ్యోః ౩-౪ అంతరం ౧ అస్య వర్గః ౧ తేన

రెండవసూత్రప్రకారము

న్యాసః-

కర్ణానయనం-కోట్యానయనం

కోటిః -౩ కర్ణః - ౫

౨౪ యుతః ౭౫ అయంవర్గయో
గః అస్యమూలం ౫ కర్ణః
దోః కోటి ౩-౫ యోః అనయోః
దోః కర్ణయోః శేషాంతరేణ ౨౫
హతిః ౧౬-ఏతద్దోః కర్ణవర్గవివ
రంతన్మూలం కోటిః ౪
కోటి శ్రుతీ ౪-౫ యోర్వర్గాం
తరేణాం నో గుణితః ఏతత్ కోటి
కర్ణవర్గాంతరం అస్యమూలం ౩
భుజః -
ఏవమన్యత్రాపి క్షేత్రే బోధ్యం -

భుజం ౪
గుణితరాశి ౧౨
ద్విగుణం.
౨౪
౨౫
అంతరవర్గం ౧ వర్గాంతరం -
వర్గయోగం ౭౫ మూలం కోటి
మూలం కర్ణః ౫ ౩
భుజానయనం
కర్ణం ౫
కోటి ౩
౮
అంతరం ౨
గుణితరాశి ౧౬ వర్గాంతరం
మూలభుజం
౪

భుజం ౪
౬
అంతరం ౧
గుణితరాశి

౧ ప్రశ్నములు.

కోటి మూరుభుజంబు మూరములు నైనసందు కర్ణం బెంతయొదుకోటి రవిసంఖ్య భుజమైనరమణికర్ణం బెంతరత్నముల్ కోటియురవులు భుజము । నైనశ్రోత్రంబెంతమరివమస్యూల్ టియుమార్గణేందులుభుజంబైన శ్రవణ । మెంతయారవికోటిమితమష్టి బాహువుగలుగ శ్రోత్రంబెంతకమలనయన । మరియాభుజకర్ణముల చేతమహితకోటి । శ్రవణకోటుల చేభుజసమితివేరు । వేరుగాదెల్పు త్ర్యశ్రంబువిధము తెలిగ । తేనివర్గాదియోగాలిదెల్పుయుత

యా- త్ర-కోటి-౬ భుజంబుద్విక్కో ౫భు ౧౨ త్ర్యకోర్ణ భు ౧౭ చకోం భు ౧౫ పంకో ౧౨ భు ౧౬

కరణీకరణానయనే సికటమూలానయనం

సార్ధవృత్తం

రాశేరమూలదస్యాధో ఆసన్న క్రియయాపదం । వర్గేణ
మహతేష్టేనహతాచ్చ రాశేరంశయోర్వధాత్ । పదతేగుణ
పదయుగ్ణశ్చచ్ఛక్తం నికటం భవేత్

వర్గయుతిమూలదము గాక వగలుచోట నంశచేగుణితంబగుహారరాశి
స్వేష్టకృతిహతపదమున నిష్టమూల । హతహగవిభక్తమున నబ్బు నతినికటము-

రాశేరితి॥ అధో అనంతరం అమూల దస్యకరణీ । తస్య రాశేః ఆసన్న క్రియయాపదం మూల మాహనీయం-యస్య మూలస్య అవయవస మాప్తిర్నస్యాత్ తస్యాంతర్వర్గశ్చకరణీగితమిత్యుచ్యతే-వర్గేణేతి ఛేదాంశయోర్వధాత్ అన్యోన్యస్య గుణనాత్ మహతా ఇష్టేనవర్గేణహతాత్ గుణితాత్ - యత్పదంమూలంతత్ గుణపదయుగ్ణశ్ఛేదఘ్నక్తం గుణస్య గుణకస్య మహతోవర్గస్య -యత్పదం తెనయుగ్ణో హతోయశ్ఛేత్ తెనభక్తంసత్ సికటంఆసన్నం భవేత్॥

భుజకోటి వర్గయుతికి మూలము రానియెడనావర్గంబును - నందు గ్రహింపంబడు నికట మూలంబును కరణియనంబరగు-నట్టియెడ-నావర్గయోగరాశిని దాని హారకము చేగుణించియామొత్తము నొకగొప్ప రాశియొక్క-వర్గము చేగుణించి మూలము దీశి దాన్ని తన యిష్ట మూలము చేత హారము నుగుణించిన రాశి చేభజింపఆసన్న మూలములభించుననుట

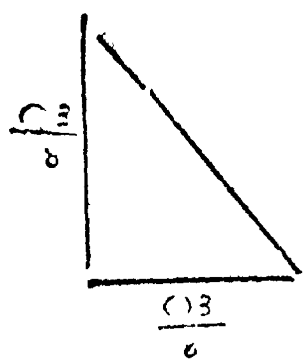
ఈవిధిభిన్న విధియందు దహరింపబడినను - నిచటనత్యంతోపయోగంబగుటవలనను - అచార్యులిచ్చట నావిధి నుదహరించుటవల ననీయందు వ్రాయబడియె

ఉదాహరణము-

సాంఘ్రి త్రయమితో బాహుర్యత్ర కోటిశ్చ తావతీ । తత్రకర్ణప్రమాణం కింగణక బ్రూహిమే ద్రుతం॥

ఎచటపాదయుక్తమిరవగుగుణములు । కోటిభుజమునటులగొందురుమిగులు ।
నచటగర్ణమెంత నాతినీ వెరిగిన । నతి ద్రుతంబు నొడువునాకెమొప్ప

పాంఘ్రిత్రయేతి-సాంఘ్రి త్రయమితో బాహుః- స పాదత్రయప్రమాణో భుజః కోటిరపి తాదృశః స

ఈయుదాహరణమునందె రెన్యడలకె భుజంబును-నంతయె కోటి యుంగలిగియుండునవెన్యడల కర్ణంబెంత

పాదత్రయ మితా తత్ర కర్ణప్రమాణం కిం హేగణక ద్రుతం మె బ్రూహి-న్యాసః యథా

భుజః $\frac{౧౩}{౪}$ కోటిః $\frac{౧౩}{౪}$ భుజకోట్యోః కృతీ $\frac{౧౬౯}{౧౬}$ - $\frac{౧౬౯}{౧౬}$ తయోర్యోగః $\frac{౩౩౮}{౧౬}$ అయంకర్ణవర్గః కర్ణోగతో మూలాభావాత్ అస్య సన్నమూలార్థముపాయమాహ యథా కర్ణవర్గ ఛేదాంశౌ $\frac{౩౩౮}{౧౬}$ ద్వాభ్యాముపవర్తితౌ $\frac{౧౬౯}{౮}$ ఇయంకరణీ రనయోశ్ఛేదాంశ మూఘాతః ౧౩౫౨ అనుహతే ష్టేనశతస్య వర్గేణ ౧౦౦౦౦ హతః ౧౩౫౨౦౦౦౦ ఏతస్యాసన్నపదం ౩౬౭౭ గుణస్య ౧౦౦౦౦ పదం ౧౦౦ తేనఛేదః ౮ తాడ్యః ౮౦౦ అనేనభక్తం ౩౬౭౭ ఆసన్నమూలం కర్ణః ౪౪౭౭ ఉపపన్నస్త్రాపి

యుండునని ప్రశ్నము

సవర్ణితభుజం సవర్ణితకోటిః

$\frac{౧౩}{౪}$ వర్గం $\frac{౧౬౯}{౧౬}$ $\frac{౧౩}{౪}$ వర్గం $\frac{౧౬౯}{౧౬}$

ఈ రెండుసంకలనము జేయునెడను భయత్ర ఛేదంబులు సమానంబులగుటసంకలనరాశి $\frac{౩౩౮}{౧౬}$ అప౨రాశి $\frac{౧౬౯}{౮}$ ఇం దలియ శచ్ఛేదములపరస్పరముగుణించినరాశి

$\frac{౧౬౯}{౮}$ ౧౦౦ ఇష్ట వర్గం

౧౩౫౨ ౧౦౦౦౦

పరస్పరగుణితరాశి

౧౩౫౨౦౦౦౦

దీనిమూలం

ఇష్టగుణితం ౩౬౭౭

హారకం హారభక్తలబ్ధం

౧౦౦ ఇష్టం ౪ $\frac{౪౭౭}{౮౦౦}$ కర్ణం

$\frac{౮ \text{ హారకం}}{౮౦౦}$

౨ ప్రశ్నలు.

భుజమైదు కోటినాల్గును । భుజమిరువదికోటి పదియును భుజములపదియున్
భుజగములు కోటియైనను । గజయాన ద్రుతంబు దెల్పు కర్ణమితంబుల్ ॥ పా
ర్థగిరులు కోటి సత్ర్యంశ యుగములు భుజము నైనకర్ణము విదబలుకు । త్ర్యం
శయుక్త్రయంబు దగు భుజమష్టాంశ - యాఙ్ఞ్ఖంబు కోటి యొప్పనెంత ॥

ప్ర- భు ౫ కో ౪ ద్వి భు ౨౦ కో ౧౫ తృ భు ౧౦ కో చ కోటి ౭ ౧/౨ భు ౪ ౧/౩ పం కో ౩ ౧/౩
భు ౨౦ ౧/౪

జాత్యత్ర్యశ్రస్వరూపము

త్ర్యశ్రము జాత్యమనంగా । విశ్రుతముగు కోటి భుజలు విశదరుజు గతిన్ । మిశ్రేతర మైయొప్పిన । సుశ్రవణము గలుగ మిగత సూత్రి భుజమిలన్.

తత్రకోణములు అనగా వడ్లవారు వారుపనిమిత్తము నుంచునట్టి మూలమట్టపలకయ మనాయుధమునకు సరియగు నుభయరేఖలుగలిగియన గాదీనికి యింగిలీషున రైటుఆంగిల్ అనుచున్నారు.

అట్టి రేఖాద్వయములు గలిగి కర్ణముగలయది జాత్య త్ర్యశ్రమనియు మిగత త్రిభుజంబనియు విచారించవలెను

ఇట్టి జాత్యత్ర్యశ్రమునందొక భుజమువలన నేనియు । కోటివలన నేనియు - కర్ణమువలన నేనియు - కరణిగతము గానియితర సంఖ్యల సాధించు విధులు సూత్రక్రమంబున దెలుపబడియెను ।
ఇష్ట భుజాత్కోటికర్ణానయనే సూత్రం వృత్తద్వయం
ఇష్టో భుజోऽస్మాద్ద్విగుణేష్టనిఘ్నాదిష్టస్య కృత్యేకవియుక్తయా

ఘ్నం। కోటిః పృథక్ స్వేష్టగుణా భుజోనా కర్ణో భవేత్ త్ర్యస్ర
మిదంతు జాత్యం

ప్రకారాంతరం

ఇష్టో భుజస్తత్కృతిరిష్టభక్తా ద్విస్థాపితేష్టోనయుతార్ధితా
వా। తౌ కోటికర్ణావితి కోటితో వా బాహుశ్రుతీ వా కరణీ
గతే స్థః॥

భుజము గుణిష్టంబుబోల్చుద్వితీయేష్ట ద్విగుణ హతంబయి దెల్లముగను। నపరేష్ట
కృతిరూపములవడ ద్రోచియా శేషహారకమున జెలగి భక్త। మొనరింప కోటి
యౌను నుకొన నా కోటి స్వేష్టఘ్న మగుచును జెలగి భుజము। చేరి యోగము
జెందిశ్రవణమై యుండును విదిజాత్య త్ర్యశ్రమై యింపు మీరు। ఇష్టము భుజము
తత్కృతియిష్టభక్త। ఫలము ద్విస్థాపితంబయి బంగుఃష్ట। సంక్రమంబున కో
టి యు జనను శ్రుతియు। కరణిగా కుండ నీ విధుల్గానుపించు

ప్రథమప్రకారమాహ

ఇష్టేతి- ఇష్టోజ్ఞాతో యో భుజః స్వేష్ట
నిఘ్నాత్ ద్విగుణం యదిష్టం
ద్విగుణం తేన హతాత్ అస్మాద్భు
జాత్ ఏకవియుక్తయా ఇష్టస్య కృ
త్యా వర్గేణ భక్తాత్ యద్ లబ్ధం
సా కోటిః సా చ పృథక్ స్థితా కోటిః ఇ
ష్టగుణా ఇష్టగుణితా భుజోనా బా
హుహీనా సతీ కర్ణో భవేత్ - ఇ
దం భుజాఖ్యం త్ర్యస్రం యత్ర కా
రణీగతః కర్ణః తత్ త్ర్యస్రం భు
జాఖ్యం

ప్రథమప్రకారము -

ప్రశ్నమునందుదాహరింపబడిన భు
జసంఖ్య ప్రథమేష్టము - స్వేచ్ఛగా
నుంచుకొంకము - ద్వితీయేష్టము - ఇదము.
ప్రథమ భుజంబును - దాని ద్వితీయేష్ట
ముచే గుణించి యా రాశిని ద్వితీయేష్ట
వర్గంబున నొకటి వ్యవకలించిన రా
శిచే భజింప కోటి యగును - ఆ కోటిని
ద్వితీయేష్టముచే గుణించి భుజము వ్య
వకలిప కర్ణంబున నగు

ద్వితీయవిధిమాహ

ఇష్టో భుజస్తత్కృతిరితి-ఇష్టో జాతో భుజః తత్కృతిః తస్య భుజస్య కృతిః ఇష్టభక్తా-ద్విస్థాపితా-స్థానద్వయగతా ఇష్టోనయుతా ఇష్టేన ద్వయాదినాపకర్తో నా అన్యత్రాస్య తాతతో అర్ధితా విధేయా- తౌ కోటికర్ణౌ భవేతాం

ఇత్యుక్తప్రకారేణ కోటితోఽపి అకరణీగతే బాహుశ్రుతీ భుజకర్ణౌ స్తః

రెండవవిధి

త్రిశ్నఘటితంబగు భుజసంఖ్యావర్గంబిష్టకేమేష్టంబుచే భాగింపలభించు లబ్ధంబునందు నిష్టము క్రమంబున సంక్రమణవిధిజేయ కోటికర్ణంబులగు

ఇందుభుజకోటులను రెండు మసంకేతసూత్రభిన్నంబు లగుటకోటివలననేనియు భుజమువలననేనియుభుజకర్ణంబులు కోటికర్ణంబులులభించుననుట

ఉదాహరణం-

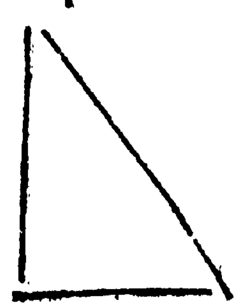
భుజే ద్వాదశకే యౌ యౌ కోటికర్ణావనేకధా । ప్ర
కారాభ్యాం వద క్షిప్రం తౌ తావకరణీగతౌ ॥

భుజమువంద్రెండుగలిగినపుడమియందు।కోటికర్ణంబులిష్టంబుకొలదిగాన
కరణిగాకుండనొడువుమ:గణక రెండు।విధవిభేదమ్ములనువిప్పు వేరువేర॥

భుజేతి-ద్వాదశకే భుజే యౌ యౌ కోటికర్ణౌ భవేతాం అకరణీగతౌ తౌ కోటికర్ణౌ ప్రకారాభ్యాం ఉక్తప్రకారద్వయేన క్షిప్రం వద-

ఈయుదాహరణంబునందెయ్యడల ౧౨ భుజంబగునప్పుడు అకరణీగతంబులుగాకుండ కోటికర్ణంబుల పూర్వోక్తవిధిద్వయంబులవలనను సాధింపుమనుట-

ప్రథమవిధినాన్యాసః ఇష్టో భుజః ౧౨ ఇష్టేన ౨ ద్విగుణేన గుణితః ౨౪ అస్మాత్ ఇష్టస్య ౨ కృత్యా ౪ ఏకవియుక్తయా

౧౨

భుజం ౧౨-

ప్రథమవిధిన్యాసము

౩ అష్టం-౧౬ ఇయం కోటిః కోటిః-౧౬ ఇష్టేన ౨ గుణితా ౩౨ భుజేన ౧౨ హీనా ౨౦ అయం కర్ణః

అథ త్రికోణేష్టేన వా భుజః ౧౨ ఇష్టేన ౩ ద్విగుణేనానేన ౬ ఘ్నః ౭౨ అస్మాత్ ఇష్టస్య ౩ కృత్యా ౯ ఏకవియుక్తయా ౮ ఆప్తం ౯ ఇయం కోటిః కోటిః ౯ ఇష్ట ౩ గుణా ౨౭ భుజేన ౧౨ ఊనా ౧౫ కర్ణః-

అథ వా పంచకేనేష్టేన భుజం ౧౨ ఇష్టం ౫ ద్విగుణేన ౧౦ హతం ౧౨౦ ఇష్టస్య ౫ కృత్యా ౨౫ ఏకవియుక్తయా ౨౪ ఆప్తం ౫ కోటిః కోటిః-౫ ఇష్టేన ౫ గుణితా ౨౫ భుజేన ౧౨ హీనా ౧౩ కర్ణః ఏవమనేకేష్టవశాదపి-

ఇష్టం-౨
ద్విగుణం
ఇష్టవర్గం ౪
౧౨
౪) ౪౮ లబ్ధం
౧
౩
౧౬ కోటిః
౨ ఇష్టం
౩౨
౧౨ భుజం
౨౦ కర్ణం

ఇష్టం- ౫
ద్విగుణం ౧౦
ఇష్టం ౧౨
వర్గం ౧౨౦
౨౫
౧
౨౪ లబ్ధం ౫ కోటిః
౫ కోటి
౫ ఇష్టం
౨౫
౧౨ భుజం
౧౩ కర్ణం

రుజువు.

భుజం	కోటి	భుజం	కోటి
౧౨	౧౬	౧౨	౫
వర్గం	వర్గం	వర్గం	వర్గం
౧౪౪	౨౫౬	౧౪౪	౨౫

యుతిః ౪౦౦ మూలం ౨౦   యుతిః ౧౬౯ మూలం ౧౩ కర్ణః

ద్వితీయప్రకారేణన్యాసః భుజః ౧౨ తత్కృతిః ౧౪౪ ఇష్టేన ౨ భక్తా ౭౨ ఇష్టేన ౨ ఊనా ౭౦ యుతా ౭౪ అర్ధితా ౩౫. ౩౭ ఇమౌ కోటికర్ణౌ

అథవా భుజః ౧౨ తత్కృతిః ౧౪౪ ఇష్టేన ౪ భక్తా ౩౬ ఇష్టేన ౪ ఊనా ౩౨ యుతా ౪౦ అర్ధితా ౧౬ ౨౦ జాతౌ కోటికర్ణౌ

అథవా భుజః ౧౨ తత్కృతిః ౧౪౪ ఇష్టేన ౬ భక్తా ౨౪ ఇష్టేన ౬ ఊనా ౧౮ యుతా ౩౦ అర్ధితా ౯ ౧౫ జాతౌ కోటికర్ణౌ

కోటితో వా బాహుకర్ణౌ సాధనీయౌ.

ఇష్టా కోటిః ౧౬ తత్కృతిః ౨౫౬ ఇష్టేన ౮ భక్తా ౩౨ ద్విష్ఠాపితా ౩౨ ౩౨ ఇష్టేన ౮ ఊనా ౨౪ యుతా ౪౦ అర్ధితౌ ౧౨ ౨౦ భుజకర్ణౌ

కోటిః ౩౫ తత్కృతిః ౧౨౨౫ ఇష్టేన ౨౫ భక్తా ౪౯ ద్విష్ఠాపితా ౪౯ ౪౯ ఇష్టేన ౨౫ ఊనా ౨౪ యుతా ౭౪ అర్ధితా ౧౨ ౩౭ జాతౌ భుజకర్ణౌ

ద్వితీయః విధిః భుజం ౧౨ వర్గం.

౧౮)౧౪౪ ౧౬)౧౪౪ ౮)౧౪౪

భక్తలబ్ధం భక్తలబ్ధం భక్తలబ్ధం

౮ ౯ ౧౮

౧౮ ౧౮ ౯ ౯
౮ ౮ ౧౬ ౧౬ ౮ ౮
౧౮ ౧౮

౧౦ ౨౬ ౨౫ ౭ ౧౦ ౨౬

అర్ధం.

౫ ౧౩ ౧౨౧/౨ ౩౧/౨ ౫ ౧౩

కోటికర్ణం-కో- క కో క

ఈ సూత్రంబున కోటివలన భుజకర్ణసాధనంబు తెలియవలెను

కోటి ౧౬ వర్గం కోటిః ౩౫ వర్గం
౮)౨౫౬ ౨౫)౧౨౨౫

భక్తఫలం భక్తఫలం.

౩౨	౩౨	౪౯	౪౯
౮	౮	౨౫	౨౫
౨౪	౪౦	౨౪	౭౪

అర్ధం. అర్ధం
౧౨ ౨౦ ౧౨ ౩౭
భుజం-కర్ణం- భు క

కర్ణాత్కోటిభుజానయనే సూత్రం.

వృత్తార్ధం.

ఇష్టేననిఘ్నాద్ద్విగుణాచ్చకర్ణాదిష్టస్యకృత్యైకయుజా

యదాప్తం కోటిర్భవేత్ సా పృథగిష్టనిఘ్నా తత్కర్ణయో
రంతరమత్ర బాహుః। ఇష్టవర్గేణ సైకేన ద్విఘ్నః కర్ణోఽథ
వా హృతః। ఫలోనం శ్రవణం కోటిః ఫలమిష్టగుణం భుజః॥

శ్రుతిని స్వేష్టంబున హతమొనరించి యా ద్విగుణంబు రూపయుక్తే ష్టకృతిని। భజియింప కోటియగు బాగొప్ప నక్కోటి హతము స్వేష్టంబున నపుర జేసి। యుండు కర్ణము ద్రోయనగును భుజంబు గానిది యొక విధిగా గనెనయ మరియు। ద్విగుణిత కర్ణంబు వికారించి స్వేష్టాంక వర్గయు గ్రూపంబున లనవచ్చు। ఫలము చే శ్రుతిహీనమై బరగు కోటి। ఫలము స్వేష్టగుణంబయి బరగు భుజము। గాగ నపరంబు నిట్టుల గడగియుండు। కరణిగా వుండ త్ర్యశ్రమై గణిత కాంచుమా॥

ఇష్టేనేతి: ద్విగుణాత్ కోటేః ఇష్టగుణితాత్ ఏకయుజా ఇష్టస్య కృత్యా యదాప్తం సా కోటిర్భవేత్। సైవ కోటిః పృథక్ స్థాపితా ఇష్టగుణితా కార్యా తత్కర్ణయోరంతరం స్యాత్: ఇష్టగుణితస్య కోటేః కర్ణస్య చ యదంతరం సోత్ర బాహుః.

ప్రకారాంతరమాహ- ఇష్టవర్గేణేతి- అథవా శబ్దః పూర్వోక్త ప్రకారాంతరద్యోతనాయ. కర్ణో ద్విగుణః సైకేనేష్టవర్గేణ భక్తః కార్యః తత్ర యల్లబ్ధం తత్ఫలం తేన ఊనం శ్రవణం కర్ణః- కోటిర్భవతి- ఫలమేవ ఇష్టగుణం సత్ బాహుర్భవతి.

ప్రశ్నోక్తంబగు కర్ణమును తన యిష్టాంకము చే గుణించి దాని రెట్టించిన భాజ్యంబగు- ఇష్టాంక వర్గమునందొకటి గూర్చిన హారకంబగు నా- హృతిభాజ్య ఫలము భుజంబగు నా భుజంబిష్టము చే గుణించి యందు కర్ణము ద్రోయ కోటి యగును.

రెండవవిధి- కర్ణము రెట్టించిన భాజ్యంబగు- ఇష్టాంక వర్గమునందొకటి గూర్చిన హారంబగు- హారభక్త భాజ్యఫలము కర్ణంబునం ద్రోయ శేషము కోటియగు- నాఫలము నిష్టాంకమున గుణింప భుజంబు లభించు ననుట.

ఉదాహరణం:

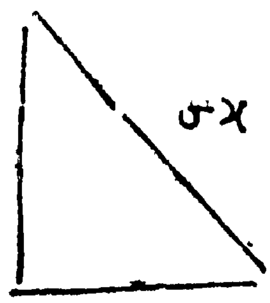
పంచాశతిమితేకర్ణే యాయావకరణీగతౌ। స్యాతాంకోటిభుజౌతౌతౌ వదకోవిదసత్వరం

కర్ణమేనబదియైదైనకరణిగాక।యుండునట్లుగభుజకోటు లొనర జెప్పుము.

జాత్యత్ర్యశ్రవిధంబునచెబుడవేగ।విధియుగంబులవేర్వేర విదితముగను

పంచాశతిరితి-కర్ణేపంచాశతిమితే అకరణీగతౌయాయాకోటిభుజౌ స్యాతాం తౌతాకోటి భుజౌకోవిదస త్వరమాశువద.

ఈ యుదాహరణంబున ౮౫కర్ణకుండునేడకరణీగతంబులండకుండ విధిద్వయంబులవలననులభించుకోటిభుజంబులదెలుపుమనుట.

ప్రథమవిధానేనన్యాసః- యథాకర్ణః౮౫ ద్విగుణః ౧౭౦ ఇష్టేనహతః ౩౪౦ అస్మాత్ ఇష్టస్యకృత్యారపకయుజా౫అ ప్తం ౬౮ ఇయంకోటిః।సా౬౮ ఇష్టేనగుణితా ౧౩౬ పతస్యాః కర్ణస్య చతు౫అంతరం౫౧అయం బాహుః అథవాఇష్టం౪రకర్ణః౮౫ద్విగుణః ౧౭౦ ఇష్టేనహతః౬౮౦ అస్మాత్ ఇష్టస్యరకృత్యా౧౬పకయుజా౧౭అ ప్తం౪౦కోటిః।ఇయం-ఇష్టేన ౪ హతా౧౬౦పతస్య చకర్ణస్య ౮౫ బాంతరం౭౫బాహుః

ఇష్టం-౯

౧౭౦

౬౫(౧౩౬౦(

ఫలము-౨౦ ౧౨/౧౩

కోటి

కోటి ౨౭౨/౧౩ గుణరాశి ౧

౨౧౭౬/౧౩ త్రో-కర్ణము ౮౫/౧ సమ

౨౧౭౬/౧౩ ౧౧౦౫/౧౩ శ్లే ౧౧౭౧/౧౩

ద్వితీయప్రకారేణన్యాసోయథా
సప్తకర్ణః౮౫ ద్విఘ్నః౧౭౦
ఇష్టం౨ వర్గేణ౪ సైకేన౫ భక్తంఫ
లం౩౪ అనేనకర్ణః౮౫ద్విఘ్నః ఊ
నః౫౧కోటిః ఫలం౩౪ఇష్టేన౨గుణి
తం౬౮జాతో భుజః
అథవా ఇష్టం౪ కర్ణః౮౫ ద్విఘ్నః
౧౭౦ఇష్టవర్గేణ౧౬ సైకేన ౧౭
హృతః ఫలం౧౦ అనేనఊనఃకర్ణః
౮౫కోటిః౭౫ఫలం౧౦ఇష్టేన ౪గు
ణితం౪౦ జాతో భుజః

రెండవవిధికర్ణః ౮౫ ద్విగుణం ౧౭౦

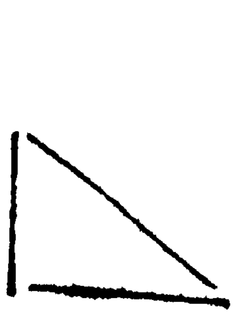
ఇష్టం౨		ఇష్టం౪	
వర్గం		వర్గం	
౪		౧౬	
౧		౧	
౫)౧౭౦(౩౪		౧౭)౧౭౦(౧౦	
౮౫	౩౪	౮౫	౧౦
౩౪	౨	౧౦	౪
౫౧	౬౮కో	౭౫	౪౦
భు		భు	కో

అత్రత్ర్యస్రే భుజకోట్యోః
స్వరూపనిరూపణమాహ-భా
గద్యం

అత్రదోఃకోట్యోర్నామభేద ఏవనతుస్వరూపభేదః

ఇచటకోటియుభుజమునని లుచునభిద । లేవడుటరేఖయుగ్మ
ములెసగుకొరకు। నామభేదంబయునిరొనాచార్యవరుడు। గ
ద్యముననని దెలియుదుగణకివరులు

నన్వత్రకోటిభుజౌ పూర్వ
లక్షణాద్వైపరీత్యే నాగ
తావత్రాహ-అత్రేతి-దోః
కోట్యోస్స్వరూపభేదో
నాస్తినామభేదఏవ।కదాచి

ఇందుభుజంబనినను - కోటి
యనినను - పేరుభేదంబు
లుగానిరూపభేదంబులేకుం
డుటంజేసి- ఇష్టవశంబున
కోటనిబాహువనియును.

ద్భుజః కోటిరుచ్యతే - కోటిరపిభు
జాశబ్దేనోచ్యతే - ఇష్టాద్బా
హోర్యస్మాత్తత్స్వవర్గాన్యాంది
శీతరో బాహురిత్యుక్తత్వాదితి
భావః

భుజంబునకోటియనియును బలుక
వచ్చుననుట - ఇందుచేతగణితము
నకు హానిగలుగదని విచారించవ
లయు

అథకోటిభుజకర్ణజ్ఞానార్థం
సూ వృత్తేనాహ

ఇష్టయోరాహతిర్ద్విఘ్నీ కోటివర్గాంతరంభుజః। కృతి
యోగస్తయోరేవకర్ణశ్చాకరణీగతః-

ఇష్టయుగ్మఘాతద్విగుణమేనయాకోటిగాగవా।యిష్టవర్గవి
వరమదియెయగుభుజముకర్ణమౌ।యిష్టయుగ్మవర్గయో
గమింపుగులుకునిట్టుగా। నిష్టభేదయుగ్మములను నెసగుజా
త్యత్ర్యస్రముల్

ఇష్టయోరితి - ఇష్టయోః స్వకల్పిత
యోః రాశ్యోర్యాహతిః పర
స్పరగుణనం ద్విఘ్నీ ద్విగుణా సా కో
టిస్స్యాద్వర్గాంతరం ఇష్టయోరేవవ
ర్గాంతరం వర్గవివరం భుజస్స్యా
త్ - తయోరిష్టయోరేవ కృతియో
గః అకరణీగతః కర్ణో భవతి-

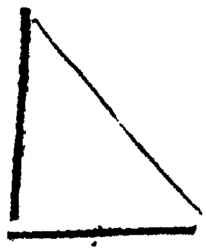
తనయిష్టములుగాకల్పితంబులగు
నంకద్వయంబులనొండొంటిగుణిం
చిదానిరెట్టించిన కోటియౌ-నయ్యి
ష్టాంకద్వయవర్గాంతరము భుజం
బును-నయ్యిష్టాంకద్వయవర్గయు
తికర్ణంబుననగుచుండుననుట

ఉదాహరణం-

యైర్యైస్త్ర్యస్రంభవేజ్జాత్యం కోటిదోశ్శ్రవణైస్సఖె
త్రీన్వదాపిదిశా సే క్షేత్రం బ్రూహివిచక్షణ

ఎచటభుజకోటికర్ణంబులేరుపడక। వెలయునచ్చటవేగ్వనవిశదభంగి।
కరణిగాకుండత్ర్యస్రముల్గణకచెపుమ। త్ర్యస్రవిధియందునీబుద్ధిదళముకొనిన

యోరితి- యైర్వైత్యైఃకోటిదో
ర్శ్రవణైఃకోటిభుజకర్ణైర్జా
త్యత్ర్యశ్రం భవేత్
హేవిచక్షణసఖే అవిదితా
నేతాః కోటిభుజకర్ణాః
క్షిప్రం బ్రూహి

ఈయుదాహరణమునందు
ఎట్టియంకకల్పనంబుల చేకో
టిభుజకర్ణంబులు కరణీగ
తంబులుగాకనుత్పన్నంబుల
గునట్టియంకంబులు బలుకు
మనుట

అత్రేష్టం ౧-౨ అనయోరాహతిః
౨ ద్విగుణా ౪ ఇయంకోటిఃఇష్టౌ ౧-
౨ వర్గౌ ౧-౪ తదంతరం ౩ భుజఃఇష్ట
౧-౨ కృత్యోః ౧- ౪ యోగః ౫ క
ర్ణః

అథవా ఇష్టే ౨ .౩ అనయోరాహ
తిః ౬ ద్విఘ్నీ ౧౨ కోటిఃఇష్టయోః ౨- ౩
వర్గౌ ౪ - ౯ తదంతరం భుజః ౫ ఇష్ట
యోర్వర్గ ౪-౯ యోగః ౧౩ కర్ణః
ఏవమిష్టవశాదానంత్యం

ఇష్టం -౨ ౪

కోటి	భుజం	క
౨	౪	౪
౪/౮	౧౬/౧౨	౧౬/౨౦

ఇష్టం ౮-౧౦

కోటి	భుజం	కర్ణం
౮	౧౦౦	౧౦౦
౧౦/౮౦	౬౪/౩౬	౬౪/౧౬౪
౨/౧౬౦		

అథకోటికర్ణయుతౌభుజేచజ్ఞాతే
కోటికర్ణయోఃపృథక్కరణార్థం.

సూత్రంవృత్తేవాహ.

వంశాగ్రమూలాంతరభూమివర్గోవంశోద్ధృతస్తేనపృథ
గ్యుతోనౌవంశౌతదర్ధేభవతఃక్రమేణవంశస్య ఖండే
శ్రుతికోటిరూపే ||

వంశమూలాగ్రవివరవర్గమదిభజింపగా। వంశమునసుఫలములతోడ
వలయునుసంక్రమింపగా।వంశమది,యొకోటిశ్రుతులువన్నెమీరునీపధిగా
వంశమిచటక్కోటిశ్రుతులవరలుయోగరాశిగా ||

వంశాగ్రేతి- వంశాగ్రమూలాంతరభూమివర్గః వంశస్య యే అగ్రమూలే తయోరాద్యా అంతరభూమిః మధ్యభూమిమానం తద్వర్గః వంశోద్ధృతః వంశప్రమాణేన భక్తః కార్యః తేన లబ్ధఫలేన పృథక్స్థితౌ వంశౌ యుతోనౌ విధేయౌ ఏకత్ర యుతౌ అన్యత్ర హీనః తదర్ధే ఫలయుతహీనవంశార్ధే క్రమేణ శ్రుతికోటిరూపే వంశస్య ఖండే భవతః

వంశమూలాగ్రాంతరభూమి వర్గమును - వంశరాశిచే భాగించి యాఫలమును అమువంశము సంక్రమంబు జేయ కోటి కర్ణవిభాగంబులగు.

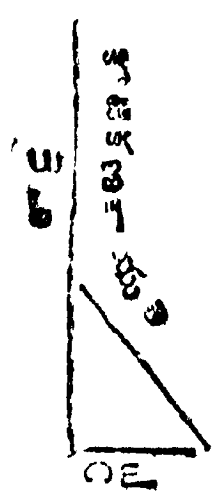
విచ్ఛేటవంశప్రమాణము కోటికర్ణయుతియు - అంతరభూమి భుజంబనియు దెలియవలయు

ఉదాహరణం

యది సమభువి వేణుర్ద్విత్రిపాణిప్రమాణో గణక పవనవేగాదేకదేశే స భగ్నః । భువి నృపమితహస్తేష్వంగలగ్నం తదగ్రం కథయ కతిషు మూలాదేష భగ్నః కరేషు ॥

సమభువియందు వేణువది జానగు ముప్పదిరెండు హస్తముల్ । గణక మీరగా బెరిగి గాడుపు వేగము చేత భగ్నమై । తనువది యారు హస్తములజానగు నగ్రము లగ్నమై యచో । విగులనుతీగ దెలుపు వేణువదెంతట భగ్నమయ్యెనో ॥

యదీతి- హే గణక సమభువి కరాఘోద్విత్రిపాణిప్రమాణో ద్వాత్రింశద్ధస్తో వేణుః యది వాయువేగవశాత్ ఏకదేశే భగ్నః భంగానంతరం తదగ్రం వంశమూలాత్ నృపమితేషు హస్తేషు షోడశహస్తేషు

ఈ యుదాహరణంబున 32 అడుగులపొడుగుగల వెదురు గాలిచే విరిగి సమభూమిని 16 అడుగుల దూరంబున భూమిని ముట్టుకొనిన నా వెదురెన్నియడుగుల పొడుగున విరిగెనని ప్రశ్నము

భువి లగ్నాంతహీరాలం గేతిసంబోధ
నే-హేగణకపమవంశేః మూలాత్క-
తిపుక రేషుభగ్నాంతత్క థయ
వ్యాపః-
వంశాగ్రమూలాంతరభూమిః
౧౬తద్వర్గః ౨౫౬ఏవం శేన ౩౨ భ
క్తాల బ్ధేనవంశో ౩౨ - ౩౨ యుతో
నౌరం-౨౪తదర్ధే ౨౦-౧౨ - స్తం
తికోటిః-

క్షాజ్యం
అంతరభూమి
౧౬
వర్గం-
౨౫౬
హారం) ౩౨) ౨౫౬(౮ ఫలం

వెదురు	వెదురు-
౩౨	౩౨
౮	౮
౪౦	౨౪
అర్ధం-	అర్ధం-
౨౦ కో	౧౨

౩ ప్రశ్నలు-

రమణీశశాంకనూరుల। సుమహోన్నతవంశ మొకటిపుడికరువలి చేసమ
శినయున్నతి వేబట్ల మరకరాంతరమునందున గ్రముదగులగా॥వంశ మొకటిగా
లివడిచేతభగ్న మైరసశరాం ఘ్రియంతరముపుడమిని।అగ్రమంటినట్టియవ్వ
నందపదోన్న।తము ధివిరుగుచోటుతరుణి దెలుపు॥ శశిభుజములయున్నత మై
సఖి బెరిగిన వెదురువిరిగి సమభూమినిసమ్మ ఖముగ క్షాప్టిమితమాన । లిఖిత
మయినదానిచోటు వేగబలుకుమా ప్ర-భుజం ౩ ౩ కోటికర్ణయుతి ౧౨౧
ద్వి-భుజం౧౬కోటికర్ణయుతి-౯౮ తృ-భుజం౧౬౦కోటికర్ణయుతి-౨౦౦

అథశాహుకర్ణయోరాగద్బృష్టకోటౌ చజ్ఞా
తాయాంబాహుకర్ణయోః పృథక్కరణాయ
సూత్రంవృత్తనాహ

స్తంభస్యవర్గోఽహిబిలాంతరేణభక్తంఫలంవ్యా ళబిలాంత
రాళాత్।శోధ్యంతదర్ధప్రమితైఃకరైస్సవ్యాధ్బిలాగ్రాత్
వ్యాళకలాపియోరః॥

అహిబిలాంతరభూమిచేసమర కంబ।వర్గముభజించుఫల మదివల్మీకా
హియంతరమ్మునశోధింపనమరు శేష।సగముదెలియు నా యురాహిగలయి
నిక్క॥

స్తంభస్యేతి- స్తంభస్య వర్గః అహిబిలాంతరేణ- అహిబిలయోర్మధ్యభూమిప్రమాణాంతరేణ భక్తః కార్యః తత్ర లబ్ధం యత్ఫలం తత్ వ్యాళబిలాంతరాళాత్ సర్పబిలమధ్యభూమిభాగమానాత్ శోధ్యం శోధితే యచ్ఛిష్టం తదర్ధప్రమితైః హస్తైః బిలాగ్రతస్సర్పమయూరయోర్యోగో భవతి-

కంబముయొక్క వర్గమును అంతరభూప్రమాణముచే భాగింప లభించుఫలము అంతరభూమినివ్యవకలనము జేసి యర్ధంబు సర్పమయూరసంయోగభూమియగు -

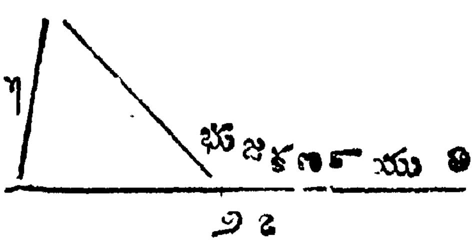
ఈవిధిపూర్వసూత్రముచేత యుసాధింపంబడు - భుజకోటులకు భేదములేకుండుట-

ఉదాహరణం

అస్తిస్తంభతలే బిలం తదుపరి క్రీడాశిఖండీ స్థితః స్తంభే హస్తనవోచ్ఛ్రితే త్రిగుణితస్తంభప్రమాణాంతరే। దృష్ట్వాహింబిల
మావ్రజంతమపతత్తిర్యక్స తస్యోపరి క్షిప్రం బ్రూహి తయోః
బిలాత్కతికరైః సామ్యేన గత్యోర్యుతిః

తలమున బిలముచేతద్దయునొప్పరు హస్తనవోచ్ఛ్రితంబైన కంబమునందు గూర్చున్నట్టి మహితమయూరంబు త్రిగుణంబునదనరునట్టి। యాయామమునుండి యలపు సిరంబుకై యరుదెంచుచుండెడు నహిని గాంచి। తత్తుల్యగతిచేత దానుతిర్యగతి బరతెంచిబట్టిన బాల జెపుమ। కలుగునకు నెంతదూరంబు గాంచునట్టి। యెడసమాగమ మయ్యెనయ్యుగపురకు। ను వేగ దెలియంగబడునట్లు విశదభంగి। యున మునను దద్విధానంబు మధితమేని -

అస్తీతిస్తంభతలే బిలమస్తి తదుపరిస్తంభోపరిభాగేన హస్తోచ్ఛ్రితే స్తంభే క్రీడామయూరః స్థితః సమ

ఈయుదాహరణంబున తొమ్మిది మూరల పొడవుగల స్తంభమునందుండెడు పెంపుడు నెమలి

యదా మయూరః త్రిగుణితస్తంభప్రమా
ణాంతరే సప్తవింశతిహస్తప్రమా
ణభూమిభాగే బిలం ప్రత్యాగచ్ఛం
తం సర్పం దృష్ట్వా తిర్యక్తస్యోప
రి పర్యపతత్ । కతిహస్తైర్గతయో
స్సామ్యేన తయోర్మయూరసర్పయోః
యోగో జాత ఇతి । యోగః కుత్ర గతః ఇతి ప్రశ్నః
హి.   న్యాసః యథా.

స్తంభస్య ౯ వర్గః ౮౧ హీబి
లాంతరేణ ౨౭ భక్తః ఫలం ౩ ఏతత్ హీ
బిలాంతరాత్ ౨౭ శోధితం ౨౪ శే
షం తదర్ధం హస్తైః ౧౨ బిలాత్సర్ప
మయూరయోర్యోగః అయం ౧౨ భుజః
శేషం ౧౫ కర్ణః.

ఏతత్ పూర్వసూత్రేణాపి సిధ్యతీ
తి స్పష్టం.

యదా స్తంభము క్రింద నుండు కలుగు నకు
కిరువదేడు మూరల దూరంబున నుండి
యరుగుదెంచు సర్పమును సమాన గతి
చే వంకరగా గ్రసించె నేని యా నెమ
లి యా పాము నెంత దూరమున బట్టె న
ని ప్రశ్నము

స్తంభము
౯
వర్గము
అంతరం ౨౭] ౮౧
భక్తఫలము
౩
అంతరం
౨౭

౨౪
అర్ధము
౧౨ కోటి

౭ ప్రశ్నలు.

రసగుణపదోచ్ఛ్రయ స్తంభ రాజితమగు । నెమలి జినగుణపదమున నెగ
డు పాము । కంబమూల బిలమ్మునకు యుగు దెర । సమగతిని నెంతటను బట్టెనా జె
ప్పుమా ॥ ఖజలహస్తోచ్ఛ్రయంబగు కంబమునను । నిలుచు నెమలి నిజస్తంభ నిలయ
మునకు । ఖాష్ట హస్త యా తా హీని గడగి తుల్య । గమనమున నెంగట గ్రసించెగణ
క జెపుము । శంగిరిహస్తోన్నత మగు । నగయూపస్థ హి వైరి వచ్చె పాము ౯ ।
శరసూరుల గని సమగతి । గురిగా నెంతటను బట్టె కోటి జెపుమా । ప్రభుజం
౩ ౬కోటి కర్ణయుతి ౩౨ అరద్విభుజం కోటి కర్ణ యుతి ౧౮ ం త్రిభుజం
౭౪ కోటి కర్ణయుతి ౧౨౪

అథకోటికర్ణాంతరేజ్ఞాతే భుజే చదృ
ష్టేకోటికర్ణయోరానయనంసూత్రం వృత్తద్వయేనాహ
భుజాద్వర్గితాత్కోటికర్ణాంతరాప్తం ద్విధా కోటికర్ణాం
తరేణోనయుక్తం । తదర్ధే క్రమాత్కోటికర్ణౌ భవేతా
మిదం ధీమతా వేద్య సర్వత్ర యోజ్యం ॥ సఖే పద్మతన్మజ్జనస్థాన
మధ్యం భుజః కోటికర్ణాంతరం పద్మదృశ్యం । నలః కోటిరేత
న్మితం స్యాద్యదంభో వదైవం సమానీయ పానీయమానం ॥

కోటికర్ణాంతరంబున గొనుగు మిగులు । భుజకృతి భజించి ఫలమున బోసక
కోటికర్ణవివరంబు సంక్రమగణితి జేయ । కర్ణకోటులు గా బుధుల్గనుడు వీని
కమలము న్నట్టి యెడకును కమలము గ్న । కుందు నెడకును నంతరంబగును భుజ
ము । అంతరము పద్మదృశ్యంబున లము కోటి । యదియె జలమని బల్కుము
మది నెరింగి

భుజాద్వితి - వర్గితాత్ కృతాద్భుజాత్
కోటికర్ణాంతరేణ భక్తాత్ యదా
ప్తం తత్ ద్విధా స్థాప్యం కోటికర్ణాం
తరేణ ఊనం యుతం చ కార్యం - త
యోరర్ధే క్రమాత్కోటికర్ణౌ
భవేతాం । ధీమతా ఇదముపవేద్య
సర్వత్ర యోజ్యం
తత్రైవ భుజాదివిభాగమాహ । స
ఖేతి - పద్మస్య పద్మమజ్జన స్థానస్య చ
యన్మధ్యం స భుజః పద్మదృశ్యం పద్మ
స్య దృశ్యో భాగః కోటికర్ణాంతరం
నలో జలమధ్యగతః పద్మనాళః కోటిః

భుజము వర్గించి కోటికర్ణాంత
రము చే భజింపలబ్ధంబగు ఫలము కో
టికర్ణాంతరము చే సంక్రమింప కో
టికర్ణంబులగు
కమలము నిలిచియుండు నెడకును. మ
టము నిగిన యెడకును గల యంతరము
భుజంబును - నీటిపైకనుబడు పద్మ
మీనము కోటికర్ణాంతరంబును
గా ను జలమితంబు నాళప్రమాణము

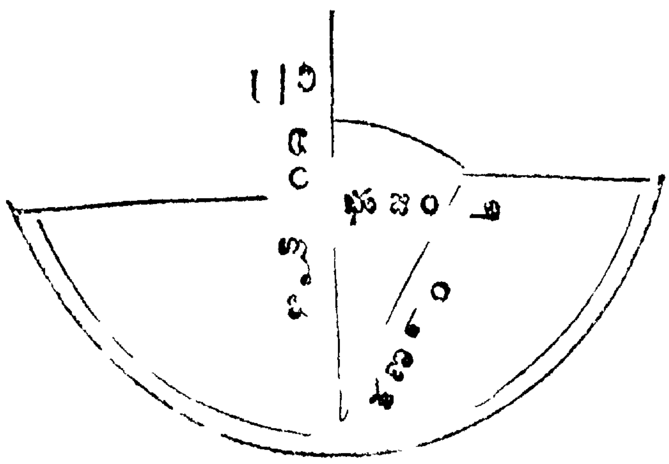
యతో జలమేతస్మిన్ కోటితుల్యం
స్యాత్ హ్రాసక్షేపవంసమానీయప
క్షేత్ర్యగ్వహానీయమానంవద॥

బగుటనీభేదంబులు దెలిసి యుత్తర
మొసంగుమనుట

ఉదాహరణం

చక్రక్రౌంచాకులితసలిలే క్వాపిదృష్టం తటాకే తోయాదూర్ధ్వం కమలకలికాగ్రం వితస్తిప్రమాణం। మందం మందం చలితమనిలేనాహతం హస్తయుగ్మే తస్మిన్మగ్నం గణక కథయ క్షిప్ర
మంభః ప్రమాణం

జలములలో విహారములుసల్పెడు క్రౌంచ చక్రవాకంగి వల్లనుగా। గోలగోలయైన తటాకమున కోమలిగాంచిన కోకనద పుష్పముగ। జలముపయిన్ వితస్తిగనబంచ లమైయది గాలి మెల్లగా। జలమున హస్తయుగ్మమున జానగమున్న దెంతలో
తనగా

చక్రక్రౌంచా క్వాపి తటాకే కమ లకలికాగ్రం తోయాదూ ర్ధ్వం వితస్తిప్ర మాణం దృష్టం

ఈ యుదా హరణంబున గుంటయందు తామరపుష్ప ము నీటిపైన జేనెడుగ

కిం భూతే తటాకే చక్రక్రౌంచా కులితసలిలే చక్రౌంచకలితం సలిలంయ స్మిన్ తస్మిన్ వాయునాహతం మందం మందం చలితం సత్ హస్త ద్వయాంతరే జలమగ్నం జాతం గణక శీఘ్రం జల ప్రమాణం వద- న్యాసః

ములు గనబడి - యది గాలిచే త్రా లంబడి మునుపటిస్థలంబునకు రెండు మూరల దూరమున నీట మునిగె నేని యా గుంటయందు నీరెంత మితము దని ప్రశ్నము

న్యాసము

భుజం_ఏకకర్ణం ర కాగింపు కోటికి
౧ ౨

శేణ భక్తః ఖాదంలవంచపరివర్తైక్య

విధినా రఅక్తంలాద్విధార్థితం

లాకోటికకర్ణాంతరేణానన

నయుతం తదర్ణాంసమాప్తేకో

ఊనః యుతః

జాతాకోటికర్ణకోటి

రేవజలమానంనలః కోటిరిక్ష్య క్

శ్చాత్.

కర్ణాంతరముచే పరి భాజ్యం

గాశిరసకోట్యనయిననము కో

గడుకను ను

ఫల కోటి

కోటిజలమానము కర్ణానయన

ముకొరకు సమాప్తేనమును లన

కోటికకర్ణాంతరం

యుతిః కర్ణం

ప్రశ్నలు

కొలనంమగలు పుష్పము జలముపయున్న [illegible]

ననైదరుకులలో చెరి నిగిన కో ని కో వచ్చెను జెప్పుము జలమున మును జ

లముపైన కేసరికాగ మునిగిన గాని పురపాదప్తేశ

ములనగ్నంబై లో బోవన జెప్పుమా పనాళిము జలముయి యు ఖా

గము గానుపింది చారి లము నెన మునలపు నారు

ము లో బడుపు వె

ప్ర కోటికకర్ణాంతరసంఖ్య కోటి భుజ

లభక కి కదేశనయుతె కర్ణభుజెచప్పప్తే

కోటిఖండకర్ణ స్తాని

ద్వకిన్నలాలో ను యున్న రోంతరంబెనవిభా

జకృతాయాః తాలోచ్ఛ్రితే స్తాలసరోంతరఘ్న్యాః ఉడ్డీయమా
నంఖలులభ్యతే తత్

ద్విగుణిత తాళయుక్తమగుదివ్యక తటాకనగాంతరంబు చేదగుభజియిం
పదాళహతతజ్జలజాకరమధ్య భూమియం। దగుఫల రాశియై నెగడునక్క పి
మీదికిచెంగలించిదా। నెగరినమానమదియిట్టులనంతటగానగాదగుః ||

ద్వినిఘ్నా తి॥ యత్సరోంతరంపరసో
పాప్యా స్తాలస్య చమధ్య భూమా
నంతద్ద్వినిఘ్న తాలోచ్ఛ్రితిసం
యుతం ద్విగుణంయ త్తాలోచ్ఛ్ర
మానం తేనసహితం తాల్గ్యం తాలస
రోంతరఘ్న్యాః తాలవాపీమధ్య
భూమానగుణితాయాః తాలోచ్ఛ్రి
తే స్తాలోచ్ఛ్రితాయా తేనద్విఘ్న
తాలోచ్ఛ్రి) తియుతతాలసరోంత
రేణవిభాజితాయాః యల్లబ్ధం తేత
త్ ఉడ్డీయమానంఖలుకపేస్తాలా
దూర్ధ్వంగతమానమిత్యర్థః.

వృక్షప్రమాణముచేవృక్షమూల
జలాశయాంతరభూమానముగుణిం
చియాభాజ్యమును-ద్విగుణితవృ
క్షమానమునందుజలాంతరాళము
గలిపినమొత్తముచేభజింపకోతి
యెగిరినమితమగు.- కిడియకిణా
ముతోజేరియుండుకోటిఖండము

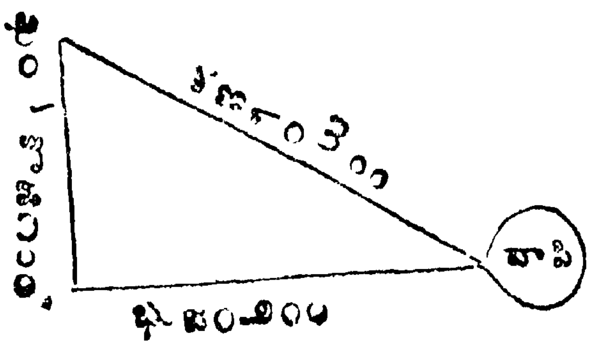
ఉదాహరణం.

వృక్షాద్ధస్తశతోచ్ఛ్రితాచ్ఛతయుగే వాపీంకపిఃకోప్యగా
దుత్తీర్యాథపరోద్రుతం శ్రుతిపథాత్ప్రోడ్డీయకించిద్ద్రుమాత్
జాతైవం సమతాతయోర్యదిగతావుడ్డీయమానంకియద్
విద్వంశ్చేత్సుపరిశ్రమోస్తిగణితే క్షిప్రంతదాచక్ష్వమే॥

ఒకనూరొకరిసంఖ్యయుచ్ఛ్రితముగానున్నట్టితాళంబునకు। దొకశా
ఖామృగముండిసీరమునకైయుత్తీర్ణుఁడై శాఖికి। ద్విశతతుల్యాద్వముగల్గు
వాపికదసు వేఱొకనన్యంబుదా। వక్రటోడ్డీనముజేసి వేశ్రుతిపథః శా

రణాశమును బైననో। యకలంకేందునిభాస్యదీని ద్రుత మై వ్యాఖ్యానము గా జే
యుమా ||

వృక్షాదితి· కోపి
కపిః వానరో హ
స్తశతోచ్ఛ్రా
ఛ్ఛ్రాత్ వృక్షాగ్ర
హస్తశతద్వయే

ఈ యుదాహ
రణంబునకు నూరు
మూరల పొడవుగ
ల తాటి చెట్టు
నందున్న వాన

వర్తమానాం వాపీం ప్రత్యగాత్
అథాన్యో వానరో ద్రుమాత్ హస్తే
త్రైనతాలాత్కించిదుడ్డీయ శ్రుతిప
థాత్ కర్ణసూత్రమార్గేణాశ్రి
త్య క్రమేణ వాపీం గతః। ఏవం సతి
తయోర్గత్యోః సమతా చేత్తాం
తాతా తాతి హి ఉడ్డీయమానం కి
యత్ హీపిద్వ్యా గణిత చేత్ శరం
పరిశ్రమో అస్తి చేత్ తత్ క్షిప్రం
మెఅపత్ వద

న్యాసః వృక్షోచ్ఛ్రాయః ౧౦౦ వృక్ష
వాప్యంతరం ౨౦౦ ఏతద్ద్విఘ్న
తాలోచ్ఛ్రాయ్య ౨౦౦ సంయుతం
౪౦౦ అనేన తాలసరోంతరం ౨౦౦
తాలోచ్ఛ్రాయ్యం ౧౦౦ హతం
౨౦౦౦౦ హారభక్తం జాతం ఉ
డ్డీయమానం లబ్ధం ౫౦ ఏతత్ కర్ణ
యుతం కోటిఖండం

రములు రెండింటిలో నొకటి యా చెట్టుప
కిందనున్న రెండువందల మూరల దూరంబునను ఉ
వాపికడకు దిగి యరుగు నంతకు రెం

డవది యా చెట్టునుండి కొంచెము
పైకెగిరి కర్ణసూత్రమార్గంబు
న సమగతిచే సమముగా జేరెనేని
ఆ రెండవ కోతి యెగిరిన ప్రమా

ణ మెంత యని ప్రశ్నము

న్యాసము

హారం భాజ్యం

౧౦౦
౨ ౨౦౦
౨౦౦ ౧౦౦
౪౦౦
౫౦౦) ౨౦౦౦౦ (౫౦ లబ్ధ
ఖండం

ఋజువు

కోటి
౧౦౦
౫౦
———
౧౫౦
వర్గం
౨౨౫౦౦

భుజం
౨౦౦
వర్గం
౪౦౦౦౦

భుజము
౨౦౦
౧౦౦
———
౩౦౦

———
౬౨౫౦౦
మూలం ౨౫౦
కర్ణం ౦
౨౫౦
౫౦
———
౩౦౦

౬. ప్రశ్నలు

శరవసుకరమితధరణీధరము ననుండి వచ్చు డొక్క—డు వసుధకు డిగి। శతహ
స్తమాత్ర మౌజలజాకరంబునకును ధరణితరుండును నాతిజ బు। పైనుండి యెగసి
యుప్పల్వలంబునకును గుణమూలగ్రీవని సౌరిదితుల్య। గమనంబున నురాగగ
తితుల్యము దుచో యిద్ధిరికములనో యువ వేగ। మటల పాలోన్నత ముశీలిడాబ్జ
లాశ। యంబు కూగంబు బాష్పియు నైన నెగడుమిస నూదెంతగు సచ్ఛి 9 శాశకము
పాపి। నూటయేబదియెసమ నోడు పుశాబలా॥ మొకటి ప్రశ్నను కగనుసు। స
దనాల వాక్యంబు వలన శరవసుభుజములే। యది తీవ్రపు కోటిగ। నదియును నెరు
గజెప్పు నాఖి డమితిని॥ (ప్ర కోటి ౫భు ౧౦౦ ద్వి కోటి ౦భు ౧౬౦ తృ కోటి ౧౦౦ భు
౧౩౦ చ కోటి ౨౫ భుజం ౧౦౦)

అత్ర భుజకోటియోగోన్తరం చ జ్ఞాత్వా భుజ
కోట్యోర్జ్ఞానార్థం కరణసూత్రం వృత్తార్ధం

కర్ణస్య వర్గాద్ద్విగుణాద్వియోగధ్యోద్ధ్వో దోః కోటియోగవర్గ
గుణోన్యమూలం। యోగో ద్విధా మూలవిహీనయుక్తః స్యా
త్తంతరార్ధే భుజకోటిమానే॥

ద్విగుణకర్ణకృతియందు నెయ్యది। కోటిభుజయోగవర్గంబు

కోదువజేసి శేషపదమున యోగంబుజేలగి సంక్ర । మించ భుజకోటులగునవి

సూత్రవిధి.

కర్ణస్య వర్గాద్ద్విగుణాత్ప్ర-
ణస్య వర్గాంతర మూలమాప్తైః
వగుణాద్దోఃకోటియోగాద్విశోధ్య
అస్య శోధితే మస్య మూలం కార్యం
విషయోగో దోఃకోటియోగోద్వి
ధా భవతి మూలం హీనయుక్తః
మూలం తాభ్యాం సంక్రమితం వై
క్రమహీనో అన్యో మిశ్రః కార్యః
తయోరర్ధే భుజకోటి మానస్యా
తాం.

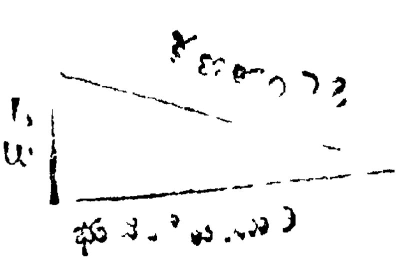
కర్ణవర్గము రెట్టించి అందు భుజకోటి యోగవర్గము క్రొత్తించి పగా శేషము లభించు మూలంబు భుజకోటి యోగరాశి సంక్రమణముచే యభుజకోటులు లభించు

ఉదాహరణము.

దశసప్తాధికః కర్ణః స్త్ర్యధికా విశతిస్సఖే । భుజకోటియుతి
ర్యత్ర తత్ర తే వద కే భుజే

శ్రీపదలేదు భుజకోటులు కలిగిలంక । కృతియును గాగత్ర్యి త్రెంబువి
శతి యెనుంటి । భుజమును కోటియు వేర్వేరుబర్లి నెరిగి । భుజము జెల్పుము వేర్వేరుగ నర
సగతిని ॥

దశోత్తర సప్తాయుత
కర్ణః ప్రస్తియున కో
టియోగస్తు, యోజింది
తిగ్గోత్ర తెభుజకోటి పృథ
క్కృత్యా మెవడ ।

ఈ యుదాహరణంబున
కర్ణము ౧౭ ను భుజకో
టి యుతి ౨౩ నైన భుజకో
టుల కేరు వేరుబలుకుము
నుటు.

న్యాసః కర్ణస్య ౧౭ వర్గః
౨౮౯ ద్విగుణః ౫౭౮ అస్మాత్ దోః
కోటియోగః ౨౩ స్య గుణః ౫౨౯
విశోధ్య శేషం ౪౯ అస్య మూలం ౭
అనేన దోః కోటియోగః ౨౩ హీన
యుతః ౧౬.౩౦ తదర్ధే ౮.౧౫ ఇ
మే భుజకోటీ

కర్ణః ౧౭	భుజం కోటి
వర్గం	యుతిః
౨౮౯	౨౩
౨	వర్గం
౫౭౮	౫౨౯
అంతరం ౪౯	
మూలం ౭	
యుతి ౨౩ ౭	యుతి ౨౩ ౭
౧౬	౩౦
అర్ధం ౮	అర్ధం ౧౫
భుజం	భుజం

౭-ప్రశ్నము-

భుజకోటియుతికర్ణభుజచంద్రులకర్ణంబుపువను సైనమునిండు
కోటి।భుజముల వేర్వేరబోసగంగబల్కుగ్లకవింశతియోగమెనను కర్ణ।ము
పుచంద్రమితమైనమితముతెంతను గునమ్ములు యోగంబునాగభుజము
లటక్షేపుగాములునలవడయోగంబుపూర్ణాత్వంబులుపోసను త్రుతియు।
మరియుకర్ణంబుపదమూండుమహితకోటి।భుజయుతంబగ్నిభుజములుబోస
గునెడను।వేరువేరుగభుజకోటివిభజనంబు।జేసిశశివుభబల్కు మునీశ్రమం
గను న్యా భుజకోటియుతి ౧౭ కర్ణం ౧౩ ద్విభుజము ౨౧ కో ౧౬
త్ర్యయు ౨౮ ః ౨౦ చయు ౩౫౦ క ౨౫౧ పంయు ౨౩ క ౧౩

అథకర్ణదృష్టే భుజకోట్యోరంతరేవజ్ఞాతే
భుజకోట్యానయనం వృత్తేనాహ-

నిజగుణాత్కులకోటిభుజాంతరాద్విగుణకర్ణకృతేః పతితా
త్పదం।పవరహీనయుతం దలితం ద్విధా ప్రభవతోభుజకోటి
మితిర్వ్యక్తౌ॥

ద్విగుణమూకర్ణకృతియందుజెల్లగుగను। కోటిభుజభేదవర్గంబు కొదువజేసి। శేషపదమునభేదంబుజెలగి సంక్ర। మింపభుజకోటులేర్పడుభేదముగను॥

గి జెగి - కోటిభుజాంతరాత్స్వగుణాత్ ద్విగుణకర్ణకృతేః ద్విగుణోయఃకర్ణవర్గః తస్మాత్స్వ త్రితాత్ యత్పదంతత్ ద్విధాకృత్వా - వివరేణభుజకోట్యంతరేణ యుక్తహీనకృత్య తద్యుతందళితం సత్ భుజకోటిమానేభవతః.

ఇదంపూర్వసూత్రేణాపిసిధ్యతి -

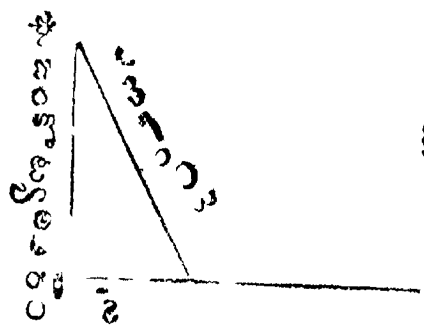
కర్ణవర్గరాశినిరెట్టించియందుభుజకోట్యంతరవర్గము ద్రోచి శేషమూలము - అంతరమునసంక్రమింపభుజకోటులగు - ఇదిపూర్వసూత్రమువలనసిద్ధించుటంజేసి బంగారుకము కోశము నందీమూలసూత్రకును దహరింపబడదయ్యె నైననుర్ధుడిబోధముకొరకుత్రాయంబడియెననివిచారించవలెను -

ఉదాహరణం

దోఃకోట్యోరంతరం శైలాః కర్ణో యత్ర త్రయోదశ। భుజకోటీపృథక్తత్ర వదత్వంగణకోత్తమ॥

ఎచటకర్ణంబుపదునొకండు లెనయుకోటిభుజవిభేదంబుశైలములేస గియుండు। నిచటభుజకోటులనువేగ తెలవరింపు। గణకనీవదినీవిధిగన్యమేని -

దోరితియత్రభుజకోట్యోరంతరం సప్తకర్ణః త్రయోదశ హేగణకోత్తమ తత్ర క్షేత్రే భుజకోటిపృథక్ త్వం వద॥

ఈయుదాహరణంబున కర్ణముగ౧౩ను - భుజకోట్యంతరము ౭ నుగలవొడ భుజకోటులమెతముబలు బహునిప్రశ్నము

న్యాసః భుజకోట్యంతరం ౭ కర్ణః ౧౩ భుజకోట్యంతర ౭ స్య వర్గః ౪౯ ఇదం కర్ణస్య వర్గః ౧౬౯ ద్విగుణః ౩౩౮ తస్మాత్ ౪౯ శోధితం శేషం ౨౮౯ అస్య పదం ౧౭ ఇదం ద్విధా ౧౭ । ౧౭ అంతరేణ ౭ ఊనం ౧౦ యుతం ౨౪ అర్ధితౌ ౫ । ౧౨ ఏతే భుజకోటీ.

కర్ణం	భుజకోట్యంతరం
౧౩	౭
వర్గం ౧౬౯ × ౨	వర్గం ౪౯
౩౩౮	

అంతరం ౨౮౯

మూలం ౧౭

సంక్రమణం

అంతరం	అంతరం
౧౭	౧౭
౭	౭
౧౦	౨౪
అర్ధం ౫	౧౨
భుజం	కోటి

౮ ప్రశ్నలు.

భుజకోటి వివరమింద్రులు సుజనుడ శ్రుతిజలగుణములు చెప్ప డెన నురా । భుజకోటులెట్లు భుజములు । భుజకోట్యంతరము శ్రుతియు భుజగేషులు నగా ॥ కోటిభుజముల వివరంబు కుంభినియును నందభుజములు శ్రుతియైన నాతికోటి । భుజము లెట్లు గుపదిరమేడు పొసగినవ ర । ముష్కరంబులు శ్రుతియైన నెట్లు లెక్కో

ప్ర- భుజకోట్యంతరం-౧౪ కర్ణం-౩౪ ద్వి-భు·కో·రం౨ కర్ణం ౫౮

తృ భు·కో·రం ౧౭ ౨౯ చ భు కో·రం ౧౪౪ ౨౫

అక్షలంబావబాధాజ్ఞానార్థం-వృత్తం

యోగహృతేవలంబః। వంశౌ స్వయోగేనహృతౌ తావభీష్టభూ
ఘ్నౌ చలంబోభయతః కుఖండే॥

వేణుయుగళమూల సూత్రవినిమయాంత్య సంయుతికి | వేణువధము వేణు యోగవిహృతిఫల మెలంబమగు। వేణుయుగళవిష్టభూమి విహృతిమగుచుభజనము। వేణుయోగముననువడసీ వెలయు పార్శ్వఖండము.

అన్యోన్యేతి- వేణ్వోః వంశయోః యస్యవధే పరస్పరగుణనే యోగహృతే వేణుయోగేనభక్తే సతి- అన్యోన్యమూలాగ్రగసూత్రయోగాత్ అన్యోన్యస్యమూలేఅగ్రేచ గచ్ఛతస్తే అన్యోన్యమూలాగ్రగే। యే సూత్రే తయోర్యోగస్సంబంధః తస్మాత్తయోర్భ్యావలంబ భూమిపర్యంతంలంబసూత్రమానంభవతి- కించ-వంశౌ అభీష్టభూఘ్నౌ స్వేష్టభూమ్యాగుణితౌ స్వయోగేనవంశద్వయసంఖ్యైక్యేన హృతౌ సంతౌ లంబోభయతః లంబస్య పార్శ్వద్వయే కుఖండే భూభాగౌ భవతః అత్ర వేణ్వోః దిశ్ స్థేయే వేణ్వోరిగతమానంలభ్యతే

వంశద్వయంబులయన్యోన్యమూలాగ్రంబులలగ్నంబులగుసూత్రద్వయసంయోగస్థానమునకు భూమికిం గలయంతరాళ మెఱుంగుపద్ధి- వేణువులపరస్పరగుణితరాశి నారెంటివేణువులసంకలనరాశిచేభజింపలంబమగు

ంబసున

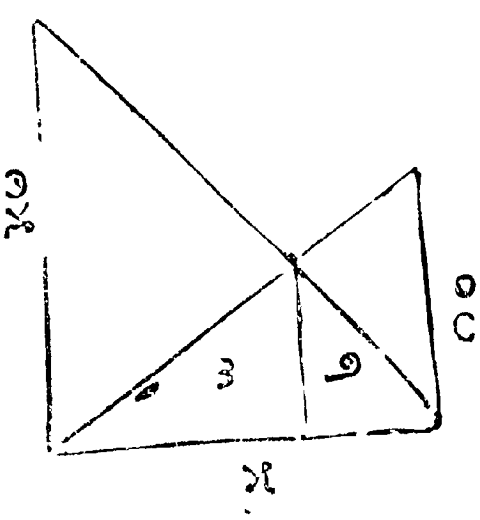
మఱియు- వేణుద్వయాంతరభూమి నిగడలచే వేర్వేరగుణించిగడలయోగముచేభజింపలంబమున కిరుగడల నుండుభూఖండంబులగు- ఇందుభూమానమెంతయుండిననులంబమానముసమముగానుండునని జాతితో వలయు

ఉదాహరణం

పంచదశదశకరోచ్ఛ్రయవేణ్వోరజ్ఞాతమధ్యభూమికయోః। ఇతరేతరమూలాగ్రగసూత్రయుతేర్లంబమానమాచక్ష్వ।

దశపంచంబుల వేణుయుగ్మకములం దజ్ఞాతభూమధ్యమై। విశదాన్యోన్యతదగ్రమూలములకున్ విన్యాసముం జేయునా। దశనాయోగమునందులంబమెటులై రాజిల్లు భూమిదా। దశహస్తంబులుగల్గ లంబమహికిన్ దత్ఖండములన్ దెల్పుమా॥

పంచదశేతి॥ పంచదశ - దశకరోచ్ఛ వేణ్వోరజ్ఞాతమధ్య భూమి భాగయోః ఇతరేతరమూలాగ్రగసూత్రయుతేః పరస్పరమూలాగ్రగసూత్రయోగాత్ లంబం తద్భూపర్యంతమానం ఆచక్ష్వ-వద-

న్యాసః-

వేణ్వోః ౧౦-౧౫ వధః ౧౫౦ వంశయోగః ౨౫- ౧౦ లబ్ధం ౬ అనేనప్రకారేణ లబ్ధం సూత్రయోగాదవలంబః-

వంశౌ ౧౫-౧౦-అభీష్టభూః ౫- హతౌ ౭౫ ౫౦ వంశయోగేన ౨౫ భక్తౌ ౩ ౨-లబ్ధే లంబోభయతో వంశపర్యంతభూఖండే-

అథవా ఇష్టభూః ౧౦ వంశౌ ౧౦-౧౫ హతౌ ౧౦౦-౧౫౦ యో

ఈయుదాహరణంబు న౧౦-౧౫మూరలుగల రెండుగడలు మధ్యభూమి నిర్ణయము లేక నాటియున్న రెండుగడలను నొకటి మొదటికిట్టివ సూత్రము రెండవదానికొనయందును రెండవదాని మొదలుగట్టిన సూత్రము మొదటిదానికొనయందును గట్టునేడనారెండుసూత్రంబులు గలయుచెడనుభూమికిని యుండు లంబంబెంతయుండునని ప్రథమప్రశ్నము అట్టి గడలు రెంటికిని మధ్యము౫మూరయుండెనేని యాసూత్రసంయోగస్థానమునకునిరుప్రక్కల భూఖండములెంతయుండునని రెండవ ప్రశ్నము - ఈవిధి సూత్రంబు నఘటితంబగుటనాంధ్రప్రశ్నంబు నఘటియింపంబడియెనని విచారించవలెను-

గేన ౨౫ భక్తౌ ౪-౬ లబ్ధే భూఖండే

అథవా ఇష్టభూః ౧౦ వంశౌ

౧౫.౧౦ హతౌ ౨-౨౫-౧౫౦ వం

శయోః గేన ౨౫ భక్తౌ లబ్ధే భూఖండే

౯ ౬ అథవా భూః ౨౦ పూర్వవత్

తే ౧౨-౮ వివంసేగ్వ త్రైష్టవశా

ద్భూఖండానంత్యం లంబస్సర్వత్ర

తుల్య ఏవ యది భూతుల్యే భుజే ఏ

శః కోటిలభ్యేతే తదా భూఖండే కి

మితి త్రైరాశికేన సర్వత్ర ప్రత్యయః

ఇదం త్రైరాశికేనావ్యానీయత ఇ

త్యాహ..............................

హారం- భాజ్యం-

౧౫ ౧౫
౧౦ ౧౦

౨౫) ౧౫౦ (౬ లంబ

భూఖండానయనం- మానం

౧౦ ౧౦
౧౫ ౧౦

౨౫) ౧౫౦ ౧౦౦

భక్త లబ్ధం

౬ ౪

౯- ప్రశ్నలు-

నిరువదిపమ నెన్మిదియగు వరవంశౌ న్యోన్యమూలపతితములునౌ వరసూ

త్రద్వయ యోగమువరలు నెడ నిలంబ తెలుపుము గణకా॥ నియమే తెర

మధ్యావని-నియతములగు పదిపదొరునిం పగునదుసుల్ -నయి భాసిలు వంశౌ

న్యోన్యయుతములగు సూత్ర యోగల-భుజ జెప్పుమా॥ రామాశ్రములు వంచా

ఖులు వైశ్యుల సెదు వంశ యుగములకును సంతరమా- భూపా నమిష్టవగు నెడ

నోముసు వాన్యోన్యలగ్న యుత లంబమె లా

వృ-౧౯-౨౦-ద్వి- ౧౬-౧౧ తృ-౪౯-౨౩

వరుసగను భూమిమధ్యము లరయగ విశ్వములు జినలు సబ తత్వములు గా

బరగిన లంబాబాధలు సరజముఖి వేగ బల్కు చతురత గలిగి నా॥

ప్ర ౧౩ ద్వి ౨౪ తృ ౨౫

అథకోటిద్వయయుద్విష్టభుజయుతౌ-
చ జ్ఞాతే తత్తుల్యకర్ణభుజఖండ
జ్ఞానాయసూ-ఆంధ్రము

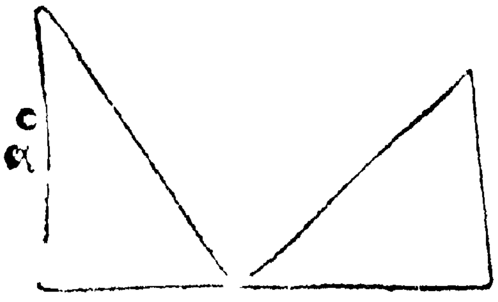
తనభుజవర్గమున్వివరభారుణివర్గముగూడియందులో (ఘనఘనగునన్యవృత్తకృతిగన్పడ (ద్రో)దియుగప్పభూమిచే। తనుభజియింపనన్యభాగుదాళము నందలినెమ్మిద క్రికై। జనియెడునద్వసుక భుజముజానగువ్యస్తముసాత్మియంబగుక ॥

తాళద్వయాంతరభూమి వర్గంబునకొకవృత్తవర్గముగూడినదాన్యవృత్తవర్గము (ద్రో)యుశేషముమద్విగుణిత భూమానముచేభజింపలబ్ధఫలంబు రెండవవృత్తుబునుండి నేపులిపాము కొరకువచ్చుకర్ణమునకుంగలభూమానంబగు। ఇదియభూఖండము భుజాఖ్యము-ఇట్టు రెండవవృత్తంబున జేయనాద్య ఖండంబగు

ఇం దుక్రియాలాఘవార్థముమవర్గశేషమువలనర్ధంబిభూమానము చేభజించినను ఫలములభించు-మరియునొక భుజంబు లభించునేని దానినంతగభూమియందూనముజేయద్వితీయఖండంబగు

ఉదాహరణము-

ఒకఫణిరాజుజూచిసుకయుగ్మముసప్తమధ్యభూమిన్తో। యకుటిలభూనవ్యాధులనునట్టులపూర్ణాగుతాళిచేతయా। ప్రకటకరోచ్చి(౧౫బులసుభవ్యనగంబులనుండితుల్యత ।వికలలేనివతుగతివేజనిదానిగ్రహింప బూనుచో। పికరవసర్వసంచరితపృథ్విని మూకునెరుంగబల్కుమా

ఈయుదాహరణంబున ౭౦ అడుగులు మధ్యముగలర౦-౩౦ అడుగుల వృత్తద్వయంబుల పైనుండు నెమళులు రెండును నన్మధ్యమునందుండు పాముం దుల్యగతిచే గ్రహించిన నా సర్పమయూరద్వయ యోగస్థానం బెంతటన గుననుట

౭౦. ౪౦. ౩౦.

ప్రథమవృత్తభూమ్యానయనం	ద్వితీయవృత్తభూమ్యానయనం
౩౦ ౭౦	౪౦ ౭౦
వర్గం	వర్గం
౯౦౦ ౪౯౦౦	౧౬౦౦ ౪౯౦౦
[illegible]	౬౫౦౦
౬౦	౯౦౦
౧౪౦)౪౨౦౦(౩౦	౧౪౦) ౫౬౦౦(౪౦

౧౦ ప్రశ్నలు

భుజగలోకేందులుభూభాగమధ్యమానాదానందగజాళిదనగువృత్త। యుగళాగ్రగము లైనఖగములుతుల్యమాత్రులిసూత్రపథమున సొరిదిమధ్య। చారిసర్పము పట్టనేరు వేరుగభూమిఖండయుగ్మంబులగణికదెల్పు॥ మట్లుమధ్యమభూమిమాగణగిరులునువృత్తయుగ్మంబులు పిశ్నుపాద। గుణములు నమాగణాంబులుగూడనెంత। జలశరేంములు మధ్యంబుగలయువృత్త। యుగ్మములు తారకమ్ములు పూర్ణమాగణములుగనుపట్ట జెలుపుముకమలనేత్ర॥

ప్ర-అంతరభూమి ౧౩ రావృత్తములు ౪౯-౬౯ ద్వి అం ౭౫ వృ ౪౫-౩౦ వృ అం ౧౫౪ వృ ౫౦ ౨౭

అథక్షేత్రలక్షణం వృత్తేనాహ.

ధృష్టోద్దిష్టమృజుభుజం క్షేత్రం యత్రైకబాహుతస్సల్పా। తదితరభుజయుతిరథవా తుల్యాజ్ఞేయంతదక్షేత్రం॥

ఎచట నేకభుజమునకును నితరబాహుయోగము। ప్రచురగరిమెము ల్యహీనభంగిదోచుప్రశ్నలం। దచటపుడమి యొండదనియున

దివెంధృష్టగదితమం। చచలయందువినుతికెక్కనను చెలియగా

దగుగా

ధృష్టోద్దిష్టమితి- కేనచిద్ధృష్టేన-అన్య జుజభుక్షేత్రం ఉద్దిష్టం యత్ర ఏక బాహుగః ఏకబాహుప్రమాణా తీ తవిశగభుజః యుతిః చతుర శ్రే అన్యభుజతయాస్య -త్రికోణే భుజ ద్వయస్య శాయోగః స్య ల్పాతు ల్యా వాస్యాత్ తదక్షేత్రం క్షేత్రా భాస ఏవ

త్రిభుజంబున నేనియు - చతురస్ర జంబున నేనియు -నొకభుజప్రమా ణంబునకుతక్కిన భుజయుతితక్కు వమైననుసరిసమైనను-నందుభూమి లేదనియునట్టి ప్రశ్నమువంచకుం డైనను-నజ్ఞుండేనియు జేతురనియు దెలియుమనుట

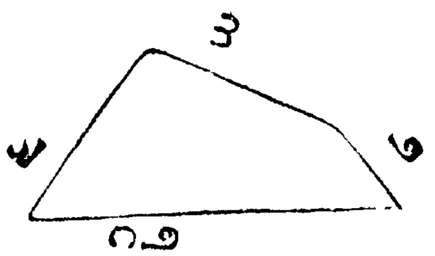
ఉదాహరణం-

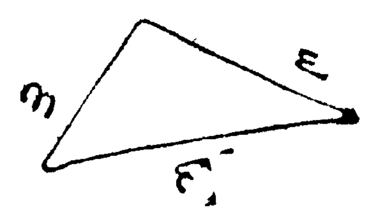
చతురశ్రే ద్విషట్త్ర్యర్కా భుజా స్త్య్ర శ్రే ద్విషణ్ణవ। ఉద్దిష్టా

యు త్రధృష్టేవ తద క్షేత్రం పిబిద్ధి శేత్

ధృష్టగదితమైన త్రిభుజంపుపుడమి। మూడుతొమ్మి యారు మొనసియుండరెం

డుమూడునారుచండాంశులునుగల్గు। చతురభూమినొడువుచతురగణా।

చతురశ్రే ౭- అత్ర చతురశ్రే ద్వి షట్ త్రి శ్చా ద్వాదశమితా భుజాః ధృ ష్టేనోద్దిష్టే

२-६-३,१२

యత్ర త్ర్యశ్రే త్రిషణ్ణవ ३६९ భు జా ఉద్దిష్టా తద క్షేత్రం వదేత్

ఈయుదాహరణమందుభూములు నిశ్చేనవుగబడి నత్ర్యశ్రచతురశ్ర ములు

త్ర్యశ్రము
३ రెండవభు
६
९　९

యూరెం డుసమానమగుటనంతర శూన్యముగనుక క్షేత్రముశూన్యము

అత్ర క్షేత్రే ఛాయా భాసః శలాకాంచ

న్యస్య దర్శనీయః। ఉభయోః క్షే

త్రయోరైకత్వ అనుపపన్నే। భుజప్ర

మాణరుజుశలాకా భుజస్థానే విన్య

స్య క్షేత్రయోరనుపపత్తి దర్శ

శనీయా॥

చతురశ్రము

తి భూ

౯ ౧౨

౩

౧౧

ఇందుమూడు భుజంబుల సంకలన

మొకభుజంబుకన్న తక్కువగుట

వరస్వశూన్యము

అథ త్రిభుజక్షేత్రే లంబాబాధాఫలాది

జ్ఞానార్థమార్యాద్వయమాహ॥

త్రిభుజేభుజయోర్యోగస్తదంతరగుణో భువాహృతోలబ్ధ్యా

ద్విస్థాభూరూనయుతా దళితాబాధేతయోస్స్యాతాం ॥

స్వాబాధాభుజకృత్యోరంతరమూలం ప్రజాయతేలంబః।లం

బగుణంభూమ్యర్ధంస్పష్టంత్రిభుజేఫలంభవతి ॥

త్రిభుజంపుడమినిదెలియుక్రిందటిరేఖభూమి శేషంబులుబోనగ భుజలు।భుజయుగ్మయోగంబుభుజవివరాహతి భూమిచేతహరించి భూమియందు।ఫలయోగవియుతులబరగనధింవంగ నాబాధలనుసంజ్ఞలలరుచుండు।స్వాబాధకృతిభుజవర్గశుద్ధంబయి శేషమూలములంబసిద్ధిగాంచు।న ట్టిలంబగుణితమచలార్ధమగుభూమి స్పష్టఫలము త్రిభుజస్వేష్టవశత। నె చటభుజములకునుహీనేవమానహీలంబు।ముచటపార్శ్వమందునలరుచుండు

త్రిభుజఇతి - త్రిభుజేక్షేత్రే భుజయోర్యోగస్తదంతరగుణః। భుజయోరంతరేణగుణితో భువాహృతః కార్యః- త్రికోణేఅధోభాగేతిర్యక్సూత్రం యత్రశలాకా బద్ధావాచ్యంతస్య లబ్ధ్యా ఫలేనభూఃద్విస్థాపితా సతిఊనయుతాతాకార్యా పాదళితా అర్ధితా ఆబాధే అవలంబోభయపార్శ్వయో భూఖండమానేస్యాతాం ....*

త్రిభుజంబనమూడుమూలలగుచుపూర్వోక్త క్షేత్ర్యశ్రమువలెభుజకోటులేర్పడక విషమముగనుండెడుమూకోణము -ఇందుక్రిందటదీర్ఘముగావ్యాపించియుండురేఖ భూమియనియుమిగతరెండునుభుజములనియుసంజ్ఞలు -...........*

భుజద్వయంబులుగూడియాభుజద్వయాంతరముచేగుణించిభూమానముచేభజింపంగలబ్ధంబుభూమియందు సంక్రమింపంగలంబమ్మునకుభయ

అబాధావతత్పార్శ్వభుజ
యోః కృత్యోర్వర్గాంతయోర్యదంత
రంతన్మూలంలంబోజాయతే.

భూమెరర్ధంలంబగుణంసత్
త్రికోణేస్పష్టంభూఫలంభవతి......

ఇక్లేపడులంబము చేభూమిని
గుణించి యర్ధంపత్రిభుజంబున
క్షేత్రఫలముస్ఫుటముగు-

పార్శ్వఖండంబులయం దేవడుభూ
ఖండమానంబులగు - దీనికినాబాధ
లనియానవధలనియు సంజ్ఞలగు-దీని
యందులఘుభుజపార్శ్వఖండంబునల
ఘ్వాబాధయు- పెద్దభుజముంకు నె
డబృహదాబాధయునుండుననీ వి
చారించదగు ....*

తనతనయాబాధావర్గంబు
నకునుభుజవర్గంబునకునుంగలయం
తరమూలములంబంబునూర్ధ్వగా
రేఖామానంబగు-నిది-భూమినుండి
భుజద్వయములుగలసియుండునెడ
కువంకరలేక మూలమట్ట మేర్పడరుచ
దగు సూర్ధ్వగామి రేఖా విశేష
మునిదెలియనది.................*

ఈరేఖామానము-లఘ్వాబా
ధపార్శ్వఖండంబుశేషించు ఆబాధా
భుజవర్గాంతరమూలమునకును -
బృహదాబాధాబృహద్భుజవర్గం
బులగలయంతరమూలంబునకునుస
మానంగలిగి-యుండునన్నిదర్శన
ముపిచారించునది||

ఈలంబరఖభూమానమునకన్న
భుజమానంబులధికంబులకు నెడభూ
మూర్ధ్వంబునగలుగక పార్శ్వఖండంబున
నుత్పన్నంబగు ననియు-నక్లేపడి
ననుఫలమునకుతుల్యమగునని యు
విచారించవలయు..................

ప్రకారాంతరం-ఆ-వృత్తం

బాహుయుగళవర్గవివరము దిగుహీన భజింపగా । నూహ
యయినఫలము భూమినొనరసంక్రమింపగా ॥ మోహమేది
యవధలగును మొనయ శేషవిధిశ్రగ । మూహకంబు లేకతొం
టికొలది యగుచునతివలు ॥

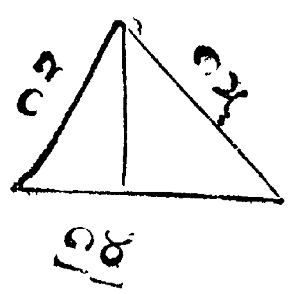
భుజద్వయవర్గాంతరము భూమిచే భాగించి ఫలంబు భూమానంబున సంక్రమింపనా బాధాద్వయము సిద్ధించు శేషము పూర్వతుల్యము ....❋

ఉదాహరణం

క్షేత్రమహీమనుమితా త్రిభుజే భుజౌతు యత్ర త్రయోదశ
తిథిప్రమితౌ వయస్యతత్రావలంబక మితింకథయావబాధే
క్షేత్రంతథాచసమకోష్టమితింఫలాఖ్యాం

ఇభయానా యలయింద్రసంఖ్య మహిగాకనీతమయ్యెండునా । శుభమా
బాహులువిశ్వపక్షమితములొ భిల్లునెచొప్పటనా । త్రిభుజక్షేత్రమునం ల
తాంగి జెపుమా తెల్లంబుగాలంబముం । శుభమానయ్యవధుల్ తమాఖ్యఫల
ముం సొంపొందవేర్వేరుగ ॥

క్షేత్రేతీయ త్రిభుజే క్షేత్రే మహీభూ శ్చతుర్దశ । ౧౪ భుజౌతు

ఈయుదాహరణంబున - ఏ త్రిభుజ క్షేత్రంబున ౧౪ భూమి యును

త్రయోదశ౧౩ పంచదశ ౧౫ మితౌ । తత్ర క్షేత్రే అవలంబకమితిం లంబప్రమాణం అవబాధేచ ఫలాఖ్యం సమకోష్టమితిం క్షేత్రఫలంచ క్షేత్రంకథయ

౧౩-౧౫ భుజంబులుంగలుగునందు ఆబాధలును-లంబంబును-భూఫలంబును క్రమంబున బలుకుమనుట.

న్యాసః యథా భుజయోః ౧౩-౧౫ యోగః ౨౮ తదంతరేణ ౨ గుణితః ౫౬ భువా ౧౪ హృతః ౪ ఫలం - అనేన ద్విష్ఠా భూమిః ౧౪-౧౪ ఊనయుతా ౧౦-౧౮ దళితా ౫-౯ జాతే ఆబాధే.

అథ లంబానయనం స్వాబాధాభుజౌ ౯-౧౫ తత్కృతీ ౮౧-౨౨౫ తదంతరం ౧౪౪ మూలం ౧౨ లంబః అన్యత్ర - ఆబాధాభుజౌ ౫-౧౩ తత్కృతీ ౨౫-౧౬౯ తదంతరం ౧౪౪ తదేవ తన్మూలం లంబస్స ఏవ ౧౨

ఫలానయనం యథా భూర్దో౽ ౧౪ అర్ధం ౭ లంబేన ౧౨ గుణితం జాతం క్షేత్రఫలం ౮౪

ఆబాధానయనము.

భుజము ౧౩-౧౫ ౨౮ ౨ ౧౪)౫౬(౪ ఫ౪

భూమి ౧౪ ౪ ౧౦ అర్ధం ౫౦

భూమి ౧౪ ౪ ౧౮ ౯ ౯వ

లంబానయనము

పెద్దభుజపార్శ్వం భుజం అర్ధం ౧౫ ౯ వర్గం ౨౨౫ ౮౧ వర్గాంతరం ౧౪౪ మూలం ౧౨

చిన్నభుజపా భుజం అర్ధం ౧౩ ౫ వర్గం ౧౬౯ ౨౫ వర్గాంతరం ౧౪౪ మూలం ౧౨

ఫలానయనం

౧౪
౧౨
౨)౧౬౮(౮౪

రెండవవిధప్రకారం న్యాసము

భుజం ౧౩ వర్గం ౧౬౯

భుజం ౧౫ ౨౨౫

అంతరము

)౧౪(౫౬ ఫలం ౪

భూమి ౧౪ ౧౦ ౧౪ అర్ధం ౭

భూమి ౧౪ ౪ ౧౮ ౯

శేషము సమానము

౧౧ ప్రశ్నలు

ఇరువదియొక్కటి భూమియు। నిరువదియొక భుజము విశ్వమిందన్యంబుగా। గరిష్ఠ

కనలంబము నవధలు। మరియున్నాబ్ధ ఫలము దెలుపుమా గువరో వేగా॥ ఇరువదియొ

క్కటిది పుడమియు। నిరువది యేడొక్క భుజము నితరము గిరిచం। దురులైన లంబ

మావధలు। గరిమెన్నాబ్ధ ఫలము బలుక గ్రక్కున తరుణీ॥ రెసశరముల వని భుజము

లు। వెనతత్వ ఘనాధి గుణములు విశ్రుతము గుచో। బిసరుహానయన రోలంబంబస

దృశ ఫలమవధిమితములను దెలుపు వెసగా॥ లోకాంగమువని భుజములు। వీకగా

వ్రాణాంగములు నవియదంగములుగా। జోకగ నంబడలంబము। మాకవధలు

ఫలము బలుకుమంజుల వాణీ॥ పుడమియిరువదియొక్కటి భుజయుగంబు। పదిప

దేడుమగల భూమిఫలమదెంత। యవధులును లంబకంబును నమర జెపుము।

కణక త్రిభుజంపు గణితంబు గాంచితేని

త్రి భూ-౨౧-భు-౧౩-౨౦ ద్వి భూ-౨౧ భు ౧౭-౨౫ తృ భూ ౫౬ భు ౨౫-౩౯ చ భూ

౬౩ భు ౩౯-౬౦ పం భూ ౨౧ భు ౧౦-౧౭

అథ దిక్స్వపరీక్ష్యార్థం ఋణాత్మకాబాధాదర్శనా

యోదాహరణాంతరం

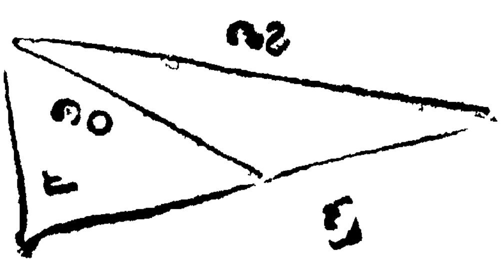
దశసప్తదశ ప్రమాభుజౌ త్రిభుజే యత్ర నవప్రమామహీ। అవధీవదలం

బకం తథా గణితం గణిత కాశు తత్ర మే॥

పదియు నేడు భుజంబులు। విదితంబగు పుడమి తొంచట వేలయు నవకమై। గుదిగొ

నఫలము నులబము। మదిగనుమా బాధయుగము మానిని వేగా॥

దశేతి - యత్ర త్రిభుజే భుజౌ ౧౦-౧౭ మహీ ౯ తత్ర అవధీ ఆబాధే లంబకం

ఈ యుదాహరణంబు నందే త్రిభుజంబున భుజంబులు ౧౦-౧౭ భూమి - ౯ యుం

క్షేత్రం ఫలం చ గాణితిక గణితకుశల శీఘ్రం మే వద.

న్యాసో యథా భుజయోః ౧౦ - ౧౭ యోగః ౨౭ అంతరేణ ౭ గుణితః ౧౮౯ భువా ౯ హృతః ఫలం ౨౧ అనేన భూః ఊనా న భవతి తస్మాత్ ఫలాత్ ౨౧ భూరేవ ౯ ఊనా ౧౨ తదర్ధం ౬ ఇదం ఋణగతాబాధా దిగ్వైపరీత్యేనేతి భావః-

లబ్ధ్యా ౨౧ భూః ౯ యుతా ౩౦ దలితా ౧౫ ద్వితీయాబాధా

లంబానయనం యథా అబాధాభుజౌ ౬ ౧౦ తత్కృతీ ౩౬ ౧౦౦ తదంతరం ౬౪ తన్మూలం ౮ లంబః ద్వితీయాబాధాభుజౌ ౧౫ ౧౭ తత్కృతీ ౨౨౫ ౨౮౯ అంతరం ౬౪ తన్మూలం ౮ లంబస్స ఏవ-

భూమోః ౯ అర్ధం $\frac{౯}{౨}$ లంబేన $\frac{౮}{౧}$ గుణితం $\frac{౭౨}{౨}$ ఛేదేన ౨ హృతం జాతం క్షేత్రఫలం ౩౬

జేనేని యందవధలు లంబము ఫలము జెప్పుమని ప్రశ్నము

భుజములు
౧౦-౧౭
౨౭
౭
౯|౧౮౯ ఫలం ౨౧

భూమి	భూమి
౯	౯
౨౧	౨౧
౧౨	౩౦

ఇందు భూమికన్న ఫలమధికంబగుట వలన భూమిని ఫలము ద్రోయుటకు సంభావితంబగుట ఫలమునందు భూమి ద్రోయ వలయుటం జేసి యాబాధ ఋణంబయ్యె నని దెలియునది. ౧౨ అర్ధం ౬	ఇందు యుతంబు ధంబు నను భూమితంబు కన్న నధికంబగుట భూమి తుదనుండి చిన్న భుజపార్శ్వంబున నారడుగుల మాగంబున లంబము తృన్నంబగు ననిపిచారించవలెను ౧౫

లంబానయనం

అబాధాభు	అబాధా
౧౦-౬	౧౭-౧౫
వర్గం	వర్గం
౧౦౦ ౩౬	౨౮౯ ౨౨౫
అంత	అంతరం
౬౪	౬౪
మూలం	మూలం
౮	౮

ఫలానయనం
౮
౯
౨)౭౨(౩౬

౧౨ ప్రశ్నలు:

రవులుభూమి యశ్నష్టియా స్రాణకరము! లైనభుజములులంబమున వధలునుఫ|లంబు వేర్వేరుబల్కుము లలనవైప|రీత్యమగు త్రిభుజంబునిరీత్యమైన॥ శివులుభూమితినఖములుశిఖశశాంకు|లునుభుజంబులునై యుండ నోడువుమవధి!దేవతులుభూమినందాగ్ని దేవమార్గ|తకణములు బాహులైన ము దానిజెపుమా||..*

ప్ర.భూ.౧౨ భు ౧౭-౬౫ ద్వి భూ౧౧ భు ౧౩-౨౦
తృ భూ ౩౩ భు ౩౯.౬౦

అథత్రిభుజేస్ఫుటఫలంచతుర్భుజే
అస్ఫుష్టఫలంచదర్శయితుంసూత్రం

వృత్తం

సర్వదోర్యుతిదళంచతుఃస్థితంబాహుభిర్విరహితంచతద్వధాత్ |మూలమస్ఫుటఫలంచతుర్భుజేస్పష్టమేవముదితం త్రిబాహుకే

భుజలోకంబునస్ప్రసిద్ధఫలమైపొల్పొందునీరీతిగా|భుజయోగార్ధముమనాల్గుచోట్లనరుసక్ముమ్నున్నగానిల్పియా|భుజముల్ద్రోచిన శేషరాశినిహతిమూలాంబుగొన్నక్చతు | ర్భుజనస్పష్టఫలంబుస్పష్టఫలమైబొల్చుత్రిబాహుక్షితిక్||

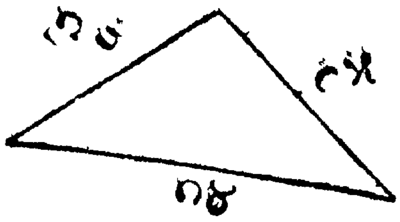
సర్వేషాంసర్వదోర్భ్య తిదళంసర్వేషాంభుజానాంయుతిర్యోగః తస్య దళంఅర్ధంచతుస్థితంసత్ బాహుభిఃభుజైర్విరహితంకార్యం|తద్వధాత్ పరస్పరగుణనాత్ యన్మూలంతచ్చతుర్భుజేక్షేత్రేఅస్పష్టంఫలంభవతి.త్రిభుజేతుస్పష్టమేవఫలముదితం॥

భుజంబులనన్నింటినికూడిఅయారాశినర్ధించినాల్గుస్థానంబులనుంచియందు భుజంబుల వేర్వేరవ్యవకలించిశేషంబులనన్యోన్యముగుణించియారాశి మూలముగొనత్రిభుజంబునస్ఫుటఫలంబగు.చతుర్భుజంబునవ్యత్యస్తంబగుననుట॥

ఉదాహరణం

ఇంద్రప్రశ్వమితరములు నేసగు భుజములు లవనితిథిమితమగుచో
టనబలఫలము। నొడువు నీమతిమలు నిలోను మనువుసత్తి। గుహ్యా
ముగబోలి ప్రచురతగోనిరాం వేని॥

పూర్వోదాహృతత్రిభుజే స్ఫుటఫలానయనాయ న్యాసః। త్రిభుజే స్ఫుటఫలంభవతీత్యుక్తత్వాత్ ......*

యథా సర్వభుజాః ౧౪-౧౩-౧౫-యుతిః ౪౨ అస్యదళం ౨౧ చతుఃస్థితః ౨౧-౨౧-౨౧-౨౧ అత్ర చతుస్థితమిత్యుక్తత్వాత్ బాహుయానం త్రిత్వాదపి త్రిస్థైవ వస్థానేషు బాహుశోధనం కుర్యాత్। తతః బాహుశోధితానాం త్రయాణాం ఇతరస్య చ పరస్పరవధః కార్యః తన్మూలం క్షేత్రఫలం యథా చతుస్థితం ౨౧-౨౧-౨౧-౨౧ బాహుభిః ౧౪-౧౩-౧౫ హీనం ౭-౮-౬-౨౧-తద్ఘాతః ౭౦౫౬ తన్మూలం ౮౪ ఇదం స్పష్టం త్రిభుజే క్షేత్రఫలం పూర్వోక్తమేవ.............*

ఇందు భుజంబులు మూడు మన్నను - నాల్గుస్థలంబులన న్ని భుజములగూడిన రాశ్యర్ధము నుంచవలయునని సూత్రంబునను ఒకం జేసి యందుమూడుస్థలంబుల వ్యవకలనము నాలవదియథారీతినను నిలిపి యొండొంటి గుణించు రాశిమూలముస్ఫుటఫలంబగుననుట ||........

౧౩	౨౧-౨౧-౨౧-౨౧
౧౪	౧౩-౧౪-౧౫-౦
౧౫	౮ ౭ ౬ ౨౧
౪౨	గుణితరాశి
అర్ధం ౨౧	౫౬।౩౩౬।౭౦౫౬
	మూలం ౮౪

సమత్రిభుజ ఫలానయనం

—————మదిమగణింశ మాటచే। బాహుతో

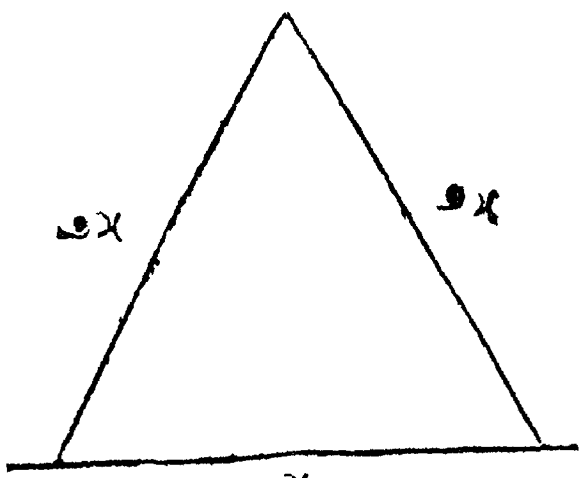
శీయగుచునుందుగానియెన్యోడ౯। మోహామేదిస్ప ష్టమూ
లమొందదం ద్రునీవిధి౯।

సమత్రిభుజంబునవొకభుజం
బువగి౯ంచియందలినాల్గింటనొకటి
మూరలవగి౯ంచి యూరాశి - త్రిగు

ణించియందుమూలముదీశినకరణీ
రూపమూలమునికటఫలంబగు - నిది
వగ౯త్రిగుణముగుట నెప్పుడును
స్ఫుటమూలమురా నేరదనుట....*

ఉదాహరణం-

ఇరువదై దుపాదములననిరవు జెందుసమభుజ౯।సరసము
గనుఫలము దెలుపు సరగతుల్యత్రిభుజికి౯।నొరవుగావసంత
మునననుజ్ఞ్వలంబు జెందునా।వరరపాలపణ౯ భాదివచననివె
రింగిన౯

ఈయుదాహరణంబునమూడుభుజంబులునుసమముగా ౧౦ మిత
ముండు నెడఫలము బలుతుమని ప్రశ్నము.................................*

సూత్రక్రమన్యాసము-

భుజం ౧౦

వర్గం ౧౦౦ ౩౦౦౦౦ గుణ ౩

౪) ౧౦౦ ఫలం ౨౫ వర్గం ౬౨౫ ౧౬

రాశి-౧౧౭౧౮౭౫ నికటమూలం- ౪౩౩౦౧. ఫలం౧౦౮౨ ౧/౪

౧౬

ఋజావపూర్వసూత్రవిధినా
సర్వదోర్యుతిదళం

౬౫ ౭౫ ౭౫ ౭౫ బాహుశోధిత శేషం
౨ ౨ ౨ ౨

౨౫ ౨౫ ౨౫ ౨౫ పరస్పరగుణితరాశి
౨ ౨ ౨ ౨

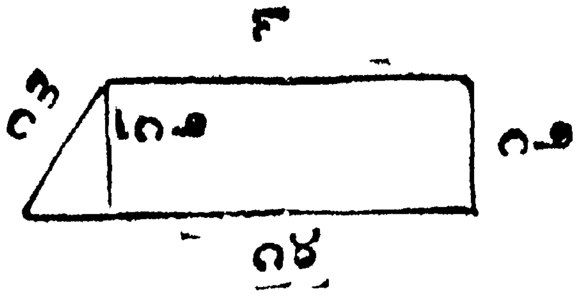
౧౧౭౧౮౭౫ ఛేదాంశగుణితరాశి౧౮౭౭౫౦౦౦౦
౧౬

నికటమూలం౪౩౩ అస్ఫుటఫలం౧౦౮౨౧
౪ ౨

చతుర్భుజేఽస్ఫుటఫలనిరూపణోదాహరణాని.

భూమిశ్చతుర్దశ మితా ముఖమంక సంఖ్యం బాహూ త్రయో
దశ దివాకర సమ్మితౌ చ। లంబోఽపి యత్ర రవి సంఖ్యక ఏవ తత్ర
క్షేత్రే ఫలం కథయ తత్కథితం యదాద్యైః

భూమికిని మద్ది ధులు ముఖము తొమ్మిది యును పదుమూడు పన్నెండు భుజంబులు। భా
ము చతుర్భుజంబున భానుసంఖ్యయు లంబము మునుపు। దేశారంభ పూర్వగా
ఱములు వీనికి జెల్పిన రీతి గాగసి। వీనికి యొదెక్క క్షేత్రఫల మేది వయోని దృత్తంబు
మాయెడను.

భూమిరితి. ఆగ్రక్షే
త్రే భూమికి అర్ధస్థితం
సూత్రం చతుర్దశ

చతుర్భుజంబను
భూమిని తొలుత
త్రిభుజంబున బలి

మితం ముఖం పూర్వ సూత్రం
నవమితం బాహూ దక్షి
ణోత్తర సూత్రే త్రయోదశ

కిన విధిని భూమియు భుజంబులును
డపై గనంబడు భుజము ముఖమును

స్యాదత్ర యేన త్ర క్షేత్రే యదా
స్థైర్యఫలము క్షేత్రతత్త్వ కథయ......

సంజ్ఞగలదిగానుండును ఇట్లుండుటచే
లియునది లంబగత భూముఖంబుల
కుగల సమానాంతరమగుటంబున
గుణంబులన భుజకోటులు లంబకర్ణంబులకు
సూత్రంబులనుంగా విచారించవల
ను ... ...
తీయుదాహరణంబున భూమి ౧౪
ముఖం౯ భుజములు ౧౨.౧౩-లంబ
ము ౧౨ గలయొడ పూర్వకథిత
సుపాంశంబగు నీ సూత్రక్రమంబున
క్షేత్రఫలము కనుగొను ప్రశ్నము

౧౪ అ౯౬౦
౯ ౨౪ ౨౪ ౨౪ ౨౪
౧౩
౧౨ ౧౪ ౯ ౧౩ ౧౨

౪౮ ౧౦ ౧౫ ౧౧ ౧౨

అన్యోన్యఘాతగుణిత రాశి ౧౯౮౦౦
ఇది కరణియగుట చేకట మూలము
కొంచెమధికముగ ౧౪౧

ఇదియస్ఫుటంబనుట సూచించుట
కైయా క్షేత్రము ఖండ ప్రతిజేసి
యంకరచుచున్నాము.

న్యాసః- యథావత్ భుజాః-౧౪-
౯-౧౩-౧౨ తద్యుతిః-౪౮-తదర్ధం
౨౪ చతుఃస్థితం ౨౪.౨౪.౨౪.౨౪.
బాహుభిః-౧౪-౯-౧౩-౧౨ హీనం
౧౦-౧౫-౧౧-౧౨ తద్వధః ౧౯౮౦౦
క్షేత్రఫలమిదం కరణీగతం అస్యా
సన్నమూలం కించిన్న్యూనమేకచ
త్వారింశదధికం శతం ౧౪౧-ఇదము
క్తవాస్తవం ఫలమస్పష్టం.
కింతులంబే నిఘ్నం కుముఖైక్య ఖండ
మితి వక్ష్యమాణ ప్రకారేణ వాస్త

ఓ ఖండము - చదగ నగుట భుజకోటఘాతము -	తురియొక ఖండము జాత్యత్రిభుజ కత్రింబగుటవల నలంబగుణంభూ మ్యర్ధగా మనువిధిని -

వాఃఫలంయథా సముఖైక్యం ౨౩ తత్ ఖండం ౨౩/౨ లంబేన ౧౨/౧ హతం ౨౭౬/౨ ఛేదేన భక్తం ౧౩౮ ఇదం వాస్తవంఫలం.

నంబరు.	నంబరు-
౧౨	౧౨
౯	౫
౧౦౮	౬౦
	అర్థం-
	౩౦

ఖండఫలములు రెంటినిగూడిన-౧౩౮ కావుననీపద్ధిచతుర్భుజంబునందస్పష్టంబనియగబడుచున్నది మరియా నందులఆచార్యులచేవచ్చిన మాణంబగు-లంబనిష్ఫ భూముఖైక్యభవము-ఫలమునందగుటచే అనుపద్ధిని నింతియలభించును- ... *

౧౪
౯
———
౨౩
౧౨
———
౨)౨౭౬ ౧౩౮

ఇట్లు త్రిభుజక్షేత్రంబునలంబాబాధాఫలజ్ఞానంబులును ముగిసెను

అథ చతుర్భుజక్షేత్రస్థూలసూక్ష్మనియమాదూషణంసార్ధ వృత్తం

చతుర్భుజస్యానియతౌహికర్ణౌకథంతతోస్మిన్నియతంఫలంస్యాత్। ప్రసాధితౌతచ్ఛ్రవణౌయదాద్యైః స్వకల్పితౌతావితరత్రనస్తః॥ తేష్వేవబాహుష్వపరౌచకర్ణావనేకథాక్షేత్రఫలంతతశ్చ

నాలుగుభుజములనలువ్రెందుపుడమికికర్ణములనియతములుగావుగాన।ఫలమిట్లునియతమగు ప్రాచీనగణకులుసాధించుకర్ణములుస్వకృతములయ్యె।నిష్ఠభేదంబుననియతంబులగుదకయాభుజంబులయందయన్యశ్రుతులు। భేదములు

చతుర్భుజస్యేతి-చతుర్భుజస్యక్షేత్రస్య కర్ణౌనియతౌన - తతో౽స్మిన్ చతుర్భుజేనియతం ఫలంకథంస్యాత్-అద్యైః తచ్ఛ్రవణాచతుర్భుజకర్ణౌ -యస్మిన్ప్రాగుక్తౌ। తావేవేతరత్రనస్తఃసంభవతః।గతఃక్షేత్రఫలంకర్ణభేదాదనేకధా భవతి-తదేవదర్శయతి-చతుర్భుజేహి ఏకాంతరకోణావాక్రమ్య అంతం ప్రవిశమానౌతత్సంసక్తంకర్ణంసంకోచయతః - ఇతరౌచాపి బహిర్ధసరంతౌస్వకీయంకర్ణంవివర్ధయతః -అతఏవోక్తంతేష్వేవ బాహుష్వపరౌచకర్ణావితి

* ఈ పద్య శేషము వక్ష్యమాణవిధినిదర్శకంబగుటనందుదహరింపంబడియెడు - ఇందు చతుర్భుజక్షేత్రంబునకర్ణనియతిలేమిం జేసిఫలంబునియతంబు గాదనియు పూర్వోక్తపాఠిపబడియుండు కర్ణసాధనవిధిః క్షేత్రంబులదృష్టాంతంబులుగనపడమి నాభుజంబుల యందు యాక్షేత్రవశంబున కర్ణములధికన్యూనములుగనంబడి ఎచ్చుతక్కులుగలుగుటవల్ల నవశంబులభిన్నంబులగు గావున ఫలంబును వైషమ్యంబగు నటుట

తత్రవిధినిరూపణమాహవృత్త

ద్వయేన-

లంబయోఃకర్ణయోర్వైకమనిర్దిశ్యాపరాన్ కథం । పృ
చ్ఛత్యనియతత్వేపినియతంచాపితత్ఫలం। సపృచ్ఛకఃపిశా
చోవావక్తావానితరాంతతః।యోనవెత్తిచబాహుక్షేత్ర
స్యానియతాంస్థితిం॥

అస్యాంఘ్రిస్పష్టార్థము

గావున ప్రశ్నలకర్ణలంబములయందొక్కటినియతమై యుండవలయును। నట్లుల దెల్పకననియత క్షేత్రంబునందుఫలంబు గానడుగునట్టి। ప్రష్టయును క్షేత్రబహుభంగులగునట్టియునియతగతులు గానరయలేక । దృష్టపృష్టములగు దుష్టచతుర్భుజక్షేత్రఫలంబులజెప్పబూను।వక్తయును పూర్వికులచేతంవరు

సభూత । జాతులను తనునొందుచుటజగణియగుడు । క్షేత్రరూపంబులను గనినూత్రగతులలంబ శ్రుతులలోనొక్కటిలబలుకుడు

లంబయోరితి ॥ లంబయోఃకర్ణ యోర్వా - ఏక మనిర్దిశ్యఅప రార్ధంపృచ్ఛతి- అనియత్వే నియతం ఫలంయఃపృచ్ఛతిసపృచ్ఛ కఃపిశాచఃవ త్వాపినితరాంపిశాచః యశ్చతుర్భుజస్య అనియ తాంస్థి తింవేత్తి

ఇందుఫలితార్ధము-చతుర్భుజ క్షేత్రంబులకర్ణంబెనియు-లంబం బెనియు - నొక్కటిప్రశ్నయం దే పడనిదెడఫలంబు స్ఫుటంబుగా ముంజేసిభుజములతోడకర్ణలంబం బులయందొకటియవశ్యము నడుగ వలయునుట

ఇందుసుఖోదాహరణము-

ఆంధ్రప్రాకృతసూత్రములు

తూర్పునబడనురగూడుము । నేర్పునసభిజ చిలెక్కలు పాక్రిందజ । మూర్పుడ నుత్తరపక్షిణ । మేవజడనధిలింపెంచనొసగుజ గుంటల్

విషమచతురానసూత్రం

హీనభుజలుమూడునేకంబుగాకూడి । యందులో పెద్దత్రణియనురబుచ్చి కడమసగము జేసిఘనమైనపత్రిబెంప । విషమచతురగ్రఫలము వేగవచ్చు

త్రిభుజక్షేత్రసూత్రం

హీనమునధికముగూడుచు నిసుముగు మధ్య మునబెంచిసరినాల్గింటజ । పూనియ హంలుగొంగా నుగడుచ్చే సిఫలముసుగుపుగవచ్చుజ

సమలచేసూత్రము

తనబా భుజజేతికనరెడుగెల హీనబుద్ధిబోచివానివేగ । యుడిము నుపెంచహీనంబులు లుప్రతిభుజకోలలుపంగబుచ్చి । కనిగూడిగ గదిమ్క లానరంగగూడు మాభు జగడలలోనురలబుచ్చి । యొకదిక్కునున్న నై యొకదిక్కునిలవిన బధిఠంపిపెంచుడీ పాధమిది యు । పుచ్చగడల పెక్కు వచ్చిన యదిబుచ్చ । గణిత మైనవచ్చుగణముగాగ । చతురమైనయట్టిప్రముల లోగలపయంధరయు జేసపెంపుడతరయునము । ఖండగణితమునఘనమైన

ఈప్రకారంబున నంధ్రద్రవిడము లయందుండుగణితములు స్పష్టోదిష్ట ములుగానుండుటయు దాహరణా ర్థము సూచింపబడియె

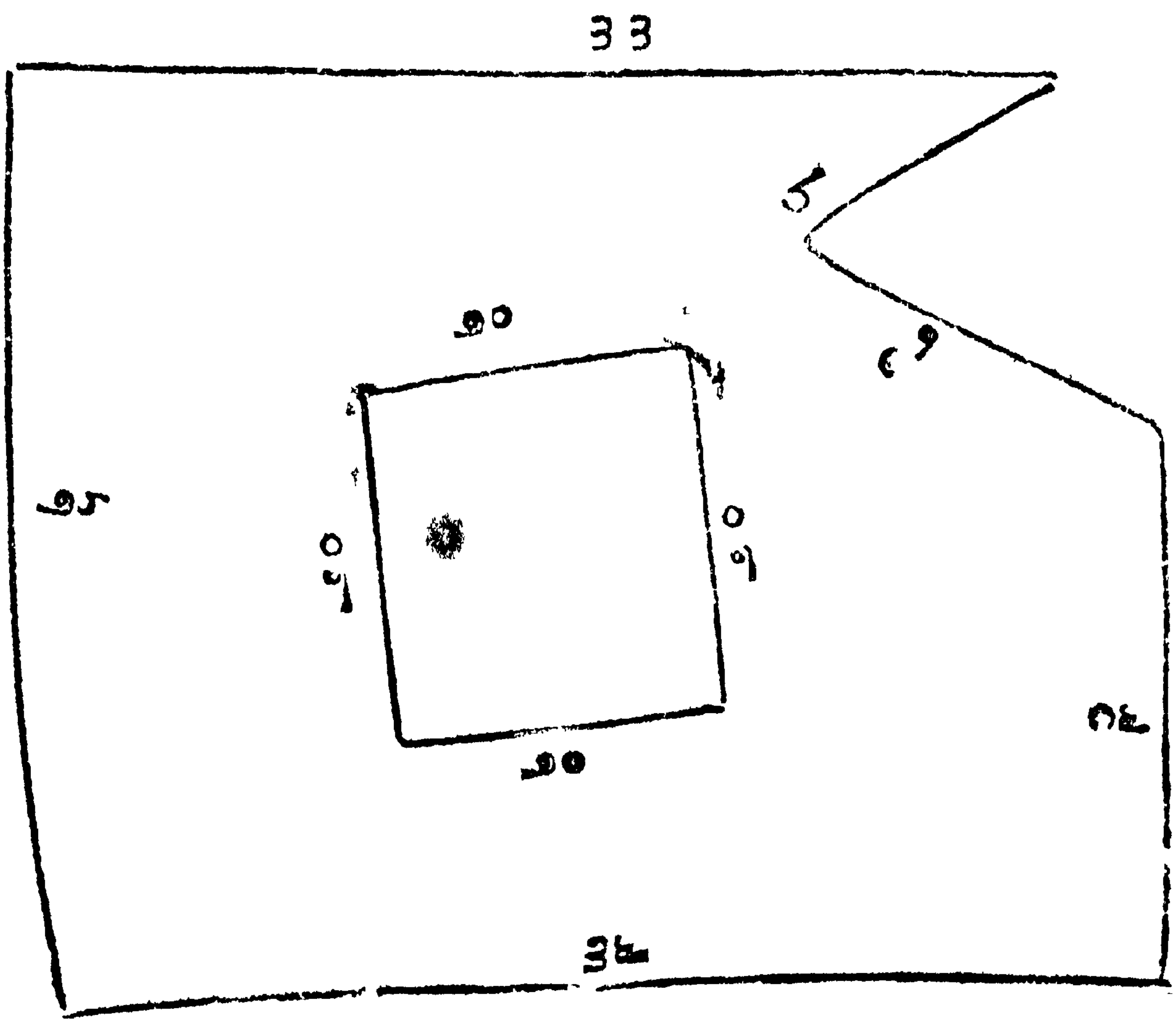
ఇట్లుగాఁ దెలియనది- గ్రంథవిస్తర భయముచే సంక్షేపము చే యబడి యె..................................

అష్టకోణసూత్రము

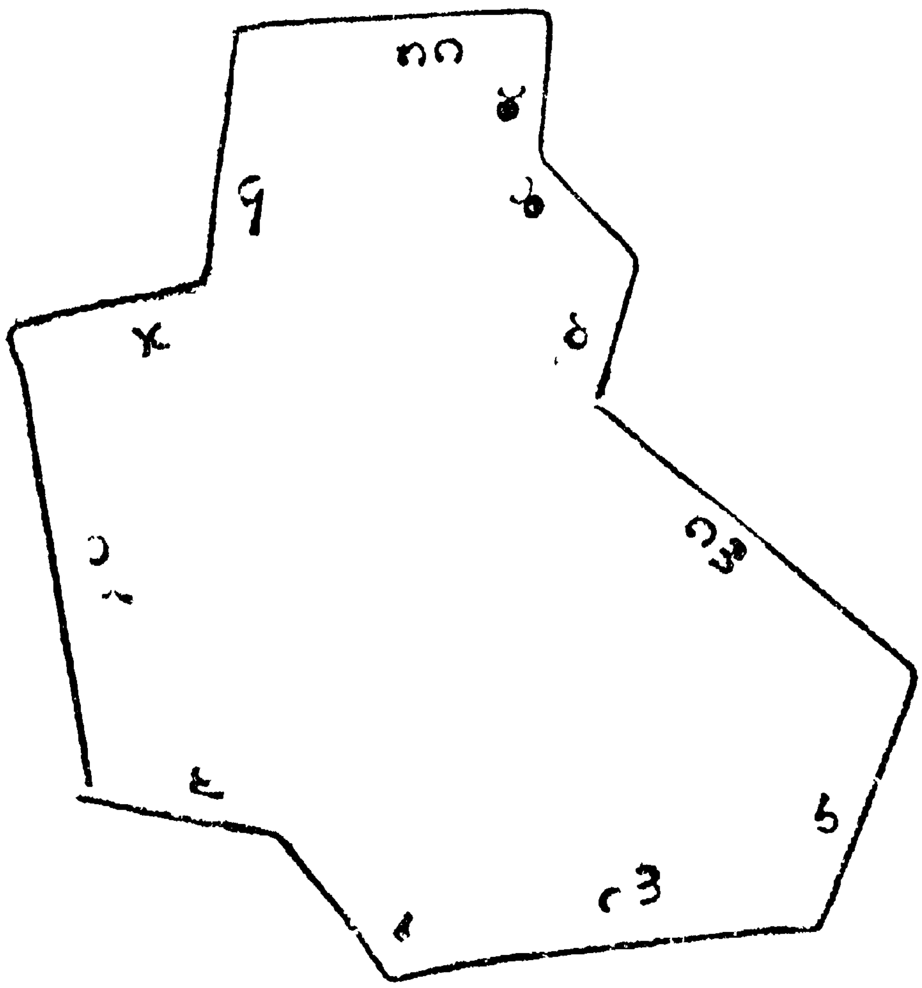
సంగతిగనష్టకోణములంగుఁగడా చుట్టుగొలిచియంబుధి నేత్రఁ।యుంగలవగుఁ
వుగొనగను।రంగుగనాచేసఫలము రాజిల్లభువిఁ

ఇట్లుసూత్రంబులయందు- కర్ణలంబ ప్రస్తావంబుల లేకునికి
జేసి తెలుపబడియె నింక దీనియుదాహరణంబులు

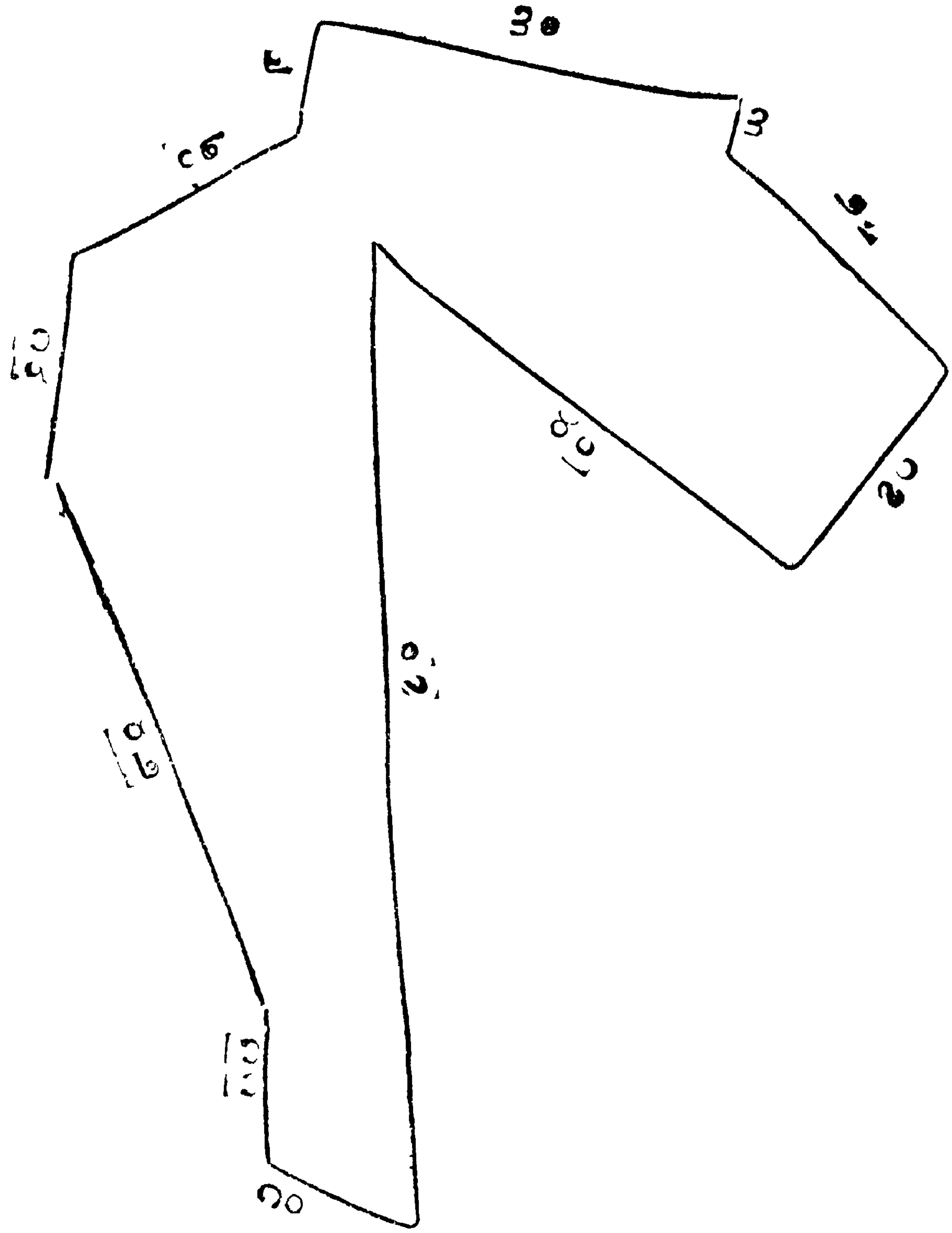
ఇరువదితూర్పు భాగం।బిరువది పశ్చిమంబు దలగ్రిధీనువిదిశ వ్పైయిరువది దక్షిణపు
దిక్కునయిరువదిగా సమపుచతురగ మెసగుఁ ధాత్రిఁ
సురపతిగవి రాత్రగమునకిరిశత నపుఁడగ్ని గుణములాలుడిశారుప్ల। పరువ
దుబుతుపు ఠములుఖరిబరువడికళలగుచు ధనపడునకూడఁ

హారిశరముత్తరంబుగజమాబలసూదముడీశ్వరుండుభాస్కరసుతువేదమిందుది
శనాగనాంతకుడబ్ధితూర్పునవ్ఛఖడరశశధముమీదగజనుముశ్వా గపశ్చిమ
మగ్నిసోములుత్తరముర సంబుపశ్చిమముషట్కమనుత్తరమబ్ధిచంద్రులు॥

ఇంద్రుడు త్రిదశంబుయముడగ్నిపూర్వంబునిర్వదారంతను
దిశపదేను। ఆపరంబుమూన్యగతివాయువుగగనాత్రిపశ్చిమం
బునపదిపరగనయ్యె।అలకాధిపతిరుద్రులాపశ్చిమంబునయుగ్మ
వేదంబులురెుప్పయొం దై:ఉత్తరమందింద్రులదయంబుని
రువదియునసుతుడారుగానిపుడిశలు।ఇట్టిచేసిదినులు నేర్పు
తోగుణియించి।చతుర్గుంటలెల్లచక్క జేర్చికొరనుబుద్ధి।వు
ద్ధగుంటలుదెల్పుమిా।గణితతిలకమాను క్రమముతోడ***

ఇందలియుపన్యాసము

తుల్యవింశతిత్రింభుజమున దోఃక్షితిఘ్న-రాశిఫల మేనిజినమును త్రిరరదము ౩౭ లగుచు। కర్ణములునిల్పుచో జలగజగుణములు। నన్యములనన్యఫలములైయలరు గాదె

రెండవపుడమికగడ శైలాధారాంక ౯౫౭ మితము ఫలంబుగా మెర యుననుట। సంగతంబెల్లగుచతురశ్రభుజములగలవుచోకోణమై గానబడుట। విషమమయ్యెనుగాన వేర్వేరనచ్చటచ్చట శ్రుతులు లంబంబులుజతనుపరచి। యాయాయిరేఖలునలువొందగలయుచో చతురముల్ త్రిభుజలుసవదరించి।

వేరు వేరు ఫలంబులు వెలయ జేసి। కలయగూడిన స్పష్టమౌ ఫలము చంద్ర। బాహునందమితంబగు బల్యోర్భాస్కరార్య। మతమునను దీని దెలియుడు మాన్య ఫణితి॥

తా॥ త్రికోణపుడమి నితకర్ణ ద్రిగుణములు ౩౭౬ ఫలమని బలుకుట బాల్యబుద్ధి। యగు నెట్టులన నందు దగు భుజంబుల నెల్ల గలయంగ జేయుచో గణితఫణితి। నతివిషమ క్షేత్రమగుటనందును పూర్వఫణితక్రమంబున బహుళత్ర్యశ్రములు జేసి గణితసమూల కలపంగ ఫలమెల్ల పూర్ణాంక జలమున్ హైరణ్యం పొందుగుల్లు। నట్లు నాలవపుడమిని నాగజలధి ధరాదుస్తంబు తెలియనందు। త్రిభుజములు జేసి గన్నొన దెల్లినగు నవి। ధీవరేణ్యులు జూడుడీ దీని విధము॥

అథతుల్యకర్ణసమచతుర్భుజే
కర్ణానయనంవృత్తేనాహ.

ఇష్టాశ్రుతిస్తుల్యచతుర్భుజస్య, కల్ప్యాథతద్వర్గవివర్జితా యా। చతుర్గుణా బాహుకృతిస్తదీయం మూలం ద్వితీయ శ్రవణప్రమాణమ్॥ ....*

సమచతుర్భుజమ్మునందు సరగనిష్టకర్ణము। న్నమరనిలిపి దాని కృతిని యల భుజంపు వర్గమై। యమరు రాశి వార్ధిగుణమునందు ద్రోయ శిష్టమై। యమరు రాశిపదము దెలియు మపరమైన కర్ణమున్।

ఇష్టేతి-తుల్య చతుర్భుజస్య ఇష్టాశ్రుతిః ఏకః కర్ణః కల్ప్యా। అతో బాహుకృతిః భుజవర్గః చతుర్గుణా తద్వర్గవివర్జితా। ఇష్టశ్రుతివర్గహీనాః కార్యా। తదీయం మూలం ద్వితీయకర్ణప్రమాణం॥

తుల్యచతుర్భుజంబున నొక కర్ణమిష్టముగు చుండనది యిష్టకర్ణసంజ్ఞంబగుట దాని వర్గము-భుజవర్గమున లుమడించిన రాశిని ద్రోచి శేషమున మూలము దీసిన రెండవ కర్ణమితంబగు *......................*

అథ త్రతుల్యకర్ణతుల్యభుజేప
లజ్ఞానంశ్లోకార్ధం

అతుల్యకర్ణాభిహతిర్ద్విభక్తాఫలంస్ఫుటంతుల్యచతుర్భుజే స్యాత్

శ్రవణభేదతుల్యభుజికి శ్రవణయుగ్మఘాతము౹దవఘులించుదళము
పుడమిగనరుభూఫలంబుగాను॥

అతుల్యేతి-ఎపమానీతయోః అతుల్యకర్ణయోరభిహతిః ద్వాభ్యాంభక్తా సతి తుల్యచతుర్భుజే తుల్యకర్ణస్పష్టంఫలం భవతి॥ ...

పూర్వసూత్రముచేసాధింపంబడుకర్ణద్వయంబులపరస్పరగుణనమునందుసగముఅతుల్యకర్ణతుల్యచతుర్భుజక్షేత్రస్ఫుటఫలము

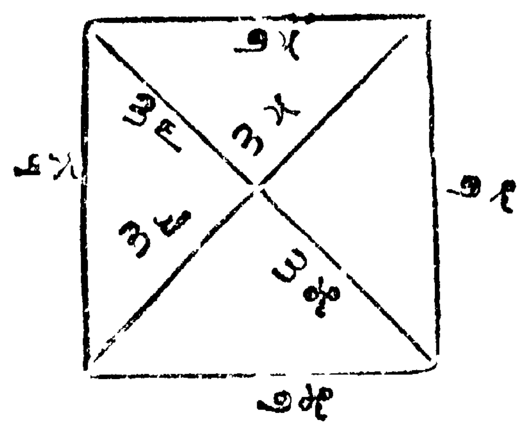
ఉదాహరణం

క్షేత్రస్యపంచకృతితుల్యచతుర్భుజస్యకర్ణౌతతశ్చగణితం
గణకప్రచక్ష్వ॥

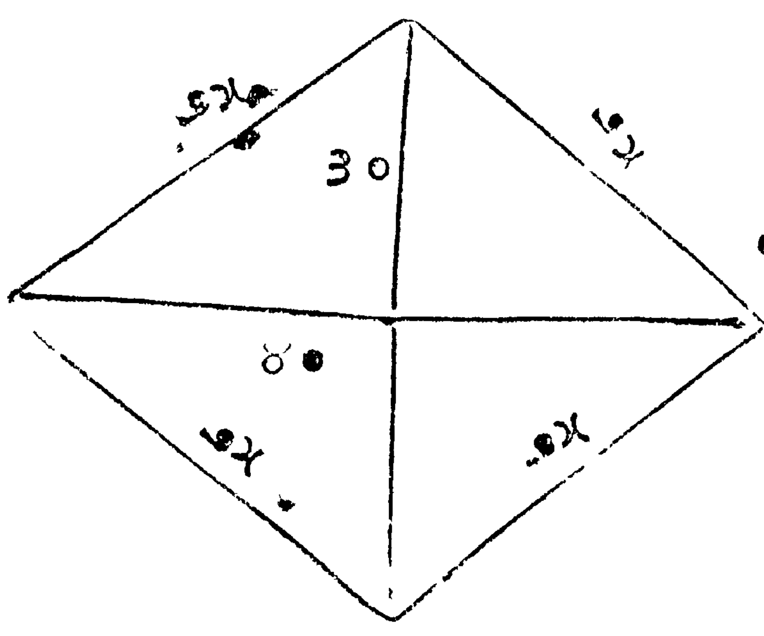
ఇరువదియైదగుసమభుజావరమగుక్షేత్రమునశ్రుతులువగుసఫలంబుల
గురుతులగునిష్టభేదము॥ మెరయగగణకాగ్రగణ్యమేకొనజెప్పుమా

క్షేత్రస్యేతి- పంచవింశతిమితతుల్యచతుర్భుజస్యక్షేత్రస్య-కర్ణౌ-గణితం-ఫలం-హేగణకప్రచక్ష్వ వద॥

ఈయుదాహరణంబున౨౫గలనాల్గుభుజంబులుండుక్షేత్రంబుననిష్టవశంబులకర్ణంబులు సూత్రవశంబులలభించుఫలంబులును జెప్పుమని ప్రశ్నము

ప్రథమేష్టకర్ణము

న్యాసః- అత్ర త్రింశన్మితామేకాం శ్రుతిం ప్రకల్ప్య జాతాన్యా ౪౦ అత్ర ఏకస్య కర్ణస్య త్రింశన్మితకల్పనే అన్యచ్చత్వారింశన్మితో భవతి- తద్యథా- ఇష్టా శ్రుతిః ౩౦ తద్వర్గః ౯౦౦ బాహుః ౨౫ తద్వర్గః ౬౨౫ చతుర్గుణా ౨౫౦౦ అయం శ్రుతివర్గేణానేన ౯౦౦ హీనా ౧౬౦౦ తన్మూలం ౪౦ ద్వితీయకర్ణప్రమాణం *......................*
అత్ర గణితం యథా- కర్ణౌ ౩౦ ౪౦ అనయోర్ఘాతః ౧౨౦౦ - ద్విభక్తా ౬౦౦ ఏతదేవ ఫలం*.........*

ఇందొక కర్ణము ౪౦ కల్పించిన రెండవ కర్ణము-౩౦ అగుచున్నదిఎట్లన-... ... .

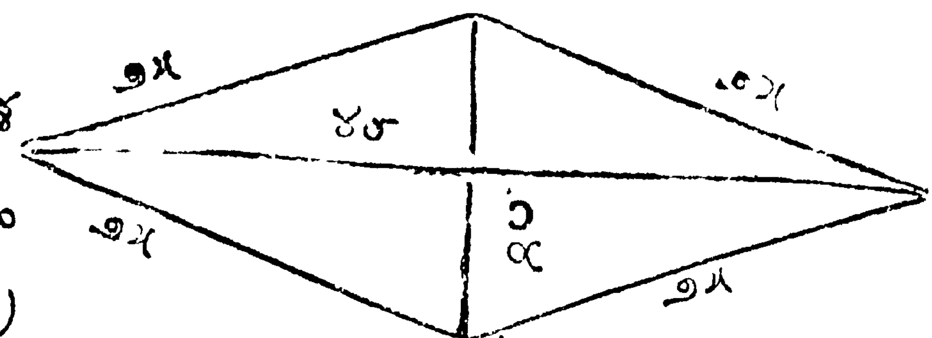
భు	ఇష్ట	ఇందుఫ
౨౫	౪౦	౩౦
వర్గం	వర్గం	౪౦
౬౨౫		౨) ౧౨౦౦
౪		ఫలం
౨౫౦౦	౧౬౦౦	౬౦౦
	అంతరం	

౯౦౦

మూలం రెండవకర్ణం

౩౦

అథవా

చతుర్దశమితామేకాం శ్రుతింప్రకల్ప్య జాతోऽన్యః కర్ణః ౪౮ భవతి - తద్యథా ...
ఇష్టా శ్రుతిః ౧౪ తద్వర్గః ౧౯౬ అనేనచతుర్గుణా బాహుకృతిః ౨౫౦౦ హీనా ౨౩౦౪ తన్మూలం ౪౮ ద్వితీయకర్ణప్రమాణం
అత్ర ఫలం కర్ణౌ ౧౪ - ౪౮ ఘాతః ౬౭౨ ద్విభక్తా ౩౩౬ ఇదం ఫలం* ఏవమిష్టకర్ణవశాత్ఫలస్యానేకధా

మరియు నిష్టకర్ణము ౪౮ కల్పించితిమని రెండవకర్ణము-౧౪ లభించు- ఎట్లన

భు	ఇష్ట	ఇందుఫ
౨౫	౪౮	౪౮
వర్గం	వర్గం	౧౪
౬౨౫	౨౩౦౪	౨) ౬౭౨
౪		ఫలం
౨౫౦౦	౧౯౬	౩౩౬
అంతరం	మూలం	
	రెండవకర్ణము ౧౪	

ఇటిషకర్ణములవలనఫలమును, దనేకవిధంబులు

౧౩ప్రశ్నలు

పదియేడునసంధాతులు। పదియునై వెలయుతుల్య బాహుతతులకు। పది తక్షేత్రఫలంబులు। సుదిదలచినబల్కు వేగమా సుందరుణీ

ప్ర-తుల్యకర్ణచతుర్భుజభుజమితం ౧౭ విస్తారస్య ౧౦

అథతుల్యకర్ణచతుర్భుజక్షేత్ర ఫలానయనంవృత్తార్ధం-

సమశ్రుతౌతుల్యచతుర్భుజేచ తథాయతేతద్భుజకోటిఘాతః

సమానకర్ణముగను వెలయుచతురభుజికినిడునదగు। సముంబులైనకోటిబాహు సంగుణంబఫలమగు

సమేతి-సమానకర్ణే-తుల్యచతుర్భుజే-తథా- ఆయతేదీర్ఘసమానకర్ణే చతుర్భుజేచతద్భుజకోటిఘాతఏవఫలం॥

సమానకర్ణంబులగుతుల్యచతురశ్రంబునను దీర్ఘచతురశ్రంబునను భుజకోటిఘాతరాశిఫలంబగుననుట॥

ఉదాహరణంపూర్వోక్తగానాగణశేషం

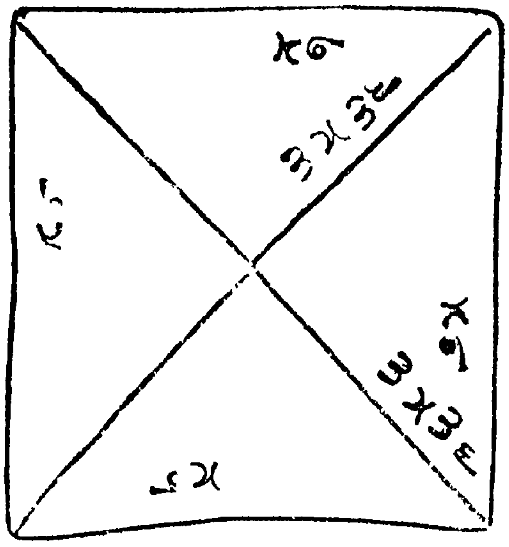
తుల్యశ్రుతేశ్చఖలుతస్యతథాయతస్యయద్విస్తృతీరసమితా ష్టమితంచదైర్ఘ్యం

తుల్యకర్ణమైనతోలుతటిపుడమికి। నష్టికర్ణసూరియాయతంబు। నారుగజముదీర్ఘమునారిననిడుదకు। ఫలములలవరింపుభామవేగ -

తుల్యశ్రుతేరితి - తస్యైవచతుర్భుజస్యపంచకృతితుల్యస్యైవ తుల్యశ్రుతేసమానకర్ణేఫలంవద। తథా-ఆయతస్య చతుర్భుజస్య దీర్ఘచతురశ్రస్య ఫలంవద। కీదృశమాయతంతదాహ-విస్తారఃషట్ దైర్ఘ్యం అష్టాకరాః న్యాసః అత్ర తుల్యకర్ణస్య

ఈయుదాహరణంబునమునుపుదహరింపబడిన ౧౭గలసమచతుర్భుజమును తుల్యకర్ణంబగునెడ ఫలంబెంతయనియు - నట్లుతుల్యకర్ణముగలిగి నిడుపు ౮ వెడలుపు ౬ గలభూమిని ఫలమెంతయనియు ప్రశ్నద్వయము

అత్ర ప్రథమోద్దిష్టస్య తుల్యకర్ణానయనం న్యాసః తత్ర కృత్యోర్యోగపదమితి జాతా కరణీ స

మొదటి ౨౫ గల క్షేత్రమునందు తుల్యకర్ణము

తా శ్రుతిః ౧౨౫౦ ఏతి ముభయత్రాపి తుల్యా । అత్ర తుల్యశ్రుతే శ్చ-తథాయతే తద్భుజకోటిఘాతఇత్యుక్తత్వాత్ భుజకోటిఘాతఫలం ౬౨౫ ఇదం తుల్యకర్ణ పంచవింశతి మితతుల్యచతుర్భుజే ఫలం॥

భూమి	కుడిభుజం	ముఖం	వామభుజం
౨౫	౨౫	౨౫	౨౫
వర్గం	వర్గం	వర్గం	వర్గం
౬౨౫	౬౨౫	౬౨౫	౬౨౫
యోగం		యోగం	
౧౨౫౦		౧౨౫౦	
కరణులు		కరణులు	
౩౫-౩౬		౩౫-౩౬	

ఉభయత్రతుల్యము

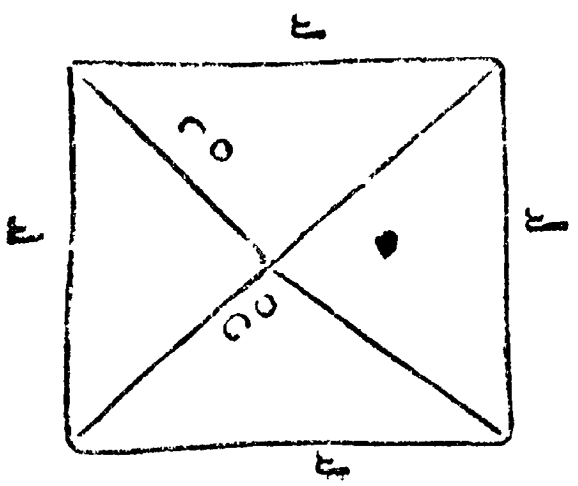
ఫలం ౬౨౫

రెండవయుదాహరణంబున నిరావేకర్ణం

భుజం	భూమి	ముఖం	భుజం
౬	౮	౮	౬
వర్గం	వర్గం	వర్గం	వర్గం
౩౬	౬౪	౬౪	౩౬
యోగం		యోగం	
౧౦౦		౧౦౦	
మూలం		మూలం	
౧౦		౧౦	

కర్ణములు రెండు సమానము

ఫలం $\frac{౬}{౮}$ ౪౮ ఫలము

ద్వితీయోదాహరణే న్యాసః విషమే ౬ అత్రాపి తత్కృత్యోర్యోగపదమితి ఉభయతో జాతః కర్ణః తుల్యః ౧౦ తస్మాత్ తద్భుజకోటి

౧౮ ప్రశ్నలు

శ్రీమకరాంకాయితచతురశ్రములమహిమితకాష్ఠిఖగుణమాజినసంఖ్యల్। క్రమమున నకారాష్టిచ్ఛ౧ ।దములుభుజలునైనఫలముదడయకజెపుమా॥

ప్ర-భూ౧౬ భా౧౨ద్వభూ౩౪ భా౧౬ తృభూ-౨౮ భా౧౨

అథసమానలంబచతుర్భుజస్య.

ఫలజ్ఞానంవ్యస్తార్థం

చతుర్భుజేన్యత్రసమానలంబెలంబెననిఘ్నంకుముఖైక్య ఖండం

లంబతుల్యచతురభేదలవణవార్ధిమేఖలల ॥లంబనిఘ్నభూము ఖైక్య

లవముస్పష్టఫలముగుల

చతుర్భుజేన్యత్రసమానలంబె చతుర్భుజే లంబెననిఘ్నంకుముఖైక్యఖండంభూవదనైక్యదళం-ఫలంభవతి-........................✻

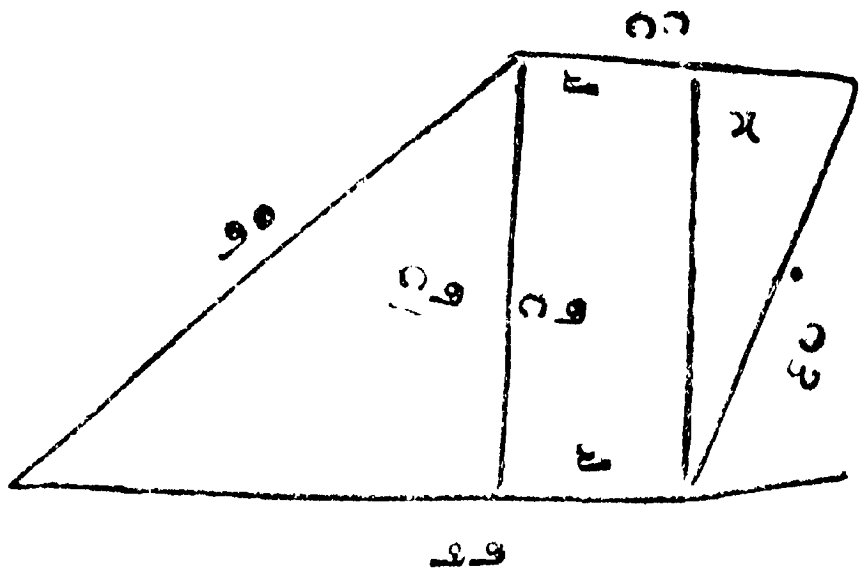
ఇందులవణవార్ధిమేఖలయందభూమి- లవణనవర్ధము - ఈసమానలంబచతురశ్రంబునభూముఖయోగములంబగుణితంబగుచుఃర్ధితంబై ఫలంబగుననుట...........✻

ఉదాహరణము-

క్షేత్రస్యయస్యవదనంమదనారితుల్యంవిశ్వంభరాద్విగుణితేనముఖేనతుల్యా।బాహూత్రయోదశనఖప్రమితౌచలంబస్సూర్యైర్మితశ్చగణితంవదతత్రకింస్యాత్॥

వదనముశంకరుండుభుజవైఖగులారయ పూర్ణదస్రులు।ముదముగవిశ్వమాకృతియుభూమిదదీయప్రధానలంబకం।బుదితదివాకరుండున యిపాల్పగునిక్కహీనుద్భవించునా।విదితఫలంబుదెల్పుమిటవేగమిగోచరమేనిబుద్ధిలోన।

క్షేత్రస్యేతి-యస్య క్షేత్రస్య ఏకాదశ మితంముఖం౧౧- వి శ్వంభరా భూమిః ద్విగుణితేన ముఖేన ౨౨ తుల్యా బా హూ౧౩ ౨౦లం౧౨

ఖః౧౧ క్షేత్రఫలంకింస్యాద్వద-

అత్ర-పూర్వోదాహృతసర్వ దోర్యుతిదళమిత్యుక్తప్రకారన్యా సః-యథా- భుజాః౧౧.౧౩-౨౦ - ౨౨తద్యుతేః౬౬దళం౩౩ చ సితు తః ౩౩-౩౩-౩౩-౩౩- బాహుభి ర్హీనః-౨౨-౨౦-౧౧-౧౩- తద్వధః ౬౨౯౨౦-అస్యకరణీగతత్వాత్ మూలంకించిదధికపంచాశదధికంశ తద్వయం-౨౫౦ఇదమస్ఫుటఫల త్వాత్సర్వదుష్టం..............❋

స్ఫుటఫలానయనంయథాలం బైకనిఘ్నం కుముఖైక్య ఖండమితి జాతం౧౯౮ యథా-కుః ౨౨ ము ఖం౧౧ యోగః౩౩ తద్దళం $\frac{౩౩}{౨}$

ఈయుదాహరణంబున-భూమి ౨౨ ముఖం౧౧ భుజములు౧౩ - ౨౦ లంబము ౧౨ గలసమానలంబ క్షేత్రంబునఫలంబెంతయనుట -❋

ఇందుపూర్వోదాహృతసర్వ దోర్యుతిదళమను సూత్రవిధిని న్యాసము-భుజయోగార్ధము-❋

౩౩-	౩౩-	౩౩-	౩౩
౨౨	౨౦	౧౩	౧౧
౧౧.	౧౩	౨౦	౨౨

అన్యోన్యగుణితరాశి ౬౨౯౨౦ నికటమూలం౨౫౦ఇదియస్ఫుటము గావున దుష్టముగావున-నిక౦స్ఫుట ఫలానయనసూత్రక్రమంబున న్యా సము..........................*****

లంబేన ౧ ఆహతః 3౯౬ ఘ్నేదేనభ
౧ ౨

క్షః ౧౯౮ అస్మిన్ స్ఫుటం ఫలం

అథాత్రైవ క్షేత్రే మందజాతీనాం విశ్వాసార్థం ఫలానయనం బాధా ఖండయోః క్షేత్రే చ త్ర్యశ్రే ... ఉభయతో ... సమచతురశ్రం ... భుజః లంబః కోటిః అత్ర స్ఫుటం ఫలం

స్ఫుటఫలానయనం

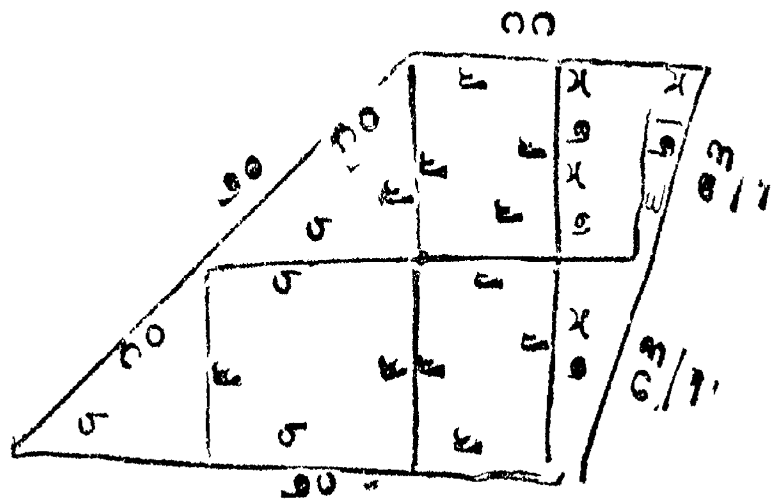
౨౨
౧౧
3౩
౧౨

౨)3౯౬ ఫలం ౧౯౮

ఇందు నిష్పన్న ఘనములగు ఫలద్వయము ... స్ఫుటఫల నిర్ణయార్థమై క్షేత్రము జాత్యత్ర్యశ్రముగా కల్పింపబడి భూముఖ యోగము భుజము లంబము కోటియుగా కల్పించియున్నారు

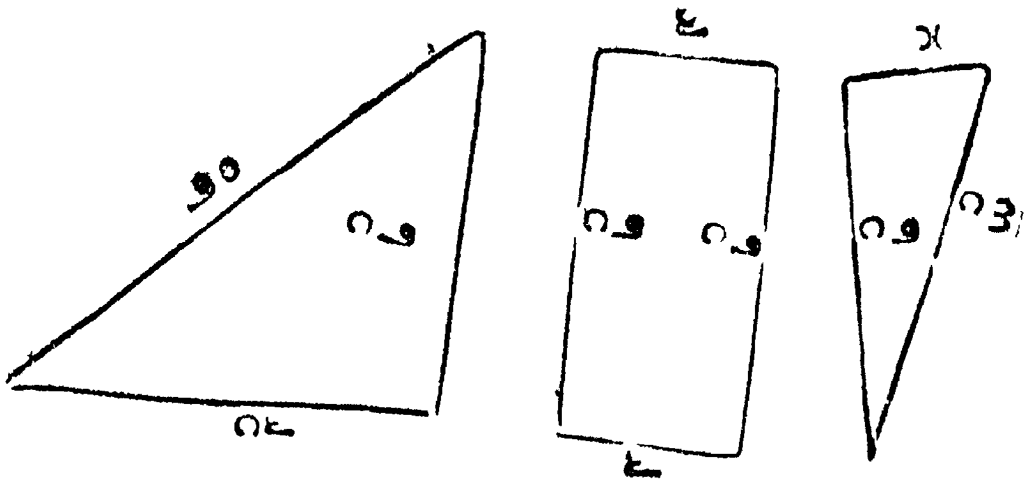
భూముఖ యోగము 3 3 భుజము
కోటి లంబము ౧౨

ఫలం ——— ౧౯౮

అథవా క్షేత్రస్య ఖండత్రయం కృత్వా తత్ఫలాని పృథగానీయైక్యం కృత్వా ఫలస్యోపపత్తిర్దర్శనీయా

మరియు క్షేత్రము రెండు ... ఖండములుగ విభజించి వేర్వేరు ఫలంబులుగొని యాఫలత్రయంబులను కూడినచో నదే స్ఫుటఫలమగును

అత్ర త్రిభుజయోః క్షేత్రయోః భుజకోటిఘాతార్థం ఫలం క్షేత్రస్య ఖండత్రయమితం తత్ర త్ర్యశ్రక్షేత్రయోః మధ్యస్థమాయతం చతురశ్రం - యథా - ప్రథమక్షేత్రఫలం ౩౦ ద్వితీయం ౯౬ తృతీయం ౭౨ ఏతేషామైక్యం సర్వక్షేత్రఫలం ౧౯౮ తదేవ

ప్రకారాంతరము. ఈ క్షేత్రము ౩ ఖండములు చేయునప్పుడు త్ర్యశ్రముఖము ౫ కో ౧౨ క ౧౩ ఫలము ౩౦ రెండవ త్ర్యశ్రముఖ ౧౬ కో ౧౨ క ౨౦ ఫలము - ౯౬ మధ్య ఖండము ఆయత చతుర్భుజము గుణకో ౬ భుజం ౧౨ ఫలం ౭౨ ఐక్యము ౧౯౮

౧౫ ప్రశ్నలు

తారకలు పుడమి తిథులగు । నారయ వదనంబు తత్వ సుకృష్టియుదా । నోరమణి భుజలు తిథులగు । పారంబగు లంబమెచట సంఖ్య బలుకుము ॥ శరరాములు పుడమి ముఖ । మరయగ నష్టి భుజలు నందాగ్నులు శం । కరశిర నేత్రములష్టలు । వరలంబము ఫలము బలుకు వనరుహగంధి ॥ భుజములు పదిపది యేడును । భుజశరములు పుడమి విశ్వములు సుఖముగ యిన । భుజగములు లంబకముగా । గజయానశరా భూఫల బుగ్గ్రహ్య నజెప్పుమా -

ప్ర- భూ ౨౭ ముఖం ౧౫ భుజం ౨౫ ౧౬ - ౧౨ లం ౧౫ ద్వి భూ ౩౫ ముఖం ౧౨ భు ౩౯ ౪౦ లం ౧౬ తృ- భూ ౨౫ ముఖం ౧౩ భు ౧౭ - ౧౦ లం ౮

అథ ద్విత్రిసమభుజచతురశ్రే లంబసాధనం

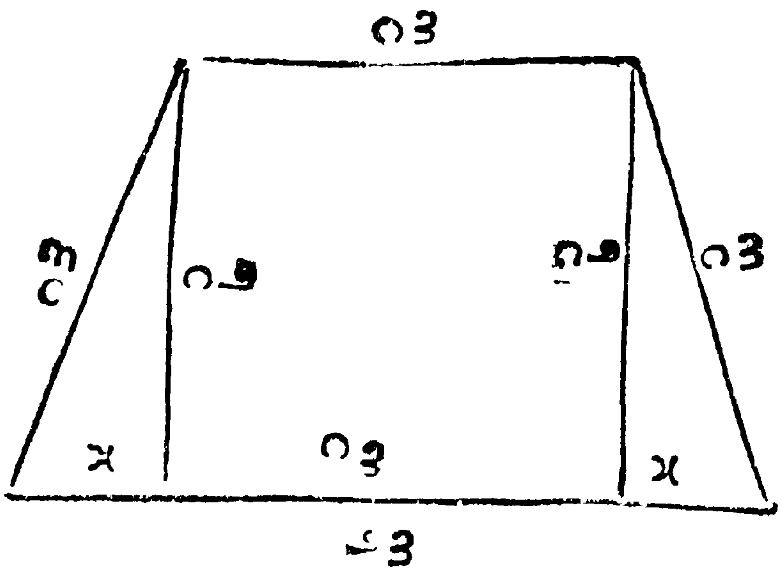
భూవదనాంతరదళకృతి । నావలభుజవర్గము ద్రోచియుట శేషపదం । బై వెలయు లంబకముగా । నో వెలది ద్విత్రిసమములొందు భుజములన్ ॥

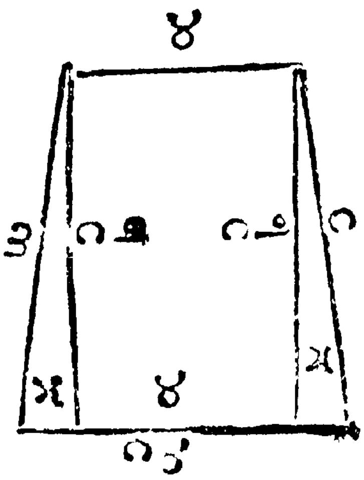
భూముఖాంతరార్ధవర్గము భుజవర్గంబునం దొలఁగించి శేషమూలము ద్విత్రిసమభుజంబుల లంబమా నంబగు. నిట్లొనర్చి ఫలము భూముఖైక్యఖండములంబగుణంబగు నట.

సమత్రిభుజిభుజత్రయము జానగు విశ్వమితంబులగ్నిసే
త్రములవనౌద్వితుల్యమనదప్పక మేదిని యింద్రతుల్యముల్
సమములుగా భుజద్వయము సన్మతివిశ్వములందు నన్ముఖం
బమరజలంబుగానసఖి నాకెరిగింపు ములంబము ల్వెసన్ ॥

ప్రథమోదాహరణము-భూమి-౨౩ భుజములు-౧౩-౧౩-౧౩

ద్వితీయోదాహరణము-భూమి ౧౪ ముఖం ౪ భుజములు ౧౩-౧౩

౨౩ భుజం
౧౩ ౧౩
౧౦
అర్ధం వర్గం
౫ ౧౬౯
వర్గం
౨౫
అంతరం
౧౪౪
లంబం ౧౨

౧౪ భుజము
౪ ౧౩
౧౦ వర్గము
అర్ధం
౫ ౧౬౯
వర్గం
౨౫
అంతరం
౧౪౪
మూలం
౧౨ లంబం

అథ విషమచతురశ్రే ఇష్టకర్ణాత్ లంబజ్ఞానం లంబాత్కర్ణజ్ఞానం ఏకకర్ణాదన్యకర్ణజ్ఞానం ఫలజ్ఞానంచ క్రమేణ సూత్రాణిదర్శయిష్యన్ ఆదౌతస్యోదాహరణావతీర్ణా త దనంతరం క్రమేణసూత్రాణి సవిషమశ్రేణం వ్యాకరోతి

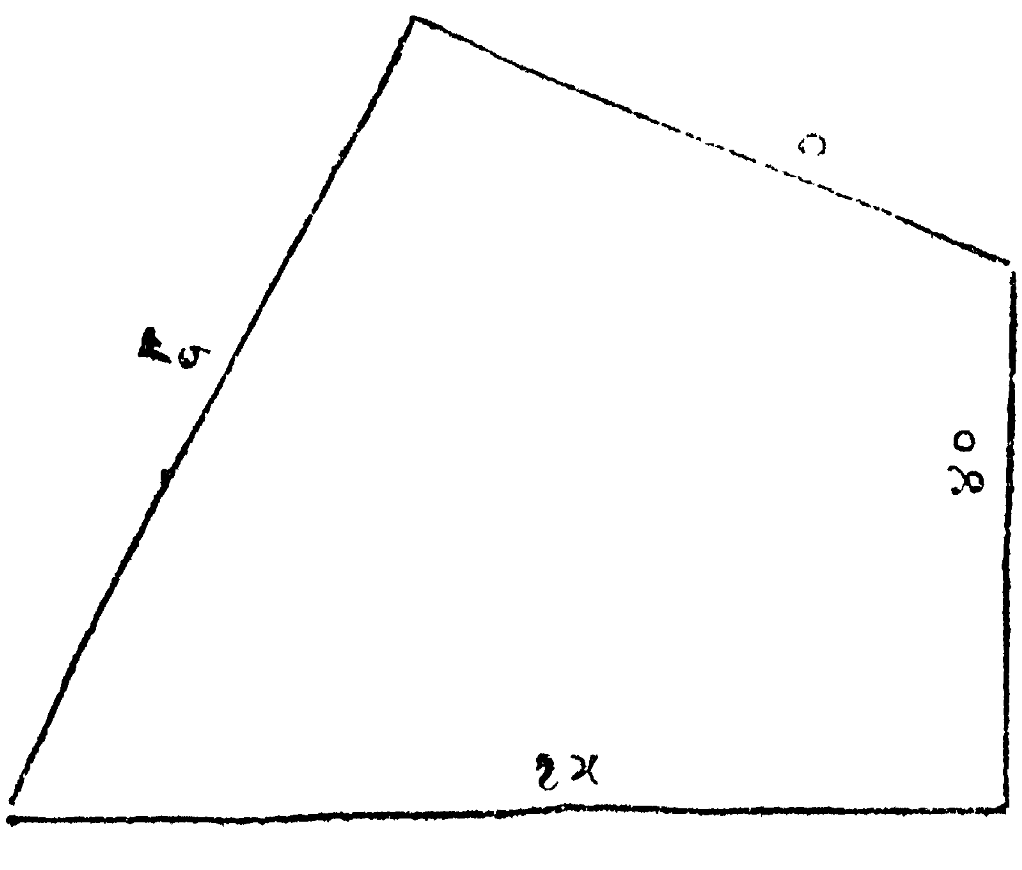
ఉదాహరణము:

పంచాశదేకసహితా వదనం యదీయం భూః పంచసప్తతిమితా
ప్రమితోఽష్టషష్ట్యా। సవ్యో భుజో ద్విగుణవింశతిసమ్మితోఽన్యస్త
స్మిన్ ఫలం శ్రవణలంబమితీ ప్రచక్ష్వ॥

శశిశరములు ముఖంబు శరసప్తులు భూమియు సవ్యబాహునా। బిశదవసు
ధూనసమ్మితము విశ్రుతదక్షిణబాహు వెన్నఁగా। దశగుణితాబ్ధులం దగద
ఱుడ వేఁ ఫలంబుగణాలములు కౌశలమతి నుదింకలఁ బిగొబ్బున లంబము నేర్పఁ
రింపు మ॥...*

పంచాశదేకసహితా పంచాశత్- ౫౧ యదీయం ముఖం పంచసప్తతిః ౭౫ మితా యత్ర భూమిః అష్టషష్టి ప్రమితో యత్ర సవ్యో భుజః ౬౮ ద్విగుణవింశతిసమ్మితః చత్వారింశత్ ౪౦ మితో అన్యో భుజః- తస్మిన్ క్షేత్రే ఫలం వద - శ్రవణలంబయోః మానంచ వద.

ఈయుదాహరణంబునను ముఖము ౫౧ భూమి ౭౫ దక్షిణభుజం ౪౦ వామభుజము ౬౮ గలుగు నెడ ఫలంబును- లంబములను కర్ణములను దెలుపుమని ప్రశ్నము......*

సూత్రంవృత్తార్థం॥

జ్ఞాతేవలంబే శ్రవణస్స్ఫుటస్స్యాత్ తౌతులంబః ఫలస్యాన్నియతంచ

తత్ర॥

తెలియులంబమునను శ్రుతియు దెలియు శ్రుతినిలంబముగా। దెలియరేం పుడమిఫలము దెల్లమగుచునియతనూ॥........................ ....॥

జ్ఞాతేతి-లంబే-జ్ఞాతేకర్ణోజ్ఞా యతే-శ్రుతౌజ్ఞాతాయాంతులం బోజ్ఞాయతే-తత్రైవనియతంఫలం స్యాత్-అత్ర చతుర్భుజేకర్ణ స్యానియతత్వాత్ లంబోప్యనియ తః ఫలంచ తద్వదిత్యర్థః॥

చతుర్భుజంబున కర్ణము నియతంబు లేమిం జేసి లంబఫలంబులు నియతంబులు గావుగాన ఇష్టకర్ణము చేలంబంబును లంబముచే కర్ణం బును స్పష్టీకృతంబులగు ననియాతద్వశంబు ఫలము నియతంబగునని సూచించుట........................॥

అత్రేష్టకర్ణకల్పనాని శేషజ్ఞానార్థం సాధర్మ్యసూత్రం

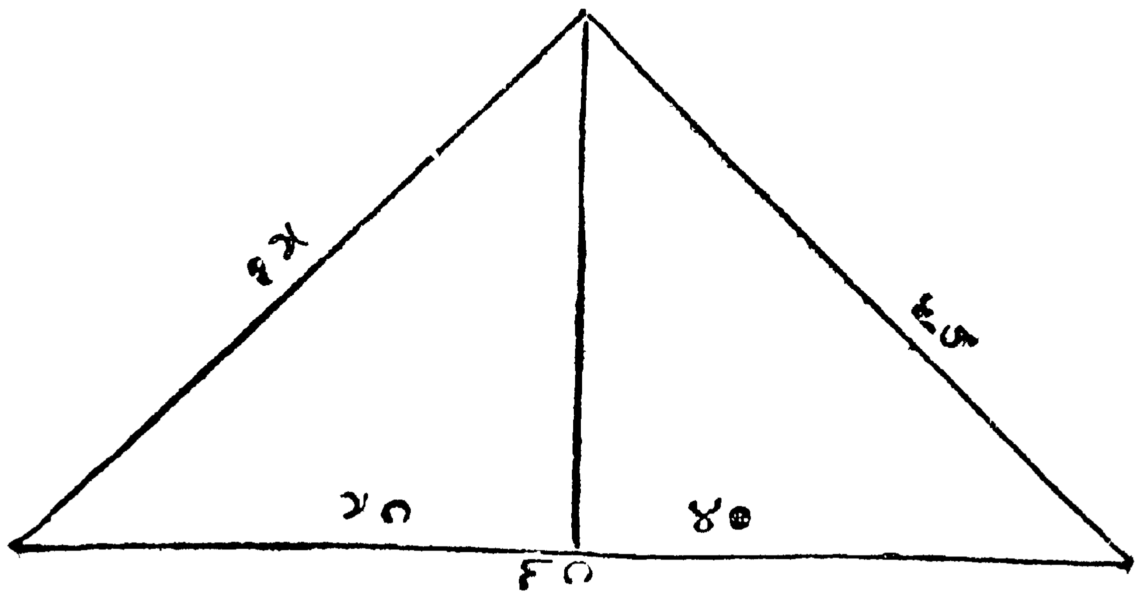
కర్ణాశ్రితాం స్వల్పభుజైక్యముర్వీం ప్రకల్ప్యతచ్ఛేషభుజౌ

చ బాహూ। సాధ్యోవలంబోథ తథాన్యకర్ణః స్వోర్వ్యాః క

థంచిచ్ఛ్రవణోనదీర్ఘః। తదన్యలంబాన్నలఘుస్తథైవం జ్ఞా

త్వేష్టకర్ణస్సుధియా ప్రకల్ప్యః॥

కర్ణకల్పనమందు గనువిశేషములివియథః దీర్ఘంబైననత్రిభుజము। యు విగొట్టులనినను నాకర్ణసంశ్రితస్వల్పభుజైక్యంబు జగతి జేసి। శేషములు బా హులు జేయలంబము గల్గునటు గానను ర్వ్వకీనత్యధికము। కల్పింపదగదంతు గ తజ్ఞులటు గాక నల్పభుజంబున కల్పముగను। కల్పనము జేయక ఫలనుగలయు నేర। దట్లు గావున క్షేత్రంబున రసి స్వేష్ట। కర్ణకల్పన జేయంగ గడగవలయు॥ గర్వధర్మాగ్రబుద్ధులొగణకవరులు॥

కర్ణాశ్రితేతి - చతుర్భుజే హిప
క్షాంతరకోణావాక్రమ్య సంకోచ్య
మానస్త్రిభుజత్వం యాతి - తత్రైక
కోణేలంబ లఘుభుజయోరైక్యం
భూమిం ప్రకల్ప్య ఇతరౌ భుజౌ ప్ర
కల్ప్య సాధితం సచ లంబాదూనః
సంకోచ్యమానః కర్ణః కథంచిద
ధికస్స్యాత్ - తదితరౌ భుజౌ భూమేర
ధికౌ న స్యాతాం - ఏవముభయత్రా
పి - ఏతదనుక్తమపి బుద్ధిమద్భిర్జ్ఞా
యత ఏవ

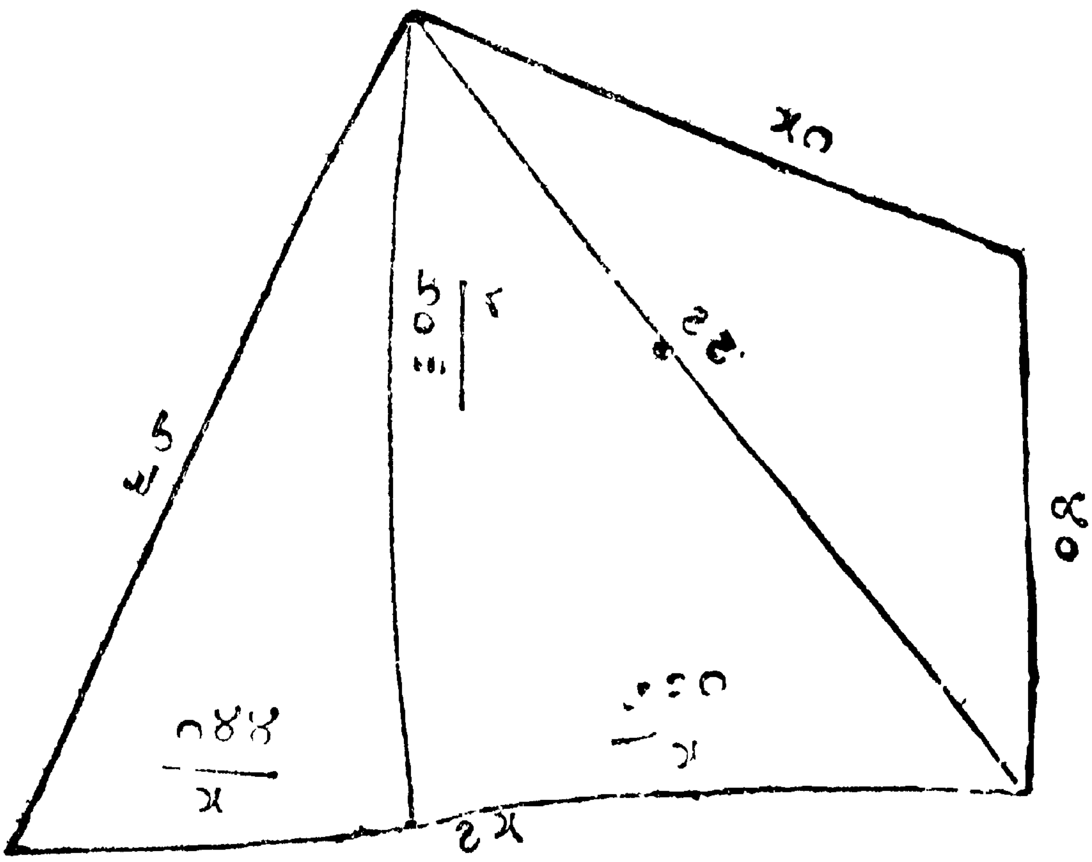
ఇష్టకర్ణకల్పనము జేయునెడ భూ
మికన్న మిక్కిలిదిముగ కల్పింపంబడి
యెనేని త్రిభుజంబగునని యుత్కృష్ట
భుజంబుకన్న హీనంబయ్యెనేని భుజ
కోణంబులు దాక నేరదని యూ
హించి క్షేత్రమునకు వైకల్యముగా
నియట్లు క్షేత్రానుసారముగ నిష్టక
ర్ణముం జెప్పవలయుననుట
ఈ విషయము జెప్పకున్నను దెలి
యదగినదైనను స్ఫుటీకరణార్థము
సూచింపంబడియె

ఏవం సేష్టకల్పితకర్ణాల్లంబజ్ఞానం వ్యస్తార్థకం
చతుర్భుజాంతస్త్రిభుజే ఏ లంబః ప్రాగ్వద్యుతౌ కర్ణభుజౌ
న హీయాః

అప్పరహితమగు చతుర్భుజాంతరమున గణకుడు కల్పిత త్రిబాహువు
నకుగను ములంబము ప్పఢికా । కల్పితంబు జేయునట్టి కర్ణము సుభుజంబు దా
పొల్పుమీరు భుజములగు వ ప్రథము భాసిల్లెదగుక ||

చతుర్భుజేతి-చతుర్భుజాంతస్త్రిభుజే చతుర్భుజాన్తర్వర్తమాన త్రిభుజే త్రిభుజేభుజయోర్యోగ ఇతి ప్రాగుక్తప్రకారేణలంబసాధనం కార్యమిత్యర్థః-త్రికోణభుజా భుజౌ జ్ఞేయౌ ఏషైవ భూరేవభూర్జ్ఞేయా। అత్ర ఏకః ఇష్టకర్ణః కల్పనీయ ఇతి భావః

ఈవిషమ చతుర్భుజంబునగల త్రిభుజంబునకు పూర్వోదాహృతక్రమంబునగణకు చేకల్పింపబడినకర్ణంబొకభుజంబును క్షేత్రభుజంబున్నొకబునుభూమిభూమియగావున నట్టికల్పిత త్రిభుజంబునలంబము త్రిభుజంపుఫుడమినియమసూత్రోక్త క్రమంబునసాధింపవలయుననుట॥

అత్ర లంబజ్ఞానార్థం సవ్యభుజాగ్రాద్దక్షిణభుజమూలగామిసప్తస్తత్తిరిష్టకర్ణః కల్పితః। తేనచతుర్భుజాంతస్త్రిభుజం కల్పితం। తత్ర సౌకర్ణ ఏకో భుజః ద్వితీయస్తు సవ్యభుజః భూస్సైవ॥

ఇందులంబసాధనమునకై ౭౭యిష్టకర్ణముకుడిభుజము క్రిందినుండియెడమభుజముమొదలికిదాకునట్లుగల్పింపబడిదానిచేనాచతుర్భుజమధ్యంబునన్నొకత్రిభుజముత్పన్నంబగుట భూమి-౭౫ భుజం౭౭.౬౮ ***

న్యాసః భూమిః ౭౬ భుజౌ ౬౮ ౭౭ ... సప్తసప్తతిమితఏకః కర్ణః కల్పితః ... ఫలా ...

... చతుర్భుజ ... త్రిభుజే ... లంబః ...

భుజయోః ... ౬౮ ౭౭ యోగః ౧౪౫ తదంతరేణ ... భూః ౭౬ ...

... అనయా ... సమం ... అనయోరంతరార్ధం ...

... ఇతరయోరంతరం ...

ఇట్లు జేయుటవలన-శశిశరము లు ఖంబను। వివమూచతుర్భుజంబున లంబన్పుటంబునునందుచేత కర్ణ స్ఫుటంబునునందుల చేఫలమును క్ర మంబున దెలియుననుట॥*.......

చిన్న ఆబాధ

భుజం ౭౭ బాధ

వర్గం

తన్మూలం ౩౦౮/౫ లంబః ఏవం ద్వితీయాబాధాభుజౌ ౨౩౧/౫ ౭౫/౧ తత్కృతీ ౫౩౩౬౧/౨౫ ౫౬౨౫/౧ అనయోరంతరం ధనం సమచ్ఛేదే ౧౪౦౬౨౫/౨౫ ౫౩౩౬౧/౨౫ ఏతయోరంతరం ౯౪౮౬౪/౨౫ తన్మూలం లంబస్స ఏవ ౩౦౮/౫

మూలం లంబం ౩౦౮/౫ భుజం ౬౮/౧ వర్గం ౪౬౨౪/౧ ఆబాధా రర/౫ వర్గం ౨౦౭౩౬/౨౫ అంతరం సమ ౧౧౫౬౦/౨౫ ౨౦౭౩౬/౨౭ అంతర్గం ౯౪౮౬౪/౨౫ మూలం లంబసమానము ౩౦౮/౫

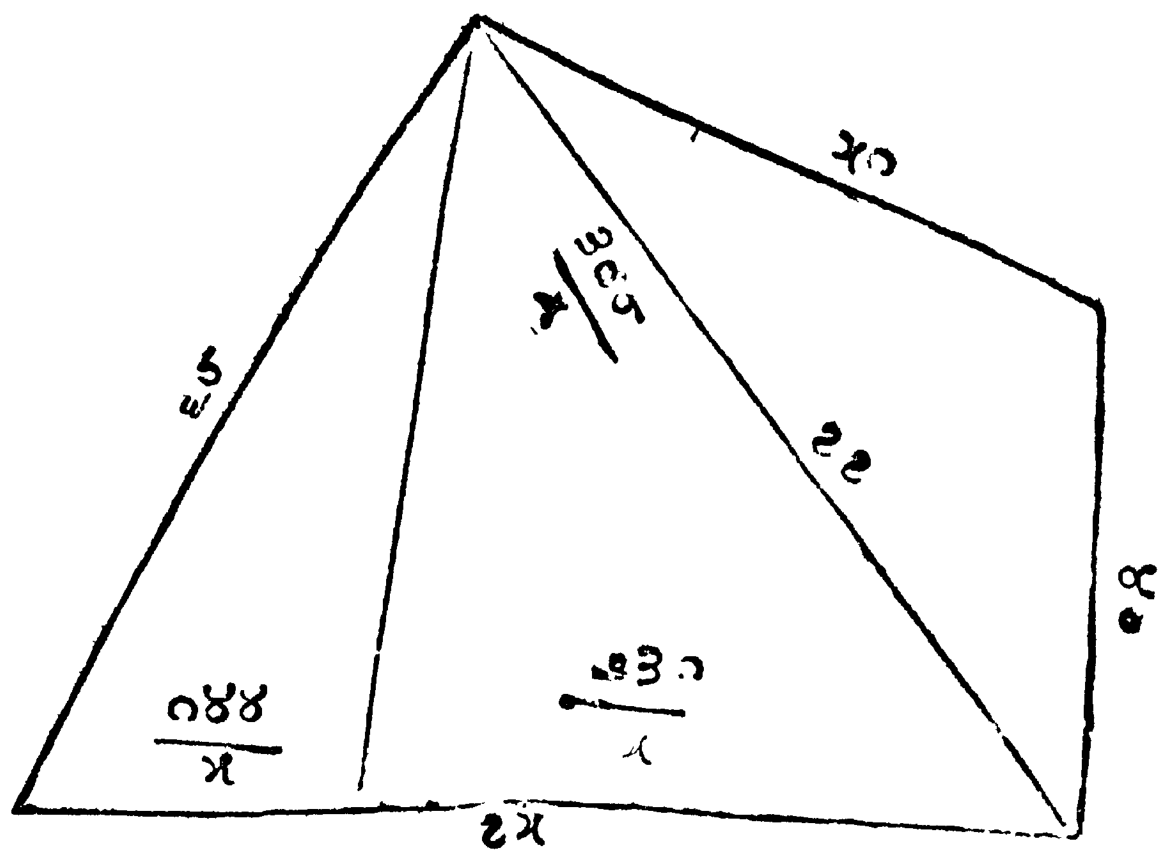
ఇఫలం బాహ్వోర్జ్ఞానం వృత్తేనాహ

యల్లంబలంబాశ్రితబాహువర్గవిశ్లేషమూలం కథితావధా సా। తదూనభూవర్గసమన్వితస్య యల్లంబవర్గస్య పదం స కర్ణః॥

బాహుప్రతినిలంబబాహువర్గము ద్రోయ। శేషమూలమువధ జెలగుచుండు అవధిహీనభూమినగు వర్గము లంబ। వర్గయోగపదము వరలుచుండు॥

యల్లంబేతి - లంబో లంబాశ్రితబాహుశ్చ తయోర్వర్గాంతరం తస్య యన్మూలం సా అబాధా అబాధా కథితా ఉక్తా- తయా ఆబాధయా ఊనా యా భూమిః వర్గేణ సమన్వితో యో లంబవర్గః తస్య పదం కర్ణ ఉక్తః

భుజవర్గంబునలంబవర్గము ద్రోయ శేషమూలము ఆబాధయగును ఆ యాబాధభూమి యందు ద్రోచి శేషము వర్గించి యందు లంబవర్గము గూర్చిన యందలి మూలము కర్ణ బగునను ట

అత్రోదాహరణే సవ్యభుజాగ్రాల్లంబః కిలకల్పితః ౩౦౮/౫ తదాశ్రిత బాహుః ౬౮ అనయోర్వర్గౌ ౯౪౮౬౪/౨౫ ౪౬౨౪/౧ వియోగార్థం సమచ్ఛేదౌ ౯౪౮౬౪/౨౫ ౧౧౫౬౦౦/౨౫ అనయోర్విశ్లేషః ౨౦౭౩౬/౨౫ తన్మూలం ౧౪౪/౫ అబాధా తదూనా భూః ౭౫/౧ అంతరార్థం సమచ్ఛేదౌ ౩౭౫/౫ ౧౪౪/౫ ఊనా ౨౩౧/౫ తద్వర్గః ౫౩౩౬౧/౨౫ తేన లంబవర్గః

ఇందు కల్పితంబగు కర్ణంబువలన పూర్వసూత్రంబు చేసాధింపంబడు లంబము ౩౦౮/౫ గావున దీనిచేత కర్ణానయన న్యాసము

లంబం ౩౦౮/౫ భుజం ౬౮/౧ వర్గములు ౯౪౮౬౪/౨౫ ౪౬౨౪/౧ అంతరంసమ ౧౧౫౬౦౦/౨౫ తో ౯౪౮౬౪/౨౫ శేషం ౨౦౭౩౬/౨౫ మూలం ౧౪౪/౫ ఆబాధ భూమి ౭౫/౧ తో ఆ ౧౪౪/౫ సమ ౩౭౫/౫ ౧౪౪/౫ శేషం ౨౩౧/౫ ఇది భూఖండము

౯౪౮౬౪ సమన్వితః ౧౪౮౨౨౫
౨౫ ౨౫

ఛేదేన ౨౫ భక్తః ౫౯౨౯ తస్మాల్లం
౭౭ కర్ణః

వర్గం ౫౩ ౩౬౧ లంబం ౩౧౮ వర్గ
౫ ౨౫

౯౪౮౬౪ వర్గయోగం ౧౪౮౨౨౫
౨౫ ౫

అవ ౨౫ రాశి ౫౯౨౯ మూలం ౭౭ ఇష్ట
కల్పితకర్ణం

అథైకకర్ణాద్ద్వితీయకర్ణానయనం తద్వ్యథం
ఇష్టాత్ర కర్ణః ప్రథమః ప్రకల్ప్య స్త్ర్యస్రే తు కర్ణోభయతః స్థితే యే। కర్ణాంతయోః క్ష్మామితరౌ చ బాహూ ప్రకల్ప్య లంబావవధే చ సాధ్యే । ఆబాధయోరేక కకుప్స్థయోర్య త్స్యాదంతరం తత్కృతిసంయుతస్య। లంబైక్యవర్గస్య పదం ద్వితీయః కర్ణో భవేత్సర్వ చతుర్భుజేషు॥

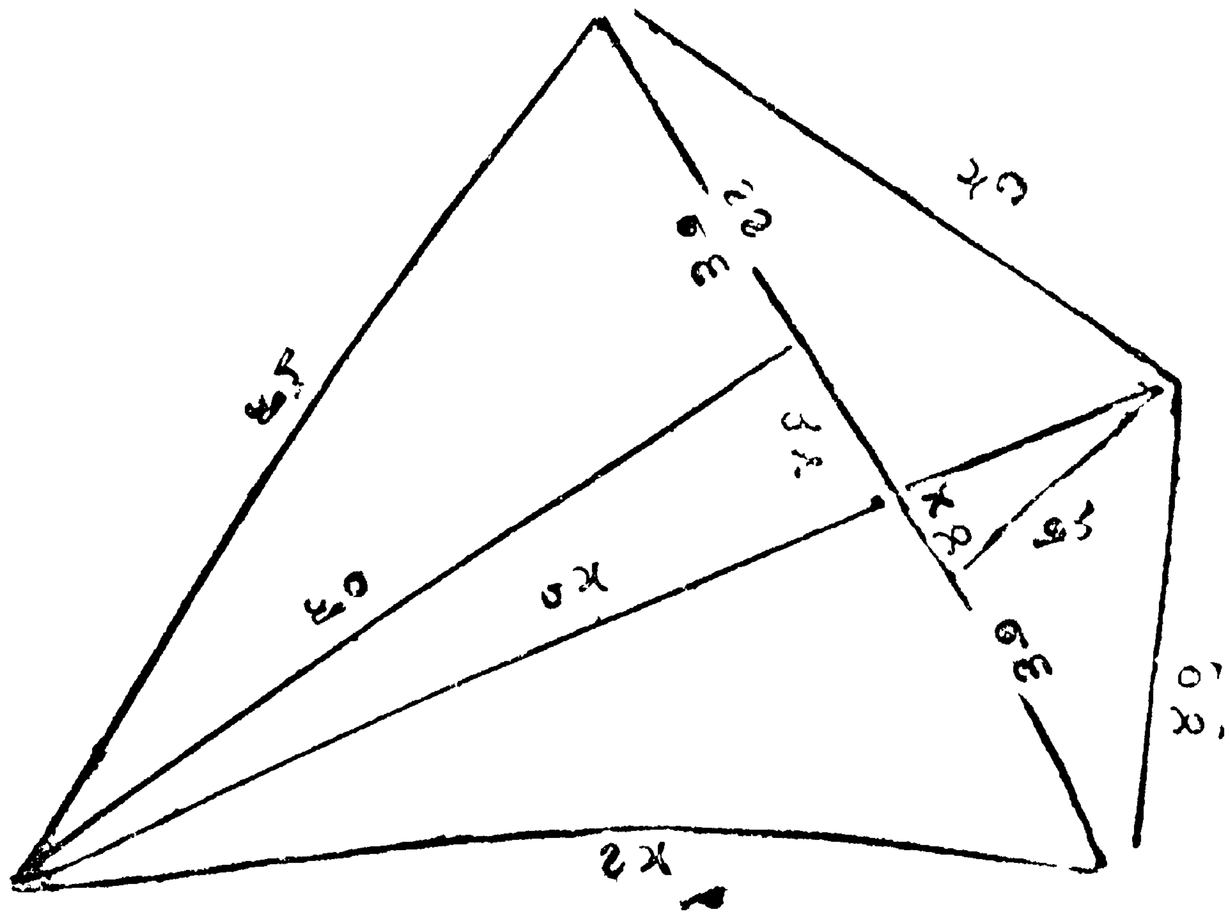
విషమచతుర్భుజి వినుమున్నిష్టమానొక కర్ణకల్పనం బొనర జేయ । నట్టి కర్ణము భూమియగుచు నప్పార్శ్వంపు త్రిభుజయుగ్మములకు దేజరల్లు। నితరముల్భుజములు నిది భూమిగావున యుభయ త్రిభుజములనొప్పి మిగ నాబాధలును లంబనములును వేర్వేర సాధించవలెను త్రిభుజపు విధమున । నే కదిక్కైన యవధల నెసగునంత । రమును వర్గించి లంబయుగ్మముల యోగ వర్గమిళితపదంబు దావరలు నన్య । కర్ణమగుచు చతుర్భుజగణితవిధుల

ఇష్టేతి- అత్ర పూర్వ సూత్రాత్ చతుర్భుజే సవ్యభుజాగ్ర దక్షిణ భుజమూలగామినః కిల కర్ణమానం సాధితం తత్కర్ణరేఖావచ్ఛిన్నస్య క్షేత్రస్య మధ్యే కర్ణయోరుభయతః త్రిభుజే క్షేత్రే ఉత్పన్నే తయోః కర్ణం భూమి ప్రకల్ప్య తదితరౌ భుజౌ చ కల్పయిత్వా ప్రాగ్వల్లంబాబాధాస్సాధితవ్యాః

తొలుత టి సూత్రము చే నిష్టకర్ణ మొక్కటి కల్పింపబడియె గావున నకర్ణము చేత ఖండింపబడిన చతురశ్ర భూమి త్రిభుజద్వయంబులగుటం జేసి యయ్యుభయ త్రిభుజంబుల కును కర్ణము భూమియు నితరములు భుజములుగాను నుంచి యుభయ త్రిభుజంబులకును వేర్వేర లంబాబాధలు త్రిభుజ సూత్రము సాధింపవలయు

ఆబాధయోరేకదిశాస్థయోరాబాధయోర్యదంతరం లంబసంపాతాంతరభూమిరిత్యర్థః తస్యాః కృతినామం యాతస్యాలంబైక్యస్య యద్వర్గాంతస్య యత్పదం తత్సర్వేషు చతుర్భుజేషు ద్వితీయం కర్ణప్రమాణం భవేదిత్యర్థః

ఇట్లు సాధించంబడు లంబద్వయంబులం గూడిన యది వర్గించు నది మరియు నీ యుభయత్రిభుజంబుల పాదమెడు లంబంబులకు నొకదిక్కున గల యాబాధాద్వయంబులకు గల యంతరభూమానము వర్గించు నదియు నీ వర్గద్వయముల జేర్చిన మూలము గొనిన రెండవ కర్ణము న్నుంటంబగుననుట

అత్ర త్రిభుజే సవ్యభుజాగ్రాద్దక్షిణభుజాగ్రామీ కిల కర్ణః ౭౭ తదుభయత్ర్యస్రయోః అయం భూమిః ఇతరౌ భుజౌ తతో యథాక్రమం న్యాసః-

ఇందుభయత్రిభుజంబుకు నుపూర్వసాధిత కర్ణము ౭౭ భూమియు నితరంబులు భుజంబులగుట న్యాసము

ప్రథమత్రిభుజే భుజయోః ౬౮-౭౫ యోగః ౧౪౩ తదంతరేణ ౭ గుణితః ౧౦౦౧ భువా ౭౭ హృతః లబ్ధం ౧౩ అనేన భూః ౭౭ ఊనా ౬౪ యా తా ఖండలితా ౩౨-౪౫ ఏతే తత్ర్యస్రస్యాబాధే। అథ లంబసాధనం యథా ఆబాధాభుజౌ ౩౨-౬౮ తత్కృతీ ౧౦౨౪-౪౬౨౪ తదంతరం ౩౬౦౦ తస్య మూలం లంబః ౬౦ ఏవమన్యత్రాపి స్యాబాధాభుజౌ ౪౫-౭౫ తత్కృతీ ౨౦౨౫-౫౬౨౫ అంతరం ౩౬౦౦ మూలం ౬౦ లంబస్స ఏవ........................*

అథ ద్వితీయత్రికోణన్యాసః

భుజయోః ౪౦-౫౧ యోగః ౯౧ అంతరేణ ౧౧ గుణితః ౧౦౦౧ భువా ౭౭ హృతః లబ్ధం ౧౩ అనేన భూరూనా యా తా ౬౪ ఖండలితా ౩౨ ౪౫ ఆబాధే స్యాబాధాభుజౌ ౩౨-౪౦ తత్కృతీ ౧౦౨౪-౧౬౦౦ తదంతరం ౫౭౬ తస్య మూలం ౨౪ లంబః ఏవమన్యత్రాపి ఆబాధాభుజౌ ౪౫-౫౧ తత్కృతీ ౨౦౨౫-౨౬౦౧ తదంతరం ౫౭౬ తస్య మూలం లంబస్స ఏవ ౨౪

ప్రథమత్రిభుజము

భూమి ౭౭

భుజయోః ౬౮-౭౫
౭౫
౬౮
———
౧౪౩
౭
———
౭౭)౧౦౦౧
లబ్ధం ౧౩

౭౭	౭౭
౧౩	౧౩
౬౪	౯౦

అర్ధం

౩౨	౪౫
వర్గం ౧౦౨౪	వర్గం ౨౦౨౫
భుజవర్గం ౪౬౨౪	భుజవర్గం ౫౬౨౫

అంతరం ౩౬౦౦

మూలం ౬౦

ద్వితీయత్రిభుజము

భూమి ౭౭

భుజ ౫౧-౪౦
౫౧
౪౦
———
౯౧
౧౧
———
౭౭)౧౦౦౧
లబ్ధం ౧౩

౭౭	౭౭
౧౩	౧౩
౬౪	౯౦

అర్ధం

౩౨	౪౫

ద్వితీయకర్ణసాధనే న్యాసః

అబాధయోరేకకకుష్షన్నయోరితి ఏకదిశాస్థయోరాబాధయోః ౪౫ ౩౨ యదంతరం ౧౩ లంబసంపాతాంతరభూమిః ౧౩ తస్య కృతిః ౧౬౯ లంబయోర్యోగః ౬౦.౨౪ యోగః ౮౪ తద్వర్గః ౭౦౫౬ యోగోయం ౭౨౨౫ అస్యపదం ౮౫ అయమేవ ద్వితీయకర్ణప్రమాణం॥

వర్గం	వర్గం
౧౦౨౪	౨౦౨౫
భుజవర్గం	భుజవర్గం
౧౬౦౦	౨౬౦౧

అంతరం
౫౭౬
మూలం
౨౪

రెండవకర్ణానయనము.

లంబములు	ఒకదిక్కులంబములు
౬౦	౪౫
౨౪	౩౨
౮౪	౧౩
వర్గం	వర్గం
౭౦౫౬	౧౬౯

యుతి
౭౨౨౫
మూలం
౮౫ రెండవకర్ణము

అథఫలానయనమర్ధేనాహ

త్య్రశ్రే తుకర్ణోభయతస్థితే యే తయోః ఫలైక్యం ఫలమత్ర నూనం॥

ఇట్టి త్రిభుజయుగ్మకముల నెళవుకొనినఫలముల జట్టిజేయవ్రుడమి ఫలముచతురసమభుజమునకు॥...*

త్య్రశ్రే కి-త్య్రశ్రయోః ఫలైక్యం లంబగుణం భూమ్యర్ధమితి కృతే యత్ఫలంతత్సంకలనమేవ ఫలమితిస్పష్టం..............................*

పూర్వోక్త సూత్రసాధిత త్రిభుజద్వయఫలంబులనుగూర్పవిషమ చతుర్భుజక్షేత్రఫలంబుస్ఫుటము నుధ -.................................

ప్రథమత్ర్యస్రే భూమిః ౭౭. లంబః ౬౦ అర్ధం ౩౦ గుణితం. ౨౩౧౦-ఫలం

అన్యత్ర్యస్రభూమిః ౭౭ లంబః ౨౪ అర్ధం ౧౨ తేనగుణితో భూమిః - ౯౨౪ ఫలం||..........................

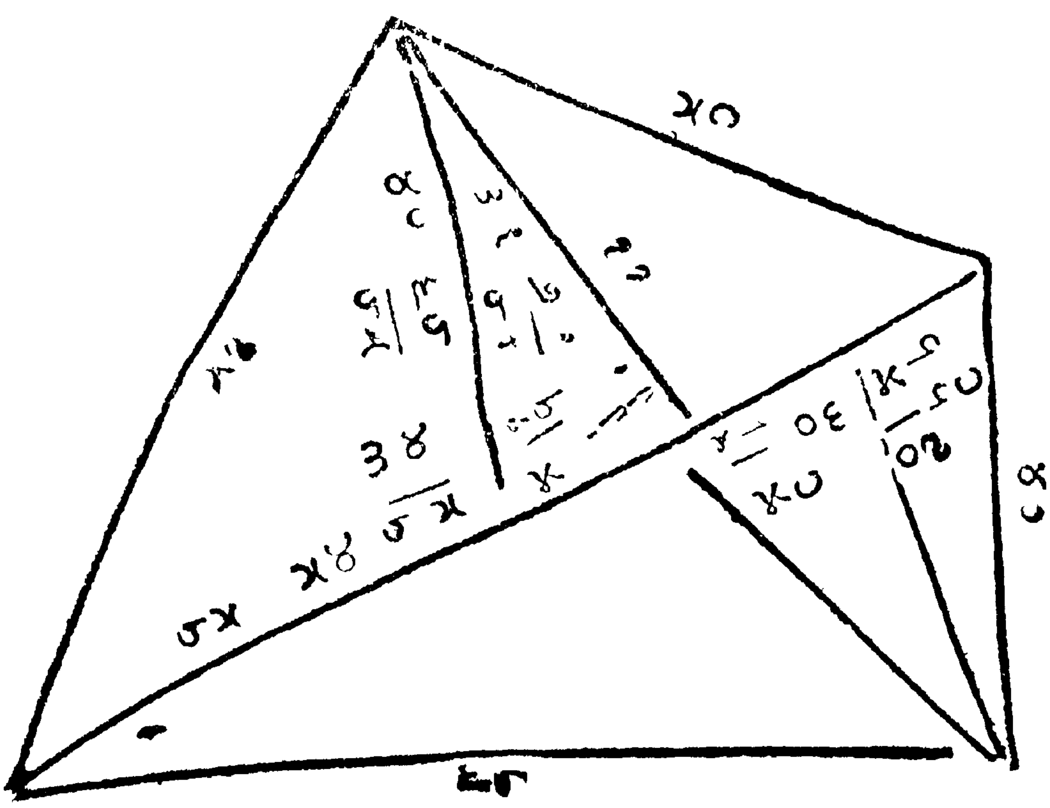
అనయోః ఫలయోరైక్యం ప్రథమత్ర్య ౨౩౧౦ అన్యత్ర్య ౯౨౪ ఐక్యం ౩౨౩౪ ఇది మొదటి చతుర్భుజక్షేత్ర ఫలం.......

ప్రథమత్రిభు-	ద్వితీయత్రిభు
గుణ-	గుణ-
౭౭	౭౭
౬౦	౨౪
౨)౪౬౨౦	౨)౧౮౪౮
౨౩౧౦	౯౨౪

యోగం

౩౨౩౪

మరియునిందు బాలావబోధముకొరకుప్రకారాంతమునిరూపింపబడియెదు.

ఇందుభూమి ౭౫ దక్షిణభుజము ౪౦

వర్గము ౫౬౨౫ వర్గము ౧౬౦౦

వర్గయోగము

౭౨౨౫

మూలము ౮౫

ఇది జాత్యత్ర్యశ్రము గానుండుటవలన నిదియుత్తరకర్ణముగనిలిపి దీనిచే రెండవకర్ణమును ఫలమును జేయదగియుండుట న్యాసము.

ప్రథమత్రిభుజము

భూమి ౮౫ భుజ ౬౮ ౫౧

౬౮
౫౧
౧౧౯
౧౭

౮౫) ౨౦౨౩ ఫలం / ౮౫

భూమి ౮౫/౧ తో ౨౦౨౩/౮౫ స

మ ౭౨౨౫/౮౫ ౨౦౨౩/౮౫ శేషం ౫౨౦౨/౮౫

అర్ధం ౨౬౦౧/౮౫ వర్గం ౬౭౬౫౨౦౧/౭౨౨౫

భూమి ౮౫/౧ కూ ౨౦౨౩/౮౫ సమ ౭౨౨౫/౮౫

౨౦౨౩/౮౫ యుతరాశి ౯౨౪౮/౮౫ అ

ద్వితీయత్రిభుజం

భూ ౮౫ భు ౭౫.౪౦

౭౫
౪౦
౧౧౫
౩౫

౮౫) ౪౦౨౫

౮౫ అపసారం ౮౦౫/౧౭ ఫ

భూమి ౮౫/౧ తో ౮౦౫/౧౭ స ౧౪౪౫/౧౭

౮౦౫/౧౭ శేషం ౬౪౦/౧౭ అర్ధం ౩౨౦/౧౭ వ

ర్గము ౧౦౨౪౦౦/౨౮౯

భూమి ౮౫/౧ కూ ౮౦౫/౧౭ సమ ౧౪౪౫/౧౭

౮౦౫/౧౭ కూ ౨౨౫౦/౧౭ అర్ధం ౧౧౨౫/౧౭

ధరాంశః $\frac{౪౬౨౪}{౮౫}$ వర్గం $\frac{౨౧౩౮౧౩౭౬}{౭౨౨౫}$

భుజం౫౧

వర్గం

$\frac{౨౬౦౧}{౧}$ తో ఆబాధావర్గ

ము $\frac{౬౭౬౫౨౦౧}{౭౨౨౫}$ సం $\frac{౧౮౭౯౨౨౨౫}{౭౨౨౫}$

తో $\frac{౬౭౬౫౨౦౧}{౭౨౨౫}$ శేషము-

$\frac{౧౨౦౨౭౦౨౪}{౭౨౨౫}$ మూలంలంబం -

$\frac{౩౪౬౮}{౮౫}$

భుజం౬౮

వర్గం

$\frac{౪౬౨౪}{౧}$ తో - ఆబాధావ

ర్గము $\frac{౨౧౩౮౧౩౭౬}{౭౨౨౫}$ సమ-

$\frac{౩౩౪౦౮౪౦౦}{౭౨౨౫}$ - $\frac{౨౧౩౮౧౩౭౬}{౭౨౨౫}$

శేషం $\frac{౧౨౦౨౭౦౨౪}{౭౨౨౫}$ మూలం

$\frac{౩౪౬౮}{౮౫}$ సమానము

వర్గము $\frac{౧౨౬౫౬౨౫}{౨౮౯}$

భుజం $\frac{౪౦}{౧}$ వర్గం $\frac{౧౬౦౦}{౧}$ ఆబాధా

వర్గం $\frac{౧౦౨౪౦౦}{౨౮౯}$ సమ $\frac{౪౬౨౪౦౦}{౨౮౯}$

$\frac{౧౦౨౪౦౦}{౨౮౯}$ శేషం $\frac{౩౬౦౦౦౦}{౨౮౯}$ మూ

లము $\frac{౬౦౦}{౧౭}$ భుజం $\frac{౭౫}{౧}$ వర్గం $\frac{౫౬౨౫}{౧}$

ఆబాధావర్గం $\frac{౧౬౨౫౬౨౫}{౨౮౯}$ సము

$\frac{౧౬౨౫౬౨౫}{౨౮౯}$ $\frac{౧౨౬౫౬౨౫}{౨౮౯}$ శేషం

$\frac{౩౬౦౦౦౦}{౨౮౯}$ మూలంలంబంసమాన

మూ $\frac{౬౦౦}{౧౭}$ ను $\frac{౫}{౫}$ $\frac{౩౦౦౦}{౮౫}$

ద్వితీయకర్ణానయనము

ప్రథమత్ర్యశ్రలంబం $\frac{౩౪౬౮}{౮౫}$ ద్వితీయత్ర్యశ్రలంబం $\frac{౩౦౦౦}{౮౫}$

యోగం $\frac{౬౪౬౮}{౮౫}$ వర్గం $\frac{౪౧౮౩౫౦౨౪}{౭౨౨౫}$

ఆబాధాంతరం-ప్రథమత్ర్యశ్రం $\frac{౨౬౦౧}{౮౫}$ ద్వితీయం $\frac{౧౬౦౦}{౮౫}$ అంతరం

$\frac{౧౦౦౧}{౮౫}$ వర్గం $\frac{౧౦౦౨౦౦౧}{౭౨౨౫}$ రెండవత్ర్యశ్రంబు ఆబాధాంతరం $\frac{౫౬౨౬}{౮౫}$

ప్రథమం $\frac{౪౬౨౫}{౮౫}$ అంతరం $\frac{౧౦౦౧}{౮౫}$ వర్గం $\frac{౧౦౦౨౦౦౧}{౭౨౨౫}$ కూర్చు-లంబయోగ

వర్గరాశి $\frac{౪౧౮౩౫౦౨౪}{౭౨౨౫}$ యుతరాశి $\frac{౪౨౮౩౭౦౨౫}{౭౨౨౫}$ మూలం $\frac{౬౫౪౫}{౮౫}$ ఆ

వర్గరాశి రెండవకర్ణము ౭౭

ఫలానయనము-

ప్రథమత్ర్యశ్రంబున-

భూ $\frac{౮౫}{౧}$ లంబార్ధం $\frac{౧౭౩౪}{౮౫}$ ఇం

దు పరస్పరము- ఛేదాంశంబులు తుల్యంబగుటనాశమునొందఫలము

౧౭౩౪-

ద్వితీయత్ర్యశ్రంబున

భూ $\frac{౮౫}{౧}$ లంబార్ధం $\frac{౧౫౦౦}{౮౫}$ ఇం

దు ఛేదాంశంబులు -సమానంబులగుటఫలము - ౧౫౦౦

ఫలద్వయయోగము ౩౨౩౪ పూర్వోక్తదావ్యాసతుల్యము

౧౬ ప్రశ్నలు-

కరచందంబులులపవము। ధరఖతిథిమితంబుభుజలుతకార్ణాగ్నీందుల్
మరిఖవసుసమ్మితంబును। మెరయ శ్రవణలబ్ధలంబమితమెంతయగుణ॥ వసు
ధవర్ణాకృతులువదనములజలచంద। ముసుశరేభములును బాణనంద। చంద్రుల
గునుభుజంగజలజాక్షి శ్రుతిలంబ। ఫలచయాళివరుసబటుకువేగ॥
ధరజలవసువులుగుణవా। గరములువదనముశరాగ్నిగమసవ్యాశయం। బరయ

గతకాఽ ద్రులుగా। బరగనితరమందులంబఫల శ్రుతులెల్లా॥ భూమిఃఖనంద మితంబగు। నాముఖముక రార్ధ-మితమునభజలమమరిఽ। కోణలిధరాంగస మ్మిత। మామహి బాహులు గనందుబల్కు-ఫలాదిఽ ॥ అగువదిమూడువసుంధ ర। ధరకరములుముఖముభుజము దశాఽగున్న లగుఽ। శరజలమితమితగము నై। బరగ శ్రుతులులంబమితము ఫలమును జెపుమ॥..........................*

ప్ర-భూ ౬౦ రముర ౩ వా-భు ౭౬-ద-భు ౩౫ ద్విభూ ౯౦ ము ౫ ౨ వా భు ౬౭ ద-భు ౪౦- తృభూ ౬౩ ము ౨ ౭ వా భు ౪౫ ద భు ౩౬- చ-భూ ౧౫౦ ముఖం ౧౦ ౨ భు ౧౩౬ భు ౫౦-పం-భూ ౨౦౪ ము ౧౦౪ భు ౫౫

అథసమానలంబచతుర్భుజేత్ర బాధాకర్ణానయనజ్ఞానా యవృత్తద్వయం.

సమానలంబస్య చతుర్భుజస్య ముఖోనభూమింపరికల్ప్య శ్రీ భూమిమ్। భుజౌ భుజౌ త్ర్యస్ర ఎవ దేవ సాధ్యేత స్యావ ధేలంబమి తీతశ్చ। ఆబాధయోనాచతురశ్ర భూమి స్తల్లంబవ గైక్యప దం శ్రుతిస్స్యాత్। సమానలంబేలఘుదోఃకుయోగాన్ము ఖాన్య దోస్సంయుతిరల్పికా స్యాత్॥

లఘుభుజభూయోగలబ్ధంబునకునల్పమగునన్య ముఖయోగమానమేచట। స మలంబమనదగుచతురభుజంబులనందుభూముఖభేద మమరటితియా। భుజ ములు బాహులుపొలుపొందగల్పించి త్రిభుజంపువిధిచేతదెల్ల ముగిను। నా బాధ లునులంబమమరంగసాధించియాదటభూమియందయ్యావధమ। నూనమొ నరించి శేషభూమానవగఽ। మనములంబంపువగఽంబు మొనయకలపి। దా నమూలంబుగొనవచ్చుదపయబడక। కఽమానంబు సమలంబగణితవిధిక॥

అత్ర ద్వితీయ సూత్రోత్తరార్ధం ప్రకటం వ్యాఖ్యాయతే - సమానలంబే - సమానలంబేచతుర్భుజే లఘుభుజభూమ్యోర్యోగాత్ మహా భుజముఖయోగః - స్వల్ప స్యాత్ ఏతత్సమానలంబలక్షణం

భూమానలఘుభుజయోగంబునక న్నముఖమాన గురుభుజయోగంబె య్యెడనల్పంబై య్యుండునదిస మానలంబక్షేత్రలక్షణంబన బడు

సమానలంబస్యేతి- సమానలంబే చ
తుర్భుజే భూమ్యాస్యయోర్యుత్యర్ధాత్
...ఖ్యం భుజం - విశోధ్య శేషం
...ల్ప్య పార్శ్వగతౌ -
... ప్రకల్ప్య త్రిభుజో క్త
...ధాభ్యాం లంబం నంచ
సా... తత్ర లబ్ధో లంబస్సమా
నలంబో భవతి
...నః ఏ... బాధాంతస్య చతుర్భు
జస్య భూమేర్విశోధ్య శేషస్య చ లం
బస్య చ వర్గయోర్యోగస్య మూలం ప...
కర్ణస్స్యాత్

తత్ర మహతో భుజస్య మూలాత్ప్ర
వృత్తో మహాకర్ణః లఘుభుజస్య
మూలాత్ప్రవృత్తో లఘుకర్ణః చ
తురశ్ర భూమిరితి కల్పిత త్రిభుజే
ప్యపాదానార్థం

ఇట్టి క్షేత్రమున సమానలంబము
సాధించు నెడ భూముఖాంతరగణి
భూమియు భుజంబులు భుజంబులుగ
త్ర్యశ్రముగల్పించి త్రిభుజలంబ
సాధనవిధిని లంబాబాధముల సా
ధించునది- యందులభించులంబం బా
క్షేత్రంబున సమానలంబంబగున

నుట

పెదవనో...యూ బాధనుభూమి యం
దువ్యవకలించి శేషపగ్గం...తో లం
బవగ్గము గూర్చి మూల... ...
ణంబగు - నిట్లు రెండువిధము నువి
చారించవలయు

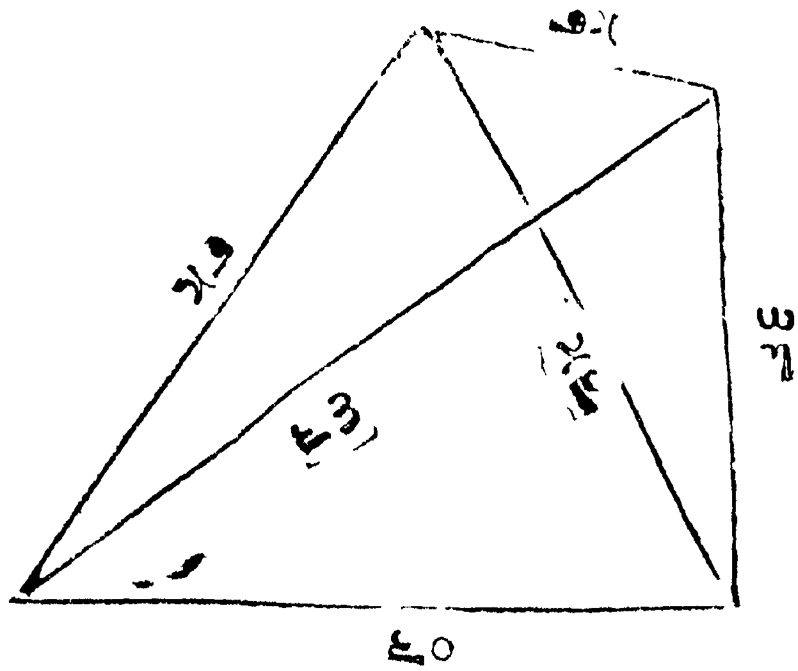
ఆ ముఖ్యభుజము క్రిందినుంచి వె
డలునది పెద్ద కర్ణంబగును చిన్న భుజ
ము క్రిందనుంచి వెడలునది చిన్న కర్ణం
బు మునగు

ఉదాహరణం

ద్విపంచాశన్మితవ్యేకచత్వారింశన్మితౌ భుజౌ। ముఖం తు పంచ
వింశత్యాతుల్యం విస్తారః షష్ట్యా మహీకిల। అతుల్యలంబకం క్షేత్రమి
దం ప్రాగ్యైరుదాహృతం। వచ్మం చాశత్రిషష్టిశ్చ నియతే కర్ణ
యోర్మితీః । జ్ఞాత ...పరౌ బ్రాహిణముల ... తచ్చతష్ట్రా ॥

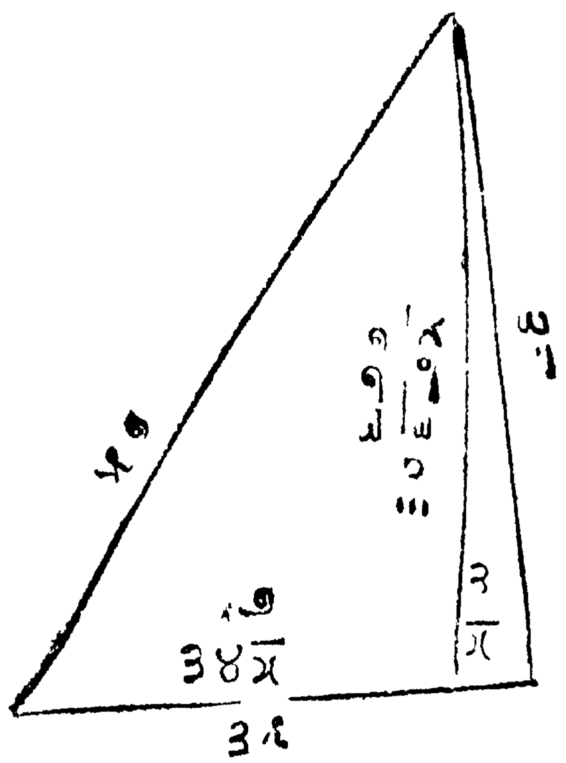
ద్విగణరము... భుజము... రముల... ముఖము... మురపదము గసము లును సా...
దిభువి... గా। మరియునొక భుజము ...గురుతుగను గ్రహాగుణ ముల... యు
మధియుతుల... మెరయు ... ... బరయాగు... ములును మరియార

సశరములును నెరయునటు కర్ణములు గురుతుగ నిందుగా। పరములగు కర్ణములు నౌరయు సమపాదవు నిల నెరిఁజెపుమ యలఘాడపు కర్ణములు మాకుగా॥

ద్విపంచాశదితి- మహోర్వీభుజో ద్విపంచాశన్మితః లఘుభుజో ఏకోన చత్వారింశన్మితః- ముఖం పంచవింశన్మితం- భూః షష్టిమితా - ఇదం అతుల్యలంబక్షేత్రమితి పూర్వాగ్రకర్ణయోః ప్రమాణే షట్పంచాశత్ త్రిషష్టిశ్చ నియతే - తస్మిన్ క్షేత్రే ఉపరి కోణస్థానవ- సమలంబత్వ ద్వపన్నౌ చ- వద

ఈ యుదాహరణంబునందు భూమి ౬౦ ముఖం ౨౫ భు ౫౨ భు ౩౯ యగుటనిందు భూలఘుభుజయోగము ౯౯ ... ఖ గురుభుజముఖయోగము ౭౭ గానుండుటచే సమానలంబలక్షణలక్షితంబగు చుండ పూర్వోక్తలచే అసమానలంబమగు నాగ్రహింపక్షేత్రంబు కనుగొనవలెను చులయు గాక సమయంబున కర్ణంబగు ... భుజక్షేత్రమునకు ౬౩ గమితములు ... లును నియతంబులు జేసియుండు టవలననిందు శేషకర్ణంబులును సమానలంబమును నెడలంబమితంబును కర్ణముల మితియును బలుకుమనుట

సమానలంబానయనం న్యాసః యథా భూమిః ఏకముఖేన ౨౫ ఊనా ౩౫ భూమిః పరికల్ప్య భుజౌ ౫౨ ౩౯ భుజౌ ప్రత్యేకం త్రిభుజే వర్గ- తస్యాబాధే లంబశ్చ సాధ్యః యథా భుజౌ ౫౨-౩౯ తయోర్యోగః ౯౧ తదంతరేణ ౧౩ గుణితః ౧౧౮౩ భూమ్యా ౩౫ హారేణ నిశ్చితా భావాత్ ఛేదాంశయోస్సప్తభిర పవర్తనేన జాతః ౧౬౯ తేన భూః ౩౫

౫

ఊనయుతా కార్యాతదర్ధం సమే

౧౬౯/౫ ౧౯౪/౫ ఊనా తి తం ౬/౫

యుతా ౩౬౪/౫ ఇతి ౩/౫ ౧౯౭/౫

ఇందు భూమియగు ౯౦ లోముఖము ౨౫ వ్యవకలించి శేషము ౩౫ భూమి యగు భుజంబులు ౫౨. ౩౯ భుజంబు లగమనిచి - త్రిభుజక్షేత్ర ఆబాధా లంబములు సాధింపవలయుట న్యాసము

౫౨

౧౩

౩౫ ౧౧౮౩ పవర్తనాన్ ౧౬౯/౫

భూ ౩౫/౧ లో ౧౬౯/౫ సమాన ౧౯౪/౫ ౧౬౯/౫

శేష ౬ అర్ధ ౩/౫ వర్గం ౯/౨౫ నిష్ణాత

బాధా భూ ౩౫/౧ సమా ౧౬౯/౫ సమా ౧౯౪/౨౫

తే ఆబాధే స్యాతాం బాధాభుజౌ $\frac{౩}{౫}$
$\frac{౩౯}{౧}$ తత్కృతీ $\frac{౯}{౨౫}$ $\frac{౧౫౨౧}{౧}$ తయోరం
తరార్ధేన సహ కో $\frac{౩౮౦౨౫}{౨౫}$
$\frac{౯}{౨౫}$ అంతరం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ అస్య మూలా
భావాత్ కరణీగతోయం లంబః అన్య
త్ర స్యాతాం బాధాభుజౌ $\frac{౧౬౨}{౫}$ $\frac{౫౨}{౧}$
తత్కృతీ $\frac{౨౯౫౮౪}{౨౫}$ $\frac{౨౭౦౪}{౧}$
అంతరార్ధేన సహ కో $\frac{౬౭౬౦౦}{౨౫}$
$\frac{౨౯౫౮౪}{౨౫}$ తదంతరం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$
సమ లంబః ఏతత్ప్రసన్నమూలా
భావం వర్గేణ తేష్వేనేత్యాది
క్రియా కార్యా యథా ఛేదాం శ
యోః $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ వధః ౯౫౦౪౦౦
పంచవింశతివర్గేణ ౬౨౫ హతః
౫౯౪౦౦౦౦౦౦ ఏతస్య పదం
౨౪౩౭౨ గుణస్య ౬౨౫ పదేన ౨౫
ఘ్నాచ్ఛేత్ ౬౨౫ తేన భక్తం కనిట
మూలం తత $\frac{౬౨౨}{౬౨౫}$ అయమేవ లంబః

$\frac{౧౬౯}{౫}$ రాశి $\frac{౩౮౮}{౫}$ అన్యేన $\frac{౧౧౨౨}{౫}$ ప్
ద్వి ఆబాధావర్గం $\frac{౨౯౫౮౪}{౨౫}$ ఆబా
ధాభుజములు $\frac{౩౯}{౧}$ $\frac{౩}{౫}$ వర్గం
$\frac{౧౫౨౧}{౧}$ $\frac{౯}{౨౫}$ అంతరం సహ
$\frac{౩౮౦౨౫}{౨౫}$ $\frac{౯}{౨౫}$ అంతరం లంబవ
ర్గం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ కరణి
ఆబాధాభుజములు $\frac{౫౨}{౧}$ $\frac{౧౬౨}{౫}$ వ
ర్గం $\frac{౨౭౦౪}{౧}$ $\frac{౨౯౫౮౪}{౨౫}$ అంతరం స
హ $\frac{౬౭౬౦౦}{౨౫}$ $\frac{౨౯౫౮౪}{౨౫}$ అంతరం
$\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ లంబ కరణి. ఉభయత్ర

సరి

$\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$

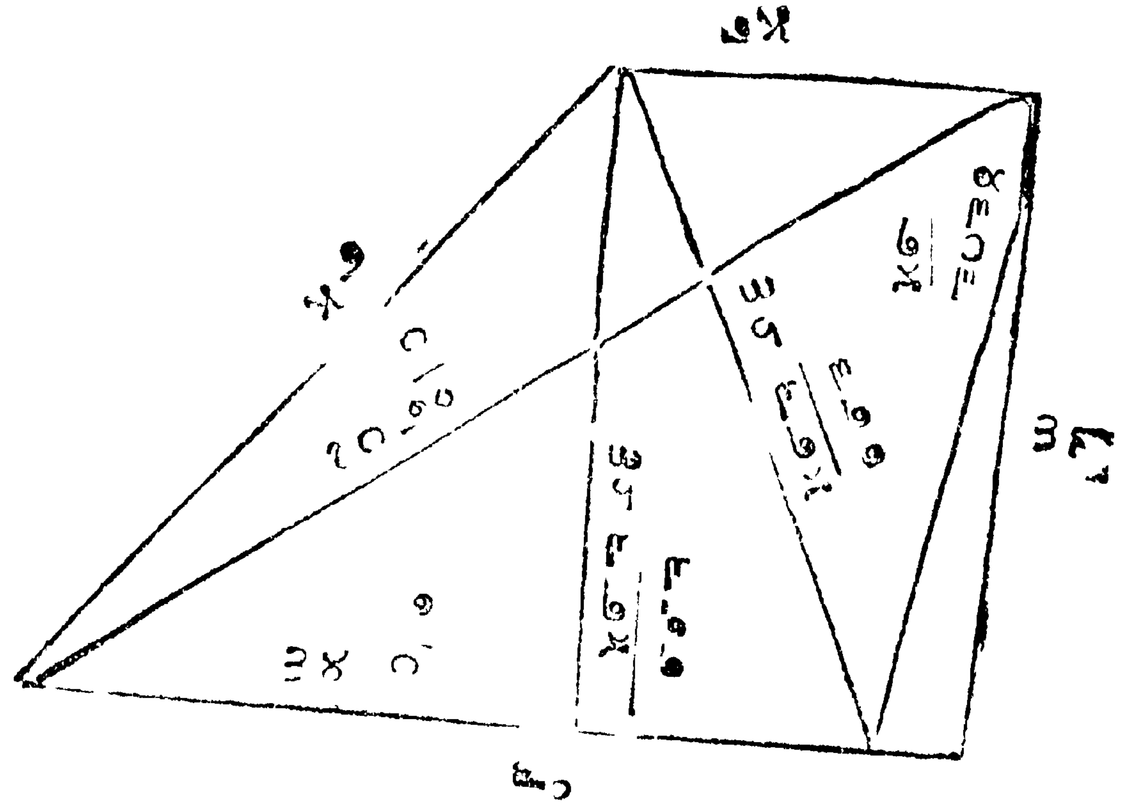
౯౫౦౪౦౦

౬౨౫

౫౯౪౦౦౦౦౦౦

కనిటమూలం $\frac{౨౪౩౭౨}{౬౨౫}$

లంబం తత $\frac{౬౨౨}{౬౨౫}$

అథ కర్ణానయనం యథా ఆబా
ధయోరితి ఆబాధయా $\frac{౩౬}{౫}$ నయూ
నా చాంగ క్షేత్ర భూమిః ౮౦ ఊనా
కార్యా తదర్ధం సమా ... $\frac{౩౦౦}{౫}$
$\frac{౩}{}$ శేషం $\frac{౨౯౭}{౫}$ తల్లంబవర్గైక్యపద
...
ఇతి - పాచలంబశ్చతుర్భుజ కర్ణ
ర్వర్గయో రైక్యం తన్మూలం కు
తిరితి - తచ్ఛేదన ఆబాధోనచతుర
శ్ర భూమిరుచ్యతే సా భూమిః $\frac{౨౯౭}{౫}$
తద్వర్గః $\frac{౮౮౨౦౯}{౨౫}$ లంబవర్గస్స
హ ఏవ $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ అనయో రైక్యం

కర్ణానయనము
పెద్దకర్ణము - చతురశ్ర - భూ
మిః $\frac{౬౦}{౧}$ $\frac{౩}{౫}$ సమ $\frac{౩౦౦}{౫}$ $\frac{౩}{౫}$ శేషం
$\frac{౨౯౭}{౫}$ వర్గం $\frac{౮౮౨౦౯}{౨౫}$ లంబవ
ర్గం $\frac{౩౮౦౧౬}{౨౫}$ యోగం $\frac{౧౨౬౨౨౫}{౨౫}$
అప $\frac{}{౨౫}$ రాశి $\frac{౫౦౪౯}{}$ కటమూలం
$\frac{౭౧}{}$ $\frac{౧}{౨౦}$

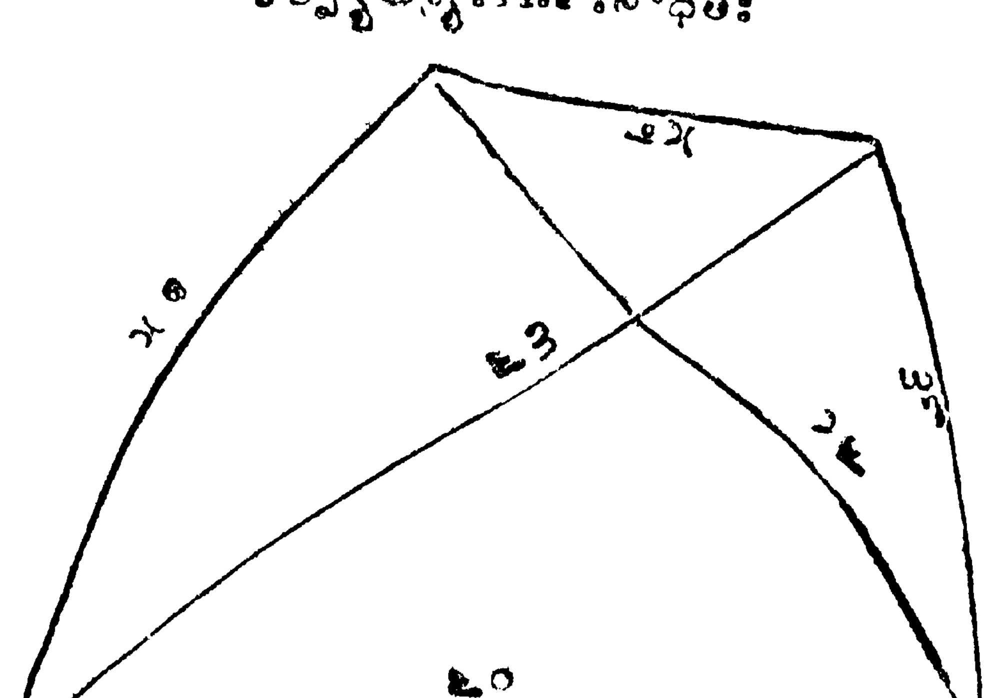
చిన్నకర్ణానయనం $\frac{౬౦}{౧}$ త్రో
$\frac{౧౭౨}{౫}$ స $\frac{౩౦౦}{౫}$ $\frac{౧౭౨}{౫}$ శేషం $\frac{౧౨౮}{౫}$

౧౨౬౨౨౫ శ్చాదేన భక్తం ౫౦౪౯
· ౬౨౫
అయం లబ్ధాబాధోన చతురశ్ర
భూమే లంబస్య చ వర్గయోగః అ
యమేవ కర్ణవర్గః ౫౦౪౯ ఏవం
బృహదాబాధోనచతురశ్రభూమేః
లంబస్య చ వర్గయోర్ద్వితీయః
కర్ణవర్గః ౨౧౭౬ యద్వా బృహ
దాబాధా ౧౭౨/౫ ౩౧౦/౫ ఊనా
భూమిః ౧౨౮/౫ అస్యా వర్గః ౧౬౩౮౪/౨౫
లంబవర్గేణ యుక్తః ౩౮౧౬/౨౫
తత్తుల్యం ౫౪౪౦౦ ఛేదేన ౨౫ భక్తం
౨౧౭౬ అయం ద్వితీయకర్ణవర్గః
అనయోరాసన్నమూలానయనం
తత్ర ప్రథమకర్ణవర్గః ౫౦౪౯

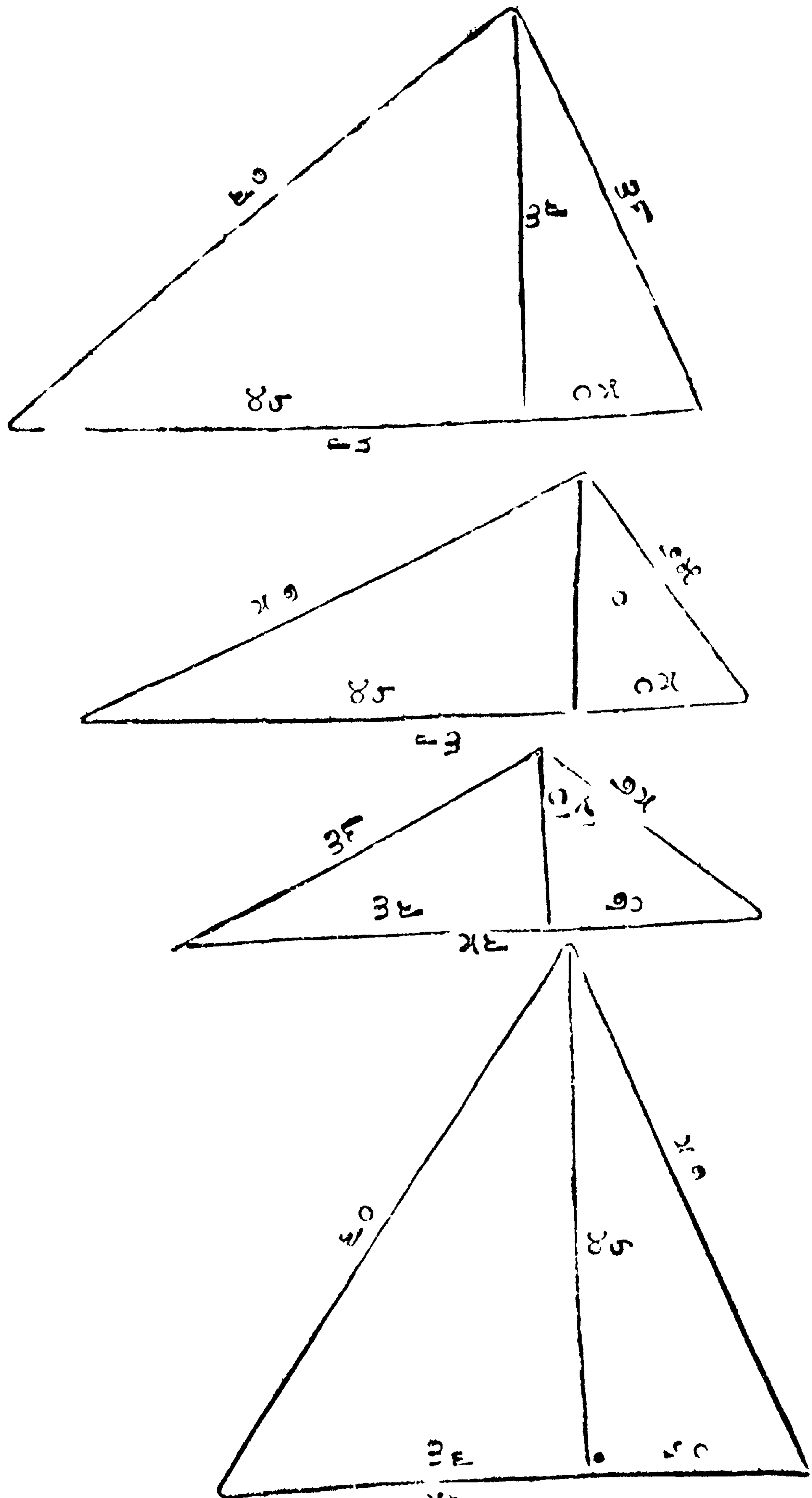
వర్గం ౧౬౩౮౪/౨౫ లంబవర్గం
౩౮౦౧౬ యుతిః ౫౪౪౦౦ అప ౨౫
౨౫ ౨౫
రాశి ౨౧౭౬ ఆసన్నమూలం కర్ణ
ఋతి ౧౬/౨౫

అయం మహత్యేష్టే నవింశతి ౨౦
వర్గేణ ౪౦౦ హతః ౨౦౧౯౬౦౦
తత్పదం ౧౪౨౧ గుణపదతుల్యచ్ఛే
దా ౨౦ భక్తం లబ్ధః ఏకః కర్ణః ౭౧
౧/౨౦ ద్వితీయకర్ణవర్గః ౨౧౭౬
అయం మహత్యేష్టే పంచవింశ
తి ౨౫ వర్గేణ ౬౨౫ హతః ౧౩౬౦౦౦౦
తత్పదం ౧౧౬౬ గుణపదతుల్యచ్ఛే
దా ౨౫ భక్తం లబ్ధం ద్వితీయకర్ణః
౪౬ ౧౬/౨౫

అథాతుల్యలంబక్షేత్రస్య బృహత్కర్ణం త్రిషష్టిమితం ౬౩ ప్ర
కల్ప్య అన్యః కర్ణః సాధితః

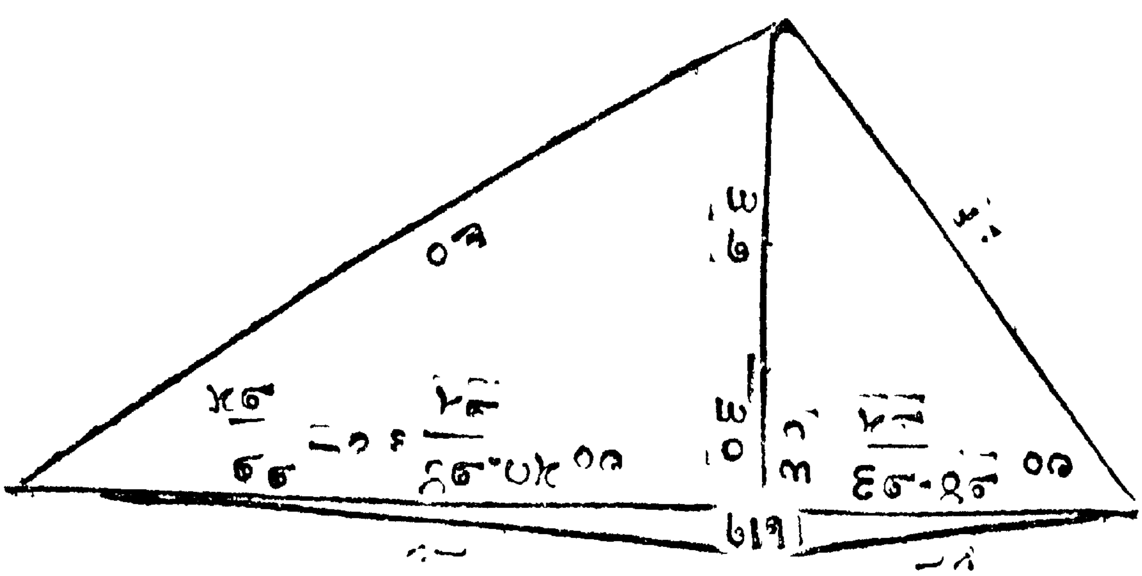
(౫౧)

యథా ఆబాధయో రేకకకుభ్న
యోరితి తత్ర అంతరం నాస్త్యేవ
తత్కృతిసంయుతత్వం గతమేవకే
వలం లంబైక్యవర్గ ఏవ ద్వితీయః క
ర్ణః యథాలంబయోః ౨౦.౩౬ ఐ
క్యం ౫౬ వర్గః ౩౧౩౬ తన్మూలం
౫౬ ద్వితీయః కర్ణః ఏవం షట్పం
చాశదిష్టేపి త్రిషష్టిస్స్యాదిత్యతిజ్ఞే
యం

ఇందు పూర్వక్రమంబునను ౬౩ ఇష్టక
ర్ణము కల్పించ రెండు భుజంబుల
లంబాబాధలు సాధించునెడ లంబసం
పాతాంతరభూమి లేకుండుటవలన
నాలంబద్వయముల ౨౦ ౩౬ సం
యోగము ౫౬ రెండవకర్ణంబగుచు
న్నయది. ఇట్లు ౫౬ ఇష్టకర్ణంబగు
నెడ నీవిధిచే ౬౩ సిద్ధించుననుట

అథ చతుర్భుజస్య కర్ణానియతత్వాత్

షట్పంచాశత్స్థానే ౩౨ ద్వాత్రిం
శత్సంఖ్య ఇష్టకర్ణః కల్పితః ఏవం ఇష్ట
వశాదనియతత్వం కర్ణస్య యథా
భూః ౩౨ భుజౌ ౩౯ - ౨౫ తద్యోగః
౬౪ తదంతరేణ ౧౪ గుణితః ౮౯౬
భువా ౩౨ హృతః లబ్ధం ౨౮ ఏతేనభూః
౩౨ ఊనా ౪ యుతా ౬౦ దళితా ౨
౩౦ జాతే ఆబాధే స్యాతాం బాధాభుజౌ

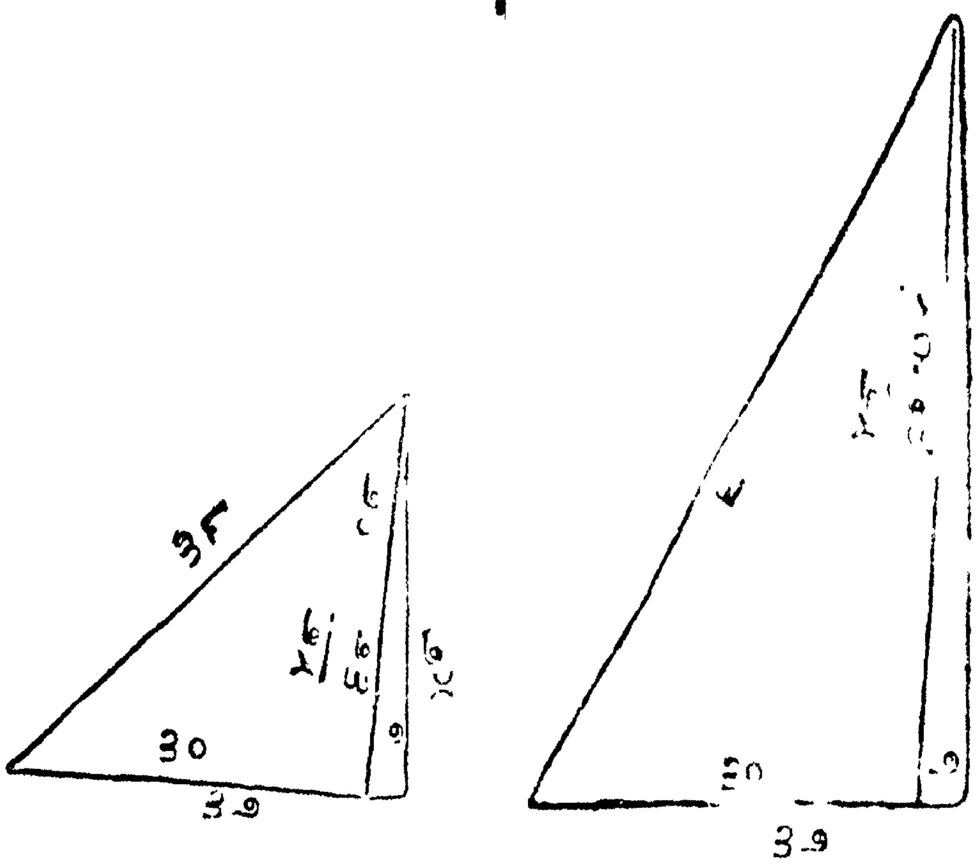
ఇందు చతుర్భుజంబుల కర్ణానియ
తత్వమునకు ౩౨ ఇష్టకర్ణము నిల్పి ఆ
న్యము సాధింపబడియెడు

భూ ౩౨ భుజం ౩౯ - ౨౫

౩౯ / ౨౫ — ౬౪, ౧౪
౩౨ / ౨౮ — ౪
౩౨ / ౨౮ — ౬౦
అర్ధం
౩౨) ౮౯౬ (౨౮ — ౨ — ౩౦

౩౦. ౩౯ తత్కృతీ ౯౦౦. ౧౫౨౧
తదంతరం ౬౨౧ మూలాభావాత్
కరణీగతప్రాయో లంబః అన్యత్ర
బాధాభుజౌ ౨. ౨౫ తత్కృతీ ౪.
౬౨౫ తదంతరం ౬౨౧ తదేవ.

వర్గం వర్గం
౪ ౯౦౦
లబాధావర్గం అబాధావర్గం
౬౨౫ ౧౫౨౧
అంతరం
ఉభయత్ర లంబకరణీ
౬౨౧

అన్యత్ర త్ర్యస్రే భుజయోః ౬౦
౫౨ యోగః ౧౧౨ తదంతరేణ ౮
గుణితః ౮౯౬ భువా ౩౨ హృతః ల
బ్ధం ౨౮ తేన భూః ఊనా ఽర్ధితా
౨ దళితా ౨. ౩౦ ఆబాధే. స్యా
బాధాభుజౌ ౩౦. ౬౦ తత్కృతీ
౯౦౦ ౩౬౦౦ అంతరం ౨౭౦౦ మూ
లాభావాత్ కరణీగతప్రాయో లంబః
అన్యత్రస్యాబాధాభుజౌ ౨. ౫౨

భుజ ౫౨

౬౦	౩౨	౩౨
౫౨	౨౮	౨౮
౧౧౨	౪	౬౦
౮		

అర్ధః

౩౨ ౨౮ ౨ ౩౦
ఫలం ౨౮ వర్గం వర్గం
౪ ౯౦౦

౨౭౦౦
లబ్ధంభుజద్వయం౬౨౧ - ౨౭౦౦
అనయోరాసన్న మూలార్థం వ
ర్గాణమహతేష్టేనైక్య దినా ప్రస
న్నమూలమానీయత్యక్తేష్టైక్యం ద్వితీ
యకర్ణః యథాక్షేదాంశౌ ౬౨౧/౧
అనయోరాపవర్తో అయమేవ ౬౨౧
మహతేష్టేన పంచవింశతి ౨౫ వ
ర్గేణ ౬౨౫ గుణితః ౩౮౮౧౨౫ అ
స్య పదం ౬౨౩ గుణస్య పదం ౨౫ దై
న గుణః ౨౫ ఛేదః ౧ క్షేప ౨౫ భ
క్తః ౨౪ ౬౨౩ ఇదం నికటమూలం
౨౫
అథ ద్వితీయలబ్ధః ౨౭౦౦ ఇదం మ
హతేష్టేన పంచవింశతి ౨౫ వర్గేణ
౬౨౫ హతే ౧౬౮౭౫౦౦ పదత్వేదం
౧౨౯౯ గుణపదేన ౨౫ భక్తః లబ్ధం
౫౧ ౨౪ అనయోర్మూలయోరైక్యం
౨౫
౭౬ ౨౪ అయమేవ ద్వితీయః కర్ణః
౨౫

భుజము	భుజము ౬౦
౫౨	వర్గం
వర్గం	
౨౭౦౪	౩౬౦౦

ఉభయత్ర అంతరం
౮౯౬

రెండవకర్ణానయనము

ప్రథమత్ర్యశ్రి	ద్వితీయత్ర్యశ్రి
త్రిలంబకరణి	త్ర్యశ్రకరణి
౬౨౧	౨౭౦౦
౧౦౦౦౦	౧౦౦౦౦
౬౨౧౦౦౦౦	౨౭౦౦౦౦౦౦
నికటమూలం	నికటమూలం
౨౪౯౩	౫౧౯౬

యీరెంటి సంకలనము రెండవకర్ణము
౭౬౮౯

ఏవం తేష్వేవ బాహుష్వపరౌ చ కర్ణావిత్యనేకధా భవతః
ఇట్లు ఆ భుజంబులయందనలగు కర్ణములు వ్యస్తములయి యీ త్ర్యశ్ర
ము చేసన కొంబులగునుట

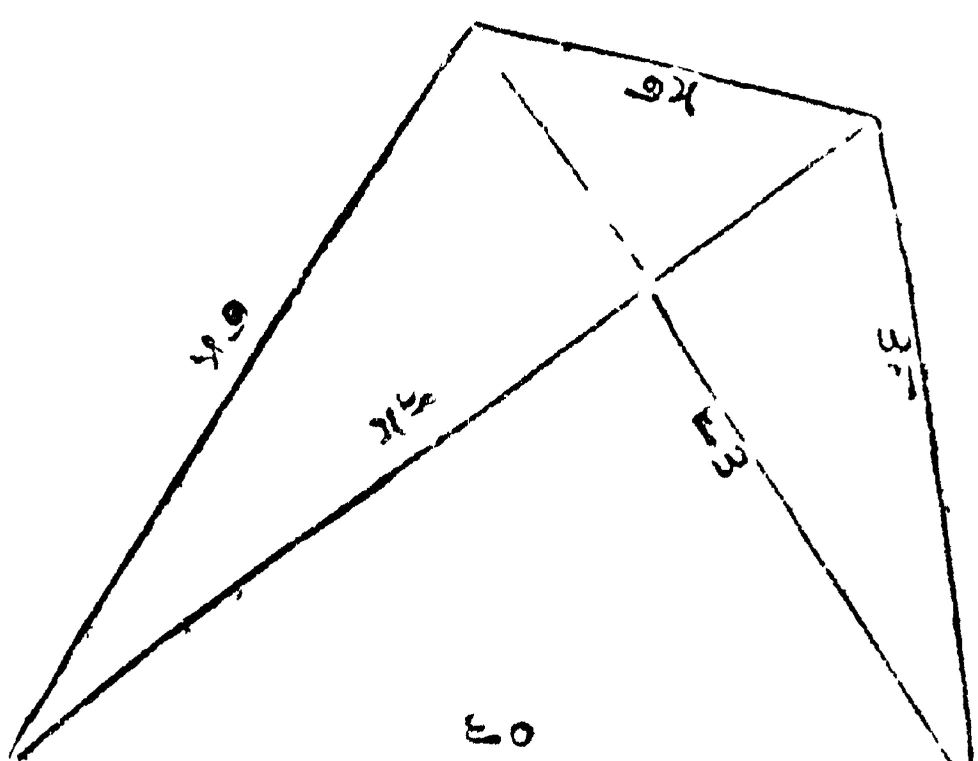
ఏవం చతుర్భుజేషు క్షేత్రేష్వకర్ణాన్యా
నియతత్వేపి నియతవత్కర్ణావానీతౌ బ్ర
హ్మగుప్తాద్యైస్తదాన్యైర్యనిందము
హాతో ప్రయాసేనయథా ॥

కర్ణాశ్రితభుజఘాతైక్యముభయథాన్యోన్యభాజితంగుణ
యేత్।యోగేనభుజప్రతిభుజఘాతయోః కర్ణౌపదేవిషమే॥

కర్ణసాధనమునకు నవబ్రహ్మగుప్తాది ప్రాచీనగణకులుబహుళగహన।ను గువిధిగల్పించిరదియెట్లులనిన కర్ణసంశ్రితభుజఘాతయోగములు రెండువిధములునన్యోన్యభక్తములుగాచేయింపవలయును గురుతుగాగ। భుజప్రతిభుజఘాతములయోగరాశిచేనందలిమూలంబులగును శ్రుతులు।నందునల్పాధికములగునాభుజములమూలములనుండిబరితెంచియెుకయానట్టి।కర్ణములునల్పాధికముల్గాగవరుసదెలియదగునసిద్ధులుదెలిపిరందు॥

కర్ణాశ్రితేతి- కర్ణాశ్రితౌయౌ భుజౌతయోర్ఘాతైక్యం ఉభయథా అన్యోన్యభాజితం కృత్వా భుజప్రతిభుజఘాతయోః యోగేనగుణయేత్ తయోఃపదేవిషమే చతురశ్రేకర్ణౌ భవతః-

భుజములను సరిచేసినకర్ణముల రెండేశిగుణిచి సంకలన మొనర్చి - యిట్లుని సెగరములనుంజేసి యారెండురాసులను- మొదు రెండుభుజంబులపరస్పరగుణితసంకలనరాశిచే గుణించియన్యోన్యముభుజంపలబ్ధంబులలభించు మూలములుకర్ణంబులగునన్ను

యథా-కర్ణాశ్రితౌ భుజౌ ౨౫-౫౨ తయోరన్యోన్యఘాతః ౧౩౦౦ తథా కర్ణాశ్రితౌ భుజౌ ౩౯-౬౦ తయోర్ఘాతః ౨౩౪౦ తయోరైక్యం ౩౬౪౦ తథా అన్యకర్ణాశ్రితౌ భుజౌ ౩౯ ౨౫ తయోర్ఘాతః ౯౭౫ తథాఽన్యకర్ణాశ్రితావపరౌ భుజౌ ౬౦-౫౨ తయోర్ఘాతః ౩౧౨౦ పునస్తయోరైక్యం ౪౦౯౫ ఏవమనయోర్భుజఘాతైక్యం విధాయ అన్యోన్యభాజితం కుర్యాత్ తద్యథా ౩౬౪౦/౪౦౯౫

౪౦౯౫/౩౬౪౦ తయోః భుజప్రతిభుజఘాతయోగేన గుణయేత్ తథాహి-భుజప్రతిభుజౌ-ఘాతద్వయస్యైక్యం భుజౌ ౬౦ ౨౫ తయోర్వధః ౧౫౦౦ తథా భుజప్రతిభుజౌ ౫౨-౩౯ తయోర్వధః ౨౦౨౮ వధయోర్యోగః ౩౫౨౮ అనేన ౩౬౪౦ గుణితః ౧౨౮౪౧౯౨౦ భాగే దేన ౪౦౯౫ భక్త లబ్ధం ౩౧౩౬ అస్యపదం ౫౬ కర్ణః పునః భుజప్రతిభుజఘాతయోగేన ౩౫౨౮ అయం ౪౦౯౫ గుణితః ౧౪౪౪౭౧౬౦ భాగేన ౩౬౪౦ భక్తః లబ్ధం ౩౯౬౯ అస్యపదం ౬౩ ద్వితీయః కర్ణః

న్యాసము

కర్ణము		కర్ణము	
౫౨	౬౦	౬౦	౩౯
౨౫	౩౯	౫౨	౨౫
౧౩౦౦	౨౩౪౦	౩౧౨౦	౯౭౫
౩౬౪౦		౪౦౯౫	

భుజప్రతిభుజగుణనము

౬౦	౫౨
౨౫	౩౯
౧౫౦౦	౨౦౨౮

౩౫౨౮

౩౬౪౦
౩౫౨౮
గుణితరాశి
౪౦౯౫)౧౨౮౪౧౯౨౦

భక్తలబ్ధము
౩౧౩౬

మూలము
౫౬

౪౦౯౫
౩౫౨౮

౩౬౪౦)౧౪౪౪౭౧౬౦

భక్తలబ్ధము
౩౯౬౯

మూలము
౬౩

అత్రాస్యకర్ణానయనస్య ప్రక్రియాగౌరవదూషణం లఘు
ప్రక్రియాదర్శనద్వారేణాహ ద్వాభ్యాం

అభీష్టజాత్యద్వయబాహుకోట్యోః పరస్పరం కర్ణహతా
భుజా ఇతి। చతుర్భుజం యద్విషమం ప్రకల్పితం శ్రుతీ తత్ర
త్రిభుజద్వయాత్స్తతః। బాహ్వోర్వధః కోటివధేన యుక్తా
స్యాదేకకర్ణః కోటిభుజావధైక్యం॥ అన్యోలఘావత్యపి సా
ధనేస్మిన్ పూర్వైః కృతం యద్గురు తన్నవిద్మః॥

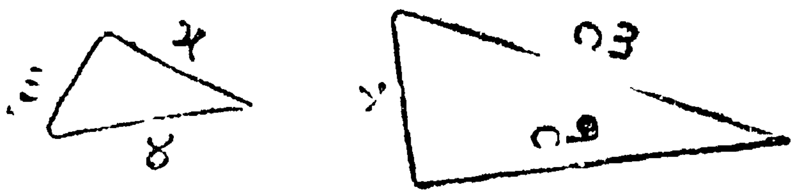
ఇచటికర్ణానయనమిదియో। గడఁగి ప్రక్రియాల సెల్లఁగనబడదనియును। నొడివి గురుభాస్కరాచార్యులు। ఎడదెప్పి లీలసభంగి నిప్పుడవముగను। ఎట్లనత్యశ్రమ్మైనయో సగుసమద్వయిబాజకోటియుత్కర్ణముల నొక్కెండు పరస్పరహతి మొనయు భుజంబులు విషమచతురభుజంబులయందు నాల్గ్యశ్రయుగభుజహతికోటి హతిగూడి యొక్కకర్ణంబును కోటులనొన్న్యవధయో గంబునన్యంబున గుణమునర ఉద్భవంబగు క్షేత్రంబునొలిలంబు॥ యోగములనంతతము లేకయుండు। ఇటుల లాఘవవిధియుండనందుగురుత। పూర్వకులు జెందు హేతువు బోడమదని యు॥

అభీష్టే ఇతి। అభీష్టజాత్యద్వయం సంస్థం త్రిభుజద్వయం యోః తస్య బాహు కోటయోః అన్యో న్యకర్ణహతాః స్తస్యాః భుజా విషమచతురశ్రస్యుః ఏవం కల్పితే విషమచతురశ్రే బాహ్వోః పరస్పరవధః కోటిపరస్పరవధేన యుక్తః శ్రుతిః స్యాత్ కోటిభుజయోరన్యో న్యవధయోగః ద్వితీయః కర్ణః స్యాత్ ఏవం లఘావుపాయే సులభోపాయేన జ్ఞాతుం శక్యమితి శేషం స్పష్టం

స్వేష్టంబులగు జాత్యత్ర్యశ్రం బుల రెంటికి నిపియా రెంటిభుజకోటు లన్యోన్యకర్ణంబులచే గుణింపఁబడ్డం బులు నాలుభుజంబులగు. బాహువు లను కోటులను గుణించి సంకలనము చేయ నొకకర్ణంబును కోటిభుజం బుల పరస్పరగుణితసంకలనము రెం డవకర్ణంబును నగు

ఇందు స్వేష్టత్ర్యశ్రద్వయమేర్పడియెనని.

మూడు నాల్గు నైదు మొదయు నాద్యత్ర్యశ్ర । మర్కబాణవి
శ్వము గు ద్వితీయ । మేనివీని వలన జానరో యూచతు । భుజ
ములు దిద్దినడయు నిజముగాంగ

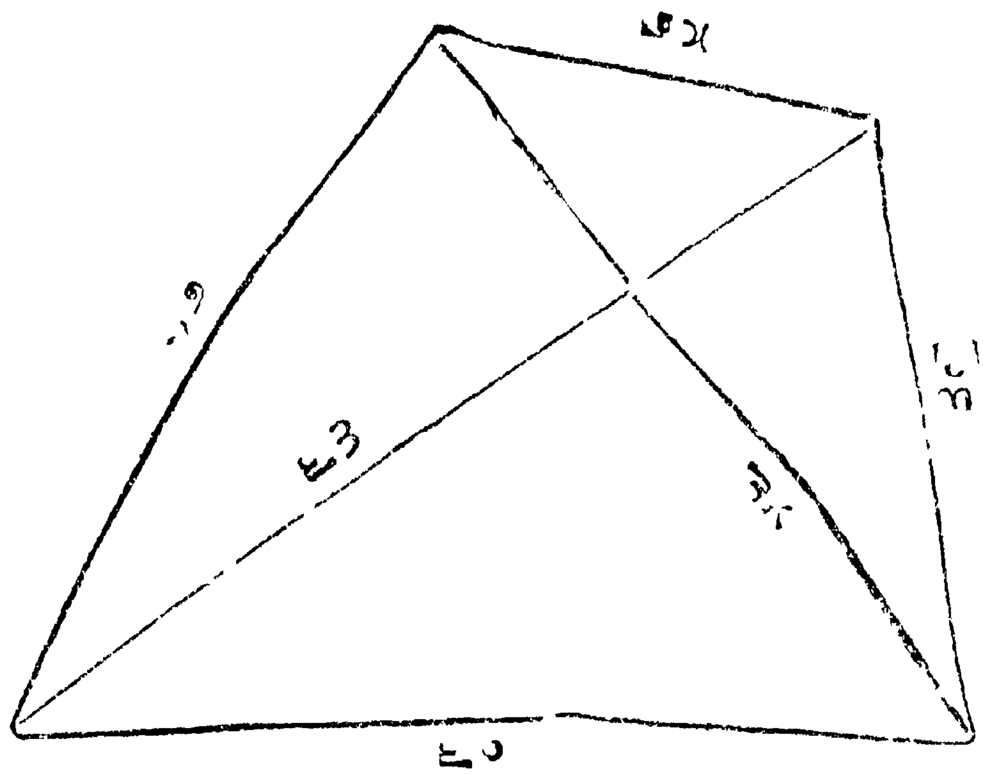
ప్రథమత్ర్యశ్రకర్ణేన పంచభిః
౫ ద్వితీయత్ర్యశ్రస్య భుజః ౧౨ గు
ణితః ౬౦ కోటిశ్చ ౫ గుణితా ౨౫
ఏవం ద్వితీయత్ర్యశ్రకర్ణేన ౧౩
ప్రథమత్ర్యశ్ర భుజః ౩ గుణితః ౩౯
కోటిః ౪ గుణితా ౫౨ ఏవ తేవిషమచ
తురశ్రే భుజాః తత్ర మహతీ భూమిః
లఘుః ముఖం ఇతరౌ భుజౌ - భూః ౬౦
ము ౨౫ భు ౩౯ - ౫౨ అత్రాపి సమచ
తుర్భుజే ఇతరః - తస్మాత్ త్రిభుజస్య
యాత్ జాత్యత్ర్యశ్రస్యం యాత -
తత్కర్ణౌ తుల్యౌ బాహ్వోః వధః
ఇతి - బాహ్వోః ౩-౧౨ వధః ౩౬
కోట్యోః ౫, ౪ వధః ౨౦ యుక్తః
౫౬ వగా శ్రుతిః స్యాత్ - కోటిభు
జయోః - ౩-౫ వధః ౧౫ అన్యయోః ౪
౧౨ వధే - ౪౮ యుక్తః ౬౩ ఇయం స
న్యా శ్రుతిః ఏవం సూక్ష్మ జ్ఞాయతే ॥

భూమి	ముఖం
౧౨ ద్వి-కో	౫-ద్వి-భు
౫ ప్ర-క	౫ ప్ర-క
౬౦	౨౫
భుజము	భుజము
౩ ప్ర-భు	౪ ప్ర-కో
౧౩ ద్వి-క	౧౩ ద్వి-క
౩౯	౫౨
పెద్దకర్ణము	చిన్నకర్ణము
౧౨ భుజం ౩	౧౨ ౪
౪ కో ౫	౩ ౫
౪౮ ౧౫	౩౬ ౨౦
౬౩	౫౬

ఇట్లు సాధింపబడు క్షేత్ర నిరూపణము.

పంచగుణితరవులు పంచపక్షతియును । మహీముఖంబులగు
చురహి వెలుంగు । విశ్వములన లోకవివరాసులను బెంప ।
భుజములిందు [illegible] ణములనబరగు

లోకరసము లొకటిజో జెందుచునుండు । తక్కణ బాణమితము
దనరుననృ । మిందుభు డనితము విభుజలతిథులును । కృతియుత
కర్ణకృతి వితతమం దు

౧౪ ప్రశ్నలు

శరగిరులు పుడమిభుజలము । లరియుముఖము చంద్ర బాణములగునొక భు
జము । [illegible] తిత కర్ణములి తరంబుగ । మెరసిన సమలంబ క్షేత్రుల నేకొన జప్పుము ॥
జలనఖములచలశరవసు । వులులపవము జలధిచందములు బాణం[illegible]ధి । దులు
భుజము లెచటలంబము । బలుకుము కర్ణములు వసుసప కజగ[illegible]ధీ । ఆకసతి
ధులు వసుంధర । యొక సప్తులుముఖంబునం గాగ్ని శరులే । వేకరచందములును
భుజ । లొకర్ణసమానలంబమురయుడుపరుస

ప్ర-భూ ౭౫ ముఖ ౬ భుజం ౫౧-౬౫ ద్వి భూ-౨౦ ముఖ ౬౪ భు ౧౧-౫-౧౦౪

తృభూ ౧౫౦ ము ౬౪ భు ౧౩-౧౨౨

అథ సూచక్షేత్రోదాహరణం

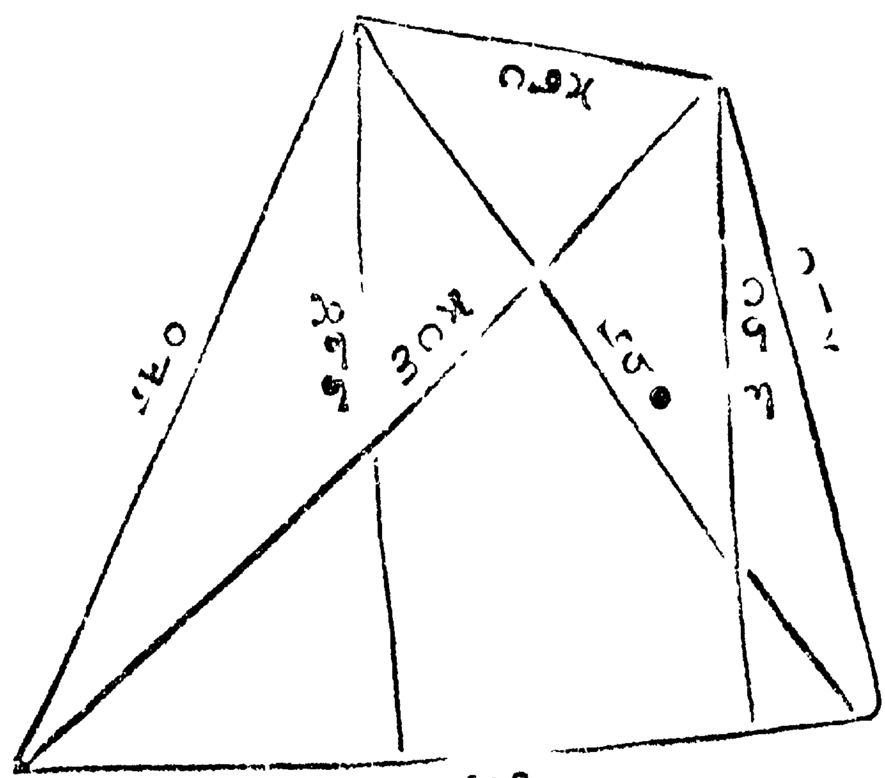
క్షేత్రే యత్ర శతత్రయం క్షితిమితిస్త్వేకం మితుల్యం ముఖం
బాహూ త్ర్యగ్రశతైకరాతిధృతిభిస్తుల్యౌ చ తత్ర శ్రుతీ । ఏ
కాఖాష్టయమైస్సమా తిథిగుణైరన్యా తల్లంబకౌ తుల్యౌ గో
ధృతిభిస్తథా జినయమైర్యోగాచ్చ వోలంబయోః । తత్సందే
శకథయాధరే శ్రవణయోర్యోగాచ్చ లంబావధా స్తత్సూచీని
జమార్గవృద్ధభుజయోర్యోగేన యా స్యాత్తతః । స్యాబాధం
ఏదలంబకం చ భుజయోః సూచ్యాః ప్రమాణం చ కిం సర్వం
గాణితిక ప్రవక్ష్వేతరాం క్షేత్రే త్రదర్శి సి చేత్ ॥

సారముగు సూచియును జాయుతరచతురమున మీరు నా హివ్యోమునభ
వారయుతరాముల్ । మీరువదనంబు శరసూరులను బాహులవి
యాగయున భోగ్ర్యంశములు మరుకోబ్రస్థల్ । జేరినశశాంకలును
నారయుగగణములు మారమణ పాదయుత వారణకరంబుల్ । మీ
రుతిథిలోకములుగూడునవలంబములు వారి జభ ప్రవృద్ధులు వారి
భుజబాహుల్ । గారమణమీకునిట్టి గాడునూనిపింగడిగు నారసి
శ్రీరంబుగను పానమతి బ్రశ్నల్ ॥ ఘనట పేరు వేర మొడవు డెసగు
కర్ణలంబము । ప్రాచురముగను నెచటగలయుబడియున చటిఖండ
ముల్ । ప్రచుర శ్రుతులు రెండుగలయుపట్టునందులంబము । న్నచటి
కవధలును వదింపుడన్న లారవేగనై ॥ సరియు సూచిగలయు నెడ
కుసులయు భుజయుగంబులకు । నెరయబలుకు సూచిల బమిగవుకో
నగనవధలుకు । గురిగ దెలుపునీను నదినికొనరు మీరినట్టియూ ॥
యరుమ జెందు సూచిపుడమి హత్తికొనిరౌ నేనియుక ॥

క్షేత్రే తిర్యక్ క్షేత్రే భూమిః ౩౦౦ ముఖం ౧౨౫ బాహూ ౨౬౦ ౧౯౫ శ్రుతీ ౨౮౦ ౩౧౫	ఈయుదాహరణమునందు భూమి ౩౦౦ ముఖం ౧౨౫ భుజములు ౨౬౦ ౧౯౫ కర్ణములు ౩౧౫ ౨౮౦

లంబౌ ౧౮౯-౨౦౦ తత్రకర్ణాలంబయోర్యోగాత్ అధఃఖండే చ - కర్ణయోర్యోగాచ్చ లంబః అవధే చ. స్వమార్గేణ వృద్ధ్యా భుజౌ తయోర్యోగే న యా సూచీ స్యాత్ తత స్యాశ్చాబాధాం లంబకం సూచీభుజ ప్రమాణే చ హే గణితక గణితకు శలయది సూచీక్షేత్రే దక్షోసిత హీదం మత్ప్రష్టం సర్వం కథయ

బములు ౨౦౦-౧౮౯ గలుగునచట కర్ణలంబయోగంబు ననగు నధః ఖండంబులును. కర్ణద్వయ యోగమువలననగు లంబంబును నయ్యా బాధాద్వయంబును - స్వమార్గ మువృద్ధినెందు భుజద్వయ యోగ మునకు సూచీలంబంబును దానియా బాధలును నా సూచీభుజప్రమాణం బులను దెలియ చేయుమనుట

అత్ర సూత్రం వృత్తార్థం - లంబౌ కర్ణాధః ఖండజ్ఞానే వృత్తద్వయం

లంబగుణం భూమ్యేకపార్శ్వభవాబాధయాన్యయా భక్తం లంబ న్య! సంధ్యూనాభూః పరం నాధ్యం యునస్య ధరంఖండం కర్ణం ధిక్శ్వస్త్ పరలంబ శ్రవణాహతోన్యపీతే | భక్తో లంబ త్రు తోర్యోగాత్సూత్రాధఃఖండే

ఇందలి సూచీక్షేత్ర సర్వస్వసూత్రము షోడశదళసీసమాలికా
గావున నందమ్యైకః ధికీదగునంతనమ్యైయ్యోడ వ్రాయబడి
యొననిని విచారించవలెను

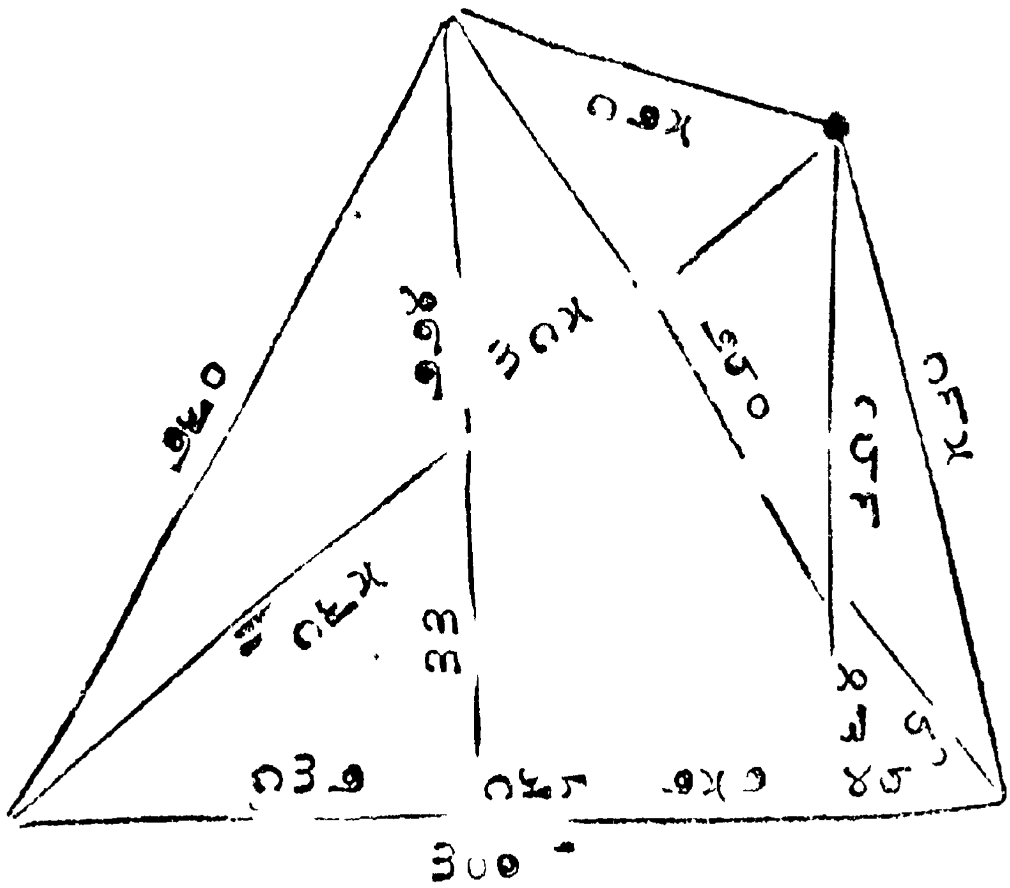
సూచిభూమియందంగ సొబగొందుచు షడ్విధ చతురశ్రమున బా
హుచాలువలన । వృద్ధంబులై రెండు వెస గూడి సూచీస్వరూపమై
గన్పట్టుచో పులందు । నందు లంబము గదా శ్రయము జెందిన బాహు
మధ్యంబు సంధియన్న హితసంధి । హీన బాగును హీనెగడు పీఠం
బనను భయపక్షములందు నోలయునిట్టు । ఇట్టిలంబమునకీదిక్కు
గలకర్ణయోగంబునకు గలయోగ ఖండ । మెందు సాధింపంగ నిష్ట
మానాసంధి రెండు దిక్కులను చిదండె [illegible] । లంబకర్ణముల చే తలి
మీరగుణించియన్య పీఠంబున హరంబునొప్ప । జేయంగ క్రమము
గా సిద్ధించు ఖండముల్ లంబఖండంబులు లలితశీల ।

లంబేతి - లంబతద్ త్రిగభుజయో
గ్యస్యం సంధిసంజ్ఞం తదూనా భూః పీ
ఠసంజ్ఞా - సచాసౌ సంధిశ్చ తాభ్యాం ధిః
ద్విఘ్నః ద్విధా స్థితః లంబేన పక్రైవ
కేవచ హతః పరపీఠేన భక్తః మా
త్ లంబః ఖాధః ఖండే భవతః

కర్ణముల చే వేర్వేర గుణించి యుత
రలంబపీఠము చే వేర్వేర భజింపలం
బక కాధః ఖండంబులగు నిట్లు భ
యుప శ్వ [illegible] బులను దెలియునది

ఇందు లంబమునకును దానిప్రక్క
సంధి భుజంబునకును గలవగారం
తరము లమసంధియగు - నా సంధి
భూమియందు ద్రోయ శేషము పీ
ఠంబనంబరగు - నిట్లు భయపార్శ్వం
బుల సాధించునది

పిదప నే పార్శ్వ లంబమునకును త
ద్దాత్రి భుజ మూలోత్పన్నకర్ణం
బునకును గల యోగస్థానమున
కు లంబకర్ణఖండంబులు దక్షి
ణితంబులగు నా పార్శ్వసంధి
రెండు ప్రత్యులుగసుండి తదితర లంబ

తత్ర సంధిపీఠయోర్జాతయో ర్వ్య
స్తలంబః ౧౬౮ తత్ త్రిభుజ బాహూ:
౧౯౫ పత్రౌ కోటి కర్ణౌ ఏతయోః
కృతీ ౩౮౦౨౫-౨౮౨౨౪ తదంతరం
౯౮౦౧ తన్మూలం ౯౯ బాహుః సంధి
వసంధిః అస్య లంబస్య బాధాపి స్యా
పరతమానా భూమాః ౩౦౦ శేషః ౨౦౧
పీఠ సంజ్ఞా స్యాత్ ద్వితీయా బాధా
ఏవం ద్వితీయో లంబః ౨౨౪ తదా త్రి
తబాహుః ౨౬౦ తత్కృతీ ౬౭౬౦౦
౫౦౧౭౬ తదంతరం ౧౭౪౨౪ త
న్మూలం ౧౩౨ సంధి సంజ్ఞాయామే
వద్వితీయలంబాబాధా భూమౌ ౩౦౦
సంధినా ౧౩౨ ఊనా ౧౬౮ పీఠం
... లంబయోర్యోగే ...

వామభుజపార్శ్వము

భుజం	లంబం
౨౬౦	౨౨౪
వర్గం	వర్గం
౬౭౬౦౦	౫౦౧౭౬

వర్గాంతరం
౧౭౪౨౪
మూలం
౧౩౨

నాము సంధి	నామ సంధీతరం
౧౩౨	౧౬౮

దక్షిణభుజపార్శ్వము

భుజం	లంబం
౧౯౫	౧౬౮

నయనంయథాతత్సంధిః ౪౮ ద్విష్ఠః
౪౮-౪౮పరలంబేనానేన ౨౭౪ హృ
తః ౧౦౭౫ ౭ఎపరశ్రవణేన ౭౮౦ చ
హృతః ౧౩౪౪౦ పరమేవేన౧౬౮శ్రు
త్యాభ్యక్తేలబ్ధంలంబాధఃఖండః౬౪
కర్ణాధఃఖండః౮౦

ఏవమన్యలంబస్య౨౭౪సంధిః
౧౩౨ పరలంబేన ౧౬౯ హృతః
౨౪౯౪౮ పంప్తేన ౨౫౨ భక్తః
౯౯లంబాధఃఖండఃఅన్యత్రసంధిః
౧౩౨ పరశ్రవణేన ౬౧౫ హృతః
౪౧౫౮౦ పంప్తేన ౨౫౨ భక్తేల
బ్ధం౧౬౫కర్ణాధఃఖండం

హారకంఽ పంప్తేన
౧౬౮
హారభక్తేలబ్ధం
౬౪ ౮౦

వర్గం ౩౮౦౨౫ వర్గం ౩౫౬౨౧
వర్గాంతరం
౨౩౦౪
మూలం
౪౮

దక్షిణసంధి దక్షిణసంధిపీతం
౪౮ ౨౫౨

కర్ణలంబయోరగ్రస్థానసూత్రఖండ
ములు

లంబఖండము	కర్ణఖండము
౧౩౨	౧౩౨
౧౬౯	౩౧౫
౨౪౯౪౮	౪౧౫౮౦

హారకంపంప్తేన
౨౫౨

హారభక్తేలబ్ధం
లంబఖండంకర్ణఖండం
౯౯ ౧౬౫

లంబఖండం	కర్ణఖండం
౯౯	౪౮
౭౩౪	౭౮౦
౧౦౭౫౨	౧౩౪౪౦

రుజువు

భుజం౯౯	కోటి౧౩౨	భుజం	కోటి
వర్గం	వర్గం	౬౪	౪౮
		వర్గం	వర్గం
౯౮౦౧	౧౭౪౨౪	౪౦౯౬	౨౩౦౪

యుతి
౨౭౨౨౫
మూలం
౧౬౫

యుతి
౬౪౦౦
మూలం
౮౦

అథకర్ణయోర్యోగాదధోలంబకదా

బాధాజ్ఞానాయసూత్రం

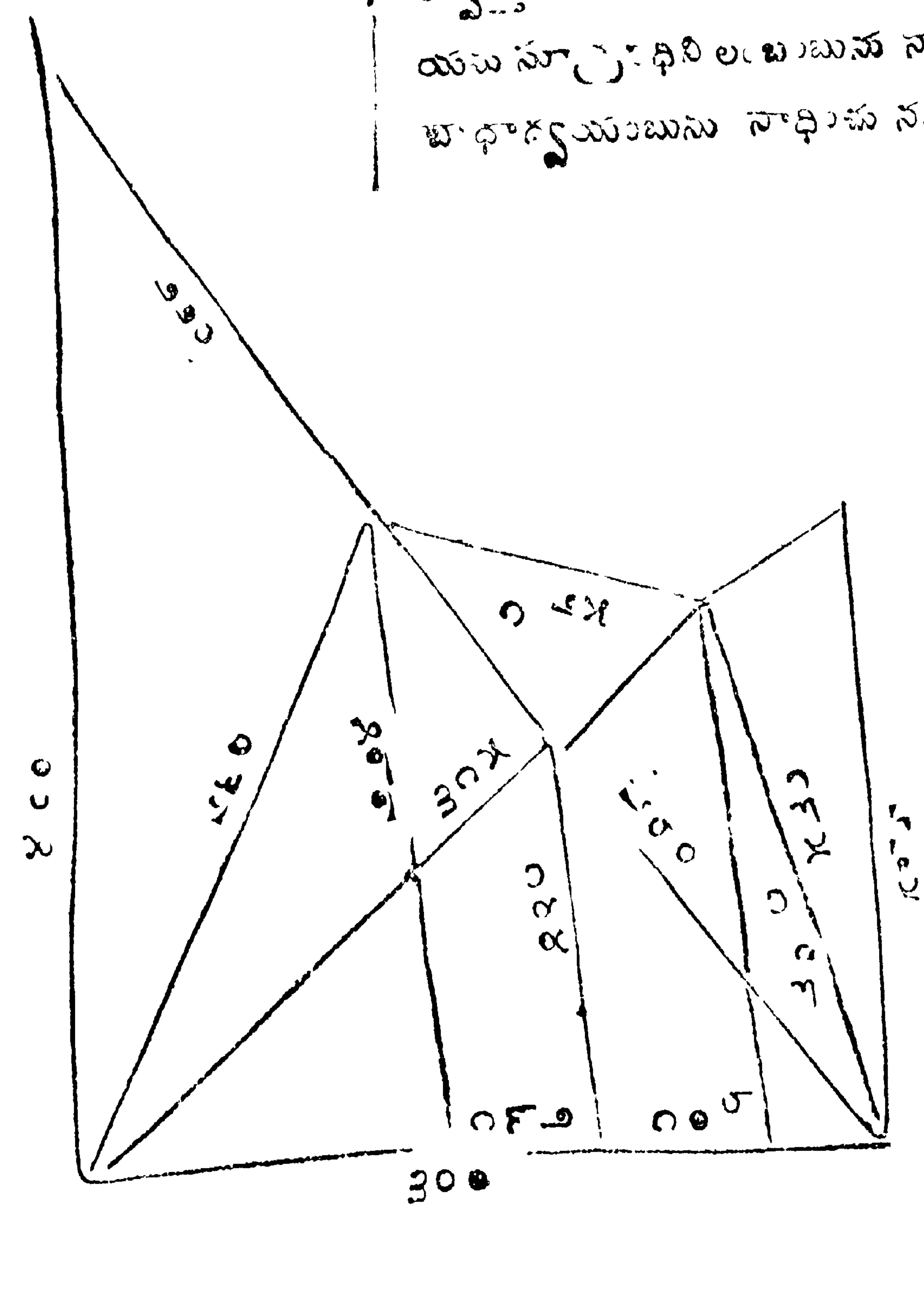
౬౦పాన్తాహ్నానిజనిజక్షీతిభక్తౌ వంశౌస్థః। ఆభ్యాంత్ర

క్వచ్చ్ఛ్రితోర్వ్యోర్వ్యోగాల్లంబః కుఖండే చ

కర్ణాయుగ్మములందుగన్పట్టుసంయోగకలంబంబుగను నెడలం
బయుగము। భూగుణితముజేసిపొల్పొంద వేర్వేర నిజనిజపీఠా
లి నెరిహరింప। వంశంబులగుదానవలనుగాబూర్వోక్త విధి
లంబకువధలు వేద్యములగు॥౧౧

కర్ణ- ద్వయ సూత్రయోగస్థాన భూమ్యంతర లంబము కొరకు - లంబంబుల వేర్వేర భూమిచే గుణించి తమతమ పీఠంబుల భజింపవంశంబులగు - నీవంశద్వయంబుచే పూర్వోక్త వేణుయుగళ మూలసూత్రయుగ సూత్రవిధిని లంబంబును నాబాధాద్వయంబును సాధింపనది

లంబావితి- లంబాభ్యాం మూర్ధ్నా గుణితౌ నిజనిజపీఠాభ్యాం భక్తౌ వంశౌ భవతః। తాభ్యాం పూర్వవత్ అన్యోన్యమూలాగ్రగసూత్రయోగాదితి విధినా లంబాబాధాస్సాధితవ్యాః

యథాలంబౌ ౧౮౯ - ౨౨౪ భువా ౩౦౦ క్రమాద్గుణితౌ ౫౬౭౦౦ ౬౭౨౦౦ - నిజ నిజ పీఠాభ్యాం ౨౫౨-౧౬౮ క్రమాద్భక్తౌ ౨౨౫ ౪౦౦ లబ్ధౌ ఇష్టావంశౌ..........*

వేణ్వోః ౪౦౦-౨౨౫ వధః ౯౦౦౦౦ వంశయోః ౪౦౦-౨౨౫ యోగః ౬౨౫ అనేన భక్తో లబ్ధః ౧౪౪ లంబో జలయోగాదధోలంబః ....*

భూఖండే యథా వంశౌ ౨౨౫ - ౪౦౦ ప్రత్యేకభూః ౩౦౦ గుణితౌ ౬౭౫౦౦-౧౨౦౦౦౦ స్వయోగేన ౬౨౫ క్రమాద్భక్తౌ లబ్ధే భూఖండే ౧౦౮ - ౧౯౨......*

లంబము:	లంబము:
౨౨౪	౧౮౯
౩౦౦	౩౦౦
౧౬౮)౬౭౨౦౦	౨౫౨)౫౬౭౦౦
ఫలం-వంశం	ఫలం-వంశం
౪౦౦	౨౨౫

యుతి ౬౨౫ హారకము

౪౦౦
౨౨౫
౬౨౫)౯౦౦౦౦

ఫలం-కర్ణసూత్ర సంపాతస్థాన లంబము ౧౪౪

వంశము	వంశము
౪౦౦	౨౨౫
౩౦౦	౩౦౦
౬౨౫)౧౨౦౦౦౦	౬౨౫)౬౭౫౦౦
లబ్ధం భుజఖండము -	లబ్ధం భుజఖండం
౧౯౨	ఆబాధ ౧౦౮

అథసూచ్యాబాధాలంబభుజజ్ఞానం
వృత్తత్రయేణాహ-

లంబహృతో నిజసంధిః పరలంబగుణస్సమాహ్వయో జ్ఞేయః।
సమపరసంధ్యోరైక్యం హారస్తేనోద్ధృతౌ తౌ చ। సమపరసం
ధీ భూఘ్నౌ సూచ్యాబాధే పృథక్స్యాతామ్। హారహృతః పర
లంబస్సూచీలంబోథ వేద్యౌ ఘ్నౌ॥ సూచీలంబఘ్నౌ భుజౌ నిజని
జలంబోద్ధృతౌ భుజౌ సూచ్యాః। పంచక్షేత్రేప్యదః ప్రాజ్ఞై
స్త్రైరాశికాత్క్రియతే॥

సూచిలంబమునకు సొంపొందునవధులు సాధించు నెడ నిజసంధియన్య లంబగు ణంబందిలలిమీరనిజలంబహృతశ యిసేనసంజ్ఞ నేపుమీర నీసమంబును పరని దిష్టసంధియు నైక్యమై హారాఖ్యనందుచుండు | నాసమపరసంధులట భూగుణంబులై హారహృతంబులైయలరుసూచి | కాబాధయుగ్మములట పరలంబంబు భుగ్నమై హారహృతమొందిసూచి||౧౬||లంబనకొన ట్లలంబంబులలినిజ నిజ| భుజగుణంబును నిజలంబభజితమెలమి |నొందిసూచీభుజంబులై యొర పుగాంచు | నిదిక హాక్షేత్రి ధియన నెగడుచుండు|| ఈ క్షితి త్రైరాశికపద్ధి శిక్షణ మున నేనిసిద్ధి జెందుచునుండు | వీక్షణము జేయ ప్రాజ్ఞులు దక్షుల గుట| గుణితమందుదడబడకేమిక ||..............................*

లంబహృతేతి-నిజసంధిః పరలంబేన గుణితః స్వలంబేన భక్తః సమాహ్వయో భవతి-

తేనసహపరసంధేరైక్యం హారో భవతి

భూమి నాగుణితౌ తౌ సమపర సంధీ తెన హారేణ భక్తౌ పృథక్ స్యాతాం సూచ్యాబాధే స్యాతాం

పరలంబః భువాహతః హారేణ హృతః సూచీలంబో భవతి||

భుజౌ సూచీలంబేన గుణితౌ నిజనిజలంబేన హృతౌ సూచీభుజౌ భవతః ||

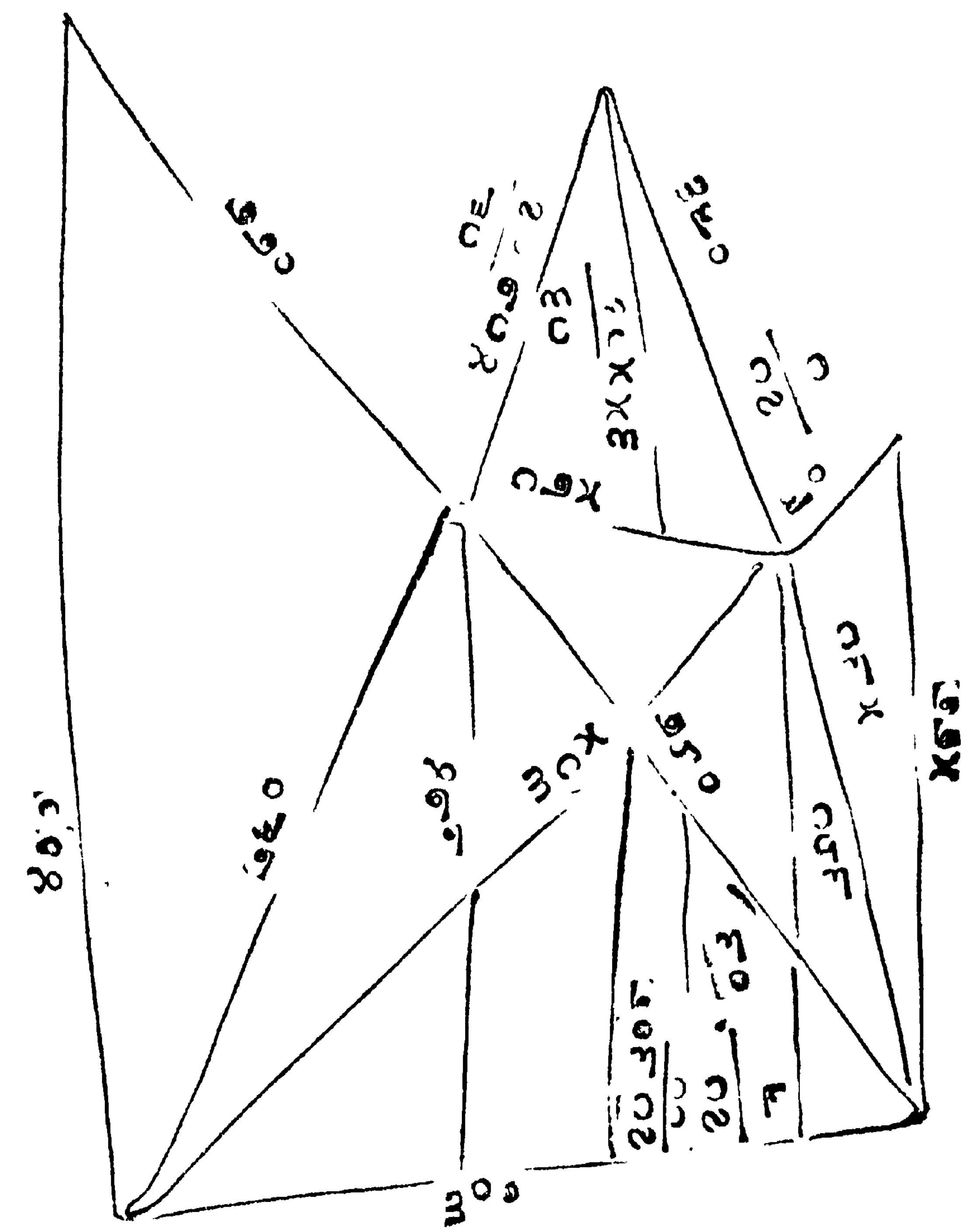
ఏవం సర్వత్ర త్రైరాశిక ప్రమాణం గుణ్యగుణకౌ తు యథా యోగ్యం ప్రకల్ప్య సుధీయా త్రైరాశికమూహ్యం||

తనదిక్కునగల సంధిని యితర లంబము చేగుణించి తనలంబముచే భజింపసమాహ్వయంబగు. ఈసమంబు తో పరలంబసంధిని గూడినహారకంబగు

ఇట్లుసాధితంబగు - సమంబు నుపరసంధియు వేర్వేర భూమిచే గుణించి హారకము చేహరింప సూచీలంబాబాధలుసిద్ధించుచు ఇట్లుభయపక్షంబులను సమానము......................*

పరలంబముభూమి చేగుణించి హారకముచే హరింపసూచీలంబంబగు. ఉభయపక్షములు - సూచీలంబముచే భుజంబుల వేర్వేరగుణించిన మతౌ లంబములచే భజింప సూచీభుజంబులగు ....*

ఈవిధి త్రైరాశికంబుల చేత యు సాధింపంబడునట ....

సమాహ్వయానయనం

నిజసంధిః ౪౮ పరలంబేన ౨౨౪ గుణితః ౧౦౭౫౨ అస్వలంబేన ౧౮౯ భక్తః నిశ్శేషాభావాదేక వింశత్యా పవర్తితః $\frac{౫౧౨}{౯}$ సమాఖ్యోయం

పరస్మిన్ ద్వితీయపార్శ్వే నిజసంధిః ౧౩౭ అపరలంబేన ౧౮౯ గుణితః ౨౫౮౯౩ స్వలంబేన ౨౨౪ భక్తః సి

సమానయనము

$\frac{౧౩౭}{౧౮౯}$

౨౨౪) ౨౫౮౯౩ (

హారభక్తలబ్ధము

$\frac{౨౫౮౯౩ \text{ అప } ౨౮}{౨౨౪}$

రాశి $\frac{౮౯౧}{౮}$

శేషాభ్యామాదష్టావింశత్యపవర్త్య జాతస్సమాఖ్యః ౮౯౧/౮

హారసాధనం-యథా- సమాఖ్యః - ౮౯౧/౮ సంధిః ౪౮/౧ పతయో రైక్యార్ధం సమ ఛేదౌ ౮౯౧/౮ ౩౮౪/౮ ఐక్యం

౧౨౭౫/౮ హారాఖ్యోయం

అన్యత్ర సమః ౫౧౨/౯ అపరసంధిః ౧౩౨/౧ అనయో రైక్యార్ధం సమ ఛేదౌ ౫౧౨/౯ ౧౧౮౮/౯ అనయో రైక్యం

౧౭౦౦/౯ హారాఖ్యోయం

సూచ్యాబాధాసాధనం-యథా.

సమః ౮౯౧/౮ పరసంధిః ౪౮/౧ భు వా

౩౦౦ గుణితౌ ౨౬౭౩౦౦/౮

౪౮
౨౨౪
౧౮౯)౧౦౭౫౨

హారభక్తలబ్ధము

౧౦౭౫౨ అప ౨౧ / ౧౮౯

రాశి ౫౧౨/౯

హారకానయనము

సమం ౮౯౧/౮ పరసంధి ౪౮/౧ సమ ౮౯౧/౮ ౩౮౪/౮ యోగం- హారకము

౧౨౭౫/౮

సమం ౫౧౨/౯ పరసంధి ౧౩౨/౧ సమ ౫౧౨/౯ ౧౧౮౮/౯ యోగం హారకము

౧౭౦౦/౯

సూచ్యాబాధాద్వయ సాధనము

వామపార్శ్వక్షేత్రమున

సమః ౮౯౧/౮ - భూ	పరసంధి ౪౮
	౩౦౦
౩౦౦ రా ౨౬౭౩౦౦/౮	౧౪౪౦౦/౧
భా. హా ౧౨౭౫/౮ ఇం	భా- హా ౧౨౭౫/౮

౧౪౪౦౦/౧ హారేణ ౧౭౭౫/౮ స్యృతౌ
అత్రహారభాజ్యయోః ఛేదస్యతు
ల్యత్వాన్నాశః ౭౬౬౩౦౦ ఉభ/౧౭౭౫
యోఃపంచసప్తత్య ౭౫ అపవర్తేః
లబ్ధాసూచ్యాబాధా ౩౫౬౪/౧౭ ఛేదే
న ౧౭ భక్తే లబ్ధం ౨౦౯ ౧౧/౧౭ భూగు
ణితపగసంధిః ౧౪౪౦౦/౧ హారేణ
౧౭౭౫/౮ భక్తః ఛేదం లవంచ పరివ
ర్త్యేతి కృతేజాతం ౧౧౫౨౦౦/౧౭౭౫
ఛేదేనభక్తాద్వితీయాబాధా ౯౦ ౬/౧౭
అన్యత్రసమః ౫౧౭/౮ భుజా ౩౧౦/౧
గుణితః ౧౫౩౬/౯ ఏహారేణ ౧౧౦౦/౯
భక్తః అత్రాపిహారభాజ్యయోశ్ఛే
దస్యతుల్యత్వాత్ నాశే కృతే జా
తః ఫలం ౧౫౩౬౦౦ శతేనాపవర్తితే/౧౭౦౦
తే ౧౫౩౬/౧౭ జాతా సూచ్యాబాధా.

దుహార భాజ్యము పరిగుణితం
బుల ఛేదంబుల ౧౭౭౫
లకు నాశము ఇంచి ఛ ౧౪౪౦౦ శా/౧
నా ౭౬౬౩౦౦/౧౭౭౫ ౧౧౫౨౦౦ అ/౧౭౭౫
ఇవ ౭౫ శాంకి పడి శాం ౧౫౩౬/౧౭
౩౫౬౪ ఫలం అ ఫలం అబాధ
బాధ ౨౦౯ ౧౧/౧౭ ౯౦ ౬/౧౭

దక్షిణపార్శ్వక్రమమున

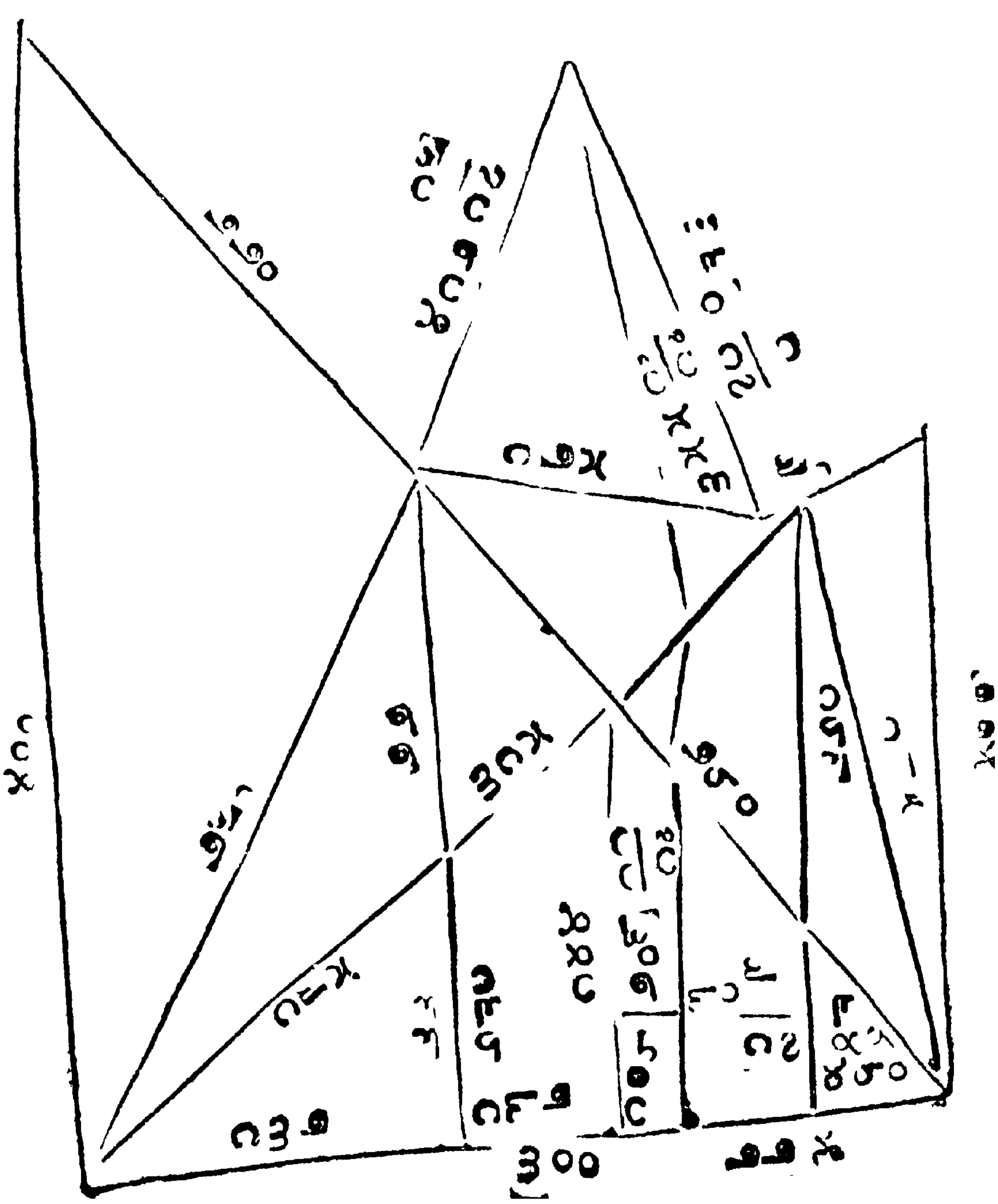
సమం ౫౧౭/౯ గుభూ ౩౧౦/౧ శా
౧౫౩౬౦/౯ భా ౧౭౦౦౦౦/౯ మహార
భాజ్యములతుల్యంబగు ఛేదంబుల
నశింపజేయుటబ్ధం ౧౫౩౬౦౦/౧౭౦౦ అప
౧౦౦ శా ౧౫౩౬/౧౭ ఫలం అబాధ ౯౦ ౬/౧౭

హారేణహృతేజాతం౯౦ ౬/౧౨ తదే
వపరసంధిః౧౩౨భువా ౩౦౦హ
తః౩౯౬౦౦హారేణ ౧౨౦౦/౯ భక్తః
శేషం లవంచ పరివర్త్యానవగుణిత
స్సంధిః౩౫౬౪౦౦/౧౨౦౦ తేనాపవర్తి
తేజాతం ౩౫౬౪/౧౨ హారేణహృతే
జాతం ౧౧/౧౨ జాతాద్వితీయాసైవ

పరసంధి౧౩౨
౩౦౦/౧
౩౯౬౦౦/౧ భాహా౧౨౦౦/౯

పరిగుణ ౩౯౦౦ రాశి
౧౨౦౦ ౧
౩౫౬౪౦౦/౧౨౦౦ అపవర్తనరాశి ౩౫౬౪/౧౨

ఫలంఅబాధా౯౦ ౧౧/౧౨

సూచీలంబసాధనంయథా

పరలంబః ౧౮౯ భుజా ౩౦౦ హతః ౫౬౭౦౦ హారేణ ౧౨౭౫/౮ భక్తః శేషం లవం చ పరివర్త్య తస్య ఘ్నగుణితః ౪౫౩౬౦౦/౧౨౭౫ పంచసప్తత్యా ౭౫ ఉభయోరపవర్తనాత్ ౬౦౪౮/౧౭ శేషభక్తః ౩౫౫ ౧౩/౧౭ సూచీలంబః-

ఏవం ద్వితీయస్య పార్శ్వే పరలంబః ౨౨౪ భుజా ౩౦౦ హతః ౬౭౨౦౦ హారేణ ౧౭౦౦/౯ భక్తః శేషం లవం చ పరివర్త్య తేన గుణితః ౬౦౪౮౦౦/౧౭౦౦ శతేనాపవర్తితే హారహృతే చ లంబం సూచీలంబం ౩౫౫ ౧౩/౧౭ సైవ

సూచీభుజసాధనంయథా-

భుజౌ ౧౯౫ - ౨౬౦ లంబేన ౬౦౪౮/౧౭ గుణితౌ ౧౧౭౯౩౬౦/౧౭ స్వస్వలంబాభ్యాం ౧౮౯ - ౨౨౪ భక్తౌ జాతౌ స్వస్వమార్గేణ వృద్ధౌ- సూచీభుజౌ ౬౨౪౦/౧౭ ౭౦౨౦/౧౭

సూచీలంబసాధనము

పగలంబము	పరలంబము
౧౮౯	౨౨౪
౩౦౦	౩౦౦

౫౬౭౦౦ భాహా- ౬౭౨౦౦ భా

౧౨౭౫/౮ పరి ౮/౧౨౭౫ హా ౧౭౦౦/౯ పరి

భాజ్యం ౫౬౭౦౦/౧ ౯/౧౭౦౦ గు.హా

గుణితరాశి ౬౭౨౦౦/౧ రాశి

౪౫౩౬౦౦/౧౨౭౫ అప ౬౦౪౮౦౦/౧౭౦౦ అప

౭౫ రా ౬౦౪౮/౧౭ ౧౦౦ రా ౬౦౪౮/౧౭

ఫలము-లంబము ఫలము-లంబము

౩౫౫ ౧౩/౧౭ ౩౫౫ ౧౩/౧౭

సూచీభుజములు-

భు ౨౬౦/౧ గు-సూ-లం-౬౦౪౮/౧౭ రా

౧౫౭౨౪౮౦/౧౭ భాలం ౨౨౪/౧ పరి ౧/౨౨౪

గు ౧౫౭౨౪౮౦/౧౭ రాశి ౧౫౭౨౪౮౦/౧౭

అప ౨౨౪ రాశి ౭౦౨౦/౧౭ ఫలం

౪౧౨ ౧౬/౧౭

ఏవంసాధితా లబ్ధాః క్రమేణ-
దక్షిణలంబసంధిః ౪౮ స్వలం
బసంధిః ౧౩౭ దక్షిణలంబపీఠం-
౭౫౭ సవ్యలంబపీఠం ౧౬౮ దక్షిణ
లంబాధఃఖండం ౬౪ తత్కర్ణాధః
ఖండం ౮౦ సవ్యలంబాధఃఖండం
౯౯ తత్కర్ణాధఃఖండం ౧౬౫-
సవ్యవంశః - ౪౨౦ - దక్షిణవం
శః ౭౭౫ కర్ణయోగాదధోలం
బం ౧౪౪ అస్య సవ్యాబాధా ౧౯౭
దక్షిణాబాధా ౧౦౮ సవ్యసమసం
ధిః ౧౧౧ ౩/౮ దక్షిణసమసంధిః ౫౬
౮/౯ సవ్యహారః ౧౫౯ ౩/౮ దక్షిణహా
రః ౧౮౮ ౮/౯ సూచీలంబః ౩౫౫

భు ౧౯౫/౧ గు·సూ·లం ౬౦౪౮రా/౧౨

౧౧౨౯౩౬౦/౧౨ భా ౧౮౯/౧ హరి ౧/౧౮౯

గు·భా ౧౧౨౯౩౬౦/౧ గా ౪

౧౧౨౯౩౬౦ అప ౧౮౯ రా ౪ / ౩౭౧౩

౬౭౪౦/౧౨

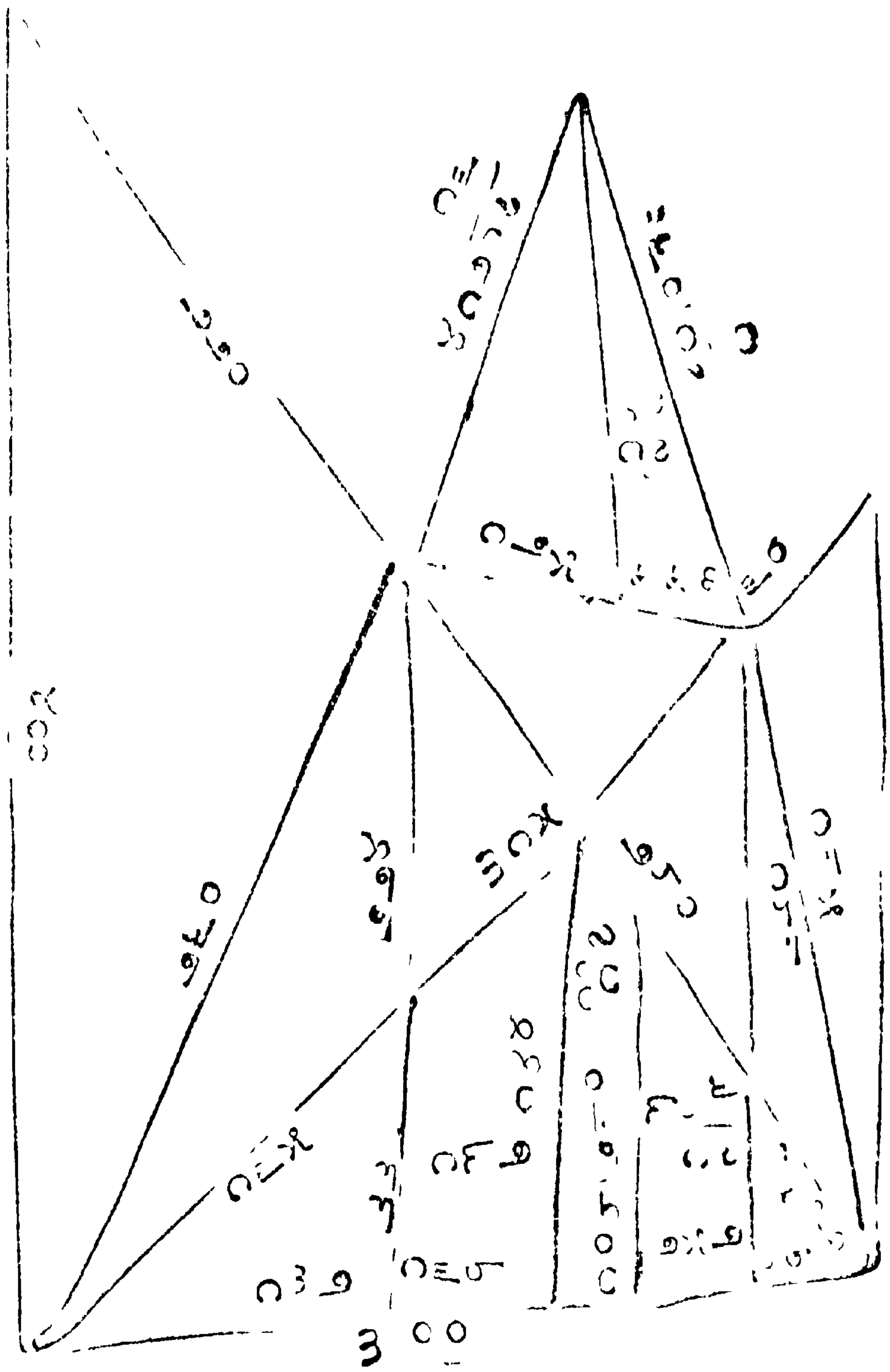
ఫల ———

౩౬౦ ౧/౧౨

ఇట్లు సాధించబడు లబ్ధంబులు
వామలంబసంధి ౧౩౭ దక్షిణ
లంబసంధి - ౧౬౮ - వామలంబ
పీఠము ౧౬౮ దక్షిణలంబపీఠము
౭౫౭ వామలంబాధఃఖండం ౯౯
కర్ణాధఃఖండం ౧౬౫ దక్షిణలం
బాధఃఖండం ౬౪ కర్ణాధః ఖండం
౮౦ వామవంశం ౪౨౦ దక్షిణవ
ంశం ౭౭౫ కర్ణయోగాధోలంబం
౧౪౪ దీని వామాబాధ ౧౯౭ దక్షి
ణాబాధ ౧౦౮ సూచీలంబం ౩౫౫
౧౩/౧౨ సూచీవామాబాధ ౭౯ ౧౧/౧౨
దక్షిణాబాధ ౯౦ ౬/౧౨ సూచీ వామ

$\frac{౧౩}{౧౮}$ తస్యసవ్యాబాధా. ౨౦౯ $\frac{౧౧}{౧౮}$ దక్షిణాబాధా ౯౦ $\frac{౬}{౧౮}$ సూచీసవ్యభుజః ౪౧౨ $\frac{౧౦}{౧౮}$ సూచీదక్షిణభుజః ౩౬౮ $\frac{౧}{౧౮}$

భుజం ౪౧౨ $\frac{౧౬}{౧౭}$ దక్షిణభుజం ౩౬౦ $\frac{౧}{౧౮}$

౧౮ ప్రశ్న

వసుమతి బాణాశ్వవహ్నులు వదనంబు నక్షత్రంబులుగను భుజలధరా తర్క| ముఖము
నక్షజలాగ్ని మితము నుకరణములు ధరావ స్వర్ణలు నక్షజలములు। నగులు బకంబు
లనయన తత్త్వంబులు నాగాగ్రభుజములు నంతర ప్రమాత। నంపాతంగ్రియ పీఠములలం బ
కరణ రూపుఖండములు లంబకము క్షేత్రఫలము। ఈగను నడన ఫలు నెగసూచి
లంబము వఫలు భుజములు లలనా। దెలియజాలు కుముసీమ దిడ్యభా గినైలలవసి క్షేత్రజల
భాగినికొమ నేస॥

భూ ౩౭౫ము ౧౧౦ ము ౭౫ ము ౩౬౦ ౩౦ ౭౫ ౪౦ లు ౩౩ ౩౦

త్రిభుజ చతుర్భుజక్షేత్రంబుల యందలి

యన్నికోణంబులను స్పష్టముగ విస్తృతి.

వ్యాఖ్యానము.

త్రిభుజ చతుర్భుజ ... కోణంబుల నదలు పాకి। సెగము
వృత్తము గాంచునిగమన ... చేసి భుజముల ... హాతము। ...
... ... వ్యక్త
కోణ ... త్రయ దక్షిణ భుజ ... లు నాల్గు
వేరు। వేరుగ సంఖ్యచు రాశి చేసి భుజనంబు। ... ...
గసూలు। మొన్న విష్కంభ ... గసన్ని రోడ ... త్రి ... బాసల
స్వముగు సందయు.

త్రిభుజ చతుర్భుజ ... కోణ ... నరము
దాకియుండవృత్తము దె... వృత్త
క్షేత్రంబుల దేశ భుజంబు ... ...
టి సంఖ్యచేత రాశి ... లన ... లన
ము చేయ పెడలో లుత కరణ త్రి ...
యంబులను విధ భుజ త్రిభుజ బు
లను వేస్తే గసుతించియా రాశి ...
బులసూపర సేపరచు రాశి త్రయంబుల
... రాశి ... బగు
విధము చేభుజ బులప ...

బాసునందు ... భుజ ... వ కలనం బు
నుగా ... చేయ పెడలో ... చు
రాశి ... బాసు ... టిను ...
చి ... బగు రాశి ... బగు ***
విధ ... కము చే భ క్షేత్రబగు ... ము
న ... యమున ... చిన మూలము
అదము భుజాదుల కోణంబులన్నియు యం
దాక జాలు వృత్త వ్యాసాధము త్వ
న్న ఉను - ************

త్రిభుజంబున విశేషము.

సార్వత్రమైన త్రిభుజంబునకు గణితసిద్ధమగు విశేషము కారుకల్పనంబు
జేయదగునుపారసిద్ధికై-

త్రిభుజంబునపారకము సిద్ధించుకొరకు భుజాలవధభుజస్థానములోనాన్యము గనుం చండగుననట- ....

యావృత్తఉత్తరాధరము - క్రింద నాయబడియెడు- ....*

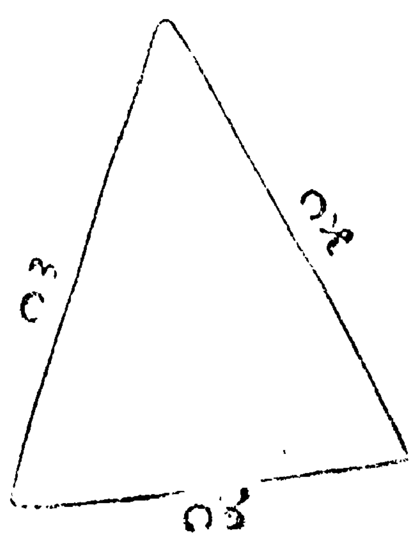
ఉదాహరణము-

మనుజులతిభుల్లీలాదశములూనగుబట్టునలోలనెత్రియా। ఘనవగుత
కణాముల సుగాత్ప్రభుజంబులు రాజులున్మణుల్ । ము నకొననట్ట
యా త్రిభుజము ఇష్టతురశ్రములెట్టివృత్తము। లనిన వదియకోణములు
గన్గొనులగ్నత వేగదెల్పుమా ॥

ఈయుదాహరణంబున ౧౪.౧౫.౧౩ గల త్రిభుజంబునకోణంబులందాకువృత్తంబెట్టిదియు.

చతుర్భుజంబున ౯. ౨౫. ౧౬. ౩౯. గలనాలుగు భుజకోణములందాకువృత్తంబెట్టిదియు ప్రశ్నము.

ఇందు త్రిభుజంబునకువృత్తము సాధించుటకు నాల్గవస్థానముహూన్య
ముగల్పన జేసిగణితము సాధింపవలయునను విశేషవిధి పలికినట్లు
గల్పింపబడియె॥

హరనయనం.

౧౩	౦	౧౫	౧౪
౧	౧౫	౧౪	౧౩
౧౫	౧౪	౧౩	౦
౧౯	౭౯	౨ ౭	౧౭
౧౪	౧౩	౧	౧౫
౧౪	౧౬	౪౭	౧౭

ఉత్పన్నగుణితరాశి ౧౧.౯౮౬

భాజ్యానయనము

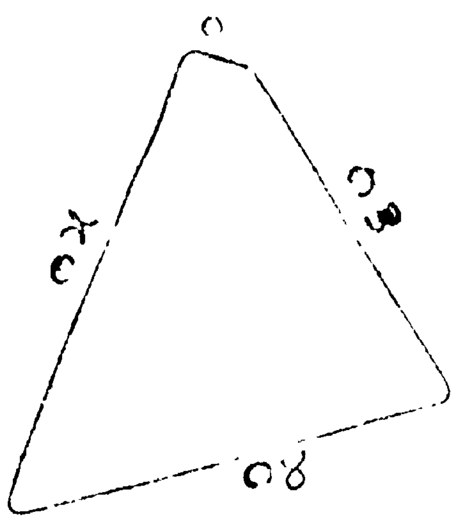
౧౪.౧౫ | ౧౪.౧౩ ౧౫ ౧౪
౧౩. ౦ | ౧౫. ౦ ౧౩. ౦

౧౯౭ ౦ | ౭౧౦.౦ | ౧౯౫.౦

ఇచ్చిన త్రికోణరాసులు శూన్యములగు ట సనత్పర గుణితరాశి భాజ్యము-

౭౪౫.౭౯౦౦

౭౪౫.౭౯౦౦ అప ౧౭౬౪ రానికి ౭/౬౪ నిచ్చిన శ్రీ ... త్ప్రాప్తఫలం ౮ ౧/౮
౧౧.౯౮౬

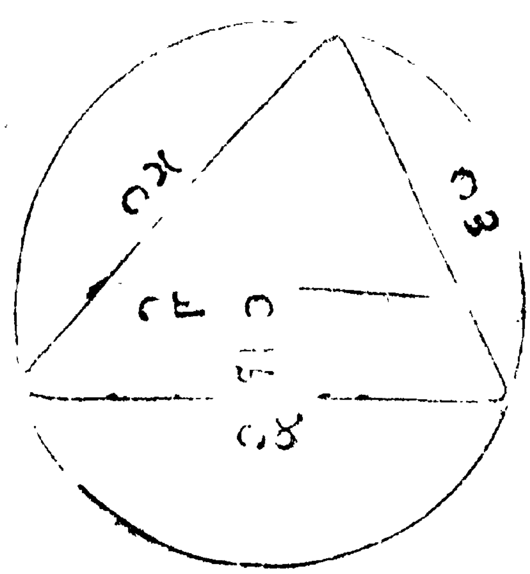

౧౯ శ్లోకము.

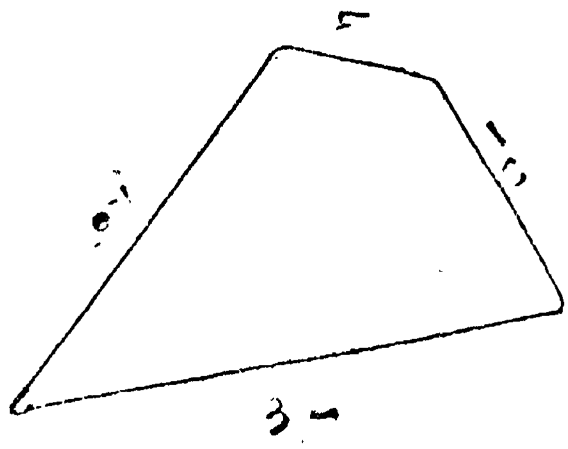
పరిమాణమునకు ... లు త్రిభుజము ... ధి ... వృత్తములు ...

త్రి ౧౦.౧౭.౯. ద్వి ౧౭.౯.౧౭.

త్రి ౮.౭.౬.

చతుర్భుజక్షేత్రన్యాసము.

హరకానయనము.

౨౫	౯	౧౬	౩౬
౯	౧౬	౩౬	౨౫
౧౬	౩౬	౨౫	౯
౪౦	౬౧	౮౮	౭౦
౩౬	౨౫	౯	౧౬
౧౪	౩౬	౬౮	౫౪

అన్యోన్యగుణితరాశి ——— ౧౮౫౦౬౮౮ హరకం.

భాజ్యానయనము.

౨౫/౯	౩౬/౧౬	౧౬/౯	౩౬/౨౫	౩౬/౯	౨౫/౧౬
౨౨౫	౫౭౬	౧౪౪	౯౦౦	౩౨౪	౪౦౦

యోగం యోగం యోగం

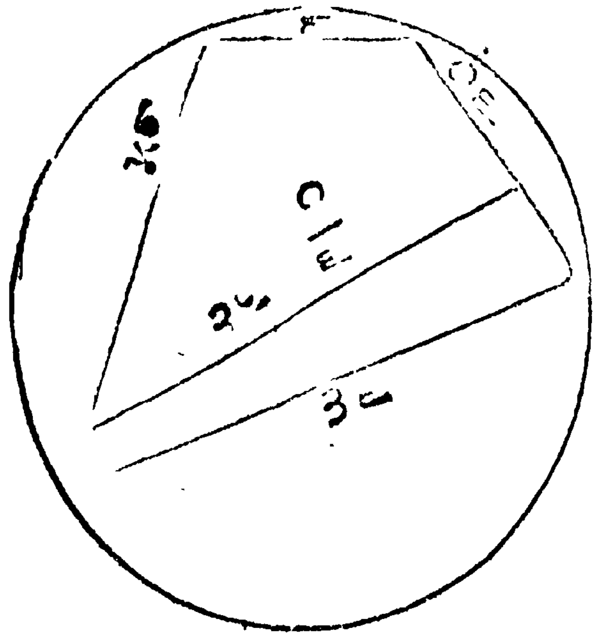
౮౦౧ ౧౦౪౪ ౭౨౪

ఈమూడురాసుల అన్యోన్యగుణితరాశి ౬౦౫౪౪౦౬౫౬ భాజ్యం

౬౦౫౪౪౦౬౫౬ / ౧౮౫౦౬౮౮ అపవర్తనము ౨౯౬ రాశి ౪౬౨౧౬౧ / ౧౪౭౨౮ సిద్ధమూలం

౧౮ ౧౨౪౯ స్థూలం ౧౮/౧౨ ౧ వ్యాసఫలం

౧౪౭౨౮ ౧౨

ఫలానయనమునకు ప్రకారము.

హరరాశిమూలమందు నలరుచతుర్థభాగ మ్మై । పరగమీర కుండఫలము

పొరయు నిట్టి భూములకున్ ॥

త్రిభుజక్షేత్రఫలము.	చతుర్భుజక్షేత్రఫలము
హారకము.	హారకము
౧౧౨౮౯౬	౧౮౪౯౬౦౦
మూలము	వీనిమూలము
౩౩౬	౧౩౬౦
చతుర్థాంశము ౮౪	చతుర్థాంశము ౩౪౦

౨౦ ప్రశ్నలు.

శరగిరులు షడవిభుజలము । పరఁగమఱి భూమిచంద్రబాణమగునొక భుజము । కరి

తరణములితరంబు । పరగిన చతురస్రమున కెట్టి ఫలమగున్ ॥

నూరులు వదనము ధృతిమిత । సురయభూమియును భుజసాంఘ్రియని ప్రకల్ । గా

రాజిలు చతురస్రము మహానారయను ఫలముగను నాకు సత్యముగా ॥ సూనసనఖ ములుపద

న । బాధిగ్గజము గున భుజను లష్టియు మారుల్ । గాంచగిరిచతురకోణము । లేవేఁ వ్యక్తమున

చాపుఫేవడ జెప్పుము ॥ త్రి. భూ ౭ నేముఖ ౦ భు ౫౧ భు ౬౫ భూ ౧౬ ము

౧౨భు ౧౬౧౯తృభు ౨౦ ము ౧భు ౧౬౧౨

త్రిభుజచతుర్భుజంబులకన్నభుజంబులు చాఁకుచుగఘటకతం

బగుకృత్యానయనము:

త్రిభుజచతుర్భుజఘనములు । ప్రఘటించుఫలము నగ్రహాయుతా

క్షీణ । విభజించభుజాగృతమై । ప్రభవించుపృష్టిన్యాసము

పదకమగున్ ॥

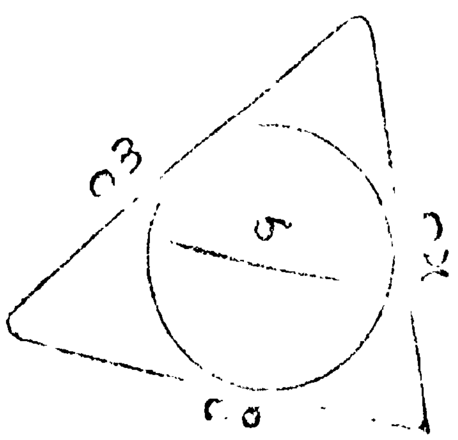
త్రిభుజాదులను స్పష్టంబగు క్షేత్రఫలము - నా త్రిభుజాదులయందున్న భుజంబులం గూడిన రాశియొక్క అర్ధముచే భుజంపవర్తితం భాగార్ధంబగు.

ఈ విషయంబున చతుర్భుజంబున విశేషము గలుగుటనందు విశదము జేయబడియె సూత్రంబున చతుర్భుజంబునకును విధి సమానంబు.

ఉదాహరణము

మనుష్యులు మకరాక్షమితం। ... భుజము ... భుజ
... ధి ... బాహు ... దెంత ... చెప్పుము ||

ఈయుదాహరణంబున - భూ ౧౪ - ౧౩ భు ౧౫ గల త్రిభుజంబున భుజంబు

లన్నియుం గూడినదర్ధము త్రిభుజ ... క్షేత్రఫలమెంతయని ప్రశ్నము

౧౩	౨౧	౨౧	౨౧	౨౧
౧౪	౧౫	౧౪	౧౩	౦
౧౫	౬	౭	౮	౨౧
౪౨				

అన్యోన్యగుణితరాశి ౭౦౫౬ మూలఫలం ౮౪

౨౧) ౮౪ (౪ వ్యాసార్ధం

౨౧ ...

భూమి ... భుజములు ... త్రిభుజ భుజములు మూడు। ... దును ... వ్యాస ... యట్టులుండితే ... లన ... భుజంబులు ... ఎంతకవలెనని ... తత్త్వములు ... దాగున్న ... భూమి ... ఒకగనందు। ... భూమి ... మును స్పష్టము ... భుజ

లైన నెట్టగుపాలువృమిర. ప్ర-౨౧-౧౩-౭ ద్వి-౨౮-౭౫-౧౬ తృ-౫౬-౨౫-౩౯ చ

౬౩-౬౦-౩౯-౪౦౫౬-౫౭-౬౦

విశేషములు. సీ.

విషమచౌకములంపువిగ్రు తకర్ణములు సిద్ధించునట్టిగు చతురకో | ణములదాకువలయగ భూములందువభుజలోకసూత్రముచేతనీకదె | చ్చు ఫలములు స్థిరమాట భాస్కరాచార్యోక్తి గ్రంశియతములేని చో | టఫలము I నియతేతర బైనచ్చటచ్చటమాటట్టిచౌకములందునెళ | వుకొనెను । భుజములసోకమువంతరమున । నుండువలమునిగూ | పణమొప్పపూర్వ । సూత్రవిధిక్షేత్రసంభవసుఫలము । సరదోర్యు

తిశేమునసర్వహింప॥

ఈ విషమచతుర్భుజ ములకర్ణం బులు నియతంబులు గామింజేసి ఫలం బుసి యత బు గాకున్న ను. నియతకర్ణ యాసనూత్రముచేకర్ణంబు నాధించు చెడినట్టియుకోణన్వశంబగువృత్తాంత ర్వతియునగు విషమచతురంబులసగ్వ

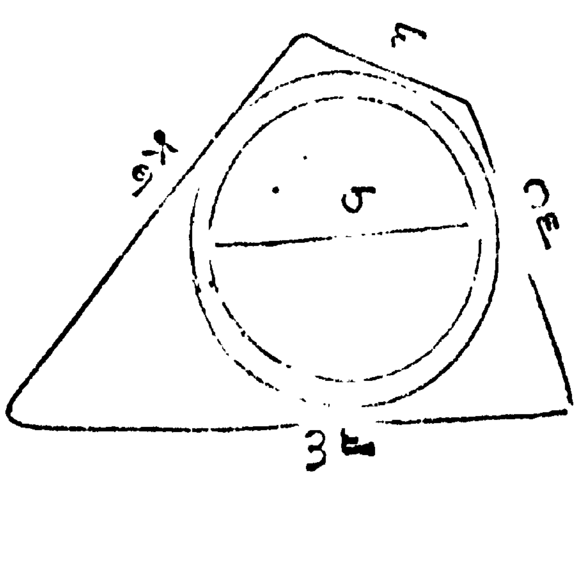
రోన్నతిదళంబుసూత్రాసిత ఫలంబు నియతంబగుట జేసి యిట్టి చతురంబుల

నాల్గుభుజంబులును దాకుచుండెడునంత ర్వృత్తంబుల ప్రాగ్వసూత్ర ... ఫలము సర్వభుజ ... సమ్యగా బుద ... జింప వ్యాసార్ధంబగ్గున ఘట

ఉదాహరణము.

భూమిబాణగిరులు ముఖము భుజలను లు। గజరసంబులు భుజ ము చంద్ర । శరములన్యమైన చతురభుజములు దాని ఫల ... వ

చెప్పదెంత॥

ఈయుదాహరణంబునభూ ౭౫ ము ౪౦ భు ౬౮ లం ౫౧ గలచతుర్భుజంబున నాలుగుభుజంబులను దాకుచునడుమదిరుగువృత్తవ్యాసార్థంబెంతయని ప్రశ్నము.

౭౫	౧౧౭	౧౧౭	౧౧౭	౧౧౭
౪౦	౭౫	౪౦	౬౮	౫౧
౬౮	౪౨	౭౭	౪౯	౬౬
౫౧				

౨౩౪ అన్యోన్యగుణితరాశి- ౧౦౪౫౮౭౫౬ మూలం-౩౨౩౪ ఫలం॥

శేషం. ౧౧౭)౩౨౩౪భు౨ఫలం-౨౭ ౨౫/౩౯ అంతర్వృత్తవ్యాసార్థం॥

౧౧౭

౨౨ ప్రశ్న-

జలనఖములచల శరవసు। పులులపవనముజలధి చంద్రములు బాణనిధీం। దులుభుజములెవటగభుజ। వలయమునకువ్యాసదళము వలుకుము వేగన్॥ ఆశసతిథులువసుంధర। యాశసవసుపులుముఖంబునంగాగ్నిధరల్। వేశరచంద్రములునుభుజ। లౌ కోణములిగభుజ వలయమున వ్యాసమెదో॥

ప్ర- ౨౦౪.౮౫.౧౦౪-౧౯౫ ద్వి- ౧౫౦-౮౦-౧౩౬-౧౦౨

పన్నెండుపుడమియు బాహులు గజదిశల్ వదనమారునుగల్గువసుధయందు। దలపుముగర్భవృత్తవ్యాసమానంబు మతిరుద్రమితమగుమహీయునంక। గిరులుభుజంబులు శరములుముఖమునుగల భూమియందునదెలుపుమదియె। రవిదశవసుమతిరాణించు త్రిభుజిరుద్రాంకగిరులచేరుచిరమైన। త్రిభుజయందునువేర్వేరగేటపరపు। గర్భగతవృత్తవిష్కంభగణనశ్రుతము। గర్భదర్భాగ్ర తీక్ష్ణతగల్గుబుద్ధి। పాటియందున గలదేని ప్రౌఢగణక-

ఉ-౧౨౮.౧౦౬ చ ౧౧౯-౭౫ పం౧౨౦-౧౦౮ షు౧౧౯-౭

అథవృత్తక్షేత్రే పరిధిజ్ఞానాయసూత్రం-

వృత్తేనాహ-

వ్యాసేభనందాగ్ని ౩౯౨౭ హతేవిభక్తే ఖబాణసూర్యైః ౧౨౫౦ పరిధిస్ససూక్ష్మః। ద్వావింశతిఘ్నే విహృతేథశైలైః స్థూలోథవాస్యాద్వ్యవహారయోగ్యః॥

వ్యాసమశ్వబాహునందవహ్నిహతముఖాషయు। ణ్మనభక్తముగుచుసూక్ష్మ

పరిధిబాహుదప్రాంగాం। వ్యాసముల్లహతమొనభగావాజులనుహరింపగా। వాసికెక్కు-
స్థూలపరిధివ్యవహృతులకు యోగ్యమై॥

వ్యాసేతి - వ్యాసః భనందాగ్నిభిః ౩౯౨౭ హతః ఖబాణసూర్యైః ౧౨౫౦ భక్తః లబ్ధం పరిధిమానం సూక్ష్మం॥ యద్వా వ్యాసః ద్వావింశత్యా ౨౨ హతః శైలైః ౭ విహృతః భక్తః స్థూలో వ్యవహారయోగ్యో పరిధిర్భవేత్॥

వ్యాసమును ౩౯౨౭ చేత గుణించి ౧౨౫౦ చేత భాగించిన సూక్ష్మపరిధియగు ....*

మరియు వ్యాసము ౨౨ చేత గుణించి ౭ చేత భాగించిన వ్యవహారయోగ్యంబగు స్థూలపరిధియగుననుట ....*

ఉదాహరణం.

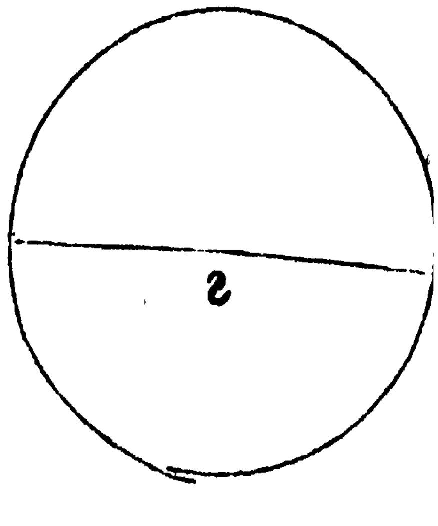
విష్కంభమానం కిల యత్ర సప్త తత్ర ప్రమాణం పరిధేః ప్రచక్ష్వ।
ద్వావింశతిర్యత్పరిధిప్రమాణం తద్వ్యాససంఖ్యాం చ సఖే విచింత్య॥

ఏడు వ్యాసమైన నెగడు వృత్తమునందెంత। భుజకరము వృత్తికి భూమి జాప్రభా। తత్వ్యాసమునకు దనరు నావృతి జల। శరగజాద్రి ప్రష్ఠితికి నెరుగు పరిధి॥

విష్కంభేతి - స్పష్టోర్థః - న్యాసః వ్యాసః ౭ భనందాగ్నిభిః ౩౯౨౭ హతః ౨౭౪౮౯ ఖబాణసూర్యైః ౧౨౫౦ భక్తలబ్ధం పరిధిమానం ౨౧ $\frac{౧౨౩౯}{౧౨౫౦}$

తదేవ సూక్ష్మపరిధిః.

ఈయుదాహరణంబున వ్యాసము ౭ గల చోట పరిధియు పరిధి ౨౨ గం చోట వ్యాసంబును ౨౫౦౦ వ్యాసమునకును ౭౮౫౪ పరిధికిని వ్యాసంబును బలుకుము నుట - ప్రథమోదాహరణము న్యాసము

స్థూలపరిధిర్యథా వ్యాసః ౭ ద్వావింశత్యా ౨౨ హతః ౧౫౪ శైలైః ౭ భక్తః ౨౨ స్థూలపరిధిః.

అథాత్ర గుణకారవిపర్యయేణ పరిధేస్సకాశాద్వ్యాసానయనం. యథా సూక్ష్మపరిధిః ౧౨౩౯/౧౨౫౦ ఛేదఘ్నరూపేష్విక్షిప్తే జాతం ౨౭౪౮౯/౧౨౫౦ అయం ఖబాణసూర్యైః ౧౨౫౦ హతః ౩౪౩౬౧౨౫౦/౧౨౫౦ ఛేదేన భక్తః ౨౭౪౮౯ భనందాగ్నిభిః ౩౯౨౭ భక్తః లబ్ధం వ్యాసం-౭

ద్వితీయ పరిధిః ౨౨ వ్యాసేన ౭ హతః ౧౫౪ ద్వావింశత్యా ౨౨ భక్తే లబ్ధం వ్యాసమానం ౭

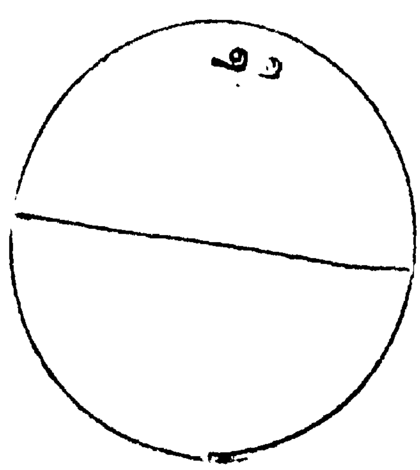
వ్యాసం-౭

సూక్ష్మపరిధి-	స్థూలపరిధిః
౭	౭
౩౯౨౭	౨౨
)౨౭౪౮౯	౭)౧౫౪
౧౨౫౦	ఫలము
పరిధి-౨౧ ౧౨౩౯/౧౨౫౦	౨౨

పరిధి

౨౨

సూక్ష్మవ్యాసం	స్థూలవ్యాసం
౨౨	౨౨
౧౨౫౦	౭
౩౯౨౭)౨౭౫౦౦	౨౨)౧౫౪
ఫలం	ఫలం
౭ ౧౧/౧౨౫౦	౨౨

ద్వితీయోదాహరణన్యాసః

వ్యాసః ౨౫౦౧

సూక్ష్మపరిధి-	స్థూలపరిధి-
౨౫౦౦	౨౫౦౦
౩౯౨౭	౨౨
౧౨౫౦) ౯౮౧౭౫౦౦	౭) ౫౫౦౦౦
లబ్ధపరిధి ౭౮౫౪	ఫలం ౭౮౫౭ $\frac{౧}{౭}$

పరిధిః- ౭౮౫౪

సూక్ష్మవ్యాసం.	స్థూలవ్యాసం:
౭౮౫౪	౭౮౫౪
౧౨౫౦	౭
౩౯౨౭) ౯౮౧౭౫౦౦	౨౨) ౫౪౯౭౮
ఫలంవ్యాసం ౨౫౦౦	ఫలం ౨౪౯౯

ప్రకారాంతరము.

వృపమనుగుణగుణితంబును|నపవర్తనమ(భ)ఖఖఖనభిసూరులచే| నుపమఙ జేసిననిలగో|శపుపరిధిమితంబువచ్చునక్రమలీలః||

వ్యాసము ౩౧౪౧౬ చేతగుణించి ౧౦౦౦౦ చేభజింపపరిధిమానము. ఇది చేనపవర్తనముజేసినగుణము ౩౯౨౭ హరం ౧౨౫౦ గనుక నియ్యుభయమున మానము.

న్యాసము.

వ్యాసం:	వ్యాసము.
౭	౨౫౦౦
౩౧౪౧౬	౩౧౪౧౬
౨౧౯౯౧౨ / ౧౦౦౦౦	౧౦౦౦౦) ౭౮౫౪౦౦౦౦
అపవర్తరాశి $\frac{౨౭౪౮౯}{౧౨౫౦}$ - ఫలం	ఫలం- ౭౮౫౪
శే౧- $\frac{౧౨౩౯}{౧౨౫౦}$	

సూక్ష్మపరిధిసమానము.

౨౩ ప్రశ్న

వ్యాసము౦౧౧౨౦౧గజాం౦౧ములై యున్న | పరిధిమితమ. దెంత పరిధిమితము | సూన్యత క్షేత్రఖులుసూర్యపూర్ణాంగే దూరములైన వ్యాసమరయ దెలుపు.

ప్ర- వ్యా ౬౮౭౬ ద్విప ౩౬౦ భృప ౨౧౬౦౦

వృత్తగోళయోఃఫలానయనేవృత్తం.

వృత్తక్షేత్రేపరిధిగుణితవ్యాసపాదః ఫలంయత్ క్షుణ్ణం వెద్దైరుపరిపరితోకందుకస్యేవజాలం | గోళస్యైవంతదపిచఫలంపృష్ఠజంవ్యాసనిఘ్నంషడ్భిర్భక్తం భవతినియతంగోళగర్భేఘనాఖ్యం ||

వలయమునందువ్యాసపదవర్ధితవృత్తముభూమిలబ్ధమా | జలహతభూమిలబ్ధము దిజాలముకైవడిగోళపృష్ఠము | దలవడుభూఫలంబగును దానిషడంశముత్వ్యాసనిఘ్నమై వలయఘనాఖ్యమాఫలమువతిలు గర్భమునందునట్లనై ||

వృత్తక్షేత్రే పరిధి నావ్యాసో గుణితః తస్యపాదః - వృత్తక్షేత్రే ఫలంభవతి|| ....

తత్ఫలస్యచతుర్గుణంగోళస్యపృష్ఠేకందుకజాలవత్ఫలం భవతి || ......

తత్పృష్ఠజాతం ఫలం వ్యాసేననిఘ్నంషడ్భిర్భక్తంజాతం గోళస్యాంతర్ఘనఫలంభవతి||..........................

వ్యాసమునందలి నాల్గింట నొకటిచే పరిధినిగుణించ లబ్ధము వృత్తక్షేత్రమున ఫలంబగు ||..............................

ఆక్షేత్రఫలమునలు మడించిన నావృత్తపుగుండు చుట్టువలవలె చుట్టబడు భూఫలంబగు||..............................

యీగోళపృష్ఠఫలము వ్యాసముచేగుణించి యారిట భాగించ గోళఘనఫలంబగు||..............................

ఉదాహరణము.

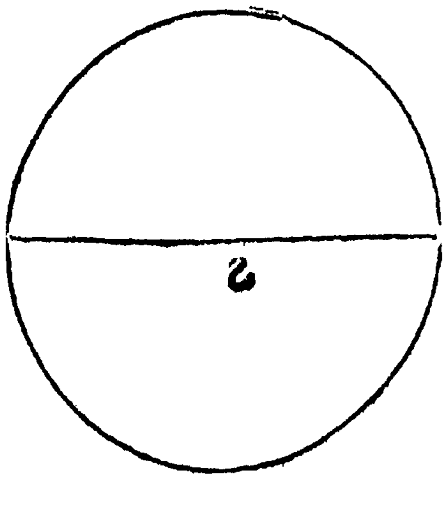
యద్వ్యాసస్తురగైర్మితః కిలఫలంక్షేత్రే సమే తత్ర కిం | వ్యాసస్సప్తమితశ్చ యత్ర సుమతే గోళస్య తస్యాపి కిం | పృష్ఠే కందుకజాలసన్నిభ ఫలం గోళస్య కిం | మధ్య(బా)హ్యఘనంఫలంచ కథము లాంచ ద్వేత్సి లీలావతి ||

సముభూవృత్తము సప్తవ్యాసముయినన్ జానొఫలం బెంతయా । సుమతీ గోళము దైనకందుకముపై సొంపొందు జాలాకృతిన్ । విమలంబై దగు పృష్ఠజం బెటులగున్ వేగోళమైనట్టిచో । క్రమతన్ జెందక దేల్పుగోళ ఘనమై భాసిల్లగ ధరాంబునన్ ॥

యదితి స్పష్టోత్తరః - న్యాసః - ౭ అత్ర స్థూల ఫలానయనం - యథా వ్యాసః ౭ పరిధినా ౨౨ గుణితః ౧౫౪ తస్య పాదః $\frac{౧౫౪}{౪}$ ఛేదేన భక్తఫలం - వృత్తక్షేత్రఫలం - ౩౮ $\frac{౧}{౨}$ ఏతద్వృత్తక్షేత్రఫలం - ********

కందుక జాలవత్ఫలానయనే న్యాసః వృత్తక్షేత్రఫలం $\frac{౧౫౪}{౪}$ చతుర్గుణం ౧౫౪ గోళపృష్ఠఫలం.

గోళఘనఫలం యథా పృష్ఠఫలం ౧౫౪ వ్యాసేన ౭ నిఘ్నం ౧౦౭౮ షడ్భిః ౬ భక్తం ౧౭౯ $\frac{౨}{౩}$

ఈయుదాహృతి ౭ వ్యాసముగల యడక్షేత్ర పృష్ఠఘన ఫలంబులు. దెలుపుమను ప్రశ్నత్రయము.

స్థూలఫలానయనము

భూఫలం

౭

౨౨

౪) ౧౫౪

లబ్ధం

$\frac{౧౫౪}{౪}$ అప ౨

$\frac{౭౭}{౨}$

గోళపృష్ఠఫలం

$\frac{౭౭}{౨}$ గు $\frac{౪}{౧}$ = $\frac{౩౦౮}{౨}$

అపవర్తరాశి ౧౫౪

ఘనఫలం

౧౫౪

౭

౬) ౧౦౭౮

$\frac{౧౦౭౮}{౬}$ అపవర్తరాశి

$\frac{౫౩౯}{౩}$ లబ్ధం ౧౭౯ $\frac{౨}{౩}$

అథాత్ర సూక్ష్మఫలానయనే న్యాసః పరిధినా $\frac{౨౭౪౮౯}{౧౨౫౦}$ వ్యాసపాదః $\frac{౭}{౪}$ గుణితః $\frac{౧౯౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$ చ్ఛేదేనభక్తే లబ్ధం తత్క్షేత్రఫలం ౩౮ $\frac{౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$

గోళోపరిఫలజ్ఞానం యథా తద్వృత్తక్షేత్రఫలం ౩౮ $\frac{౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$ చ్ఛేదఘ్న రూపేష్విజాతం $\frac{౧౯౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$ చతుర్భిః ౪ గుణ్యం $\frac{౭౬౯౬౯౨}{౫౦౦౦}$ చ్ఛేదేనభక్తం లబ్ధం ౧౫౩ $\frac{౪౬౯౨}{౫౦౦౦}$ ఇదం కందుకస్య పరితో జాలమివ గోళపృష్ఠఫలం స్యాత్. *************

గోళఘనఫలజ్ఞానం యథా తదపి గోళపృష్ఠఫలం $\frac{౭౬౯౬౯౨}{౫౦౦౦}$ వ్యాసేన ౭ హతం $\frac{౫౩౮౭౮౪౪}{౫౦౦౦}$ షడ్భిః ౬ భక్తం $\frac{౮౯౭౯౭౪}{౫౦౦౦}$ చ్ఛేదేన ౫౦౦౦ భక్తం ౧౭౯ $\frac{౨౯౭౪}{౫౦౦౦}$ ఇదం గోళస్యాంతఘనఫలం. ************

సూక్ష్మఫలానయనం.

క్షేత్రఫలం.

౭

౩౯౨౭

౧౨౫౦) ౨౭౪౮౯

లబ్ధపరిధి.

$\frac{౨౭౪౮౯}{౧౨౫౦}$ గు $\frac{౭}{౪}$ రాశి $\frac{౧౯౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$

ఫలం ౩౮ $\frac{౨౪౨౩}{౫౦౦౦}$

గోళపృష్ఠఫలం.

$\frac{౭౬౯౬౯౨}{౫౦౦౦}$ లబ్ధము ౧౫౩ $\frac{౧౧౭౩}{౧౨౫౦}$

ఘనఫలం.

$\frac{౭౬౯౬౯౨}{౫౦౦౦}$ గు $\frac{౭}{౧}$ రాశి $\frac{౫౩౮౭౮౪౪}{౫౦౦౦}$

హర $\frac{౬}{౧}$ పరివర్తనం.

భా $\frac{౧}{౬}$ గు $\frac{౫౩౮౭౮౪౪}{౫౦౦౦}$ రాశి.

$\frac{౫౩౮౭౮౪౪}{౩౦౦౦౦}$ అర్ధరాశి $\frac{౧౩౪౬౯౬౧}{౭౫౦౦}$

ఫలం ౧౭౯ $\frac{౪౪౬౧}{౭౫}$

అథ ప్రకారాంతరేణ ఫలానయనం.

వ్యాసస్య వర్గే భవనాగ్నినిఘ్నే సూక్ష్మం ఫలం పంచసహస్రభక్తే।
రుద్రాహతే శక్రహృతేథవా స్యాత్ స్థూలం ఫలం తద్వ్యవహారయో
గ్యం। ఘనీకృతవ్యాసదళం శైకవింశాంశయుగ్గోళఘనే ఫలం స్యాత్ ||

వ్యాసకృతిని భవనందగుణపరచఁగ ముప్పదినొకటి సూక్ష్మమై। భాసిలు నా ఫలం బగుఁ బంచసహస్రము చేభజింపగా। నాసరసంపు వర్గమును నమ్మను భక్తము రుద్రనిఘ్నముః। జేసిన స్థూలమం ద్రిదినమొసిద్ధి వహించును వ్యావహారియై|| వ్యాసఘనార్ధము తనదై। భాసిలు మూల్యాంశయుక్తమై గోళఘనం। బై సిద్ధించును గర్భము। సర్వసందియమేది ఫలము నాళీకముఖీ ||

వ్యాసస్యేతి- వ్యాసస్య యద్వర్గం తద్భవనాగ్నిభిః ౩౯౨౭ నిఘ్నం పంచసహస్రేణ ౫౦౦౦ భక్తం సత్ సూక్ష్మం ఫలం భవతి. యద్వా వ్యాసస్య వర్గః రుద్ర ౧౧ ఆహతః శక్ర ౧౪ హృతః స్థూలం వ్యవహారయోగ్యం ఫలం భవతి. గోళఫలమాహ- వ్యాసస్య ఘనం యత్ తస్య దళం అర్ధం సైకవింశాంశః స్వకీయైకవింశాంశేన యుతో గోళఘనే ఫలం భవతి.

వ్యాసవర్గము ౩౯౨౭ చే గుణించి ౫౦౦౦ చే భజింప సూక్ష్మ క్షేత్ర ఫలము.

ఆ వ్యాసవర్గము ౧౧ చే గుణించి ౧౪ చే భజింప స్థూల క్షేత్ర ఫలము.

వ్యాసఘనమును అర్థించి దాని $\frac{౧}{౨౧}$ అంశము గూడిన ఘన ఫలంబు సిద్ధించు ననుట.

పూర్వోదాహృతౌ వ్యాసః-

వ్యాసస్య ౭ వర్గః ౪౯ భవనాగ్నిభిః ౩౯౨౭ గుణితః ౧౯౨౪౨౩ పంచసహస్రేణ ౫౦౦౦ భక్తః లబ్ధం

వ్యాసము-

సూక్ష్మము-	స్థూలము-
౭	౭
వర్గము	వర్గము
౪౯	౪౯

సూక్ష్మంఫలం ౩౮ ౨౪౨౩ తదేవ-
/ ౫౦౦౦

స్థూలఫలంయథావ్యాసవర్గః.
౪౯ రుద్ర ౧౧ హతః ౫౩౯ శక్ర
౧౪ భక్తః ౩౮ ౧/౨ తదేవ-

ఘనఫలంయథావ్యాసః ౭ ఘనీ
కృతః ౩౪౩ అస్యదళం ౩౪౩/౨ సిద్ధి
తమాంశం ౩౪౩/౪౨ అనయోర్యోగా
ర్ధం సమఛేదా ౧౪౪౦౬/౮౪ ౬౮౪౬/౮౪
యోగః ౧౫౦౯౨/౮౪ ఛేదేన ౮౪ భక్తం
౧౭౯ ౨/౩ స్థూలఫలంతుల్యమేవ-

౩౯౭౭/(౫౦౦౦)౧౯౮౨౪౨౩ ౧౧/(౧౪)౫౩౯
హరభక్తఫలం- హరభక్తఫలం
౩౮ ౨౪౨౩/౫౦౦౦ ౩౮ ౧/౨

ఘనఫలం-౭
ఘనం-అర్ధం ౩౪౩ సూ ౧రా
౩౪౩/౨ /౨౧
౭౨౦౩ అప౧౪ రాశి ౫౩౯ రాశి
౪౨ /౩
౧౭౯ ౨/౩

౫౪ ప్రశ్నలు-

రాజులుసూరులుమనువులు। వాజిధరలునైన యట్టివలయములందు। రా
జానన భూఫలమును। నా జాలఫలంబుఘనఫలమును బలుకుమా॥

ప్ర-౧౬ ద్వి౧౨ తృ౧౪ చ౧౭

ఇష్టసంఖ్యాక్షేత్రవృత్తసాధనసూత్రం.౫౦

వం-వృ

ప్రమాణవ్యాసవర్గఘనులప్రశ్నఫలము గుణితమై। ప్రమాణభూమి
పృష్టఘనము బడయుఫలములనుదగ। క్రమంబుమీరగా భజింప

గాంచు లబ్ధమిదము దా। సమాన స్యైన వ్యాసము గుణుసము విధంబ జాల
మా। ప్రమాణవర్గము ఘనసవృత్త ఫలమునరయునయ్యెడన్॥

ఇష్టసంఖ్యా క్షేత్రంబునకును - ఇష్టభూపృష్ఠఫలంబునకును - ఇష్టఘనఫలంబునకును వృత్తగోళ వ్యాసములు సాధించునెడ సమంబునకును గోళపృష్ఠఫలంబునకును సమాన విధియగు - ఎట్లన ప్రమాణ సూక్ష్మస్థూల వ్యాసంబగు ౧౨౫౦ ౭ వీనిచే ౧౨౦ చి ౧౫౬౨౫౦౦-౪౯ వీటిచే వ్యస్తంబులగుణించి యా వ్యాసక్షేత్రఫలంబగు- $\frac{౪౪౫౪౩౭౫}{౨}$ $\frac{౭౨}{౨}$ వీనిచే భజింపల బ్ధమూలంబులు వ్యాసమానంబులగుచున్ సమవృత్తవిధి పృష్ఠక్షేత్రంబుల హారక బుక్రమంబున $\frac{౪౯౦౮౭౫౦}{౫౦౦౦}$ ౧౫౪ వీటిచే హరించ లబ్ధమూలంబులు పృష్ఠక్షేత్ర వ్యాసంబులగుననుట-

ఘనఫలంబునకు వ్యాసము సాధించునెడ ప్రమాణ వ్యాసంబుల ఘనించి ౧౯౫౩౧౨౫౦౦౦- ౩౪౩ వీటిచే ఫలంబుల గుణించి యా వ్యాసఘనఫలంబులగు- ౧౦౨౨౫౬౨౫ $\frac{౨౫౯}{3}$ చే భజించిన లబ్ధఘనమూలము- వ్యాసమానంబగు ననుట-.. *

ఉదాహరణము-

సూక్ష్మము-

సూక్ష్మపరిధ్యంశము మహీతమతిపేని విశ్వదం ద్రులగూడి వెలయుచం
ద్రారసలవంబు యుతత్వరసములుగల భూమి విష్కంభ మెరుగింపవేగ
గోళ। పృష్టంపు ఫుడమిని ద్రష్టజి సలవంబు తత్వాశ్వితకాళిదనరుబా
హు। శరజలంబుల వ్యాసమరయుమఘన గోళమున వాధిదవ్యామాంశ
ములనుగూడు। వసు గజాబ్ధిలవంబులై వలనుమీరు। బాణశరతర్క సంఖ్య
నుబాగుమీరు। వానినెరిగింపు విష్కంభమానమిపుడ। గణకులోకవసపో
గడంగిగణకవర్య॥

ఈయుదాహరణంబున ౧౧౩ ౬౧ భూఫలముగలయెడవృత్త వ్యాసంబును

౪౫౨ $\frac{౨౪౪}{౬౨౫}$ గల పృష్ఠఫలమునకు గల వృత్తవిష్కంభంబును ౯౦౪ $\frac{౪౮౮}{౬౨౫}$ ఘనఫలము గలయడ నాగోళవిష్కంభంబును బలుకుమని ప్రశ్నత్రయము.

న్యాసము.

భూఫలవిష్కంభానయనం.

౧౧౩ $\frac{౬౧}{౬౨౫}$ సవర్ణితరాశి —

$\frac{౭౦౬౮౬}{౬౨౫}$ గుణించు వ్యాస $\frac{౧౨౫౦}{౧}$ వ

ర్గముచే $\frac{౧౫౬౨౫౦౦}{౧}$ రాశి —

$\frac{౧౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦౦}{౬౨౫}$ భాగించు

వ్యాస $\frac{౧౨౫౦}{౧}$ భూఫలము $\frac{౨౪౫౪౩౭౫}{౨}$

చేసి — $\frac{౨}{౨౪౫౪౩౭౫}$ భాజ్యం.

$\frac{౧౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦}{౬౨౫}$ గుణితరాశి.

$\frac{౨౨౦౮౯౩౭౫౦౦౦}{౧౫౩౪౩౭౫౦౩౭౫}$ అపవర్తి

తము ఖేఫలము. ౧౪౪

మూలం.

౧౨

వ్యాసం.

పృష్ఠఫలభూపరిధ్యానయనం

౪౫౨ $\frac{౨౪౪}{౬౨౫}$ సవర్ణితరాశి —

$\frac{౨౮౨౭౪౪}{౬౨౫}$ గు వ్యా-వ. $\frac{౧౫౬౨౫౦౦}{౧}$

గుణితరాశి $\frac{౪౪౧౭౮౭౫౦౦౦౦౦}{౬౨౫}$

భాగించు వ్యాస ౧౨౫౦ పృష్ఠఫలము

$\frac{౪౯౦౮౭౫౦}{౧}$ వ $\frac{౧}{౪౯౦౮౭౫౦}$ భా

జ్యం. $\frac{౪౪౧౭౮౭౫౦౦౦౦౦}{౬౨౫}$ రాశి.

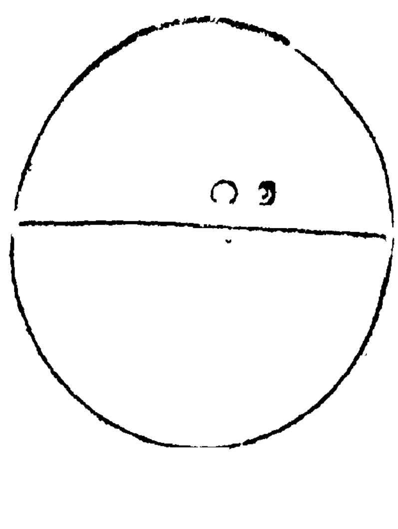
$\frac{౪౪౧౭౮౭౫౦౦౦౦౧}{౧౫౩౩౯౬౮౭౫౦}$ అపవర్తిత

ముచే లబ్ధం. ౧౪౪

మూలం

౧౨

వ్యాసం.

ఘనఫలగోళపరిధ్యానయనం.

౯౦౪ ౪౮౮/౬౨౫ సవర్ణితరాశి—

౫౬౫౪౮౮/౬౨౫ గుణించు వ్యాస-౧౨౫౦

ఘనముచే ౧౯౫౩౧౨౫౦౦౦/౧ గుణిత

రాశి-౧౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦౦౦౦౦౦/౬౨౫

భాగించు వ్యాస ౧౨౫౦ ఘనఫలముచే

౧౨౨౬౫౬౨౫౦/౬ పరివర్తిత

హర ౧/౧౧౦౨౨౬౫౬౨౫౦ గుభాజ్యం.

౧౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦౦౦౦౦౦/౬౨౫ గుణి

తరాశి ౧౧౦౪౪౬౮౭౫౦౦౦౦౦౦౦/౬౩౯౧౬౦౧౫౬౨౫౦

అపవర్తనము చే లబ్ధం ౧౭౨౮

ఘనమూలం-౧౨

ఉదాహరణాంతరము.

స్థూలం

నష్టాశయుఁ గ్విశ్వశశిమితపుడమికి వృత్త విష్కంభంబు వేగ దెల్పు|
ఏడిట నాల్గుతో గూడిన కరబాణజలమిత పృష్ఠభూఫలముఁ గల్గు| నెడ
ల విష్కంభంబుఁడయుఁ దెల్పుము యేడిట నొకటితో గూడినట్టి| పంచ
శూన్యాంకముల్బరగిన ఘనగోళమునకు విష్కంభంబు వేగ దెల్పు| వ్యవ
హృతికి యోగ్యమగునట్టి వలయసాధ| నక్రమమును మంబున వక్రగహి
త| భంగిగను చేని వేగ త్రిభంగి వేరు| వేరుగా దెల్పు గణకుఁడ చారులీల||

ఇందు భూఫలము ౧౧౩ ౧/౭ పృష్ఠక్షేత్రఫలము ౪౫౨ ౪/౭ ఘనఫలం ౯౦౫ ౧/౭ వీటికి వేర్వేర వ్యాస ప్రమాణంబుల దెల్పుమని ప్రశ్నత్రయము.

భూఫలవిష్కంభానయనం.

౧౧౩ ౧/౭ సవర్ణితరాశి—

౭౯౨/౭ సువ్యాస ౭ వర్గము ౪౯/౧ చే

ఘనగోళపరిధ్యానయనము.

౯౦౫ ౧/౭ సవర్ణితరాశి ౬౩౩౬/౭ గు

రాశి. ౩౯౯౦౯ / ౭ భాగించు వ్యాస౭ క్షే

త్రఫలముచే ౭౭ / ౨ పరి ౨ / ౭౭ భాజ్యం

౩౯౯౧౯ / ౭ గుణితరాశి. ౭౭౬౧౬౮ / ౫౩౯

౫౩౯ లబ్ధం ౧౪౪ మూలం

౧౨

వృష్టఫలఘనపరిధ్యానయనము.

౪౫౨౪ / ౭ సవర్ణితరాశి ౩౧౬౯ / ౭

గుణించు వ్యాస౭ వర్గముచే ౧౪౪ / ౧ రాశి

౧౫౫౨౩౨ / ౭ భాగించు వ్యాస౭ వృష్టఫ

లముచే ౧౫౪ / ౧ పరిహా ౧ / ౧౫౪ భాజ్యం

౧౫౫౨౩౨ / ౭ రాశి ౧౫౫౨౩౨ / ౧౦౭౮ అసే

౧౦౭౮ లబ్ధం

౧౪౪

మూలం

౧౨

గుణించు వ్యాస౭ ఘనముచే ౩౪౩ / ౧ రాశి

౨౧౭౩౨౪౯ / ౭ భాగించు వ్యాస౭ ఘన

ఫలముచే ౫౩౯ / ౩ పరి ౩ / ౫౩౯ భాజ్యం

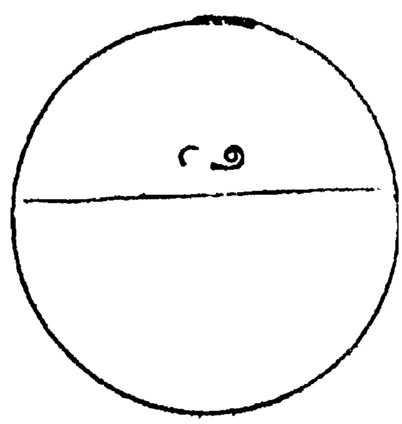
౨౧౭౩౨౪౯ / ౭ రాశి ౬౫౧౯౭౭౪౭ / ౩౭౭౩

౩౭౭౩ రాశి.

౧౭౨౮

ఘనమూలం

౧౨

౫౫ ప్రశ్నలు.

సమభూమిన్ దగు నూరు కుంటలకు వే సాధించు వృత్తక్షేత్రిన్ । విమలంబై దగు గోళవృత్తఫలముల్ వెయ్యైన నా వ్యాసముల్ । సుమతీ గోళము నాఖ్యయౌ ఫలము దాసాం ప్రాప్తునే నూటికిన్ । క్రమలీల న్నితరేతరంబులకు దాగ స్పష్టవ్యాసంబులన్ ॥

ప్ర ౧౦౦ ద్వి ౧౦౦౦ తృ ౫౧౦

వృత్తద్వయసంపాతస్థానశరానయనం

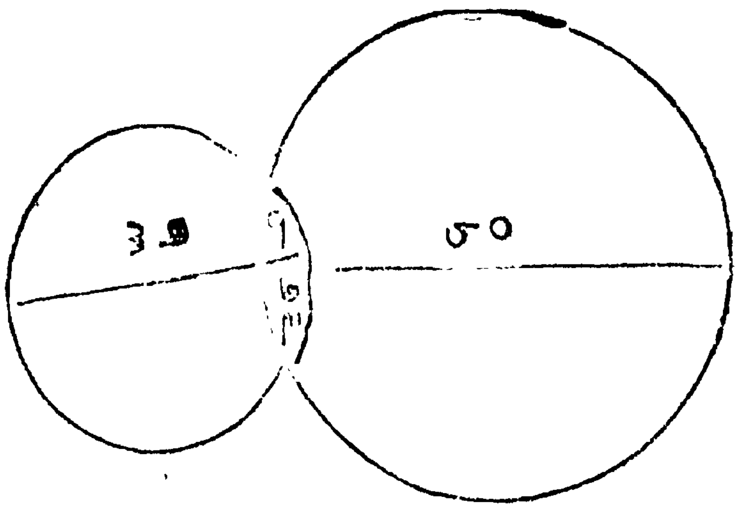
గ్రాసోనవృత్తయుక్తము। గ్రాసగుణితమగుచు హీనగ్రాసము
లగునా। వ్యాసయుగయోగభక్తము। జేసినయన్యోన్యమగుచు సిద్ధించు
నిషువుల్ –

వృత్తద్వయములసంపాతస్థానజ్యామితమును రెండువృత్తములలో వేర్వేరవ్యా వకలించియాశేషంబుల గ్రాసమితముచే గుణించినది భాజ్యరాశులగు. గ్రాసహీన వృత్తద్వయసంకలనము హారకంబగును - హారభక్తలబ్ధములు భిన్నగోళంబున నధికల బ్ధంబును నధికగోళంబున స్వల్పలబ్ధంబును శరమానంబులగు ననుట॥......................

ఉదాహరణము.

ఎనబదియును రదమితములు। గనబడువృత్తములు రెండుగలవుసుచో
టన్। గనబడె గ్రాసము గణకుడ। యెవిమిదిశరములను దెల్పుమిటవే
ర్వేరన్

ఈయుదాహరణంబునఁ ౮౦. ౩౨ గలవృత్తద్వయములు
గలయుసెడల గ్రాసంబయ్యేనేని యావృత్తంబులందెం
తెంత గ్రసింపంబడియెనని ప్రశ్నము.

బృహద్వృత్తమువలన హీనవృత్తశరానయనం......................	హీనవృత్తముచే నధికవృత్తశరానయనం.............................*
౮౦	౩౨
౮	౮
౭౨	౨౪

౭౨
౨౪

౯౬) ౫౭౬(౬
ఫలం
౬ హీనవృత్తశరం

౯౬) ౧౯౨(౨
ఫలం
౨ బృహద్వృత్తశరం॥

౨౬ ప్రశ్న-

నలుబదిముప్పదిగ్రామెడను|గలవృత్తవ్యాసము గలయగడిగినచోటక్ | గలశరగ
బందిననవ|జలజముఖీశరయుగంబుచయ్యన జెపుమ॥ వ్యా-౯ల-౩ ౫శరం౫

అథవృత్తేశరజీవావ్యాసానయనం-

సార్ధవృత్తం-

జ్యావ్యాసయోగాంతరఘాతమూలం వ్యాసస్తదూనో దళితశ్శర
స్స్యాత్ | వ్యాసాచ్ఛరోనాచ్ఛరసంగుణాచ్చమూలం ద్వినిఘ్నం
భవతీహజీవా| జీవార్ధవర్గేశరభక్తయుక్తే వ్యాసప్రమాణం
ప్రవదంతివృత్తే॥

వృత్తమైగవృట్టువిమలం పుపుడబునిశరవ్యాసగుణములువరుసదెలియ
జ్యావ్యాసయోగంబు జ్యాగుణాంతరమునగుణియించియామూలగు
ణితమెలమి| వ్యాసంబునను ద్రోచియాశేషమర్ధించఁశరముగువ్యా
సఁపుచందమిట్లు| శరముగువ్యాసములోనసరగ ద్రోచిశరంబునేశే
షముగుణించిచెలగుమూల|ద్విగుణమొనరించఁగుణమగుదెల్లముగను|
జ్యార్ధకృతిభక్తమొనరించిశరముచేత|శరములబ్ధంబుననుగూర్ప
సంభవించు| వ్యాసమానంబుత్రిధసైవరలుసిట్లు॥******

జ్యావ్యాసయోగః ౬౪ జ్యావ్యాస
యోరంత్యగస్యతయోరంతరేణయోఘాతః
తన్మూలం కార్యం తేన ఊనితో వ్యాసోద
ళితస్సన్ శరస్స్యాత్॥ ******
శరహీనాచ్ఛరగుణితాచ్చ వ్యాసా

జ్యావ్యాసంబుల గూడిట దాని రెం
టియంతరముచే గుణించిన యంటలిమూ
లమునర్ధించ శరంబుసిద్ధించు. ......
వ్యాసంబున శరము ద్రోచి శేషము శర
చే గుణించియామూలము రెట్టించిన జ్యా

ద్వ్యూనాల్లం తద్ద్విగుణం స్యాజ్జీవా భవతి
జ్యార్ధవర్గే స్వవర్గేణ శరేణ భక్తే శరే
ణయుక్తే వ ఫలే వ్యాసప్రమాణం వృత్తే
ప్రజాయతే ॥ **********

మానంబగు - ***......**...**
జ్యార్ధవర్గమును వర్గించి శరముచే భ
జించిన ఫలంబున శరము కూడిన వ్యా
సంబగు ************

ప్రకారాంతరము - వ్యాసానయనం.

జీవార్ధవర్గతోడను । వేవే శరవర్గ కూడి విభజన జేయం ।
గా వలయునందు ఫలము గు । నా వ్యాసమనిదియు వెలయు నాగరికముగా ॥

జ్యాప్రమాణమునర్ధించి వర్గించియందు శరవర్గము కూడి । శరముచే భ
జించ వ్యాసంబగు ।...............................*

ఉదాహరణము.

దశవిస్తృతివృత్తాంతర్యత్ర జ్యా షణ్మితా సఖే । తత్రేషుం వద బా
ణాజ్జ్యాం జ్యాబాణాభ్యాం చ విస్తృతిం ॥

పదియడుగుల వ్యాసము గల । నదమల వృత్తంబునందు జ్యామానము దా । విదితము గు
రసము లెవ్వడ । మది శర జ్యా వ్యాసములను మానిసి గనుము ॥

దశేతి స్పష్టోర్థః । జ్యా ౬ వ్యాసః
౧౦ తయోర్యోగః ౧౬ తదంతరేణ ౪
గుణితః ౬౪ తన్మూలం ౮ అనేన వ్యాసః
౧౦ ఊనితః ౨ దళితః ౧ అయం శరః ।
వ్యాసః ౧౦ శరేణ ౧ ఊనః ౯ శరేణ
౧ గుణితః ౯ తన్మూలం ౩ ద్విగుణ ౬ ఇ
యం జీవా.........................*

ఈ యుదాహృతిని ౧౦ వ్యాసము
గల వృత్తంబున ౬ జ్యామితము గలదం
బునకు శరంబును - శరంబుచే జీవయు -
జ్యాశరంబులచే వ్యాసంబును జెప్పుమని
ప్రశ్నార్థము - ********

జీవా౬తదర్ధం౩తే తద్వర్గః ౯

శరేణ ౧ భక్తః ౯ శరేణ ౧ యుక్తః ౧౦

వ్యాసో౽యం........................*

జ్యాశరౌ-

శరానయనం-

౧౦
౮

౧౮
౨

౩౬
మూలం-
౬
అంతరం
౪
అర్ధం-
౨ శరం

జ్యానయనం-

౧౦
౨

౮
౨

౧౬
మూలం
౪
౨
---
౮ జీవా-

వ్యాసం- ప్రథమం

౮

౪

వర్గం
౨)౧౬(౮
౨

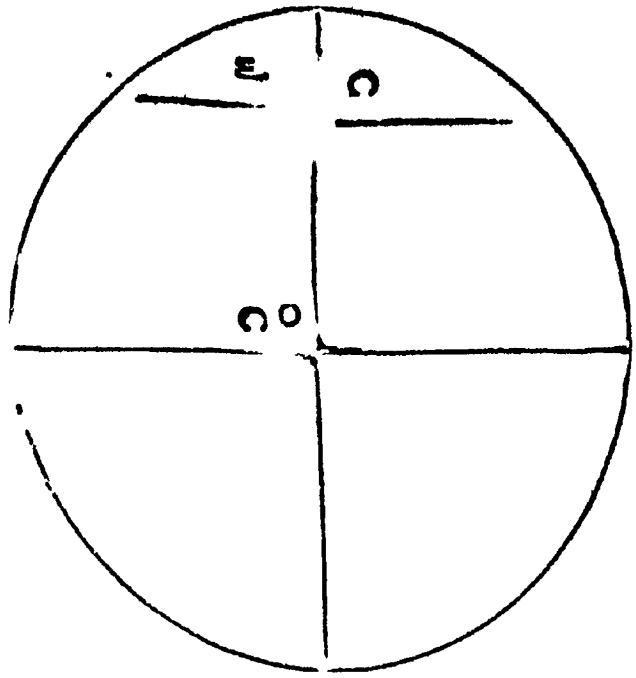
౧౦

వ్యాసం-ద్వితీయం-

వా జీ
౪
వర్గం
౧౬

శరం
౨
వర్గం
౪

యుతి
౨) ౨౦
ఫలం ౧౦

శరానయనం

౧౦
౬

౧౬
౪

౬౪
మూలం
౮
మూలవిష్కంభాంతరం ౨
అర్ధం-
౧ శరం

జ్యానయనం

౧౦
౧

౯
౧

౯
మూలం
౩
౨

౬
జ్యామానం

వ్యాసానయనం

ప్రథమవిధి-

౩ జీవార్ధం-
వర్గం
౧)౯
ఫలం-
౯
౧
---
౧౦ వ్యాసం

ద్వితీయవిధి

జీవార్ధం-
౩
వర్గం
౯

జీవార్ధం-
శరం
౧
వర్గం-
౧

యుతి
౧)౧౦
ఫలం
౧౦ భాజ్యం

౪౭ ప్రశ్న.

వదియై దిరువదియున్ పది। మదము గువృత్తములవరునము త్రిగెలప్టుల్। మదిదంతిచతు
ర్మితమును। గుదిగొను జీవలము బాణకోన్మితి జెపుమా॥

ప్ర-౧౫-౯ ద్వి-౨౦-౧౬ తృ ౩౦-౧౮

అథవృత్తేషు త్రాంతర్గతానాంత్ర్యశ్రాదీనాం

భుజజ్ఞానాయ వృత్తత్రయం.

త్రిద్వ్యేకాగ్నినభశ్చంద్రైస్త్రిబాణాష్టయుగాష్టభిః। వేదాగ్నిపం

చఖాశ్వైఖఖాభ్రాభ్రరసైః క్రమాత్। బాణేషునఖబాణైశ్చ

ద్విద్విశందేందుసాగరైః। కురామదశవేదైశ్చవృత్తవ్యాసే సమాహ

తే। ఖఖాభ్రాభ్రార్కసంభక్తే లభ్యంతే క్రమశో భుజాః। వృత్తాం

తస్త్ర్యశ్రపూర్వాణాం నవాంతానాం పృథక్పృథక్॥

త్ర్యశ్రిసిద్ధనవాగ్నిదశకము చతురశ్రిరామాక్షిగజజలనాంబుజములు।

పంచాశ్రిజలరామబాణాభ్రగిరులును నారంచుంనఖాభ్రనభఖత

ర్కములును సప్తాశ్రికి మోనయును బాణేషునఖశరంబులును గువ

ష్టమును। నాకృతినందేషు లబ్ధియును నవాశ్రిచంద్రరామాంబరశశి

జలములు। గలధ్రువంబుల వ్యాసంబు క్రమముగా గుణితమొనరించి

భజియింపగా భుజలు। ఖాభ్రఖఖబాహుచంద్రులగరిమెత్ర్యశ్ర

మాదినందాశ్రమవధిగామ డలమున॥

త్రిద్వితి-వృత్తవ్యాసే త్రిద్వ్యేకా
గ్నినభశ్చలద్రైః ౧౦౩౯-౨౩ త్రిబా
ణాష్టయుగాష్టభిః.
౮౭౮౫౩ వేదాగ్నిపంచఖాశ్వైః
౭౦౫౩ ఖఖాభ్రాభ్రరసైః ౬౦౦౦౦
బాణేషునఖబాణైః.
౫౨౦౫౫ ద్విద్విశందేషుసాగరైః

ఇందుమండలశబ్దము వృత్తవాచక
ము. ధ్రువాలు త్ర్యశ్రానకు ౧౦౩౯-౨౩
చతురశ్రానకు-౮౭౮౫౩ పంచాశ్రికి
౭౦౫౩ షడశ్రికి ౬౦౦౦౦ సప్తాశ్రి
కి ౫౨౦౫౫ అష్టాశ్రికి ౪౫౯-౨౨ నవా
శ్రికి. ౪౧౦౩౧ యీ ధ్రువములచే

౪౫౯౨౨ శశిరామదశవేదైః ౪౧౦౩౧ హతే ఖఖాభ్రాభ్రార్కైః

౧౨౦౦౦౦ భక్తే వృత్తాంతర్వర్తినాం త్ర్యస్ర చతురస్రాదీనాం నవాస్రాంతానాం పృథక్పృథగ్భుజాః క్రమేణ లభ్యంతే॥

ఇష్టవృత్తవ్యాసము గుణించి ౧౨౦౦౦౦ చే భజింప సమత్ర్యస్రభుజాదుల జ్యామానంబులగు॥

ఉదాహరణము.

సహస్రద్వితయవ్యాసం యద్వృత్తం తస్య మధ్యతః। సమత్ర్యస్రాదికానాం మే భుజాన్వద పృథక్పృథక్॥

ద్వ్యయుత్రఖవ్యాసము। గాఁగల పెద్దవృత్తమందు త్ర్యస్ర నవాస్రము। యావదష్ట త్రములాదిగ। భూములభుజములమితంబు పూర్ణముగఁ జెప్పుము॥

సహస్రేతిస్పష్టోద్ధరణః- వ్యాసః

వ్యాసః ౨౦౦౦ త్రిద్వ్యగ్నీకాగ్నిశశ శ్చంద్రైః ౧౦౩౯౨౩ హతః.

౨౦౭౮౪౬౦౦౦ ఖఖాభ్రాభ్రార్కైః

౧౨౦౦౦౦ భక్తః లబ్ధం ౧౭౩౨ శేషం ౬౦౦౦ హారభాజ్యయోః ౬౦౦౦ అపవర్త్య

త్ర్యస్రభుజమానం ౧౭౩౨ $\frac{౧}{౨౦}$

ఈయుదాహృతిని ౨౦౦౦ వ్యాసముగల వృత్తంబున సమములగు ౩ అంచులు మొదలగువాటి భుజమితంబుల దెలుపు మనుట.

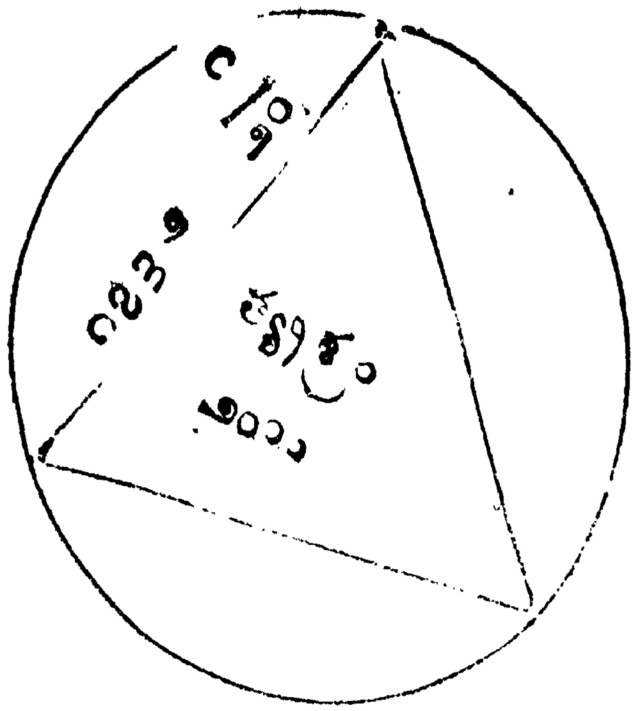
త్ర్యస్రము.

౨౦౦౦

౧౦౩౯౨౩

౧౨౦౦౦౦) ౨౦౭౮౪౬౦౦౦

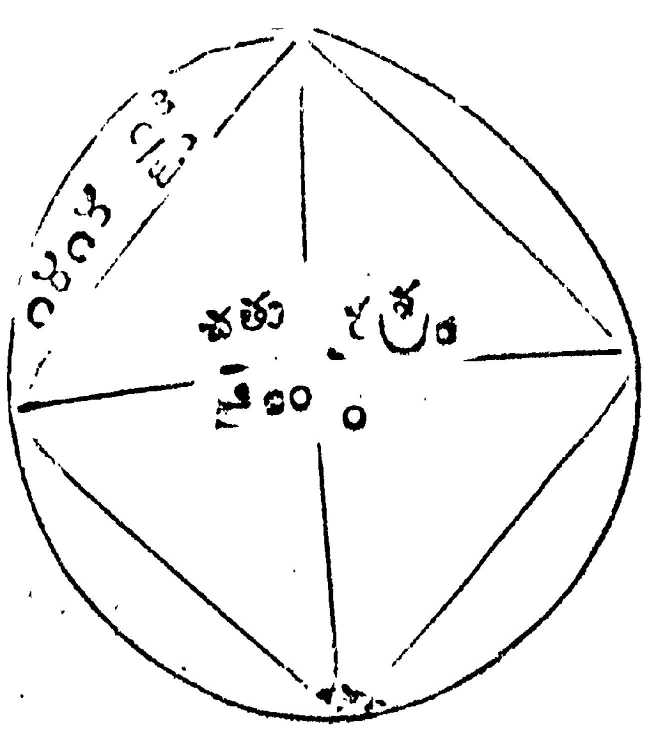
లబ్ధం ౧౭౩౨ $\frac{౧}{౨౦}$

చతురశ్రే. వ్యాసః ౧౦౦౦
త్రిబాణాష్టయుగాష్టభిః ౮౪౮౫౩ హ
తః ౮౪౮౫౩౦౦౦ ఖఖాభ్రాభ్రా
ర్కైః ౧౨౦౦౦౦ భక్తః లబ్ధం ౭౦౭ శే
షం ౧౩౦౦౦ హరభాజ్యయోః
౧౦౦౦ అపవర్తః $\frac{౧౩}{౧౨౦}$ భాగం చతుర
శ్రభుజమానం ౭౦౭ $\frac{౧౩}{౧౨౦}$

చతురశ్రము.

౧౦౦౦
× ౮౪౮౫౩
౧౨౦౦౦౦) ౮౪౮౫౩౦౦౦
లబ్ధం ౭౦౭ $\frac{౧౩}{౧౨౦}$

పంచాస్రే వ్యాసః ౨౦౦౦ వేదాగ్నిపంచఖాశ్వైః-౭౦౫౩౪ హతః-౧౪౧౦౬౮౦౦౦ హరేణహృతః-లబ్ధం-౧౧౭౫ శేషం-౬౮౦౦౦-హారభాజ్యౌ ౪౦౦౦ భిరపవర్త్య $\frac{౧౭}{౩౦}$ జ

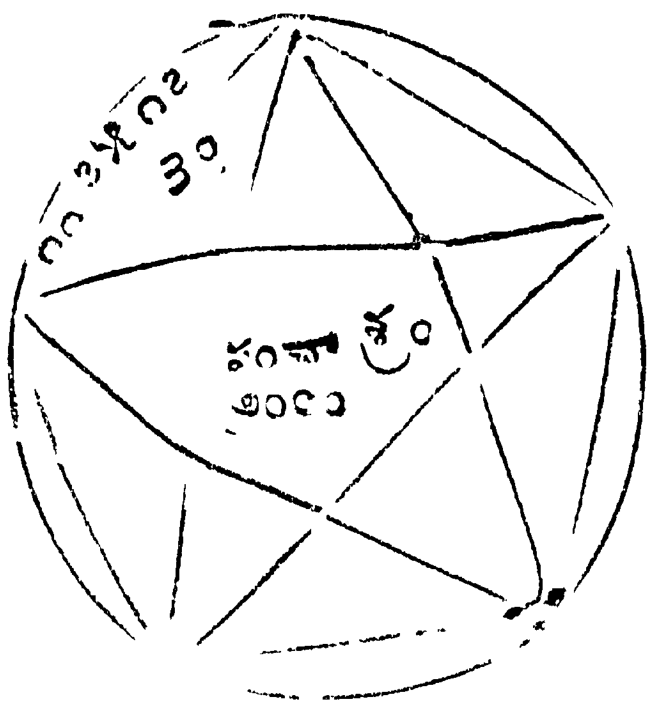
తంపంచాస్రే భుజమానం౧౧౭౫ $\frac{౧౭}{౩౦}$

పంచాస్రః

౨౦౦౦
౭౦౫౩౪

౧౨౦౦౦౦)౧౪౧౦౬౮౦౦౦

లబ్ధం౧౧౭౫ $\frac{౧౭}{౩౦}$

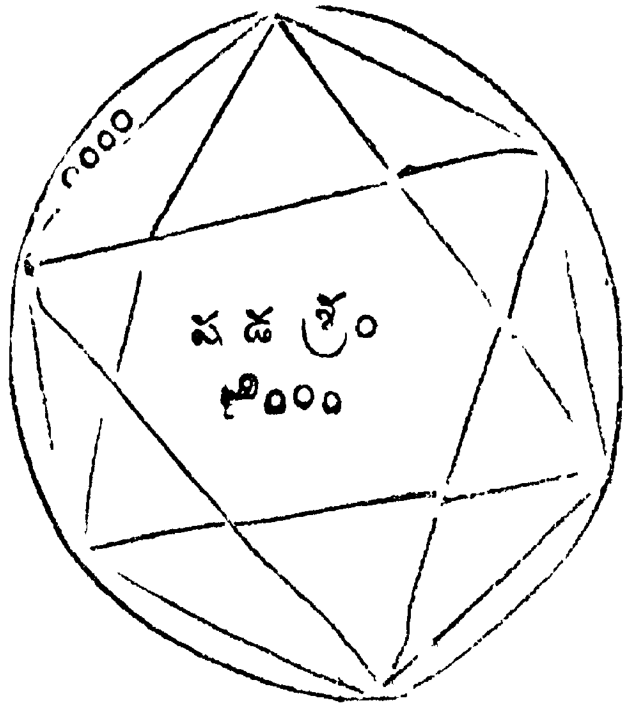
షడస్రే వ్యాసః౨౦౦౦ఖఖాభ్రాభ్రర్తుసైః ౬౦౦౦౦హతః౧౨౦౦౦౦౦౦౦హరేణ౧౨౦౦౦౦హృతః లబ్ధం షడస్రే భుజమానం౧౦౦౦

షడస్రం

౨౦౦౦
౬౦౦౦౦

౧౨౦౦౦౦)౧౨౦౦౦౦౦౦౦

లబ్ధం-౧౦౦౦

సప్తాస్రే వ్యాసః ౨౦౦౦౦ బాణేషునఖ బాణైః ౫౨౦౫౫ హతః ౧౦౪౧౧౦౦౦౦ హరేణ భక్తః సప్తాస్రే భుజమానం ౮౬౭౭

$\frac{౨}{౧౨}$

సప్తాస్రం

౨౦౦౦

౫౨౦౫౫

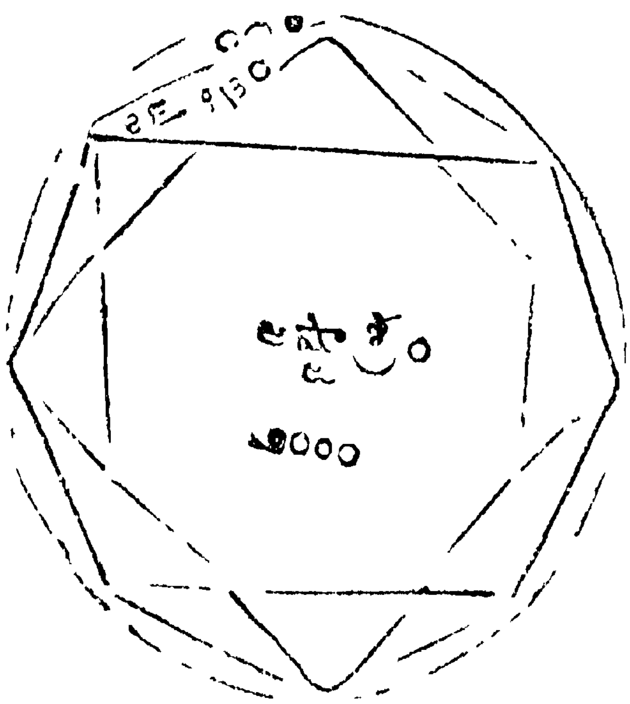
౧౨౦౦౦౦) ౧౦౪౧౧౦౦౦౦

లబ్ధం

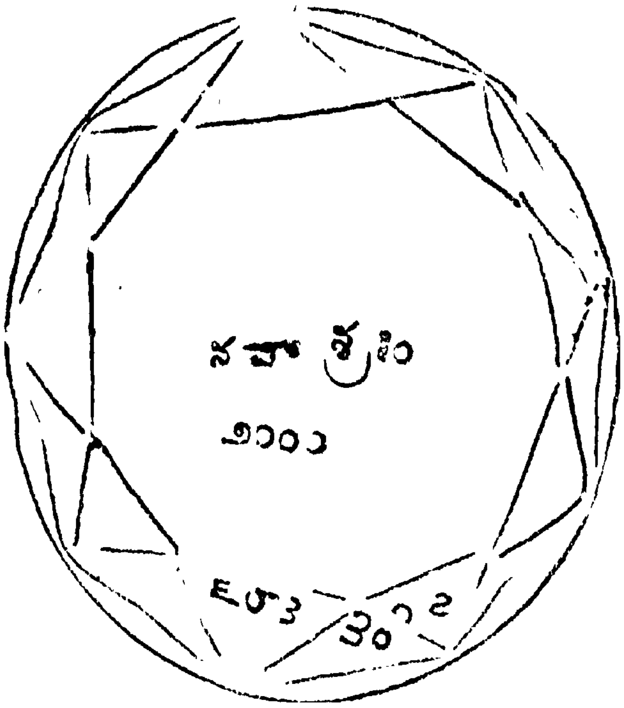
౮౬౭౭ $\frac{౭}{౧౨}$

అష్టాస్రే వ్యాసః ౨౦౦౦ ద్విద్వికంధ్రిభుసాగరైః ౪౫౯౨౨ హతః ౯౧౮౪౪౦౦౦ హరేణ ౧౨౦౦౦౦ భక్తః లబ్ధం ౭౬౫ $\frac{౧౧}{౩౦}$	అష్టాస్రం ౨౦౦౦ ౪౫౯౨౨ ౧౨౦౦౦౦) ౯౧౮౪౪౦౦౦ లబ్ధం ౭౬౫ $\frac{౧౧}{౩౦}$

నవాస్రే వ్యాసః ౨౦౦౦ కురామవేదైః ౪౧ ౩౧ హతః ౮౨౦౬౨౦౦౦ హరేణ ౧౨౦౦౦౦ భక్తః లబ్ధం ౬౮౩ శేషం ౧౦౨౦౦౦ హరభాజ్యౌ ౬౦౦౦ అపవర్త్య ౧౭ నవాస్రే భుజః ౬౮౩ $\frac{౧౭}{౨౦}$ ౧౭ ౨౦ / ౨౦	నవాస్రం ౨౦౦౦ ౪౧౦౩౧ ౧౨౦౦౦౦) ౮౨౦౬౨౦౦౦ లబ్ధం ౬౮౩ $\frac{౧౭}{౨౦}$

౨౮ ప్రశ్న

వ్యాసమిదుగుణములు గల్గువలనమందు। నొడువు త్రిగనాలుగైదారుగడురయ
మున। నేడుదచ్చియుడుత్తి గెలనాడెమగుచు। సమత నెగడుభుజంబులసంఖ్యమితము ||

వ్యాసం ౩౯-

అథవ్యక్తేస్థూలజీవాజ్ఞానార్థంలఘు

క్రియాకరణం-వృత్తం

చాపోననిఘ్నపరిధిః ప్రథమాహ్వయస్స్యాత్పంచాహతః పరిధివ
ర్గచతుర్థభాగః। అద్యోనితేనఖలుతెనథజెచతుర్ఘ్నవ్యాసాహ
తంప్రథమమాప్తమిహజ్యకాస్యాత్ ||

వృత్తములోబుట్టినిండ్లకునారులుసాధించుచోదొత్తలసముగా గా।। పరిధిభా
గమొనర్చి వవపడియేవింటు గుణములుసాధింపగోర్కె గల్గు। నావిల్లు పరిధి
లోనటబుచ్చిశేషంబువింటి చేగుణియించువెలయ ప్రథమ। మటపరిధిని
వగువమరంగ గావించిర్మెడుచేతను ప్రథమంబుచేత। గుణితమొనరించి
యాపాదగణితమునను। భజనమొనరింపదగు వ్యాస ప్రథమగుణిత। మటచ
తుగుణితంబయి మలరు రాశి। యందుబొడముఫలంబుండ్రు ప్రసారియనుచు-

పరిధిభాగంబులు సమానంబుగా విభజించినస్థానంబులకేవడుధనుస్సులకు
జ్యామానంబులు సాధించువిధానంబెట్లన।అందు ॥ సూక్ష్మమానము దెలియునెడ ఇష్ట

వ్యాసమును ౩౯౨౭ చే గుణించి ౧౨౫౦ చే భాగింపసూక్ష్మపరిధిలభించు గావున దా నినిష్టక్రమంబున నిష్టఖండములు జేయునది। స్థూలమగు వేడ। ఇష్టధనుః ప్రమాణంబు లు గనుంచి కొనవలయు నీ రెంటను తుల్యంబ-

చాపేషు-చాపేన ఊనశ్చాసౌ నిఘ్నశ్చ ఆసౌ పరిధిః ప్రథమసంజ్ఞః

ఇష్టధనుస్సాధితపరిధియందేకధనువు న కునారిసాధించనిష్టంబగు నాధనువును పరిధియందు వ్యవకలించి శేషముధను వుచే గుణించినయాల్బము ప్రథమసం జ్ఞకంబగు

పరిధివర్గస్య చతుర్థభాగః పం చగుణః కార్యః ఆద్యోనితేన ప్రథమ హీనేన పంచఘ్నపరిధివర్గచతుర్భాగే న

చతుర్గుణం వ్యాసాహతం ప్రథమం భజేత్ యల్లబ్ధం సా జ్యా స్యాత్॥

పిదప పరిధివర్గమును పైదుచే గు ణించినాల్గుచే భజించినలబ్ధంబు న ఆద్యరాశి వ్యవకలించినహారరాశియ గు..................................*

ప్రాగుక్తంబగు నాద్యసంజ్ఞకరా శిని వ్యాసముచే నాల్గుచేతయుగు ణించి భాజ్యరాశియగు హారభక్తలబ్ధము జ్యామానంబగు-......................*

ఉదాహరణమ్ -

అష్టాదశాంశేన వృతేస్సమానమేకాదినిఘ్నానిచ యత్ర చాపః। పృథక్పృథక్తత్ర వదాశు జీవాం ఖాభ్రార్కమితం వ్యాసదళం చ యత్ర॥

పరిధితుల్య విభాగముల్ పద్ధెనిమిది గాభాగించి భాగమ్మంబులో। పరిమాణంబున మించు వ్యాసదళమ్మున్ దా గొప్పగాగల్గ నా। వరదాంతగణితప్రమాణ రాజకిని వేవకార్యముల్ జేయుమా। పరిమాణంబులు జ్యాప్రమాణములకున్ పద్మాక్షియో సాదిగన్॥

ద్వితీయజ్యానయనే చాపోనపరిధిఘ్న
పరిధిః ౩౯ ప్రథమోయం. పంచాహ
తపరిధివర్గచతుర్థభాగః ౪౭౨౭ ఆ
ద్యేన ౩౯ ఊన ౩౮౮౩ అయం హరః
చతుర్ఘ్నవ్యాసః ౫౦౦౦ తేన ఆద్యం
౩౯ హతం ౩౦౭౯ హారేణభక్తం ల
బ్ధా ౮౦ ద్వితీయజ్యా
తృతీయజ్యానయనే చాపోనపరిఘ్నః ప
రిధిః ౪౯ ప్రథమోయం. పంచాహతప
రిధివర్గచతుర్థభాగః ౪౭౨౭ ఆద్యేన
౪౯ ఊనః ౩౬౭౮ తేన చతుర్ఘ్న
వ్యాసాహత ప్రథమ ౪౩౭౦౦ భ
క్తం తృతీయజ్యా ... ౧౨౦
ఏవమన్యేపి ... భాగాదిచాపఖండం
... జ్యాఖండాని
ఏవమానీతాని జ్యాని ౪౦.౮౦.౧౨౧.౧౬౦
౧౯౪ - ౧౭౪ - ౨౨౮ - ౨౨౬
౨౩౬ - ౨౪౦ జ్యామానాని.

లో ౧ సమ ... ౦౪ అపవ
$\frac{\text{౧}}{\text{౪}}$ ... ౬౨౫౦౦
రాశి ... గుణరాశి
౧౬౬౨౫ ... ౧
౧౧౧౦౩౩౫౬౭౭౧ అపవర్త
౧౨౬౨౫
... ప్రథమం
... సమచ్ఛేదం
౧౨౬౨౫ ...
... ౧౦౦౦౦
౩౯౨౭ ...
... ౧౦౦౦౦౦౦ శేషం
౩౯౨౭ ...
... ౩౪౦౦౦౦౦ అప
౩౯౨౭ ...
౩౧౨౫ ... ౩౯౨౭
౧౨౬౨౫
భజ్యాం.

వ్యాసా ౧౨౫౦
$\frac{\text{౪}}{\text{౫౦}}$
౧ గుణ ప్రథమముచే
౩౭౭౫ ... ౩౯౨౭ రాశి
౧ ...
... ౩౯౨౭ ... ౧౦
౧౨౬౨౫
ద్వితీయమువచే.

అంక న్యాసము-

౭౬౧౬౧౭౫౯౩౬౭౭ యిందుభా
౧౨౬౫౬౨౫

జ్యాహరంబుల ఛేదంబు తుల్యంబగుటన

శేషబిలబ్ధము-

౩౬౫౪౧౩౫౬౭౫౬౩౯౦ అ౬౪౦

౭౬౧౬౧౭౫౯౭౭౭

స్థూల౪౨ ౭౩౪౯౧౭౬౬

౧౩౪౬౨౭౭౦౨౧౭

ఇట్లే వ్యాసార్ధాంక ము

స్థూలవ్యాసన్యాసము -

$\frac{౨౦}{౧}$ $\frac{౫౨౧౧}{౧}$ $\frac{౫౨౧}{౧}$ $\frac{౯}{౧}$

పరి $\frac{౧}{౭}$ భాజ్యం $\frac{౫౨౭}{౧}$ రాశి

స్థూలపరిధి $\frac{౫౨౭౦}{౧}$ చాపభా $\frac{౧౭}{౧}$ పరి

$\frac{౧}{౧౭}$ భాజ్యం $\frac{౫౨౭౦}{౭}$ రాశి $\frac{౫౨౭౦}{౧౨౬}$

అపరాశిరాం $\frac{౭౦}{౨౧}$ చాపం

పరిధి $\frac{౫౭౦}{౭}$ త్రో చాపం $\frac{౭౭౦}{౫౧}$

సమ $\frac{౧౧౭౭౦}{౧౪౭}$ $\frac{౬౧౬౦}{౧౨౬}$ శేషం-

$\frac{౧౦౪౭౨}{౧౪౭}$ అపరా $\frac{౧౪౯౬౦౫}{౫౧}$

గుణకాప $\frac{౭౭౭౧౩౧౬౪౭౦}{౨౧}$ $\frac{}{౪౪౧}$

ప్రథమం- పరిధి $\frac{౫౭౭౦}{౭}$ వర్గం

$\frac{౨౭౭౭౭౪౦౦}{౪౯}$ $\frac{౧}{౪}$ సమ

$\frac{౨౭౭౭౭౪౦౦}{౧౯౬}$ అప ౪ భాగి

$\frac{౬౯౬౯౬౦౦}{౪౯}$ $\frac{౫౭}{౧}$ $\frac{౩౪౭౪౯౦౦}{౪౯}$

త్రో ప్రథమ $\frac{౧౩౧౬౪౯౦౦}{౪౪౧}$ సమ

$\frac{౧౫౩౭౬౯౬౭౦౦౦}{౨౧౬౦౯}$

$\frac{౨౫౫౭౮౫౦౦}{౨౧౬౦౯}$ శేషం

$\frac{౧౪౭౨౨౭౭౭౦౦}{౨౧౬౦౯}$ అపరా రాశి

$\frac{౩౦౦౦౬౭౨౦౦}{౪౪౧}$ హరోయం

వ్యాసార్ధంగు ౪ రాశిగుణి
౧ ౧ ౧

చతుర్థమముచే $\frac{౧౩౧౬౫౭౦౦}{౪౪౧}$

రాశి $\frac{౧౯౬౩౭౨౦౭౦౦}{౪౪౧}$ భాహ

$\frac{౩౧౦౪౬౭౨౧౦౪౦}{౪౨}$ $\frac{౧౭౫౯౩౬}{}$

౭౪౧ ౩౦౦౪౬౭౨౦౦

౨౯ నంబరు ప్రశ్న

అజినధనుః ప్రమాణమగు నావరణంబున వేరువేరుగా। గజిబిజలేక నారులను గ్రక్కున దెల్పుము ధర్మరాజికిన్। సుజనులు మెచ్చ భాష్పమితసుందరవ్యాసము గల్గుచోటనో। గజనిభయాన సూక్ష్మముగ గాంచితివే సమనీషలోపలన్.

వ్యాసం ౮౦ ధనుస్సులు ౨౪

అథచాపానయనాయవృత్తేనాహ.

జ్యాసాబ్ధిఘాతయుతమౌర్వికయా విభక్తో జీవాంఘ్రిపంచగుణితః పరిధేస్తు వర్గః। లబ్ధోనితాత్పరిధివర్గచతుర్థభాగాదాప్తేపదే వృతిదళాత్పతితే ధనుః స్యాత్॥

జ్యాచేత ధనువు సాధించు టెట్లన జ్యాపాదమున బాణసంఖ్య చేత। పరిధివర్గము పెంచిబరగ గనారాశి వ్యాసాబ్ధిఘాతజీవయుతరాశి। భజియింపగల్గిన ఫలమది వృతివర్గపాదంబునను ద్రోయ పరగు శేష। రాశిమూలముగొని తమ్మమాకృతిదళమున ద్రోయ శేషంబు మొనయుధనువు। గానగణకులునీ రీతిగణిత మెరిగి। ధర్మగుణసాధనమునందు దక్షులగుచు। జ్యోతిషికవిధియా దియాసకలగణిత। క్షేత్రములయందు దెలియంగ నూదికొనుడు॥

జ్యాసేవ - పరిధేర్వర్గః జీవాంఘ్రి పంచగుణితః - జీవాజ్యాతస్యాఅంఘ్రి చతుర్థాంశః - తేనపంచభిశ్చగుణిత స్సన్ వ్యాసాబ్ధిఘాతయుతమౌర్వికయా వ్యాసస్యవిస్తారస్య అబ్ధిశ్చతుర్భిర్యోఘాతః గుణనం తేనయుతాయా మౌర్వికా జ్యాతయావిభక్తః కార్యః - తత్రయల్లబ్ధం తేనోనితాత్ హీనాత్ పరిధివర్గచతుర్థభాగాత్ ఆప్తేంఘ్రిపదే వృతిదళాత్ పరిధ్యర్ధాత్ పతితే ఊనీకృతే శిష్టం

ధనువు సాధించుటకు సూత్రం

బగుజ్యామాన చతుర్థ భాగము ౫ చేత యు పరిధివర్గము చేతయు గుణించిన భాజ్యరాశియగు.

వ్యాసము నాల్గు చే గుణించి యందు జ్యా సంఖ్య గూర్చిన హారంబగు.

హారభక్తభాజ్యలబ్ధము పరిధివర్గచతుర్థాంశంబునందు వలనను జేసి శేష మూలమును పరిధ్యర్ధంబున ద్రోయ ధనుర్మానంబగు.

ధనుః స్యాత్.

ఉదాహరణం.

విదితాఇహయేధనుర్గుణా స్తతోవద తేషాంధనూంషిమిత్ర! ।
యదితే స్తిధనుర్గుణాక్రియా గణితేగాణితికాతినైపుణం॥

తొలుతసాధితజ్యామానములనువింగ్లు! నిచటచెప్పుము వేశ్వేరసీవుగ ణిత। ఘటితజ్యాచాపసాధనబహుకౌశలనిపుణ। బుద్ధిగలదేని గణకుడపొలుపుమిర.

విదితా ఇతి ఇహయేజ్యాగుణా విజ్ఞాతాః - తేషాంధనూంషి జానాసి పద హేగాణితికగణితకుశల. యదితేధనుర్గుణక్రియాగణితే నైపుణం కౌశలమస్తి॥

న్యాసః జ్యాః ౪౨. ౮౨. ౧౨౦. ౧౫౪. ౧౮౨ ౨౦౮. ౨౨౬. ౨౩౬. ౨౪౦ సర్వేషాం వ్యాసః పరిధిః ౧౮ యథాపరిధిః ౧౮

పర్గః ౩ ౨౪ అయంజీవార ౨ అప్రి ౪౨ జానేనగుణితః ౧౩౬౮ పంచఘ్ని ౪ ౪

శ్చగుణితః ౬౮౪ హరేణ ౪ హృ ౦

తః ౧౭౦౧ అయంవ్యాసాభ్యాం ఘాతయు తమార్విశయా । భక్తః వ్యాసః ౨౪౦ అర్ధ ఘాతః ౯౬౦ అనేనమార్విశ ౪౨ యుతా ౧౦౦౨ అనయా అయం ౧౭౦౧౦ భక్తః లబ్ధం ౧౭ వర్గే పగ చతుర్థభాగః ౧౭ లబ్ధేనానేన ౧౭ ఊని తః ౬౦ అస్మాద్వాప్తపదం ౧౭ వ్యాప్తేః ౧౮ తస్మాత్ పతితంశేషం ౧ ధనుః

ఈయుదాహరణంబున పూర్వసూత్రోదాహృతిని సాధించు నారులనువిం గ్లను సాధించుమని ప్రశ్నము.

న్యాసము-

ప్రథమజ్యా ౪౨ ౮౩౪౮౭౧౬౬౬
౧౩౪౬౨౭౦౨౧౮

సవర్ణితప్రథమజ్యా
౫౬౬౨౧౨౦ ౧౮౮౦ నలవహాలు
౧౩౪౬౨౭౦౨౧౮

౧౫౧౫౬౭౮౦ ౦౧౨౧ గు ౫
౧౩౪౬౨౭౦౨౧౮ ౧

౮౬౨౦౭ ౭౭౬౦౦౧౦౦ గుణిం
౧౩౪౬౨౭౮౨౧౮

చుచూర్ణాం ౪ ౨౪౮ వ్యాసం
౧౨౫

౮౮౭౨౬౮౫ ౪౧౪ గుణితరాశి
౧౧౬౨౫

[illegible] సమచ్ఛేదము

[illegible] భాజ్యరాశి [illegible] హారాః [illegible]

[illegible] భాజ్యం

[illegible] లబ్ధరాశి [illegible]

అత్ర ... న్యాసో యథా

... ఖండ... ౩ ... జీవా ... ఖండ ...

(...) ... ౪ ... ౪ ... ఖం

... ౧౩ ... ౪ ...

... లబ్ధం ౩౩ ... అయం వ్యాస ...

... ఖండ ... ...

... ౧౦౪ ... అనయోః ... ౦౦

... ఖండ ... భాగః

... లబ్ధౌ ... ...

... వృత్త ... ... ఖండ

సు. ౨-

... వృత్తవ్యాసే ... ౬-

౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯- పూర్వో

క్తాన్యేవ-

ఉత్తరములు.

౧ నంబరు

ఏటియును ధనమూడు వదియైదు ధదు నేడు వింశతియును క్రమముల్ వెలయు వరుస నూరునంబాష్టులునొగి తత్వభుజములు నంబాష్టకరములు నభ్భుజలము । లగువర్గరూ గములలకోటిక్రృతులగురసశిఖుల్ తత్వముల్ వసుమతీభ । ములు జలతర్క ముల్ జల మునలగుచుఘబాహు వగ్గంబులుబరగుగ్రమత । జలరసంబులు జలమనల్ జలయుగ ధర । విమభుజాష్టులురసశరనేత్రములును । నిందుకోటివగ్గంబులు నెరయుబాహు । వ గ్గములు కృతిరయుతములై వరలుచుండు॥

కర్ణములు - ప్ర-౧౦. ద్వి-౧౩ తృ ౧౫ చ ౧౭ పం ౨౦

వగ్గయుతులు - ప్ర-౧౦౦ ద్వి ౧౬౯ తృ ౨౨౫ చ ౨౮౯ పం ౪౦౦

కోటివగ్గవిభాగరాసులు - ప్ర ౩౬ ద్వి ౨౫ తృ ౮౧ చ ౬౪ పం ౧౪౪

భుజవగ్గవిభాగరాసులు - ప్ర ౬౪ ద్వి ౧౪౪ తృ ౧౪౪ చ ౨౨౫ పం ౨౫౬

౨ నంబరు

కరణిగతకర్ణమితములు గడగువరుస । రసములా కృతులారవుల్ఘులుపూగ్గ ములు దశాంశలుగుణనభోజలములు మరి । తారకలు దర్కఖవసులు దనరు వరుస ॥ కరణిగ తకర్ణమూలముల్ ఖరసగుణ । ములగు శాష్టత్రిభుజయుత భుజగసమితి । మొదల రెంట నుకఖయు క్రపూర్ణరసగి । రీములను నందర తొాన్చు జేసె త్రమితము.

$$ప్ర ౬-౪౦ ౩ ద్వి ౨౨-౨౭ తృ ౧-౨-౭౦౬ చ \frac{౨౩౭౩}{౩౬౦౦} పం ౨౦ \frac{౨౨౯౯}{౫౭౬౦}$$

౩ నంబరు

రసశరములు దేవతలు స । రసరాములు కోటులగు సురమణియ క్రతుల్ । సా వ గునపాయకరకరములు । లసద్భశశరరసముల్ బ్ధర్వసచంద్రులగుణ ॥

ప్ర-కోటి ౬ కర్ణ ౦౬ ౫ ద్వి-కోటి ౩ ౩ కర్ణ ౦౬ ౫ తృ కోటి ౩ - కర్ణ ౧౦౬ ౪

౪ నంబరు

సెమలిజని షాముబట్టిన । పమహితకర ధదములిట్లుచొప్ప నుఖకృథుల్ । సమశర

గిరులును భాఙ్ఘులు | సమత్రిక్రమమూగదెలియుచూకోటులుగాన్ || ప్ర- ౧౬౦ ద్వి ౭౫ తృ ౪౦

౫ నంబరు-

వినకొండతోన్నతరూపం| బెనగినకోటులుభుజశరమి విజలవసుభుల్ | వసునాగాష్టశమిలియును | సెనగువరు సజలమితంబులివియయిదనరున్ || ప్ర- ౬౦ ద్వి ౮ ర తృ ౨౮౮

౬ నంబరు-

వనచరయుగ్మాంకము | సమెలియుదుచంద్రరాములనుగూడినభి | న్నునవి శ్వాంశలుభుజములు | బుసుపష్టాంశోనలోకయుగసప్తిమియున్ || వసుతర్కముఖనురసగుణ | మెనగినలవయుగ్భుజాగ్రలేపదుభాగ. బసగ్త్రశచతుర్థ స్థాయిం | పెనగెదుప్రశ్నోత్తరంబునిసరుహాగతి ||

ప్ర- ౩౧ $\frac{౧౩}{౨౭}$ ద్వి ౪౦ తృ ౪ $\frac{౬}{౭}$ చ ౪ $\frac{౩౬}{౬౭}$

౭ నంబరు-

అరుదగుకోటియుతొమ్మిదికరశశాంకము | లభ్రనఖములుగజములు సగుసకోటులరువహైదుసుహంస్రంమనష్టిపూర్ణ | కరశశాంకములు శరచంద్రులెరుగుభుజలు ||

ప్ర- కో ౯ | భు ౬౫ ద్వికో ౯ భు ౧౨ తృకో ౧౨ భు ౧౬ చకో ౨౦౦ భు ౧౫౦ పంకో ౮ భు ౧౫

౮ నంబరు-

ముత్యదియుకరజలమ్ములు | దప్పకనఖములను జినులుదనరునుకోటుల్ | జెప్పితినష్టియునలుబది | యున్నదమిసినిరుగకోటియేడున్ భుజముల్ ||

ప్ర- కో ౩౦ భు ౧౪ ద్వికో ౪౨ భు ౪౦ తృకో ౨౦ భు ౨౧ చకో ౨౪ భు ౭

౯ నంబరు-

లంబమానములత్యష్టినగలవాధ | రాగములువిశ్వలవయుగ్మరమ్యరసము | లజినవష్టలవాధ్యమానధరచంద్ర | లగునగ్రముమునభూమానమనియతముగా ||

ప్ర- ౭ $\frac{౭}{౧౭}$ ద్వి ౬ $\frac{౨}{౧౩}$ తృ ౧౫ $\frac{౨}{౨౪}$

మొదటి క్షేత్రములోని భుజసంఖ్యలు [illegible] వేలయుతొమ్మిదియును [illegible] సంఖ్య మూడును మరియు పదియును మూడింటికి లవయుక్తములును అగుచు యుక్తిమీర ॥ నందరం క్షేత్రముల [illegible] గుణలవయుక్త [illegible] గజములు [illegible] యుక్తగతి క్షేత్రఫలములు [illegible] ॥

క్షే ౯ ౩౧౮/౧౩ ౧౦ ద్వి ౬ ౬/౧౯ ౬ ౩/౧౯ త్రి ౭ ౭౧/౭౨ ౧౭౧/౭౨

౧౦ సంఖ్య.

నందగజములు తానములందు మొదల [illegible] గుణములు శరజలములు [illegible] క్షేత్రమునకు [illegible] చెప్పుము [illegible] ॥

క్షే ౫౯ ౪౯ ద్వి ౩౭ [illegible] త్రి ౫౪ ౧౦౦

౧౧ సంఖ్య.

రవులు లంబము [illegible] భుజఫలము [illegible] లంబము [illegible] క్షేత్రఫలము [illegible] గుణ [illegible] లంబము [illegible] క్షేత్రఫలము [illegible] ॥ క్షే [illegible]

[illegible]

౧౨ సంఖ్య

[illegible] గజజలము [illegible] క్షేత్రఫలము [illegible] ॥

క్షే [illegible]

[illegible]

౧౩ సంఖ్య.

మొదటి [illegible] భుజ [illegible] క్షేత్ర [illegible]

గుణిష్టభ్రమిఖిప్రాణాగ్రభుజములు|ఫలముకణామొకటివెలయన్నవులు॥ కణాకరణిరెంటకరణర్బురాశులు|చంద్రజలగజములు సముఫలంబు|శ్రవణమొకటిబాహుజలములుఖజలాష్ట|మితమగుఫలముగాగ మెశ్వవడయ॥ కణాకరణిమూట ఖనఖమితంబగు|ఖఖశశాంకమితము క్రమఫలంబు|అష్టకణామైననంగాంకమగుక్షేత్రఫలముమరియునిష్టభంగివేరు॥

ప్రకణాకరణిని ౭౯ ఫలం ౫౯౯ ఇష్టకణాం ౧౬ ఫలం ౫౮౦ ద్వికణాకరణి ౧౬౭ ఫలం ౯౮౧ ఇష్టకణాం ౮ ఫలం ౯౮ త్రికణాకరణి ౨౦౦ ఫలం ౧౦౦ ఇష్టకణాం ౧౬ ఫలం ౯౬

౧౮ నంబరు.

భుజనందెంములుమొదలవ|ఖజనాళియురెంట మరియుఖజసుజలములవౌ|నిజముగడీభూయ తముల| సుజనులుమెచ్చంగఫలమునొరిదిక్రమముగ॥ ప్ర - ౧౯ ద్వి ౫౮౦ త్ర౮౭

౧౯ నంబరు.

మొదలిటువిధిగుణములగుచ|నదమలముగరెంటతకచంద్రాబ్ధులుదా|విదితములగమూటఫేంద్రులు | భూధితరోసములంబభూమిముఖ్యఫలంబుల్॥ ప్ర - ౩౧౯ ద్వి ౮౧౬ త్ర౧౮౦

౧౬ నంబరు.

విషమచ్ఛతుర్భగులమ శ్రేత్రేషుగణాక|ప్రశ్నవలనఫలముబహువిధములు| గణుగుచుండవగానగణితంబునీయెడ|బలుకుటకు ప్రశక్తిగలుగదయ్యె॥

౧౭ నంబరు.

జలగజములుధరగిరులున| వెలయునొకటనకణాములుగవిపులాత్యష్టల్ వలనఖరరములురెంటన|ఖలలిథులునువసున్నష్టాపిజానగుమూట్లగ

౧౫ నంబరు.

శంభులుజలములల్ ౧౮౪ నందాగ్నులును౩౯ క్షితమ్ములుచంద్రనిక్కులు ౫౩౧ నంగశ్రు ౩౬ లలలంఖంశమ్ముల్ జలచందములు ౧౦౭ శశేములు ౯౫౮

ణాఖండముల్యాణానాగచంద్రు ౧౬౦ లబ్ధాంగముల్ ౬౫ ఇవువంశములు ఖ
ఖరరముల్ ౫౦౦ శశాంకందుహామజకర - ౨౬౧ ౧/౪ ములగుణద్వయయుత ౩

లంబముపూర్ణాంగజచంద్రు ౧౬౦ లబ్ధలుభుజలకరము ౨౪౦ లబ్ధాంచిస్వంబులు
౧౩౫ నలసూచిలంబంబు నిరువది మూడిటనింద్రిలవయుతా షీ ఖరకర్ణముల్ ౬౦ ౨

౧౫/౨౩ దానికినవధులునిరువదిమూడిటగిరిశశాంక। యుక్తేందువసునేత్ర మొక్క టి

౬౧ ౧౭/౨౩ క్వదిమూటనంగలబాధ్యాగ్నినందమితము ౯ ౩ ౭/౨౩ సూచీభుజంబులు
పొరిదినిర్వదిమూటనై దిటిగూడినయర్ధాతకా। రసములగు ౬౬ ౫/౨౩ పొందునన్వం
బురాముకరము। లాదుధృతిలవయుక్తనూనందపూర్ణా। తక్కాబితముగు ౭౯ ౧౬/౨౩ ౪
నుచనుఁగవదించు। వారినూపినిధమ్ములవలతులంద్రు -

౧౯ నంబరు -

వరుసత్రిభుజములనువ్యాసార్ధాములు నెక్కి। చిటపునే దుగూడుదిక్కులునుత్త
రాంశయుక్తగిరులుబంక్యంశయుగ్మ। ములునువృత్తములనుసలిలితాంగి॥

ప్ర. ౧౦ ౫/౮ ద్వి ౭ ౧/౭ తృ ౬ ౧/౮

౨౦ నంబరు.

సదళభుజజలములు సత్రిపాద్రఛేంద। ధరాయుక్తదిశలునగుదరు భు
జములకడలుదాకజనువృత్తవిష్కంభ। దళమితగులుదెలియుకరణనయనః॥

ప్ర. ౪౨ ౧/౨ ద్వి ౧౨ ౩/౪ తృ ౧౦ ౧/౨

౨౧ నంబరు -

జలములగూడితోక్యాశలు। జలథాగ్ర సాయము ప్రకరములు గిరులు ౯।
జలచంద్రులష్టియాంగా। నెయయుత్రిభుజాంగవృత్తదిగ్విశముల్।

ప్ర-౪ $\frac{౨}{౩}$ ద్వి-౫ $\frac{౩}{౪}$ తృ-౭ చ-౧౪ పం-౧౬

౨౩-నంబరు.

కరుకదొకట్రాట నైదుతో నెనగుభుగన | ములు భుజములు సంరాంశ యుక్తభుజము లెస్టిగుద్రు లగలశిన రాసులులను | త్రియుక్తభుజములు సప్తాంశయుక్తభుజ[illegible] ||

ప్ర-౬౦ $\frac{౫}{౨౧}$ ద్వి-౪౦ తృ-౨ $\frac{౧}{౯}$ చ-౩ $\frac{౧౧}{౧౬}$ పం-౨ $\frac{౨}{౩}$ ష-౨ $\frac{౧}{౭}$

౨౩ వ నంబరు.

తత్వవలక్షణములను ధరణీభుజలలక | యుక్తశిఖరాజయుగ్మమిశను | సూక్ష్మపరిధి చంద్రుడు స్థూలంబు నేడిట | తెండు సూక్ష్మశిఖ వ్యవహరములు || ప్ర సూక్ష్మపరిధి ౨౧౬౦౧ $\frac{[illegible]}{౬౨౫}$ స్థూ-౩ [illegible] శిఖులదగు నేత్ర రరామ | శయ

[illegible]ములగూసుజలధి కిపులు | సూక్ష్మవ్యాసము క్ర స్థూలంబుకిపులందు | వారుగూడుకృత రాశ్యుయగునుద్వి-స్థూ-వ్యా౧౧౪ $\frac{౨౧౨౨}{౩[illegible]౨}$ స్థూ-వ్యా౧౧౪ ౧౧౪ $\frac{౬}{౧౧}$ ఖభవృ

[illegible]పరిధిగడగుబిష్కంభంబు | పరిధిసగమందు బాణరాగ | వసుశరాంకయుక్తా బాద్రి[illegible]తక్షణంబు సూక్ష్మరీతి మహిరలమున || పూర్ణ[illegible]రాజభుజమిత పరిధి | [illegible] అవగజములయుక్తి [illegible] | కరగిరీతత్క్షణమగయం స్థూలమా | [illegible] [illegible]గణితవిలు [illegible] ||

తృ-సూ-౬౨౮౫ ౧౧౭౮౫ $\frac{[illegible]}{౩౯[illegible]౭}$ స్థూ-౬౭-౭౨ $\frac{[illegible]}{౧౧}$

౨౪-నంబరు.

మొదటికోన్నీకములవ [illegible] భుజ [illegible] భుజఫలంబు | తన [illegible]ములరహించు జలవోగ్యముపసుబు [illegible] | రాజజలో [illegible]జల ముపనేత్రగులు ఘనఫలముయిను [illegible] | [illegible] సంయుతవిశ్వదం [illegible]లు జలనేత్రకరయూత వసుచాణ | [illegible] జలజా యుక్తజలవోగ్యము నంద ము[illegible]సనగుసుమూట | వ్యాసుశరాసు [illegible]రా [illegible] యుక్తుణశిథ [illegible] దత్యాం గములశ [illegible] | [illegible]జలములనూమశీరర [illegible]తక్షణముల జలగిరిజల యుక్తశప్తగుణే [illegible]

(ద్రు) | లగుసుర్వభూఫలంబంబరక్షఖశరములరామ ... యుతశరాశ్ర | తులుసనూరాంగయుతగుణశూన్యశరత్స | తులుజలాగ్నిభుజాగ్నియుద్భుజగబాణ | తత్సమితమయిగన్పట్టుతత్ఫలములు.

త్రి. ౨౦౧ ౩౯/౬౨౫ ౪౦౪ ౧౫౬/౬౨౫ ౨౧౪౪ ౪౧౬/౬౨౫ ద్వి ౧౧౩ ౫౬/౬౨౫ ౪౫౨ ౨౨౪/౬౨౫ ౯౦౪ ౪౪౭/౬౨౫ త్ర ౧౫౩ ౧౧౭౩/౧౨౫౦ ౬౧౫ ౪౭౧/౬౨౫ ౧౪౩౬ ౪౭౧/౬౨౪ ఘ ౨౨౫ ౩౯౧౩/౫౦౦౦ ౯౦౩ ౬౧౨/౫౦౦౦ ౨౫౫౮ ౪౨౫౪/౫౦౦౦

౨౫. నంబరు.

భూమివంయము (ద్రు) భూధరాషీనవాగ్ని | నిగద్రుగుద్రంవము లెనగుశిఖరం నట్టిజలఖదేవులను గూను సత్పష్టి | వృష్టఫలయు నంచు పెంపుమీః || నందభూణ విశ్వలంది నత్యష్టిశయుక్తసంనమితములాగిఘనమగు | సూక్ష్మబుద్ధి నెరుగుసుగణకవరుండు | నింమశేషవ్యాసమేల జెప్ప || రుద్రత్వ్యంశయుక్తరుద్రంబజలలోశ | ములన వాడి గూడుము నిశశాంకు | శీఘ్రంను నవంబు లెసగిననవకంబు | స్థూలనికటవ్యాససూచకములు -

సూక్ష్మపరిధులు-భూ ౧౧ ౧౧౧౪/౩౯౨౭ వృష్ట ౧౭ ౩౩౦౪/౩౯౨౭ ఘ-౯ ౧౧౧౭/౩౯౨౭ స్థూలము

భూ ౧౧ ౩/౧౧ పుష్ప-౧౭ ౨౯/౩౪ ఘ-౯ ౯/౧౧

౨౬ నంబరు.

పదమూటనాలుగంశల | ముటమొప్పగగాడినట్టిభుజమాద్యంబా | పగమూటనంప లవయుటె | మూదితెంబుగరెంటరెండుముగినగుచుండుఁ || ౨ ౪/౧౩ ౨ ౯/౧౩

౨౭ నంబరు.

శరమితములు సార్ధైకకరము | సుజంఘలు గుణములగు చుములయును జీవర్ | పక

కర్ణంబులునిష్టియుక్తచంద్రులుతిథినఖనులుభాగహ్నలు షేకుశా||

శ్రు-౧ $\frac{౧}{౨}$ ద్వి-౪ తృ-౩

౨౭ సంబరు

శ్య౧ శ్రీఖహానా్యగ్రంతులగిరిజలజినలవాధ్యఖరాముశెనయు ఖఖజినులరూపాద్రినందాశ్వచంద్రయుగ్మినలునుని ద్రియాశ్రీఖఖనఖేందులనం దకటుగజతర్ఘ్యనఖముల్లడశ్రీనినధరయుక్త।గిరిచంద్రులగునేటగిరిరాగజలము లఖఖగజాబ్ధులతిథుల్ గలసియుండు। నష్టమమ్ముకఖఖనఖినలీనవైరులందుశారాద్రిజలయుతరామచంద్రు।ంటఖఖాగ్రాజినంబులరాగచంద్ర।వంతభుజయుతరుగ్రులైదనరుచుండు||

శ్రు-౩౦-$\frac{౨౪౮౭}{౮౦౦౦}$ ద్వి-౨౪ $\frac{౧౭౯౭౧}{౨౪౫౮౦}$ పం-౨౦ $\frac{౬౮౬౯}{౧౨౦౦౦}$ ష ౧౭ $\frac{౧౧}{౨}$

షం౧౫ $\frac{౮౭౭}{౪౮౦౧}$ అం౧౩ $\frac{౪౩౨౭}{౧౨౩౦౦౦}$

న౧౧ $\frac{౨౩౨౧౭}{౨౪౮౦౦}$

నరనారాయణకరుణా। శరలబ్ధకవిత్వుకుహిమవరశెమకవిచే। తిరుపల్లికేశిపుత్రను నా।ధరణీగణితంబుపూర్ణతం..౭ముద్రణ||

క్షేత్రవ్యవహారః సంపూర్ణః

* శ్రీవేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణేనమః *

శ్రీఖాతవ్యవహారచతుష్కః

ప్రారంభః

తత్ర భుజవక్రఖాతే ఘనఫలం

ఘనానయనసాధనార్యావృత్తం

గణయిత్వా విస్తారం బహుషు స్థానేషు తద్యుతిర్భాజ్యా । స్థానకమిత్యా సమమితిరేవం దైర్ఘ్యే చ వేధే చ । క్షేత్రఫలం వేధగుణం ఖాతే ఘనహస్తసంఖ్యా స్యాత్ ॥

పలుచోట్లఁ గల దైర్ఘ్య వేధ విస్తరముల్ గొని నానాయామములఁ । కూలితల్లా తీదినాన్ స్థానకమితిఁ గొల్చి విభాగించులఁ । ఫలములన్ మధ్యత పెంచు నట్టి క్షేత్రయముఁ బాగొప్ప నభ్యస్తమై । సంపూర్ణ ఖాతమునందు వక్రభుజలఁ భాసిల్లినవ్వట్టులఁ ॥

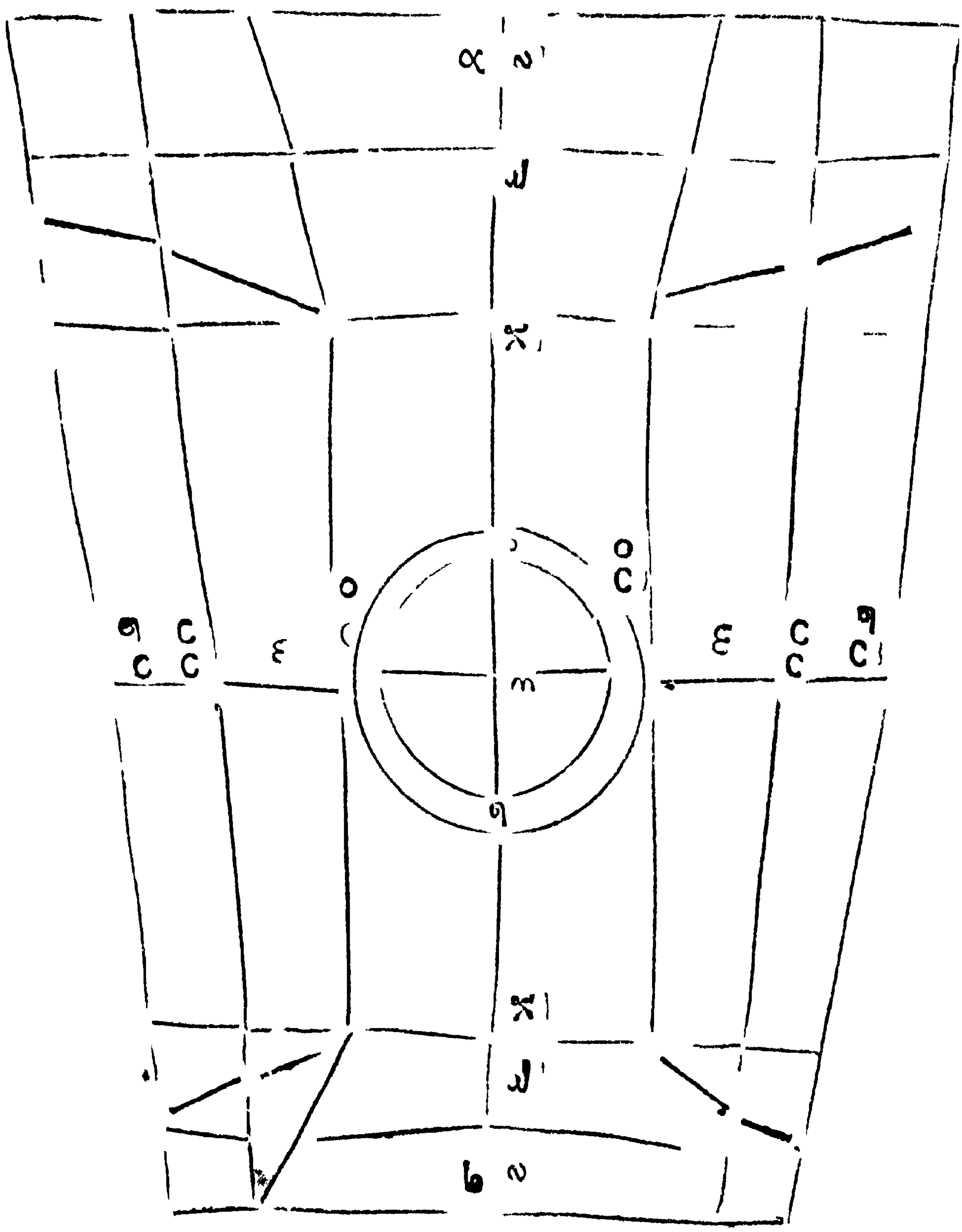
గణయిత్వేతి - బహుషు స్థానేషు విస్తారం గణయిత్వా తద్యుతిః అనేకస్థానస్థితవిస్తారయోగః స్థానమిత్యా యావంతి స్థానాని తత్సంఖ్యయా భాజ్యా లబ్ధం సమమితిః సమానం బోధ్యం । ఏవం దైర్ఘ్యే చ వేధే చ సమానం । యథా దైర్ఘ్యం చ వేధం చ బహుషు స్థానేషు గణయిత్వా దైర్ఘ్యయుతిర్వేధయుతిశ్చ స్థానకమిత్యా భాజ్యేత్యర్థః । తేన క్షేత్రఫలం తథా యతేతత్ భుజకోటిరీత్యా సిద్ధం ఆనీతం క్షేత్రఫలం వేధగుణం గాంకృత్యమానగుణితం సత్ ఖాతే ఘనహస్తసంఖ్యా భవతి ।

ఇట్టి గుంతలను ఇరువు వెడలుపు లోతులను రెండు మూడు నాలై దుస్థలంబులనాయా భుజములం దందలి సమానస్థానంబుల గురుతులుంచి వేర్వేర దీర్ఘయామంబులు గొల్చి దాని దాని సంఖ్యలను సగానిదుపు వెడల్పులోతులను వేర్వేరగా చేయారాసుక కొలిచిన స్థలంబుల సంఖ్య చే వేర్వేర భజింప సమమితంబులగు దైర్ఘ్యవిస్తారవేధంబులగు స్వరువు గుణింపఁబడు ఖాతఫలంబగును.

ఉదాహరణము.

భుజవక్రతయాదైర్ఘ్యం దశేశార్కకరైర్మితం । త్రిషు స్థానేషు
షట్పంచసప్తహస్తాచవిస్తృతిః॥ యస్యఖాతస్యవేధోపిద్విచతుస్త్రిమిత
స్సఖే। తత్రఖాతేకియంతస్స్యుర్ఘనహస్తాఃప్రచక్ష్వతాన్॥

భుజవక్రంబులచేతఖాతమునదాపొల్పొందుస్థానత్రయిన్ । భుజచంద్రుల్ హరులున్ దిశల్ తులలునామముచొప్పెబులన్ వే, తా। భుజరామాబ్ధులుబాణతర్క గిరులై పొల్పొందసావిస్తృతుల్ । ద్విజరాజాననదెల్పుము ఘనమై వెల్గొందుహస్తంబులన్ ॥

భుజేతి - భుజానాం కర్ణయోశ్చ దశప్రకారదశద్వ్యాసకరమితం దైర్ఘ్యం స్థానత్రయే యత్ర షట్ పంచ సప్తమితో విస్తారః। యత్ర త్రిత్రి చతుఃకరమితో వేధః హే సఖే తత్ర ఖాతే కియంతో ఘనహస్తాః కథయ.

న్యాసః యదా విస్తారైక్యం ౧౮ దైర్ఘ్యైక్యం ౩౩ వేధైక్యం ౯ స్థానత్రయమిత్యా ౩ భక్తః ఫలం విస్తారే హస్తాః ౬ దైర్ఘ్యే ౧౧ వేధే ౩ ఇయం సమమితిః తథా యత్తత్ప్రజకోటిఘాత ఇత్యనేన క్షేత్రఫలం ౬౬ ఏతద్వేధనగుణితం ౧౯౮ ఘనహస్తాః ౧౯౮

ఈయుదాహృతిని - నిడుపు ౧౨ - ౧౧ - ౧౦ - వెడలుపు ౭ - ౬ - ౫ లోతు ౪ - ౩ - ౨ కలగుంతయు ఘనహస్తములెన్ని యని ప్రశ్నము.

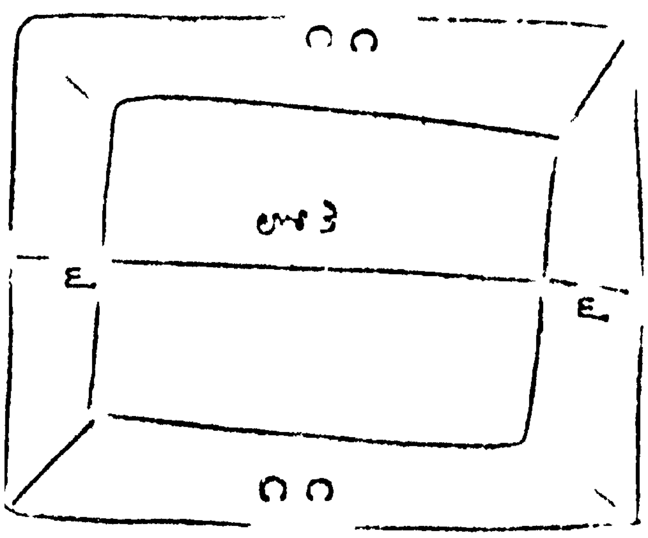
న్యాసము.

నిడుపు	వెడలుపు	లోతు
౧౨	౭	౪
౧౧	౬	౩
౧౦	౫	౨
౩౩	౧౮	౯

మూడుస్థానంబులగుట ౩ చే భజింపఁగ లబ్ధములు సమానమితములు క్రమంబున.

౧౧ ౬ ౩

అన్యోన్యగుణితరాశి ౧౯౮

౧ ప్రశ్నలు.

గిరిచంద్రులు విశ్వంబులు। సరచంద్రులు కలలు లోతు సప్తేషుశిఖుల్। కరితత్త్వజలములరుజులు। గురియాఖాతంబునందు ఘనంబుల జెప్పుమ॥ భూ ఈ ఇప్పియను సూరులు। వితతములాయా పమందు గిరిగిరిశలో। కథనగుజలంగ్నగతి। షేతిమితము లు వేధలైన జెప్పుమ కుంటల్॥ అప్పియత్యష్టి గులను సంవదక్షు। లు ననఖంబులు

దీర్ఘములు రుద్రసూర్య! విశ్వములు తిథిమితములు వెడలుపండు! రసగిరిభాంకదంత

ముల్ పొసగులోతు।

ప్ర	ద్వి	తృ
౧౩-౧౫-౧౭	౧౨ ౩ ౧	౧౬ ౧౧ ౬
౪- ౬- ౮	౧౪ ౫ ౨	౧౭ ౧౨ ౭
౩- ౫- ౭	౧౬ ౭ ౩	౧౮ ౧౩ ౮
	౧౮ ౯ ౪	౧౯ ౧౪ ౯
		౨౦ ౧౫ ౧౦

తుల్యకర్ణాకారటారాది ఖాతే ఫలానయనసంవృత్తైనాహ||

ముఖజతలజతద్యుతిజక్షేత్రఫలైక్యంహృతంషడ్భిః క్షేత్రఫలంసమమేవంవేధహతం

ఘనఫలంస్పష్టం.

తలజముముఖజముయుతిజము।గలయగతిగఫలములొకటిగరరసముల

చే।వెలయభజనముసరిచినను।గలుగునపుడమిఫలముఘనముగనుహా

తివేధన||

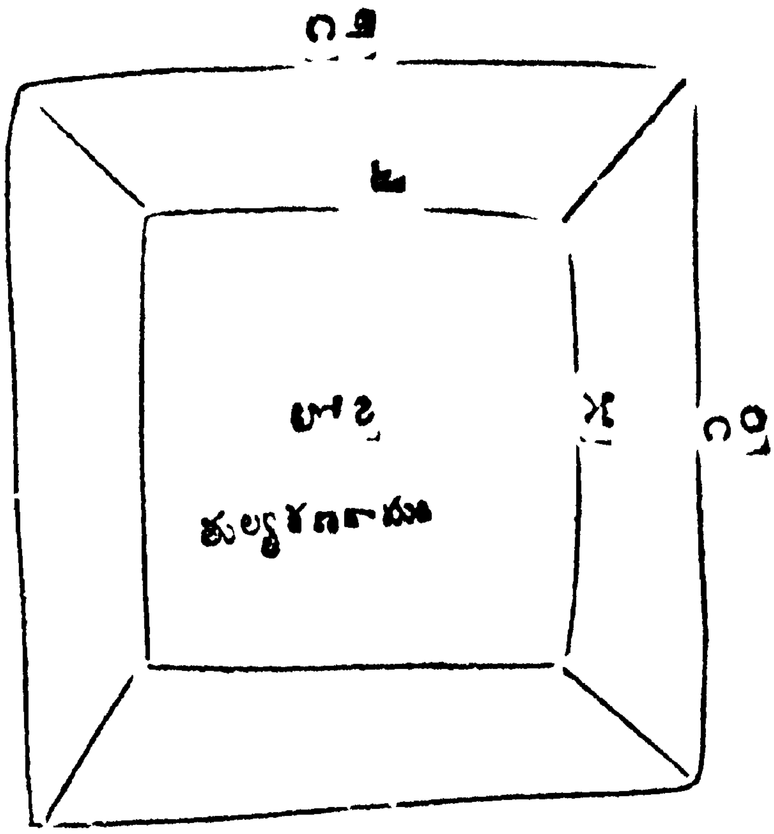
ముఖజేతి॰ ముఖజంయత్ క్షేత్రఫలం తలజంతలజాతం యత్ క్షేత్రఫలం తద్యుతిజంముఖతలయోగజం యత్ క్షేత్రఫలంతేషాం త్రయాణాంక్షేత్రఫలానామైక్యంషడ్భిర్భక్తంసత్-క్షేత్రఫలంభవతి-తత్ వేధగుణితంస్పష్టంఘనఫలంభవతి||

ఖాతముపైనగొలువనగువెడలు పునిడుపులచేనుత్పన్నక్షేత్రఫలంబును క్రిందనుండువెడలుపు నిడుపులచేనుత్పన్నఫలంబును-నీరెండుఁగూడననగా పైనిడుపునక్రిందినిడుపును - పైవెడల్పునక్రిందివెడల్పును గూడనుత్పన్నంబగుక్షేత్రఫలంబును ననునీమూడుక్షేత్రఫలంబులఁగలపియారాశిని ఆఱుచేభజింపక్షేత్రఫలముస్ఫుటముగుగా పునట్టిస్ఫుటక్షేత్రఫలమును లోతున గుణింపఘనఫలంబగుననుట.

ఉదాహరణం.

ముఖేదశద్వాదశహస్తతుల్యంవిస్తారదైర్ఘ్యంతుతలేతదర్థం।యస్యాస్సఖేసప్తకరశ్చవేధఃఖాతస్యసంఖ్యాంవదతత్రవాహ్యాం||

ఖాతముఖమునందు వెడలుదిగ్రాహులు। దళమునసమదళరామములుదగంగాన
వజాతులలులోతుహాస్తనస్త్రీకములు। గలుగమునకరములగతిక చెప్పుము

ముఖతలముఖేదశకరవిస్తారఃత్ర్యాదశ
క్రకదైర్ఘ్యంతరఘంతలెసస్తకరోవే
ధః। త్రవాప్యాఘనహస్తసంఖ్యాంవ
దన్యాసః ముఖజంక్షేత్రఫలం ౧౨౦త
లజ ౩౦ తద్యుతిజ ౧౮ ౧౫ తజ్జఫలం
౨౭౦ ఏషాం త్రయాణామైక్యం ౪౨౦
ఇదం షడ్భిః ౬ భక్తం ౭౦ వేధనగుణితం
౭ జాతంఘనహస్తమానం ౪౯౦

గుంటపైనసిడువు ౧౨ వెడలువు ౧౦
యును. ౭ అడుగులు లోతు గలిగినవస్థ
లంబునసిడువు ౬ నువెడల్పు ౫ గలుగలోతు
న్వనఖాతంబున గణితము తెలుపుమని
ప్రశ్నము.

ముఖం	తలం	యుతిజం
౧౨ ని	౬ ని	౧౮
౧౦ వె	౫ వె	౧౫ వె
౧౨౦	౩౦	౨౭౦

మూడు రాసులయుతి ౪౨౦
౬)౪౨౦
ఫలము ౭౦
౭ లోతు
౪౯౦

ఆప్రశ్న-

ముఖమున నేదియే దెసమిది । సఖుడ శలమునందు విశ్వజలమితములు
లో తా । నఖములుగల ఖాతంబున । సుఖఫలమితి దెలుపు వేగ సులభంబై
నన ॥ స్పృతి నందమితము ముఖమున । సతులిత సూరాగ్ని లగును నా
తలధరణి ! । సుతను గజమితము వేధయు । మతి నెరిగిన ఘనఫలంబు మా
కున్ జెపుము ॥ తలమున నష్టియు రుద్రులు । వెలయు ముఖమునందు తిథు
లు వియ్యడ తులుగా ॥ నలచలడమితమౌ వేధయు । లలితాంగీ ఖాతము
దులబ్ధము జెపుమా ॥

ప్ర-౧౬-౫ ద్వి ౧౮-౯
౧౩-౪ లో ౨౦ ౧-౨ ౩ లో ౭

తృ. ౨౦ - ౧౫
౧౬ ౧౧లో౧౦

సూచీఖాతఫలానయనసంస్కృతార్థం-

సమఖాతఫలత్ర్యంశస్సూచీఖాతే ఫలంభవతి ॥

సమమగు ఖాతములోన । సమచతురశ్రపు డమి ఫలము సంగుణనమును ।
గొప్పరం దమవేధ చేనయి । సమ త్ర్యంశ ఫలంబు సూచి సమమౌ హ పిక ॥

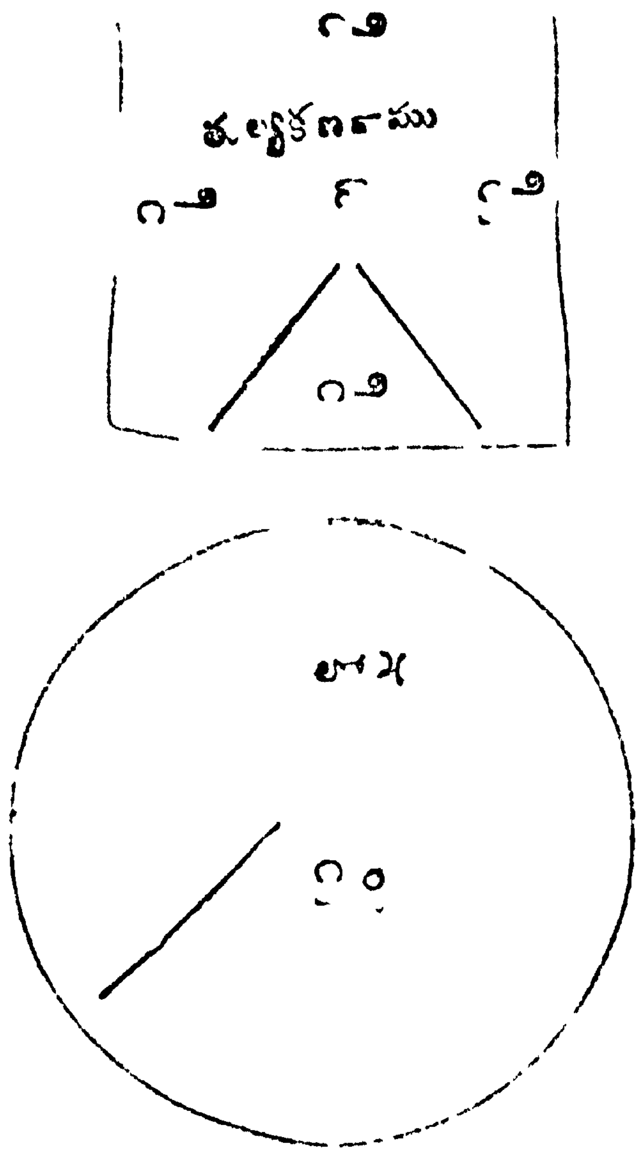
సమఖాతస్య త్ర్యంశస్సూచీ
ఖాతే ఫలం భవతి ॥

సమచతురశ్ర ఖాతము సమమాడిఁ టినొ
కహోలు సూచీఖాతమున గల ఫలము.

ఉదాహరణం-

ఖాతే థ తిగ్మకరతుల్యచతుర్భుజే చ కిం స్యాత్ఫలం నవమితం కి
ల యత్ర వేధః । స్యాత్తైతథైవ చ త్రివిస్తృతివచ వేధసూచిఫలం వద
తయోః పృథక్ ఫలే ॥

తుల్యచతురశ్రాపి తుల్యచతురశ్రకరణుండు। వేధనవకస్తైనవెలయునెంత। వృందవృ
త్తవాపి సాయకవేధయుః। రెంతనూవిఫలము నేర్పరి చెప్పు॥

అత్రోదాహరణే తుల్యచతుర్భుజ
క్షేత్రే ద్వాదశహస్తమితే చతుర్భుజక్షే
త్రే యత్ర నవమితో వేధః ఖననసంఖ్య
ఫలం ఘనహస్తఫలం కిం స్యాత్ - తథా
దశవిస్తృతి పంచవేధే వృత్తక్షేత్రే
కిం ఘనహస్తఫలం తదుభయం వద - త
థా అనయోర్ద్వాదశవిస్తృతినవవేధే
చతుర్భుజే దశవిస్తృతి - పంచవేధే
వృత్తక్షేత్రే చ పృథక్పృథక్ ఖాతే
ఫలం వదేతి.

ఈయుదాహరణంబున తుల్యకర్ణ
చతుర్భుజంబుగు ౧౨ కలుగు ౯
లోతుగల మడుగు - ౧౦ వృత్తము ౧౦
౫ లోతుకలుగు క్షేత్ర ఖాదియంగ
నుఫలంబులను కెంటియందు క్షేత్రం
క్షేత్రము లేనియట్లు ద్రవ్యనఫలంబు చె
ప్పినియ ప్రశ్న చతుష్టయము.

న్యాసః తథాయతే తద్వృత్త కోటి ఖాతజతుల్యే ప్రథమే భుజకోటిఘాత ఫలం ౧౪౪ - ఏతత్ క్షేత్రఫలం వేధేన ౯ గుణితః ఖాతే ఘనహస్తఫలం ౧౨౯౬ అస్య ఖాతఫలస్య తృతీయాంశ ౪౩౨ దా సూచీఖాతఫలం

అథ వృత్తక్షేత్రే న్యాసః వ్యాసస్య ౧౦ వర్గః ౧౦౦ భవనాఘ్న ౩౯౨౭ నిఘ్నితః ౩౯౨౭౦౦ పంచసహస్రైః ౫౦౦౦ భక్తః జాతస్య సూక్ష్మ క్షేత్రఫలం $\frac{౩౯౨౭}{౫౦}$ ఇదం సూక్ష్మం క్షేత్రఫలం - వేధేన ౫ గుణితం సత్ $\frac{౧౯౬౩౫}{౫౦}$ హరేణ (౫) యుక్తం గుణిత్వాపి భాజ్య పంచ భిన్న ఊర్ధ్వాపవర్తః $\frac{౩౯౨౭}{౧౦}$ ఇదం ఖాతే ఘనహస్తఫలం సూక్ష్మం - అస్య $\frac{౩౯౨౭}{౧౦}$ తృతీయాంశః సూచీఖాతఫలం $\frac{౧౩౦౯}{౧౦}$

చతురశ్రతుల్యఖాతం.

౧౨
౧౨
———
౧౪౪
౯
———
౧౨౯౬

ఖాతఫలం.

౩)౧౨౯౬

సూచీఫలం.

౪౩౨

వృత్తతుల్యఖాతం

౧౦
వర్గం
౧౦౦
౩౯౨౭
———
౫౦౦౦)౩౯౨౭౦౦

లబ్ధం $\frac{౩౯౨౭౦౦}{౫౦౦౦}$ అప ౧౦౦

రాశి $\frac{౩౯౨౭}{౫౦}$ గు $\frac{౫}{౧}$ రాశి $\frac{౧౯౬౩౫}{౫౦}$

అపవర్తిత రాశి $\frac{౩౯౨౭}{౧౦}$ సమ ఫలం.

$\frac{౩౯౨౭}{౧౦}$ గు $\frac{౧}{౩}$ రాశి $\frac{౩౯౨౭}{౩౦}$ అప

$\frac{౧౩౦౯}{౧౦}$ సూచీఖాతఫలం

అక్షస్థూలఫలానయనంయథాశ్యా

వస్యం౧౦ వర్గాః౧౦౦ రుద్ర౧౧౪

హతః౧౧౦౦ శతై ౧౪ హృతః

౧౧౦౦/౧౪ నిశ్శేషాభావాద్వ్యాజ్యహారయో

ద్వాభ్యాం అపవర్తితాః ౫౫౦/౭ ఇదం

స్థూలక్షేత్రఫలం వేధేన ౫ గుణితం

౨౭౫౦/౭ ఇదంస్థూలంలంఘనహస్తఫ

లం ఏతస్య ౨౭౫౦/౭ తృతీయాంశః

౨౭౫౦/౨౧ స్థూలంసూచీఖాతఫలం

స్యాత్ ఖాతస్యసూచీఖాతఫలం హ

తస్య గుణితః ౨౭౫౦/౨౧

వృత్తస్థూలఫలం

౧౦

వర్గము

౧౦౦

౧౧

౧౪) ౧౧౦౦

ఫలం౧౧౦౦/౧౪ అపవర్తితం ౫౫౦/౭

ఫలం ౫౫౦/౭ గుణ ౫ ఘనం ౨౭౫౦/౭ స్థూల

ఘనఫలం ౨౭౫౦/౭ మూడింటనిన్యాస

ము ౧/౩ గుణితం ౨౭౫౦/౨౧ సూచీస్థూలఫలం

౩ ప్రశ్నలు

గి చతుర్భుజవిశ్వంబులు శరదుగ్గలుగుణట్టచతుర్భుజంబు మం

యట్టివృత్తాపుం శరధనగిరివేధసూచిసదుఘనము తెల్పు ||

క్షే ౧౭౨౫ ద్వి౧౩ వె తృ౧౫౨ చ౧౭ ౨౫ ప౧౩వె ఘ౧౫౭

ఉత్తరములు

౧ నంబరు.

మొదటి టు శరజలంబులు గుణమొదనగ టతత్వభుజములుమాటలు విదితా

తున్న్ప్రిభుతులకు గుదిరొనభుజవక్రఖాతము టుబువరుసగ ||

క్షే ౬౧౦ ద్వి౫౧ తృ౧౫౨

౨ నంబరు.

మొదటిఖాతమునసమాటరెంటినిగూడు। తత్తాబాహుభృతులుదనరురెంట। జలయుగాద్రిమితముత్రిశయుక్తత్రిబాణ। రామభుజములగుసరమణమాట.

ప్ర-౧౮౬౫ $\frac{౨}{౩}$ ద్వి౭౪౪ తృ౨౩౪౩ $\frac{౧}{౩}$

౩ నంబరు.

సమఖాతఘనము తౌశరజలమునపులుమనుచంసములుబాణమునితెథులును। సూచిఖాతంబుంసాంగొందుత్రిశలగలయు,శశాంకెభజలమితంబు। వసుదేవులునతత్త్వబాణములగుచునస్రస్తఖాతంబులనిబుధవర్య। విశ్వాధ్యందేవేశనిలసితంబునుచంద్రగిర్యంశయుక్తకళానిధిగిరులును। సదశగిరిగుణరవులునవిదితసూచి। ఫలములతోజలంబులబ్రహ్మవిధియు। తాళగిరిరాములబ్రువస్త్రియుక్త। వసుగిగుణంబులేడిటవర్ణయుక్త। శరరసంఘులుసాధనజలమితంబు॥......

ప్ర౧౪౪౫సా౪౭౧ $\frac{౨}{౩}$ ద్వి౧౦౧౪సా౩౬౭తృ౧౫౬౫సా౫౭౫

చస్థా౧౧౩౩ $\frac{౧౩}{౧౪}$ సూ౩౭౭ $\frac{౧౯}{౪౨}$ చ౭౬౯౬ $\frac{౫}{౬}$ సూ౨౬౫ $\frac{౪}{౬}$ ష౧౨౩౬

$\frac{౧}{౨}$ సూ౪౧౨ $\frac{౧}{౨}$

వరభాస్కరాచార్యగురుచే। విరచితఖాతాఖ్యనవిధిపుల్యముగా। పిరదించెనుకృష్ణాఖ్యుడు। హరితసగోత్రుద్భవుండునాంధ్రమునందున్ ||

* శ్రీవేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణేనమః *

చితివ్యవహారః పంచమః

సూత్రం.

సార్థవృత్తం.

ఉచ్ఛ్రయేణగుణితంచితేఃకిలక్షేత్రసంభవఫలంఘనంభవేత్ । ఇష్టకా
ఘనహృతేఘనేచితేరిష్టకాపరిమితిశ్చలభ్యతే । ఇష్టకోచ్ఛ్రయహృ
దుచ్ఛ్రితిశ్చితేస్స్యుస్తరాశ్చదృషదాంచితేరపి ॥

చిత్యుచ్ఛ్రాయముచేతభూమిఫలముల్ సిద్ధంబుగా పెంచినా । చిత్యంబౌఘన
హస్తముల్ ఘనతయిష్టెల్లాందునిష్టాళినా । చిత్యంబౌఘనహస్తముల్ హృతముగా
జేయంగనిష్టాళియౌ । చిత్యుచ్ఛ్రాయమునిష్టకోచ్ఛ్రయహృతిన్ చెల్వౌతరంబుల్వినా

ఉచ్ఛ్రయేణేతి॥ చితేః క్షేత్రసంభవ
ఫలంక్షేత్రఫలంఉచ్ఛ్రయేణ గుణితం
సత్ ఘనఫలంభవతి.

చితేర్ఘనేఇష్టకాఘనేనభక్తేసతి
ఇష్టకామానంప్రాప్యతే.
చితేరుచ్ఛ్రయఃఇష్టకోచ్ఛ్రయేణ
భక్తఃస్తరాలభ్యతే.

ఇందుఇష్టకానియనునిటికెలకుని
స్థాళియనియు స్తరంబులకుతరంబులని
యు వ్యవహారమైనది... ప్రయో
గింపబడియె. చితియనునిటికెలుమొద
లగువానిపేర్చుటచూరలుమొదలగు
నవియనితెలియవలయును.

ఇందుచితియెత్తుచేతభూఫలంబు
నుహెచ్చించినచోఘనంబగు.

చితిఘనహస్తములనిటికెఘనము
చేభాగించినచోటికెలసంఖ్యదెలియు.

చితియెత్తునిటికెలయెత్తుచేభజింపవ
రసలసంఖ్యదెలియు.

ఉం॥ దీర్ఘవేదపువెడదు । గావునదాపెంపు ఘనములఘనమగునిటుల । గా

వలసినయెడనీవిధి। వేవేదెలియంగదగునువిత్తైక్యముచేత॥

ఇష్టకాస్వరూపం-

అష్టాదశాంగుళం దైర్ఘ్యంవిస్తారోద్వాదశాంగులః। ఉచ్ఛ్రితి

స్త్ర్యంగులాయాసామిష్టికాసాచితౌకిల॥

నిదుపుపురాణములగుచును। వెడలుపురపులగుచపిండవిస్తరములిగలై। గడగున్ని

ష్టకమానము। వడయకనిడిస్వేష్టములనుదగుభేదములై॥

అష్టాదశేతి-యాసాం దైర్ఘ్యం అష్టాదశాంగులం। విస్తారః ద్వాదశాంగులః। ఉచ్ఛ్రితిః త్ర్యంగుళం తదిదం ఇష్టకాస్వరూపం-

న్యాసః దైర్ఘ్యం $\frac{3}{4}$ విస్తారః $\frac{1}{2}$ ఉచ్ఛ్రాయః $\frac{1}{8}$ దైర్ఘ్యంవిస్తారేణ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{2}$ గుణితం $\frac{3}{8}$ ఇదం క్షేత్రఫలం ఉచ్ఛ్రా యేణ $\frac{1}{8}$ గుణితం $\frac{3}{64}$ ఇదమిష్టకాఘనఫలం-

నిగ౮ వెం ౧౨ఘం౩ ఇదిమగధదేశపు ఇష్టకామితము - ఇదిఇష్టభేదములచే భిన్నంబులగు-ఇందు-నిగ౧ వెౄర మట్టి

న్యాసము

మాగధము-

$\frac{3}{4}$ గు $\frac{1}{2}$ రా $\frac{3}{8}$ గు $\frac{1}{8}$ రాః $\frac{3}{64}$

ఘనఫలం-

చెన్నపుర్యము :

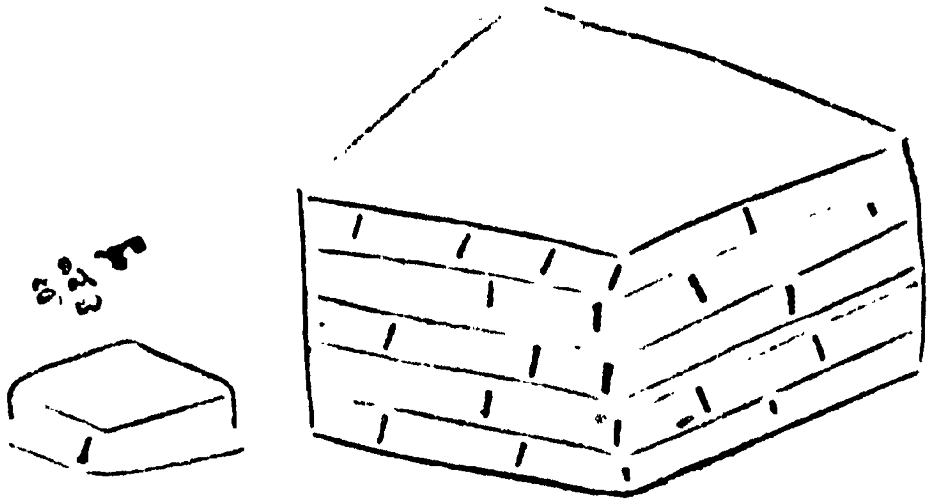
$\frac{2}{4}$ గు $\frac{1}{3}$ రాః $\frac{2}{12}$ క్షేత్రఫలంగు $\frac{1}{6}$ రాః $\frac{2}{118}$ ఇటికెమితము-

ఉదాహరణము-

యద్విస్తృతిః పంచకరాష్టహస్తందైర్ఘ్యంతుయస్యాం త్రికరోచ్ఛ్రితిశ్చ। తస్యాంచితౌ కింఫలమిష్టకానాంసంఖ్యాచ కా (బ్రూ)హి కతి స్తరాశ్చ॥

చితిదీర్ఘంబులు కాలపిండములుదాచిల్లలే మరుదస్తుల్లుటి। వితతంబాఘలు మ తదంతరమున స్త్రోల్లాండునయ్యుష్టకల్ । తతమానావరు సలే వచింపుమిటచేత న్యాగలీలావతీ మతిలో నెంతువమేని యూచితిదీర్ఘ మాపుట (గ్ర) ముంబేపటాడట॥

ఇష్టకాచితిః *

యదిచితిస్సుష్టోర్ధ్వకాః- న్యాసః చితిఘనం యథావిస్తారః ౫ దైర్ఘ్యం ౮ ఉచ్ఛ్రితిః ౩ దైర్ఘ్యవిస్తారగుణితం ౪౦ ఇదం క్షేత్రఫలం. ఉచ్ఛ్రయేణ ౩ గుణితం ౧౨౦ జాతం చితౌ ఘనఫలం

ఇష్టికాసంఖ్యా యథా చితేఘనః ౧౨౦ ఇష్టికాఘనేన ౩/౬౪ భక్తే సంలబ్ధం చతుశ్శతత్యేకాశీతి ౬౪/౩ ౧౨౦/౧

వింశత్యుత్తరశతం చతుష్షష్ట్యా గుణితం ౭౬౮౦/౩ హరేణ భక్తే లబ్ధం ౨౫౬౦ ఇష్టికాసంఖ్యా.

స్తరసంఖ్యా యథా చిత్యుచ్ఛ్రయే ఇష్టకోచ్ఛ్రయేణ ౧/౮ భక్తే స్తరా
సం ౨౪

ఏవం పాషాణచయేపి.

ఈయుదాహరణంబునఁ జితిసిద్ధకమై గలచితిని పూర్వప్రమాణంబగు నిటికలసంఖ్యయుం వరుసలును దెలుపుచున్నది.

మాగధం.	చెన్నపుర్యం
౮	౮
౫	౫
౪౦	౪౦
౩	౩
౧౨౦ భా ౩/౬౪	౧౨౦ భా ౫/౧౬
ఫ ౬౪/౩ భా ౧౨౦/౧	ఫ ౧౬/౫ భా ౧౨౦/౧
రా ౭౬౮౦/౩ ఫ ౩	రా ౧౯౨౦/౫ ఫ
ఇటికెలు ౨౫౬౦	౫ రా ౩౮౪ ఇటి
వరసలు	వరసలు
౩/౧ భా ౧/౮ ఫ ౨౪/౧ గు ౩/౧	౩/౧ భా ౧/౬ రా ౧౮/౧ గు ౩/౧
రా ౨౪ వరుసలు	వరుసలు ౧౮

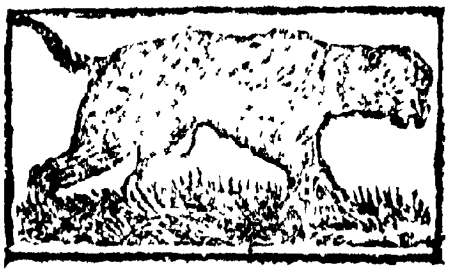
ప్రశ్న-

నలుబదియుప్పదియిరువది। వెలసెడుదీర్ఘాండులై నవిపులేష్ట చితిన్
తెలుపుము రాశియుపరుసలు। జలజముఖీ గండిరాళ్ల చయ్యనమాకున్

ఉత్తరం-

వ్యోమాంబరజలధృతిశర। సామాన్యం బిటికెలం బ్రుసరియగుపరుసల్। వ్యోమాకూలంబరాంబర। వ్యోమాబ్ధిఖలోకనేత్రములు వోగండుల్॥ యిటికెలు ౫౧౮౪౦౦ వ౧౨౦ గండిర ష్ట౨౩౦౪౦౧౦

శ్రీమహీధర విశ్రుతంబయి। యీమహిలో భాస్కరార్యవిరచితచిత్ర
యన్। ధీమహితవ్యవహారము। దామరి కృష్ణుండానర్చె దద్దయు తెనుగై॥

శ్రీవేంకటార్యసద్గురువరబ్రహ్మణే నమః।

శ్రీ క్రకచవ్యవహారస్య ప్రారంభః।

తత్ర సూత్రం వృత్తమ్।

పిండయోగదళమగ్రమూలయోర్దైర్ఘ్యసంగుణితమంగు
ళాత్మకమ్। దారుదారణపథైః సమాహతం షట్సహస్రవిహృ
తం కరాత్మకమ్॥

తుద మొదలఁ దగఁ గలుగు తోరపు పిండయుతార్ధము నిడ్పుగా। వి
దితపు దీర్ఘసంగుణము విస్తృతకొయ్యగు నంగుళంబులై। యది మరి రం
పకోతలను సల్లగుణించి రసస్వరేషులఁ। విదితము గా భజించిన సువె
ల్గు కరంబులు మాగధంబుగా పదములగు సంజలింత్రలను బంధిన
ము చెన్నపూరుషా

పిండేతి- అగ్రమూలయోః। పిండస్థౌల్యేతయోర్యోగస్య దళం దైర్ఘ్యేణ గుణితం సత్ అంగుళాత్మకం భవతి। తదేవ ఫలం దారుదారణమార్గైః గుణితం షట్సహస్రభక్తం సత్ కరాత్మకం భవతి।

కొయ్య లావు తుద మొదళ్లను గూర్చి యర్ధించి నిడివిచే గుణించిన నంగుళంబులగుం. దాని ౫౭౬ చే భజించిన మగధదేశహస్తంబులును ౧౪౪ చే భజించిన చదరపుటడుగులును నగు.

ఇది యాగధకరమానము। గదితము గుటయజినవగణ గతి నెవహించెను। మది
గవనిజదేశజవగ। విదితాంగుళకృతియు హరము వెలయుచుమందుఁ॥

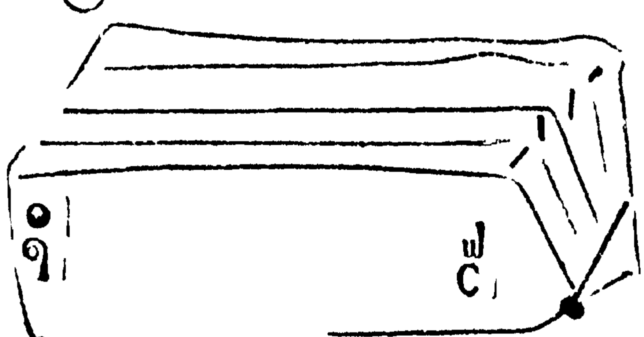
ఇందు - ౫౭౬ యిరువదినాలుగు ఇరవదినాలుగు అంగుళములు హస్తము నంగలవగునని
యును. ౧౪౪ పన్నెండు పన్నెండు అంగుళములగుట దాగవగునని యును

మరియు తత్తద్దేశమున గల రేఖకు గల అంగుళములవగించిన తత్తద్ధారరాశి యనియు నవిచారించవలెను॥

ఉదాహరణం-

మూలే నఖాంగుళమితోథ నృపాంగులో(గ్రే) పిండశ్శతాంగు
లమితం కిల యస్య దైర్ఘ్యం। తద్దారుదారణపథేషు చతుర్షు కిం స్యా
ద్ధస్తాత్మకం వద సఖే గణితం క్రకచం మే॥

మూలమున నఖాంగుళములున్నన నృపాంగుళమ్ములగ్రమున పిండమాన్యవుల్ ॥ చాల శ
తాంగుళదీర్ఘమును సంభృతమందిన యొక్క దారువు। చాలగు క్రకచో
ద్ధృత జల సంభృత మార్గములగు కరాత్మకం। బైలిభిమీరు [illegible] ఫలము పొందఫలం
బును వేగదెల్పుమా॥

మూలే విస్తారః । న్యాసః । పిండ
యోః ౨౦ । ౧౬ యోగః ౩౬ తదర్ధం ౧౮
దైర్ఘ్యేణ ౧౦౦ గుణితః ౧౮౦౦ అం
గులాత్మకం దారుదారణమార్గైః ౪ గుణ
హతం ౭౨౦౦ షట్ఛత రేఖాభిః
౫౭౬ భక్తం లబ్ధం ౧౨ శిష్టం $\frac{౨౮౮}{౫౭౬}$
అష్టాశీత్యుత్తరద్విశతేన తయోరపవర్తే
లబ్ధం హస్తాత్మకం ౧౨ $\frac{౧}{౨}$

ఈయుదాహరణంబున మొదట ౨౦ తుద ౧౬ నిడుపు ౧౦౦ అంగుళములు గలకొయ్యరకోతలు గోసిన కరంబులు అడుగులు యెన్ని యని ప్రశ్నాశయము।

కరములు.	అడుగులు.
౨౦	౨౦
౧౬	౧౬
౩౬	౩౬

నఖాః	నఖాః
౧౮	౧౮
౧౦౦	౧౦౦
౧౮౦౦	౧౮౦౦
౪	౪
౫౭౬౬।౩౭౦౦	౧౪౪।౩౭౦౦
లబ్ధం ౭౨౦౦ [illegible]	[illegible] ౫౦
౫౭౬	
౭౨౦౦ ౧౨	
౧	
౭	

౧. శ్లోకాలు

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

వేర్వేరుగానిన్ని తెగజేయుచోటులకు | భేదము మూల్యమందయగు భేద
ము తెంపుదునిన నెన్నడున్ ||

భిన్నే చేతి - యది కాష్ఠం తిర్యక్ఛి
న్నం ... హి దశ ... తిహ తేషాం పిండ
సంఖ్యా ... తైశ్చ పరస్పరఘాతాదుక్తప్ర
కారేణ దారుదారణ సఙ్ఖ్యా స్యమాహ
తమిత్యాదినా ఫలం స్యాత్ -
ఏతత్సర్వం కథనం కిము ధర్మమిత్యత ఆహ -
తచ్చేతి ఇష్టకాచితౌ - అశ్మచితౌ
ఖాతే క్రకచసంబంధివ్యవహారే కర్మ
కృజ్జనసంమత్యా మాదర్శన తారతమ్యేన
శేన మూల్యం భవతి - తేషాం మూల్యదా
నార్థం హస్తాత్మకం ఫలముపక్ష్యమపే
క్షితమితి భావః ||

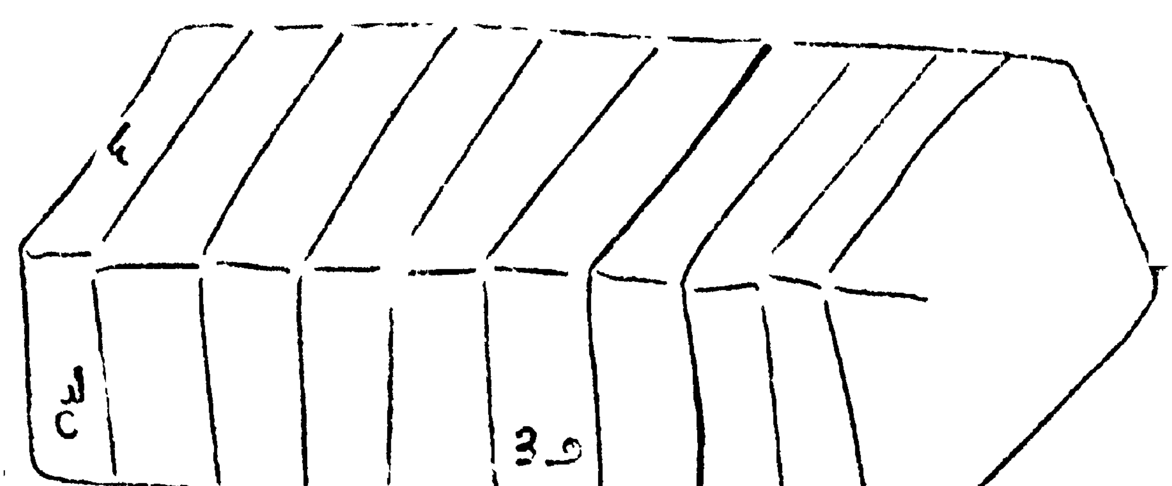
ఇందుకొయ్యలడ్డముగకోయునెడలకొ
య్యలావునుచదరపరచికోతలచే గుణిం
చవలయు నని యుత ద్వాశంబునహాలితీ
చనవలయునని యుఫలితార్థము.

ఉదాహరణం -

యద్విస్తృతిర్దంతమితాంగుళాని పిండస్తథా షోడశ యత్ర కాష్ఠే | ఛేదేషు దైర్ఘ్యం చ శతం చతుష్కం కింస్యాత్ఫలం తత్ర కరాత్మకం మే ||

కం-పొ||

రెండగు నాంగుళ విస్తృతి గజ్జల కొయ్య | ము పదటు పిండము పదియునారంగు
ళములు | దానితో వ్రెయింగజ్జము రుగు చోట్ | హస్తఫలమానము చె
ల్వుము బుధా.

యదితి స్పష్టోఽర్థః। న్యాసో యథా - విస్తారాంగులాః ౩౨ పిండాంగులాని ౧౬ తయోరాహతిః ౫౧౨ దారుదారణమార్గైః ౯ హతం ౪౬౦౮ షట్స్వరేషుభిః ౫౭౬ భక్తం లబ్ధం కరాత్మకం-ఫలం ౮

ఈయదాహృతి - కొయ్యవెడల్పు ౩౨ యుం ౧౬ కోతలు ౯ ఫలంబెట్లనుట

కరము -	అడుగు
౩౨	౩౨
౧౬	౧౬
౫౧౨	౫౧౨
౯	౯
౫౭౬)౪౬౦౮	౧౪౪)౪౬౦౮
ఫలం ౮	ఫలం ౩౨

౨ ప్రశ్నలు -

ఆరైదువాళ్లు విస్తృతి। యారయ పిండంబునైదు నాలుగు మూడున్ । మీరిన దంతె లసఖ్యము। సూరమనుజనులు కోతజూపుము వదికుల్

ప్రవెడము ౫ కో ౧౨ ద్వితీయము ౪ కో ౧౪ తృతీయము ౩ కో ౨౪

ఉత్తరములు -

కరధృతులు పూర్ణభాగములు। మరి భాధ్యలు తెలుపఁబడు మునగనాదిః ॥ ఖరసా గ్నులు ఖగజాంశులు। కొరిగజ కరములను రెంట గడగున వరుసః ॥

౧నంబరు - ప్ర - ౧౮ ౨ ద్వి ౧౬ ౦ తృ ౧౮౦౦

౨నంబరు - ౩౬ ౦ ద్వి ౨౮౦ తృ ౨౮౮

క్రకచవ్యవహృతి యిదెనుగున। ప్రకటమ్ముగ బల్కె భాస్కరాచార్యమహీ(భా) ర్యకటాక్ష తేజయుక్తిః। దకిమల కృష్ణాఖ్యగణక సౌవనగణముల్ ॥

శ్రీ వేంకటార్య సద్గురువర బ్రహ్మణే నమః.

రాశివ్యవహారస్య ప్రారంభః.

తత్ర ధాన్యరాశీనాం వేధాదిజ్ఞానోపాయః

అనణుషు దశమాంశోఽణుష్వథైకాదశాంశః పరిధినవమభాగశ్శూక

ధాన్యేషు వేధః। భవతి పరిధిషష్ఠే వర్గితే వేధనిఘ్నే ఘనగణితకరా

స్స్యుర్మాగధాస్తాశ్చ ఖార్యః॥

అణువులగు ముద్గములు నాదట సజ్జలు చామలాదిగా। ననణువిపరీతము-

ల్వరులు నబ్రీహిజొన్నలు నారుగా మరా। ఘణకములున్నవంబులను జొన్నగు

గోధుములాదిహాకముల్ ఘనకరదిగ్విభాగ పరిధికంబగు వేధ లెన్న

౫౬॥ పరిధిషష్ఠకగణముని వేధగుణము। ఘనపమనంగలుగు ఖారీదిని।

చేసి తత్వమోగిధీయుతులు తమపతు। మానములగొ సంగమయ్యు సమత॥

అనణుష్వితి- అనణుషు స్థూలధాన్యేషు పరిధేః దశమాంశో వేధః స్యాత్ - అణుషు ధాన్యేషు పరిధేరేకాదశాంశో వేధః- శూకధాన్యేషు గోధూమాదిషు పరిధే నవమాంశః॥

ఘనఫలమాహ- భవతి పరిధిషష్ఠ ఇతి- సర్వత్ర రాశావపి పరిధేః షష్ఠాంశే వర్గితే వేధ- నిఘ్నే సతి రాశేర్ఘనఫలం స్యాత్

వారగులు ప్రియంగువులు సజ్జలు చామలు మొదలగు చెరువులుగలిగి యుండునవి స్థూల ధాన్యములనియు- కొంచెము పొట్టిగలవడ్లు జొన్నలు వరిగెలు ఆళ్లు మొదలగునవి సూక్ష్మధాన్యములనియు- గోధుములు- యవలు నివ్వరులు తోకవడ్లు మొదలగునవి ముళ్లుగల ధాన్యములనియు ... క్రమముగ

ఖాత్యభవతి· తై ఘనహస్తతుల్యాః గణకార్యోక్తభవంతి। అనణుధాన్యాదీని శ్రీహ్యాదీని· అణుధాన్యానిగోధూమముద్గాదీని॥

౪ ౧ ౧ ౧ / ౧౧ ౧౪ ౯ చుట్టుకొలతయందు యుత్తునిలుచుననియు తెలియునది.

ఇట్టిరాసులచుట్టుకొలతలలోని ౧/౬ వ ౧ంది ఆయాధాన్యస్వభావము తెలిసి రాసిచేసినచినఘనహస్తమునకు తూముల ఉపయుక్తముచేసి ఘనహస్తముల లెక్కజేయవలయుననుట.

చెన్నపురధాన్యమానము.

వంచిలఘనకరణిట్లయి। వెయ్యి ఖారములనందనిమలాంశ్రీ। గలపగచెన్నపురంబున। మలయునినాంతంబు తూములనవసులవస॥ గరిశఘనహ మితములు। తరలవములు గిరిశరములనంయుక్తి జా శరద్విమితమయితన । తరమిదియగునిల్లినేయు శర్మతో వ॥ నారంగుసిదిచేయుట। మరంబొనరిచపమునవరబాలకుల్లా। నారయ ఖరియగాహృతి మీరున్ః తూములకు సిహ్మాపలుపర ముచే॥

చెన్న పట్న ముకొలమునకు ఘనంబడుగు ౯/౧౦ గరిశఘనబడుగులు ౧౭౫

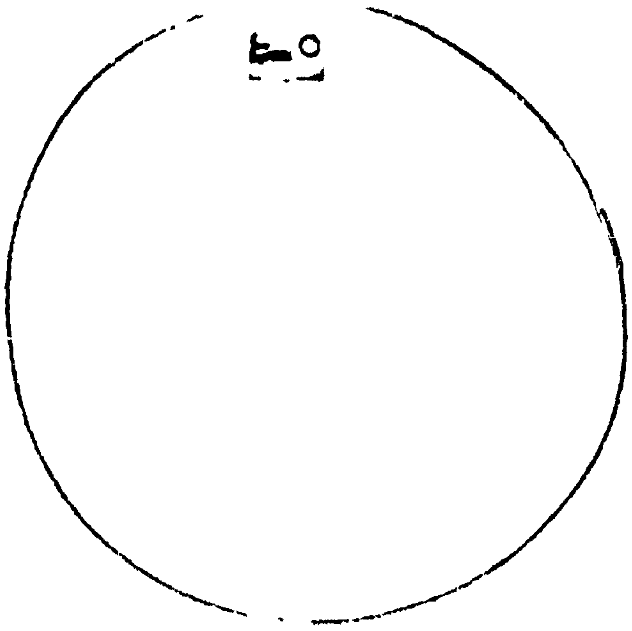
౫/౩౬ నెల్లాపట్టికి ౧౦౦౦ / ౧౬ ఎల్లాపతూముకు ౫౦౦ / ౧౬ మంబునఘనంబులగు

ఖారియకుగుల భాగించధాన్యమానంబులు సిద్ధించుననుట.

ఉదాహరణం.

సమభువిరాశిర్యస్త్వీసాధాన్యః పరిధిఃరిమితఃకరాహస్తః షష్టిర్య దీయాః। ప్రవదగణకఖార్యఃకింమితాన్యంతిక్కిన్నశుసంగణుధాన్యస్య కథ్యాశుస్తస్వ॥

సమభూమిస్థలరాశిచుట్టుగొలువఁ జంద్రాన్యపూర్ణాంగమాన మహాస్తంబులుగల్గనిందువరుసఁ జాతంబు కాఖారి కెల్ల క్రమతఁ సూక్ష్మములఁ దదన్యములవేగఁ జూక ధాన్యంబులఁ గొమలంబైన పదంబులఁ గణితముల్వేర్వేరదెల్పందగుఁ-

సమభూపృష్ఠస్థస్య రాశేః పరిధిః ౬౦ అస్య షష్ఠాంశః దశ ముందశః స్థూలధాన్యవే ధ ౬౦ షష్ఠాంశః ౧౦ వర్గః ౧౦౦ వేధగుణితః ౬౦౦౦ ఇదం ఘనహస్తఫలం ఏతావంత్య ఏవ మాగధఖార్యః అణుధాన్యరాశేః పరిధిః ౬౦ షష్ఠాంశః ౧౦ వర్గః ౧౦౦ వేధేన $\frac{౬౦}{౧౧}$ వి

ఘ్నః $\frac{౬౦౦౦}{౧౧}$ జాత ఘనహస్తఫలం-

శూక ధాన్యరాశేః పరిధిః ౬౦ షష్ఠాంశః ౧౦ వర్గః ౧౦౦ వేధేన $\frac{౬౦}{౯}$ విఘ్నః $\frac{౬౦౦౦}{౯}$ త్రిభిరపవర్తితః $\frac{౨౦౦౦}{౩}$ జాతం ఘనఫలం-

ఈయుదాహరణంబున రాశిచుట్టుకొలత ౬౦ అడుగులు గలయెడ నాయాధాన్యభేదముల మితములు దెలుపుమని ప్రశ్న. త్రైరాశికము-

ప్రమాణధాన్యం

మొదలు $\frac{౧}{౯}$

పరిధి ౬౦

ఆఘవ పాలు $\frac{౧}{౧౦}$

వర్గం $\frac{౧}{౧౦౦}$

రాశి $\frac{౧౦౦}{౧}$

ఇంచుమొత్తుచే $\frac{౬౦}{౯}$ రాశి $\frac{౬౦౦౦}{౯}$ ఘనప రిమితము-

పెద్దధాన్యము.

మొత్తు $\frac{౧}{౧౦}$

పరిధి———

౬౦

అరవపాలు.

౧౦

వర్గం.

౧౦౦
౬
———
౬౦౦

ఘనపదములు.

ప్రశ్న.

ప్రథమం౧౮ ద్వి౧౬ $\frac{౧}{౫}$ తృ౧౪ $\frac{౭}{౧౧}$

సన్నధాన్యము

మొత్తు $\frac{౧}{౧౧}$

పరిధి———

౬౦

అరవపాలు.

౧౦

వర్గం

౧౦౦

$\frac{౧౦౦}{౧}$ గు $\frac{౬౦}{౧౧}$ రాశి $\frac{౬౦౦౦}{౧౧}$ ఘనపద

మితము.

వ్యస్తత్రైరాశి - చిన్న కుంచములు

కలం౧కి $\frac{౯}{౫౦}$ చొప్పున $\frac{౬౦౦౦}{౯}$ కియ్యంత

$\frac{౫౪౦౦౦}{౪౫౦}$ అవగా౫౦రాశి౧౨౦

కలం౧కి $\frac{౯}{౫౦}$ చొప్పున $\frac{౬౧౦}{౧}$ కియ్యంత

$\frac{౫౪౦౧}{౫౦}$ అవగా కలాలు౧౮

కలం౧కి $\frac{౯}{౫౦}$ చొప్పున $\frac{౬౦౦౦}{౧౧}$ కెంత

$\frac{౫౪౦౦౦}{౫౫౦}$ అవగా కలాలు౯౮ $\frac{౨}{౧౧}$

గరిసెలు.

గరిసె౧కి $\frac{౫౦౦౦}{౭౭}$ చొప్పున

$\frac{౬౦౦౦}{౯}$ కు $\frac{౫౦౦౦}{౭౭}$ వంతు $\frac{౭౭}{౫౦౦౦}$ గు

౬౦౦౦ రాశి ౧౬౨౦౦౦౦ అప
౯ ౪౫౦౦౦

౯౦౦౦ రాశి ౧౮ రూపములు ౧౪౪౦
౫

౫౦౦౦ చాప్పన ౬౦౦ భా ౫౦౦౦ చ
౨౭ ౧ ౨౭

౨౭ భా ౬౦౦ రాశి ౧౬౨౦౦
౫౦౦౦ ౧ ౫౦౦౦

అప ౧౨౦ రాశి ౧౬౨ తా ౧౨౯౬
౫౦

౬౦౦౦ భా ౫౦౦౦ పరి ౨౭ భా
౧౧ ౨౭ ౫౦౦౦

౬౦౦ రాశి ౧౬౨౦౦ అప ౧౦౦౦
౧౧ ౫౫౦౦

రాశి ౧౬౨ రూపములు ౧౧౮ ౨
౫౫ ౧౧

ప్రశ్నలు-

వరుసగ శరచంద్రంబులు శరజలధులు ఖగుణములును శరచంద్రంబులుగా। పరిధులు రాసులగును వెస। పరలెడుఘన హస్తమితములు వసిచి దెల్పుమా॥

ప్ర-౧౫ ద్వి-౪౫ తృ-౩౦ చ-౧౫

అనుభిత్తి బాహ్యాంతరబాహ్యకోణస్థ
రాశేః ఫలజ్ఞానమవృత్తం॥

ద్వివేదసత్త్రిభాగైకనిఘ్నాస్తు పరిధేః ఫలం। భిత్త్యంతర్బాహ్య
కోణస్థరాశేః స్వగుణభాజితం॥

పరిధిభుజఘ్నము జలధిభగ్నముల్ తృతీయయుతంబు సొచ్చుడా। వరుసగ భిత్తిబాహ్యమున వారకలో వెలిగ్గ్రుమూలలన్। దరవగు రాసులన్ ఫలము దెలిదిబాహ్యతీథిని క్రమంబుగా। గరయుగ తోయదాశయము గలగాడసుగా భజియింపుబుద్ధిచే.

ద్విఘ్నవేధేన - భిత్తేః పార్శ్వలగ్నస్య రాశేః పరిధిర్యావానయం ద్విగుణస్య తేనస్యాత్సంద్విగుణీకృతం పరిధిమానమితి ప్రకల్ప్య తద్వశాద్వేధంచ ప్రకల్ప్య పూర్వవత్ఫలమానీయ తత్ఫలం ద్వాభ్యాం విభజేత్ - తత్ర లబ్ధం భిత్తిపార్శ్వలగ్నస్య రాశేః ఘనఫలం భవతి.

తథా భిత్తేరంతః కోణస్థస్య రాశేః పరిధిం చతుర్భిర్నిహత్య పూర్వవత్ఫలమానీయ తత్ఫలం పునశ్చతుర్భిర్విభజేత్ తత్ స్ఫుటం ఘనఫలం భవతి.

తథా భిత్తేర్బహిః కోణస్థరాశేః త్రితీయం పరిధ్యంశం స్వం యాబ్య పూర్వవత్ఫలం కృత్వా తత్ఫలే చతుర్భాగాంశం విశోధితే స్పష్టం ఫలం భవతి.

ఏవము భాగద్వయం శేషరాశిర్వా స్థానత్రయ్యా ఫలమానీయ తత్ఫలాభాగద్వయం శేషం గృహ్ణీయాదిత్యుక్తం భవతి. శేషం పూర్వవత్॥

గోడకు ప్రక్కనయుండు రాశికి పరిధిని రెంటగుణించియా పరిధిచే పూర్వసూత్రక్రమంబున ఫలము సాధించియా లబ్ధము ౨ చే భాగించ ఫలంబగు.

లోపలి మూలనుండు రాశి పరిధి ౪ చే గుణించి యందుచే సాధింపబడు ఫలము ౪ చే భాగింప స్ఫుటఫలంబగు.

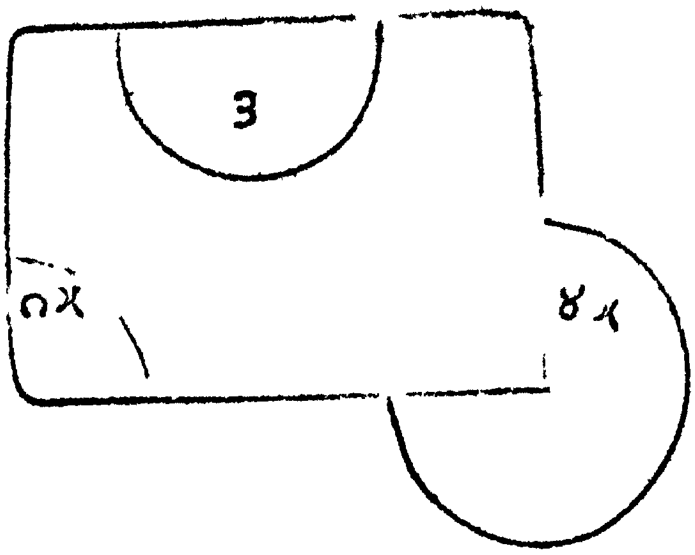
గోడనం, వెలపలి రాశికి పరిధి యందు ౧/౩ కూడి సాధింపబడు ఫలమున ౧/౩ (తో)యు శేషము స్ఫుటఫలంబగు.

శేషవిధి సమానము.

ఉదాహరణం

పరిధిర్భిత్తిలగ్నస్య రాశేస్త్రింశత్కరాః స్మృతాః। అంతఃకోణస్థితస్యాపి
తిథితుల్యాః కరాః కిల। బహిఃకోణస్థితస్యాపి పంచఘ్ననవసమ్మితాః॥
తేషామాచక్ష్వ మే క్షిప్రం ఘనహస్తాన్ పృథక్ పృథక్॥

గోడకు ప్రక్కయందలి గోధుమ రాశిలో కప్పైనా । గోడకు లోపలి స్ఫుటయు కోణము రాశి కరంబు తిథుల్ । గోడకు పార్శ్వకోణమున గొబ్బునగొల్వతొబ్బదినయా । గాడిద చుట్టుకొలతలు గణితఘనహస్తలెన్ని చెప్పుమా.

న్యాసః। త్రిహస్తవ్యాసస్య రాశేః పరిధిః ౩ ద్విఘ్నః ౬। అంతఃకోణస్య రాశేః పరిధిః ౧౫ చతుర్ఘ్నః ౬౦

బహిఃకోణస్థస్య ౪౫ సప్తిభాగైక ఘ్నః ౬ ఏతేభ్యః ఫలం తుల్యమేవ ౬౦ ఏతత్ స్వస్వగుణేన ౨.౪ $\frac{౪}{౩}$ భక్తం జాతం పృథక్ఫలం ౩౦.౧౫౦.౪౫౦

ఈయుదాహరణంబునగోడ ప్రక్క రాశికి పరిధి ౩౦ లోపుని రాశికి పరిధి ౧౫ వెలిపుని రాశికి పరిధి ౪౫ గనుకడ నాయా రాసుల ఫలములు దెల్పుమనట

అంతఃకోణరాశి.	పార్శ్వరాశి.
$\frac{౧౫}{౪}$	$\frac{౩౦}{౨}$
	౬౦
పూర్వోక్తఘనఫలం.	పూర్వోక్తఫలం
౪)౬౦౦	౨)౬౦౦
నికరం	ఫలం.
౧౫౦	౩౦౦

వెలిపునియందలిముప్పాతికెధాశి.

$\frac{౪౫}{౧}$ గుణ $\frac{౪}{౩}$ రాశి $\frac{౧౮౦}{౩}$ అపవ ౩ రాశి $\frac{౬౦}{౧}$

అపవర్తాలు.
౧౦

క్రమానీకఘనపదము :

$\frac{౬౦౦}{౧}$ భా $\frac{౪}{౩}$ హ $\frac{౩}{౪}$ భా $\frac{౬౦}{౧}$

రాశి $\frac{౧౮౦౦}{౪}$ అపవర్త ఘనపద ౫౦ ౪౫౦

౨ ప్రశ్నలు.

లోతు పదునొకండు వితస్తులు నా సరిపాదములు పరిధి యుల పార్శ్వమున నా లో
కోణరదంబులు సాకు దెలుపు ఘనహస్తముల నిపుడ కొంతే॥

అంతఃకోణపరిధి ౩౦ పార్శ్వపరిధి ౯౦ బహిఃకోణపరిధి ౧౦౫

జలశుద్ధంబగు భూమి సంభృతము లై కొలంగ నొప్పదునా। వలయాంబుల్ ధాయ
గగ్రోహులగుచున్ వతిల్లు పాదంబులన్। గలసూక్ష్మంబును శూకము స్థగితయున్ గ
నుట్టు ధాన్యంబులన్। వెలదీ దెల్పు ఘనరూపము లెన్ని పరుసన్ వేర్వేరనా రాసులన్॥
పరిధులఁగల్గు పాదములు బాగగు ప్రశ్నలలోన వెల్వలన్। గురిగను రాశులం
దునభ ఘాటకరత్న భుజాంబులు స్వేచ్ఛన్। శరగజ కోశిద్భ్య రియు పాంచ కోణజలా
ఘులైన భో। తరుణి రోమముఁ దుజాతులగు ధాన్యపు రూపముల వేర్పరింపుమా॥

ఉత్తరములు.

౧ నంబరు.

ఘనహస్తంబులు పరుసగా వసరుపెన్ను। ధాన్యరాసులవంచగదాంశయుక్త। కో
ణరదంబులు వన్నెంశ త్రిశరకరము। లర్ధగిరులు వసుత్ర్యంశనందమితము॥

ప్ర ౩౨౧౫ ౫/౮   ద్వి ౨౫౩ ౧/౮   తృ ౭౪   చ ౯ ౩/౮

౨ నంబరు.

పొడ రాశినిఖఖరవుల్ బరగుపెద్ద। ధాన్యఘనహస్తసమ్మితదడయాఖఖ। రసగు
కోంబులుమునూర్లు రాశియందు। నదళకరరసవసురవుల్ సఘనమంచు॥౨॥

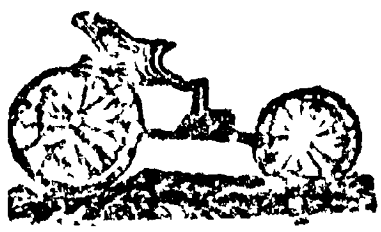
ప్ర ౧౨౦౦ ద్వి ౩౬౦౦ తృ ౧౨౮౬ ౧/౭

(౩) క్రమమునకోలములు గనపూణరాసులరాగులు గోధుముల్ రాజనా
లు। నభగిరిశరతక్ నయ నేమనిభులు సనయనాంకశరనేత్రనందరాగ। జలచందము
లుపోవ్చునాగరగజబాణరామాబ్ధివసుశివుల్ క్రమతనధన। రాసులభరసేశరదశకక
గిర్యబ్ధులంగే త్రశకాంకరామనేత్ర। శరములుఖజలాంకస్వరచంద్రకరనంద
కాణమితంబులు పాదరాస। లనపోవ్యమరామాబ్ధిరాజేధ ధాన్యములగన్న క్రిమానేభ

నందచంద్రశరాక్షులును శూన్యతాళాంకగజశూన్యరసనందనేత్ర ముత్తరహగణి త్రివిధకోణరాసుల వెలయుశూన్యాంకాక్షినందాబ్ధిమునిగిరుల్ నందచంద్ర। శరగ జాంకశరేభాద్రిగడగు మరియు। చందనందాంగశరగజసాయజాహి। మితములగు చుం డునవి దీసమితి నెరుంగు। వారు బోరాశిగణితంపుకళతులింతూ॥

శాలులు-	గోధుమలు	వడ్లు-	
౯౫౨౬౫౭౨౦	౧౦౪౭౯౨౯౨	౧౧౮౪౩౫౮౮౦	నిండు రాసులు
౪౭౬౩౨౮౬౦	౫౨౩౯౬౧౪౬	౫౯౨౧౭౯౪౦	అర్ధ రాసులు
౨౩౮౧౬౪౩౦	౨౬౧౯౮౦౭౩	౨౯౬౦౮౯౭౦	పాతిక రాసులు
౭౧౪౪౬౨౯౦	౭౮౫౯౪౨౯	౮౮౮౨౬౯౧౦	ముప్పాతికె రాసులు

తడశమోదరంగ రాయని। కోమటిగుర్కృష్ణ దేవర్చకోలుచువిధము లగు। కడుభాస్కరార్యమతము। పడబడకుండంగనాంధ్ర శాస్త్ర ర్యగములు॥

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురువరబ్రహ్మణే నమః

ఛాయావ్యవహారోక్త ప్రారంభః

తత్రసూత్రం.

ఛాయయోః కర్ణయోరంతరే యే తయోర్వర్గవిశ్లేషభక్తా రసాద్రీషవః। సైకలబ్ధేః పదఘ్నం తు కర్ణాంతరం భాంతరేణోనయుక్తం దలే స్తః ప్రభే॥

ఛాయలకును గర్ణములకు జాలగలు వివరము । ల్దేయవర్గములుగనందు దెలుగు నంతరంబుచే। జేయరసగిరీషుభజన జెందుఫలము నొకటితో। జేయ సంకలనము నందు దెలుగు మూలము న్ శ్రుతుల్। జేయుహారకము రూగము గుసు దెలిగినంత్రమంబుగా జేయ ప్రులిసి ఛాయలగును జెందు సటుల గర్ణముల్ జేయ ఫలము ఛాయ గుణము దెలిగి గణము నుండునా। జేయ సంత్రమంబు శ్రుతులు సిద్ధి బొందు వేగస్థా॥

ఛాయయోరితి· వ్యాఖ్యా: ఛాయయోః కర్ణయోశ్చ యే అంతరే తయోర్వ్యవ గాతయోర్విశ్లేషేణాంతరేణ రసాద్రీషవః షట్సప్తత్యుత్తరపంచశతీ ౫౭౬ భక్తాః కార్యాః· తత్ర యా లబ్ధిః ఫలం తత్సైకం కృత్వా తన్మూలేన కర్ణాం తరం హత్వా ఛాయాంతరేణ పృథక్ ఊనయుతం కార్యం· తయోర్దలే అర్ధే ఛాయే స్తః·

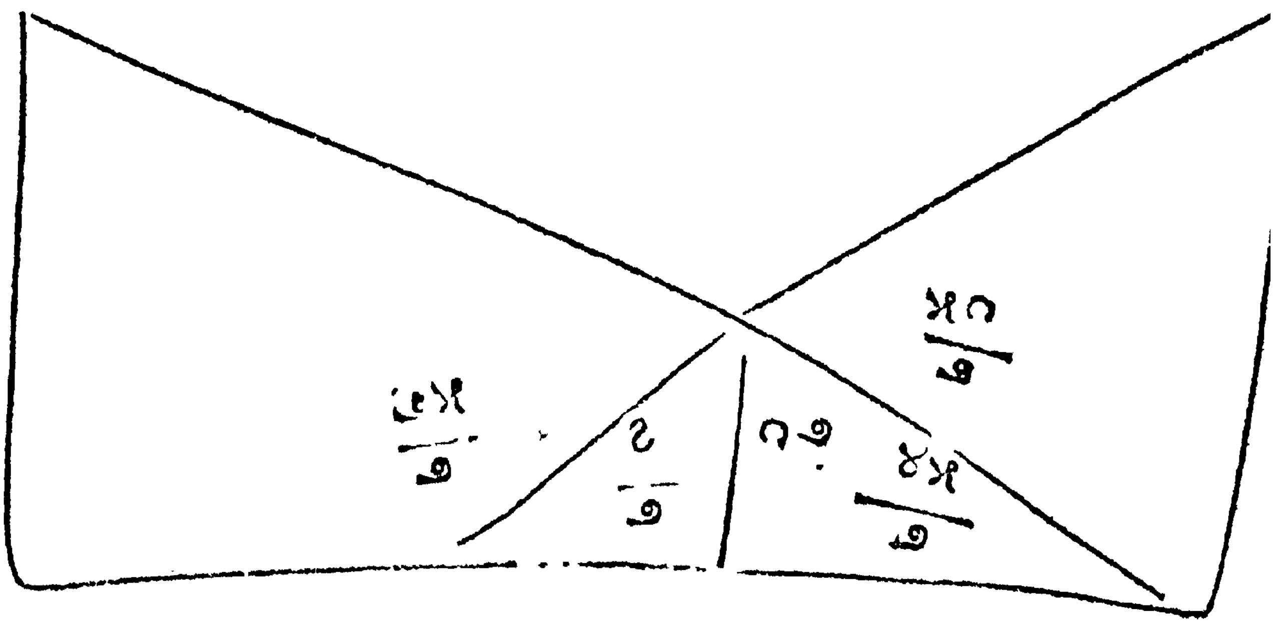
కంటసంగల ఛాయల రెంటికి నంతరము సాధించు నెడ ఛాయాంతరంబును కర్ణాంతరంబును వేర్వేర వర్గించి యా వర్గాంతరముచే ౫౭౬ భాగింప లబ్ధమునందొకటిగూర్చి యా మూలము చే కర్ణాంతరము గుణించి యందు ఛాయాంతరమును గ్రమింప ఛాయాద్వయంబులగు.

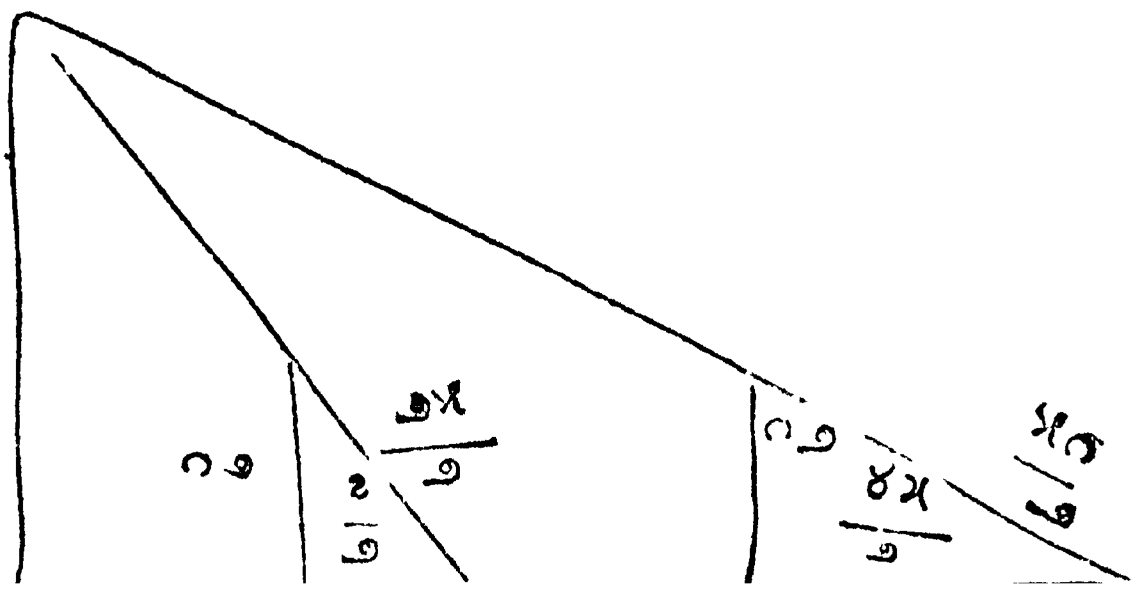
పూర్వోక్తములచే ఛాయాంతరము గుణించి కర్ణాంతరము సంక్రమింపకర్ణద్వయంబులు దెలియు.

ఉదాహరణం.

నందచంద్రైర్మితం ఛాయయోరంతరం కర్ణయోరంతరం విశ్వ
తుల్యం యయోః। తే ప్రభే వక్తి యో యుక్తిమాన్ వేత్త్యసౌ వ్యక్తమవ్య
క్తయుక్తం హి మన్యేఽఖిలం.

ఛాయభేదములరు నందచంద్రమితములు శంకువా । ఛాయయొక్క కర్ణాల వ్యతిచాటు విశ్వమితముగా । ఛాయలెట్టివెరుగి సెప్పెడు వచనరములని వాడుదా । వేమెరుంగు నవ్యక్తయుక్తబీజమనుచునవ్వ్యడు ॥

నందచంద్రైర్మితిస్స్పష్టః ఇష్టా
స్తః- తథా హి ఛాయయోరంతరం నంద
చంద్రమితం ౧౯ కర్ణాంతరం విశ్వ
తుల్యం ౧౩ తయోర్వర్గాం ౩౬౧

ఈయుదాహరణంబునందు నీడలరెం
టికినంతరము ౧౯ యు వాని కర్ణంబుల
యంతరము ౧౩ యును గలయెడ నా ఛాయ
లెట్టివనుట.

౧౬౯ అనయోర్విశ్లేషః౧౯-౨ తేనర
హిత్రిఘనః ౫౭ = ౯ హృతా లబ్ధే ౩ స్తైరం
శరతత్వధా- ౨ తేనాప్తః కర్ణాంతరం ౧౩ హ
తం ౨౬ ఛాయాంతరేణ ౧౯ ద్విధా యుత ౬
౪౫ తయోర్దళే $\frac{౬}{౨}$ $\frac{౪౫}{౨}$ ఛాయే
స్తఃఏవితే ఛాయే, తాభ్యాం శీఘ్రమేవ త్రిభి
ర్వా వ్యక్తం పాటీగణితం అవ్యక్తం బీజగణి
తం సర్వం వేత్తి మన్యే॥

అత్ర కర్ణానయనాయ న్యాసః -
౧౨ కోటిః ఛాయా $\frac{౬}{౨}$ భుజః తత్త్వాప్తి
౧౪౪ $\frac{౩౬}{౪}$ యోగః $\frac{౬౧౨}{౪}$ అస్య మూలం
$\frac{౨౫}{౨}$ కర్ణః - ద్వితీయచ్ఛాయాయా భుజం
కుఃౠ౨ ఛాయా $\frac{౪౫}{౨}$ అనయోర్వర్గ
$\frac{౨౧౨౫}{౪}$ మూలం $\frac{౫౧}{౨}$ కర్ణః -

అథ ప్ర కారాంతరేణ కర్ణానయనం
యథా ఛాయాంతరం ౧౯ కర్ణాంతరం
౧౩ తద్వర్గాంతరం ౧౭౦ అంతరం
౧౯-౨ తేనరహిత్రిఘనః ౫౭ భక్తాః
లబ్ధం ౩ స్తైః కర్ణాంతరం ౨ తేన ఛాయాం
తరం ౧౯ హతం, ౩౮ కర్ణాంతరేణ ౧౩
ఊనం యుతం ౨౫ - ౫౧ తయోర్దళే
$\frac{౨౫}{౨}$ $\frac{౫౧}{౨}$ కర్ణావితి.

న్యాసః
ఛాయానయనం-
ఛాయాంతరం-కర్ణాంతరం-

౧౯	౧౩
వర్గం	వర్గం
౩౬౧	౧౬౯

అంతరం
౧౯-౨)౫౭(ఫలం-౩ $\frac{౧}{౪}$

మూలం $\frac{}{౨}$

ఛాయానయనం.		కర్ణానయనం	
కర్ణాంతరం		ఛాయాంతరం-	
$\frac{౧౩}{౨}$		$\frac{౧౯}{౨}$	
౨౬		౩౮	
౨౬	౨౬	౩౮	౩౮
$\frac{౧౯}{౬}$	$\frac{౧౯}{౪౫}$	$\frac{౧౩}{౨౫}$	$\frac{౧౩}{౫౧}$
అర్ధం.		అర్ధం	
౩ ౧ $\frac{}{౨}$	౨౨ ౧ $\frac{}{౨}$	౧౨ ౧ $\frac{}{౨}$	౨౫ ౧ $\frac{}{౨}$

ఉదాహ-

ప్రథమం		ద్వితీయా-	
శంకు	ఛాయ	శంకు	ఛాయ-
౧౨	౩ $\frac{౧}{౨}$	౧౨	౨౨ $\frac{౧}{౨}$

వర్గాః వర్గం వర్గం వర్గం

౧౪౪ $\frac{౪౯}{౪}$ ౧౨ $\frac{౨౨౨౫}{౪}$

యుతి. వర్గం

వర్గయోగం-౫ $\frac{౫౭౬}{౪}$ $\frac{౨౨౨౫}{౪}$ రాశిః

$\frac{౫౭౬}{౪}$.$\frac{౪౯}{౪}$.$\frac{౬౨౫}{౪}$ $\frac{౨౬౦౧}{౪}$ మూలం-$\frac{౫౧}{౨}$

మూలం $\frac{౨౫}{౨}$

౧ ప్రశ్నలు.

ఛాయాంతరంబు నాలుగు। ఛాయలకర్ణాంతరంబు పదుపరిమితం ।వైయు క్న ఛాయమితముల । వేయెరుగింపుము వృగాఢీవిశదంబేనిక । గిరిమితముఛాం తరముగుక ।శరమితములకర్ణములనుజఃజాతము।ఏరలునెడఛాయమితముల । వే రుగింపుముఛాయగణితమెరిగినవేగక ॥ నీడలభేదము రుద్రులు। నెడగుకర్ణాంత రంబులీలాలకయా।నీడలమితములు దెలుపుము।జోడుగలుగనట్టి బుద్ధి జూపితివేనిక నందచంద్రులమితముగకర్ణాంతరంబు। ఛాయవిశ్లేషముగుముని చంద్ర మితము।దీని బలికితివేసయోధీరగణక।పాటియనుబీజగణితంబుబయలనీకు॥

ప్ర ఛాయాంతరం ౪ కర్ణాంతరం ౨ ద్విఛాతేరం ౭౫-కర్ణాంతర ఛారం ౧౧-కరంత్రి చఛారం౧౯ క౧౭

అథశంకోః ఛాయానయనేవృత్తార్ధం.

శంకుః ప్రదీపతలశంకుతలాంతరఘ్నః ఛాయాభవేద్వినరదీపశిఖౌ

చ్ఛభక్తః॥

శంకుచేగుణించిదీపశంకుమధ్యభూమితిక ॥ శంకురహితదీపమునిని

సంభజించుఛాయయౌ॥

శంకురితి- ప్రదీపతలస్య శంకుతలస్య చయదంతరంతేనగుణితశ్శంకుః నరే ణవిగతశంకునా ప్రమాణరహితే నత

దీపమునకునుశంకు స్థానంబునకుం గలయంతరభూమానము చేశంకుమానం గుణించిదీప ప్రమాణమునశంకు ప్ర

యావద్దీపశిఖోచ్చ్రేనరభక్తస్సా ఛా యా భవేత్ - నరశంకుః ॥	గుణరాశిని (తో) విశేషము చే భజింప ఛాయా ప్రమాణంబగు

ఉదాహరణమ్

శంకుప్రదీపాంతరభూస్త్రిహస్తా దీపోచ్ఛ్రితిస్సార్ధకరత్రయా

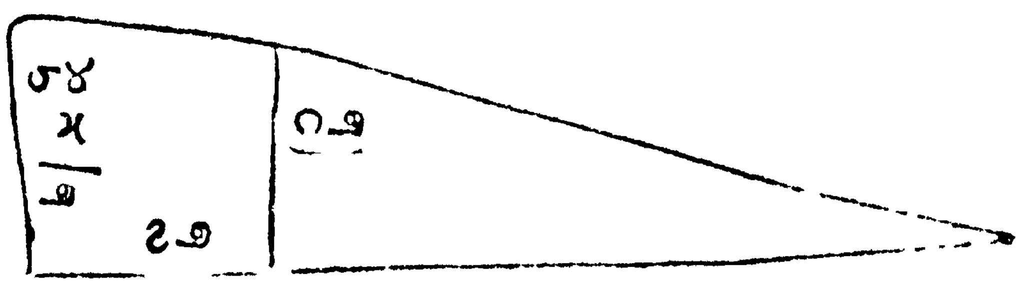
చేత్ । శంకోస్తదర్కాంగుళసమ్మితస్య తస్య ప్రభాస్యాత్కియతీ

వదాశు ॥

దీపశంక్వంతరపుభూమి త్రికరమితము । సార్ధత్రికరంబు దీ

పంబు శంకు వరయ । ద్వాదశాంగుళపరిమితిదనరియుండ । దా

నిత్రభయెంత యగుదెల్పదాసిగమనా ॥

న్యాసః శంకుః $\frac{౧}{౨}$ శంకోః ప్రదీప

స్య చాంతరభూమిః ౩ అనయా గుణితః

$\frac{౩}{౨}$ దీపోచ్ఛ్రితిః $\frac{౭}{౨}$ శంకుప్రమాణే

నానేన $\frac{౧}{౨}$ రహితా $\frac{౬}{౨}$ ఘైనెన అభక్త ౩

అనయా భక్తః జాంతశంకుఛాయామా

నం $\frac{౧}{౨}$ ద్వాదశాంగుళం.

దీపశంకులయంతరభూమి.

$\frac{౩}{౧}$ శంకు $\frac{౧}{౨}$ గుణరాశి $\frac{౩}{౨}$ భాజ్యం.

దీపోన్నతం $\frac{౭}{౨}$ తో శంకు $\frac{౧}{౨}$ శేషం

$\frac{౬}{౨}$ హారకం ఇందు భాజ్యహారంబుల భేద

ముతుల్యంబగుటన వి.డిన హారకము ౬)

భాజ్యం ౩ హరభక్త లబ్ధం $\frac{౩}{౬}$ అవశేషరాశి

$\frac{౧}{౨}$ ఛాయామితము.

ఒకనంబరు ప్రశ్నలు.

దీపోన్నతి త్రికరకులు దీపనరాంతము తక్క సిద్ధులు సుశంకౌ। నాపూర్వాంగు ళములిగా। నో సదభిచ్ఛాయ మొంతనొయ్య వెచెప్పుమా। నరదీపాంతర మేంబది। కరజల ములు దీపమితము కాంచియుడె. తౌ। కరజలములుచ్ఛ్రితిశంబున। నరపద్గుణమంతరం బువాప్పనదెతౌ॥

ప్రథి ౫౬౭౧౬ శంకు౧-౨ ద్వితీయ ౩౦౦౦౦ శం౧-౨ తృతి
య ౭౦౩౦ శం౧-౨

దీపోచ్ఛ్రాయానయనాయ సూత్రార్థం.

ఛాయాహృద్ధృతేనరనరదీపతలాంతరఘ్నః శంకౌ భవేన్నరయుతః ఖలు దీపకోచ్ఛ్రాయః॥
శంకుచేసుచేసి దీపశంకుమధ్య భూమికి। శంకుఛాయ చేత భజించి
శంకువును కలుపగా॥

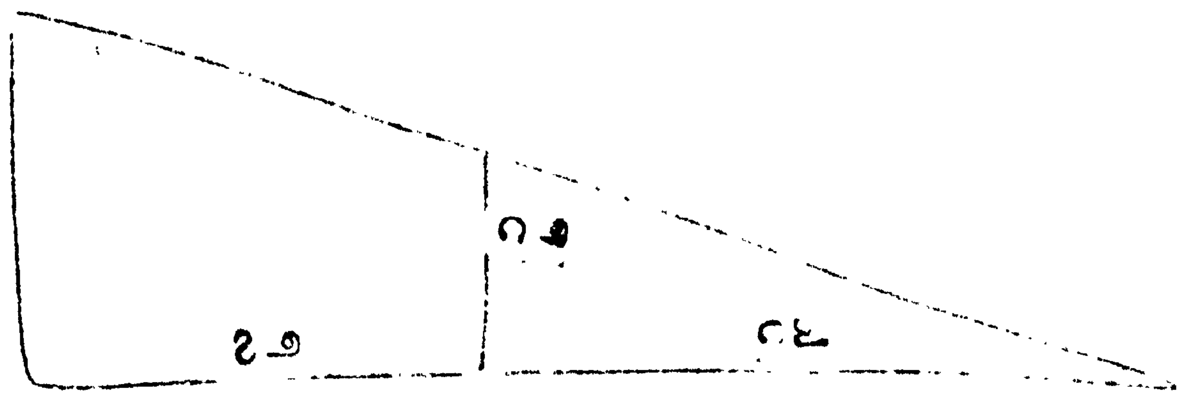
ఛాయచేత శంకునరదీపతలాంతరముచేత హతచేసిన ఛాయాహృత శంకువనాయుతే దీపోచ్ఛ్రితిర్భవేత్॥

దీపశంకువ్వంతర భూమిని శంకువుచేగుణించి ఛాయచే భాగింప లబ్ధమునందు శంకువును కలిపిన దీపోచ్ఛ్రితియగును.

ఉదాహరణం.

ప్రదీపశంక్వంతరభూస్త్రిహస్తా ఛాయాంగులైః షోడశభిస్సమా చే
త్। దీపోచ్ఛ్రితిస్స్యాత్కియతీ వదాశు.

అన్యహాంగుళంబుల శంకు మిత్రమా। మూడుహస్తములను దీపశంకు
నంది। పదునారు ఛాయాంగుళములు దీపమితము చెప్ప
వేగముగా॥

స్యాస్యోయథా-శంకుః ౧/౨ నరదీప

తలాంతరం ౩ తేనగుణితః ౩/౩ ఛాయయా

౨/౩ భక్తః ఫలంలబ్ధం చ । పరిష్టత్యాం

౩/౨ ౩/౨ లబ్ధం ౯/౪ నరేణ ౧/౨ యుతః

తదర్ధం సమఫలం ౧౫/౮ ౪/౮ యోగ

౨౧/౮ ద్వాభ్యామపవర్తనాత్ ౧౧/౪ ఇయం

దీపో(చ్ఛ్ర)తిః.

౩/౧ గు ౧/౨ రాశి ౩/౨ భాగించు ఛాయ

చే ౨పరి౩ భా ౩/౨ రాశి ౯/౪ హారం ౧/౨

సమ ౧౫/౮ ౪/౮ యోగం ౨౧/౮ అపవర్తనా

దీపోన్నతి ౧౧/౪

౩ (ప్ర)శ్నలు -

తక్షణం చాంగుళంబులు నరుశంకు । తమున సలశంకు ఛాయగజమితమైన । దీపకోచ్ఛ్రితి యొంతగుదనకు (ప్ర) । మాణశంకున జెప్పవలె మంత్రయాన ॥ ఏబదంగుళ్ళ మ్ము తపనలశంకు ఛాయనఖమితంబు సాగెనేని । దీపమొంతపాదపు సహాదముప్పది । యంగుళంబులు ముదిమౌక్తిక సనేత ॥

(ప్ర)థమ ౧౬ ఘనోఽ౨౨ ఛాయా. ద్వితీయం ౫౦ ఛాయా౨౦ తృతీయం ౩౦ ఛాయా౧౫

దీపశిఖాచ్ఛ్రాయదృష్టాంతం.

ప్రశ్నాగ్రం.

విశంకుదీపోచ్ఛ్రాయసంగుణా భా శంకూద్ధృతా దీపనరాంతరం

స్యాత్ ॥

శంకురహితదీపమునను ఛాయహతముజేసియా। శంకుచే భజింప

దీపశంకుమధ్యమహియగుఁ॥

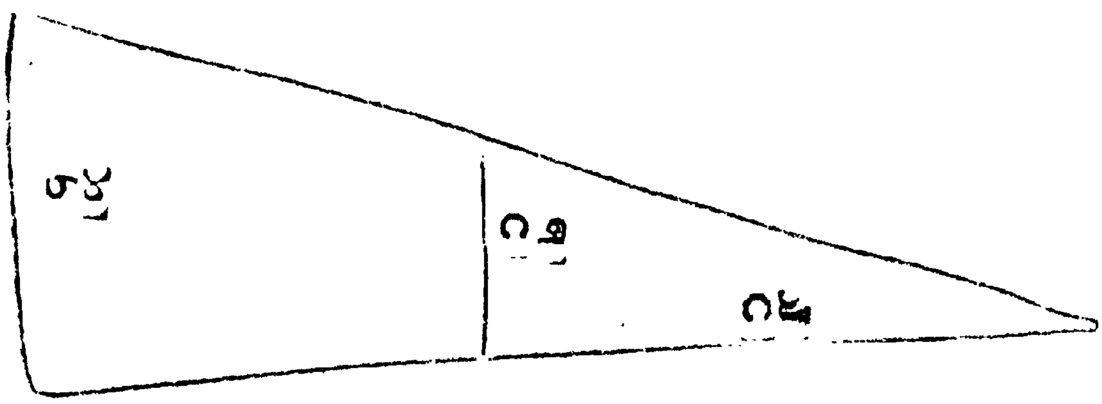
విశంకురితి- భాశంకుచ్ఛాయా విశంకుదీపోచ్ఛ్రాయసంగుణా శంకునా రహితో యో దీపోచ్ఛ్రాయః తేన గుణితా శంకూద్ధృతా శంకుమానేన భక్తా సతీ దీపశంక్వంతరభూమిః స్యాత్

దీపోన్నతిని శంకును వ్యవకలించి ఛాయచేత గుణించి శంకుచే భజించిన నంతరభూమానము లభ్యంబగును.

ఉదాహరణం- పూర్వశ్లోకశేషం

దీపశంక్వంతరముచ్యతాం మే॥

అర్కహాంగుళంబులట శంకుమితమందు। సార్ధత్రికరదీపసన్నిహిత। భూమినిడగ ఛాయమొనయున్నృపాంగుళి। దీపనరములనడుమ దెలుపుపుడమి॥

పూర్వోక్త ఏవ దీపోచ్ఛ్రాయః ఛాయామితిశ్చ- శంకుశ్చ- న్యాసః ఛా $\frac{౨}{౩}$ శంకుః $\frac{౧}{౨}$ దీపోచ్ఛ్రాయః $\frac{౧౪}{౪}$ అంతరార్ధేన సమచ్ఛేదార్థ [illegible]

దీపోచ్ఛ్రాయః $\frac{౭}{౨}$ (త్రా) శంకుః $\frac{౧}{౨}$ శేషం $\frac{౬}{౨}$ గు ఛాయచే $\frac{౨}{౩}$ రాశి $\frac{౧౨}{౬}$ భాజ్యం

హరం శంకుః $\frac{౧}{౨}$ పరివర్తగు $\frac{౨}{౧}$ రాశి $\frac{౨౪}{౬}$

రాశిఫలం ౪

శం ౧౮/౮ అయం విశంకు దీపోచ్ఛ్రయః తే

నర ౧౮/౮ భా ౨/౩ గుణితా ౩౬/౨౪ శంకునా

౧/౨ భక్తా ఛేదం లవం చ పరివర్త్య తే ౨/౧

౩౬/౨౪ గుణితః ౨౪ హరేణ ౨౪ భక్తాల

బ్ధం దీపనరాంతరం హస్తాః ౩

౧౧/౪ (తో) ౧నరు ౨౨/౮ ౪/౮ శే ౧౮/౮

అపవర్త్య రాశిన్ గు ౨/౪ రాశి ౧౮/౩ భా ౧౨/౨ వ ౨/౧

౧౮ రాశి ౩౬/౧౨ అపవ ౧౨ లబ్ధం ౩

౪ ప్రశ్నలు.

తగ్గ త్రిమితంబు దనరు దీపంబునకు । ఛాయ యెన్మిదైన చాన దీప । మునకును శంకునకును మొనయు నంతర మెంత । వేగ బలుకు గణిత వేది వేగ ॥ తరయుగాంగుళయుతులగల దీపితా ఛాయ । నఖమితాంగుళంబులం దు దీప । నరయుగాగ్ర మెట్టు లెక్కింతు దీపంబు । ఛాయ చెంతమిత్ర ముచ్చసిన సెప్పు ॥

ప్ర. దీ ౧౫ ఛాయ శం ౧౨ ద్వితీయ ౬ ఛాయా ౨౦ శం ౧౨ తృతీయ ౮ ఛా ౧౦ శం ౧౨

శంక్వానయన సూత్రం.

ప్రభా దీపమున గుణించి ప్రభయు తాంతర క్షితిన్ । విభజనంబు

జేయ శంకుమితమానమప్పుడున్

ఛాయచేత దీపము గుణించి ఛాయతో నంతర భూమిగూడిన రాశిచే భజించ

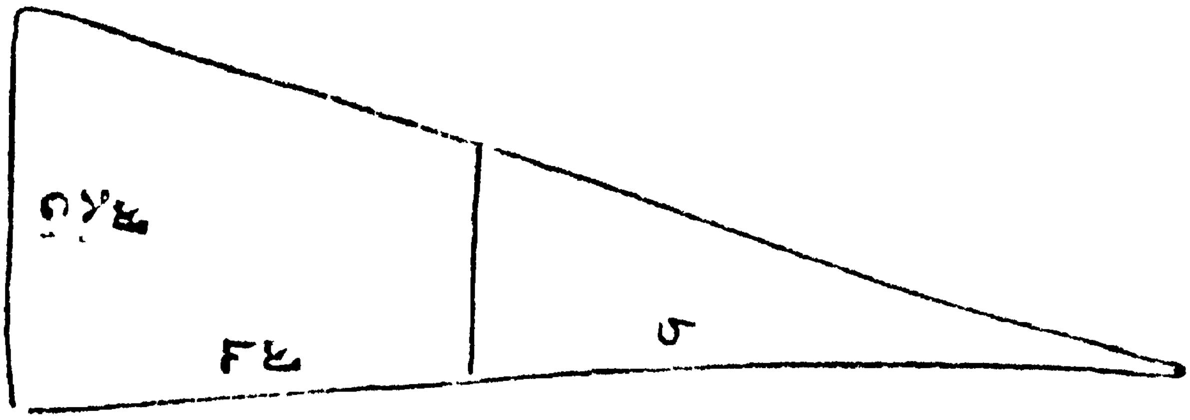
శంకు మానంబగు.

ఉదాహరణము.

అంతరపు భూమి జమిత హస్తసమితి । దీపమితి శిశ్వాగులు దెలియ

ప్రభయు । పది మితాంగుళము గుచును పరబు నెడను । శంకుమానంబు

లుచుము సారసాక్షి.

ఛాయ ౧/౩ గుణీపం ౧౩/౨ రాశి ౧౩/౬ భాజ్యం ఛాయ ౧/౩ అంతరభూమిరసమం ౧/౧ ౩/౩ ౧౨/౩

రాశి ౧౩ హారం.

హారం ౧౩/౩ వరి ౩/౧౩ సుభా ౧౩/౬ రాశి ౩౬/౭౮ అపవర్త రాశి ౧/౨ శంకుమానం.

౫ ప్రశ్నలు.

తత్తలితులు శిఖయు తత్తనం దాంగుళ మంతరంబు ఛాయమదగజములు। కనిన శంకు వెంత కరజలంబులి శేషు। లలసఖంబులైన జెలగునెంత॥ గజజలములు శిఖయు। ఛాయా గ్రాంతరమును। ఛాయ చందమిరము చనదుచోట। శంకుమితము జెప్పుము ఛాయావ్యవహృతి। విదితమైనదుదిని వ్రుసాహి॥

ప్రదీ ౧౫౬ అం ౯౬ ఛాయ ద్వితీయ ౫౦ ఛా ౨౦ తృతీయ అం ౩౦ ఛా ౧౦

ఛాయా ప్రదీపాంతర దీపో వ్యాఖ్యనయ

ఛాయవ్యత్త॥

ఛాయాగ్ర దూరంతరసంగుణా ఛాయా ప్రమాణాంతర సంహృతావే ద్యూఖః। భూశంకుఘాత ప్రభయా విభక్తా ప్రజాయతే దీపశిఖౌచ్యమేవమ్॥ త్రైరాశికేనైవ యదేతదుక్తం వ్యాప్తం స్వభేదైర్హరిణేవ విశ్వమ్॥

ఛాయాగ్రంబులయంతరమే తివెనసి ఛాయాద్విశాభ్యస్త ఛాయాయు గ్మశేషభక్తము గుచు దానోండు భూమానము। ఛాయాభక్తము భూమి శంకుహతి దా దీపౌచ్యంబ మగు। ఛాయానేకములా త్రైరాశికభేదా జానోపదర్శనము

ఛాయాగ్రయోరంతరసంగుణా ఛాయా ద్వయస్యాగ్రయోరంతరేణ గుణితా ఛాయా ఛాయాద్వయప్రమాణాంతరేణహృతా సతీ భూమిర్భవేత్.

భూశంకుఘాతః ప్రభయా భక్తస్సన్ దీపోచ్ఛ్రితిర్భవేత్.

ఏవంత్రైరాశికద్వయమిదం వ్యక్తం యదేతద్వ్యాప్తిరూపం ... [illegible] ... హరిణాక్ష్యనిజ ... [illegible] ... ఖిలజగజ్జన్మైకబీజేన ... [illegible] ... ఎకంత్రైరాశికమిదంవ్యక్తమితి.

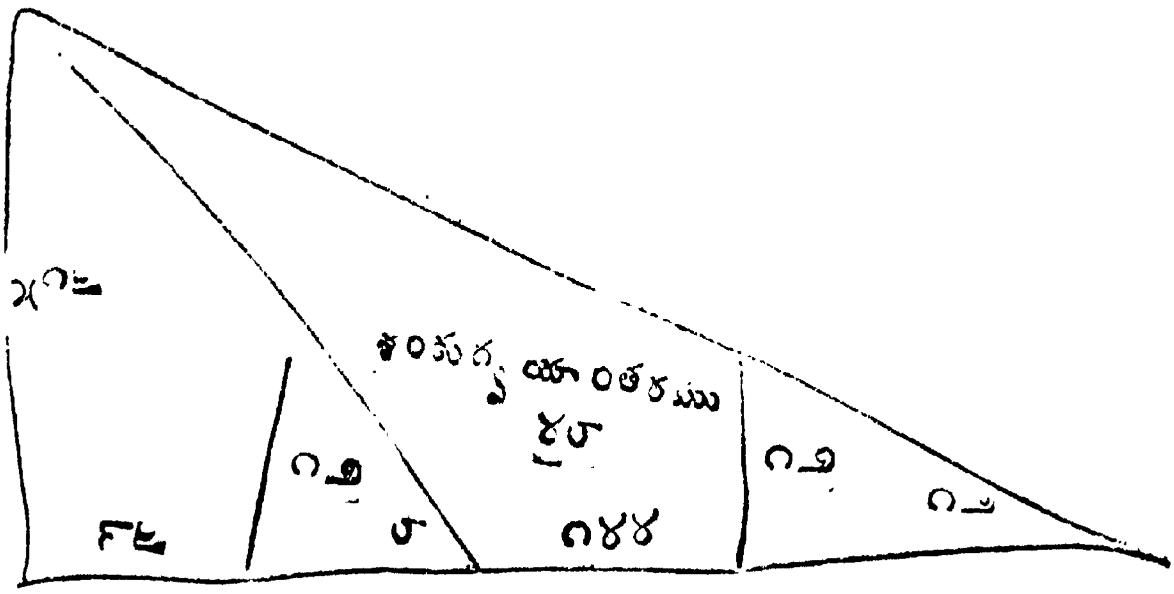
ఛాయాద్వయాగ్రముల అంతర భూమానమును ఛాయాద్వయంబులచే వేర్వేరగుణించి యా ఛాయాద్వయాంతరముచే భజింప ఛాయాంతర దీపభూమానములగు.

అంతర భూమి శంకుచే గుణించి ఛాయచే భాగించిన దీపోచ్ఛ్రయంబగు. ఇచ్చట త్రైరాశికంబులనుట.

ఉదాహరణము

శంకోర్భార్కమితాంగుళస్య సుమతే దృష్టా కిలాష్టాంగుళా । ఛాయా
గ్రాభిముఖే కరద్వయమితే న్యస్తస్య దేశే పునః । తస్యైవార్కమి
తాంగుళా యది తదా ఛాయాప్రదీపాంతరం దీపౌచ్చ్యం చ కియద్వ
ద వ్యవహృతిం ఛాయాభిధాం వేత్సి చేత్ ॥

సుమతీ ఛాయా[illegible]ధానవ్యవహృతిని సొంపొందగాంతేనిసూ। కమిత ... [illegible]
రచాయగ్రమిత ... [illegible] ... । సమహస్త ... [illegible]
రమ ... [illegible] ... । ఇముల ... [illegible] ... దీప ... [illegible]
... [illegible] ... ॥

శంకోరితి-ఆకాశమితాంగుళస్యశం
కోః భా-హోసుముతె అష్టాంగుళాదృష్టా
ప్రథమఛాయా గ్రా భిముఖేతస్యప్ర
థమశంకోహా-స్తద్వయమితె దేశేస్య
స్తస్యనిభాతస్య తస్యైవశంకోః ఛా
యా ద్వాదశాంగుళాయదితదా శంకుద్వ
యప్రదీపాంతరందీపోచ్ఛ్రియంచవద-
న్యాసః-యథా ఛాయాగ్రయోరం
తరంఅంగుళాత్మకం౫౨తేనఛాయే ౮
౧౨గుణితే౪౧౬-౬౨౪ఛాయాప్ర
మాణే-౮-౧౨తదంతరం-౪-తేనహృతే
లబ్ధె-౧౦౪-౧౫౬-ఏతే ప్రథమద్వితీ
యశంక్వోచ్ఛాయయోరగ్రయోఃప్ర
దీపాంతరంచభవతః || ....*

ప్రదీపోచ్ఛ్రాయఛా
భూః౧౦౪-౧౫౬-ప్రథమశంకుః౧౨
భూశంక్వోర్ఘాతః-౧౨౪౮-౧౮౭౨
ప్రథమఛాయయా ద్వితీయాద్వితీయఛా
యయా చ భక్తా లబ్ధం అంగుళాత్మకం

ఈయుదాహరణంబున ౧౨అంగు
ళములగలశంకునందు ఛాయ-౮ అంగుళం
బులునా శంకుఛాయకు ౪౮ అంగుళ
ములనుంచుశంకునకుఛాయ౧౨అంగు
ళములనుయుండెనేని యాశంకుద్వయం
బులకునుదీపంబునకుంగలయంతరంబు
నుందీపోన్నతంబునుందెలుపుమనుట.

ఛాయాగ్రాంతరభూమి ౫౨

ఛాయ ౮-౧౨

అంతరభూమ్యానయనము

ప్రథమము.

$$\frac{౫౨}{౮}$$

౪) ౪౧౬ ఫలము
౧౦౪

ఛాయాగ్రాంతరము
శంకుమూలాంతరము
౯౬

ద్వితీయము

$$\frac{౫౨}{౧౨}$$

౪) ౬౨౪ ఫలము

౧౫౬ చతుర్వింశత్యాప్త త్రైలబ్ధం హస్తాత్మకం దీపోచ్ఛ్రాయం. ౬ ౧/౨

ఏవమిత్యత్ర ఛాయావ్యవహారే త్రైరాశికకల్పనయా నయనం దర్శితం । తద్యథా.

ప్రథమఛాయాయాః ద్వితీయఛాయా ౧౨ యావతావయవేనాధికా తావతా ఛాయావయవేన । యది ఛాయాగ్రాంతరతుల్యా భూలభ్యతే తదా ఛాయాయాః కిమితి . ఏవం పృథక్పృథక్ఛాయాప్రదీపతలాంతర ప్రమాణం లభ్యతే. ప్రథమఫలం ౧౫ ౭౨ ఫలం ౧౦౪ ద్వి ఫలం ౧౫ ౭౨ ౧౨ ఫలం ౧౫౬

ఏతే ఛాయాగ్ర ప్రదీపాంతరభూప్రమాణే తతో ద్వితీయం త్రైరాశికం యది ఛాయాతుల్యే భుజే శంకుః కోటిః తదా భూతుల్యే భుజే కియతీ కోటిరితి ప్రథమఫలం ౧౨ ౧౦౪ లబ్ధం దీపోచ్ఛ్రాయం ౧౫౬

ప్ర ౧౨ ఫలం ౧౨ ౧౫౬ అప్రాప్తి గుణకహారయోస్తుల్యం త్వాన్నాశే లబ్ధం ౧౫౬ సమానం.

ఏవం పంచరాశికాదికమఖిలం ద్విత్యాది త్రైరాశికకల్పనయా సాధ్యం

౧౫౬

ఛాయాగ్రాంతరం ద్వితీయఛాయాగ్రాంతరం.

శంకుమూలాంతరం. శంకుమూలాంతర
౯౬ ౧౪౪

దీపోచ్ఛ్రాయనయనం.

ప్రథమశంకుచే. ద్వితీయశంకుచే.

౧౦౪ / ౧౨	౧౫౬ / ౧౨
౮) ౧౨౪౮	౧౨)౧౮౭౨
ఫలం.	ఫలం.
౧౫౬	౧౫౬

త్రైరాశికన్యాసః.

ప్రమాణరాశిఛాయాంతరం ఛాయాగ్రాంతరభూమిఫలం ౭౨ ఛాయా ఇచ్ఛా.

ప్రథమం. ద్వితీయం.

ప్ర ౮ ఫలం ౭౨ ఇ ౮ ప్ర ౮ ఫ ౭౨ ఇ ౧౨

౮)౮౧౬ ౮)౮౬౪

ఫలం. ఫలం.

౧౦౪ ౧౫౬

దీపోచ్ఛ్రాయన త్రైరాశికం.

ప్రమాణం ఛాయా శంకుఫలం అంతర భూమి ఇచ్ఛా

ప్రథమం. ద్వితీయం.

ప్ర ఛా ౮ ఫలం శం ౧౨ ప్ర ఛా ౧౨ ఫలం శం ౧౨ ఇచ్ఛా భూ ౧౦౪ ఇ భూ ౧౫౬

లా౧౨౮౮౧౧౯౬ ఇాదుగుణహారం
(బులు.
తుల్యంబులగుటనశించినఇచ్ఛ
లబ్ధమునందె.

౧౫౬.

ఇట్లుపంచరాశికాదులన్నియు ౧.
త్రైరాశికాదులవలనసాధ్యములగుట
ఫలితార్థము.

౬ ప్రశ్నలు.

ద్వాదశాంగుళములదగు శంకుఛాయ యారంగుళంబులై యలరుచుండ। నాఛాయచప్పుటి కగ్రభాగమునకు నంగుళ దూరమందిడినట్టి సూరసమ్మి। తాంగుళశంకున కతఃమితమైనచాయఁగన్పడుచోటజందలాంతే। దీపోచ్ఛ్రాయంబునాదీపశంకుచ్ఛాయాంతరములు వేర్వేరదనగజెపుమ। అట్లుచాయలు రసనిధులందుర నగుణాంతరంబు నగిలచోటనవియెదెలుపు। మరియుబరసంబులును చాయచయురము। లంతరమ్ము నగినచోటనేంతయగును.

ప్ర. చా. ౧౨ అంతరం. ౩౦. ద్వి. చా. ౧౬ అంతరం ౩౬. తృ. చా. ౨. ౬ అంతరం ౩౨

తద్యథముఖి గణితజాతం త్రైరాశికేనవ్యాప్తం
యద్వైపంచప్రభృతికల్పనాద్యైః మిత్యాత్మకం

వ్యాఖ్య.

యత్కించిద్గుణభాగహార విధినా పృష్టం త్రవాగణ్యతే తత్త్రైరాశికమే
వనిర్మలధియామెవావగమ్యంవిదాం। ఏతద్బహుధాస్మదాదిజ
డధీబుద్ధి ప్రవృద్ధ్యై బుధైస్తద్భేదాన్ సుగమాన్ స్వధాయరచితం ప్రా
జ్ఞైః ప్రకీర్ణాదికం ॥

యత్కించిదితి। ఏవంత్రైరాశికేనవిదాం విమలధియాం జ్ఞా
తుం శక్యమేతత్। యతః ప్రాజ్ఞైః తద్భేదాః త్రైరాశికభేదాః

సుగమాం కృత్వా ప్రకీర్ణాదికం రచితం । తదప్యాదిబుద్ధి
యాంఽబుద్ధి ప్రవృద్ధ్యై హేతునోక్తం॥

ఈవిధభేదములెల్లను పావన త్రైరాశికమున బడయగదగుదా । నానాత్వ
భేదము । గావించుచు ప్రశంచలీలగనుగొనవిందన॥

అన్నైనవివియెల్ల విస్తరింపబడెనసహేతుకముగ డకుడనదు । యిందే
నిబీజంబునందేనగణితములో హారగుణంధులచేనథ వెలియు । నవియె
ల్ల త్రైరాశికవిధిచే నిమ్ములమతులకేయవగమ్యమానమగుట । నట్టివిభేద
ములా బోటిజడబుద్ధులదు దెలియటకునై లలితఫణితి । ప్రాజ్ఞబుద్ధులచేత
సప్రచురమగుచు । లలితగతిని ప్రకీర్ణాదిలక్షణములు । లక్ష్యయుక్త
ములగునట్లురచితమయ్యె । ననుచుదెలియుడు ప్రాజ్ఞులనయముమీర॥

ఉత్తరములు- ౧నంబరు-

జలిటనైదుసప్తమ్మిది । ఐదితంబగురెంటనష్టిఃధిమితములగుక । ఇదియా
రైదునుమూటను । తుదిముప్పదివదియు నారులొలగదుఛాయల్॥

ప్ర. ౫.౯ ద్వి ౯-౧౬ తృ ౫.౧౬ చ ౧౬.౩౦

౨నంబరు. ౩. ౪. ౫

ఈనాల్గు ప్రశ్నలకుబదు । జాపనగొందొడులుతదుపజనసుత్తరముల్ । గానబ
లుకనావశ్యము । గానముచేర్చ్వరబలుక గాంగపదా॥

౬నంబరు-

కరగికులువియత్తకాములురగచ్ఛందములుదీపకోన్నతులుతుజల్ । మరిరసరా
ములుఖుసనము । లురసేందులునాధ్యభాంతరోన్నతభూములోల్ । ప్రదీప ప్రథమంశం
కా-పరం౩ ౬ ద్వి ౭ ద్విదీ౬ం ప్రథమశ కృంతరం ౩ ౦ ద్వి ౭ ౫ ద్వి ౧౦౦ ప్రథమ
శంకంతరం ౧౦ ద్విష్ఠర.

గురుభాస్కరాచార్యరచిత । విరచితమహీధరాచార్యవివృతంబగుచున్
పరగెను ఛాయావ్యవహృతి । హరితనకృష్ణుండొనర్చె నాంధ్రము
గాగన్॥

శ్రీవేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణే నమః.

కుట్టకవ్యవహారః ప్రారంభః.

నమః

ఆదౌ తత్స్వరూపం యథా.

కుట్టకంబన నెగడును గోరి యొక్క । రాశి స్వేష్టగుణంబందిరమణ క్షేప ।
హీనయుక్తంబు హారకహృతము నొంది । ఫలము పూర్ణాంకమగునట్లు బర
గఁజేయ॥

ఈకుట్టకవ్యవహారంబున - భాజ్యంబన భాగింపదగు రాశియు - హారంబన హరించెడు రాశియు - క్షేపంబన కలిపెడు రాశియు ననియంకట సంజ్ఞలు దెలియందగు - వల్లియనఁ దీగవలె క్రిందికి దిగుచుండు నంకంబుల రీతి సంజ్ఞయగు - నిందువలనఁ గల ప్రయోజనము - పైనోడు పుహారభాజ్యరాసులు భిన్నంబులగునెడ నట్టి రాసుల పూర్ణాంకంబులుగా నొనర్పియంకుల క్షించు గుణక ఫలరాసుల నభిన్నంబులగునట్లును - నిశ్శేషంబులగునట్లునుం జేయువ్యక్తత్రయరాశిక్రియావిశేషంబని విచారించదగు దీనిక్రమంబున వివ
రింపంబడియెడు -

తత్రాదావపవర్తనమాహ వృత్తేన -

భాజ్యోహారః క్షేపకశ్చాపవర్త్యాః కేనాప్యాదౌ సంభవే కుట్టకార్థం
యేనచ్ఛిన్నౌ భాజ్యహారౌ న తేన క్షేపశ్చైతద్దుష్టముద్దిష్టమేవ॥౧॥

ఇట్టి కుట్టకమున నెగడు రాసులు మూడు భాజ్యహారక్షేపభవ్యసంజ్ఞ । నలరు
నీమూడును నటదృఢంబులు జేయదగు నపవర్తనంబగు నెడలను । హారభా
జ్యంబులు నపవర్తనము దేన జేయంగబడు క్షేపమెలమి దాన । జేయఁగబ
డదేని సిద్ధింప దట్టి ప్రశ్న దుష్టమిది దుష్టమనగ నెగడు॥

శేషము-త్రైరాశికవిధియందు వ్రాయంబడు-

భాజ్యేతి-అదృఢేనాన్యేన సతి సంభవే-కుట్టకార్థం-భాజ్యః। హారః-క్షేపకశ్చ-అపవర్త్యాః-యేనాంకేన భాజ్యహారౌ భిన్నౌ-అపవర్తితౌ-కేనచిత్-క్షేపోనాపవర్తితుం శక్యః తదా తదుద్దిష్టం దుష్టమేవ॥

కుట్టకము చేయుకొరకు పైనొడివిన-భాజ్య-హారక్షేపంబులు మూడునునపవర్తనము చేయుట కనుకూలంబగునేదన పవర్తాంకవలయు-నట్టిచోట భాజ్యహారంబులకపవర్తనము చేయదగు నంకము చే క్షేపమపవర్తనము గాదయ్యెనేనియా ప్రశ్నము దుష్టంబు-అనగా నందు కుట్టకములగ్రాంచదనుట-

అపవర్తనాంకజ్ఞానసూత్రం.

వృత్తేనాహ-

పరస్పరం భాజితయోర్యయోర్యశ్శేషస్తయోస్స్యాదపవర్తనం సః॥ తేనాపవర్తేన విభాజితౌ యౌ తౌ భాజ్యహారౌ దృఢసంజ్ఞితౌ స్తః॥౨॥

సీసశేషంగతి -

హారభాజ్యములనన్యోన్యభక్తంబు। జేయ నెడలతుదిని జెలగునట్టి రాశియుగ్మ మపవర్తనము జేయంగిన యంకమనుచు నగును దెలియ॥

అన్యాపవర్తనరాశిని। దయ్యనహారభాజ్యముల పస్థానాక-బాల్। నెయ్యముతో డభజించిన। నొయ్యనదిదృఢసమాఖ్యలొందుః ఫలముల్॥

తేనాపవర్తేనేత్యుక్తం పూర్వసూత్రే-తత్రాపి జ్ఞేయమిత్యత ఆహ-పరస్పరమితి-యయోర్భాజ్యహారయోః పరస్పరం విభాజితయోస్సతోః యశ్శేషస్స్యాత్ స ఏవాంకః తయోరప

ఇయ్యపవర్తనవిధి ౩౯ ౪౦ పద్యములోనుపన్యసించి యుండుటపలన నిచ్చటయనావశ్యంబయ్యె- నవ్విధికి నిచ్చట ముఖ్యప్రయోజనంబగుటనాచార్యులచే నిచ్చట దెలుపంబడియెనని

వర్తనం స్యాత్- ఏవం తేనాపవర్తేన విభాజితౌ యౌ భాజ్యహరౌ తౌ దృఢసంజ్ఞితౌ స్తః||

యునట్లు అపవర్తితంబులగు రాశిద్వయంబును దృఢంబులను సంజ్ఞలుగలయది యగునని యును విచారించందగు

అథ వల్లీస్వరూపనిరూపణే సూ-

సాధారణవృత్తేనాహ -

మిథో భజేత్తౌ దృఢభాజ్యహారౌ యావద్విభాజ్యే భవతీహ రూపమ్ । ఫలాన్యధోధస్తదధో నివేశ్యః క్షేపస్తథాన్తే ఖముపాన్తిమేన । స్వోర్ధ్వే హతేన్త్యేన యుతే తదన్త్యం త్యజేన్ముహుః స్యాదితి రాశియుగ్మమ్ ||౩౪౦

అన్యోన్యంబు భజింపనా దృఢములౌ హారాంక భాజ్యాంకముల్ । జన్యంబౌ ఫలముల్ తాక్రమమై జాలొందనొండొంటికిన్ । విన్యాసంబుల స్థాపితంబులగుచున్ క్షేపమ్ము క్రిందుగా । శూన్యంబాడ నుండునట్లు క్రమమై శోభిల్లు నవ్వందగున్ ||

భజియించునెడల రూపము । భజితాంకమునందు నిల్చు పర్యంతంబున్ । భజియింపవలయు దొట్టి । భజనము హారాంకమున నెబరగ నవ్వలయున్ ||

ఆలతలోన నంత్యాంకము । గా లుప నంత్యంబునకగడగు నుపాంత్యం । బై లలినమీపితాంకము । నేలీల నమాప్తిదాక నెగయును సంజ్ఞల్ || అంత్యస్థానము నందున్న యిటనన్న యియ్యాద్యక్షరదేశస్థితో । ఉపాంత్యాంకంబున స్వోర్ధ్వమును గణితమై భాగోర్ధ్వస్వాధస్థమా । నంత్యాంకంబును గూడ నిట్లు మరియున్న లెక్కింపు గావించుచో । నంత్యంబుల్ విడువంగ యుగ్మకమితిన్న లెక్కింపు మీరాసుల్దగన్ ||

మిథ ఇతి- తౌ భాజ్యహరౌ మిథః అన్యోన్యం భజేత్- యావద్భాజ్యే రూపమేకం భవతి-

పూర్వసూత్రలబ్ధంబులగు దృఢభాజ్యహారంబులతో లుతహరము చే భాజ్యంబు భజింపవలయు - నట్టిచో టహారాంకంబధికంబగ్యనేని యా ఫలస్థానమున నున్నయది వలయును - పిదప క్రమం

భజనే లబ్ధ్యాః-ఫలాని లబ్ధోర్ధ్వో క్లీవ
త్-స్థాప్యాని-

తదధః-ఫలానామధస్తాత్ - క్షేపః
స్థాప్యః - తదంతే శేషాంతే ఖః శూన్యం
స్థాప్యం-

ఉపాంతిమేన అంత్యోపరిస్థేనాంకే
నస్వోర్ధ్వే హతే అంత్యేన యుతే సతి త
దంత్యం త్యజేత్.

ఇతి ముహుః కృతే సతి - సర్వోపరిస్థే
ఉపాంతిమేన హతే అంత్యేన యుతే-అం
త్యోపాంతిమ భాజ్యాత్ - రాశి
యుగ్మం స్యాత్ ||

బునదిన్న రాశి చేసెన్న రాశియ వరకున
విధానంబున భాగించునట్లు పరస్పరము
భాగించునెడ కడపల నొకటి మిగులునం
తదనుక భాగించవలయు.

అలబ్ధంబులు వరుసగా నొకటి క్రింద
నొకటిగా నీగవ వ్రాసినట్లు చవలయు.

అక్రింద క్షేపకంబును-దాని క్రింద సు
న్నయును నిట్లు మీదినుండి క్రిందికి
దిగినట్లు నుంచవలయు.

ఇట్లుంచిన తీగ యందు కడపటిదియగు
సంఖ్యకు మీదిదానికి యుపాంత్యంబు
నియు సంకేతితంబులగుటం జేసి యుపాంతి
మంబగు దానిచే తనపై యంకము
గుణించి అంత్య సంజ్ఞంబగు సంఖ్య కలిపి
యంత్యాంకము విడువవలయు. అంతట
త్యంకము విడుచుటవలన నుపాంత్యంబం
త్యంబగును. ఇట్లు క్రమంబున దిగనరించునంతవ
రకును జేయునెడ అంతటికి పైనుండు రాశుల యు
పాంతిమముచే గుణించి యంత్యము కూ
డుచుండుటచేత యీ యంత్యము విడుచు
టచేతయు-సంఖ్యలు రెండు-అంత్యము
లేనిమొదలు పాంత్య సంజ్ఞ వహించుటవలన
రాశిద్వయము సిద్ధించునని విచారించవ
లెను.

తత్ర గుణఫలస్వరూపమాహ.

ఆర్ధేన

ఊర్ధ్వో విభాజ్యేన దృఢేన తష్టః ఫలం గుణస్స్యాదపరో హరేణ ॥ ౪॥.

ఏవంతదైవాత్ర యదా సమాస్తాస్స్యుర్లబ్ధయః॥

ఆయుక్కంబులనూర్ధ్వరాశి దృఢమానాభాజ్యతష్టంబొగిన్ । జేయఁగాం

చుఫలంబు దాగుణము గుర్ జెల్వొందు హారంబునన్ । జేయం దష్టము నన్యమీ

త్రియదగన్ సిద్ధించు వల్యంబులో । నాయంకంబులు యుక్మసంఖ్యలగు

చున్ నల్పొందు నాదిక్కునన్ ॥

తత్ర ఊర్ధ్వాంకో దృఢభాజ్యేన తష్టో భక్తః-శిష్టః ఫలంస్యాత్ -అపరో అధస్తనో హరేణ దృఢేన తష్టశ్శేషో గుణః స్యాత్.

అందు పైనిలిచిన రాశిని దృఢభాజ్యంబు చే భాగింప శేషము ఫలంబగు.

క్రింది రాశిని దృఢహారంబు చే భాగింప శేషము గుణకారాంకంబగు.

ఇందు విశేషము-భాగించు నెడ ఏయ్యంకము తో దృఢభాజ్యమును గుణించి యూర్ధ్వరాశి యందు వ్యవకలింపంబడియె నయ్యంకంబున దృఢహారరాశి గుణించి రెండవరాశియందు వ్యవకలింపవలయు నని వక్ష్యమాణంబగుటవలన సూచింపం బడియె - అనగా ఫలములు భయత్ర తుల్యంబుగానుండవలయు ననుట.

ఏవంతదైవేతి-యదాత్ర లబ్ధయో వల్లీరూపాః సమాః ద్వ్యాదికాః స్యుః

ఇట్లు ఫలగుణంబులు లభించుట పూర్వోదాహృతంబగు తీగెయందు లభించు వరసలు-రెండు-నాలుగు -ఆరు మొదలగు సరిసంఖ్యలుగానుండు విషయంబులయందే నని నియమము విచారించవలయును.

చేద్విషమాస్తథాపిం। యథాగతౌ లబ్ధిగుణౌ విశోధ్యౌ
స్వతక్షణాచ్ఛేషమితౌ తు తౌ స్తః॥౫

ఎప్పుడవళ్లీఫలములు। బెయ్యన విషమంబులగుచు జాల్గానియుం
డు। నప్పుడనాశేషంబుల। నెయ్యముగ స్వతక్షణముల నెడపగ
వలయు॥

యదాలబ్ధయో విషమాః స్యుస్తదా యథాగతా ఉక్తవిధినాకృతౌ లబ్ధిగుణౌ స్వతక్షణాత్ భాజ్య హారరూపాత్ శోధ్యౌ - శేషతుల్యౌ లబ్ధిగుణౌ భవతః -	అట్లుగాక వల్లీఫలములు ౩.౫.౭ మొదలగు బేసి సంఖ్యలు గానుండు నెడ పూర్వ విధిచేత లభించు శేష సంఖ్యలు తమతమ హారరాసులలో వ్యవకలించు శేషంబులు ఫలగుణరాసులగును

౧ ఉదాహరణము

ఏకవింశతియుతంశతద్వయంయద్గుణంగణకపంచషష్టియు
క్। పంచవర్జితశతద్వయోద్ధృతంశుద్ధిమేతిగుణకంవదాశు
తం॥

చా(గ్ర)నేత్ర భుజంబులో చంచలాక్షి। యెట్టి గుణమున గుణియించి
యిషురసములు। కూడి శరనందచం(గ్రు)లగొనగ చాలు। శుద్ధినొందు
మగుణము విబుధగనుము॥

వివరణం - హేగణక - ఏకవింశతియుతం శతద్వయం యద్గుణం యేనగుణితం పంచషష్టియుతం పంచోనశతద్వయేనభక్తంసత్ - నిశ్శేషంస్యాత్ - తంగుణం ఆశు వద -	ఈయుదాహరణంబునభాజ్యము ౨౨౧ హారము ౧౯౫ క్షేపము ౬౫ అనగా యిన్నూట యిరువదియొకటియు సంఖ్యచే గుణించి అరువదియైదుగలిపి నూటతొంబదియైదుచే భజింప శేషము లేకయు భిన్నము గాకయు ఫలములభించు. అట్టిగుణకారాంకము బలుకుమనట

భాజ్యః ౨౨౧ హారః ౧౯౫ క్షేపః ౬౫

అత్ర పరస్పరభాజితయోః భాజ్యభాజకయోః శేషః ౧౩ అనేన భాజ్యహారక్షేపాః అపవర్తితాః జాతా దృఢాః భాజ్యః ౧౭ హారః ౧౫ క్షేపః ౫ అనయోః

౧౯౫)౨౨౧(౧ ఇందుకథపలల
౧౯౫ భించునంకము ౧౩
౨౬)౧౯౫(౭ గనుక అపవర్తనాంకము.
౧౮౨
౧౩)౨౬(౨ (౧౩)
౨౬

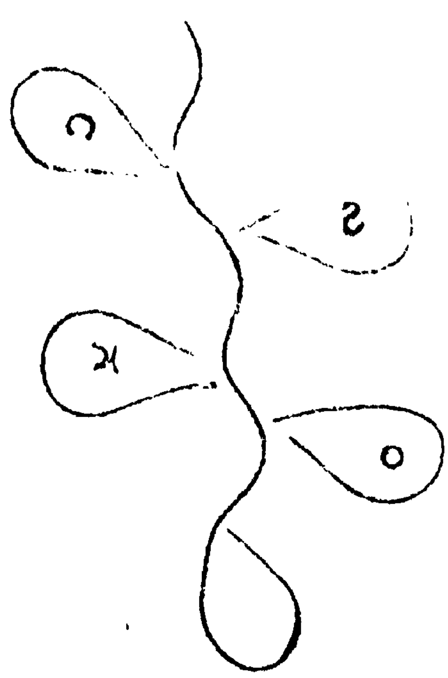
దృఢభాజ్యహారయోః పరస్పరభక్తయోః లబ్ధీరధోధః తదధః క్షేపః తదధః శూన్యం నివేశ్య జాతా వల్లీ. ఉపాంత్యేన స్వోర్ధ్వే హతే ఇత్యాదినా కరణేన జాతం రాశిద్వయం ౪౦-౩౫ ఏతౌ దృఢభాజ్యహారాభ్యాం మాభ్యాం ౧౭-౧౫ తష్టౌ జాతౌ లబ్ధిగుణౌ ౬-౫ తథా భా. ౨౨౧ పంచగుణితాః ౧౧౦౫ పంచషష్ట్యా ౬౫ యుతాః ౧౨౭౦ హారేణ ౧౯౫ హృతాః లబ్ధః ౬ ఏవం అన్యత్రాపి ||

సంపన్న దృఢభాజ్యహారక్షేపములు

దృ-భా౧౭ దృ-హా౧౫-దృ- క్షే౫
వల్లీ.

౧౫)౧౭(౧
౧౫
౨]౧౫[౭
౧౪
౧

౫ ఉపాంత్యం
౭ స్వోర్ధ్వేణ
౩౫
౧ అంత్యం
౩౫
౧ స్వోర్ధ్వేణ
౩౫
౫ అంత్యం
౪౦

యిట్లు జేయ శేషరాసులు.

౧ ప్రశ్నలు.

అబలబల్యుక్తియుక్తక్షయగుణంబులెట్టి యంకగుణమయి చం(ద్రా)ర్ధసంకలన
ఖారాగర్భితభక్తమైనచో వేగబల్కు కుట్టకవిధంబునమది గురుతుగనిన బాహుబల
లోకములు దేవవధూనర్తనాదియుతంబయి యమరచంద్రహారమగు దనిక
(గ్ర)క్రమగుచువెలయు నట్టిగుణములబలుకు మాయ...
యించుకగీతమిశము బలుకుజలవు యుతమయి భాగమునందు(భు)తులబాల్గానవిశ్న
మగలిసివెలయు గుణఫలంబులు నేర్పుగొను గుమిళుడ॥

ప్ర - ధా ౩౦ ... ౧ ... ౩౩ ...
౧౫౯ ...

సూత్రం.

భవతికట్టకే ... యవిభాజ్యహారాస్వమపవర్తిత ... హరగుణః॥ భవ
తి ... యతి భాజకహారాః కుట్టస్సదభవేనవపర్తనసంగుణః॥

గుణవగుచుండు భాజ్యయుతికుట్టమునందపవర్తితంబు ... గుణకనుక
క్షేపాఖాయ ... నవమ్యపవర్తనాంకమం గుణిశము ... ముక్కి
యుగుట్టకధియు యవిభాజకంబులు ఫణితిసిందునష్టగుణములు భాసిలున

య్యపవర్తగుణ్యమై॥

భవతి. అపిహాయదాస్త్ - యయవిభా
జ్యహారపవర్తిత హారపిపూర్వోక్తవి
ధినాకట్టకే భాగుణ భవతి ... బస్తు -
పవర్తనసంగుణాసతిక్షఎ.

కృత ... యవిభా ... తెలాం అపవర్తిత

పూర్వసూత్రమునందు భాజ్యహారక్షే
పంబులు మూడునుసమానాంకము చేత
నపవర్తనముగానియెడ గుణఫలంబులు
భిన్నంబుగావనిపొదుపుటనిందువిశే
షము దెలుపంబడియె.

యోరోర్హ్యగుణో భవతి. నో అపవర్తితేన ష్వంగుణస్స్వ భవతి. లబ్ధస్తు అపవర్తనేన గుణితో వేది బోధ్యం.

ఏయెడ హారకబపవర్తనంబు నొందకుండినను భాజ్యక్షేపరాసులు రెండున పవర్తనంబులగునయ్యెడను గుణంబు సిద్ధించు. నట్టిచో లబ్ధము అపవర్తనాంకముచే గుణింపంబడవలయు.

మరియు భాజ్యంబపవర్తనంబుగాక హరక్షేపంబుల నపవర్తనంబులగు నెడ నగుణంబపవర్తనాంకముచే గుణితంబగుచు గుణంబగు నటియు ఫలము గుణింపకయ లభించు ననియు[విశేషద్వయము.

౩ ఉదాహరణము.

శతంహతం యేన యుతం నవత్యా వివర్జితం వా విహృతం త్రిషష్ట్యా ।
నిరగ్రకం స్యాద్వద మే గుణం తం స్పష్టం పటీయాన్యది కుట్టకేసి ॥

శతముహతంబు దేనయి జేరిన తొంబదిదా త్రిషష్టిచే । హృతమయి శేషహీనమగు నెట్టిగుణంబు ఫలంబు భిన్నహై॥
శేషము క్రిందవ్రాయంబడు

భా ౧౦౦ హా ౬౩ క్షేపం ౯౦

న్యాసః భాజ్యః ౧౦౦ క్షేపః ౯౦ హారః ౬౩ అత్ర కిల లబ్ధ క్షేపాణాం వల్లీ ఉపాంతిమ నస్వోర్ధ్వే హతత్వి త్యాదినా కరణే జాతం రాశియుగ్మం ౨౪౩౦ - ౧౫౩౦ భాజ్యహారాభ్యాం అభ్యాం ౧౦౦-౬౩ తష్టా జాతౌ పూర్వవల్లబ్ధిగుణౌ ౩౦-౧౮

౧
౧
౧
౨
౨
౧
౯౦
౦

ఇందు మూడు రాసులను నపవర్తనంబు జేయకయ యథాక్రమంబున వల్లీ సాధింపంబడియె.

```
౬౩)౧౦౦(౧
    ౬౩
   ----
  ౩౭)౬౩(౧
     ౩౭
    ----
   ౨౬)౩౭(౧
      ౨౬
     ----
    ౧౧)౨౬(౨
       ౨౨
      ----
      ౪)౧౧(౨
        ౮
       ----
       ౩)౪(౧
         ౩
        ----
         ౧
```

౯౦ ఉ
౧ శే

౯౦
౦ ౮౦

౯౦
౨

౧౮౦
౯౦

౨౭౦
౨

౫౪౦
౧౯౦

౬౩౦
౧

౬౩౧
౨౭౦

౯౦౧
౧

౯౦౦
౬౩౦

ఇయ్యెడ వర్తనంబున తనంతట నరశేషంబగుటవలన నపవర్తనంబు లేదనియు - నందుర్వన్న లబ్ధంబులు ఇట్లి ఫలంబులనియు దెలియదగు.

ఊర్ధ్వరాశి.

౧౦౦) ౨౮౩౦ (౨౮
౨౮౦౦
౩౦ ఫలం

అధోరాశి॥

౬౩) ౧౫౩౦ (౨౪
౧౨౬
౨౭౦
౨౫౨
౧౮ శేషం.

౧౫౩౦
౧
౧౫౩౦
౯౦౦
౨౮౩౦

ఇది పూర్వసూత్రక్రమన్యాసము.

అథ - భాజ్యక్షేపాదల భక్తిపవర్తితా - భాజ్యః ౧౦ క్షేపః ౯ హారః ౬౩ అనెన జాతా వల్లీ యథా -

అత్ర లబ్ధయో విషమా జాతాః అతః పూర్వోక్తరీత్యా ప్రాప్తౌ లబ్ధిగుణౌ ౭-౪౫ స్వతక్షణాభ్యాం అభ్యాం ౧౦-౬౩ శుద్ధౌ జాతౌ లబ్ధిగుణౌ ౩-౧౮ లబ్ధిః ౩ అపవర్తనేన ౧౦ గుణితా జాతా ౩౦ - ఏవం - ౩౦ - ౧౮

౦
౬
౩
౯
౦

ఇందు హారం బపవర్తనాహారం బుగానుంచేసి భాజ్యంబును క్షేపంబును ౧౦ చేత నపవర్తించ బడియెనట్లు పాధితంబగు భాజ్యహార క్షేపంబులు.

భా ౧౦ హా ౬౩ క్షే ౯ తేగ.

దీనివలన లభించినగుణ ఫలములు ౨౭-౧౭౧ వీనిని తమతమ హారకంబులగు ౧౦-౬౩ చే భాగించ శేషములు ౭-౪౫

ఇచ్చటత్రికెలబ్ధంబులు వేశిగానుం | విధివలన శేషంబులు-౩-౧౮- ఇందు
డుటవలన నాయా రాసులు తమతమ | కుఫలము అపవర్తనాంకంబుచేగు
హరరాసుల యందు వ్యవకలింపశే | ణిం ౧౦ ఫలము ౩౦ ఇట్లుఫలగు
షంబులుఫలగుణంబులగు ౫౦ నను | ణంబులు ౩౦-౧౮

ఇట్లుభాజ్యశేషాపవర్తనన్యాసము.

అథవాహారశేషాన్నభిరపవర్తి | హరశేషంబుల-౯ చేనపవర్తిం
తౌభాజ్యః౧౦౦ శేషః.౧౦ హరః౭ | పలబ్ధభాజ్యహారశేషంబులుభా౧౦౦
అనేనజాతావల్లీ|| (౧౪) హా౭ శే౧ అదీనివలననుత్పన్న ౦బ
పూర్వవద్రాశియుగ్మం ౮౩౦- (౩) గుసీ౯-
౩౦ భాజ్యహారాభ్యాం అభ్యాం౧౦౦ (౧౦) పైరాశిద్వ౩౦ త్రిగదిరాశి ౩౦ వీ
౭ తష్టాజాతౌ లబ్ధిగుణౌ ౩౦ - ౧౮ (౦) టినితమతమహరంబులచే బండింప
త్రగుణః ౧౮ అపవర్తనేన ౯గుణి | శేషంబులు-౩౦- ౧౮గుణంబును
తఃజాతస్సఏవ|| ౩౦-౧౮ | పవర్తనాంకముచే-గుణింపగ౧౮
| గుణముఫలము -౩౦

విశేష సూత్రం-

వేర్వేరగునంకంబుల! వేర్వేరుగనుభయములనువెసనపవృతులా!
బర్వినయడగుణఫలములు! బర్వునపవర్తనాంకఫలగుణితములై!!

భాజ్యహారంబులేనియు - భాజ్యశేషంబులేనియు - హరశేషంబులేనియు - తొ
లుతనపవర్తితంబులగుచు - పృథక్త్వంబందిపిదపమూడవరాశితోనపవర్తింపబడి
జనుస్టిన్పృథరాశిత్రయముచే కుట్టకలబ్ధగుణంబులు సిద్ధించు - నందు - ఏరాశి ఏ
యంకముచేనపవర్తితంబయ్యె నయ్యంకంబులచేల్బ్ధగుణంబుల వేర్వేరగుణింపవ
లయునునట - ఈయర్థమునుసంస్కృతసూత్రంబునగూఢంబుగనున్నయది.

అథవా భాజ్యశ్చేహ ౧౦౦-౯౦
దశభిరపవర్తితౌ జాతౌ ౧౦-౯ భా ౦
జ్యః హారః ౬౩ శేషం నవభిః అత్ర జా ౨
తం భాజ్యం ౧౦ హారః ౭ శేషం ౧ అనేన ౧
జాతావల్లీ - అత్ర జాతో గుణః ౨ ౦
లబ్ధిః ౩ గుణః ౨ అపవర్తనేనానేన
గుణితః ౧౮ లబ్ధిః ౩ అపవర్తనేనానే
న ౧౦ గుణితః ౩౦ ఏవం.

ఇందు పూర్వోదాహృత భా ౧౦౦
హా ౬౩ శే ౯౦
భాజ్యశేషాపవర్తనం.
భా ౧౦౦ శే ౯౦ అపవర్తనాం
త ౧౦ దృఢభా ౧౦ శే ౯
దృఢశేషహారాపవర్తనం
హా ౬౩ దృఢశే ౯ ఇందు శేషము
లబ్ధము చే నపవర్తించబడ్డ దృఢం
హా ౭ శే ౧

ఇట్లు రెండు పర్యాయంబు లపవ
ర్తించ లబ్ధదృఢరాశిత్రయము.
భాజ్యం ౧౦ హరం ౭ శే ౧ దీనను

త్పన్నంబగు కేగ లబ్ధించిన ఫలగుణంబు
ఫలం. ౩ గుణ. ౨
అప. ౧౦ అప. ౯
౩౦ ౧౮

ఇట్లు నాల్గింటు [illegible] నిష్పన్నంబులగు
ఫలగుణంబులు ముఖ్యంబులు.
ఫలం. ౩౦ గుణం. ౧౮
రుజువు.

```
    ౧౦౦
     ౧౮
   ------
   ౧౮౦౦
     ౯౦
   ------
౬౩ ) ౧౮౯౦ ( ౩౦
   ) ౧౮౯౦ (
   ------
```

౨ ప్రశ్నకు.

జలశరము ౨౩ గుణమయి । వలనగు యుతి పానముల నుహారయుతంబులఁగ ।
తెలియుచు శరగుణహృతి రెంగ । [illegible] గుణములందు లిబులు వెనక ॥

భాజ్యం౫ హర క్షేపం౪౫ హారం౩౫

అథ సూత్రం వృత్తార్ధం.

క్షేపజే తక్షణాచ్ఛుద్ధే గుణాప్తీ స్తో వియోగజే|| ౨౫౦

క్షేపజములు తక్షణముల జెంది వియుతిని విధిగ । క్షేపవియుతి జెందు

నెడల జెలగు గుణము ఫలముగగ ||

క్షేపజేతి- క్షేపజే క్షేపోత్థే గుణాప్తీ గుణలబ్ధీ స్వతక్షణాచ్ఛోధితే సత్యౌ వియోగజే భవతః||

క్షేపరాశి త్రోయునెడ పూర్వసూత్ర లబ్ధగుణఫలంబుల తమతమహారరాశులయందు, వ్యవకలించ శేషంబులు గుణఫలంబులగుచుండు.

ఉదాహ - పూర్వశేషం.

విత్తము జెందు క్షేపమది వేగవిహీనము జేయ చోటనాయ

తులగుణంబు దెల్పు పటిమంబు గల్గు మెరింగితేని యుగ ||

అత్ర నవతిక్షేపే యాలబ్ధిగుణౌ జాతౌ ౩౦. ౧౮ స్వస్వతక్షణాభ్యాం. ౧౦౦. ౬౩ శోధితౌ శేషమితౌ ౭౦. ౪౫ లబ్ధిగుణౌ నవతివర్జనే జ్ఞాతవ్యౌ||

ఇందు పూర్వసాధితంబులగు లబ్ధగుణంబులు ౩౦ ౧౮ తమతమహారంబుల వ్యవకలించ శేషంబులు ౭౦ ౪౫ లబ్ధగుణంబులు క్షేపము త్రోయునప్పుడగు.

రుజువు-

$$\begin{array}{r} ౧౦౦ \\ ౪౫ \\ \hline ౪౫౦౦ \\ ౯౦ \\ \hline ౬౩)౪౪౧౦(౭౦ \\ )౪౪౧౦(\\ \hline \end{array}$$

ఉదాహరణాంతరం- ౩

యద్గుణా గణకషష్టిరన్వితా వర్జితా చ దశభిష్షడుత్తరైః । స్యాత్త్రయోదశహృతా నిరగ్రకా తం గుణం కథయ మే పృథక్పృథక్ || ౯ ||

పరగున దెల్పు గుట్టకము జాల నెరుంగు గజాలిమత్తము । ల్వొరి దళితంబు జేయున లసిత ర్గరసిహ్మ గాంధి తేనియం । గరువద యే గుణంబు గనియందు పదారు విహీన గహా

గతమ్ । కుదిగనివిశ్వహారయునగోరిభజంవనిక్రికంబుశా ।

భాజ్యం ౬౦ హారం ౧౩ క్షేపం ౧౬ త్రో ౧౬

ఉద్దిష్టేఽత్ర - హే గణక షష్టిర్యద్గుణా
యేన గుణితా షోడశభిర్యుతా హీ
నా వా త్రయోదశభక్తా తావత్ నిశ్శే
షా భవతి తం గుణం వద । న్యాసః - భా
౬౦ హా ౧౩ క్షే ౧౬ అత్ర వల్లీ - అ
తో జాతం రాశిద్వయం ౩౬౮ - ౮౦
భాజ్యహారాభ్యామాభ్యాం ౬౦ - ౧౩
తష్టౌ ౮ - ౨ అత్ర క్షేపర్ణత్వాదిమౌ
స్యాత్ ఏతౌ లబ్ధిగుణౌ స్వాభ్యాం ౬౦ -
౧౩ విశోధితౌ ౫౨ - ౧౧ క్షేపజావే
వై తౌ - స్వతక్షణాభ్యామాభ్యాం ౬౦
౧౩ విశోధితౌ వర్జనే లబ్ధిగుణౌ -
౮ - ౨ యథా భా ౬౦ గుణం ౨ గుణి
తః ౧౨౦ క్షేపేణ ౧౬ వర్జితః ౧౦౪
హారేణ ౧౩ భక్తః జాతో లబ్ధిః

౪
౧
౧
౧
౧
౬
౦

ఊర్ధ్వరాశి

౬౦) ౩౬౮ (౬
౩౬౦

ఫలం ౮

అధోరాశి

౧౩) ౮౦ (౬
౭౮

౨ గుణం

యీ దువల్లీ ఫలంబులు విషమంబు
లగుటవలన తమతమహారంబుల
తో యీ - శేషము గుణఫలంబులు
౫౨ ఫలం - ౧౧ గుణం
త్రో యీ యెడల నీ ఫలగుణంబులు త
మతమహారంబుల వర్జించ లబ్ధం
బులగు - గావున త్రో యీట యందు
ఫలగుణంబులు:

౮ ఫలం ౨ ఫలం గుణం

ఋణార్థం

పూర్వాట -
౬౦
౧౧
౬౬౦
౧౬
౧౩) ౬౭౬ (౫౨
౬౫
౨౬
౨౬

త్రో యీట
౬౦
౨
౧౨౦
౧౬
౧౩) ౧౦౪ (౮
౧౦౪

సూత్రంసార్ధవృత్తం

గుణలబ్ధ్యోస్సమం గ్రాహ్యం ధీమతా తక్షణే ఫలం। హారతష్టే ధనక్షే
పే గుణలబ్ధీ తు పూర్వవత్। క్షేపతక్షణలాభాఢ్యా లబ్ధిశ్శుద్ధౌ తు వర్జితా॥

తక్షణమున గుణఫలములదొల్త ఫలమున సదగా। దక్కు లెలమితో గ్రహింపద
గును గుట్టకంబునన్॥ హారతష్టంబున నిల్పు క్షేపము చటన్ హరించి క్షేపం
బుగా। వరుసన్ దొల్తటివంగి లబ్ధిగుణముల్ బాగొప్ప సాధించుచో। నెరిసా
తష్టఫలంబు లబ్ధియుతమున్ నిర్ణీతమానంబు యుంటిన్। మరి క్షేపంబు విపర్జి
తంబగు నెడన్ మట్టంబు సేయన్ దగున్॥

గుణలబ్ధ్యోరితి-ధీమతా తక్షణే ఫలం గుణలబ్ధ్యోస్సమం తుల్యం గ్రాహ్యం

క్షైప యుదహరించుటీగెవలననుత్పన్నంబులగు నూర్ధ్వా-అధోరాసులను తమతమహారకంబుల చే భాగించు నెడలను భయత్ర లబ్ధంబులు సమానంబులుగా నుండు

వల్లు భాగించవలయు. అనగా గుణంబు తన హారము చే భజించునపుడొచ్చు లబ్ధము లభించునంతయు లబ్ధంబు ఫలంబును తన హారము చే భజించునపుడును గ్రహింపం దగు గాని రాశి యధికంబుగ నుండినను గ్రహింపందగదనుట.

ధనక్షేపే హారేణ తష్టే సతి పూర్వవద్గుణలబ్ధీ భవతః-పరంతు క్షేపస్య యత్తక్షణం హారణ-తత్ర యో లాభ స్తేన ఆఢ్యా యాః కార్యా-

లనట్లు హారభక్త క్షేపఫలంబు వేరనుంచి యా శేషము క్షేపము గానుంచి పూర్వక్రమంబున గుణ ఫలంబులు సాధించునెడ క్షేపంబు కూడుటగా నుండెనేని లబ్ధము గు ఫలంబున పూర్వము లభించిన క్షేప భక్త ఫలము సంకలనము జేయవలయు.

శుద్ధౌ తు క్షేపతక్షణలాభేన వర్జితా కార్యా-

క్షేపము హారము చే భాగింపబడు నెడ

క్షేపము తీయవలయు నెడల క్షేపమును హారము చే హరించిన ఫలము ఫలంబున తీయవలయు నని విశేషము.

ఉదాహరణం.

యేన సంగుణితాః పంచ త్రయోవింశతి సంయుతాః ॥ వర్జితా వా త్రి
భిర్భక్తా నిరగ్రాస్స్యుస్సకో గుణః ॥

దేనిచే దీనిగుణియించబడి బడి ౨౩ కలపబడిగాని తీసివేయబడిగాని మూ
డిట భజింప శేషంబులేనిదగుచుండు నటిగుణకులువేర్వకనాకుదెల్పు.

భాజ్యం ౫ హరం ౩ క్షేపం ౨౩

అత్ర పూర్వవద్రాశియుగ్మం ౪౬
౨౩ అనయోర్భాజ్యహారాభ్యాం అభ్యాం
౫.౩. తష్టాత్ యోస్స్పష్టైవ గ్రాహ్యాః
అత్ర ద్వితీయరాశౌ త్రిభిస్తష్టే సతి
లబ్ధిః ౭ ఊర్ధ్వరాశౌ పంచభిస్తష్టే
సతి లబ్ధ్యం తేనాత్ర సమ గ్రాహ్యః
ఇతరః గుణాల్లభ్యోస్తుల్యం గ్రాహ్య
మిత్యుక్తత్వాత్ అతస్స్పష్టైవ గ్రా
హ్యాః అత స్త్రయోవింశతిః ౨౩ త్రి
భిః ౩ తష్టా సత్ఫలం ద్వే శిష్టే ఫల
స్యాపూర్యాత్ షట్చత్వారింశ ౪౬
దపి పంచభిః ౫ తష్టాః సత్ఫలం నవ
తమేవ తత్త్వా యాః తతః పంచత్రిం
శత్ప్రత్యం తం తష్టే ఏకాదశ శిష్టాః
ఏవం జాతే గుణాప్తీ ౨. ౧౧

౧
౧
౨౩
౦

ఇందు ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి
౫)౪౬(౭ ౩)౨౩(౭

ఇందు మొదటిరాశియగు ౪౬ను
౫ చే భాగించునెడఫలము ౯ లభించు
రెండవరాశియగు ౨౩ను ౩ చే భా
గించఫలము ౭ లభించుట వలనను
సూత్రంబున గుణఫలంబులను భాగిం
చునెడ ఫలము తుల్యముగానుండవల
యుననుటంజేసి ౭. ౯ డలను ౭ ఫల
ము సిద్ధించు పర్యంతంబు భాగింపంబ
డియె.

౩౫ ౨౧
శేషము. ఫలము. శేషము గుణము
౧౧ ౨
రుజావు

౫
౨
౧౦
౨౩
౩)౩౩(౧౧
౩౩

అత్ర లబ్ధాఫలగుణకార. విక్షేప తక్షణఫలం ౬ అనేన ఆఢ్యాలబ్ధిః ౧౧ గుణం.

౭

(౧) ౧ (౭) (౦)

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి

౮ ౭

ఇందు (తష్టఫలం బులబ్ధియుతము] అనుటవలన తష్ట ఫలము ౬ సంకల నము చేయ ఫలము.

౧౧

క్షేపజే తక్షణాచ్ఛుద్ధ ఇతి. క్షేప జాతే గుణాప్తీ తక్షణాద్భాజ్య హారరూ పాచ్ఛోధనీయే. యథాద్యోత్రయాచ్ఛో ధితౌ ఏకం శిష్టం ౧ పంచభ్యః ఏకాదశ ౧౧ శోధితుం న శక్యా ఇతి విపరీతం శోధ నం. ఏకాదశభ్యః పంచ శోధితాః శిష్టా ష్షట్ ౬ బుణగతా జాతా విశుద్ధౌ గు ణాప్తీ. ౧. ౬ ఏవం సతి పంచ ఏకగుణా జాతా పంచైవ ణాత్ర రూపం శ త్యాస్పకా శాత్ పంచత్య క్తాః శిష్టా అ ష్టాదశ త్రిభిః క్షేప క్తాః ఆ స్తాష్షట్ అన్య త్ మూలఏవ స్పష్టముదాహరణం. హారతష్ట ఇతిసూత్రక్రమేణ న్యాసః.

భాజ్యం ౫ హారం ౩ క్షేపం ౨౩

౩] ౨౩ (౭

౨౧

౨ శేషం

భాజ్యం ౫ హారః ౩ క్షేపః ౨

ఇందు క్షేపము త్రోయు నెడల గుణ ఫల బులు సాధి చు క్రమమున తమత మ హార బుల రాసులు వ్య వకలింపవల యునను విధివలన గుణంబున రాశి త్రో యనొ. టి శేషం బగు ఫలంబున రాశి ౧౧ నంత న హారకము గాను గుట త్రో యు టను శక్యంబు గామిం జేసి ౧౧ లో పల గి త్రోయబడ వలయుట అయిదుగుణంబ య్యె ఇట్లగు నెడ ఫలమునకు హారకంబ గు గిని ఒకటి చే గుణింపగ లభించి దుణగ తంబయ్యె గాపున దాని. క్షేపంబున ౨౩ త్రోయశేషము ౧౮ దీని ౩ చే భాగింప ౬ లబ్ధంబయ్యె నని తెలియునది.

క్షేపము త్రోయు నెడ హారతష్ట ఫలము త్రోయు పలుఖునను ట.

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి

న్యాసః

శుద్ధాశువజీచెతి బుణలబ్ధ్యాజా తెగుణాప్తీ౧. ఉధనలబ్ధ్యర్థాంద్వగుణి తెస్వస్వహారెషే ప్తైవతికశుద్ధి జాతెగు ణాప్తీ౭.౪	౧) ౧) ౨) ౦)

$$\frac{\frac{౪}{౨}}{\frac{౯}{౧}} \qquad \text{రజూలు} \qquad \frac{\frac{౨}{౨}}{\frac{౪}{౪}}$$

౭౪

$$\frac{౪}{౨౮} \qquad \text{శేషం}$$

అంతరం ౨౩

౩)౩(౧

౩ ప్రశ్నలు

గిరుతెయ్యంశగుణంబయి। వరగునవందాతీలయుతిసంయుతులుదగ। శేరథ శంబగునెడలను। సరసిజముఖిశేషమెంచిచానగుఫలము॥ ౫౭హా౫ శేషాల్

విశేషసూత్రం వృత్తం.

శేషాభాగేథవాయత్రశేషస్యాగ్రథర్ధ్రుతః। శేషంశా స్యాగుణంతత్రశేషోహారహృతఃఫలం॥ ౧౩

శేషమెయ్యెడ లేక గుణితమె యట। హారహృతంబయి శేషంబువి రతిజెందు। నట్టియెడలగుణంబుదానభయుఫలము।హారహృతశేషక ఫలంబెయగుచువెలయు॥

శేషాభాగేతి. యత్రశేషస్యాభాగః యద్వాహారహృతశేషః నిశ్శేషస్యాత్. తత్రశేషాంగుణకం హారహృతశేషాల బ్ధఫలం.	శేషము లేకన్నహారంబుచేశేష ముశిశ్శేషంబుగహరి వబడినను నట్ట గుణకారము లేదనియు. హారముచే శే షముహరించినఫలంబు లబ్ధంబనియు దె లియవలయు.

ఉదాహరణము॥

యెనతుంగగుణితాః కానుయుతాః పంచషష్టికహితాశ్చతేథవా

మస్యైః క్రియాదశవృతానిరగ్రా స్తంగుణం గణక కీర్తయాశు

శ్లో॥౧౪

శరములెట్టిగుణంబయిహారిపదమున। గూడివిశ్వహారంబున గుణఫలములు।

నొందుశరరసములుయాతిబడయునెడల। గుణములెటులగు సరగున గ

కవర్య.

భాజ్యం౫ హారం౧౩ క్షేపం.౦.౬౫

అత్రక్షేపాభావాద్గుణాప్తీ.౦.౦

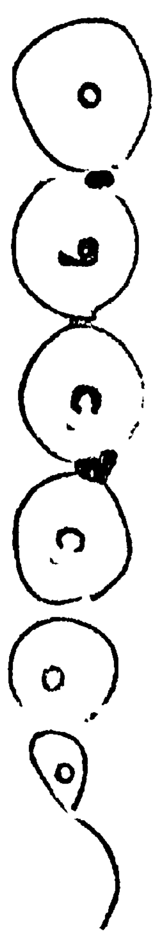
అథవా౧౩.౫ అథవా౨౬.౧౦

ద్వితీయోదాహ౧౩ క్షే౬౫

అత్రాపిక్షేపశ్చ్యుత్త్యుద్ధరోద్ధృతఇతి

గుణంశూన్యం క్షేప్యం ఫలం.

౫

ఈరెండు ప్రశ్నలయందును క్షే

పముసున్నయగుటవలన గుణము

సున్నయయ్యెగావున మొదటిప్రశ్నం

బున ఫలముసున్నయు. రెండవ ప్ర

శ్నంబున౫ ఫలముసనయ్యెనని వి

చారించవలయు.

అథసర్వత్రకుట్టకే గుణలబ్ధ్యోరనేకత్వార్థం సూత్రం.

వృత్తార్ధం.

ఇష్టాహతస్వస్వహరేణయుక్తే తేవాభవేతాం బహుధా

గుణాప్తీ॥౧౪౯॥

ఇష్టగుణములగుచు చేసగినదగుశతము। హారములంగూడియచటనచట।

బాదములబ్ధిగుణములెడలక బహుభంగులగుచు వెలయుచుండు లలిత

ఫణితి॥

ఇష్టేతి. ఇష్టాహతో యః స్వస్వహరః
తేనయుక్తే గుణాప్తీ బహుధా భవేతాం॥

ఈకుట్టకమందంతట వచ్చిన గుణఫలంబులకు తత్తద్ధారకంబులు ఇష్టహతంబులగు గుణితంబులగుచు తోఁ గలసిన గుణఫలంబులం గూడి యనేకంబు లగుచుండును.

అథమోదాహరణన్యాసము.

భాజ్యం-౨౨౧-హారం౧౯౫ క్షేపం౬౫

దృఢభాజ్యం౧౭ హారం౧౫ క్షేపం ౫

ఫలం౬ గుణం౫

ఇష్టం౨		ఇష్టం౩		ఇష్టం౮		ఇష్టం౭	
ఫలం	గుణం	ఫలం	గుణం	ఫలం	గుణం	ఫలం	గుణం
౧౭ / ౨	౧౫ / ౨	౧౭ / ౩	౧౫ / ౩	౧౭ / ౮	౧౫ / ౮	౧౭ / ౭	౧౫ / ౭
౩౪ / ౬	౩౦ / ౫	౫౧ / ౬	౪౫ / ౫	౧౩౬ / ౬	౧౨౦ / ౫	౧౧౯ / ౬	౧౦౫ / ౫
౪౦	౩౫	౫౭	౫౦	౧౪౨	౧౨౫	౧౨౫	౧౧౦

రుజువు.

౨౨౧
౩౫
———
౭౭౩౫
౬౫
———
౧౯౫)౭౮౦౦ ౪౦
)౭౮౦౦

రుజువు.

౨౨౧
౫౦
———
౧౧౦౫౦
౬౫
———
౧౯౫)౧౧౧౧౫(౫౭
)౯౭౫ (
———
౧౩౬౫
౧౩౬౫

ఋజువు.	ఋజువు.
౨౨౧	౨౨౧
౧౨౫	౧౧౦
౨౭౬౨౫	౨౪౩౧౦
౬౫	౬౫
౧౯౫)౨౭౬౯౦(౧౪౨	౧౯౫)౨౪౩౭౫(౧౨౫
)౨౭౬౯౦(	)౨౪౩౭౫(

సంశ్లిష్టకుట్టకేసూత్రంవృత్తం.

ఏకోహరశ్చేద్గుణకౌవిభిన్నౌ తదాగుణైక్యంపరికల్ప్యభాజ్యం।
అగ్రైక్యమగ్రంకృతఉక్తవద్యస్సంశ్లిష్టసంజ్ఞస్స్ఫుటకుట్టకోఽసౌ॥ ౧౫౪౦॥

హరమేకంబుగుణాళిభిన్నములుగానల్పాందునచ్చోటులన్ । పరికల్పించి
గుణాళియోగమచటన్ భాజ్యంబునన్ త్వగ్రైక్యమున్ । నెరిసగ్రంబుగసల్పిపూ
ర్వవిధులన్ సల్పి తమున్ జేయుచో । నెరిసంశ్లిష్టపుకుట్టకంబిదియనన్
నీతిపాటించదగున్ ॥

ఏకేతి-యద్యేకోహరః గుణకౌచవిభిన్నౌతదా గుణైక్య భాజ్యంకృత్వా శేషైక్యమగ్రంశుద్ధించకృత్వా ఉక్తవత్కృతే సంశ్లిష్టనామా కుట్టకో భవేత్ ॥

హరంబొక్కటియు గుణంబులు రెండురాసులును శేషంబులు రెండురాసులుగానుండునెడల గుణద్వయసంకలనరాశిభాజ్యంబును శేషరాశ్యైక్యము క్షేపంబును హరంబు యథాక్రమంబును గాకల్పించి పూర్వోక్తవిధి నిగుణము సాధించునదదీ సంశ్లిష్టకుట్టకంబని వ్యవహరింపబడు.

ఇందుక్రమ(ప్రా)ప్తంబులగు గుణఫలంబులను తమతమ హారకంబులలోన వ్యవకలించి శేషమును గుణఫలములుగా నెరుంగునది.

ఉదాహరణ ౬.

కఃపంచనిఘ్నోవిహృతస్త్రిషష్ట్యాసప్తావశేషోఽథసఏవరాశిః॥ దశా
హతస్స్యాద్విహృతస్త్రిషష్ట్యాచతుర్దశాగ్రో వదరాశిమేనం॥౧౬౪౦॥

బాణగుణంబు రామరస భాజితము౯ శ్వరశేషమొప్పునో। గాణకయుట్ట
రాశియది క్రమ్యనదజ్ఞ హతంబు చెందిదా। ఫాదిశహరతా వ్యతయుబ
ర్వగనిద్రులు శేషపైనిహో। బాణతగల్గినన్ దుఘుచయ్య నసెట్టదియా
నొరాశదా౯ ।

గుణం ౫ హరకం ౬౩ శేషం ౭

గుణం ౧౦ శేషం ౧౪

ఉక్తవద్గుణ్యక్యంభాజ్యంశేష్యక్యంక్షేపంకృత్వాన్యాసః

భాజ్యం ౧౫ హరం ౬౩ క్షేపం ౨౧

భాజ్యహరక్షేపాః త్రిభిరపవర్త్యాదృఢాః

భాజ్యం ౫ హరం ౨౧ క్షేపః ౭

వల్లీ-

అత్ర గుణ్యక్యంభాజ్యం అస్తి క్షేపశుద్ధిః కల్పితా కో రాశిః పంచఘ్న దశాఢ్యః ఇతి గుణః ౫ - ౧౦ తద్గుణ్యం ౧౫ న స్థానశేషః ౭ దశ దశాధశేషః ౧౪ తద్గుణ్యం ౨౧ న్యాసః భాజ్యః ౧౫ క్షేపః ౨౧ హరః ౬౩ త్రయాణాం త్రిభిరపవర్తనా జాతా దృఢాః భాజ్యః ౫ హరః ౨౧

౦
౪
౭
౦

లబ్ధంబగు రాశియుక్తము

ఊర్ధ్వరాశి-

౫)౭(౧
౫

౨

అధోరాశి-

౨౧)౨౮(౧
౨౧

౭

క్షేపః ౭ అనేన జాతా వల్లీ - జాతా రాశిః - ౨౮ భాజ్యహరాభ్యాం ౫ - ౨౧ తష్టా జాతౌ లబ్ధిగుణౌ ౨ - ౭ తత్ర భాజ్యం శుద్ధా జాతా విషమగౌ లబ్ధిగుణౌ ౩ ౧౪ అయం రాశిః ౧౪ పంచాహతః ౭౦ త్రిషష్ట్యా ౬౩ భక్తః శేషం ౭ అ

తదుతదుహారంబు లబ్ధంబు శేషం బులు ఫలగుణంబులు- త్రిఫలం ౧౪ గుణం దుజాభు -

౧౪
౫
౬౩)౭౦(౧
౬౩

౭

౧౪
౧౦
౬౩)౧౪౦(౨
౧౨౬

౧౪

భాజ్యం౧౮ దశభి౧౦ హృతః ౧౮ం త్రిషష్ట్యా — ౩ భక్తః శేషం ౧౮ ఉభయత్ర ఫలైక్యం ౩

రెండులబ్ధంబులు సంకలించిన ఫలముతుల్యము. ౩

౮ ప్రశ్నలు

బాణహతమయి గిరిలోకభక్తమగుచు గజకరంబులు శేషమై గడగు రాశి। సప్త గుణితంబు సప్తాగ్నిసంవిభక్త। మునను నత్యష్టిశిష్టమైనయ జెపుము॥

గుణం౫-౭ హారం౩౭ శేషం౨౮-౧౭

అథాస్థిరకుట్టకే సూత్రం వృత్తం-

క్షేపే తు రూపే యది వా విశుద్ధౌ స్యాతాం క్రమాద్యే గుణకారలబ్ధీ। అభీప్సితక్షేపవిశుద్ధినిఘ్నే స్వహారతష్టే భవతస్తయోస్తే ॥ ౧౭౫౦

రూపక్షేపమునందే సిరూపవియుతి। యందు క్రమలబ్ధగుణములు జెందు దాని। ఇష్టక్షేపంబుచే హతమైనయ జేసి। స్వస్వ హారతష్టముగి జేయవచ్చు నవియు॥

క్షేపేతి। క్షేపే విశోధ్యే వా శుద్ధౌ వా సతి యే క్రమాద్గుణకార లబ్ధీ స్యాతాం। తే ఇష్టక్షేపశుద్ధిహతే సత్యౌ తథా స్వస్వ హారతష్టే సత్యౌ తదా భాజ్య భాజకయోస్తే గుణలబ్ధీ భవతః॥

ఒకటి క్షేపముగానేనియు శుద్ధిగానేనియు గల్పించి పూర్వవిధిచే గుణఫలంబులు సాధించి యా గుణఫలంబుల ఇష్టాంకముచే గుణించి తమ తమ హారంబులచే భజింప అస్థిరకుట్టక గుణఫలంబులగు. శుద్ధియందు వ్యవకలనము జేయునది.

ఉదాహరణము ౭

భాజ్యము సప్తిచంద్రులు బరగు హరము। బాణచంద్రులు క్షేపంబు బరగ నొకటి। శుద్ధియట్టులనిష్టాంకశుద్ధియుతుల। గుణఫలంబుల నోడక వుడుము గణకవర్య.

భాజ్యం౧౭ హారం౧౫ క్షేపం౧

వల్లీ

అత్రోదాహరణాభావాత్ ప్రథమోదాహరణకృతదృఢభాజ్య హరావివత్ కల్ప్యన్తాం సంక్షిప్తాః భా ౧౭ హారః ౧౫ క్షే ౧ వల్లీ

౧
౭
౧
౦

ఊర్ధ్వరాశిః. అధోరాశిః

౮ ౭

ఇది ఇష్టక్షేపము ౩ చే గుణించ.

౨౪ ౨౧

తమతమ హారములచే భాగించ శేషము.

౭

అత్ర గుణాప్తీ ౭.౮ ఏతె ఇష్టక్షేపేణ పంచకేన గుణితె ౩౫. ౪౦ స్వస్వహారాభ్యాం ౧౫. ౧౭ తష్టౌ జాతె గుణాప్తీ ౫.౬

అథవా తక్షణాద్గుణాప్తీ ౮.౯ ఏతె పంచగుణితె ౪౦.౪౫ స్వస్వహార ౧౫ ౧౭ తష్టే జాతె గుణాప్తీ ౧౦. ౧౧ ఏవం సర్వత్ర.

రూపం

౧౦౨
౩
౧౫)౧౦౫(౭
౧౦౫

ఇష్టము బుణక్షేపంబగునప్పుడు.

ఇష్టము. ౮

౧౭)౬౪
౫౧
౧౩

౧౫)౫౬
౪౫
౧౧

స్వస్వహరశేషము.

౪ ౪

రూపం.

౧౭
౪
౬౮
౮
౧౫)౬౦(౪
౬౦

అథాస్య గ్రహగణితె మహదుపయోగిత్వాత్ తద ర్థం కించిద్వ్యాచయతి సార్ధేన ॥

కల్ప్యోఽథ శుద్ధిర్వికలావశేషం షష్టిశ్చ భాజ్యః కుదినాని హారః। తజ్జం ఫలం స్యుర్వికలా గుణస్తు లిప్తాగ్రమస్మాచ్చ కలాలవాద్యం। ఏవం తదూర్ధ్వం చ తథాధిమాసావమాగ్రకాభ్యాం దివసా రవీంద్వోః ॥౧౯॥

గ్రహగణితంబు నందు మహోపయోగమగు నది గాన దానిని వెడగ్ వృత్తు తెలియ ।౬౪

లావశేషంబు వెలయుటుణ క్షేపమరువది భాజ్యంబు హారము కుదిన। ముందుగ
నృదుఫలమరయంగ వికలలు గుణములి ప్తాగ్రమై గణుతికెక్కు। దీని
పై కళలును దెలియులవాదులు సిక్రియ రవిచంద్ర వికరదినము। అధికమా
సావమాగ్రములను గ్రహముఖ। సాధితంబగు మరియును వరసహైన। బీజగ
ణితంబునందిది పృథులమగుట। నచట వివరింపబడియెదు ప్రచురఫణితి॥

కల్ప్యేతి - వికలావశేషం శుద్ధిః కల్ప్యా - భాజ్యః షష్టిః కల్ప్యా - కుదినాన్యహర్గణోహారః తజ్జంఫలం వికలాః లిప్తాగ్రం గుణః తస్మాత్కలాః సాధ్యాః లవాగ్రం శుద్ధిరిత్యాది - ఊర్ధ్వానాం వల్లీభిః గ్రహస్యాధ్యాః

ఏష్యగ్రహకుట్టకము సాధింపవలయు నాగ్రహంబునకు నిష్టాహర్గణంబున మునాగ్రహభగణంబుల చేముద్దగ్రహంబును వికలాశేషంబును సాధించి - యా

వికలాశేషము రుణక్షేపకంబుగా గల్పించి వికలలకును కలలకును ౬౦ భాజ్యంబును భూదినంబులు హారకంబునుగాను నిచి వికలలును కలలును - నాపై ౩౦ భాజ్యంబును క్షాస్లై ౧౨ భాజ్యంబునుగా కల్పించి - రాసులు సాధించునది - యామీదభగణశేషము శుద్ధియు గ్రహభగణంబులు భాజ్యంబునుగా కుట్టకము జేయునది - హారకంబంతటను - కల్పభూదినంబులుగానుండు - ఫలమగ్రహగతభగణంబును - గతగ్రహదినంబులు సిద్ధింపు.

తథా అధిమాసావమశేషాభ్యాం రవిందోర్దినావసాస్వాధ్యాః అధిమానశేషాత్సౌరదివసాః । అవమశేషాచ్చాంద్రదివసాః -

మరియును అధిమాసశేషము చేత రవిగతదినంబులును అవమశేషము చేత చంద్రగతదినంబులను నెరుంగంబడు.

ఉదాహరణం - ఆర్యభట్టమతానుసారేణ -

ఆర్యభట్టమతంబున నభఖభూవేశ। నభగుణాబ్ధులు భగణంబులగును శ
శి। నందఖఖబాణగిరిచంద్రకంపనస్థి। సప్తశరచంద్రులగు భూ
మి సన్ముదినములు। అతిద్యృతిశరెఖుకరశశి। ఖరవికలలు శుద్ధియగు

చుణించిన చోటకా । గ్రహమునరవి భగణంబులు । వికలాహారకాణము
నాడుమ్నృంచుచేందుము ॥

రవిభగణములు ౪౩౨౦౦౦౦ భూదినములు ౧౫౭౭౯౧౭౮౦౦ వికలాశేషం
(౧౫౫౫౧౯

ఇందలి రవిభగణంబులను భూదినంబులను.
౭౫౦౦ చేనపవర్తనంబగు దృఢంబులు.
రవిభగణంబులు ౫౭౬ భూదినం ౨౧౦౩౬౯

ప్రథమకుట్టకన్యాసము.

భాజ్యం ౬౦ హారం దృఢభూదినములు.

౨౧౦౩౬౯

శుద్ధవికలాశేషం

౧౫౫౫౧౯

ల.
౦

౩౫౧౦౬
౨
౧౪

౧౫౫౫౧౯
౦

ఊర్ధ్వరాశి.

౬౦౪౫౧౦౦౫౧

అధోరాశి. ౧౫౭౧౪౪౧౬౦౭౨

హారకం

౨౧౦౩౬౯

ఉభయత్ర తక్షణంబున

౭౫౧౭౬

శేషంఫలం	శేషంగుణం
౩౧	౧౦౬౧౦౯

ద్వితీయకుట్టకన్యాసం

భాజ్యం ౬౦ హారం ౨౧౦౩౬౯ శేషం
(౧౦౪౨౬౦

ల.

౦
౩౫౦౬

౨
౧౪

౧౦౪౨౬౦
౦

ఊర్ధ్వరాశి.	అధోరాశి.
౩౦౨౪౧౨౦	౧౦౬౦౪౦౨౪౬౦

ఉభయత్ర హారంబులు పూర్వకుట్ట
కతుల్యంబులుగా పునరక్షణతుల్యఫ
లంబులు

౫౦౪౦౧

శేషం.	శేషం.
౬౭	౨౦౯౬౮౧

యిచ్చటవల్లీఫలంబులనుంబులు
మహైకముగుణంబునగుటంజేసిఫల
గుణంబులు తమతమహారంబులచే శోధింప

ఇచ్చటవల్లీ ఫలంబులు విషమంబులును క్షేపమ్మురుణ బునునగుట వలనఫలగుణంబులు తమతమహారంబులవ్యవకలింప శేషమితంబులు ఫలగుణంబులగు.

ఫలంబికలు. గుణంకళాశేషం.

౨౯ ౧౦౪౨౯౦

తృతీయకుట్టకన్యాసము.

భాజ్యం౩౦హా౨౧౦ ౩౮౯ క్షే౧౬౩౮

తీగ.

౦

౬౦౧౨

౧

౧౬౩౮

౦

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి

౧౬౩౮ ౧౨౧౮౮౫౯౪

ఉభయత్రతుల్యతగుణఫలము

౫౬

శేషం శేషం

౨౮ ౧౯౬౪౨౧

యిచ్చటవల్లీఫలంబులు విషమంబులగుటవలనను క్షేపము రుణగతంబగుట. వలననువిజయగుణఫలంబులు.

ఫలంభాగలు గుణంభాగశేషం

౨౮ ౧౯౯౪౨౧

ఫలగుణంబులు.

ఫలంకళలు. గుణంభాగశేషం

౦ ౧౬౩౮

చతుర్థకుట్టకన్యాసము.

భాజ్యం౧౨హా౨౧౦౩౮౯క్షే
౧౯౬౪౨౧

తీగ.

౦

౧౬౫౩౨

౨

౨

౧౯౬౪౨౧

౦

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి

౯౮౨౧౦౫ ౧౬౨౧౮౫౬౭౦౨

ఉభయత్రతగుణఫలం.

౮౧౮౪౨

శేషం. శేషం

౧ ౧౧౬౪

ఇచ్చటవల్లీఫలంబులుయుగ్మంబులగుటచేతమతమహారంబులదీసి శేషము.

ఫలంరాసులు గుణంరాశిశేషం

౧౧ ౨౦౯౭౨౫

పంచమకుట్టకన్యాసః

భాజ్యం౫౬హా౨౧౦౩౮౯క్షే౨౦౯౭౨౫

వ.గ.
౦
౨౬౫
౩
౧
౬
౨
౪
౧౦౭౨౨౫
౦

ఊర్ధ్వరాశి. అధోరాశి.

౫౭౬)౫౪౧౮౯౭౨౭౫ ౨౧౦౩౮౯)౧౯౭౭౩౧౦౩౪౫౦

ఉభయత్ర తక్షణఫలం ౯౪౦౭౮ తుల్యము.

శేషం. శేషం.

౩౪౭ ౧౨౭౧౧౮

ఇచ్చట వల్లీవిషమంబగుటవలన నవి క్షేపంబులగుణంబగుటను. ఇవియె గుణఫలంబులు.

౩౪౭ ౧౨౭౧౦౮

యీరెండును (ఇష్టగుణకులగు హరులు) హారములవలన ఇష్టాంకంబగు ౮ చేతను తమహరంబులగుణించి ఫలగుణంబులు కూడగా క్రమంబున.

౫౭౬	౨౧౦౩౮౯
౮	౮
౪౬౦౮	౧౬౮౩౧౧౨
౩౪౭	౧౨౭౧౦౮
౪౯౫౫	౧౮౧౦౨౨౦

ఇవి రాశ్యాసన మాసంబులు (గ్రహ) సెలవ్యేదిగురువారము నకు అహర్గణంబు మధ్యరవిః.

భగణాదిః. ౪౯౫౫.౧౧.౨౮.౦.౨౯ వికలాశేషం.౧౫౫౫౫౧౯

అధిమాసశేషంబు చేరక బిపాసయయ్యెం.

ఆర్యభటమునన ధిమాసము (ద్రా)వీః। తక్కాపుకల్యశకక్షేన్న ముధరణి మతి

శ। భూగణఖప్తుము భూతాద్విభుజగచంద్రసాయకంబులు×ఆమాసనము

ఇదలకు॥యుగాధిమాసములు ౧౫౯౩౩౩౬౭౦౩ మాసములు ౫౧౮౪౦౦౦౦

ఉదాహరణం.

ఏచటనధిమాసశేషంబులెనగుభుజగ।ప్రాణాకారసతకరనందభూమిత ములు।నచటగతముగునధిమాసములు మాహా। సమిలిదై వక్షివర్యుడనరగ జెప్పుమా॥

భాజ్యంయుగాధిమాసములు ౧౫౯౩౩౩౬ హారంయుగరవిమాసములు ౫౧౮౪౦౦౦౦ అధిమాసశేషంశుద్ధి౧౯౬౬౬౦౮

ఇందుహారభాజ్యంబుల౨౪చే నపవర్తనముజేయ దృఢహారభాజ్యంబులు

భాజ్యం౬౬౩౮౯ హారం౨౧౬౦౦౦౦ క్షేపం౧౯౬౬౬౦౮

ఊర్ధ్వరాశి	అధోరాశి	తీగ.
		౦
౪౦౬౮౯౭౮౭౩౬౧	౧౩౨౨౫౬౧౫౭౯౮౭౨	౩౨
		౧
		౧
		౬
		౧
		౧
		౫
		౧
		౨
		౧
		౧
		౨
		౧
		౬
		౧౯౬౬౬౦౮
		౦

ఉభయత్రతక్షణలబ్ధం.
౬౧౨౨౯౭

శేషం. ౧౭౨౭ శేషం ౫౯౮౭౨

ఇందువల్లీఫలంబులు విషమంబులగుటను - తక్షకములుణంబగుటను గుణఫలంబులు-ఇదియయథార్థ్యం.

ఫలంగతాధిమాసములు. ౧౭౨౭

గుణంగతరవిమాసములు. ౫౯౮౭౨

అవమశేషంబుచేచంద్రదినానయనం

అవమంబుల్కరతత్వబాహుగజస్రాణాతుశ్వినల్చంద్రమా।దిన సంబుల్నభసాయజాంబరఖఖత్రింశత్క యుత్తాష్టలా।రవిసిద్ధాంత విధిఖలోకరననీరాష్ట్యంగనందెందులా।నవమాగ్రంబులచేగతావ మతిథుల్నాచాంద్రముల్దెల్పుమ॥

భాజ్యంబగ్గుణాహారా౯౩౨౫౦౭ ౨౨౫ ౨హారంబు దమూసాంగా౧౬౦౩౦౦౦౦౧౭౦

క్షేపంబవము శేషము౧౯౬౧౬౪౬౩౦

యిందలి భాజ్యహారంబులకు చేసిన సమీకరణ లబ్ధదృఢభాజ్యహారంబులు.

భాజ్యం౬౨౭౦౫౬౩ హారం౪౦౦౭౫౦౦౨౦ క్షేపం౧౯౬౧౪౬౩౦ ౭౯

ఊర్ధ్వరాశి అధోరాశి. ౦

౧౭౫౬౩౨౨౭౪౩౪౨౫౩౦ ౧౧౨౨౪౬౧౨౧౨౧౦౧౯౨౧౦ (౬౩

ఈ భయత్ర తక్షణఫలము. ౨౭౦౦౯౦౧౨ ౧

శేషం శేషం ౧౦

౨౭౭౭౪ ౧౭౩౭౯౭౦ ౧౨

ఇచ్చట క్షేపము ంబగుటని యగుణ ఫలంబులని తెలియవలయు ౧

ఫలము వమనములు గుణంగ చాంద్రదినములు. ౨

౨౭౭౭౪ ౧౭౩౭౯౭౦ ౧

౪

౧

౨౭౫

౧౯౬౪౧౪౬౩౦

ఇట్లాపట తెలియునది.

బదరీవననారాయణ॥ సదములకు రుణా సంబద్ధసాహిత్యాగ్ర ॥ పాదమైన

వేంకటకృష్ణుం॥ కువహారణములతోడ గుట్టకంబగియుద్రించెగా॥

శ్రీ వేంకటార్యసద్గురుబ్రహ్మణే నమః.

అంకపాశవ్యవహారోదకము ప్రారంభః.

తత్ర సూత్రం వృత్తం.

స్థానాంతమేకాదిచయాంకఘాత సంఖ్యావిభేదానియతైస్స్యురంకైః

భక్తోఽంకమిత్యాంకసమాసనిఘ్నః స్థానేషుయుక్తోమితిసంయుతిస్స్యాత్ ॥౧॥

స్థానాంతంబునకొక్కటాదిచయమౌసంఖ్యాక్రియాఘాతంబుదా । జానొందు నియతాంకభేదమితముల్ జాలైయటంచాదానిచే। స్థానాంకైక్యముచేగు ణించినిజమౌస్థానంబులన్ భక్తముల్ । స్థానంబందునమైక్యముల్ గవినచో నవ్వారియౌసంఖ్యలియ్యా॥

స్థానాంతమితి . స్థానాంతం స్థానప ర్యంతం ఏకాదిచయేన ఏకద్విత్ర్యాదిచయ్య ౧.౨.౩.౪ యె అంకాః తేషాం ఘా తః నియతైరంకైః సంఖ్యాభేదాస్స్యుః ఏకాదిచయాంకఘాతః అంకానాంయా వత్ స్థానస్థితానాం యస్సమాసః ఐక్యం తేన హతః అంకమిత్యా సంఖ్యాభేదేన భ క్తః పృథక్ స్థానేషు యుక్తస్సన్ మి తిసంయుతిః మానసంయోగ సంఖ్యా స్యాత్॥

అంకపాశంబననియతంబులగు కేరీ జులనుసుల భంబున సంకలనము జేయువి ధివిశేషము. అందు ప్రశ్నయుండెన్ని స్థానంబులు నియతంబులగునన్ని స్థానం బులనొకటిమొదలునొకటివృద్ధిగా అన గా.౧.౨.౩. యిట్లుంచునంకంబుల నొండొంటిగుణించిన రాశియన్ని సం ఖ్యలు క్రిందపరస్పరభేదంబులుగానుత్ప న్నంబులగు అనగా రెండంకంబులకు ౨ మూడంకంబులకు ౬ నాల్గంకంబులకు

పరివర్తనంబులకు ౧౨౦ యిట్లుక్తములు ప్రశ్నంబులగు.

అట్లు ప్రశ్నంబులగునంకులకు న్యాసస్థానం త్రియందుండునంకంబులసంకలనరాశి చేగుణించి పూర్వోక్త ఏకాదిస్థానమితము చే భాగించ లభించు ఫలంబును

ఒకొక్క స్థానము అంతరముగా ప్రశ్నస్థానంబులనుంచి సంకలనము చేయగా తెలిసిన సంకలనము చేయ లభించు రాశి తుల్యంబగుననుట.

ఉదాహరణం.

ద్వికాష్టకాభ్యాం త్రినవాష్టకైర్వా నిరంతరం ద్వ్యాదినవావసానైః ।
సంఖ్యావిభేదాః కతి సంభవంతి తత్సంఖ్యకైక్యాని పృథగ్వదాశు ॥౨॥

ఘనదసుసంఖ్యలందుమరిభోగి గ్రహాగ్ని లవత్రయూదినై । గజనిధిశైల
తొమ్మిదగునాటవు సంఖ్యకు వేరువేరుగా । జనిత సంఖ్యభేదములు సెట్టన
గూడిన సంఖ్యలేవ[illegible] । గజవరయాన దెల్పుమిట క్రమ్మున వంకలనం
బెంగినన్ ॥

న్యాసః ౨-౮ । అత్ర స్థానేస్థానాంతరేణ ఏకాదిరయోరంకయోః ౧-౨ ఘాతః ౨ జాతా సంఖ్యాభేదాః ౨ అథ సైవ ఘాతః ౨ అంకయోః ౨-౮-సమాసేన ౧౦ నిఘ్నః ౨౦ అంకమిత్యా ౨ భక్తః ౧౦ స్థానద్వయయో ౧౦ యుక్తః జాతం సంఖ్యైక్యం ౧౦ ౧౦

౧౧౦

ద్వితీయోదాహరణేన్యాసః ౩-౯-౮ ఏకాదిరయోరంకాః ౧-౨-౩ ఘాతః ౬ అంకసమాసేన ౨౦ హతః ౧౨౦ అం

ప్రథమోదాహరణన్యాసః-

౮-౨

ఇందు రెండు స్థానంబులగుట [రుజూత్త

౧-౨గుణితము. ౨-౮

౨రెండుకత్తెరులుగ ౨ ౮

లుగుననుట. ౧౧౦

౮
౨
౧౦
౨
౨)౨౦(౧౦
౨౦ ౧౦
౧౧౦

కమిత్యాదిక హృతః ౪౦ స్థానత్రయమేకం
౪౦
ఘుక్తా జాతో సంక్షేపైక్యం. ౪౦
౪౪౪౦౦

తృతీయోదాహరణేన్యాసో యథా-

౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯-అత్ర ఏకాది
చయాంకాః౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-ఏ
తేషామన్యోన్యఘాతః ౪౦౩౨౦ ఏవము
త్రత్ర స్థానభేదాశ్చత్వారింశత్స హ
స్రాణిశతత్రయంవింశతిశ్చ- ఏతైః సం
ఖ్యాభేదాః అంకసమాసేన ౪౪ ని
ఘ్నాః ౧౭౭౪౦౮౦ అంకమిత్యా ౮ హృతాః
ఏ ౨౨౧౭౬౦ స్థానాష్టకేనయుక్తాః
జాతం సంక్షేపైక్యం చతుర్వింశతిసహ
స్రాణిత్రిషష్టిశ్చ దానినవనవతికోట
యః నవనవతిలక్షాణి పంచసప్తతిసహ
స్రాణిశతత్రయం షష్టిశ్చ॥

౨౪౬.౩౯౯౯౯౭౫౩౬౦

రెండవయుదాహరణము: రుజుశు

౧ ౨ ౩	౩౯౮
౩ ౯ ౮	౩౮౯
ఏకాదిచయాంకఘా	౮౯౩
తము. ౬	౮౩౯
౨౦	౯౩౮
౩)౧౨౦(౪౦	౯౮౩
౪౦	౪౪౪౦
౪౦	
౪౪౪౦	

మూడవయుదాహరణము

౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯

దీనికిఏకాదిచయాంకములు
౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮

పరస్పర[illegible]కము-

	సంకలనము
౧	
౨	౨
౨	౩
౩	౪
౬	౫
౪	౬
౨౪	౭
౫	౮
౧౨౦	౯
౬	౪౪
౭౨౦	
౭	
౫౦౪౦	
౮	

౪౦౩౨౦క తైయుల సంఖ్య

౪౦౩౨౦
౪౪
———
౧౭౭౪౦౮౦

ఫలం———
౨౨౧౭౬౦
 ౨౨౧౭౬౦
  ౨౨౧౭౬౦
   ౨౨౧౭౬౦
    ౨౨౧౭౬౦
     ౨౨౧౭౬౦
      ౨౨౧౭౬౦
       ౨౨౧౭౬౦
———
౨౪౬౩౯౯౯౯౭౫౩౬౦

ఉదాహరణాంతరం.

పాశాంకుశాహిడమరూకకపాలశూలైః ఖట్వాంగశక్తిశరచాపయుతైః
భవంతి। అన్యోన్యహస్తకలితైః కతిమూర్తిభేదాః శంభోర్హరే
రివగదారిసరోజశంఖైః ॥ ౩

పాశాంకుశలు సర్పవతిశూలడమరుకశరశక్తిఖట్వాంగచాపసహితములగు కకపాలములు చేతులందు ధరించు రుద్రమూర్తిభేదము లెన్ని। మునయందుం డు। శంకరునకునట్లు చక్రగదాశంఖపద్మంబుల ధరించి బాహువులను। యన్యోన్యకలితంబులగునట్లు ధరియించు హరి కెన్ని భేదంబులై నరూపు। లటులనే నానిభుజములనలరు శక్తి। చాపశరశూలశతదంష్ట్రచముకాయుసల। లగుడవష్ట్ర వపరిఘాస్త్రల ప్రకూమ। యులమూడిన భేదముల్లలుగునెన్ని॥

పాశతి-పరస్పరకరధృతైః పాశాది దశాయుధైః శంభోః కతిభేదాః - హరి శ్చగదాచక్రపద్మశంఖైః అన్యోన్యకరధృతైః కతిభేదాస్స్యుః-

ఇందలి ప్రశ్నలకుత్తరములు విశదీకరింప యోగ్యంగాని సంకలనసంఖ్య విపరీతంబు గాదయ్యోగానున వంశప్రస్తారమున్న బున సంఖ్యల నుదహరించుట బడుటను.

ప్రథమోదాహరణన్యాసః-

స్థానాని ౧.౨.౩.౪.౫.౬.౭.౮.౯.౧౦ విషయత్ర భేదాః ౩౬౨౮౮౦౦ అయమంకసమాసేనా నేన గుణితస్సన్ ౧౯౯౫౮౪౦౦౦ అంకయుత్యా భక్తః అంకసంఖ్యం ౨౨౧౭౫౯౯౯౯౭౭౮౨౪౦౦

ద్వితీయోదాహరణేన్యాసః-

విషయత్ర ౧.౨.౩.౪ పరస్పరఘాతః ౨౪ రూపాణి భేదాః ఏతే అంకసమాసేనఘ్నాః ౨౪౦ అంకమిత్యా రఘ్నాః స్థానచతుష్టయయుతాః ౬౬౬౬౦ అంకసంఖ్యం

సంకలనవిధియున్యాసంబును పూర్వోదాహరణంబులస్పష్టంబుగ ననుసరించుట వలననునిందుక తైతములు సాధించు త్రియన్యాసము జేయ బడియెడు.

ప్రథమోదాహరణము||

౧.౨.౩.౪.౫.౬.౭.౮.౯.౧౦

దీనినన్యోన్యగుణితము జేయలబ్ధంబగు తైతములసంఖ్య.

౩౬౨౮౮౦౦

రెండవయుదాహరణము.

౧.౨.౩.౪

గుణితరాశికతైతములు ౨౪

రచనా

౧౨౩౪	౨౧౩౪	౩౧౪౨	౪౧౩౨
౧౨౪౩	౨౧౪౩	౩౧౨౪	౪౧౨౩
౧౩౪౨	౨౩౪౧	౩౪౨౧	౪౨౧౩
౧౩౨౪	౨౩౧౪	౩౪౧౨	౪౨౩౧
౧౪౨౩	౨౪౧౩	౩౨౪౧	౪౩౧౨
౧౪౩౨	౨౪౩౧	౩౨౧౪	౪౩౨౧

మూడవయుదాహరణము.

౧.౨.౩.౪.౫.౬.౭.౮.౯.౦.|౼|.*

యిదిస్థానంబులు పన్నెండగుటవలన పరస్పరగుణితరాశికతైతములు

౪౭౯౦౦౧౬౦౦

ప్రస్తారవిన్యాసన్యాసము. సూత్రము

ఇందుకు తైతములుంచునకును సంబెట్ల తనొకటి రెండును మూడునొక

రసాలు । గాదియౌనంకముల్లిఁగినయెడలను సరిగను చేసిన నిశ్శేషము
తెలియు। స్వరముల ప్రస్తారనయము। బులందును ఛందశ్శాస్త్రాదియం
బహుళమంత్ర । ములవర్ణ ప్రస్తారములయందునిబిధికదపఠి
యంకములు (౧-౨) స్మరించి। యంకతన్నికటంబులనలు యమీర। క్రమము
భంగమ్ము నందక క్రమ్మరించు। వరుసగానిన్ని కత్తైములు వ్రాలను మీరు।
నపునరుక్తంబులందుచునన్నియెడల॥

ఇందు ప్రస్తారయుక్త త్తైములు క్రమభంగంబు గాకుండు నట్లును పునరుక్తంబులు రానియట్లునను చుతిథి తెలుపబడియెడు అందు ప్రశ్నోద్దిష్టంబులగు. ౧-౨-౩-౪ మొదలగునంకంబులనుంచియా క్రిందటం త్రియ ప్రయుక్తస్వరయుక్త కడపటిరెండంకంబులవినిమయించి - అనగాయిందలికడపటియంకంబులగు - ౩-౪- ను ౪-౩ గామార్చియుంచునది అందుచేత రెండంకంబుల త్తైములుగా గియును. అప్పుడు మొదటి త్తైము ౧-౨-౩-౪ రెండవ త్తైము ౧-౨-౪-౩ గానుండు. పిదపశతస్థానాంకంబగు ౨ను మూడియాస్థానంబున ౩ నుంచిన ౧-౩-౨-౪- గానుండు నపుడు కడపటి ౨-౪ లను వినిమయించిన ౪-౨ ననగు- నప్పుడు త్తైము- ౧-౩-౪-౨ ననగు- మూడవపర్యాయంబున శతస్థానంబున కడపటి సంఖ్యయగు ౪ ను నుంచిన నప్పుడు- ౧-౪-౨-౩- గానుండు నప్పుడు- కడపటిరెంటిని వినిమయించిన ౧-౪-౩-౨- ననగు- నిట్లు మూడంకంబులు గలయెడ- ౬ త్తైంబులు నిష్పన్నంబులగు- నాలవస్థానమును మార్చినపుడు - ఒకొక్కయంకంబునకు ప్రత్యేక ౬ త్తైములు మారుటవలన ౨౪ భేదంబులగు నిట్లు క్రమంబున తెలుసుకొందగు. నిబిధస్వర ప్రస్తారంబులను - వర్ణప్రస్తారంబులను - నక్షత్రవృత్తిగానుండును అని తెలియునది.

ఉదాహరణము-

శివపంచాక్షరమునకును । నవనాగశరాంకములకునయ్యాదవహరి। స
వస్పార్శస్వరములకును । యువతీ పెక్కనక్కైము తెల్పుమీతో ॥

పంచాక్షరీప్రస్తారము.	మకారాది.	శికారాది.	వాకారాది.
నకారాది	మఃనశివాయ	శివాయనమః	వాశియనమః
నమఃశివాయ	మఃనశియవా	శివాయమఃన	వాశియమఃన
నమఃశియవా	మఃనవాయశి	శివానయమః	వాశినయమః
నమఃవాశియ	మఃనవాయశి	శివానమఃయ	వాశినమఃయ
నమఃవాయశి	మఃనయవాశి	శివామఃనయ	వాశిమఃనయ
నమఃయవాశి	మఃనయశివా	శివామఃయన	వాశిమఃయన
నమఃయశివా	మఃశినవాయ	శియవానమః	వాయశినమః
నశిమఃవాయ	మఃశినయవా	శియవామఃన	వాయశిమఃన
నశిమఃయవా	మఃశివాయన	శియనవామః	వాయమఃశిన
నశియమఃవా	మఃశివానయ	శియనమఃవా	వాయమఃనశి
నశియవామః	మఃశియవాన	శియవానమః	వాయనమఃశి
నశివాయమః	మఃశియనవా	శియవామఃన	వాయనశిమః
నశివామయః	మఃవాశియన	శినమఃవాయ	వానమఃశియ
నవామఃయశి	మఃవాశినయ	శినమఃయవా	వానమఃయశి
నవామఃశియ	మఃవాయనశి	శినయవామః	వానయమఃశి
నవాయమఃశి	మఃవాయశిన	శినయమఃవా	వానయశిమః
నవాయశిమః	మఃవానయశి	శినవాయమః	వానశియమః
నవాశిమఃయ	మఃవానశియ	శినవామఃయ	వానశిమఃయ
నవాశియమః	మఃయవానశి	శిమఃవాయన	వామఃనశియ
నయమఃశివా	మఃయవాశిన	శిమఃవానయ	వామఃనయశి
నయమఃవాశి	మఃయనవాశి	శిమఃయవాన	వామఃశినయ
నయశివామః	మఃయనశివా	శిమఃయనవా	వామఃశియన
నయశిమఃవా	మఃయశివాన	శిమఃనయవా	వామఃయశిన
నయవామఃశి	మఃయశినవా	శిమఃనవాయ	వామఃయనశి
నయవాశిమః			
౨౪	౪౮	౭౨	౯౬

యకారాది.	అంకప్రస్తారం.	షడవస్వరములు.	పూర్ణస్వరములు
యవాశినమః	౯౬౫	సరిగమనిధ	సరిగమపధని
యవాశిమఃన	౯౫౬	సరిగమధని	సరిగమపనిధ
యవానశిమః	౬౫౯	సరిగనిమధ	సరిగమనిధప
యవానమఃశి	౬౯౫	సరిగనిధమ	సరిగమనిపధ
యవామఃశిన	౫౯౬	సరిగధమని	సరిగమధనిప
యవామఃనశి	౫౬౯	సరిగధనిమ	సరిగమధపని
యశివానమః	=======	సరిమగనిధ	సరిగపమధని
యశివామఃన	ఔడవరాగస్వరములు	సరిమగధని	సరిగపమనిధ
యశినవామః	సగమధని	సరిమధనిగ	సరిగపనిమధ
యశినమఃవా	సగమనిధ	సరిమధగని	సరిగపనిధమ
యశిమఃనవా	సగధమని	సరిమనిధగ	సరిగపధమని
యశిమఃవాన	సగధనిమ	సరిమనిగధ	సరిగపధనిమ
యనమఃశివా	సగనిధమ	సరినిమగధ	సరిగధనిపమ
యనమఃవాశి	సగనిమధ	సరినిమధగ	సరిగధనిమప
యనశివామః	సమధనిగ	సరినిగమధ	సరిగధపనిమ
యనశిమఃవా	సమధగని	సరినిగధమ	సరిగధపమని
యనవాశిమః	సమనిధగ	సరినిధగమ	సరిగధమపని
యనవామఃశి	సమనిగధ	సరినిధమగ	సరిగధమనిప
యమఃనవాశి	సమగధని	సరిధగనిమ	సరిగనిధమప
యమఃనశివా	సమగనిధ	సరిధనిమగ	సరిగని-పమ
యమఃశివాన	ఇందుపంచా	సరిధమనిగ	సరిగనిమధప
యమఃశినవా	కరప్రస్తారము	సరిధమగని	సరిగనిమపధ
యమఃవాశిన	ల్యము-౧౨౦	సరిధగమని	సరిగనిపమధ
యమఃవానశి		సరిధగనిమ	సరిగనిపధమ
౧౨౦		ఇట్లురెండవస్థానము	ఇట్లరుదవరకు
		నశించెను యీక్రమం	[illegible]
		బున ప్రస్తరించుకొనుట.	[illegible]
		౭౨౦	౫౦౪౦

విశేషసూత్రంవృత్తేనాహ -

యావత్స్థానేషుతుల్యాంకానాం భేదైస్తుపృథక్కృతైః। ప్రాగ్భేదాః
హృతాభేదాస్తత్సంఖ్యైక్యంచపూర్వవత్ ॥౪॥

ఎన్నియెడలను తుల్యమైయుండు గుణకాంకములనాభేదయుతిచేతనరలిపూర్వ। రాశి
భేదయుంకభేదము క్రమణకెక్కు। శేషవిధిపూర్వతుల్యమై జెన్నుమీరు॥

యావదితి। యావత్స్థానేషు తుల్యాంకాః పృథక్పృథక్కృతైస్తద్భేదైః విహృతా విభక్తాః ప్రాగ్భేదాః ప్రాగుక్తాశ్చతుర్వింశత్యాదయో భేదా భవంతి తత్సంఖ్యైక్యంచ పూర్వవత్। అంకసమాసగహ్నాఇత్యాద్యుక్తవిధినా॥

ఇందువిశేషముసమానాంకంబులెన్ని స్థలంబులనుండునన్నిస్థానంబులను వేర్వేరసంకలనంబొనర్చి పూర్వసూత్రోక్తముగు స్థానాంతాన్యోన్యగుణనరాశి భజింపలబ్ధతుల్యంబు ప్రస్తారభేదంబులగు శేషముపూర్వోక్తము.

ఉదాహరణం- ౩

ద్విద్వ్యేకభూపరిమితైః కతిసంఖ్యకాస్స్యుస్తాసాం యుతించ గణకాశుమమ ప్రచక్ష్వ। అంభోధికుంభిశరభూతశరైస్తథాం కైశ్చేదంకపాశవిధియుక్తివిశారదోసి॥౫॥

ఫణిజలసాయకాభూశరబంధురమైగనంకపాళికి। గణనకునెక్కుకత్తములుగాటపుసంకలనంబువేల్మిడిక। ఫణితిసమీరుచంద్రశశిబాహుకరంబులకెట్టిభంగియా। గణకవరాంకపాశవిధిగండడవేని ద్రుతంబుదెల్పుమా॥

ద్విద్వితిస్వష్టార్థః। ప్రథమోదాహరణన్యాసః౨.౨.౧.౧ అత్ర ప్రాగ్భేదాః ౨౪ యావత్స్థానేషు తుల్యాంకా ఇత్యత్ర తావత్ ప్రథమస్థానద్వయే తుల్యావంకౌ ప్రాగ్వత్ స్థానద్వయజాతా భేదా ౨ పునరస్య తృతీయస్థాన

ద్వితీయోదాహరణన్యాసము-
౨౨౧౧
యిందుపూర్వవిధినిక్తైయులు౨౪
యిందు౧-౨-స్థలంబులసమానాంకంబులుండుటవలననాగణితరాశి౨. మరియు౩.౪స్థలంబులనుసట్లయుండుటవల

వ్యయుతుల్యాన్తేతాతే । త(తా)స్యైతా
భేదా భేదాభ్యాం ౪ (హ) స్థదాః ౨౪
భక్తాః ఫలాన్యంఖ్యాభేదాః ౬ తద్యథా
౨౨౧౧ । ౨౧౧౨ । ౧౨౨౧ । ౧౨౧౨
౨౧౨౧ । ౧౧౨౨ । పూర్వవజ్జాతం సం
ఖ్యైక్యం ౯౯౯౯

ద్వితీయోదాహరణేన్యాసః యథా ౫౦
భాద్యుతం ౪ స్థానైః తా ౯౫౫౫౮
(తా) విజాతాః పూర్వవద్భేదాః ౧౨౦
స్థానత్రయేతుల్యాంకత్వాన్ తత్స్థానగు
ణితైః ఉత్పత్తిభేదాః జాతాః సంఖ్యాభే
దాః ౨౦ తద్యథా ॥

నవాంకనిర తాంకముల అంకములను చేయు
రనిచేసి పూర్వాశిభాగించుటఫలము.

౪) ౨౪ (౬ ఫలము
౨౪ ౨౨౧౧

అంకసమూహము. ౨౧౧౨
౬ ౨౧౨౧
౬ ౧౨౨౧
౪) ౩౬ (౯ ౧౧౨౨
౯౯౯ ౧౨౧౨

౯౯౯౯ ౯౯౯౯

మొదటియుదాహరణన్యాసము.
౯౫౫౫౫ స్థానాంకానోన్యన్యగుణిత
రాశి ౧౨౦ దీనిని తుల్యాంకస్థానములు
గు ౩ యనోన్యన్యగుణితరాశియగు ౬ చే.

౫౫౫౫౯	౯౫౫౫౫	౫౯౫౫౫	౫౫౯౫౫	౫౫౫౯౫	౩౩౩౩౩
౫౫౫౫౯	౯౫౫౫౫	౫౯౫౫౫	౫౫౯౫౫	౫౫౫౯౫	౩౩౩౩౩
౫౫౫౫౯	౯౫౫౫౫	౫౯౫౫౫	౫౫౯౫౫	౫౫౫౯౫	౩౩౩౩౩
౫౫౫౫౯	౯౫౫౫౫	౫౯౫౫౫	౫౫౯౫౫	౫౫౫౯౫	౩౩౩౩౩

౧౧౯౯౯౫౫

భాగించగా ౨౦ తెగలుఱుంధించు.

౬) ౧౨౦ (౨౦ ఫలము.
౧౨౦ ౯౫౫౫౫

౨౮ ౫౯౫౫౫
౨౦ ౫౫౯౫౫
౫)౫౫౯౦ [౧౧౫ ౫౫౫౯౫
౧౧౫ ౫౫౫౫౯
౧౧౫ ౯౫౫౫౫
౧౧౫ ౫౯౫౫౫
౧౧౫ ౫౫౯౫౫
౧౧౯౯౯౫౫ ౫౫౫౯౫
౫౫౫౫౯
౫౯౫౫౫
౫౫౯౫౫

ఏవమంకాః తద్భేదాశ్చ యథా- అత్ర స్థానసంఖ్యాయాం సంఖ్యాభేదాః ౨౦ అంకసమాసేన ౨౭ నిఘ్నాః ౫౪౦ మిత్యా ౫ భక్తాః ౧౦౮ స్థానసంఖ్యా యుక్తాః జాతం-

౧౧౯౯౯౮౮

౧౦౮
౧౦౮
౧౦౮
౧౦౮
౧౦౮
౧౧౯౯౯౮౮

౫౫౮౪౫
౫౫౪౮౫
౫౫౫౪౮
౫౫౫౮౪
౫౪౫౮౪
౫౪౫౪౮
౫౮౫౪౫
౫౮౫౫౪
౧౧౯౯౯౮

స్వరవర్ణ ప్రస్తరముల । వరియించుము నిట్టి భేదసంబంధంబుల్ । గు
రిగా గనుగొననాయా । పరిపాటుల దెలియవలయు ప్రౌఢుల చేతన్ ॥

అథాన్యనియతైరంకైరతుల్యైశ్చ సూత్రార్థం.

స్థానాంతమేకాపచితాంతిమాంకఘాతోసమాంకై

శ్చమితిప్రభేదాః ॥

స్థానాంతమొకటియపచితిగానిల్పెడుచోటదానఘాతగణితమై । బాధగు ప్రస్త
రమితరములు । బూనంగాదగదు సమాంకంబుల్పెడుచోటన్ ॥

స్థానాంతమితి- యావత్ స్థానాం తమేకాపచితాంతిమాంకఘాతః । ఏకాపచితః ఏకైకన్యూనో అంతిమశ్చర స్థానవర్తితత్సమానోంకాశ్చ ఏకాపచితాంతిమాంకాః తేషాం ఘాతో అన్యోన్యగుణనం మితిప్రభేదాః- మానభేదా భవంతి । పరంత్వసమాంకైరతుల్యాంకైర్యదిమత్యేకశ్చిదంకస్సదృశః పునరుక్తోనస్యాదితిభావః.

ఇంపువిశేషము కడపటియంకంబగు తొమ్మిదిమొదలు విచ్ఛిత్తి లేకుండునట్లు నొకటియొకటిగా తక్కువ పరచియొన్నిస్థలంబులనుంచంబడునట్టియెడలన య్యంకానోన్యగుణితరాశిసంఖ్యప్రస్తారభేదంబులగునని యాదేశము అందు సమానంబుగ రెండు మూడంకంబులుంచవలదనుట.

ఉదాహరణము-౪

స్థానషట్కస్థితైరఙ్కైరన్యాన్యైరనవర్జితైః। కతి సంఖ్యాభేదా
స్యుర్యది వేత్సి నిగద్యతామ్॥

స్థానషట్కమందుదనరఁ దొమ్మిదియగు। నంకములు దిహీనములగుచుఁ దే। దెలియునుగా
గనిడినజానగు ప్రస్తారభేదములను దెల్పవిచ్ఛదహాసి॥

స్థానేతి - షట్స్థానస్థితైరఙ్కైః కతి భేదాస్స్యుః తద్వద। అత్ర ఏకాదీనాం నవస్థానాని షట్ - అతో యావత్స్థానం నవైకాపచితాని.

న్యాసః ౯-౮-౭-౬-౫-౪

ఏషాంఘాతజాతాస్సంఖ్యాభేదాః.

౬౦౪౮౦

న్యాసము.

౯.౮.౭.౬.౫.౪. వీనియొక్క ఘాతరాశి-౬౦౪౮౦

నిరేకాఙ్కైక్యసూత్రం :

నిరేకమఙ్కైక్యమిదం నిరేకస్థానాన్తమేకాపచితేన భక్తమ్। రూపాదిభిస్తన్నిహతైస్సమాస్స్యుః సంఖ్యావిభేదా నియతాఙ్కయోగే। నవాన్వితస్థానకసంఖ్యకాయా ఊనేఽఙ్కయోగే కథితం తు వేద్యమ్॥

అంకైక్యమునకు రేకంబునకు ధీసంఖ్యాతెలియంగదగు ప్రశ్నదేదరిల్లి। అంకము కమహీనమదద్యాద్ద్యాత్తనువటనొకొక్కటిహీనమగుచుమండ। నేకహీనస్థానము లేకా డునంతాక్షయంశలుగానుండియట్టిదానఁ। బ్రీదనేకాదిగామండలనకైకబయము గాహరక సమితినుంచి। యంకఘాతంబునందున నలరు రాశి। ఛేదవధ రాశిభక్తంబు లే యనబ్బు। రాశిమితము గ ప్రస్తారరాజివీని। దెలియవలయును గణకులు దేటపడగా॥

నిరేకమితి-అఙ్కైక్యం పృష్టాఙ్కయోగః నిరేకం ఏకహీనం సత్। నిరేకస్థానాం తం ఉదాహార్య యావంతిస్థానాన్యస్త్రాని

ప్రశ్నయందలి యంకంబులకొకటి తక్కువగా ఆదిస్థానంబునుండి ఒకస్థానము తక్కువ పర్యంతంబు క్రమంబున

తత్ర ఏకాదిహీనస్థానపర్యంతం గనికా పది
తంపి కాంకహీనం యథా తథా స్థాప్యం
ఇదం రూపాదిభిః ఏకాదిభిః ౧.౨.౩ ఇత్థ
క్రం కార్యం రూపాదయో అధోహరస్థా
ప్యా ఇతి భావః తత్ర హతైః సంఖ్యాభేదాః
స్యుః పరం అంకయోగనియతే సతి.
కేశకం స్థానాంతం స్థాపితా అంకాః అ
న్యోన్యహతాస్సంతో అన్యోన్యహతైః
రూపాదిభిః భాజ్యాః లబ్ధసంఖ్యా భేదా
ఇత్యభిప్రాయః। అంకయోగస్య నియ
తత్వనూహనవేతి. నవాన్వితా యాస్థాన
సంఖ్యాతస్యాస్సకాశాదూనే అంకయో
గేకథితమిదం వేద్యం. అంకస్థానేషూన
యుక్తేషుసత్స్వయా సంఖ్యా తదూనాం
కయోగశ్చేత్తథోక్తం జ్ఞేయం॥

సనిచియా క్రిందనొకటి మొదలు ఏకో
త్తరముగా ఛేదంబులనిలుపవలయు.

ఇట్లుంచినయంశస్థానాంకాన్యోన్యగు
ణితరాశి భాజ్యంబును ఛేదస్థానాన్యోన్య
గుణితరాశి హరంబునుంగా దెలియవది
యిట్టిభాజ్యంబు హరభక్తంబు జేయ
లభించు సంఖ్య ప్రస్తారంబులుగా దెలి
యందగు॥

ఇదితొమ్మిదిస్థానంబులపర్యంతరీతి
సంభవించు ననినియమము దెలియనది.

ఉదాహరణం॥

పంచస్థానస్థితైరంకైర్యద్యద్యోగస్త్రయోదశ। కతిభేదా భవేత్సంఖ్యా యది వేత్సి నిగద్యతాం॥౯॥

ఐదుచోటులనిడునట్టియంకరాజి। నెట్టినెట్టివి గూడిన నెగడు విశ్వ। మితము ప్రస్తారభేదముల్ దెలియ నెట్లు। దెలిసితేని యావివరింపు తెల్లముగను॥

౧౨	౧౧	౧౦	౯
౧	౨	౩	౪

పంచేతి. త్రయోదశాఖ్యయోగ పంచ
స్థానస్థైరంకైః కతిసంఖ్యాభేదాస్స్యుః

ఛేదాన్యోన్యగుణిత అంశాన్యోన్యగుణి
తరాశి. రాశి

న్యా. అత్ర పరిమాంకః ౧౩ నరేశః ౧౨
ఏతన్మిత స్థానాంతం రూపాద్యుపచితం
రూపాదిభిశ్చయైక్త్రం వ్యస్తం పూర్వాంకైః
అంశాహారైః ఛేదవధేన త్త్రైత్యేషాం అం
శాహారాః ౧౧౮౮౦ భేదా రూపాద
యః ౧౨ ౩. రూపాదిహారాః ౨౪ అనేన
పూర్వలబ్ధాః త్త్రాదాశాస్సంఖ్యా భేదాః
౪౯౫

౨౪ ౧౨
౧౧
౧౩౨
౧౦
౧౩౨౦
౯
౨౪)౧౧౮౮౦(౪౯౫
౯౬
౨౨౮
౨౧౬
౧౨౦
౧౨౦

సమవిషమచతురశ్రచక్రంబుం
యందిష్టస్థానసంఖ్యకుసమంబుగ
నాదివృద్ధులు దెలియుసూత్రము.

స్థానములమూలము డమునసంగుణమై యేకఖండహీనమై।రాసనుగుల్భాస్థా
మమదిచయ్యనుత్తరచేగుణించియా। మానితరాశిపంక్తిఫలముందుని
హీనము జేసిశేషము।జానగురాశిమూలమునజక్క-గభక్తమొన
వర్ణనాదిరంగా॥

ఇష్టస్థానసంఖ్యనమూలమునందు సగము చేగుణించియంకు గుణయుక్తమై
చిరశేషముఫలరాశియగు - నాఫలంబును ఇష్టచయముచే గుణించినలబ్ధంబగుఫలం
బునకంత్రియందు దిక్కిషిత బగు ఫలంబున వ్యవకలనముచేయ శేషంబగురాశి
స్థానమూలముచే భాగింపఆదియగు.

చేసిచక్రంబులనాదియుక్తన్యాసముదెలుపుసూత్రము.
విషమకోష్ఠములందు విన్యాసమిట్లను పూర్వసిద్ధాదిపొందుగాక।
ముఖపంక్తిమధ్యమున నిడిచరముపావ్రస్త్రా దయింబాగమంద।
స్థిరిపియాధ్యగణ ములవడసిడుచోటవిశ్రమింపకదుర్ధ్వంకీర్తియం
దుఃవార్యకోష్ఠంబుననటుగానచోటనునాక్రిందనిడదగునాసమా।
దుఃఖసమాఖ్య పంక్తిపెనయుచోటులనెల్ల।వంశ్యపంక్తిదానుమం
దుసిడగ। కలయుకషక్షే-ముచనిట్లుజెల్లను గమములు-దుగది

ధర్మ్యసమములకు||

బేసిగానున్నట్టి చక్రంబుల పూర్వసూత్రలబ్ధంబగు ముఖసంఖ్యను మొదటివరుసను నడిమయింటిలో వ్రాసి అద్వితీయసంఖ్యను డపటివరుసను నడిమయింటికి కుడిప్రక్కన వ్రాసి అక్కడినుంచి దక్షిణపుతట్టున మూలయిండ్లలో వ్రాసేది| మూలయిండ్లు లేని చోట నిలిచిన పంక్తికి పైవీధి మొదటియింట్లో వ్రాసేది| అది లేనప్పుడు కణాలు నిలిచినయింటి క్రిందివీధి క్రిందికోష్టములో వ్రాసేది| మొదటివరుసను నారోహించు కొడకట పటివరుసకుడియింట్లో వ్రాసేది| ఈవిధి బేసియిండ్లను గలుగును సమయిండ్ల కు విధ్యంతరము జూడదగు.

ఉదాహరణం -

చయము నాలుగు మున్నారు సమధనంబు| తత్వగృహముల దెల్పు ముధ
వళనయస| ఆదిచయములో కొక్కటి యంబరనంద| షట్క గుణధనము
సుచంద్రసర్పకోష్టి||

౨౫ గుణించు మూలార్ధము ౫/౨ చే రాశి ౧

౧౨౫ (త్రో) యం మూలార్ధః ౫/౨ శేషం

౧౨౦ అవ రాశి ౬౦ / ౨
౪చగు
పంక్తిఫలం
౨౪౦   ౩౦౦

అంతరం

౫)౬౦(౧౨ ఆది
౬౦

౭౬	౧౦౪	౧౨	౪౦	౬౮
౧౦౦	౨౮	౩౬	౬౪	౭౨
౨౪	౩౨	౬౦	౮౮	౯౬
౪౮	౫౬	౮౪	౯౨	౨౦
౫౨	౮౦	౧౦౮	౧౬	౪౪

శనిగ్రహచక్రంబు విన్యాసము.

౨	౪	౬	౮	౧	౩	౫	౭	౯	౩	౨	౮	౫	౪	౯	౧	౬	౭
౩	౫	౭	౯	౨	౪	౬	౮	౧	౫	౪	౯	౧	౬	౭	౩	౨	౮
౪	౬	౮	౧	౩	౫	౭	౯	౨	౧	౬	౭	౩	౨	౮	౫	౪	౯
౫	౭	౯	౨	౪	౬	౮	౧	౩	౮	౩	౨	౯	౫	౪	౭	౧	౬
౬	౮	౧	౩	౫	౭	౯	౨	౪	౯	౫	౪	౭	౧	౬	౮	౩	౨
౭	౯	౨	౪	౬	౮	౧	౩	౫	౭	౧	౬	౮	౩	౨	౯	౫	౪
౮	౧	౩	౫	౭	౯	౨	౪	౬	౨	౮	౩	౪	౯	౫	౬	౭	౧
౯	౨	౪	[illegible]	౧	౮	౩	౫	౭	౪	౯	౫	౬	౭	౧	౨	౮	౩
౧	౩	౫	౭	౯	౨	౪	౬	౮	౬	౭	౧	౨	౮	౩	౪	౯	౫

ఇదిగురుచక్ర విన్యాసము. ఇది రవిచక్ర విన్యాసము.

౬	౧	౮
౭	౫	౩
౨	౯	౪

ఇంగిలీషు సంవత్సరములకును నెలలకును - ఆయా నెల తేదుల వారములు దెలియు విన్యాసము -

౧ నంబరు - ౨ నంబరు - ౩ నంబరు - ౪ నంబరు -

౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	క	ఖ	య	ప	త	ట	చ	క	ఖ	య	ప	త	ట/చ	నెల	పేరు
౬	చ	ట	త	ప	య	ఖ	౯	౧౦ ౧౧	౧౨/౧	౧౨ ౧౩	౧౪	౪౭ ౪౮	౫౦ ౫౧	౫౨/౧	౫౨ ౫౩				౧-౧ ౦	జ-అ	
చ	ట	త	ప	య	ఖ	క	౧౫	౧౬/౧	౧౭	౧౮ ౧౯	౧౯ ౨౦/౧	౫౪	౫౫ ౫౬/౧	౫౭	౫౮	౫౯ ౫౯	౫	మె			
ట	త	ప య		ఖ	క	చ	౨౦	౨౧	౨౨	౨౩ ౨౪/౨	౨౪ ౨౫	౬/౦ ౬౦	౬౧	౬౨ ౬౩	౬/౪	౬౪	౯	అ			
త	ప య		ఖ	క	చ	ట	౨౬	౨౭	౨౮/౨	౨౯ ౨౯	౩౦	౩౧	౬౫ ౬౬	౬౭	౬/౮	౬౯	౭౦	౨౩ ౧౧	వా-మా వ		
ప	య	ఖ	క	చ	ట	త	౩౨/౨	౩౨	౩౩	౩౪	౩౫	౩౬/౩	౩౬	౭౧ ౭౨/౨	౭౨	౭౩	౭౪	౭౫	౭౬/౩	౬	జూ
య	ఖ	క	చ	ట	త	ప	౩౭	౩౮	౩౯ ౪౦/౪	౪౦	౪౧	౪౨	౭౭ ౭౮	౭౯ ౮౦/౪	౮౦	౮౧	౧౯ ౧౨	౪-జు			
ఖ	క	చ	ట	త	ప	య	౪౩	౪౪/౪	౪౫	౪౬	౪౭	౪౮/౪	౮౨ ౮౩	౮౪/౫	౮౫ ౮౬	౮౭	౮౮/౫	౮౯	౫-౬	ఆ	

యాళ్ళ గ్రహములో ద్ధా జెతేదుల క్రిందియక్ష ములయేన ట్టు ను ఁ ట రక్రిందమన్చిదో కాదలిన వెంతగుం భు డెదిఆదివారం ప్ర కారం తెచ్చుకుంటె గ రిగావచ్చును. ఈ ౧౮౬౩ సం॥ వత్స రంవగారములో జన దినసంఖ్య జనవ రి ... ఆది వారం అయినగ తెలుసుకునేదిఫిబ్రవరి ... తేదులు ... ఫిబ్రవరి ... డేయి ... ఖ్యంమనుచేది.

ఈ ఉగ్ర గడిని ౭.౧౮౦౯ సం॥ మొదలు ౧౮౬౭ సం॥ ఫిబ్రవరి నెల తేదులు తెలియ వచును॥

ఈ ఉగ్రంలో ౧౮౬౭ సం॥ మొ దిలా నెల ౧ తేది. మొదలు ౧౮౭౩ సం॥ వరకు. గ్రా యబడియున్నది

ఇందులో వంకగగింలుగిదియుండె కోష్టములు ఫిబ్రవరినెల ౨౯ తేదు ఖవస్త్సరంబులుగా తెలుసుకునేది గడుకఫిబ్రవరివరకు. ఆకోష్ట లో నున్న ఆ సం॥ మొదలు నెలమొదలు దాసవర్గ కోష్టంలో ఫు ది ... ములున్న చూచునేది॥

మాసదినా ౧.౧౦౯౮ మా సౌగ్య. గోపాల క్రా న్తి దినం ౨ ౩.౧౧ ప్రకా ర ంథు గ్రంథ ౧ ... ౭ ... దిన ... ముఖ్య॥

నిగమనవ్యవహారం.

భంత్యత్రయుక్తం వ్యవహారయనమందపోహాయశ్శ్యం శిలాలావత్య॥

నిశాలావనంకయుతా। గుణింతగలదిగాదుగామకవ్య ధురలా గుణితకెళ్ళుదు భయమున । గణితయుగంతకుబ్బంక గుణింత బదేణ।

ఉదంవిస్తారకథమైనసంయుక్తముక్తం హాయస్యా గణితాగాపాన్యా తో నాస్తి॥

గణితంబునకుమాత్రందాకముచేసి దగుటవలన గ్రంథవిస్తరణయుంటుచే సం. ౫ పంచంబడినది॥

అథాస్యాంకపాశస్య ప్రతిజ్ఞారూపా

నగుణో న హరో న కృతిర్న ఘనః పృష్టస్తథాపి దుష్టానామ్। గర్వితగ
ణకబటూనాం స్యాత్పాతోఽవశ్యమంకపాశేఽస్మిన్ ॥

ఫలదమగు గుణంబు హరంబగు ఘనాదులు గర్వమెందునా। తులువలపాటి
శ్రేయము నడ్డుత గర్వము చేయునంబులకు। దలఁపక దరతమ్య గుణులు దప్పు
నెఱుంగనియట్టి వారలకు। దలఁపయవశ్యముగా బడుటదప్పదు యీయంకల పాశ
పద్ధతిన్ ॥

గ్రంథప్రయోజనం మంగళ
రూపేణాహ.

యేషాం సుజాతిగుణవర్గవిభూషితాంగీ శుద్ధాఖిలవ్యవహృతిః ఖలు
కంఠసక్తా। లీలావతీహ సరసోక్తిముదాహరంతీ తేషాం సదైవ సుఖ
సంపదుపైతి వృద్ధిః ॥

యెవ్వరికిని మంచినవాంఛగలవయ్యగు నుపజాతి గుణాళివలన। భూషిత
గాత్రయు భూర్యర్థ సాధకవ్యవహారసరసోక్తివిలసనము గ। లీలావతీకాం
తలే స్త్రీయగునవారికమితంబులగు సౌఖ్యమమితసంపద। యభివృద్ధియగు
నెందునను గాన మతిమంతులాత్మీయ సంతతికధిక ప్రీతి। తోడనీ తరుణీమణి
గాదరునట్లు। జేయుటకు వశ్యకరణీయదించెద। గ్రంథమున ర్థే
దము దీనిబారము ఁజేయదగు సార్వకాలికల్ భిరలర్థములగ ॥

యేషామితి యేషాం పుంసాం లీలావతీ గ్రంథో నారీవా కంఠసక్తా తేషాం
నిత్యం సుఖసంపద్వృద్ధిం ప్రాప్నోతి సౌకర్యార్థే శోభనా జాతిః భాగజాత్యాదిః
ప్రశస్తా జాత్యాదిశ్చ గుణో గుణనం వర్గః కృతిః తైః గుణవర్గో వినయాదిగు
ణసమూహః తైర్విభూషితమంగం యస్యాః సా శుద్ధా ఽఖిలా సమగ్రా వ్యవహృతిః
మిశ్రాదివ్యవహారః సంసారవ్యవహారశ్చ యస్యాః సా సరసా శృంగారాదిరసయు
క్తా ఉక్తిః శబ్దం వచనముదాహరంతీతి సంబంధః ॥

ఇతి శ్రీ మద్భాస్కరాచార్యకృత మహీధరాచార్యవిరచితే
లీలావతీతద్వివరణే సంపూర్ణే.

మం॥ శమస్తు.

స్వస్తి మహీపతులు సమ్మదంబున న్యాయమార్గంబున నఖిలభూముల నేలుదురు బ్రా
హ్మణులు లలితవర్ణాశ్రమాచారధర్మంబులు బాయకుండ | రసజ్ఞులు గావ్యరసంబుల
బ్రాహ్మణులు ధర్మములొందుదురుగాక చోరబాధ | వెసలేక లోకములందు నెలమూడు వాన
లిం బ్రదుకుండు గురియుచుండు సస్యములు బ్రోవుచుగాక శుభదీధితి | బాల
కాంచనకృత్రజలెల్ల బౌత్రపుత్ర | ధాన్యధనములలొందుచు దనరెదరు | ముము క్షు
లెందరు గాకముక్తిసిద్ధి ||

ధనరహితులఖిలధనముం | గన పుత్రవిహీనులెల్ల గడు పుత్రకులన్ | మునియాశ్ర
తులు బాత్రుల | గనిశతవత్సరములెల్లరు గనవలెసిద్ధుల్ ||

శ్రీభాస్కరాచార్యచే రచితంబును తదనంతరము మహాధనవరేణ్యుచే నిశ్చి
తంబయి తెలుగుసంస్కృతగణితంబాంధ్రకావ్యమై యిడమల్లి | వేంకటకృష్ణుచేం
రచితంబైనట్టి లీలావతి ముద్రితమై గజరాజవంశ ౧౭౫౬ గుణరం
నబాణాగన దాశ్వర ౫ఖాయరతి | వరరుధిరోద్గారి వత్సరచైత్రమున శుక్లపా
డ్యమిగా ముద్రితమాయెను | మునసమద్రికను మొదటిపుస్తకము సతం తా
పేటపదనరునాడి | భారతినిలయాఖ్య బరగుసత్కీయమాగుద్రాక్షరయంత్రాలయము
తోడ | బాడిల్లుమహితవంశాంబుధి కళానిధుడచ్చే వేదాంగవిద్యాపరీణు | దైవ
రామస్వామిశాస్త్రులచేనిది | యఖిలజనములకుపకారమగుట | సు
జనులెల్లదీనిసారింగికరింపుడు సకలగణితఫలములు గొరకు ||

సంపూర్ణము.